

JOHANNIS CRATONIS à KRAFTHEIM,

Archiatri Cæsarei, & aliorum Præstantissimorum Medicorum,

CONSILIORUM ET EPISTOLARUM Medicinalium LIBER SEPTIMUS

Labore & studio

LAURENTII SCHOLZII, Medici Vratis. in lucem editus.

Cui post Indicem Consiliorum, Analogismus, sive artificiosus transitus à generali methodo, ad exercitationem particularem D. Iohan. Cratonis à Krafftheim, Medici Cæsarei, præfigitur.

FRANCOFURTI
Sumptibus, JOHANNIS PETRI ZUBRODT,
ANNO MDCLXXI.

INDEX RERUM.

FINIS.

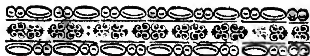
INDEX CONSILIORUM

Libri Septimi.

46. De

102. in

ANALOGISMUS, SIVE ARTIFICIOSVS TRANSITUS A GENERALI Methodo ad exercitationem particularem Doct.

IOHANNIS CRATONIS à Krafftheim, Medici Cæſarei.

CUM Galenus ſub finem XIII. libri polliceatur, Lectori attento & curioſo, modo prudentia præditus ſit, eum ex ſuperiori doctrina (licet iſto in loco tantum de affectis oculis agere videatur) non modo generalem methodum, verum particularium affectionum curandarum rationem nullo negotio invenire poſſe: conabimur & nos demonſtrare in his generalibus præceptis omnium fere morborum curationis ſcientiam contineri, & Galen. earum διάγνωσιν, σκοποὺς ἐνδεικτικοὺς, curationis atque βοηθήματα, quaſi digito in his libris oſtendiſse.

E methodo medendi Galeni omnium particularium affectuũ curam colligi.

Primum autem de doctrina illius hoc repetemus, cum ad curationem morborum omnis cogitatio atque actio Medici directa

esse debeat, oblato morbo, rationali Medico, à summo genere ad imam speciem, vel à causis ad effectus, vel è contrario procedendum, ad quod genus morbi quælibet affectio referatur. Tria autem summa esse morborum genera de doctrina Galeni cognovimus, quorum unum atque primum similaribus seu simplicibus corporis partib. inest, alterum organicis seu instrumentalibus, tertium utrisque commune censetur. Hæc tria genera inde constituuntur. Quia corpus humanum tunc esse sanum censetur, cũ vel temperies elementorum, calidi videlicet, frigidi, humidi, & sicci, quibus proportione quatuor humores respondent, in eo est justa vel constructio atque compositio partium debita, & omnia quæ ad organi seu instrumenti alicujus perfectionem faciunt, integra atque illæsa, nec quicquam supervacaneum. Denique cum unitas & continuitas partium rite inter se secundum naturam connexa est atque cohæret. Nihil hic moror reprehensorem, qui solutionem continui partibus similaribus atque instrumentalibus communem negat, & de continuitate atque contiguitate litigat, cùm contiguitas vere in instrumentalibus partibus reperiatur: in similaribus autem unitas & continuitas. Atque ita rectius de similarib. quam instrumentalibus soluta unitas dicatur, licet & continuitas lædi nequeat, quin simul contiguitas & actio instrumenti lædatur. Cæterum cum unumquodque à suo con-

Tria morborum summa genera.

Contiguitas in dissimilaribus.

Continuitas in similaribus.

contrario afficiatur, consequitur primum corporis constitutionem, quam dicimus constare ex temperie primarium qualitatum, lædi, cum à contraria intemperie oppugnatur aut opprimitur. Est autem una temperies quasi canon reliquarum, quam temperatam appellamus, in qua calidi videlicet, frigidi, humidi, & sicci (sive materiam remotam, videlicet elementa, sive proxima. id est, quatuor humores spectemus) summa est convenientia. Hæc imaginaria censetur, & quę facilius cogitatione complecti, quam re ipsa conspici possit. Deinde sunt quatuor temperaturæ, secundum simplices qualitates excedentes, videlicet calida & humida, calida & sicca, frigida & humida, frigida & sicca, quarum singulæ mutantur à suis contrariis. Fit autem mutatio seu alteratio, vel per qualitates oppositas tantum sine materia, ut quando caliditas læditur à frigiditate vel accedente materia, quæ vel est vapor sublatus de humore, vel humor ipse, qui non tantum qualitate, verum quantitate etiam, seu multitudine sua alterat, ita ut cōsequatur διάθεσις seu affectio, quam morbum in intemperie dicimus. De hac γαλενομάσιξ, ut ostendimus, varie disputat, & primum recte διάθεσιν dici negat, fortasse ut se Aristotelicum esse ostendat, cui διάθεσις qualitatem significat, quæ à subjecto facile dimoveri potest. Verum perspicuum est, Galeno ὑπομένουσαν seu διάθεσιν permanentem

διάθεσις Aristoteli qualitas Galeno κατάσχεσις.

tem affectionem nihil aliud quã κατασκευὴν significare, ut ex lib. 2. περὶ τῶν αἰτίων νοσημάτων, & 1. & diff. symptomatum atque methodi, inprimis vero ex com. 2. tex. 26. lib. Hippoc. de humoribus declarari potest. Scimus autem hanc vocem γενικῶς pro omni, quod in corpore est παρὰ φύσιν, usurpari. Sed τὸ ἐπίμονον, seu permanentia quoque nomen flagellat, quod Galen. contra Olympicum, ut audimus, disputans id excludat, libro vero de Differ. symptomatum recipiat, cui hoc respondemus, Galeno morborum permanentiam esse alterationis motum firmatum aliquo modo, etiamsi momento temporis possit naturam suam amittere. Itaque cum certa circumscriptione definiri nequeat, illam descriptionem in Olympico reprehensam esse, morbumque definitum, affectionem offendentem actionem, etiamsi μιᾷ καιροῦ ῥοπῇ, ut idem inquit, perduret illa affectio. Porro quod libro primo de loc. affectis μόνιμος illi dicatur affectus durans, cessante, à quo orta est, causa non ignoramus, atque illud quoque scimus, πάθος μένουσαν διάθεσιν à Græcis appellari. Rixas autem de nominibus omittamus, & statuamus morbum δυσκρασίας esse ἀμετρίαν non quamvis, sed quæ sit διάθεσις seu κατασκευὴ actionem primo lædens. Hic igitur cum spectamus, quæ ad justam temperiem faciunt, & quo pacto ab ea discesserit corpus, vel corporis pars, quantumque discesserit, non

Morborum permanentia qualis.

non difficile erit inuenire, quibus modis reduci debeat.

Sic & de secundo morborum genere, sub quo comprehenduntur affectiones, quæ compositionem partium similiarium in organo vitiant atque lædunt, existimandum est. Spectatur autem debita compositio in quatuor, in recta conformatione, in quantitate seu magnitudine justa, in numero convenienti, atque in situ partium accommodato. In confirmatione consideramus primum figuram membri organici an ejusmodi sit, quæ actionibus convenientissima videatur. Secundo meatus & cavitates, an habeat debita vasa: an sit cavum ubi esse debet, vel leve, &c. Postremo, an cum aliis sit recte compositum. In quantitate seu magnitudine spectatur debita moles partis in numero, ne quid accedat vel decedat, quod numerum eorum ex quibus constat pars & quæ ei usum præstant, atque actioni conferunt, accedat vel decedat. In situ, ne is varietur in ullam partem contrariam naturæ & actioni incommodet. *Morborum genus.*

Sub tertio genere eos morbos collocamus, qui unitatem partium inter se vitiant atque ita actionem earum lædunt, de quib. cum prolixe egerit Gal. in prioribus lib. Method. hic plura verba fieri à nobis non debent. Illud autem monendum est, cum de sententia Galen. statuamus, morbum esse διάθεσιν seu affectionem præter naturam,

â qua

à qua primo & per se læditur actio, causam v. huius lædere per aliud, videlicet morborū quē consequuntur συμπτώματα, quæ vel sunt actiones læsæ, vel qualitates in corpore mutatæ, seu læsorum corporum affectiones, vel excrementa, retenta, aut immodice fluentia: perspicuum esse trium istarum rerum præter naturam, videlicet causæ, morbi, & symptomatis nomina non posse redigi in prædicamentum absolutum, sed πρός τι dici. Morbos quidem referri primum ad actiones, quæ à facultatibus procedunt & læduntur, διαθήκη illa præter naturam per se. Causas etiam ad actiones offensas referri, sed ita, ut per aliud, videlicet morbum, lædant. Symptomata vero habere relationem ad morbum, tanquam umbra, corporis umbra dicitur. Cum autem in iis, quæ dicuntur πρός τι, possit mutari relatio, atque ita & nomen consequitur, respectu diverso unam rem & causam & effectum esse posse, atque eundē morbum sæpe diverso respectu non ad idem genus referri. Posset hoc multis exemplis declarari: in quæ si intuerentur quidam mirifice de nominibus contendentes, & contemnentes conciliationem diversarum (ut primo intuitu videntur) sententiarum purioris vetustatis (quæ fons est omnis boni, ex quo nos, quod in scientia nostra optimum est, hausimus, atque hausisse lætamur) non eam tanquam in-

Idem morbus sub diversis generibus.

Vetustas fons boni.

infrugiferam, & usque adeo despectam, ut illius tractatio nomen quoque labesactare debeat, existimarent, seque solos animo libero, ingenio perspicaci, in disciplinis ita versatos putarent, minusque inepta verba sapientiæ atque elegantiæ suæ funderent. Sed omissis his, ad id quod propositum est, veniamus.

DE AFFECTIONIBUS CUTIS CAPITIS.

Galenus noster in postremo lib. Method. ubi de amissione particulæ utilis agit, scopumque ἐνδεικτικὸν curationis eius regenerationem esse docet, alopeciæ atque ophiasis meminit, hasque affectiones ad compositionem depravatam seu morbum in numero referre videtur. Hoc reprehensor Galenicus tanquam insigne erratum notat. Primum quod curatio aliud indicet, quam Galen. in medium adferat, cum medicinam adhibeamus subjectæ intemperaturæ & humorum corporis partes, neque aliquid agant, neque nutritantur, verum ab affluxu excrementi impellantur, & quasi appositione extendantur. Hæc quin verisimilia videantur, non possum ire inficias. Verum si cum his ea, quæ vir summus, excellens ingenio, judicio recto, doctrina erudita & rerum usu D. Julius Alexandrinus Archiatrus Cæsareus scripsit (qui apud omnes doctos & synceros rerum æstimatores

Alopecia. Ophiasis

Iulii Alexandrini encomium.

res veram magnam que laudem tulit, quod conciliare potius quam convellere sententias eruditæ antiquitatis studuit) conferamus, impugnatoris ineptias detestabimur, qui ea, quæ usum præstant, & ad commodam actionem faciunt, dum adsunt, absentia incommodare non videt: Capillos autem non solum capiti pro tegumento esse ut functiones suas rectius exerceat, quemadmodum prolixe & erudite Galen. de usu partium nos docet: verum etiam ut aliquid affluentis humiditatis, ne ea partibus subjectis perniciosa sit, ebibant atque exhauriant. Deinde quod ab excremento quasi nutriantur, dum incrementum sumunt, perspicuum est. Sed omissis his, ad quæ prolixe respondet Cl. D. Julius Alexandrinus, illud potius tyrones moneo, ut quod Gal. 14. Meth. tradit cum inquit: Expeti quædam secundum naturam, quædam κατὰ συμβεβηκὸς & toties repetitum præceptũ de sapientissima sententia Platonis, non esse de nominibus litigandum: sed rerum naturam & veritatem inquirendam, considerent. Hanc quidem ob oculos quasi ponit cap. 19. Ubi ostensa generatione pilorum manifestam διάγνωσιν seu notionem hujus affectionis tradit, eamque à succis in corpore vitiatis provenire ostendit, & signa quibus humores corruptos cognoscamus: declarat. Cum autem nullus affectus possit curari, manente causa unde ortus est (ut docuit nos lib. 7. atque quod corruptum est eva-

Pilorum usus.

Pilorum quasi nutritio

evacuandum sit: primum scopum curationis vacuationem corrupti humoris statuit, & I. de Comp. Med. κτ̀ τόπυς & de purgantibus medicamentis, se sola purgatione Alopecias & de fluvium capillorum sanasse affirmat. Secundum scopum alterationem monstrare, videlicet ut digerentibus id quod affluxit discutiatur. Tertium, ut restituta temperie partis capillorum nutrimentum (sic enim recte & cum Galen. quidem appellamus) attrahatur. Hic βονθήματα quoque seu auxilia monstrat, videlicet, purgationes, balnea, inunctiones, frictiones, & totam curationis methodum perspicue ex natura rei (quam similitudine à stirpium generatione sumpta pingit) ob oculos ponit.

DE CAPITIS DOLORE.

Dolorem capitis, sicut aliarum partium esse symptoma in sensu, quod morbum aliquem consequitur, non ambigimus. Consequi autem duo morborum genera, videlicet morbum in intemperie, quæ ἀθρόαν ἀλλοίωσιν propter ὑπερβολὴν & ἀσυμμετρίαν qualitatum primarum atque secundarum efficit, & soluta unitate, cum hæc faciant mutationem confertim & violenter in partibus sensu præditis, libro 12. cap. 7. ostendit. Scio de his varie disputari à Medicis, sed non libet attingere argumentationes. Cæterum cum morbi causæ symptomatum sint, atque quemadmodum lib. I. & 12 docet, symptomata

Dolor capitis à duabus morborum generibus.

Symptomata interdum mitiganda.

mata quatenus sunt symptomata curationis rationem non indicent, aliquando tamen, ut viribus subveniamus, mitigationem postulare: ideo in hac affectione primum spectandum, an aliquid solvat continuitatem,& laceret nervos vel membranas (quod rarius accidit) ruptione, contusione, vel erosione: aut adsit multitudo humoris pergravans, vel spiritus φυσώδης cui non pateat exitus, distendens: vel intemperies, violentam alterationem faciens in sensu tactus, qui in moderata temperie qualitatis tactui subjectus consistit. Quæ omnia copiose persequitur cap. 7. & 8, ubi causas doloris tradit, διάγνωσιν autem illustrat 1. lib. artis curativæ ad Glauconem, cum admonet videndum esse, num caput doleat per se, seu per affectum proprium, an vero per consensum. Affici per se à multitudine, hujusque indicem esse gravitatem, nonnunquam distensionem, vel à multis vaporibus seu spiritu flabili, quam distensio consequatur. Hæc autem plerumq; concurrere. Itaq; gravitatem comitari distensionem, vel ab inflammatione præsertim in membranis oriri, atq; hanc pulsatorium dolorem indicare, vel qualitate acri & mordaci, sive propter humoris, sive vaporis acrimoniam, atque tunc in dolore acredinem sentiri. Animadvertendum vero esse, an dolor sit in toto capite, quæ affectio κεφαλαία & κεφαλαλγία dicitur: an vero in parte aliqua, quam si mediam partem capitis occupat ἡμικρανίαν: Si vero exiguum locum, vulgo clavum vocant. Etiam hoc spectandū, an in-

an interius vel exterius doleat, an repente vel sensim ortus sit dolor, an recens, vel inveteratus, quia vel ad tenuitatem humorum vaporumve, vel ad crassitiem, id referendum est, an continenter affligat, an per intervalla; quod fluxionis, vel moti humoris est indiciũ. Deniq; an ab intemperie simplici, vel composita, originem ducat. Hæc Gal. κτ̀ τόπους ad tria quasi capita redigit. Varietatem videlicet causarum efficientium, partium laborantium naturam, & qualitatem propriam. Causas esse vel intemperiem simplicem, vel humorum atque vaporum copiam, cum mala qualitate atque obstructione. *Diversitas causarum.*

Partem laborantem esse spectandam, utrum vel totum caput sit affectum, vel partes ejus sive interiores sive exteriores. Qualitatẽ propriã verum dolor sit gravis, distendat, pulset, erodat seu mordicet. Si vero per consensũ doleat, ac si (quod plerumq; fit) ventriculus mittit exhalationes, eas vel à pituitoso, vel à bilioso humore oriri. Pituitam indicare fastidium, bilem ventriculi dolorem vel morsum, primo ad Glauconem asserit. Interdum etiam ut in febribus, atq; viscerum præsertim hepatis caliditate, succi in vapores dissolvuntur, caput exhalationib, si sit debile, afficitur. De his autem agemus, cum doctrinam de catarrho & fluxionib. explicabimus. Cognita doloris causa, facile est monstratis scopis generalibus (ut vacuationis, cum adest multitudo, revulsionis vel derivationis, cũ affluxus materiæ, repercussionis, (ut loquuntur) cum materia nondũ plane affluxit; *Partium.* *Qualitatum.*

alterationis, cum acris eſt, firmamenti atq; roboris ſeu tenoris, ut appellant Græci, cum caput debile atque infirmum) ad particularia indicantia deſcendere, quæ vel morbus, vel natura ægri monſtrant, atque ab his indicationes, quæ actionem Medici ſeu curationem gubernant petere. Nam nos quidem indicantia monſtrare poſſumus: indicationes autem, hoc eſt, rectas collationes nocentis ſeu morbi, & juvantis ſeu auxilii reperire, eruditi Medici proprium eſt, in generali methodo, quæ indicantia ſeu σκοποὺς ἐνδεικτικοὺς tradit, diligenter verſati. Ac ſi is noticiam medicamentorum ſimplicium, & rectam hæc componendi methodum habeat, ſitque mediocriter exercitatus, facile recta auxilia ſeu præſidia invenire poteſt. In horum vero uſu diligenter obſervandum eſt, quod Galen. præcipit, Terminum medicationis dolorum τὸ ἀσφαλὲς debere. Proponitur autem à Galeno miſſio ſanguinis, quæ in plenitudine, inflammationibus & graviſſimis doloribus convenit: item arteriotomia, purgationes, revulſiones & derivationes per ſicyas, vincula infernarum partium, frictiones: item ea, quæ reprimunt humorem vel vaporem, & membrum roborant, ut oxyrodinum & roſaceum. Item, quæ alterant & digerunt, ut calidum oleum, in anethum quo ebulierit: Item ſpondylium & ſerpyllum atque caſtoreum, quo in aliis inflammationibus non utimur, ut docemur 5. Methodi. Item in flatibus fomentum

Auxilia.

ex

ex milio. Denique & de opiatorum usu nos docet, in quo ut præceptum illud μηδὲν ἄγαν diligenter teneamus, monemur.

DE AFFECTIONIBUS CAPITIS LÆDENTIBUS CEREBRI actiones & facultatem animalem.

ETsi Galenus lib. 13. cap. 21. (libet enim Latinam interpretationem sequi, cum Græcus textus in capita non distinguatur) præcipue de Phrenitide & Lethargo agat: tamen & reliquas affectiones his vicinas complectitur, ac earum dignotionem, indicantia curationem, & præsidia monstrat. Sed id tanquam ἐν παρόδῳ. Cum autem hæ in minime facili cognitione sint positæ, distincte eas proponemus. Discernit vero Galen. hoc modo Phrenitidem à Lethargo, ut eam διάθεσιν calidam esse pronunciet. Cæterum notionem perspicuam illius tradit, secundo de causis symptomatum, cum inflammationem secundum cerebrum & membranas illius esse asserit. De hac quidem notione Græci, Aetius videlicet, Paulus & Trallianus, non satis inter se consentiunt. Porro hanc affectionem semper cum febre continua & ardente esse, atque ita distingui ab ea, quam μανίαν vocant, è primo Porrhet. apparet, quo in loco Galenus eam in parte, in qua princeps anima quasi residet oriri, sive afficiatur cerebrum ipsum, sive tenuis illius membra-

Græcus Galeni textus absque capitibus.

Phrenitis.

membrana, oſtendit. Licet & Phrenitidis quædam ſpecies reperiatur ex diaphragmatis inflammatione, unde κατὰ συμπάθειαν cerebrum afficitur. Sed de ea, quæ κατ' ἰδιοπάθειαν ſeu per ſe in cerebro eſt, nunc agimus. Hæc licet ad morbum in intemperie referri poſſit, tamen cum phlegmone in quantitate ſeu magnitudine morbus fit, rectius ad διάθεσιν παρὰ φύσιν in compoſitione, ſicut & hic à Gal. refertur. Tres autẽ Phrenitidis differentias ponit, quarto de locis affectis, quæ indicationes curativas variant. Cæterũ cum ut diximus, in Phrenitide cerebrum phlegmone ſeu Eryſipellate laboret, a que hic affectus ab affluxu ſanguinis cum reliquis humoribus in primis autem bile oriatur: conſequitur, primum & præcipuum ſcopum eſſe, à quo indicatio curativa petitur, ut quod affluit repellamus aut revellamus. Deinde ut alteremus partem affectam, quemadmodum hic monſtrat. Deniq; cum æger nihil quietis habeat, ne vires delabantur, ut quieſcat, operam demus. Atq; hic ut Galenus docet, urgentis ſcopus eſt. De præſidiis varie diſputant Medici, ac de miſſione ſanguinis, quæ in hac affectione inprimis neceſſaria eſt. Aſclepiades ita ſevere pronunciavit, ut ſanguinem mittere, hominem occidere dixerit, quia hæc affectio ſit cum ſumma & continua febre, ſanguinem autem non niſi in remiſſione febris detrahendum. Contra hanc ſententiam ſtatuerunt Medici, inprimis vero Celſus, ſanguinem eſſe mittendum, præſertim cum faciee

Phrenitis quædam ex Diaphragmatis inflammatione.

Tres differentiæ.

Auxilia.

Utrum vena ſecanda.

rubet, venæ tument, & vel poſt quartum diem, conſtantibus viribus. Bis etiam potius, quam ſemel nimium detrahendum. Ac cum æger non quieſcat, caute occludendum vulnus. Mittendum vero primum ex vena brachii media ſecundum Aetii præceptum: deinde, ut Paulus vult, venam frontis incidendam, Diocles etiam eam, quæ ſub lingua eſt, aperiendam cenſuit. Nonnulli ſangui ſugas fronti temporibus, & naſo adhibuerunt, auriculas ſcarificarunt, & cucurbitulas in occipitio, vacuato jam corporo affigendas putarunt. Inprimis autem alterationi opera danda, atque aer contemperandus. Hic diſceptant Medici veteres, utrum in luce, an vero obſcuro loco collocandus ſit æger. Ac Aſclepiades in luce collocandos vult, ne terrore afficiantur. Verum cum tenebræ ad ſomnum & quietem faciant, reliqui (habita tamen ratione affectus) tenebras præferunt. Nam in iis, qui cum quadam mœſtitia inſaniunt, & quibus vires validæ ſunt, luce potius conſulendum eſt. Sed cum hoc rarius accidat, & mœſtitia conſequatur δυσκρασίας frigidas (quas affectiones παραφροσύνας & παρανοίας, id eſt, deſipientias, licet & hæ à calidis humoribus oriantur, vel ἀνοίας καὶ μωρώσεις, & melancholias appellamus) omnino in phrenitide, ut quieſcat ager ſtudioſe enitendum eſt. Tertio concertant inter ſe, an caput radendum ſit, vel non. Exiſtimant enim raſo capite plus humoris affluere. Verum cũ alterantia & reprimentia vapores, quale eſt

Vena frontis incidenda

Item ea qua ſub lingua.

An in luce, aut tenebris Phreneticus collocandus.

An caput radendum ſit?

est Oxyrodinum (aceto enim Gal. 11. Methodi vim reprimendi tribuit) & alia frigida, quæ commendat, facilius raso capiti applicari possint, & materia detenso pilo magis exhalet, auferendum omnino censent.

An purgandum. Purgationum etsi Græci autores non meminerint, fortasse quod existimarent humores motos inflammationem augere: tamen cum bilis ut diximus, ad furorem in phrenitide multum faciat, & in magnis morbis (quemadmodum lib. 4. Gal. ostendit) non solum sanguinis missione, verum purgatione uti rectissimum sit: non tantum enemata adhibere, verum etiam purgantibus medicamentis minus tamen calidis, medicari oportet, priusquam ad ea, quæ alterant, discutiunt, & vapores transpirare faciunt, deveniamus. Pleraque Galenus commemorat, ad quæ intentus esse studiosus artis debet. Medicamenta autem juxta capitis commissuram coronalem applicanda: licet ea, quæ ad somnum faciunt, temporibus & naribus quoque admoveantur.

DE LETHARGO

CONtrarias esse in speciem affectiones Lethargum & phrenitidem, quod hæc à calido, illa à frigido humore originem ducat: Uterque vero morbus principem facultatem, quæ in cerebro residet, ejusq; affectiones lædat: Phrenitis quidem ita, ut homo nihil quietis habeat. Lethargus ut in ex-

in expugnabili dormiendi cupiditate, eorum quæ dicuntur, vel fiunt, meminisse vix queat, principe scilicet parte animæ à pituita labefactata & sensu motuque oppresso: atq; non tantum memoria, sed & ratione læsa, ex Gal. patet. Is vero Lethargum aliquando πάθος, aliquando νόσημα appellat. Ac ego secutus (haud scio quam recte) Linacrum, πάθος vitium converti. Oriri vero ex pituitoso humore citra inflammationem ex pituita in cerebro putrefacta, cum febre, & citra febrem, quamvis plerunque lenta febris adsit, Galenus testatur. Arabes autem inflammationem οἰδηματώδη, à pituitoso, nimirum humore, esse arbitrantur. Est autem revera symptoma functionum animalium læsarum, in quo alias memoria tantum, interdum mens & cogitatio, non raro utrumque etiam afficitur, & simul sensus communis seu imaginationis vis infirmior est, ut tertio de locis affectis, & libro de differentiis symptomatum docemur. Nonnunquam hoc malum oritur à vaporibus crassis & frigidis, à visceribus & præcordiis sublatis, interdum etiam à frigidioribus medicamentis. Cognito affectu, ejusque causis, indicantia (servato recto scopo generalissimo contrarietatis) non difficile est reperire, etiamsi Medicinam huic morbo facere non æque facile sit, cum propter præstantiam loci affecti inter lethales morbos ab Hippoc. & Galeno, & à Latinis quoque in genere acutorum numeretur. Recta igitur vi-

In Lethargonum inflammatio.

Prognosticum.

Diæta.

 tur vi-

tur victus ratione, quæ pituitæ (quam causam illius esse diximus) generationi adversetur, præscripta, & rebus non naturalibus debito modo adhibitis, de auxiliis etiam atq; etiam cogitandum est. Ac ne hoc in singulis morbis repetendum sit, studiosos isto loco monebimus. In nulla unquam curationes victus rationem & moderationem accuratam rerum non naturalium negligendam, ac potius ita observandam, ut (teste Galeno) optimam medicinam præscribere supervacaneum, neglecta victus ratione existimemus. Huic admonitioni & illud addo, posteaquam διάγνωσιν morbi (quæ sola nos ad indicationes veras perducit, cum natura morbi principale sit indicans, &c. indicantia, & ab his deductæ indicationes scripto explicari nequeant, propterea quod circumstantiæ subinde eas varient, & judicium Medico, quod rectam rationem gubernat, inprimis requiratur, qui vires, temperamentum, ætatem, anni tempus, constitutionem aeris, atque alia spectet, & inter se conferat) semel perspicuum proposuero, me indicantia omnia separatim non explicaturum, verum studiosos ad generalem doctrinam, quæ in methodo tradita est, & Deo dante à nobis alias in nostra Terapeutica Methodo proponetur: (non enim de abortivo libello, qui in meo nomine apparet, hoc dico) ablegare, unde facile discere poterunt, quo pacto in singulis morbis ex naturæ, morbi & loci affecti demonstratione (cum hæc διάγνωσις

κτ̀ τὸν πρῶτον λόγον, videlicet à caufis ad effectus, vel κτ̀ τ̀ δεύτερον λόγον, videl. à fignis, quæ παθογνωμονικὰ & διαγνωςικὰ appellantur, progrediatur) vera indicantia, feu fcopi ἐνδεικτικοὶ, qui in actione feu medicatione ἔνδειξιν, id eft, indicationem regunt, infurgant, atque petantur: quæq; fit recta auxiliorum adhibendorũ ratio, quæ indicatur. Hic de vocabulis non difputo, illud ftudiofos moneo, ut inter fcopos (quos indicantia quoque appellamus; licet in curatione unicus curandi fcopus à natura morbi fumatur) & inter indicationes, i. rerum faciendarum fignificationes, feu declarationes difcrimen teneant, nec à nobis hic remediorum formulas, quæ à Practicis recenfentur expectent, atque βοηθήματα nos appellare fciant, quæ indicantur, i. quæ funt facienda, ut naturæ auxilium feramus Gal. vero inter auxilia Lethargi, venæ fectionem lib. 13, cap. 21. præcipue commendat, nifi adfint, quæ fanguinis miffionem impediant, crudus videlicet humor, puerilis ætas, anni tempus, in quo fit extremus calor & frigus, ubi ad clyfteria acria veniendum. Paulus admonet. redundantem etiam pituitã coquendam & expurgandam præcipit, & thymum, pulegium, origanum, quæ calefaciunt, diffecant, & roborant, in aceto coctum naribus admovendum. Palatum acribus & valentibus medicamentis, & Mithridato cum pipere, pyrethro, finapi inungendum. Utendum & iis, quæ fternutamenta provocant,

Inter fcopos & indicationes differentia.

Auxilia.

Poftre-

Postremo capiti σιωαπισμὸς atque cucurbitas adhibendas, quemadmodum in principio (cum repellendum est) oxyrhodinum. Castoreum etiam, quod probe concoquit, & magnopere in istis affectionibus adjuvat, odorandum. Hæc auxilia cum hoc in loco reliquis affectionibus somniculosis convenire ostendat, atque ita indicationes curativas eorum designet, notionem autem non satis explicet, ut ea studiosis illustrior fiat, operam dabimus, &c.

DE CATAPHORA ET RELIQUIS affectionibus somniculosis.

GAlenus appellatione Cathaphoræ Apoplexiam, Caron, & Catochen lib. 12. cap. 12. complectitur. Hæc distincte explicare conabor. Calidi est ad motum excitare, Frgidi stuporem inducere. Humidi somnum conciliare, sicci vigilias. Itaque juxta diversam humorum calidorum, frigidorum, humidorum & siccorum commixtionem, morbi symptomataque diversa proveniunt. In phrenitide (ut diximus) superat calidus humor. Ideoque in ea affectione est ἀκινησία. In Lethargo frigidus, unde ἀναισθησία καὶ ἀκινησία. In Lethargo frigidus, unde ἀναισθησία καὶ ἀκινησία. In Cataphora (quam Hippoc. κῶμα, ut testatur Galenus, appellat) calidi & humidi humores cerebrum occupant, unde perpetuo ad somnum sic affecti, sunt propensi: superante quidem

quidem calido & humido exhausto, fit phrenitis, vel certe ἄγρυπνον κῶμα, humido vero ita abundante, ut calidum succumbat, Caros seu gravis sopor vel veternus, quem Arabes subeth appellant, oritur. Hæc affectio cum leuis est, quandoquidem eam in anterioribus cerebri partib. fieri censent, fatuitatem inducit. Porro in posterioribus partibus cerebri Catochen & Catalepsin fieri asserunt. Paulus lib. 3. cap. 10. Catochen atque Catalepsin discernit, & Catochen soporem vigilantem appellat, quod ex duabus contrariis affectionibus, videlicet Lethargo & Phrenitide constet: ut testatur Hippoc. lib. 4. Epid. ubi hanc affectionem pestilentiæ familiarem esse ostendit, cumque superat materia frigidior, Coma dici: cum calida, ἄγρυπνον κῶμα, Catalepsin autem esse congelationem spirituum, qua correpti, in eodem habitu statuque permanent, eoq; deprehensos, detentos, & congelatos Latini vocant. Verum Græci sæpe appellationes istas commiscent. Cæterum Catalepsin à Caro sic discernunt.

In caro anterior pars, ut dixi, cerebri affecta est, cum clausione oculorum, spiratione non læsa, finiturq; plerumq; hic morbus sine periculo. In Catalepsi autem posterior pars cerebri à pituita oppressa est, atque licet ægri bene spirent oculos tamen continuo apertos habent, & epilepsia consequitur. Videndum igitur in his affectionibus quales adsint humores, & in quibus parti-

partibus obstructiones faciant, ac remedia; quæ humorem tam educant, quam alterent; quæve caput & primum sensitivum, cerebrum videlicet roborant, adhibenda. Sic vacuatis humoribus recte indicationes à morbi natura petendæ. In Catalepsi utimur moderate calefacientibus & humectantibus, in Caro exsiccantibus & calefacientibus. In Cataphora miscemus hæc, pro ut affectio est mista. Remedia, ut monui, non recitantur. Quia vero ejusmodi affectiones plerumque præcedit vertigo, consequitur autem Epilepsia aut Apoplexia, de his quoque agemus.

DE VERTIGINE

VErtiginis Galenus in his libris non meminit. A Græcis autem δῖνος appellatur, videlicet cum est inordinatus motus spirituum, seu vaporum in cerebro tantum: σκοτόδινος cum ad motum inordinatum repentina visus obtenebratio accidit. Itaque in vertigine vis imaginativa afficitur, in tenebrosa vertigine, seu ut barbare loquuntur scotomia, visionis sensus diminuitur. Hæc vero symptomata & intemperiem cerebri, & obstructionem ex flatuoso, ut vulgo loquuntur, spiritu comitantur, & cerebrum vel per se, vel per consensum laborat. Per se ex intemperie, per consensum, cum vel ab ore ventriculi (ut in his, quibus cruditas molesta est, quando calore innato male affecto, ut

testatur

testatur Galen. in com. de rat. victus, humores dissoluti in vapores, & φυσῶδη, spiritum dissolvuntur) vel propter calidam intemperiem jecinoris, aut bilem regurgitantem in ventribulum, aut arteriosum genus intemperatum ac venis feruido & spumoso sanguine plenis, spiritus atque vapores ad caput efferuntur. Ubi in capite primum malum generatur, haud dubie sensus aliquis hebetior est, præsertim si à pituitoso humore affectio originem ducit. Præcedit igitur dolor gravis, & distendens ac sonitus aurium. Hic igitur ad indicantia proposita in dolore capitis à pituita atque auxilia recurrendum. Cum vero calidus humor (ut bilis, quod plerumque fit, ubi reliqua corporis constitutio biliosa est) causa fuerit, sensus est acrior: adest dolor rodens & pungens. Ideoq; contraria indicantur remedia, ut diximus. Ubi vero arteriarum intemperies ad vertiginem facit, propter feruidum spumosumq; sanguinem, & vehemens pulsatio sequitur, reprimentiũ usus indicatur. Veteres etiã arterias secuerunt, cum videlicet per exteriores arterias vapor ascenderet, cum vero per interiores (quandoquidem non conferret, ut Galen. 3. de locis affectis & in com. de vict. ratione in morbis acutis testatur) arteriotomiam non adhibeant. Cum autem malum hob per consensum est, atque à crudo humore in ventriculo collecto oritur, is concoquendus & educendus si à flava bile ex epate regurgitante; vacuantibus bilem, tempestive subveniendum.

Arteriarum sectio.

dum. Nonnunquam etiam cum suppressæ purgationes naturales, vel certe consuetæ (ut muliebres ac hæmorrhoides) hoc malum excitant, hæ promovendæ sunt.

DE EPILEPSA.

Vertigo parva Epilepsia.

VEteres, ut est apud Cælium Aurelianum, vertiginem, parvam Epilepsiam vocabant. Hunc autem affectum, ut Hippoc. author est, ἱερὸν νόσημα & παιδικὸν etiam, quod pueris familiaris sit, appellarunt. Est vero convulsio omnium partium corporis, propterea quod cerebrum, materia crassa & frigida id obstruente, vel malignitate sua lædente, eam expellere nititur. Quam expulsionem noxa omnium sensuum & facultatum animalium consequitur. Hæc affectio alias gravior, alias mitior est. In qua stertor, stridor dentium, perversio partium faciei, vehemens jactatio totius corporis, multa spuma, seminis effusio, & in ipso casu acclamatio: ea admodum gravis censetur, raroque curatur. Ubi vero vel multa, vel plurima ex signis commemoratis absunt, levior existimatur. Convulsio est symptoma, cumque totum corpus æqualiter concutiatur, & sensus lædatur, principium motus & sensus, videlicet cerebrum affici minime dubium est.

In cerebro autem tria spectantur, membranæ, cavitates seu ventriculi, ut vulgo Medici appellant, & ipsa substantia. Afficiuntur

ciuntur autẽ ventriculi, ita ut lædantur actiones motivæ quidem corruptę sensitivæ ablate, ut loquuntur. Illud igitur quod lædit, morbus erit, ut quidem unus ex tribus generibus. Est autem mala compositio, quam morbum in cavitate seu via; vel obstructionem vocamus. Ea secundum Galen. accidit vel ab humoribus crassis, vel cum vasa contrahuntur.

Vasorum contractio.

Hoc autem postremum fit duplici de causa, vel à natura, ut cum ventriculus cibum concoquens contrahitur, vel propter nocumenti præsentiam, sive ob manifestam; sive occultam qualitatem naturæ adversam. Oritur vero hic affectus vel per se, seu per πρωτοπάθειαν in cerebro, vel per consensum, utpote à qualitate ascendente à quavis alia parte corporis, cum videlicet in iis materia virulenta latet, in abscessu diuturno, in subjectis carnib. osseve corrupto, vel spiritus quidam venenosus ascendit in cerebrum, unde contractio & obstructio, hancque convulsio consequitur. Dum per se cerebrum à causa faciente obstructionem afficitur, caput plerumque debile est, quod repletur ex qualibet levi occasione, ut cum irascitur homo.

Signa cerebri per se affecti.

Secundo adest gravedo, quia materia crassa & frigida adest, videlicet humor pituitosus aut melancholicus, vel ab his sublati vapores.

Tertio, somnia terribilia & Ephialtes noctu molestant.

Quarto tristitia & mœstitia, quæ non

modo à melancholico humore, verum etiam pituitoso oritur, sine causa angunt, quia materia crassa cerebrum obsedit.

Quinto est subitus timor, quod tenebræ spiritibus intus miscentur, item oblivio.

Sexto pallor faciei, & viriditas venarum sub lingua propter frigiditatem. Hic igitur tam intrinseca, quam extrinseca efficientis remotionem atque alterationem indicant, caputque debile sui corroborationem. Cum malum per consensum à ventriculo est (idq; mordicatio, nausea, cibi inordinati appetentia, ostendit) ventriculo subveniendum. Curationem autem tradit Galenus quinto de locis affectis, cum historiam de Grammatico recitat. De Epilepsia vero per consensum à reliquis partibus vel vapore, vel maligna qualitate ascendente ad cerebrum & contractionem eam, quam sequitur obstructio & convulsio, vibrante nervorum origine, ut Galen. loquitur efficiente, 3. de loc. aff. prolixe agit, ubi & indicationes curativas & auxilia tradit: Facile autem est Medico, qui doctrinam generalem Method. tenet, indicantia videre, & ab his indicationes petere, verùm cum in hoc morbo divinũ quiddam sit, quod τὰ φυσικὰ βοηθήματα non admittat, sæpe in optima etiam victus ratione & medicatione naturalia præsidia atque auxilia, parum adjumenti adferunt. Hoc tamen cum dico, neque superstitiosas neque Homericas, ut vocant, curationes omnes, aut

Per consensum.

Superstitiosa remedia reiiciuntur.

mirifica quædam remedia ex putrida carne humana confecta, atque his similia probo. Curatio quidem ipsa est triplex, in paroxysmo, cum iis, quæ ascensum vaporum prohibent, quæve revolvunt: ut sunt enæmata, ligaturæ, frictiones, quæ dolorem afferunt. Item, quæ dissecant, ut suffitus, & alia naribus apponenda. Alia ante & post paroxysmum, cum videlicet vacuationi & alterationi operam damus, atque capiti robur addere studemus, eaque remedia, quæ à tota substantia auxiliantur, exhibemus.

DE APOPLEXIA.

HÆc quoque affectio accidit circa cerebri ventriculos, quam Galen. 2. Aphor. com. 45. viciniam morbo comitiali seu epilepsiæ esse dicit. In hac autem totius corporis sensus & motus principalibus virtutis animalis actionibus læsis aboletur, ut testatur Galen. 3. de locis affectis, & 4. & non solum cerebri ventriculos, sed substantiam ipsam lædi affirmat. Hujus autem affectionis magnitudinem respirationis noxa indicat, quæ quo major est, morbum eo graviorem magis, magisque periculosum esse ostendit. Atque sic etiam Carus ab Apoplexia discernitur. Galenus utriusque affectionis in his libris verbulo saltem meminit. Cæterum causas obstructionis (nam & hic morbus eodem quo epilepsia genere comprehenditur) alias

 explicat,

explicat,& non tam hujus ratione,quam caloris & spirituum elisorum ac suffocatorum atque virtutis impeditæ, ne possit in universum corpus transire, Apoplexiam accidere ostendit, licet hanc affectionem rectius suffocationem dicere possumus. Porro calor & spiritus obruuntur multitudine & strangulantur vel in toto corpore, & subita mors consequitur,ut testatur Galenus,1. Aph. vel in cerebro, de qua causa egit Galen. in libro de sanguinis missione cap. 6. Hæc vero catalepsin afferre quibusdam potius, quam apoplexiam videtur. Sed de nominibus non litigemus. Aut virtus animalis impeditur, ne in partes inferiores defluat. Aut propter affectionem calidam, quæ Galeno comm. 2. Aph. 42. φλεγμονώδης διάθεσις appellatur, oritur. Aut cerebri ventriculis pituitoso humore aut melancholico obstructis, quæ affectio proprie apoplexia dicitur. Cognita causa, videlicet plenitudine,vel in toto; vel in capite solo, aut obstructione, à frigido scilicet vel etiam calido humore, ostendentibus hanc signis, principale indicans est, ut ea tollatur. Cumque adest plenitudo, atque hic morbus magnus existimetur & revera sit, inter omnes Medicos convenit, præsentissimum esse auxilium sanguinis missionem. Itaque vena secanda. Cæterum si præcessit magna inanitio, propter quam excrementa frigida in cerebro collecta sunt, ut in sanguinis profusionibus, immodico usu veneris, &c. accidere

Apoplexia recte suffocatio dicitur.

Vena sectio præstantissimum remedium.

Cautela.

dere

dere solet, merito phlebotomia suspecta est. Tunc igitur ad clysteria fortiora, asperas frictiones, denique cucurbitulas deveniendum. Quod si tunc pulsus & spiratio ac faciei color melior sese ostendet nec partium frigus vehemens fuerit, ad alia auxilia, quæ evacuant & alterant cerebrum atque calefaciunt, videlicet cum crassus humor & frigidus obstruit, accedendum, atque in isto morbi statu inprimis cucurbita summo capiti (quemadmodum II. Methodi docemur) admota, & ea quæ naribus atque palato applicantur, conducunt. Hic vero inter βοηθήματα Galenus recenset Castorium, ac vulgo nos uti herbis calidis & Theriaca atque Mithridato, non ignotum est.

Clysteres fortiores.

Cucurbita vertici imponenda.

DE PARALYSI.

APoplexiam plerumque consequitur Paralysis, seu nervorum resolutio, cum sensu & motus amissione in aliqua parte, licet ut 3. de locis affectis ostendit Galen. intedum sensus, interdū motus amittatur, sed exquisita & vera paralysis est, in qua partes sensu & motu privantur. Cur autem aliquando, perdito motu sensus remaneat, & stupor plerumque Paralysin præcedat libro 1. de locis affectis, & primo de causis symptomatum declaratur. Porro, cum tam sensitiva, quam motrix facultas, à cerebro per nervos delabatur perspicuum est, paralysin symptoma esse, quod læsas has facultates consequitur.

Causa paralysis. Causæ igitur læsionis spectandæ sunt, quæ ad tria morborum genera, videlicet intemperiem, morbum in compositione, & solutam unitatem referuntur. Nam nervi vel immodice humectantur & refrigerantur, ut in frigidissimmo aere, vel humor crassus resolutus in principium eorum incumbit quo replentur, ut post apoplexiam; vel fit obstructio circa vertebras colli, aut inferiores partes: vel afficiuntur ab aliqua causa extrinseca, ut percussione vel incisione, qui affectus est incurabilis. Consideratis autem caussis, nisi extrinsecus adveniens sit, prima judicatio curativa ab ea petitur: & remotis è corpore humoribus (missione videlicet sanguinis cum plenitudo adest, & purgatione, ubi cacochymia pergravat) ne in alteratione major fiat affluxus, facultati atque principio nervorum subvenitur. Pars etiam resoluta non negligenda est. Remedia vero ad paralysin videre est septimo secundum genera, & secundum locos.

DE SPASMO.

GAlenus lib. 2. de causis symptomatum paralysin, spasmum, tremorem, & torporem, voluntariæ functionis læsæ symptomata statuit: ac secundo Methodi nomen ægritudinis à symptomate deductum esse ostendit. Est autem actionis motivæ læsio, ita ut propter brevitatem nervi moventis musculum, pars seu membrum contrahatur. Li-

cet verò musculus, atque chorda in contractione afficiantur, tamen nervus propriè læditur ideoq; & motus & sævissimus dolor comitantur 1. Prorrh.com. primo. Cum autem morbi sint causæ symptomatũ, malam compositionem in nervo consequi hanc affectionem statuimus, idq; vel per se, vel per consensum. Per se, quando nervus repletur, & fit brevior, vel inanitur, fitq; siccior ac contractior. Aq; hæc quidem affectio (quemadmodum lib.12. cap. ultimo Galen. ostendit) insanabilis est. Per consensum læditur, propter humorem tenuem atq; aerem atq; ἰώδη seu ærugi-nosum in ventriculo , ut exemplo declarat Galen. libr.12. Methodi cap. ultimo. Secundo, vel à potu aquæ frigidæ, ut est in 9. libro cap.5. Tertio vel ab ingurgitatione vini potentis, & à crapula, ut est de Temp. Item com. 50. Aph.50. vel ab utero, aut diaphragmatis inflammatione, 3. de morbis vulg. comm. 2. Item 6. de morb. vulg. comm.1. Quarto, vel ex medicamenti maligna qualitate prædicti atq; assumpti, ut com.7. Aphor. primo. Quinto, vel à forti aliquo frigore, & copia humoris crassi congelantis sanguinem, ut com.3. Prog. 27. Sexto , vel cum propter vulnus capitis patitur principium, & nervi contrahuntur , com.3. Aphor.2. Galenus 12. Methodi paucis ista complectitur , cum ex repletione nervosarum partium , vel ex mordenti & tenui humore , vel ingenti frigore aut siccitate , provenire ait.

Causa.

Causa spasmi per consensum.

Porro convulsio illa, in qua nervus una cum chorda & musculo præter voluntatem ad suum principium contrahitur, morbus in compositione est, quia nervus patitur in substantia, videlicet nimia humiditate eum replente, vel siccitate contrahente atque vibrante: fitque tunc spasmus verus. Aut ratione sensibilitatis suæ, non quidem simpliciter κατὰ συμπάθειαν: sed quia nervo occurrit qualitas frigida vel maligna, vel humores acres, seu malitia sua mordicantes, non tamen fixi in nervo. Hunc spasmum non proportionatum ad materiam vocant, qui plerumque consequitur mordicantem humorem, ut bilem vel vaporem malignum.

Convulsio una.

Spasmus non proportionatus ad materiam.

Species veri spasmi.

Cæterum veri spasmi tres species à Galeno, atque aliis recensentur: ἐμπροσθότονος,] videlicet cùm caput una cum cervice reliquisque partibus ad anteriora enditur: ὀπισθότονος cum ad posteriora: τέτανος cum distensio in recta fit. Locus affectus interdum est caput, ut diximus, seu cerebrum, interdum spinalis medulla. Et nota affecti cerebri hæc traditur 3. de locis affectis, cum musculi faciei cum reliquis partibus distenduntur.

Causa.

Causæ, ut audivimus, duæ recensentur, repletio & inanitio. Repletio à pituita & sanguine oritur: nam bilis spasmum non proportionatum ad materiam excitat: humor autem melancholicus crassior existimatur, quam ut possit penetrare nervum. Ideo, &

qui

qui molles nervos habent, ut pueri, ad hanc affectionem sunt procliviores.

Proximæ causæ sunt vel apostema, vel affluxus materiæ, á qua impletur nervus, ut vibretur vel contrahatur, atque cum eo caput musculi & chorda. Remotæ sunt omnia, quæ humores augent, & ad eorum proventum faciunt. Inanitionis autem causæ perspicue apparent, evacuationes scilicet vel purgationes, ut fluxus sanguinis vel ventris, vomitus item labores, vigiliæ, animi accidentia immodice exsiccantia, &c. Item febris ardens maligna. Ubi artem spasmus ab inanitione est, nunquam subito fit, & cum membrum emaciatur atque arescit, raro humectatione etiam diligente curatur. Spasmus autem ex repletione, atque inflammatione contrarias indicationes curativas habet, videlicet ut succorum redundantia subtrahatur, auttenuante victus ratione.

Auxilia sunt sanguinis missio, modo corpus non plane sit pituitosum. Ubi vero adest plenitudo, atque inflammatio, non tantum semel, sed bis, & si necessitas requirat, sæpius detrahendus. Purgationes non intermittendæ, præsertim per acria clysteria & catapotia. Deinde parti affectæ phlegmone medendum, ut 13. Methodi docemur. Cum autem à frigido humore obsidentur nervi spinæ dorsi & colli, calefacientia adhibenda sunt, perseveranteque malo ad balnea atque frictiones deveniendum, præsertim *Auxilia.*

tim

tim si morbus à frigidiore humore originem duxerit, non neglectis iis, quæ intra corpus sumpta nervis conferunt. Aurelianus etiam cucurbitis utendum censet. Cæterum de febre ex autoritate Hipp. 2. Aph. 28. excitanda veteres Medici disputarunt, sed cùm Hippoc. de ea, quæ sponte accedit spasmo à viscidis & frigidis humoribus, quibus etiam nervi aluntur, oro loquatur, minime tutum esse putant, etsi Herophilo, Asclepiadi, sicut & Arabibus, rectum videatur febrem excitare. Nam morbo non nisi vehementem febrem auxilio esse, levem vero non modo nihil adjumenti afferre, verum etiam nocere, consentaneum videtur. Porro, cum magna febris viribus periculum afferat, quam recte atque tuto ea quoque possit excitari, facile ii, qui rationem in medicatione adhibent in consilium, intelligunt. Hippocrates etiam perfusiones ex aqua frigida (quæ κατὰ συμβεβηκὸς, videlicet quod calor, si modo in corpore fortis fuerit, intro repellitur) consulit. Verum hoc auxilium Paulus non vacare periculo ostendit. Cum vero per consensum oritur convulsio, ut ex rodentibus succis in ventriculo vomitus (quemadmodum docet Galenus libro duodecimo) provocandus, sic cum ex ictu venatarum ferarum, vincula membro iniicienda, vel nervus præscindendus, ut testatur 3. de locis affectis. Ac si æger hoc non admittat, cucurbita affigenda, partique eschara ut 13. Methodi docet, inducenda, Theriaca non modo intra

Febrem non esse excitandam

Perfusio aqua frigida quando admittenda.

tra corpus danda, verum etiam parti affectæ, ut ex libro de Theriaca ad Pisonem cognoscimus, applicanda. A frigore autem vehementi læsis, balneis, frictionibus, atque unctionibus calefacientibus, subveniendum. Sed de spasmo sicut in reliquis affectionibus capitis, legant studiosi divinas Methodos, summi Montani. Tyrones hoc saltem, quod initio dixi, observent. Spasmum semper esse cum motu ac sævissimo dolore, & ab hac affectione distensiones musculorum, quæ interdum à Paralysi proficiscuntur, sicut & spasmus Cynicus & eam quam Gramphum vocat, quæ à flatibus oritur crassis, discernant. Krampff.

DE CATARRHO.

OStendimus hactenus studiosis brevem methodum cognoscendi atq; curandi affectiones capitis, quibus usitata symptomatum nomina plerumq; tribuuntur, quæ sumuntur vel à sensu, ut κεφαλαίαι atq; κεφαλαλγίαι, vel à læsis functionibus τοῦ ἡγεμονικοῦ, quas temperamento suo cerebrum intra se efficit, ut Galen. ἔργα τῆς ψυχῆς καθ᾽ ἑαυτὴν vocat, atque vel abolent, depravant, vel hebetant τοῦ φανταστικοῦ actiones, vel τοῦ διανοητικοῦ, vel τοῦ μνημονευτικοῦ. Aut ἔργα τῆς ψυχῆς κατά τι lædunt, videlicet αἰσθητικὰς, vel κινητικὰς, vel utrasque simul, in toto corpore, aut parte, aut etiam pro utrarumq; functionũ læsione, principum videlicet seu τοῦ ἡγεμονικοῦ, ac sensus & motus inter

dum. Nonnunquam etiam cum suppressæ purgationes naturales, vel certe consuetæ (ut muliebres ac hæmorrhoides) hoc malum excitant, hæ promovendæ sunt.

DE EPILEPSA.

Vertigo parva Epilepsia.

VEteres, ut est apud Cælium Aurelianum, vertiginem, parvam Epilepsiam vocabant. Hunc autem affectum, ut Hippoc. author est, ἱερὸν νόσημα & παιδικὸν etiam, quod pueris familiaris sit, appellarunt. Est vero convulsio omnium partium corporis, propterea quod cerebrum, materia crassa & frigida id obstruente, vel malignitate sua lædente, eam expellere nititur. Quam expulsionem noxa omnium sensuum & facultatum animalium consequitur. Hæc affectio alias gravior, alias mitior est. In qua stertor, stridor dentium, perversio partium faciei, vehemens jactatio totius corporis, multa spuma, seminis effusio, & in ipso casu acclamatio: ea admodum gravis censetur, raroque curatur. Ubi vero vel multa, vel plurima ex signis commemoratis absunt, levior existimatur. Convulsio est symptoma, cumque totum corpus æqualiter concutiatur, & sensus lædatur, principium motus & sensus, videlicet cerebrum affici minime dubium est.

In cerebro autem tria spectantur, membranæ, cavitates seu ventriculi, ut vulgo Medici appellant, & ipsa substantia. Afficiuntur

ır autē ventriculi,ita ut lædantur actio-
otivæ quidem corruptę sensitivæ abla-
oquuntur. Illud igitur quod lædit,
us erit,ut quidem unus ex tribus gene-
. Est autem mala compositio, quam
ıum in cavitate seu via ; vel obstru-
em vocamus. Ea secundum Galen.
it vel ab humoribus crassis, vel cum va-
ntrahuntur.

oc autem postremum fit duplici de cau- *Vasorum contractio.*
'el à natura, ut cum ventriculus cibum
:oquens contrahitur, vel propter nocu-
ıti præsentiam, sive ob manifestam ; sive
ultam qualitatem naturæ adversam. Ori-
vero hic affectus vel per se, seu per πρωπάθειαν in cerebro, vel per consensum, ut-
e à qualitate ascendente à quavis alia par-
orporis, cum videlicet in iis materia vi-
enta latet, in abscessu diuturno, in subje-
s carnib. os leve corrupto, vel spiritus qui-
m venenosus ascendit in cerebrum, unde
ıntractio & obstructio, hancque convulsio
ısequitur. Dum per se cerebrum à causa *Signa cerebri per se affecti.*
ciente obstructionem afficitur, caput ple-
ımque debile est, quod repletur ex quali-
et levi occasione, ut cum irascitur homo.

Secundo adest gravedo, quia materia cras-
ı & frigida adest, videlicet humor pituito-
us aut melancholicus, vel ab his sublati va-
pores.

Tertio, somnia terribilia & Ephialtes
noctu molestant.

Quarto tristitia & mœstitia, quæ non

modo à melancholico humore, verum etiam pituitoso oritur, sine causa angunt, quia materia crassa cerebrum obsedit.

Quinto est subitus timor, quod tenebra spiritibus intus miscentur, item oblivio.

Sexto pallor faciei, & viriditas venarum sub lingua propter frigiditatem. Hic igitur tam intrinseca, quam extrinseca efficientia remotionem atque alterationem indicant, caputque debile sui corroborationem. Cum malum per consensum à ventriculo est (idq; mordicatio, nausea, cibi inordinati appetentia, ostendit) ventriculo subveniendum. Curationem autem tradit Galenus quinto de locis affectis, cum historiam de Grammatico recitat. De Epilepsia vero per consensum à reliquis partibus vel vapore, vel maligna qualitate ascendente ad cerebrum & contractionem eam, quam sequitur obstructio & convulsio, vibrante nervorum origine, ut Galen. loquitur efficiente, 3. de loc. aff. prolixe agit, ubi & indicationes cutivas & auxilia tradit: Facile autem est Medico, qui doctrinam generalem Method. tenet, indicantia videre, & ab his indicationes petere, verum cum in hoc morbo divinũ quiddam sit, quod τὰ φυσικὰ βοηθήματα non admittat, sæpe in optima etiam victus ratione & medicatione naturalia præsidia atque auxilia, parum adjumenti adferunt. Hoc tamen cum dico, neque superstitiosas neque Homericas, ut vocant, curationes omnes, aut

Per consensum.

Superstitiosa remedia reiiciuntur.

mirifica

mirifica quædam remedia ex putrida carne humana confecta, atque his similia probo. Curatio quidem ipsa est triplex, in paroxysmo, cum iis, quæ ascensum vaporum prohibent, quæve revolvunt: ut sunt enæmata, ligaturæ, frictiones, quæ dolorem afferunt. Item, quæ dissecant, ut suffitus, & alia naribus apponenda. Alia ante & post paroxysmum, cum videlicet vacuationi & alterationi operam damus, atque capiti robur addere studemus, eaque remedia, quæ à tota substantia auxiliantur, exhibemus.

DE APOPLEXIA.

HÆc quoque affectio accidit circa cerebri ventriculos, quam Galen. 2. Aphor. com. 45. vicinam morbo comitiali seu epilepsiæ esse dicit. In hac autem totius corporis sensus & motus principalibus virtutis animalis actionibus læsis aboletur, ut testatur Galen. 3. de locis affectis, & 4. & non solum cerebri ventriculos, sed substantiam ipsam lædi affirmat. Hujus autem affectionis magnitudinem respirationis noxa indicat, quæ quo major est, morbum eo graviorem magis, magisque periculosum esse ostendit. Atque sic etiam Carus ab Apoplexia discernitur. Galenus utriusque affectionis in his libris verbulo saltem meminit. Cæterum causas obstructionis (nam & hic morbus eodem quo epilepsia genere comprehenditur) alias

explicat, & non tam hujus ratione, quam caloris & spirituum elisorum ac suffocatorum, atque virtutis impeditæ, ne possit in universum corpus transire, Apoplexiam accidere ostendit, licet hanc affectionem rectius suffocationem dicere possumus. Porro calor & spiritus obruuntur multitudine & strangulantur vel in toto corpore, & subita mors consequitur, ut testatur Galenus, 1. Aph. vel in cerebro, de qua causa egit Galen. in libro de saguinis missione cap. 6. Hæc vero catalepsin afferre quibusdam potius, quam apoplexiam videtur. Sed de nominibus non litigemus. Aut virtus animalis impeditur, ne in partes inferiores defluat. Aut propter affectionem calidam, quæ Galeno comm. 2. Aph. 42. φλεγμονώδης διάθεσις appellatur, oritur. Aut cerebri ventriculis pituitoso humore aut melancholico obstructis, quæ affectio proprie apoplexia dicitur. Cognita causa, videlicet plenitudine, vel in toto, vel in capite solo, aut obstructione, à frigido scilicet vel etiam calido humore, ostendentibus hanc signis, principale indicans est, ut ea tollatur. Cumque adest plenitudo, atque hic morbus magnus existimetur & revera sit, inter omnes Medicos convenit, præsentissimum esse auxilium sanguinis missionem. Itaque vena secanda. Cæterum si præcessit magna inanitio, propter quam excrementa frigida in cerebro collecta sunt, ut in sanguinis profusionibus, immodico usu veneris, &c. accidere

Apoplexia recte suffocatio dicitur.

Venæ sectio præstantissimum remedium.

Cautela.

dere solet, merito phlebotomia suspecta est. Tunc igitur ad clysteria fortiora, asperas frictiones, denique cucurbitulas deveniendum. Quod si tunc pulsus & spiratio ac faciei color melior sese ostendet nec partium frigus vehemens fuerit, ad alia auxilia, quæ evacuant & alterant cerebrum atque calefaciunt, videlicet cum crassus humor & frigidus obstruit, accedendum, atque in isto morbi statu inprimis cucurbita summo capiti (quemadmodum 11. Methodi docemur) admota, & ea quæ naribus atque palato applicantur, conducunt. Hic vero inter βοηθήματα Galenus recenset Castorium, ac vulgo nos uti herbis calidis & Theriaca atque Mithridato, non ignotum est.

Clysteres fortiores.

Cucurbita vertici imponenda.

DE PARALYSI.

Apoplexiam plerumque consequitur Paralysis, seu nervorum resolutio, cum sensu & motus amissione in aliqua parte, licet ut 3. de locis affectis ostendit Galen. interdum sensus, interdũ motus amittatur, sed exquisita & vera paralysis est, in qua partes sensu & motu privantur. Cur autem aliquando, perdito motu sensus remaneat, & stupor plerumque Paralysin præcedat libro 1. de locis affectis, & primo de causis sympromatum declaratur. Porro, cum tam sensitiva, quam motrix facultas, à cerebro per nervos delabatur perspicuum est, paralysin symptoma esse, quod læsas has facultates consequitur.

Causa paralysis. Causæ igitur læsionis spectandæ sunt, quæ ad tria morborum genera, videlicet intemperiem, morbum in compositione, & solutam unitatem referuntur. Nam nervi vel immodice humectantur & refrigerantur, ut in frigidissimmo aere, vel humor crassus resolutus in principium eorum incumbit quo replentur, ut post apoplexiam; vel fit obstructio circa vertebras colli, aut inferiores partes: vel afficiuntur ab aliqua causa extrinseca, ut percussione vel incisione, qui affectus est incurabilis. Consideratis autem causis, nisi extrinsecus adveniens sit, prima judicatio curativa ab ea petitur: & remotis è corpore humoribus (missione videlicet sanguinis cum plenitudo adest, & purgatione, ubi cacochymia pergravat) ne in alteratione major fiat affluxus, facultati atque principio nervorum subvenitur. Pars etiam resoluta non negligenda est. Remedia vero ad paralysin videre est septimo secundum genera, & secundum locos.

DE SPASMO.

GAlenus lib. 2. de causis symptomatum paralysin, spasmum, tremorem, & torporem, voluntariæ functionis læsæ symptomata statuit: ac secundo Methodi nomen ægritudinis à symptomate deductum esse ostendit. Est autem actionis motivæ læsio, ita ut propter brevitatem nervi moventis musculum, pars seu membrum contrahatur. Li-

cet

cet vero musculus, atque chorda in contra-ctione afficiantur, tamen nervus proprie læditur ideoq; & motus & sævissimus dolor comitantur 1. Prorrh. com. primo. Cum autem morbi sint causæ symptomatũ, malam compositionem in nervo consequi hanc affectionem statuimus, idq; vel per se, vel per consensum. Per se, quando nervus repletur, & fit brevior, vel inanitur, fitq; siccior ac contractior. Aq; hæc quidem affectio (quemadmodum lib. 12. cap. ultimo Galen. ostendit) insanabilis est. Per consensum læditur, propter humorem tenuem atq; aerem atq; ἰώδη seu ærugi-nosum in ventriculo, ut exemplo declarat Galen. libr. 12. Methodi cap. ultimo. Secundo, vel à potu aquæ frigidæ, ut est in 9. libro cap. 5. Tertio vel ab ingurgitatione vini potentis, & à crapula, ut est de Temp. Item com. 5. Aph. 50. vel ab utero, aut diaphragmatis inflammatione, 3. de morbis vulg. comm. 2. Item 6. de morb. vulg. comm. 1. Quarto, vel ex medicamenti maligna qualitate prædicti atq; assumpti, ut com. 7. Aphor. primo. Quinto, vel à forti aliquo frigore, & copia humoris crassi congelantis sanguinem, ut com. 3. Prog. 27. Sexto, vel cum propter vulnus capitis patitur principium, & nervi contrahuntur, com. 3. Aphor. 2. Galenus 12. Methodi paucis ista complectitur, cum ex repletione nervosarum partium, vel ex mordenti & tenui humore, vel ingenti frigore aut siccitate, provenire ait.

Causa.

Causa spasmi per consensum.

Convulsio una.

Porro convulsio illa, in qua nervus una cum chorda & musculo præter voluntatem ad suum principium contrahitur, morbus in compositione est, quia nervus patitur in substantia, videlicet nimia humiditate eum replente, vel siccitate contrahente atque vibrante: fitque tunc spasmus verus. Aut

Spasmus non proportionatus ad materiam.

ratione sensibilitatis suæ, non quidem simpliciter κατὰ συμπάθειαν: sed quia nervo occurrit qualitas frigida vel maligna, vel humores acres, seu malitia sua mordicantes, non tamen fixi in nervo. Hunc spasmum non proportionatum ad materiam vocant, qui plerumque consequitur mordicantem humorem, ut bilem vel vaporem malignum.

Species veri spasmi.

Cæterum veri spasmi tres species à Galeno, atque aliis recensentur; ἐμπροσθότονος,] videlicet cùm caput una cum cervice reliquisque partibus ad anteriora enditur: ὀπισθότονος cum ad posteriora: τέτανος cum distensio in recta fit. Locus affectus interdum est caput, ut diximus, seu cerebrum, interdum spinalis medulla. Et nota affecti cerebri hæc traditur 3. de locis affectis, cum musculi faciei cum reliquis partibus distenduntur.

Causa.

Causæ, ut audivimus, duæ recensentur, repletio & inanitio. Repletio à pituita & sanguine oritur: nam bilis spasmum non proportionatum ad materiam excitat: humor autem melancholicus crassior existimatur, quam ut possit penetrare nervum. Ideo, &

qui

qui molles nervos habent, ut pueri, ad hanc affectionem sunt procliviores.

Proximæ causæ sunt vel apostema, vel affluxus materiæ, á qua impletur nervus, ut vibretur vel contrahatur, atque cum eo caput musculi & chorda. Remotæ sunt omnia, quæ humores augent, & ad eorum proventum faciunt. Inanitionis autem causæ perspicue apparent, evacuationes scilicet vel purgationes, ut fluxus sanguinis vel ventris, vomitus item labores, vigiliæ, animi accidentia immodice exsiccantia, &c. Item febris ardens maligna. Ubi artem spasmus ab inanitione est, nunquam subito fit, & cum membrum emaciatur atque arescit, raro humectatione etiam diligente curatur. Spasmus autem ex repletione, atque inflammatione contrarias indicationes curativas habet, videlicet ut succorum redundantia subtrahatur, auttenuante victus ratione.

Auxilia sunt sanguinis missio, modo corpus non plane sit pituitosum. Ubi vero adest plenitudo, atque inflammatio, non tantum semel, sed bis, & si necessitas requirat, sæpius detrahendus. Purgationes non intermittendæ, præsertim per acria clysteria & catapotia. Deinde parti affectæ phlegmone medendum, ut 13. Methodi docemur. Cum autem à frigido humore obsidentur nervi spinæ dorsi & colli, calefacientia adhibenda sunt, perseveranteque malo ad balnea atque frictiones deveniendum, præsertim *Auxilia.*

tim

tim si morbus à frigidiore humore originem duxerit, non neglectis iis, quæ intra corpus sumpta nervis conferunt. Aurelianus etiam cucurbitis utendum censet. Cæterum de febre ex autoritate Hipp. 2. Aph. 28. excitanda veteres Medici disputarunt, sed cùm Hippoc. de ea, quæ sponte accedit spasmo à viscidis & frigidis humoribus, quibus etiam nervi aluntur, oro loquatur, minime tutum esse putant, etsi Herophilo, Asclepiadi, sicut & Arabibus, rectum videatur febrem excitare. Nam morbo non nisi vehementem febrem auxilio esse, levem vero non modo nihil adjumenti afferre, verum etiam nocere, consentaneum videtur. Porro, cum magna febris viribus periculum afferat, quam recte atque tuto ea quoque possit excitari, facile ii, qui rationem in medicatione adhibent in consilium, intelligunt. Hippocrates etiam perfusiones ex aqua frigida (quæ κτ̀ συμβεβηκὸς, videlicet quod calor, si modo in corpore fortis fuerit, intro repellitur) consulit. Verum hoc auxilium Paulus non vacare periculo ostendit. Cum vero per consensum oritur convulsio, ut ex rodentibus succis in ventriculo vomitus (quemadmodum docet Galenus libro duodecimo) provocandus, sic cum ex ictu venatarum ferarum, vincula membro iniicienda, vel nervus præscindendus, ut testatur 3. de locis affectis. Ac si æger hoc non admittat, cucurbita affigenda, partique eschara ut 13. Methodi docet, inducenda, Theriaca non modo intra

Febrem non esse excitandam

Perfusio aqua frigida quando admittenda.

tra

tra corpus danda, verum etiam parti affectæ, ut ex libro de Theriaca ad Pisonem cognoscimus, applicanda. A frigore autem vehementi læsis, balneis, frictionibus, atque unctionibus calefacientibus, subveniendum. Sed de spasmo sicut in reliquis affectionibus capitis, legant studiosi divinas Methodos, summi Montani. Tyrones hoc saltem, quod initio dixi, observent. Spasmum semper esse cum motu ac sævissimo dolore, & ab hac affectione distensiones musculorum, quæ interdum à Paralysi proficiscuntur, sicut & spasmus Cynicus & eam quam Gramphum vocat, quæ à flatibus oritur crassis, discernant. Krampff.

DE CATARRHO.

Ostendimus hactenus studiosis brevem methodum cognoscendi atq; curandi affectiones capitis, quibus usitata symptomatum nomina plerumq; tribuntur, quæ sumuntur vel à sensu, ut κεφαλαίαι atq; κεφαλαλγίαι, vel à læsis functionibus τοῦ ἡγεμονικοῦ, quas temperamento suo cerebrum intra se efficit, ut Galen. ἔργα τῆς ψυχῆς καθ᾽ ἑαυτὴν vocat, atque vel abolent, depravant, vel hebetant τοῦ φανταστικοῦ actiones, vel τοῦ διανοητικοῦ, vel τοῦ μνημονευτικοῦ. Aut ἔργα τῆς ψυχῆς κατά τι lædunt, videlicet αἰσθητικὰς, vel κινητικὰς, vel utrasque simul, in toto corpore, aut parte, aut etiam pro utrarumq; functionū læsione, principum videlicet seu τοῦ ἡγεμονικοῦ, ac sensus & motus inter se mi-

se miscentur, atque pro ratione causarum complicantur. Restat, ut de his, quæ cerebro superfluum excernente, per defluxinem generantur, agamus. Hæ generali nomine catarrhi vel destillationis (licet peculiariter Medicis dicatur catarrhus & destillatio, cum materia ad os vel vicinas partes defluit) comprehenduntur, quemadmodum Galenus in lib. de humoribus Hippoc. com. 1. declarat. Etsi vero in libris Methodi doctrina de Catarrho absolute tradita non sit, ac breviter saltem monstretur, cum fluxionum curatio lib. 5. & 13. Methodi præscribitur: tamen quia latissime patet, & ad omnem fere morborum rectam curationem (quemadmodum Montanus in sua methodo demonstravit) facere videatur, nos hic ea, quæ Montanus fuse lateque de doctrina Hippocratis (quæ in libello de glandulis est) dixit, in pauca, quantum res ipsa feret, conferemus, ita tamen ut hic nostras explicationes quoque addamus, & Montanicam prolixitatem nostra brevitate quasi illustremus. *Definitio.* Catarrhum esse defluxionem præter naturā alicujus humoris in subjectas partes, constat. *Quatuor conditiones fluxionum.* Habet autem omnis expulsio seu fluxio præter naturam, harum quatuor conditionum vel unam, vel plures, vel omnes. Primum, ut id quod expellitur, quantitatem naturalis effluxionis superet. Secundo, ut qualitate non conveniente sit præditum. Tertio, ut non fluat debito tempore. Quarto, ut feratur per loca inconvenientia. Hic autem memo-

memoria illud repetendum est, in quolibet membro quatuor esse virtutes, attractricem videlicet, retentricem, coctricem, & expultricem, quæ plurimum ad fluxionem facit. Cum enim in membro multiplicatur vitio coctricis excrementum, idque vel qualitate vel quantitate pergravat colorem, natura, vel per vasa atque meatus & loca convenientia conatur expellere, vel ad exteriora transmittere.

Cur autem ad loca debilia materia fluat, exponendum est atque tenendum, imbecillum membrum reddi, vel à primo ortu atq; intrinsecam ægritudinem, vel extrinsecam læsionem, ut à percussione, frigore, &c. Ad id vero humor cum defluit, sic ut cum ad cutim sistitur, nec potest ulterius pelli: & si calidus est, fit phlegmone, aut aliquis tutumor præter naturam, secundum naturam humoris, quemadmodum Gal. in posterioribus duobus libris Methodi exposuit, aut abscessus si vero non fuerit imbecillitas in aliqua parte, sed humor aliquis in toto, & virtus expulsiva non possit ratione multitudinis ex pellere, obstruuntur etiam tenues meatus, & prohibetur transpiratio, ac consequitur putredo, fiuntque febres periodicæ seu intermittentes, quarum focus est in carnibus per universum corporis habitum. Ac si tunc abundaverit humor pituitosus, isque putrescat extra venas, orietur febris quotidiana: Si bilis, tertiana: Si humor melancholicus, quartana. Estque (ut cætera

Membri imbecilli causa.

Digressio de febrium exortu.

Fomes febrium intermittentium.

Rigor quid,

tera indicia omittam) hujus rei rigo (quem motum musculorum depravatum, ut nativi caloris & spirituum, quibus natura utitur ad expulsionem vi ortum, cum refrigeratione partium externarum esse scimus) satis certus index, ut de lassitudine (quæ plerumque febres intermittentes antecedit, ac pro diversitate humoris varia est, in tertianis quidem febribus, quasi cum sensu rei pungentis, in quartanis cum sensu contusionis, &c.) nihil dicam. Porro magni ingenii homines in errore versari, cum asserunt, focum intermittentium in spaciis circa membra interiora, vel in ipsis membris esse, vel ex eo perspicuum est, quod & ipsa membra sunt plena venis, & cavitates, venas vicinas habent, ita ut si in iis esset focus & locus, in quo primum igneus calor præter naturam accenditur (qui tamen calor prius non dicitur febris, quam ad cor, quod proprium subjectum febris est, pertingat) vix fieri posset, quin febres continuæ, quarum focus in venis est, generentur. Nam plane continuæ, id est, quæ vere sine periodis existunt, fiunt, cum materia putrida est, in vicinis locis cordis & magnis vasis. Continuæ autem, quæ tamen intermittunt, & quasi periodos habent, generantur, cum in minoribus & remotioribus venis focus est. Atque hinc apparet, cur ex intermittentibus continuæ, & ex continuis intermittentes fiant. Quando enim in continuis materia minuitur atque coquitur, & à natura extra venas pellitur, sæpe intermittentes has confe-

Lassitudo pro chronicis febrium intermittentium.

Focus intermittentium non circa membra interiora.

Focus continuarum.

Causa transmutationis febrium.

consequuntur. sicut è contrario in mala victus ratione atq; erroribus Medicorum, cum obstructio & materia augetur, ac extra venas in musculos, qui habitum corporis constituunt, excuti nequit, non raro ex intermittentibus continuæ fiunt. Quod autem obiiciunt nobis, qui adversantur huic sententiæ, curationem non dirigi, (præcipue in intermittentibus) ad materiam, quæ in habitu corporis est: item multos liberari vomitu, purgationibus, sanguinis fluxione: indicium est, illos minime considerare curativam Methodum, cujus ratio ejusmodi est, ut quemadmodum lib. 7. testatur. Nullus affectus possit vel debeat curari manente ejus unde ortus est causa. Cum igitur in pituitosis febrib. prima & præcipua causa abundantis pituitæ sit ventriculus, sicut in biliosis seu tertianis (quæ tamen raro sunt exquisitæ) jecur atque vesica fellis, in quartanis lien, necesse est, ut iis membris, quæ materiam & fomitem malo suppeditant, non tamen focus sunt, succurramus: sicut in continuis, ne sanguinis missionem negligamus: Sed longius progredior aliud agens. Quia vero de febribus deinceps plura dicere, quam Galenus nos docuit, non est propositum, & in his libris doctrina de foco atq; febribus intermittentibus designata verius, quam explicata sit: hæc isto loco propter Tyrones, qui sæpe sine judicio applaudunt novis sententiis, volui referre. Pleniorem autem de his tractionem alibi instituemus. Nunc ut ad doctrinam de Catarrho

Objectio refutatur.

tarrho ſeu fluxionibus in genere redeamus. Perſpicuum eſt ex iis, quæ modo diximus, in omni fluxione primum conſiderandos eſſe duos terminos, videlicet à quo oritur fluxio, & ad quem tendit: quorum prior vulgo dicitur membrum mandans, poſterior membrum recipiens. Obſervandæ ſunt & viæ, per quas fluit: deniq; ipſa materia quæ fluit, qua ceſſante neque mandante tranſmittet per vias aliquid, neque recipiens pergravabitur. Materiæ autem tanta eſt diverſitas, quanta humorum in corpore. Cumque in humoribus putredo conſequitur, tum varie afficiuntur homines, ut nemo omnes differentias affectionum explicare poſſit. Itaq; non mirum, ſi infinitæ morborum ſpecies oriantur. Secundo ſpectanda ſunt efficientia, alia quidem in mandante ſeu tranſmittente membro, alia in recipiente. Mandans vel aliqua intemperie laborat, vel in eo compoſitio læſa eſt, ita ut non poſſit conficere bonum alimentum, & neceſſe ſit excrementa provenire: vel quia defertur eo alimentum vitioſum maligna qualitate præditum impetu quodam, vel propter imbecillitatem aliquam recipit excrementa à vicinis partibus. Hæc poſtrema cauſa etiamſi & in recipiente ſpectetur, tamen duæ aliæ accedunt, videlicet quia vel calor in eo eſt, vel dolor attrahens, id quod non debet attrahere. Non attingam hic diſputationes, quo pacto hæc trahant. Porro in omni fluxione vel natura eſt ſuperior, atque vincit

Duo termini in fluxione conſiderandi.

Catarrhalis materia diverſitas inexplicabilis.

Cauſa efficiens.

Natura ſuperior.

humo-

humorem, vel ab eo ſuperatur. Cum ſuperior eſt materia, vel diſſipatur per halitum, vel cum fit abſceſſus, ſuppuratur, vel tranſit in duritiem & ſcyrrhum, vel critice per urinam, alvum, ſudorem, orificia venarum, quæ in naribus & hæmorrhoidibus ſunt, expellitur. Si fluxio vincit naturam & temperiem membri, vel ſuffocatur calor, & ſequuntur gangrænæ, vel contingit putrefactio & arefactio: ut cum ad pectus deſcendit fluxio, fiunt ulcera pulmonis, & phthiſis. Sic propter defluxum ad coxendices, membri conſumptio comitatur. Interdum & mors ſubita conſequitur, ut cum cor triſtitia, iracundia, aut aliquibus de cauſis reſolutis ſpiritib. fluxione tentatur. Morbus autem ipſe à catarrho vel defluxione ortus ſpectatur, non in membro mandante ſed recipiente. Ideoque mandanti præſervatio debetur, ne cumuletur in eo materia, quam expellit, atque ut roboretur, quo illam concoquat. In recipiente autem ſequitur vel intemperies, ut inflammatio vel mala compoſitio, ut tumor aliquis præter naturam, vel alia, ut variolæ, morbilli, ſcabies in cute, atque omnes cutis affectiones: vel alia ſymptomata, ut coloris mutatio in ictero. Dupliciter vero recipitur nocumentum in membro, vel ut à ſano, & quod nullam διάθεσιν præter naturam in ſe habet, atque hic morbus dici poteſt per conſenſum: vel affectum aliquo modo, & tum difficilis eſt curatio, cum præſertim materia affluentis eſt contra-

Succumbens.

Recipiens morbus.

ria affectioni priori, ita tamen ut nihil adiumenti ad curationem morbi, qui per se a de[...] afferat: ut si mala intemperies calida sit in ventriculo, & is recipiat à capite fluxionem frigidam. Cæterum vix ulla fluxio timenda membro mandante sano existente, quia sanum vel non curabitur, vel materia concoquetur: nisi forte κακοχυμία in toto corpore vel in venis fuerit, ratione cujus nutrimentum vitiosum delatum confici nequeat, atque necessario pellatur. Tunc igitur ad totum corpus respiciendum, vel certe ad illud membrum, unde præcipue copia humoris mali suppeditatur. Oritur autem isto modo plerumque κατὰ συμπάθειαν, sicut in illis apparet, quibus propter vitiosos humores in ventriculo caput afficitur, ita ut vertigine & epilepsia tententur, qui ubi aliquod vitiosum nutrimentum ingesserint, statim deterius valent. Sed cum per se affectum est caput, vel oculos, ut deterius videant, vel aures, ut gravius audiant, vel nares simul affectas videmus, vel palatum plenum pituita, ita ut de repletione capitis non possit dubitari: Etsi autem repletio ista sit morbus, tamen nisi transmittatur ad membrum aliquod recipiens, & in eo affectionem præter naturam inducat, fluxio dici nequit. Consideremus vero hic differentias fluxionum, quarum quædam sumuntur à septem meatibus, per quos materia fertur, quædam à materia, quædam à causis efficientib. Septem vero meatus monstravit nobis Hip. in lib. de Glandulis, videlicet aures, oculos, nares, palatum, gulam, & trachæ-

Fluxio tuta mandante membro sano.

Signa capitis repleti.

Differentia fluxionum.

A meatibus

ıæam arteriam, venas & arterias, verte-
ſpinæ & nervos. Hi ad 4. quaſi genera-
leducuntur, cum in foramina, ut ſunt au-
oculi, nares, palatum: & vias amplas, i-
ram arteriam, & Oeſophagum: atque
ıſtiores, videlicet venas & arterias, ner-
capitis & ſpinæ dorſi diſcernuntur. quæ-
t autem fluxiones per tres vias ſingulas
rborum ſpecies, ut deinceps declarabi-
s perducunt. Materia vero ipſa catarrhi (ſi
priaillius appellatio, h. e. de fluxione ma-
æ in capite generatæ, ſumatur) eſt pituita.
m n. cerebri temperatura ſit frigida & hu-
da, tantum hunc humorem generat. Ve-
n pro varia intemperie ſua, & varietate hu-
orum atq; vaporum, qui in caput deferun-
r congerie, materia quoque ipſa varia eſt:
caput per ſe calidius teneum pituitā gene-
t: Si vero propter caliditatem hepatis pu-
eſcat, & adurantur partes tenuiores, ut fit in
qua marina, ſalſa pituita provenit. Sed de
utredine materiæ ante monui. Nunc il-
ıd repetendum eſt, catarrhum communiſſ-
ima appellatione poſſe dici de omni mate-
ia, etiam ſanguine ad fauces deſtillante:
icut fluxionis vocabulum de omni hu-
nores, qui defertur de loco in locum uſur-
pamus. Hic autem de fluxione à capite ad
partes ſubjectas agemus. Hujus cauſæ effici-
entes vel ſunt à cerebro ipſo, vel à membris
inferiorib. Quæ in cerebro ipſo ſunt & imme-
diate dicuntur, proveniunt vel ob ejus intem-
periem calidam aut frigidam. Calida quidem

A materia.

Pituita ſalſa.

A cauſis efficientibus.

 per

per accidens efficit catarrhum, quia cal plus attrahit, quam possit concoquere, & i halitum digerere. Frigida per se catarr causa est, quia alimentum ad cerebrum de latum, non conficitur, nec per halitum di flatur. Cum autem à membris inferiorib oritur, & efficientis intrinseci rationem ha bet, vel ventriculus intemperatus, vel jecu calidum, à quo elevantur plurimi vapores reperitur: atque tunc morbus per consen sum dicitur. Extrinsecæ vero causæ sunt primo intemperies acris calida, in qua ple rumque salsi catarrhi & excoriantes, ut lo quuntur, vel frigida, in qua crassi proveni unt. Secundo affectiones animi requiran tur spiritus vel eos resolventes. Tertic ocium, in quo excrementa cumulantur, & spiritus torpescunt. Quarto vigiliæ, qua absumunt spiritus. Quinto somnus nimius, qui refrigerat, & maxime à prandio, qui tunc violento motu calor ad interiora retrahitur, ac spiritus crassiores & frigidiores fiunt. Sexto inanitio & repletio: quia crapula & ebrietas plurimum facit, ut pergravetur caput, cum crapula inde nomen habeat. Immodicæ enim inanitiones, ut Medici loquuntur, vires exhauriunt, & frigidiora corpora reddunt. Ac cum per usum venereum multum exhauriantur spiritus, id quod concavitas oculorum indicat, venus superflua non parum catarrhosis nocet, etiamsi interdum adjuvare videatur, sed intrinsecas causas, & cur in capite potissimum generetur catarrhus, persequamur.

Cur in capite potissimum generetur catarrhi.

Prima

Prima autem est intemperies cerebri frigida & humida.

Secunda raritas illius, ut apparet quoque in glandulis, quæ prompte suscipiunt pituitam. Et Hippocr. inquit, cerebrum tanquam magnam glandulam esse, atque caput ὥσπερ συκίαν τῷ σώματι incumbere, ideoque ῥίζαν τῶν ἀνθρωπίνων νοσημάτων esse.

Tertia, magnitudo viarum in cerebro; videlicet foraminum & vasorum interiorum & exteriorum.

Quarta locus cerebri, ad quem ascendunt vapores, atque in eo, quia laxum est, figuntur, ejusque frigiditate densantur, unde postea, nisi coquantur à natura, & ad benignum redigantur, destillant. Nam cum materia catarrhi ad caput fertur, vel in ipso provenit, principio est cruda, id est, tenuior vel acrior, quam ut naturæ accommodata sit: Veruntamen quia nondum ad eam malignitatem pervenit, principio est cruda, i. tenuior vel acrior, quam ut naturæ accommodata sit: Veruntamen quia nondum ad eam malignitatem pervenit, ut prorsus natura eam non possit ferre, crasse faciendo & contemperando reddit benigniorem, ac superfluum expellit per loca convenientia. Sin minus & materia vel multitudine, vel malignitate sua fertur, natura quoque in officio est, & si expellere potest id quod eam pergravat, plane reiicit. Ut exempli gratia: Catarrhus ad ventriculũ delapsus vel vomitu reiicitur, vel per inferiorem ventrem descen-

dit, & reliquum concoquitur, i. à calore superatur, vel si humor plurimus ad aliquod membrum delapsus expelli nequit, nec meliorem formam, à natura accipere, medium quiddam inter alimentum & excrementum producit, sicut saniem albam, levem & æqualem, cum materia delabitur ad pectus, vel in aliis ulcerib. Si vero natura prorsus multitudine & malignitate fluxionis superatur, membrum emoritur, & fit gangræna, ut dixi. Sin abest malignitas, & sola multitudo pergravat, induratur materia in membro, & scyrrhus consequitur. Verum hæc per signa rectius explanabimus. Materiam autem in cerebro contineri indicat gravitas capitis, actiones cerebri diminutæ, atque sæpius virtus motiva aggravata. Si autem jam fluit, & per oculos fertur, morbi oculorum consequuntur, alii quidem à materia calida, & ophthalmia, quæ Latine Lippitudo dicitur; estq; inflamatio in tunica agnata oculis: vel fit ἐπιφορὰ, videlicet omnium humorũ impetuosior fluxus ad oculos, Celsus pituitæ cursum nominat, vel ὑπόχυμα, i. suffusio à lento humore inter coronam & crystallinũ concreto: aut aliæ affectiones, pro ratione humoris diversi in partes diversas oculi incumbentis. Si ad aures materia fluxionis delabitur ὠταλγία, i. aurium dolor consequitur, vel fiunt aures purulentæ aut oritur ἦχος ἢ συριγμὸς, i. tinnitus: vel κώφωσις, i. surditas. Si ad nares fertur, proprie σόρυζα appellatur, dum videlicet μύξα, i. mucus elabitur. Interdum retenta materia ὀζαίνας, i. ulcera

Catarrhi ad oculos.

Ad aures.

Ad nares.

ılcera profunda & putrida nariu facit. Cum
d palatum fluit multitudo sputi molesta est. *Ad pala-*
Non raro etiam nausea, quia catarrhi mate- *tum.*
ia inficit ita initium Oesophagi, ut quasi bo-
ım in faucibus habere videamur. Si illa
st calida & acris, fiunt sæpe ulcera, quæ
Græcis ἄφθαι dicuntur, palati erosiones,
tem gingiuarum & faucium. Sin frigida,
lentes quasi vacillant, & gingiuæ laxantur
tque languidiores fiunt.

Nec angina, ut quidam arbitrantur, dum *Angina*
nateria per palatum fluit, generari potest. *non fit à*
Cum autem per secundum genus meatuum, *fluxu ad*
ioc est, per asperam arteriam descendit ca- *palatum.*
arrhus, & βρόγχος repletur viscidis hu *Ad asperam arte-*
noribus, difficultas spirandi, quia spiri- *riam.*
us libere transire nequit, sequitur. Item rau-
itas, quia aer per materiam catarrhi delatus,
anquam per aquam sonitum edit. Per Oeso- *Ad Oeso-*
hagum vero cum delabitur, consequitur *phagum.*
ıausea & ventriculi imbecillitas, cruditas,
αρδιαλγία. Si transit ventriculum, fiunt ob-
tructiones in mesaraicis, vel aucto catarrho
ienteria seu levitas intestinorum consequi-
ur: vel si acutus, salsus atque mordicans
est δυσεντερίαν atque exulcerationem intesti-
norum facit. Generatur & colicus dolor à
materia pituitosa, & cum ea retinetur atque
putrescit, lumbrici: item τεινεσμός, id est, de-
sidendi cupiditas. Cum ad hepar transit, illud
frigidius redditur, obstructiones fiunt, inde
ὕδρωψ, vel Icterus, obstructo meatu fellis.
Renum etiam vitia sæpe à catarrho augentur.

 Cum

Per arterias. Cum materia catarrhi per arterias descendit, fiunt molliores, & pulsus parvi, ac suboritur παλμὸς, id est, palpitatio cordis, & λειποθυμίαι, id est, animi deliquia, quia arteriæ communicant vapores cordi. *Per venas.* Sin vero per venas deferatur in halitum totius corporis, oriuntur vel lassitudines, vel cachexiæ: Refrigeratur enim sanguis ab humore crudo, & intumescit quasi corpus, aut obstructis exiguis venis nutriri non potest, ideo sequuntur febres τυφώδεις: Continuæ quidem, sed tamen erraticæ, cum inæqualitate pulsus, urinis crudis, pallentibus atque spumantibus, ita ut spuma non superficiem *Vrina tota spumosa.* tantum (quod fit, cum à renibus oritur, suntque tunc etiam urinæ crassiores & flavæ) verum ipsam substantiam occupent. Interdum febres ἑλώδεις i. humidæ, inquibus statim prima die ægri sudant, sudore nihil adjuvante fiunt, quæ tenui distantia à Typhode febre discernuntur, nec res lite digna videtur. Cæterum si materia tenuis est, pruritum excitat, si crassior scabiem. Consequuntur etiam aliæ cutis affectiones & tumores præter naturam, quas Gal. diligenter *Ad fauces per venas intrinsecas.* in posterioribus libris. ut dixi, explicat. Si per intrinsecas venas ad fauces descendit, pro diversitate locorum diversæ affectiones fiunt, ἀντιάδες quidem, cum ad tonsillas, cum ad columellam, σταφυλὴ: cum ad locum medium inter columellam, & tonsillas, παρίσθμια, i. faucium inflammationes. Si ad musculos laryngis, anginæ species, de quib.

quib, odiose magis quam necessario, ut ostendit. Gal. lib. 4. de loc aff. & 3. Prog. com. o. litigatur. Curatio autem, videlicet uod ægri in hac affectione plurimum venæ ctione juventur, indicat materiam per venas non per foramina fluere. Ubi vero per xtrinsecas venas descendit, abscessus pronunt, parothides, i. inflammationes ad ures, strumæ &c. si ad pulmonem atque oracem per venas delabitur fit difficultas irandi & cum materia putrescit, φθόη consequitur. Item αἱμοπτοὴς i. cruentum sputum, ἐμπύημα, i. purulenta excretio. Nam umor ille tenuis fuerit, sanguinem tenuiem reddet, & orificia venarum aperiet, rassior flatuabitur in venis, & sic rumpun- sæpe venæ. Pituita etiam salsa facit eronem, maxime quæ noxa est, propterea od ad solutionem continui, intemperies am accedit. Si per venas ad infimas intinorum partes descendit, sæpe per hæ rrhoides, exitum molitur, ac pruritum similes affectiones efficit. Si ad articulos abatur, arthritidem atque podagram proerat. De hoc vero descensu, quia ditant Medici, deinceps aliquid agemus. m autem per nervos & spinalem medul- fertur, eas affectiones, de quibus paulo e dixi videlicet spasmum, paralysin, &c. ducit. Nonnunquam etiam laxationis sa est, ut in ischia propter humorum densum fieri sæpe videmus. Consequuntur o gravissimi interdum dolores, quia ma-

Per venas extrinsecas

Ad infima intestinorum.

Ad articulos.

Per nervos & spinalem medullam.

teria per partes sensibiles transit. præterea κατὰ συμπάθειαν affectis nervis ipsum cerebrum afficitur, & homines in apoplexias atque epilepsias incidunt. Indicatis hoc modo fontibus atque viis fluxionum omnium, cum cognitio materiæ plurimum ad curationem faciat, illius quoque dignotionem persequemur.

Consideratio materiæ variæ.

Etsi vero, ut dixi, plerumque pituitosa est, atque pituitæ differentiæ, videlicet an sit salsa, an acida, &c. ab exeuntibus deprehenduntur, tamen interdum quoque calidam minime obscuris indiciis, caliditate videl. capitis siti, &c. esse animadvertemus. An vero cruda vel concocta sit, inprimis considerare nos oportet. Id hac ratione investigabimus. Si quæ exeunt, fuerint vel tenuia, vel minus crassa vel inæqualia, h. e. partim crassa, partim tenuia, cruda censetur materia catarrhi. Si vero fuerint alba, levia atque æqualia, coctionis indicia habemus. Si viridia, & nigra, aut subnigra, corruptionis notas censebimus. Sapor etiam coctionis index est. Cruda enim catarrhi materia acidum vel salsum habet saporem. Cocta subdulcis vel insipida est. Nonnihil & facilitas expellendi per sputum, nares, &c. sine ardore vel cum ardore, nos admonebit. His ita observatis veram διάγνωσιν catarrhi habebimus, atq; considerata natura rei, videlicet fluxionis, quæ est expulsio, ab uno membro ad aliud, occurret primum generalissima indicatio, fluxionem esse sistendam.

Indicationes.

Dein-

Deinde respiciemus ad duos terminos, videlicet unde fluxio oritur, & in quem desinit. Prior, ut dixi, membrum mandans appellatur quod præbebit duas indicationes, videlicet, ut afferamus excrementum quod expellitur: deinde, ut vitium, ex quo proveniunt excrementa, in eo corrigamus. Recipiens enim duas, videlicet ut roboremus ne recipiat, & id quod fluit ad aliam partem trahamus. Galenus libro 5. Methodi tria spectanda docet in curatione catarrhi salsi, ne æger sanguinem eroso pulmone reiiciat. Primum, ut expurgetur materia. Deinde, ut roboretur recipiens membrum, & materia corrigatur. Tertio, ut capiti prospiciatur. Itaq; mittit aliquibus initio sanguinem, præscribit etiam catapotia ex aloë, scamonio, colocynthide, agarico, bdellio, & gummi Arabico, ac muliere Romana clystere iniicit, rectamq; victus rationem, quo diminuatur & corrigatur materia, ostendit. Exhibet Theriacam & Diaspermaton: postremo ea quæ exiccant caput. Atque hi scopi in omni curatione catarrhi, quæcunque sit species, nobis tenendi erunt. Cum igitur in qualibet fluxione & materia multa sit, & cum impetu ruat, consequatur etiam propterea dolor: ideo rectissimum auxilium est, non solum ratione revulsionis, verum etiam evacuationis materiæ mittere sanguinē, nisi humores plane sint crassi, & à natura sanguinis multum distantes. Tunc etiam ἀντισπάσεις faciendo per ligaturas, frictiones & clysteres, ac ma-

ac materia præparata medicamentis convenientibus expurganda. Victus etiam ratione & medicatione alterandum corpus & membra deinceps roboranda, tam propriæ corroborationis (ut vulgatis verbis utar) vocabulo sumptis. Nam proprie corroborari membrum dicitur, cum ad naturalem habitum deducitur, ita ut calor innatus in eo suas effectiones habeat. Minus proprie seu κατὰ συμβεβηκὸς, cum illud densum solidum efficere, laxitatem & viarum amplitudinem in eo corrigere studemus, atque ita fluxionis occasiones prohibere conamur: Id vero fit astringentibus, i. refrigerantibus & exicccantibus. Proinde Galen. 13. Methodi relaxantium usum in Amethodis Thessalicis improbat, & τὸν τόνον membrorum influxionibus diligenter tuendum monet. Caput autem alias pulveribus exiccantibus, alias dropacibus, sinapismis, & cauteriis exiccamus, atque in omni fluxione hos scopos tenebimus primum, ut totum corpus & membrum mandans evacuetur. Secundo ut revelamus fluxionem ad opposita. Tertio, ut vitium in membris corrigamus & recipientes corroboremus. Auxiliorum usus variatur, pro ut sunt varia loca, per quæ fluit, diversæ item materiæ & efficientia. In membro, per quam fluit, observemus ejus substantiam, i. an ex carne, nervis, venis & arteriis sit confectum. Secundo, modum substantiæ, an laxum vel solidum. Tertio temperaturam. Quarto εὐαισθησίαν καὶ δυσαισθησίαν.

Roboratio vera.

Roboratio accidentaria.

ειοϑεσίαν. Quinto, situm an in superficie t, vel in profunditate. Sexto operationes. ic alia remedia adhibemus, cum fluit ad culos, quam aures, nares, palatum, licet pleimque, nisi materia sit nimis multa vel corıpta, tuto per foramina inferatur. Si per cundum genus viarum transit, videlicet veıs, modo non sit cruda prorsus, optimum ıxilium est missio sanguinis. Cum per caıles, asperam videlicet arteriam fertur, beıica adhibemus. Cum per Oesophagum, el vomitu vel purgante medicamento, pro t requirere morbus videtur, ediscimus. Si ero ad nervos delabatur, digerentibus meicamentis vacuato corpore utimur. Cæ-rum in alterantibus naturam quoque parum inprimis spectamus. Sic affectum ervum validius exsiccamus, quam muscuıs, ventriculo subvenimus absynthio, &c. um autem repellentibus materiam medicaentis utimur, inprimis hoc cavendum, ne ignobiliori membro ad nobilius & præantius pellamus: quanquam repellendum l ad interiora, ne cor, pulmo, vel Diaphrana lædatur. Sic rene dextro laborante inus refrigerandum, ne materia ad hepar primatur. Quando vero ad cutim, ad nes, aut per alias vias convenientes natura ıcit, nequaquam repellentibus est utenım. Materia quoque auxiliorum usum riat. Peccat autem ea qualitate vel quanıate. Si quantitate humores exuperant, rga missio sanguinis conceditur. In qualitate

litate spectamus vel tenuitatem vel crassitiem, humoris aut admistionem alterius. Si sanguis sit tenuis, videlicet cum rubore multo, quia ejusmodi corpora facile resolvuntur, nequaquam multus mittendus. Si crassus, ne tunc quidem, sed contemperandus prius, quam extrahendus. Sic si bilis multa fuerit admixta, parum detrahendum, ut ardor illius restringuatur, vel prius contemperanda. Si pituita plurima comixta fuerit, coquenda & præparanda moderate calefacientibus; quia à moderato calore fit coctio: Si sapor acris, salsus vel mordax sit, tunc materia non aggreditur coctionem, itaque contemperandum. Cum vero multa sanguinis fex est, ut melancholici humoris abundantia, utendum est calidis temperate & humidis, fugiendaque calida & sicca, item acetosa, præsertim initio, quemadmodum prolixe & erudite de his disputat Montanus. Efficientia autem semper postulans contraria remedia, cumque ea sint varia in fluxionibus sicut & effecta, βοηθήματα omnia compendio recensere plane non possumus. Ad Galenica igitu nostra redeamus.

DE OCULORUM AFFECTIONIBUS.

DE Ophthalmia, quæ est inflammatio tunicæ oculi, illius videlicet, quæ os capitis & calvariæ ambit, & vulgo conjunctiva dicitur, prolixe agit Galenus lib. 13. cap. 22.

atque

atque de fluxione ad oculos, quæ in eis dolorem excitat, perspicuam doctrinam proponit. Doloris autem causas tres recenset, vehementẽ acris humoris confluentis morsum: secundo tunicæ distensionem: tertio crassorum humorum vel flatuosi spiritus extensionem. Paulus & Aetius differentias inflam̃ationis ponunt, ac τάραξιν vocantq́, cum ab aliqua causa externa fit conturbatio in oculo, quam consequitur calor, cum humiditate & rubore huic affectioni facile medemur ὀφθαλμίαν, seu lippitudinẽ, cum malum ab interna causa oritur, nempe ab affluxu humoris, χύμωσιν, cum ea inflammationis vis est, ut utræque palpebræ ita invertantur, ut oculos nequeant tegere, album etiam oculi eminet, & non solum rubere, verum nigricare cum summo dolore eos apparet. Cum igitur ad sit plenitudo & inflam̃atio ea tollenda, atque deinceps digerentibus & lenientib. utendum est. Hoc scopos ἐνδεικτικὸς proponit Galen. & copiose explicat. Ac primum hoc monet non solum in omni phlegmone, verũ affectione videndum, ut in corpore humores ad mediocritatem quandam reducantur, & si à capite defluant, atq; vitium sic à discrasia, huic subveniendum. Interdum & cerebrum ipsum τὸ ῥεῦμα transmittere, aliquando τῶν ἀγγείων, seu vasorum πάθος & vitium esse, venis scilicet atque arteriis imbecillioribus. Hic quid faciendum sit: supra de sententia Galeni exposui. Nunc ad indicantia redeamus. Vacuationem nobis per pharmaca & phlebotomiam præscribi, 13. Method.

Taraxis.

Ophthalmia.

Chymosis.

thod. legimus. At Galenus 11. cap. oculorum phlegmonem purgatione uno die sanatam se vidisse affirmat. Est autem ea inprimis conveniens, quando confluens humor dolorem cum morsu atque punctione facit. Id enim bilis abundantis indicium est, suntque tunc cholagoga exhibenda, atque deorsum revellendo, & vacuando materia trahenda. Cum vero est distensio atque gravitas & repletionis notæ, sanguis detrahendus, prius quam διαφορητικὰ medicamenta adhibeamus.

Porro hic Galenus generale præceptum tradit, semper ante usum τῶν διαφορητικῶν, ne quid affluat, observandum: nempe, ut redundantiam ex toto corpore tollamus, nec prius ad ea, quæ digerunt perveniamus. Inter digerentia vero numerat balnea, ubi scilicet sunt acres humores, fomenta ex aqua dulci mediocriter calida, & decoctum fœnugræci. At cum initio lenientibus utendum præcipit, sumpta indicatione ab εὐαισθησίᾳ partis inprimis albumen ovi ad ἀνωδυνίαν commendat, quia hoc minime mordens, lenire humores possit, atque adhærere, quia glutinosum: tertio, quod lentum sine morsu sit. Duodecimo etiam lib. in iis quibus sanguinis crassus & φυσώδης venulas distendit, & dolorem facit, nisi sit plethorica corporis constitutio, ex sententia Hippoc. vini potionem commendat. Sed ut lenientibus cum dolor adest, recte utimur, ita fomenta digerentia tunc ut dixi, demum adhibemus,

mus, cum nihil amplius affluit. Nam si prius
pplicentur, exiguam levationem adferunt
c paulo post dolorem augent, quemadmo-
um comp. sexto Aphor. 31. Galenus decla-
at. Ad dolorem vero ex flabili spiritu me-
icamentum διὰ κασοείυ, item collyria, quæ
alefaciunt, in fine duodecimi libri comen-
at, & διὰ κινναμώμυ nominat. Ad sævissi-
os etiam dolores eodem loco διὰ ὀπίυ κολ-
ύρια, dum maxima necessitas requirit, ad-
ibenda: salutem quidem hominis ἐν τῷ
χῆμα εἰς ὕςερον ἀκολυθύσης βλάβης præ-
entes. Πτερύγιον Gal. 14. Meth. inter
orbos in numero recenset. Est autem af-
ctio oculi in qua membrana nervosa à ma-
o plerumque angulo juxta nasum exorta,
que ad nigrum oculi extenditur, & inter-
m pupillam tegit & visum impedit, Celso
guis dicitur. Oritur à crassorum humo- *Vnguis.*
m affluxu. Itaque scopi curationis duo
nt, videl. ut amoveatur id quod affluit, &
cta victus ratio instituatur: illud vero
od præter naturam enatum est, manu ar-
iciose tollatur, præsertim si inveteratum
. Nam initio emollientibus & astringen-
us medendum, à Gal. 4. κτ̃ τόπυς doce-
ur περὶ ὑπωπίυ eodem lib. 14. agit Latini *Sugillatio.*
gillationem & maculam appellant. Hac
ctione agnata tunica seu cornea afficitur,
m sub ea pus, quemadmodum hic ait Gal.
lligitur, interdum etiam sanguis seu cru-
tus humor. Causa plerumque est externa.
dicatur autem post sectionem venæ atque
 purga-

purgationem διαφορητικῶν usus. Iustum etiam medicum, oculorum concussione hypopios sanasse scribit.

Suffusio. Eodem loco ὑποχύματος meminit, quod vitium Latinis suffusio dicitur. Est autem morbus in compositione seu in numero, cum videlicet aliquid toto genere præter naturam adest. In hac autem affectione serosus humor inter crystallinum humorem & corneam tunicam colligitur, qui paulatim densatur & concrescit, itaque ut Galen. monet, incipiens aliquando digeritur, ubi vero diu constiterit malum, & quasi limus factus fuerit humor, punctione curatur. In qua quemadmodum inquit Galenus dum πρῶτον σκοπὸν, videlicet ut sanetur affectus, attingere non licet, δεύτερον assequimur, atq; materiam, quæ obstat visioni in locum minoris momenti transferimus. Porro corniformem tunicam, ubi inter se tunicæ committantur, qui Græci ἶρις καὶ στεφάνη dicitur, dividi docet. Meminit quoque hic Chalarij,

Vlcera oculorum. i. tuberculi in superiori palpebra, & Trachomatici medicamenti, i. quo asperitates palpebrarum curantur: & quinto libro ulcera oculorum collyrio ex thure curanda docet. Verum cum ulcerum curatio ab eo prolixe sit tradita, compendii ratio vetat hic eadem prolixe persequi. Πτίλωσις etiam,

Depilatio palpebrarum. id est, cum palpebrarum pili decidunt, uno verbo bis mentionem facit lib. 14. Affectio autem similis alopeciæ est. Itaque & curatio, licet medicamenta ratione particulæ affectæ varientur. ἐγκανθίδας quoque inter morbos

orbus in magnitudine recenset. Est au-
m ἐγκανθὶς affectio cum in majori angulo
culi, qui Græcis κανθός dicitur, caro natu-
modum excedit. Curationis indicatio
t manifesta, scilicet ut id remoneatur, quod
bundat. Medicamenta κατὰ τόπους recitan-
r: opponitur autem huic affectioni altera,
uæ ῥοιάς à Galen. appellatur, cum scilicet
mminuta ac deperdita carne in majori an-
ulo oculus lachymas (nam anguli oculo- *Oculorum*
um πηγαὶ, id est, fontes lachrymarum di- *lachryma.*
untur) continere nequit. Minuta carne
ntentio curativa est modice adstringenti-
bus, & iis quæ carnem regenerant, prius
urgato corpore atq; capite, uti. Recensetq;
Gal. lib. 14. cap. 16. medicamenta è glaucio,
ubi vero prorsus deperdita est, insanabile
vitium relinqui docet.

DE AURIUM AFFECTIONIBUS.

DE purulentæ auris curatione, seu ulcere aurium, prolixe Galen. 5. Methodi agit, cum Thessalici medici ignorantiam patefacit. Utinam autem nostri Thessalici, qui à facultatibus medicamentorum disquirendis abhorrent, ut nihil primis atque secundis qualitatib. eorum tribuunt, aut Methodici monoculi, qui ad manifestam experientiam nos cœcos esse volunt, & proprias medicamentorũ vires contemnunt, suã corrigerent inscitiam. Sed de purulenta aure agimus Cum

Vlcus aurium. ulcus auris affectio humida sit in loco siccissimo, atque morbus contraria sibi indicet remedia partis vero temperatura similia, summe siccantia hanc affectionem desiderare videmus. Aliquot autem medicamenta Gal. nunc in isto loco quinto nimirum libro recenset, & in tertio libro secundum locos repetit, atque, alia quædam tradit. Formulas vero vel facultates medicamentorum exponere, ut aliquoties dixi, non est propositum. *Facultates simplicium ante lectionem Methodi medendi cognoscenda.* Illud monemus studiosus, quod & Gal. semel atq; iterum præcipit, ante lectionem horum librorum Methodi necessario libros de simplicium medicamentorum facultatibus cognoscendos. ὠταλγίας seu aurium doloris bis quoque lib. 12. meminit, & *Aurium dolor.* 2. lib. nomen à parte affecta hanc affectionem accepisse scribit. Et autem symptoma non tam aurem seu auriculam externam, quam internum mentum, ad quem nervus auditorius pervenit, affligens: ideo quo magis in profundo malum est, eo vehementius, ut Galenus tertio Prognostic. asserit. Causæ hic duæ recitantur, frigida intemperies & φυσώδης spiritus. Frigida quidem intemperies calefacientium usum indicat. Proinde Galenus tanquam præstantissimum βοήθημα castorium commendat, & ratione ingentis doloris sedandi (licet initio libro 12 se à sapientium medicamentorum usu, quæ Opiata dicimus, abhorrere profiteatur) cum castorio papaveris succum miscet. Cataplasma etiam è capitibus papaveris in aqua

qua coctis, fœnugræci hordei, atque lini
rina admista adhibendum censet, oleumq;
castorio probat. Cæterem, cum à fla-
ili spiritu dolor excitatur, fomentum ex mi-
o tanquam levissimum & maxime siccans,
quo etiam quicquid defluit innoxium ex-
ersque morsus sit, commendat. Notio-
em vero harum affectionum, & auxilia,
uibus inter se collatis methodica agendo-
um indicatio facile elicitur, tertio secundum
ocos uberius persequitur. In auris vero
nflammatione acetum cum rosaceo infun-
endum decimo tertio Methodi præcipit.

DE NARIUM AFFECTIONIBUS.

DE ulcere narium agit Galenus quinto methodi, cumque ulceris naturam sa-is ab eo explicatã habeamus sumpta ab ea in-dicatione, siccis medicamentis utendum esse ntelligimus. Moderatur autem siccitatis gradum membri temperaratura: quod cum sit siccius oculis minus, autem siccum quam aures medicamentum quod magis siccet, quam ut oculis conveniat minus, vero quam ut auribus, adhibendum monet. Talia autem κτ τόπȣς describuntur. Polypi, quem in 2. Methodi à similitudine polypi carnis nomen accepisse ostendit, mentionem facit libro decimo quarto, & curationis morbum præscribit. Ea vero ostendit esse affectum præter naturam in quantitate seu magnitudi- *Vlcus.* *Polypus.*

ne, & in genere tumorum præter naturam, quæ à crassis & viscidis humoribus originem ducunt. indicatur itaque, ut auferatur illud quod est præter naturam. Medici auxilia exiccantia præscribunt, & ea recitat Galenus tertio secundum locos. Hic vero sectionis author est.

Περὶ ῥινῶν αἱμῤῥαγίας.

Symptoma hoc continetur sub genere immodicæ excretionis ac consequitur (ut Galenus 5. Methodi docet) aut cum venæ tunica divisa est, aut reserato ore vasis, aut sudoris modo sanguine transmisso. Dividitur ipsa tunica, seu fit διαίρεσις vel ex vulnere, vel contusione, vel ruptione aut erosione. Ἀναστόμωσις accidit aut propter vasis imbecillitatem, aut sanguinis impetū ad os vasis ruentem, aut acrem quandam, quæ illi extrinsecus accedit, sanguinis qualitatem. διαπήδησις vero ex tunica ipsa rarefacta, sanguine vero attenuato oritur, nonnunquam etiam ex gracilium vasorum apertione.

Cum externa causa vas afficitur, facile eam investigamus. Internam vero invenimus, cum consideramus an molliora sint vasa (quod declarat abundans humiditas) vel aridiora (quod siccitas) vel tenuiora à natura constructa. Ubi ratione vasorum sanguinem fluere animadvertimus, videndum an in corpore sit sanguinis redundantia, an acrimonia vel spiritus flatulentus. Quod si ne-

Signa.

ill

illæ quidem causæ adfuerint, facultatem ipsam ad expulsionem illius, quod molestum est (ut in morbis acutis accidit, insurgere existimabimus. Ac si in tempore hoc fiat, non modo nullam noxam affert, nec medicationem requirit, verum salutaris est sublevatio. Cum vasis est διαίρεσις, sistetur sanguis, si vel non amplius confluet, aut divisio seu apertio occludetur, atq; si utrumq; simul (quod est tutissimũ) fiat. Affluxiones prohibet, vel παροχέτευσις, id est dervatio: vel quod rectius est, ἀντίσπασις, id est revulsio, quæ fit ad contraria, (sic decimo quarto Methodi hypochrondriis cucurbitas magnas affigendas præscribit) vel sanguinis missione, vel artuũ frictione devinctioneq;. Porro in hæmorrhagia nariũ duplicẽ ἀντίσπασιν præscribit, videlicet quæ totius est ad inferna, quæ capitis ad posteriora. Ideoq; non modo hypochondriis, verum etiam cervici cucurbitam affigendã docet. Vas autem clauditur, si vel contrahatur, vel obstruatur. Contrahitur astrictione, refrigeratione, deligatura, atque vinculo exceptum. Obstruitur, vel intrinsecus, vel extrinsecus. Intrinsecus quidem à sanguine concreto, linamentis ex medicamentis emplasticis, quæ lentitia crassitie sua meatus obstruunt, vel ἐσχαρωτικοῖς, & cauteriis, ad quæ non nisi in maxima necessitate deveniendum. Atque hæc auxilia non modo διαίρεσις, verum etiam ἀναστόμωσις & διαπήδησις adhibenda in curatione indicat. Verum tamen cum

Indicationes.

Cucurbita hypochondriis & cervici imponenda.

cum acris qualitas ἀναστόμωσιν efficit, ea victus ratione & medicatione corrigenda est sicut cum διαπήδησιν à tenuiore sanguin oriri animadvertimus, non modo refrigerantibus & astringentibus, verum etiam crassiore victu Galenus utendum monet. Quod autem ad auxilia attinet, illud observandum, in hæmorrhagia non temere nisi post aversionem refrigerandum, nec fronti atque capiti illico refrigerantia adhibenda. Inter ea, quæ lentitia meatus obstruunt, Galenus inprimis commendat linamentum confectum ex thure atque aloë cum ovi candido liquore, & mollissimis pilis leporis exceptum. Recenset etiam quædam astringentia & χαρωτικά, ac de sententia veterum multa remedia in fine libri tertii, κατὰ τόπους recitat.

Περὶ ὀδονταλγίας.

Sæva & multis modis molesta est hæc affectio, qua (ut Celsus inquit) maximis tormentis annumerari potest. Ejus integram methodum hic persequerer, nisi brevis esse laborarem. Reservabimus igitur istam interpretationi libelli Hippocratici περὶ ὀδοντοφύας. Nunc illud monendi sunt studiosi diligentiæ atque methodi esse, ex unico dicto veterum rectas colligere sententias. Sic cum Galen. 12. Methodi dicat: medicamento διὰ καστορίου non solum aurium dolorem sedari, sed etiam oculorum & dentium, si auribus

auribus instilletur, notionem simul morbi atque scopum ἐνδεικτικὸν commonstrasse videtur. Non enim obscure declarat, huic dolori humorem frigidum, interdum φυσώδη spiritum, quem discutit castorium, causam præbere, aut à defluxu calidorum humorum, quem opium compescit, oriri. Verum curationem pleniorem videant studiosi libr. 5. secundum Locos, ubi multa, quæ delectabunt, & juvabunt, legent. Methodi 14. dentis perforati meminit, huncq; cum ad naturalem habitum reduci nequeat, auferendum monet. In Euporistis autem melanthium frixum tritumque cum aceto acri applicandum monet, atque ita dentem veluti esse permansurum, nec erosioni amplius obnoxium futurum scribit. Cæterum ut hoc obiter moneam, gingiuis affectis acetum, ut hostilem gladium fugiendum Aetius præcipit. *Acetum gingiuis noxium.*

DE LINGUÆ AFFECTIONIBUS.

CUm 13. Methodi ἀπισπαστικὰ auxilia declar. t, lingua phlegmone laborante pituitam per os apophlegmatismis minime evocandam monet. Libro vero decimo quarto, historiam de sexagenario recitat, cui lingua tumefacta fuerat, ut ore contineri non posset, cumque is nec venam incidisset, nec per ætatem atque tempus sanguis mitti posset, purgavit cum pilulis ex aloe, scammonio,

 & colo-

& colocynthide. Deinde revulsis humoribus ad inferna, somnio hominis admonitus, refrigerantia & reprimentia, videlicet lactucæ succum adhibuit. Notionem morbi ex his habemus manifestam, quod magnitudo partis sit aucta propter affluxum humorum. In inflammatione, sanguis detrahendus, & ne major affluxus fieret, attracta materia cavendum fuit. In inflatione, qui humor mistus erat, bilem atque pituitam evacuantibus usus humoris affluxum repressit. Auxilia autem quæ adhibuit Galenus, in conspectu sunt.

Περὶ φλεγμονῆς γαργαρεῶνος.

Gurgulionem γαργαρεῶνα Galenus 14. Methodi nominat, usitate autem κιονίς, id est, columella dicitur. In hac accidit morbus in compositione, cum inflammatur propter affluxum sanguinis & aliorum humorum. Quid autem affluxus indicet, non necesse est repetere toties, & ubiq; de missione sanguinis, revulsione & purgatione, quæ tum per clysteria fit, tum per medicamenta alia, monere, cum de his atque recta victus ratione 6. de Comp. med. κατὰ τόπους docemur. De derivatione etiam cum cucurbitas cervici admovemus, & de sectione venæ sub lingua, ex sententia Archigenis præcepta traduntur. Hoc vero in loco illud nobis ex Hippoc. autoritate, quæ est 3. Prog. præcipitur, ne ad sectionem illius properemus, nisi strangula-

gulationis adſit periculum, atque columella jam in ſuperiori parte gracilis, & ad tenuitatem loci redacta fuerit, quam affectionem Medici σαφύλω appellant, licet Hipp. 2. de morbis aliter deſcribat. Cæterum ea, quæ γαργαρεῶν@ χάλασις, Latinis luxata columella dicitur, eadem remedia propemodum, quæ inflammatio requirit. Topica auxilia 6. κτ τόπυς, ut dixi, recitantur: ἀντιάδες atque πρίθμια inflammata vel exulcerata eandem curationem fere requirunt. Nam quia affluxus humoris eſt is, qui affluit, detrahatur & revellatur, & ne humores augeantur, recta victus ratione provideatur. Atque hæc auxilia ante uſum adſtringentium & repellentium convenire, ſemel atq; iterum cognovimus, eſſetq; ſuperuacaneum iſta repetere, niſi neceſſaria illa exiſtimarem. Quæ quidem artifici & doctori fido ex ſententia Galeni com. 4. Aphoriſ 22. ſunt repetenda. Medicamenta recenſetur lib. 4. Methodi, & inprimis gargariſmata præſcribuntur, atque copioſe de his tota doctrina explicatur initio κτ τόπυς, ubi Galenus dignam obſervatione hiſtoriam de hortulano à ſe curato, medicamento è nucibus recitat, & variam illius compoſitionem (quemadmodum & Diamoti, quod in primis faucium affectionibus prodeſt) tradit. Revulſionis vero ratio 13. Meth. docetur. Cum autem abſceſſus fit aut exulceratio, ad alia remedia, recta indicatione monſtrante viam, deveniendũ. Quæ cum ſæpe in

his

hislibiis repetantur, commemorare non oportet.

Περὶ συνάγχης.

De hac affectione, quæ Latinis angina dicitur, agit Galenus XIII. Methodi. Eſt autem muſculorum internorum gutturis ſeu faucium inflammatio, in qua nullo exiſtente in thorace vel pulmone vitio, ſpiratio difficilis redditur. Afficiuntur etiam ea externi muſculi, & tunc παρασυνάγχην appellant. In hac color muſculorum mutatur, neque tanta eſt anguſtia vel dolor, ut internis muſculis affectis: in quibus coloris non apparet inſignis mutatio, ſpiratio tamen difficilis eſt, ita ut aer non niſi recta cervice (quod Orthopnœam vocant) trahatur, dolor maximus cum febre adeſt. Si vero ſic affectis ne tumor quidem conſpicuus ſit, eodem die aut ſummum quarto, ex autoritate Hippocratis ſtrangulantur, ſicut & ſecuriſſima eſt, cum rubor maxime foras vertitur 6. Aph. 37. Affectio ipſa morbus eſt in compoſitione, ſeu in magnitudine, cum ſit inflammatio hæc igitur minuenda. Et quia affluxio humoris non tantū calidi, ſed etiam interdū frigidi (in quo minor eſt dolor, & tumor laxior) cauſa præbet, indicatur nō tantū detractio humoris, verum etiā revulſio atq; purgatio. Itaq; Galenus primū venas in manibus, videlicet eam, quæ in cubito eſt, & humeraria dicitur (niſi corpus ſit plethoricum, ubi

medi-

nedia magis convenit) primo secat, deinde
:as, quæ sub lingua sunt, 4. etiam de ratione
victus in morbis acutis, secta vena corpus va-
cuandum, & clysteriis utendum præcipit.
Topicum quoque medicamentum Musæ quo se nullum fortius cognovisse testatur, ex stercore videlicet canino albo (cujus præparationem 10. de Med. simp. facul. tradit) cum melle diluto 6. κτ̀ τόπυς affert, atque aliud quoddam ex forano, de quo periculum se fecisse scribit. Ac de hac affectione 4. de Locis affectis prolixe agit, ubi species atque differentias tradit. Methodum etiam pulcherrimam à Montano institutam legimus, & ab Hippoc. 3. de morbis vulgaribus (ubi multa historica & de notis Hippocraticis docentur studiosi) curationem petere possumus.

Stercus caninum cum melle appropriatum in angina.

DE ULCERE ASPERÆ ARTERIÆ.

VLceris notionem & curationem Galenus copiose, ut ostensum est, prosequitur, ac hanc affectionem historia illustrat, Juvenis Medici Empirici videlicet, qui crustulam, quæ Græcis ἐφαλκὶς dicitur, tussi ejecerat. Huic Galenus indicatione à natura ulceris sumpta, foris medicamentum quod siccaret, imposuit. Cubanti autem humidum, quod tanquam ros paulatim in arteriam delaberetur, ut ulcus siccaret per os, exhibuit. Deinde ipse lac Fabiarum bibit.

Hoc

Hoc in loco de Asthmate , Dyspnœa, & Orthopnœa aliquid dicendum esset. Se horum morborum notio ex methodo de catarrho patet, & cum Galenus in libris hi eorum non meminerit, studiosi quartum li brum de Locis affectis & septimum de Com positione medic. secundum locos consulant.

DE PULMONIS ULCERE.

HOc quoque catarrhum consequi, & ex vitiosa succi erosione proveni (cujus salsum sputum perdurans index est) in sanabile esse Galenus testatur. Itaque ad na turam catarrhi, & quæ ab ea petuntur indi catione, atq; auxilia tria, quæ Galenum pro posuisse diximus, videlicet purgationem, me dicamentum quod Diaspermaton dicitur, & curam capitis videlicet exiccationem, cu cerato & thapsia respiciendum. Humor au tem, ut præcipit, recta victus ratione conte perandus, sanguis mittendus, ulcus abste gendum & siccandum. Porro cum per tussi expurgetur pulmo, & quæ tussim excitant subinde pulmonem lacerant, malum ho δυσίατον efficitur. Curationem vero non o mnino nisi phlegmone adsit, desperandam sed operam dandam, ut siccemus ulcus. I n. callo inducto longiori vita hominem fr posse. Hujus autem affectionis curationes i dicativas & auxilia sequentium affectionu declaratio illustrabit.

Περὶ αἵματος πλύσεως.

Non de quavis ſanguinis rejectatione, verum de ea, quæ ex thorace atque pulmone provenit, Galenum lib. 5. agere manifeſtum eſt. Cæterum ex aliis quoq; partibus, ut primo de Locis affectis teſtatur, reiici, ut è gula videlicet & ventriculo, hepate, ſplene, manifeſtum eſt. Nonnunquam etiam ex aliqua parte oris, gingivis, faucibus, & gurgulionis partibus in os confluit, dum is, qui per nares purgandus eſt, ad palatum deſcendit. Itaq; ne de loco, unde fluit ſanguis, Medicus incertus ſit, etiam atque etiam videndum: vomitu eiicitur non tantum ex ſtomacho ſeu gula & ipſo ventriculo, in quo cum ſint graciles venæ, minime copioſa ſanguinis rejectatio eſſe poterit, & non abſq; nauſea. Ex jecinore autem & liene cum prodit, tumor vel dolor in alterutro viſcere præceſſit, ac ſanguis qui reiicitur niger & concretus appareat, minus quidem ſi ex epate, magis ſi ex ſplene. Hic quam imperite agant, qui non viſceri conſulunt, ſed temere refrigerantibus atque adſtringentibus (prætendentes ſuæ inconſiderantiæ autoritatem Hipp. quæ eſt Aph. 37. utuntur, præſertim ſi grumus & ſanguis concretus diſſolvendus eſt, vel copia nondum vacuata, poſſem exemplo (quod quaſi in oculos incurreret) declarare, verum Galenica ſcribere propoſitum eſt. Is autem, ut ſupra oſtendi vel venarum

oſculis

osculis apertis, vel vasis ruptis, vel erosis sanguinis profluvium fieri docet. Cum vas aperitur, morbus in via meatu videlicet aperto, qui clausus esse debebat, censetur. Cum rumpitur, vel ab intrinseca vel extrinseca causa, sub genere solutæ continuitatis comprehenditur. Externas causas ruptionis recitavimus li. 5. c. 2. Abundantia vero vel per se, vel cum crudo humore ac frigido & flatuoso spiritu ad rupturam facit. Ac cum ab istis causis fit, profuse & repente effluit. Cum vero est erosio, internam causam habet, videlicet vel catarrhum à capite acriorem, & initio parum sanguinis reiicitur. Processu vero temporis multum sanguinis erumpit, ut testatur Galen. lib. 5. Methodi, & secundo de Locis affectis. Ac rupto vase vel eroso in pulmone plerumque lethale malum, ut testatur Galenus in lib. de venæ sectione adversum Erisistratum: licet 5. Methodi nondum inveteratum curet. Vasis vero oscula aperiuntur & reserantur in plenitudine, & humidiori atque calidiori victus ratione, omnique tempore, multo usu, balneorum motu, vino, &c. Cognitis causis, non difficilis est indicationis curativæ inventio. Causæ externæ cum jam desierint, nihil indicant. Abundantia autem quam primum vacuanda; deinde sanguis sistendus obturato eo, quod est apertum & dilatatum, quod vero ruptum est, conglutinatur, quod erosum, per renutritionem corporum, ut est apud Galenum 7. κατὰ τόπους

ad qua

ad quæ ſtudioſos remittimus, Sed cum Gal. & lib. 5. σκόπους ἐνδεικτικοὺς, atque auxilia, prolixa doctrina atque exemplis declaret, non debeo hic ea, quæ ſupra recenſuimus, omnia repetere: Illud moneo, ut quæ de miſſione ſanguinis in adoleſcente, qui refrigeratis ſpiritus inſtrumentis ſanguinem reiiciebat, docet, quæ de acribus clyſteriis in muliere Romana, de vinculis & frictionibus, de uſu Theriacæ & opiatorum, confectione Diaſpermaton, lactis & mellis, de madefaciendo pectore, de cerato ex thapſia, denique de dropacib. ſinapiſmis, & columbarum ſtercore capiti admovendis, ut exiccent materiam, & foras trahant, denique de victus ratione docet, diligenter atque accurate conſiderent. Videntur Græci atque Arabes interdum contradicere Galeno, verum cum Galeni doctrina evidens ſit, hac in parte non libet diſputationes attingere: Methodum vero, cum vomitu ex ſtomacho (è quo minime multus) vel ex hepate, liene, atque vicinis ſanguis reiicitur (cum & multus & niger atque grumoſus apparet) alio loco reſervabimus. Nunc pulmonis & pectoris affectiones perſequamur, illud admonentes juniores, cum ex pulmone reiicitur tuſſi, flavum, tenuem, & ſpumoſum (at Gal. 4. de Locis affectis declarat) ſanguinem excerni. Cum ex pectore; craſſiorem, fervidum, & non ſine doloris ſenſu excuti. Minus autem periculi habere, ſicut cum ex faucibus ſcreatu educitur, vel ex gingivis *Sanguinis è pulmone nota.*

levi ſpuitione, cum ex capite defluit, ac cum plerumque multus eſt ſanguis interdum niger atque concretus, ſed qui facile eiicitur. Ruptis convenire conglutinantia citra morſum, dilatatis & apertis adſtringentia, eroſis ſarcotica atque cibos boni ſucci, à Galeno, ut oſtendi docemur. Auxiliorum materiam atque uſum tum in his libris, tum κτ̀ τόπυς atque alibi monſtrat. Porro de hac affectione cognoſcant ſtudioſi. 2. Com. in Gal. in Hipp. de humoribus & tex. 31. 32. 33. Item quomodo ſiſtatur com. 7. in 6. Hippoc. de morbis vulgaribus tex. 111.

DE TABE.

TAbis tres ſpecies recenſeri à Medicis, non eſt ſtudioſis obſcurum. Prima dicitur ἀτροφία, in qua affectis membris naturalibus, reſolutis nervis aut propter intemperiem, ut eſt Methodi 14. Altera, in qua alimentnm, quod ingeritur, corrumpitur, ita ut paulatim abſumatur corpus, defectu boni nutrimenti, & καχεξία inducatur. Tertia φθίσις ſeu φθόη dicitur, quæ ab ulceroſa pulmonis diſpoſitione eſt, ut teſtatur Gal. com. 5. Aph. 11. & plerumq; ſputū ſanguinis ſequitur Hippoc. περὶ τ̃ ἐντὸς παθῶν tres quoque tabis ſpecies recenſet. Unam quæ à fluxione pituitæ à capite in pulmones oritur, alteram quæ à labore, tertia à ſpinali medulla, qua inprimis luxurioſi laborant. Verum nos de ea loquimur, quæ à pulmone exulcerato

rato oritur, quam febris consequitur : licet & hæc exulceratis vicinis partib. non absit. Ad διάγνωσιν facit primum ipse sensus. Nam cum in pulmone est ulcus, sine dolore reiicitur purulenta materia: cum in thorace vel aspera arteria, dolor in loco affecto sentitur, sputum autem in vera phthisi graviter olet, præsertim carbonibus impositum, & cum curuantur ungues, capilli defluunt, & facies illa quam cadaverosam Hippocrates descripsit, conspicitur, malum plerumque incurabile est. Cum vero morb. sit exulceratio, nemo dubiat quin ad solutam unitatem referatur: indicatur igitur unio. Quæ cum fieri nequeat, nisi abstergatur ulcus, & resiccetur, facile apparet, qualia remedia requirantur. Qua vero dum hæc fiunt, instauratio corporis non negligenda est; Galen. usum lactis, & quidem à muliere lactante lib. 5. commendat. Pulmonem non indigere astrictione 11. Methodi docemur. De astringentibus autem & exiccantib. tum in Methodo (ubi & modum exhibendi tradit) tum 7. κατὰ τόπους agit. Plurimum vero, nisi malum sit immedicabile, recta victus ratio prodest. Ad caput etiam cum id fluxionem transmittit respiciendũ, quemadmodum 5. Method. cauteria præscribit. Præcedit vero tunc destillatio, sicut eam affectionem, quæ ex pulmone originem ducit, sanguinis rejectio: nonnunquam etiam suppurationes, peripneumonia aut pleuritis. Difficilia omnino sunt curatu pulmonis ulcera, pro-

pterea quod pulmo tussi expurgatur, ut ex 5. Meth. & 8. de Locis affectis, patet, nisi in valde sicca corporis constitutione. Sed quæ in thorace fiunt, facilius curam recipiunt.

Περὶ ἐμπυήματος, *seu de suppuratione.*

Ἐμπύους, quos Latine suppuratos vel purulentos vocamus, Gal. 5. atque 14. Methodi appellat, quib. inter pectus & pulmonem pus continetur. Est igitur locus affectus thorax. Affectio autem morbus in numero, quia quiddam præter naturam adest. Ex sententia etiam Galeni 14 Methodi morbus in magnitudine censetur, quia fit abscessus, cum in inflammatione materia collecta in pus convertitur. Hujus notas habemus apud Hipp. 2. Prog & Galenum, videlicet dolores & febres interdiu remissiores, noctu vehementiores, pectoris gravitatem, tussim validam, aliquando siccam, aliquando humidam. Cum rumpitur Apostema seu abscessus, horrores fiunt, ac effuso pure inter spacia pulmonis & thoracis febres remittunt. Notas etiam, quæ ex pulsu sumuntur, tradit Galenus quarto de causis pulsuum. Item in lib. ad Tyrones. Sudor quoq; multus est, oculi cevi, genæ rubent, quorum omnium causas Galenus 2. Prog. explicat. anginam quoque consequitur hæc affectio, ut 3. Aphorismorum 10. Hippocrates docet, & Gal. declarat. Item à pleuritide ut 5. Aph. 15. oritur. Ex sanguinis etiam eruptione

ptione atque catarrho à capite, ut asserit Paulus & Aëtius, qui ex seroso quoque & pituitoso humore, ex reliquo corpore, in cavitatem thoracis delato fieri dicunt, & ex autoritate Hipp. 7. Aph. 38. Item primo de morbis confirmatur. Concocta vero materia catarrhi puri similis est: ideoque non vere ἔμπυοι tunc vocari possunt. Hæc ad notionem. Curativa indicatio est, cum quiddam præter naturam sit collectum ut educatur, id autem fit tussiendo. Quare materia præparanda seu dissecanda, & viæ, ut pateat aditus, præparandæ, Galenus 14. methodi tenuiora medicamenta ad hoc præscribit, & dum phlegmone adest mediocria, ut ptisanæ cremorem, & mulsam eligenda; cum jam cessaverit, valentiora. Nominat autem hæc auxilia, urticæ videlicet semen cum mulsa, origanum, hyssopum, calaminthiam, pulegium, & radicem Illyricam. Quæ cum recipiat oxymeli, cujus descriptionem ad me misit Clarissimus atque doctissimus vir CONRADUS GESNERUS (bonorum remediorum propter ingenii, judicii atque industriæ excellentiam, & quod ut Plutarchus Varonem in historia, ita hunc ἐν ἰατρικῇ βιβλιακώτατον & literatissimum appellare possumus, investigator maximus) cumque in gravissimis morbis auxilio fuerit, præsertim vero in asthmate, diligenter studiosos hunc locum Galeni, & compositionem oxymelitis è marrubio, observare velim. Περὶ πνευμονίας libro 2. verbulo meminit, cum à

Oxymel Gesneri commendatur.

loco affecto nomen inditum huic morbo dicit. Affectus ipse, quia est inflammatio in pulmone, morbus est in compositione. Cujus διάγνωσις primo de Locis affectis, & 2. Prog. à Galeno traditur, ubi & signa prognostica declarantur. Curatio multa cum pleuritide habet communia. Ideoque cum in his libris nihil suppediter nobis amplius Galenus ad methodicam Pleuritidis curationem festinabimus.

DE PLEURITIDE.

Lib 12. Methodi de hac paucis verbis agit, notionem nullam certam tradit, curationem autem, ubi de internis inflammationibus lib. 13. docet, persequitur. Quia vero hæc affectio frequens est, & disputationes de his longæ & difficiles, quantum licebit paucis veras sententias proponemus. Quod ad notionem attinet, nomine admonemur de loco affecto, videlicet de membrana quæ costas cingit, ut sup. de locis affectis ait, & signo hoc declaratur. Quia cum membrana ista spirationi subferviat, ea læsa, spiratio fit frequens, pania & tussis consequitur. Item locus doloris & species ejus, videlicet pungens, testantur malum membranam obsidere. Est autem id phlegmone, atq; ad tria morbum genera referri potest. Quatenus tumor ad morborum in compositione, quatenus inflammationem sequitur calor & tensio, quæ in membranis (propter

pter quam etiam pulsus duriores, quam in febribus assolent, fiunt) ad intemperiem reducitur. Quia vero tussis ab hoc affectu sæparati non potest, dum abscessus rumpitur, solvitur unitas. Hic igitur sputa in cognitionem materiæ nos deducunt. Sputi autem notas Hippocrates explicat, cum inquit, sputum in omnibus dolorib. qui pulmonem & costas obsident, cito & facile excerni debet, quodque flavum & admodum permixtum reliquo sputo apparet, tutum; non flavum, & quod syncerum est, periculosum. Album vero glutinosum & rotundum, inutile censeri. Si vero admodum viride & spumeum, malum esse, sed gravius, cum nigrum, ut hæc Galenus copiosius in com. 1. lib. de Humoribus secundum Hipp. persequitur; ubi sputum flavum, aut pallidum, biliosum sanguinem; spumeum & candidum, pituitosum, nigrum aut lividum, melancholicum indicare asserit. Cum autem integra Methodo notionem & curationem hujus morbi Montanus (quæ à me est edita) persequatur, & distincte exquisitam pleuritidem à nota discernat, eam studiosos, ut cognoscant, moneo. Cæterum quia intelligimus fluxionis esse sobolem, & ex doctrina Galeni didicimus, semper fluxionis motum ad contrarium (quod ἀντίσπασις est Græcis) trahendum, atque indicationem inflammationum, quæ sunt νόσημα γιγνόμενον, seu (ut in scholis loquuntur) morbus in fieri, inhibitionem m[illegible]riæ affluentis priorem esse vacatione, ut [illegible]. Methodi ostenditur, quod illud quod

 futu-

futurum est, seu in generatione præcaveamus, quod factum est, curemus, aversio seu revulsio, quæ fit per sanguinis missionem, abuacuationi seu ἀποκενώσει, præferenda est, atque dum plenitudo adest, præmittenda. Hæc si quidem attente considerabimus, minus concertationibus quibusdam odiosis quorundam de missione sanguinis, in hoc morbo movebimur. Nam ut in crisi, cum natura servat rectitudinem, expulsio plurimum adjumenti adfert. Sic etiam in revulsionibus cum κατ' ἴξιν, id est observato partis è directo situ saguinem mittimus, non recte facere minime dubium est. Itaque de sententia Hipp. & Galeni lib. de ratione victus 2. & 4. internam cubiti venam recto à latere affecto secabimus, quia & refellit talis sectio, & vacuat, ut testatur Gale. atque sic phlegmoni tutissime succurrimus. Sanguinem vero usque ad coloris mutationem detrahendum, nisi vel malignitas inflammationis, vel vires hoc denegent, & ægri facile (propter calidam atq; humidam temperiem, qualis est in pueris, & iis quib. mollior corporis habitus) resolvantur. Cæterum magna plenitudine in corpore existente, cum humores feruntur ad affectam partem, & ex sectione venæ ejusdem lateris haud dubie major affluxus sequatur, atque ita pro revulsione atque abvacuatione sectio venæ ejusdem lateris adhiberi nequeat, perspicuum est primum vel ex opposito brachio, vel (ut Arabes volunt) venis pedum incisis, sangui-

Vena à latere affecto secanda.

In plethora ex opposito sanguis, aut è brachio mittitur, aut à pedibus.

ſanguinem, quam è directo uſque ad coloris mutationem ſemel atque iterum (ſi res requirit ut refellamus & vacuemus) mittendum. Poſſem hanc ſententiam authoritate Galeni declarare & manifeſte oſtendere, ſententiam illam, quæ in libro de curatione per ſanguinis miſſionem eſt, ubi obſcuram utilitatem affere dicit ſi ex oppoſito mittatur, nobis non adverſari. Verum cum hoc factum ſit à doctioribus,& mihi brevitas ſequenda, huic operæ ſuperſedeo. Illud moneo Galen. ut eſt com. 3. tex. 33. in li. Hipp. de humoribus in placida, ac mitti pleuritide etiam ſi homo ſanguinem expuat ne quidem ſanguinem mittere neceſſarium, ſcripſiſſe, ſed aliis remediis accommodatis morbum curari poſſe. Ego vero moneo, ne in vera pleuritide ſanguinis miſſionem negligamus, ac niſi adſit plenitudo, ſemper ex vena lateri affecto vicina mittamus. Attente tamen eos morbos (qui pleuritidem quaſi imitantur, ut cum materia ad fibras, quibus coctis inferioribus hepar conjungitur, allabitur: ita cum in membranis flatulenta materia dolorem facit, vel in muſculis ipſis eſt inflammatio & dolor gravis quidem, ſed non pungens, atque molis pulſus) à pleuritide diſcernant. Membranæ etiam thoracis ſæpe inflammantur. Interdum & in coſtis inferioribus, quæ quidem affectio veræ pleuritidi ſimillima eſt. Omnia igitur diſtinguenda ſunt, & ubi ſanguinis miſſione opus ſit, quo pacto etiam non tantum ad

Pleuritis ſpuria.

ejus colorem, sed pulsus quoquee mutationem respiciendum, ubi purgatione sementis, & aliis topicis utendum, quando, & qua ratione sputa promovende videndum est.

DE CORDIS AFFECTIONIBUS.

NOn multa de his tradit, nisi quis doctrinam de Febribus, (quæ citra cordis intemperiem, esse nequit, quam repetere non est animus) huc referre velit. Libro 2. cum de siccitate agit, cordis corpus leviter siccatum senectutem accelerare, plures tamen annos homines supervivere posse, asserit. Ad graviorem autem ariditatem, Marasmum consequi, atque à Philippo ex morbo senium dici monet. Ut autem senium non curatur, ita & hæc affectio curationem non admittit. De facultatibus etiam cordis læsis agit, Secundo libro dum intemperiem similaris partis affectæ declarat, & quomodo naturalis calor per respirationem servetur: in aliis autem partibus per transpirationem, lib. 9. ostendit.

Περὶ συγκοπῆς.

Vires in quibus consistant.

Prolixe lib. 12. agit de syncope, & eam præcipitem visium delapsum definit. Vires autem consistere in solidorum corporum substantia, temperamento atque spiritibus. Proinde si spiritus qualitate vel quantitate se naturaliter

uraliter non habeat, vel solida corpora fuerint mutata, vel temperamentum læsum, syncope consequitur. Etsi autem videmus sensu & motu privari affectos, tamen facultatem vitalem, vel cordis in hac affectione præcipue affici existimemus. At solidorum corporum substantiæ resolutionem non nisi in longissimis morbis incidere animante ex frequente atrophia extenuato, vel in febribus acutis, quæ corpus liquant, testatur Galenus. Temperiem autem substantiæ mutari, cum immodice corpora calefiunt, refrigerantur, humectantur, aut siccantur, scimus. Spiritus vero alterantur, vel à vitiosis humoribus, vel ab aeris ambientis malitia, & iis, quæ venenum spirant, aut ejaculantur. Substantiam quoque seu essentiam eorum corrumpunt affectiones & motus vehementes animi, & labores immodici, sed spiritibus alteratis διάγνωσις minime difficilis est. De syncope vero ab ore ventriculi, crudis videlicet vel pituitosis humoribus eo affecto, multis verbis nos docet. In hac quidem cor per consensum afficitur, vomitusq; atq; nausea illius index est. Mordicatio etiam & stomachi vellicatio atque dolor à bile & tenui humore suboritur. Quid si sic affecti inflammatione ventriculi vel jecinoris laborent, στομαχικῶς anima deficiat, extiosa erit syncope. Curatio in utraque directa est, ad τὸ κατπεπεῖγον, quemadmodũ declarat Galenus, tũ in 12. lib. Methodi,

thodi, tum ad Glauconem: cumque βονθήματα nobis explicata sint, non debeo prolixe à Galeno tradita prolixius repetere.

DE VENTRICULI AFFECTIONIBUS.

ET si supersedere huic complexioni possem, cum à Galeno abundanter notiones & curationes harum affectionum sint libro 2. demonstratæ: tamen ut ordini serviam, breviter quædam attingam. Octo tradit laborantis ventriculi intemperie notiones, & totidem tropos curationis, quæ habent communem scopum alterationis, isto nimirum modo, ut pro eo, quod exuperat, contrarium inducamus eousque, donec ventriculum ad symmetriam & naturalem habitum reduxerimus. Sic calida intemperies est refrigeranda: βονθήματα vero recenset Galenus capite 4, Frigida calefacienda inter auxilia recitatur vinum vetus, & nutrimentum cum largo pipere. Humida siccanda, id recte fieri probe assatis & cibis natura siccis ait. Tandem per tria integra capita de curatione sicci ventriculi, & qui ab hoc est marasmi, agit. Ac deinceps usque ad finem fere libri, συζυγίας δυσκρασιῶν prolixe prosequitur. Quemadmodum studiosos, qui hæc legent, de superioribus expositionibus cognovisse, atque quæ de intemperie cum materia & defluxione nos docet, percepisse, non sine magno fructu, spero.

ANALOGISMUS

DE INFLAMMATIONE VENTRICULI.

QUæcunque pars ventriculi inflammatione laborat morbus in compositione, intemperie, atque soluta unitate adest. Quia tumor præter naturam, calor etiam præternaturalis manifestus, atque ardor plane cum plus bilis, quam sanguinis adest. Signa non sunt obscura, febris dolor, sitis vehemens, tumor & gravitas. Una autem salus in ejusmodi affectionibus virium robur, quemadmodum Galenus docet 10. Methodi. Quia vero est affluxus materiæ, oportet, à parte longissime revellere. Sanguis igitur detrahendus largius, cum is abundet parcius, quam bilis: utendumque quemadmodum 13. Methodi docemur, Ligaturis, quibus artus vincimus. Nequaquam vero purgantibus medicamentis per superiora. Victus autem ratio exquisitissima esse debet, ut 11. Methodi quoque tradit: quia cum munus ventriculi toti corpori serviat, nisi probe concoctum alimentum fuerit, maxima noxa sequitur, Indicatio quæ à natura phlegmones sumitur, διαφόρησιν præscribit, quæ ab effecta parte τονικά, i. robur conservantia remedia dicuntur: sunt igitur hæc convenienter miscenda, ut docemur 13. Methodi.

Περὶ ἀπεψίας.

Cruditas est privatio alterationis, cui vitio cognota est aliquando διαπεψία, in qua depravatur coctio, aliquando βραδυπεψία, in qua diminuitur. Causæ vel à facultate sunt, vel externæ. Facultas læditur, propter intemperiem aliquam calidam, frigidam, humidam, vel siccam, cujus notæ ex septimo Methodi petendæ: vel ab instrumentali morbo, ut phlegmone, erysipelate, abscessu. Nonnunquam utrumque genus morborum concurrit. externæ causæ sunt crapulæ, ingurgitationes, intempestivus cibi usus, ejusq; varietas. Nidorosa & fumosa cruditas in pierocholis noxia est, ut docemur 8. Methodi, minus autem, si alvus lubrica sit. Si adest materia pergravans, & quæ coqui nequeat, illa ut descendat, glande vel enæmate promovenda, ut est in octavo Methodi. Purgatur autem ventriculus per superiora vel inferiora, ut est in quinto. Deinde coctioni consulendum, recta victus ratione, somno & quiete. Indicatur igitur usus moderate calidorum medicamentorum, eaque 8. Methodi monstrantur.

IN INFLATIONE VENTRICULI.

HÆc affectio frequens est, facileq; ἐμφυσήματα ab œdemate per sonitum, ac quod

quod pressa non relinquunt vestigium, dicernuntur. Consequitur autem intemperiem frigidam, licet per se sit mala compositio. Nam cum insitus calor fortis est, per halitum transpirat illa humiditas: cum vero imbecillior, & humor semicoctus, crassus, & glutinosus, crassior excitatur halitus, quam ut transpirare possit, itaq; in flatum convertitur, ut docemur 14. Methodi. Indicatione à natura affectionis sumpta, intelligimus calorē insitum corroborandum, & diminuendum humorem crassum, calidis & siccis, quæ sunt tenuium partium. Galenus præscribit oleum rutaceum, & seminum calidorum usum, atque cucurbitæ magnæ absque incisione bis terve adhibitæ.

DE HEPATIS AFFECTIONIBUS.

Indicatione à natura membri (cujus substantia, ut Erasistratus appellavit, παρέγχυμα est) sumpta, Galen. 13. Methodi præcipit, ut in omnibus medicamentis sive per os assumptis, sive foris adhibitis, in curatione harum affectionum aliquid de adstringentibus, quo visceri robur conservatur, adhibemus: laborat autem interdum morbo instrumentali, qui non in substantia, sed venis illius obstructis, oritur, ἐμφράξεως causa sunt crassus & tenax humor, ut docemur octavo & undecimo Methodi, crebroq; hoc malo afficitur, propter copiam permeantis

ipsam

ipsam substantiam, & angustos meatus, ut est 8. Methodi. Magnitudinem autem affectionis, febris magnitudo indicat: facile enim obstructis istis meatibus sequitur putrefactio, unde febris continua. Indicatio semper est morbo contraria: Cum igitur adsit obstructio, apertio per abstergentia & incidentia crassos succos præscribitur.

Abundantia subducenda ante obstructionum apertionem.

Observata igitur recta victus ratione teneamus illud, quod Galenus octavo & undecimo Methodi præcipit, ut priusquam remediis, quæ obstructiones solvunt, utamur, abundantiam vacuemus. Nam nisi id factum fuerit, non modo nihil proficiemus, sed affectum majorem pugnantibus scilicet inter se indicationibus, faciemus. Proinde etsi 13. Methodi, atque alias sæpe à Galeno doceamur, laborantibus gibbis partibus hepatis per urinam educendum esse, concavi per alvi excretionem, indicante illud situ & connexu partium: tamen ubi vitiosi succi abundantia est, etiam per καθαρτικὰ & alvi dejectionem gibba hepatis expurgantur, ut 7. Meth. docemur.

DE INFLAMMATIONE HEPATIS.

Galenus decimo, 13. & 14. Medici de natura & generatione inflammationum agit, ostenditque à sanguinis affluxu eam fieri. Itaque cum is in hepate redundat, mittente aliqua parte multitudine, qualitate, aut

utroqu

utroque pergravata, & recipiente membro, calore, & dolore molestato, etsi per se hepar propter suam substantiam non dolet, tamen dolor ad nothas costas, in quibus hepar alligatur, pertingit, magisque in magna spiratione molestus est, tussi arida spiratio crebra, lingua primum rubra, postea nigricans, sitis vehemens, cum cibi fastidio & vomitu bilioso ac suppressa alvo, &c. Causam cum intelligamus esse affluxum sanguinis, indicantia curationem (videlicet ut revellamus, & sanguinem educamus) in conspectu sunt, Itaque nisi quid sanguinis missionem vetet, statim eam adhibendam Galenus 13. Methodi consulit, interna in dextro cubito vena secta, atque hac non apparente media vel humerali τὸ ποσὸν vacuationis, redundantiæ modum atque alia ostendere docet. Victu utendum tenuissimo 11. Methodi præscripsit, & cavo visceris inflammato, procedente tempore, vacuandum quoque esse per superiora. Initio autem per clysteres, ut est 13. Methodi. Cæterum cum per superiora vacuamus, miscenda medicamenta cibo. De usu vero Topicorum, & qualia conveniant, prolixe in curatione Theaginis, & 2. ad Glauconem monemur. Phlegmonem sæpe præsertim cum membro laborante calore non adhibentur ea, quæ tepent, vel cum in principio humore affluente γαλαςτικά admoventur, atque nimium humoris attrahitur, scirrhosa durities consequitur. Hujus duplicem differentiam tradit Galenus 2. ad Glaucone- *Scirrhus Iecoris.*

nem. Exquisitus scirrhus dicitur tumor sin sensu, qui non curatur. Non exqusitus qui nondum est insensibilis. Hunc Galenus se in principio sæpe sanasse scribit. Est vero morbi in compositione causa lentus & crassus humor. Communis indicatio seu scopus indicativus, ut id quod est in partic, evacuetur, 14. Methodi traditur: Methodum autem βοηθήματα ibidem, atque 2. ad Glauconem prolixe docet. Hic vero observetur, etsi ea, quæ extergendi vim atque aperiendi habent, conveniant, tamen vehementer calefacientia, & exsiccantia fugienda, eaque quæ molliendo digerere possunt adhibenda, atque his aliquid, quod incidat admiscendum.

DE LIENIS SCIRRHO.

NAtura morbi est eadem. Proinde & διάγνωσις non differt, neq; curationes indicativæ, cum eadem conferant remedia, & majoris saltem minorisque habenda sit ratio, ut 13. Methodi docemur. Curationem autem tum in isto loco, tum ex 14. Methodi, & ex 2. ad Glauconem, prolixe cognoscimus, & inter Topica inprimis ammoniacum cum aceto liquato, non tamen sine emollientium usu, commendari intelligimus.

DE

ANALOGISMUS DE HYDROPE.

Cum has affectiones, quemadmodum testatur Galenus, plerumque sequatur aqua inter cutem, hoc loco de hydrope agemus. Tres autem recitantur hujus morbi differentiæ. Quarum prima τυμπανίτης dicitur, altera ἀσκίτης tertia ἀνὰ σάρκα vel ὑπὸ σάρκα interdum etiam λευκοφλεγματία. Consequuntur autem ad jecoris intemperiem frigidam, sive per consensum aliarum partium, dum videlicet non amplius nutrimentum in sanguinem transmutatur, sed vel in pituitosum humorem) quem & flatus consequitur) vel in serosum. Anasarca oritur à pituitosi humoris in universo corpore collectione, in qua totum corpus intumescit instar spongiæ, ita ut carnes sint emortuo corpori similes, & pressæ digito cavitas oriatur. Ascitis, cum aquosus vel serosus humor inter peritonæum & intestina transiens per venas mesaraicas, quę terminantur ad intestina, colligitur, & ingravescente malo ad fœmora tumor progreditur, suntque in ventre fluctuationes veluti in utre. Tympanitis est, cum eadem ventris loca spiritu flatuoso replentur, & cum flatu quasi nebulosus humor est, ut testatur Aetius, ita ut percussus venter veluti tympanum sonet. Consequitur hydrops multas ægritudines, maxime vetustas, ut quartanam, etiam podagram, ut est apud Aetium, & cum acutos morbos sequitur, mala atque lethalis est, ut testatur Hipp. 2. Prog.

Anasarca.

Ascitis.

Tympanitis.

Hydrops à morbis acutis lethalis. In qua hydropis specie major frigiditas.

n 2

Prog. Diſputant autem Medici, cum omnes ſpecies ejus à δυσκρασία frigidiore ortum habeant, quænam à majori proficiſcatur. Ex ſententia Galeni 4. Aph. concludunt aſcitem deteriorem tympanite, quia in hac intemperantia major, cum flatus non niſi à calore rarefaciente materiam oriatur. Anaſarcam etſi his non comparant, tamen hanc frigidiorem intemperiem conſequi arbitrantur. Quia in aſcite ſanguis veluti in ſerosam humiditatem colliquatur. Hipp. autem 4. de ratione victus in acutis, Anaſarcam non niſi cum ſumma difficultate curari aſſerit. Hancque ſententiam cum Galenus Hippocratis eſſe neget (ait enim Hippoc. Aph. 20. forti ventris fluxione ſupervenien-te, ægros à leucophlegmatia liberari) ac totam rem ſilentio involuat, fortaſſe rectum erit cum Aëtio concludere, qui tympanitem difficilimam curatu eſſe exiſtimat: vel anaſarca à leucophlegmatia diſcernere. Sed raro una ſpecies ſola eſt, & plerumque huic partialia membra conſentiunt, ut in tympanite ventriculus, in anaſarca totius corporis intemperies, non tamen inducunt flatus in hydrope, ut Hippo. loquitur, ſiccã, niſi hepate fovente, ut in colico morbo apparet. Galenus 14. Methodi aſcitis meminit, & eam in numero tumorum præternaturam collocat. Indicationes curativas non tradit, victus autem ratio, quæ contraria ſit cauſæ, & detractio materiæ per purgationes indicantur. Nam in aſcite & tympanite non mittendus ſanguis;

Raro una ſpecies ſola.

guis;

guis: In Afanafara tunc, cum ex fuppreffo fanguine, ut menfibus, hæmorrhoidibus, &c. (ut eft apud Galenum 4. de Ratione victus) oritur. Semper autem purgantibus roborantia admifcenda: Auxilia multa docent practici, rectum autem auxiliorum ufum Methodus. Cum προδρακέντεσιν adhibemus, univerfam vitiofi humoris evacuationem periculofam 6. Aph. 27. docemus.

DE DOLORE COLICO, ET INTESTINORUM MORBIS.

DE hu us affectus dignotione atque curatione, ita luculentur agit Galenus 12. Methodi, ut propemodum fupervacaneum fit aliquid hoc in loco repetere. Quatuor autem caufas tradit. I. Pituitofum humorem intra coli membranas collectum, qui ventrem excruciat & tormina facit. unde alvus fuppreffa eft, & naufea atque vomitus moleftus II. Spiritum φυσώδη, à quo tenfio atque rugitus fentitur. III. inflammationem, cum qua adeft febris, dolor pulfans in ventre, urinæ retentio, bilis vomitiones, qui nihil levant, atq; internus fervor. IV. mordentium humorum collectionem, quam fimilia propemodum fymptomata confequuntur, fed tamen mitiora, quam in phlegmone: urina in fic affectis acris eft, & alvi dejectiones biliofæ, agnito malo indicationes curativæ patent. Ac cum à craffo & pituitofo humore oritur curatio, à Galen. per ea, quæ calefa- *Caufa.*

 ciunt

ciunt atque digerunt, traditur. In his autem vitanda monet ea, quæ non vere digerunt, sed tantum in flatum dissolvuntur, & malum augent. Conveniunt igitur clysteria ex oleo, in quo adeps anserinus sit liquatus, & rutæ semen coctum, item castorium, ubi spiritus φυσώδης causam præbet, similis fere est curatio. Cucurbita autem magna cum flamma copiosa admota inprimis commendatur. Si ab inflammatione malum oritur & ægri vires valentes sint, sanguis mittendus & curatio per digerentia medicamenta persequenda. Laudat autem fomentum siccum ex milio, & ea, quæ prius recitavimus clysteria. Doloris vero, qui à mordentibus succis oritur, curationem duarum historiarum curatione illustrat, & usum sevi (quo ne unquam absque oleo utatur, Medicos moneo) docet,

Sevum absque oleo in clysteribus non usurpandum.

DE DYSENTERIA.

De alvi fluxionibus Methodus Montani, quæ in expositione secundæ partis Aph. traditur, diligenter cognoscenda est. Sunt autem duplices, vel humorum pituitosorum atque corruptorum, qui vitio ventriculi atque intestinorum, etiam capitis excitantur, vel cruentæ. Harum vero quatuor differentias tradit Galenus 3. de causis symptomatum. Quarum prima est, in quibus ipse sanguis non per hæmorrhoides, sed ventrem ejicitur. Hoc autem corporibus, quæ non exercitantur, item mulieribus quibus menstrua retinentur, vel membrum aliquod mutilatum est, ut 5. de Locis affectis videmus,

Fluxus sanguinis, tum differentia, 1. Plethora.

nus, accidit. Hæc fluxio periculo vacat, nisi modum excesserit. Altera, cum propter hepatis imbecillitatem sanguis, loturæ carnium similis profluit. Hoc malum noctu inprimis molestum est, cum magis incalescit hepar, quia ex caliditate intemperies oritur. Tertia cum melancholicus atque crassus sanguis excernitur. Quarta cum alias sincerus sanguis, alias concretus minutim exit cum ture & interioribus intestinorũ tunicis à pituita ortis: In hac postrema affectione cum intestina sunt exulcerata. 2. Method. dysenteria nominatur, est & illa ab atra bile, sed lethalis, ut Hip. 2. Aph. 24. & Galenus nos docent. Porro exulcerantur, vel superiora intestina, vel inferiora. Si pingue quiddã cum rasionibus excernitur, crassiora intestina affecta esse monstrat, ut tradit Galenus 5. de locis affectis. Item, Si sanguis supernatet in excrementis. Ubi vero excrementis mixtus est, gracilia intestina læsa judicamus. Semper autem hæc affectio solutæ unitati ascribitur, hancque præcedunt mordaces dolores & humores; excernitur autem, ut dixi non modo sanguis & sanies tenuis, ut in hepatica fluxione, verum etiam in progressu mali intestinorum abrasiones. Atque sic quasi tres gradus hujus mali constituimus. Causæ sunt aliquando externæ, nonnunquam internæ: Externæ facile patent: Internæ vel pituitæ salsæ, vel bilis proventus. Nam eam, quæ ab atra bile oritur, lethalem de sententia Hippoc. esse audimus. Hic autem monendi sunt studiosi, ne quibusuis

2. Imbecillitatis species.

3. Melancholia.

4. Solutionis.

Signa exulcerationis. superiorum & inferiorum intestinorum.

Succi Melancholici dejectio.

busuis nigris dejectionibus deterreantur. Observandum enim est discrimen inter atram bilem & succum melancholicum, præsertim coctum, qui sine periculo excernitur. Ideo ab Hipp. 4. Aph. 48. lienosis supervenientem dysenteriam, bonum esse docemur. Curatio in recta victus ratione magna ex parte consistit. Fluxio autem ipsa avertenda est: Itaque sanguis mittendus. præcipue in inflammationibus & magnis doloribus. At ubi biliosi humores abundant, vel salsa pituita, purgandum est. Vomitus etiam necessarius ex Galeni auctoritate, atque urina promovenda. Deinde ad ulceris abstersionem & consolidationem veniendum. Indicatione autem à parte affecta sumpta, Galenus 4. Methodi, inferioribus & crassioribus intestinis affectis, per sedem medicamenta iniicienda esse docet: Gracilioribus vero ea quæ superne assumuntur, & per sedem infunduntur. Medicamenta autem ad interna ulcera Galenus recitat, ex quibus prudenti Medico facile licet convenientia eligere.

Vomitus & urinæ promotio probatur.

DE LUMBRICIS.

Ἑλμίνθας seu lumbricos inter ea, quæ toto genere sunt præter naturam Galenus 11. Methodi recenset. Ac triplex eorum statuitur differentia, teretes videlicet, quos στρογγύλους, qui & longi sunt: latos, quos πλατείας & κειρίας nominant, atque ἀσκαρίδας. Oriuntur autem omnes ex putredine humoris crudi in locis humidis, à calore ex-

traneo

traneo, qui corruptionis autor est, frequenter quidem in pueris & adolescentibus, raro in senibus & infantibus. Teretes & longi plerumque in ilio gignuntur, quia in jejuno est meatus fellis etsi descendant, atque ascendant, sicut in recto ascarides: Non enim multum materiæ humidum fertur, ad rectum, & in extremo intestino calor præternaturalis minus fortis est. Quo majores sunt lumbrici, eo magis noxii. Ideo teretes & longi plurimum obsunt: lati, quos cucurbitinos à similitudine seminis cucurbitæ appellant atque ita cohærentes & in longitudinem protensi, ut unus vermis esse videatur minus: minime ascarides, cum etiam à membris principalib. procul absint, & in extrema parte intestinorum prope musculum σφιγκτῆρα generentur. Color quoq; malignitatem arguit. Si enim albi & unius coloris fuerint, minus censentur mali. si diversi coloris, deteriores, quia in his putredo major est. Habent autem vermes interdum rationem morbi, interdum causæ, ut cum alii morbi eos consequuntur: interdum cum plane sine omni noxa expelluntur, solius symptomatis. Cum morbi censentur quiddam toto genere præter naturam, quod est auferendum, adest. Cum causæ rationem obtinent, consequuntur morbi, videlicet febres, epilepsiæ consentiente cerebro, id interdum ita graviter læditur, ut spasmo periculoso, & non raro exitiali corripiantur. Interdum tantum vertigo & stri-

Teretes & longi plerumque in ilio, Ascarides in recto.

dor dentium consequitur. Symptomata existimamus, cum ut excrementa conside- rantur, & signi rationem habent. Sic cum in febrium initio eiiciuntur, malum indi- cant, videlicet putridæ materiæ multitudi- nem. Sicut & in vigore symptomatice ex- pulsi, ejus malignitatem. In declinatione autem cum expulsio critica est, sanitatis spem præbent. Ostendi διάγνωσιν per causas: signa sunt varia, cum ab illis ascendunt ma- ligni vapores, convelluntur nonnunquam atque contrahuntur interdum quædam par- tes. Is motus si est in toto, læditur princi- pium, videlicet cerebrum, si in parte, ut cum crura convelluntur, nervi inferiores. Tur- batur somnus, atque vociferantur: quia fit perturbatio in cerebro, & molestia sentitur. Pueri etiam dormientes, quasi cibum vel lac ore attrahunt, quia vermes humiditatem exugunt. Tussis adest sicca, propter con- sensum spiritualium membrorum cum natu- libus à quibus putridi vapores attolluntur, qui cum læduntos ventriculi, adest singul- tus: cum ad caput ascendunt, pruritus na- rium oritur, rubent genæ, & quia calor fa- cile revocatur, mox iterum pallent, inter- dum quasi deliquium animi suboritur. In- dicatio communis est, ut quod præter na- turam adest, removeatur. Unde alia insur- git, ut præparetur materia & viæ. Præparabi- mus, si efficiemus ut descendant stupefacti aut semimortui, vel prorsus emoriantur. Deorsum pelluntur acribus & acetosis per

In initio fe- bris vermes generari malum.

os as-

is assumptis. Inimica enim vermibus quæ est oleum non sunt iniicienda per clysteria, quia retrocedunt elminthes ad superiora & graviora symptomata inducunt, Ad teretes necandos Gal. lib. 14. absynthium præscripsit, latos autem & ascarides vehementiora medicamenta, cujusmodi est filix, desiderare ait. Sedis inflammatæ curationem 13. Methodi attingit, cum non alvum in ea movendam monet, quia per locum affectum non sit vacuandum: sed dignotio facilis est, & curatio quoque causa cognita, per ea quæ refrigerant cum quadam astrictione: Ulceris vero hac in parte medicationem 5. Methodi tradit, eam repetere supervacaneum est.

Clysteria absque oleis in vermibus.

Sedis inflammatio.

DE RENUM AFFECTIONIBUS.

INflammatio renum cognoscitur à loco dolente. Dolor autem est pulsatorius, quem (ut Aetius inquit) stupor propinqui cruris consequitur. Romitus etiam bilis, & urinæ difficultas, cum assiduo mingendi desiderio, ventrisque astrictione. Scopos curativos inflammationis non repetemus. Gal. 13. Methodi venam circa poplitem secandam monet, nisi inflammatio sit recens, ubi revellendum est, & cubiti vena secanda, & quæ urinas provocant vitanda, quibus locus est, cum qui everint inflammationes, ne inflammationem scyrrhus incurabilis aut ulcus sequatur.

DE

D. IOH. CRATONIS
DE CALCULO RENUM.

SErunt hic λογομαχίας, qui negant affe-ctionem hanc esse morbum in numero abundante, eo quod toto genere præter naturam est, & lædat actionem. Ac scio, quo pacto controversari docti soleant, sed res, quibus medemur, consideremus. In hoc libro notio hujus affectionis absolute non traditur, verum 6. de locis affectis patet, ubi à colico dolore, in quo neque sabulum subsidet, neque lapis, neque sanguis, sed humor quem Proxagoras vitreum appellat, ut in com. lib. de humorib. Hippocratis, docemur, discernitur. Modus generationis à Galeno quoque, 6. de morbis vulgaribus, videlicet dum quod in renes recens influit, priori circumdatur, ostenditur. Hi vero ut scirrho facile deprehenduntur (quemadmodum 13. Methodi docemur) ita & in nephritidas, sic enim dolorem à calculo ortum appellant, ægre solubiles incidunt. Materiam etsi præbet victus ratio, ut ostenditur 14. Methodi, tamen plerumque nascitur cum hominibus huic affectioni obnoxiis quoddam virium, unde mali prima origo est. Effectrix autem causa est renum caliditas, ut docemur 6. de morbis vulgaribus. Indicatio communis manifesta est: proprie iis, quæ incidunt, propellunt vias, dilatant, corpore prius evacuato perficitur: Sed quia in usu diureticorum sæpe erretur, hic quædam moDiuretica. nebo. Diuretica triplici ratione dicuntur

ve

el quæ ad copiam urinæ faciunt, ut vinum *triplicia.*
enue, vel tenuitate substantiæ suæ abster- 1.
gunt, ut semen melopeponum: vel quæ col- 2.
iquando vel incidendo serositatem à sangui- 3.
ne segregant. Et hæc cum sint calida & sic-
ca, proprie diuretica censentur. Illa vero
in in renum affectionibus conveniant, quæ-
ritur. Sciendum autem est, in præservatio- *Diuretica in præservatione nullo modo conferunt.*
ne nullo modo convenire, neque proprie ne-
que improprie dicta, nisi forte quatenus al-
terant, aut alterando corroborant. Nam si
fuerint renes calidi aut frigidi, per accidens,
quia deducant medicinam alterantem, con-
venire dicuntur, atque si tunc materia calida
fuerit, diureticis frigidis utendum. Cæte-
rum hic observandum, in medicatione nun-
quam ea exhibenda, nisi corpore prius ex-
purgato, præsertim si materia sit frigida atq;
crassa. Quod si non fuerit intemperies in
renibus, sed vitium in compositione, & viæ
nimis amplæ, adstringentibus potius quam
diureticis utendum. Si strictæ nimium, per
accidens saltem, id est, ratione materiæ,
quam incidunt, convenire existimamus. Ita-
que in obstructione, dum scilicet aperien-
tia & incidentia requirimus, illis locus erit.
Tutissimus autem est balnei & lenientium
usus, post quæ extergentia, & siccantia ad-
hiberi possunt, ut 10. de com. med. docemur.
Calculos autem vesicæ à renibus ducere *Calculi vesicæ à renibus.*
originem, consentaneum est. De cujus in-
puris generatione, videant studiosi Galen.
3. com. de Humoribus.

περὶ Πειαπισμῦ.

Ex inflationum genere est hæc affectic Ejus notionem tradit Galenus libro 14 Causa duplex est ; vel naturalis calor imbe cillior, vel humor crassior. Curationen & remedia non difficile est ex Galeni textı elicere. Est autem hic observandum com mune præceptum ferme omnium affectio num, quos vitiosus succus creat, ut in fin calefacientibus & siccantibus. (quo reli quum humoris prorsus absumatur) utamur Sacrocœlen autem & hydrocœlen chirurgi curandam monet.

DE UTERI AFFECTIONIBUS.

INflammationis uteri bis 13. Methodi meminit. Com. autem primo in lib. Hipp. de humoribus notionem per causas atque signa succincta brevitate docet, dum inquit, uteri inflammatio ex multis causis excitatur, ut ex ictu, ut ex menstruis suppressis, ut ex refrigeratione, ut ab inflammatione, ut ex abortu, ut ex partu ægræ edito. Sequitur autem inflammationem febris acuta capitis, oculorum ac sedis dolor, colli convulsio, inclinatio in adversum, stomachi ex consensu dolor : tum vero os vulvæ conniuet, pulsus parvi crebrique redduntur. Cum vero inflammatio in abscessum transit, inordinate cum horrore accessiones inuadunt. Exulcerantur etiam sæpe uterus ex difficili

partu,

partu, autem fœtu extracto, aut corrupto, vel ab acribus medicamentis, aut à fluxu, aut à ruptis abscessibus; atque interdum in cancrũ desinit. Indicationes curativæ reliquis inflammationibus communes sunt. Cum proveniunt & sanguis affluit, is revellendus est: Revulsio autem fit, ade partes longinquas. Ideo 13. Methodi Galen. nequaquam infl mmato utero vel pudendo menses provocandos monet, verum eam, quæ circa poplitem est, vel malleolum, & perpetuo venam è directo aperiendam. Est autem in omni curatione inflammationis, non simplex, sed composita ἐπιμέλεια, ut testatur Galenus. Topica tradunt 7. de com. med. secundum genera, versibus Democratis conscripta, & in libro de simpl. med. facultate.

DE IMMODERATA UTERI PURGATIONE SEU HÆMORRHAGIA.

INterdum sine noxa hæc affectio accidit, in ocio & victu abundantibus, nec indiget curatione. Nonnunquam autem hic affectus est symptoma, ex genere immodice excretorum, non toto genere præter naturam, sed multitudine vel qualitate. Causæ fluxionis sanguinis 5. Methodi recensentur, & sunt à nobis alias relatæ. Ad tres autem reduci possunt, videlicet ut vel ratione virtutis fortis, cum uterus natura sit factus ad expurgandum corpus, vel ratione humoris, quia vel multitudine, vel mala

quali-

qualitate, acri videlicet & stimulante, vel membri propter vasorum nimiam imbecillitatem, vel compositionem læsi, videlicet apertis vel reseratis aut erosis osculis venarum, accidere statuamus. Magnæ autem noxæ ex erosis venis consequuntur. Cum vero immodice fluens sanguis ἀντισπάσεως indicationem præbeat, Galenus sursum revellendum, cucurbita magna sub mammis defixa, lib. 5. & 13. docet. Quo pacto vero uterus, cum mammis communicet, declaratur 6. de morbis vulg. & 3. comm. de humoribus, text. 30. Variantia humores, præsertim acres, repellentia & adstringentia, item quæ robur addunt, alibi traduntur. Prosunt & ea, quæ provocant lotium & sudorem, ut testatur Galenus lib. 1. de Præcognitione ad Posthumum. Fieri hoc derivationis causa manifestum est. Sed Medici, qui tuentur sententiam Averrhois, quod diuretica menses provocent, reclamant. Ad dubitationem vero eximendam hoc observetur. Non esse derivandum priusquam cessarit fluxio. Ac Gal. differentiam nos docet, inter generantia lac, provocantia menses, & diuretica, quod proprie diuretica calida & sicca sint. Hæc autem curatio, nempe per diuretica, recte ad alium morbũ muliebrem distinctum ab hæmorrhagia, qui ῥοῦς γυναικεῖος dicitur, in quo serosa nõ raro corrupta, alba, vel diversi coloris exeunt, refertur. Hic igitur vitium humoris inquirendum, atque huic succurendum, & videndum,

Fraternitas uteri cum mammis.

Averrhoes vult diuretica menses provocare.

Fluxus albus.

um, an retentrix facultas vel expultrix sit
esa. Videant studiosi curationem Galeni
Bœthi conjuge, pro qua aureos quadrin-
entos accepit.

DE RETENTIS ET SUPPRESSIS MENSIBUS.

SIcuti Thucydides in bellis & motibus ci-
vilibus, quæ consilio carent, consequi
icit, ut ἐξ ὀλίγου τὰ πολλὰ oriantur: Ita ex
revitate sapiente sæpe nobis de paucis mul-
i sunt colligenda. Galenus vero ἐποχῆς ἐν
ἡνῶν in his libris meminit, dum rationem,
uo pacto sanguis ad uterum cucurbita in
ube & inguine defixa deferatur, monstrat.
Cæterum suppressionis illius quod debet ex-
urgari, causam triplicem erudite secundo
om. in lib. Hipp. de Humoribus explicat.
Ac primam esse dicit, expurgantium partium
mbecilitatem: alteram, angustiam viarum:
etiam, excrementi ipsius vitium, Imbe-
illitatis causam esse intemperiem: angustiæ
obstructionem vel tumorē præter naturam à
lefluxione humorum: obstructionis, crassi-
udinem aut tenacitatem humoris, vel cum
liquid velut germen vasi annatum est. Cum
utem tot sint τρόποι ἰάσεως, quod morbo-
rum ideæ, cognito morbo per suas causas
non difficile erit indicationes curativas atq;
medicamentorum εὐπορίαν ex aliis libris, in-
primis 5. de simpl. med. facultate petere.

DE MOLA.

QUasi ἐν παρόδῳ molæ 14. Metho m minit, dum affectuum in numero es dicit, toto genere præter naturam. In qui bus πρῶτος σκοπὸς, videlicet, ut auferatu tenendus sit. Id vero cum manu fit βραχύ της τῆς θεραπείας, ἀνωδυνία, & ἀσφάλει observanda, atque vel omnino, quod pra ter naturam est auferendum, vel si id conse qui non possumus, ægrum non lædendum, denique opera danda, ne malum reverta tur. Dignotio hujus affectus 14. de usu partium traditur, ubi ovo subventaneo mo lam comparat, & carnem inutilem & infor mem esse scribit. 11. de simpl. med. faculta te, inter ea, quæ adnascuntur recenset. Causam efficientem esse caloris imbecillitatem, similitudo de ovis subventaneis ostendit, & ab Aristotele 4. de Generatione animalium docemur. Materialem autem explicat Hippocrates libr. de Morbis mulierum, & sterilibus, videlicet menses plurimos, cum pauco semine commixtos. Errant igitur Medici, qui mulieres accusant, cum Hippocrates de virili semine modico & morboso agat, & inepte practici multiplices differentias molæ tradunt. Curatio quoque ex Hippocrate petatur.

DE

DE ARTHRITIDE ET PODAGRA.

Arthritis seu morbus articularis nomen generis est, à parte læsa sumptum, ut docemur 2. Methodi. Sic podagra dicitur, cum pedes afficiuntur. Chiragra cum manus. Ischias cum coxa vel coxendix, &c. Oriri autem has affectiones à fluxione, & referendas ad inflammationes, docemur 6. Aph. 49. Utimur vero nomine inflammationis generaliter, cum tumor à frigido humore ortus, ascititio calore præditus est, ut docemur 2. ad Glauconem. Porro etsi κλ-τόπως ea perspicuitate dignotionem atque curationem harum affectionum tradat, ut plane supervacaneum videatur, hoc in loco aliquid referre, præsertim cum nihil pene è libris Methodi præter pauca, quæ de victus ratione 13. docentur, atque de balnei usu lib. 10. cap. 20. elicere possimus: tamen cum præstantes Medici de fluxione ista digladientur, ut tyrones se rectius ex illorum tricis expedire possint, quædam monebimus. Est autem initio duplex causa observanda. Una à loci affecti consideratione, altera à materia fluente ad locum. In loco affecto semper est εὐπάθεια, quia infirmus & laxus, vel à prima origine, vel ab aliis causis, ut labore nimiaque exercitatione. Materia plerumque est pituitosa, cui admiscetur calida quædam à qua liquatur quasi, ut sit fluxioni

Causa duplex.

Locus affectus.

Materia.

xioni commoda. Ea vero facile digeritur sive sit bilis, sive sanguis, remanente frigida ex qua tophi generantur. Locus à quo fl[u] frequenter, est cerebrum, interdum tame à ventriculo quoque & intestinis oritur. Un de in affectis doloribus ventriculi, quiesce re hoc malum videmus; videmus item dolo res colicos articularem morbum sequi. In terdum & ab utero propelli, ut cum non pu gantur mulieres post partum, vel supprimun tur purgationes.

Locus à quo.

Fluit autem materia alias per vias patente alias obscuras, de quibus non anxie cogitan dum, cum ex doctrina Hippocratis sciamu in corporibus omnia esse confluxibilia. V summi ingenii & judicii censet, à capite tan tum, & quidem partibus extra calvariam po sitis, humores pituitosos & serosos expre sos è venis jugularibus ascendentibus, atqu ibi collectos defluere, & per summa corpo ris deorsim ad articulos decurrere, & ar culorum membranas, vincula, tendines in plere atque obsidere. Rationes affert, pr mum quia tumor atque dolor plerumq percipitur in summitate capitis, & cum de scendit, hoc sentire in dorso laborant Etsi autem hoc interdum, imo sæpe fie non negemus, tamen certo constat, mult sine ulla gravitate capitis incidere in morb articulares, & non raro materiam expell superioribus partibus capitis non affect Neq; semper per ista loca, cum ut dixim omnia sunt confluxibilia, ac nullus interd

Via sive locus per quem Fernelii opinio non semper vera.

horror vel rigor sentiatur. Juvari etiam missione sanguinis. Ergo non esse solam pituitam vel serosum humorem. Alios etiam dolores mitescere à calefacientibus, alios à refrigerantibus, ut Hippoc. 5. Aph. 27. & Galenus ostendunt. Animadvertimus quoque semper in partibus, quæ doloribus corripiuntur, venas tumidas, quæ eo fieri confluxionem, atque exprimi inde materiam, commonstrant. Rubet & locus, non à dolore, sed ab humore, pulsa videlicet materia foras, & orto tumore mitescit dolor. Nec licet tendines atque nervos per consensum affici dicamus, propterea malum in cavitate articulorum non est. Nequaquam autem ab nervis absorberi materiam indicio est, quod convulsione non corripiantur. Cæterum quod tophi reperiuntur in membranis, eo fit, quia partes calefactæ protrudunt humores ad membranas, calidis quidem erumpentibus, remanentibus crassis. Ex his ut arbitror, dignotio vera harum affectionum perspicua est, & manifestum, nequaquam eas sua natura esse incurabiles: Verum quod raro curantur vel propter intemperantiam ægrorum fieri, vel quod mala fortuna utuntur & in imperitos Thessalos, qui nunquam usurpantes illud quod Plato dicebat τὸ ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ, uno remedio ex Ciconia, aut Alchymicis fumis petito, si forte semel atque iterum tempestive adhibitum successit, se omnes sanare posse jactitant, atque se magistros hujus curationis ignari

Materiam non esse in nervis.

Tophi in membranis.

Podagra non sua natura insanabilis, sed vitio ægrorum & imperitorum.

ignari naturæ fluxionis & humoris profiten-tur. Verum non facile est, ut Galenus ai revocare ab errore eos, qui se sectæ alicuju servituti addixerunt, & experientiam atqu rationem ex æquo arti conferre nesciunt Falsæ enim opiniones animos hominum præoccupantes, non solum surdos, verum etiam cæcos faciunt, ut idem inquit. Nos

Conclusio. hæc bonis ingeniis non ambitione, aut κενοδοξίᾳ elatis scripsimus, atque iis grata & utilia futura ita optamus, ut speremus & confidamus. Ne autem invalesceret temeritas & vanitas supra veritatem, τὸ ἐμὸν μέρος, ut puto præstiti. Quod effecerim haud scio. Voluisse me, & quod habui optimum dedisse, certus sum, atque si bonitas aliorum ista superabit, ut non dubito, ex animo lætabor, & communi bono gratulabor. De vulnerum, ulcerum, tumorum præter naturam, & febrium dignotione, & curatione, cum doctrinam integram & absolutam in his libris habeamus, non debuimus semel studiosis recte proposita, mutata quasi forma Orationis repetere. Et Deo volente, in nostra Methodo Therapeutica hæc diligentius explicabimus, ac morborum partium curationem, si vita suppetet, peculiari libro tractabimus.

FINIS.

CONSI-

CONSILIORUM MEDICINALIUM JOANNIS Cratonis à Kraftheim.

LIBER VII.

In melancholia hypochondriaca, qua tentabatur vir complexionis Melancholicæ annorum quadraginta.

D. HIER. CAPIVACCII.

CONSILIVM I.

UAMVIS multa ſint vitia de quibus conqueritur vir egregius, nullum tamen eſt, de quo magis eſſe ſollicitus debeat, quam de melancholia hypochondriaca, cum inde omnia fere mala prodire videantur. Hoc autem ſymptoma cum ſit imaginatio depravata, neceſſario depravatur fruſtrata faculta-

te imaginatrice, ob permixtionem vapo melancholici cum spiritibus animalibu cujus vaporis copia vigiliæ quoque obo untur. Hic autem vapor non in capite gen atur, sed ab hypochondriis sursum in cap attollitur.

Causa hypochondriaca.

Generatur autē in hypochondriis ex m teria melancholica, quæ cum sit opus quo dam præter naturam, necessario sequitu sanguificationem, tum labefactata faculta ob intemperiem calidiorem, tum impedit propter obstructionem venarum jecoris quæ obstruuntur à materia pituitosa, crass dura, lenta & viscida, quæ sequitur læsa ventriculi chylificationem, labefactata fa cultate ob intemperiem frigidam, necno frustrata ob errorem externum, ob pravan scilicet vivendi rationem. Unde reliqu quoque symptomata excitantur.

Indicationes.

Hæc autem cum ita se habeant, curationis ratio sic erit instituenda, ut materia qua facit obstructiones, emolliatur, attenuetur, incidatur, ac detergatur, universum corpu purgetur & evacuetur, Iecur refrigeretur, & ventriculus calefiat atque universus corporis ambitus attemperetur. Interim tamen virtus non erit negligenda. Quod negocium quam arduum ac difficile futurum sit, norunt illi, qui hujusmodi vitia, & præsertim inveterata tractarunt. Quod si huic difficultati accedat inobedientia, nihil certi possumus polliceri. At si optimis præceptis parere

Prognosticon.

volue-

luerit, mulra quidem polliceri possumus, revera præstabimus. De cujus optima luntate, quemadmodum non diffidimus, id præsidiorum materiæ sunt proponen-: Atque ut de re Chirurgica primo loqua-ur, laudamus ut sanguis primo evacuetur, &a vena jecoraria cubiti dextri, dein hirunibus hæmorrhoidibus applicatis, sanguis ea quantitate detrahatur, quam virtus funebit. Cauteria vero duo ut fiant non imobamus, verum suademus ut utrumq; inarur, cum materia, quæ in ventre inferiori neratur, per ea evacuari debeat. Et quæ rsum tendit, deorsum sit revellenda. Ut vehæc tuto administrari queant, suademus leniatur alvus cum melle rosarum solu-o & Manna. Electuario lenitivo & Man-. Præparetur vero cum brodiis alteratis, m iis, quæ vim habent attenuandi, & e-olliendi, cujusmodi sunt cichor. borrago, inque folium, capillus veneris, malua, i vero præparati fuerint humores, tunc rgabitur corpus cum infusione ellebori gri, & mellis rosarum solutivi. Purgato rpore semel atque iterum si opus fuerit, s galli non admodum antiqui summopere idamus, quod tamen paratum sit cum borg. quinq; folio, agrimon. radicibus altheæ, filicis maris. His nonnihil Chynæ addi pot, si bona habetur, sin minus, modicum lfr ac ligni. Hinc vero alternis diebus vel rtio quoquo die adhibeantur ea, quæ vim

Vena sectio

Cauteria.

Lenientia.

Præparantia.

Evacuantia.

Decoctum galli.

Melanagoga.

habent humorem melancholicum educen
veluti est Epithymus, polypodium ac se
vel hujus loco exhibeatur syrup. de polyp
dio. Quod si serum optime paratum hal
ri posset, alternatim, nunc ius, nunc sen
esset exhibendum, dummodo alternis d
bus, vel tertio quoquo die evacuans aliqu
medicamentum exhiberetur. Theriaca
Topica. ro non nova, neque admodum antiqua po
exhiberi. Extrinsecus vero laudabitur s
licidium ex oleis, quæ vim habent calefa
endi, si ventriculo admoveantur ac instille
tur. Epati vero ut admoveantur refrigera
tia, non improbamus; Imo si observen
obstructiones insignes, non tantum ex C
Diachylon à cichorea. chorea laudamus Diachylon, sed etiam C
ratum sacrum: Imo ad synapismata licet d
Balneum aquadulcis venire. Inter cætera vero summopere pr
batur balneum aquæ dulcis recta cum ratio
administratum, quibus recta victus ratio a
jungenda. Aer itaque in activis sit temp
Aer. ratus, in passivis vero ad humidum potius
quam ad siccum vergat. Panis sit optim
Cibus. fermentatus, & sit ex optimo frumento,
spongiosus: Carnes sint laudabiles: Pr
bantur ova recentia: Inter olera laudantur
borrago, bugloss. lactuca, & quæ sunt huj
generis. Acetaria item sint ex borrag. c
chorea, & cocta potius, quam cruda. Int
fructus laudantur amygdalæ dulces, & si re
Potus. frigerantibus utatur, parce admodum fia
Vinum sit medicatum, quare hoc tempo
parari potest ex multa borragine, buglo
meli

ıcliſſ. quinque fol. malua. althea, agrimon
:c. radicibus capparorum cum modico Sal-
: ac ligni. Somnus ſit paulo conſueto lon-
ior; atque ut provocetur, convenit uſus
ctis amygdalarum dulcium, lactuca cocta
ıte cœnam, ſuffumigium ex decocto capi-
ım papaveris & lactucæ. Ablutio etiam
ıpitis ex lacte recenter ex uberibus excepto.
rgente neceſſitate ſemina papaveris albi, Sy-
ıp. de papavere. Philonium, & quæ ſunt
jus generis adhiberi poterunt. Exercitium
on ſit vehemens, & ſit ante cibum alvo ina-
ita. Quare laudamus peregrinationes, al-
ım mollem & fuſam habeat, ſi minus, arte
rovocetur. Venere ſi uxorem habet, parca
tatur. Animi vero curas, & ſollicitudi-
es longe propellat. Et hæc ſunt, &c.

ı melancholia hypochondriaca, anhelitus difficultate, & urina ſabuloſa.

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIVM II.

MElancholia hypochondriaca, cum ſit illa, quæ hoc tempore Illuſtriſſ. Vi-
um valde ſollicitat, præter quandam anhe-
itus difficultatem, & urinam ſabuloſam, vi-
lendum eſt, quæ nam ſit horum affectuum
ıræcipua cauſa, ut curatio recta quadam ra- *Cauſa melancholiæ.*
ione inſtitui poſſit. Atque ut de Melan-

cholia primo loco loquamur, non est dub-
hypochondriaca. tandum, quin timor & tristitia sint affecti
imaginationis depravatæ, quæ deprava
frustrata facultate, ob errorem externum
qui nihil aliud est, quam vapor quidam m
lancholicus, qui cum spiritu animali sua
natura æthereo commiscetur; quo fit ut o
scura quadam caligine perfundatur. Vap
rem autem melancholicum in capite gener
ri, non est existimandum; sed à partibus i
ternis, utpote ab hypochondriis sursum
caput, & ab humore melancholico excita
qui generatur ob insignem Jecinoris calid
tatem, quæ plurimum quoq; adaugetur, pr
pter obstructionem venarum, quæ alime
tum à Ventriculo suscipiunt, sanguine in il
crassiore facto, quod mirum non est, pr
pter multas cruditates, quæ in ventricu
generantur, ob ineptam & importuna
vivendi rationem? Quare nec mirari qu
piam debet, si ex insigni flatuum copia t
nicæ illæ extendantur, quo motu tanquā o
jecto communi, acerbo, & insuavi, sensibi
Dolor unde facultas excitata, dum ejusmodi objectu
percipit, sensationem efficit corruptam, q
fit, ut objectum hoc sensui communi ob
tum, ad appetitum sensitivum trasferatur
quo tanquam à re molesta cum refugiat, d
lor excitatur, Et quo injucundius est ill
objectum, eo vehementiorem fieri dol
rem putare debemus

Eructationes. Fit etiam propter illas cruditates, quæ
ventriculo generantur, ut flatus excitentu

nde eructationes; & quoniam serositas illa
)piosa, quæ in ventriculo generatur, in
mentum defertur, hinc murmura & stre-
itus illi.

Quod si spectemus materiam pituitosam,
ıæ à ventriculo ad renes transmittitur, si
lorum calidatem consideremus, non erit
fficile urinæ calculosæ causam reddidisse.

Et quia fœces paucas & cum difficultate
ccernit, in aliam causam non est referendũ,
ıam in intestinorum siccitatem & flatuum
)piam. Anhelandi vero difficultas non a-
ınde proficiscitur, quam à materia, quæ
as spiritus angustiores reddit, quæ materia
capite in pectus præcipitatur; atque in eo
ortasse generatur, tum labefactata facultate
b intemperiem humidam, tum frustrata ob
rorem externum. Etenim cum succus cru-
us & imperfectus in ventriculo generetur
opiosus, vix fieri potest, quin major copia
utrimenti in caput attollatur, quã gubernari
ossit, unde materiæ excrementitiæ quam-
lurimæ generantur, ex quibus destillatio-
es. Hi sunt affectus, & horum omniũ causæ, à
uibus indictiones sunt desumendæ. Atque
t à causis primũ exordiamur, pro viribus *Prognosticum.*
tudendũ est, ut materia ex qua flatus exci-
antur, & cujus causa obstructiones fiunt pri-
s præparata evacuetur & penitus absumatur,
terrata in vivendi ratione corrigantur, & se-
ositas illa in omento existens exsiccetur,

renes, pectus & caput expurgentur; deinde si opus fuerit, caput exsiccetur. Intestin humectentur & omentum calefiat, & exsiccetur, jecur & renes refrigerentur, & virtu nedum partium, verum etiam totius conservetur. Sed omnia hæc præstare non solum est difficile, sed fere impossibile. Quandoq; indicantia & plurima habemus, & inter se pugnantia. Præterea quis est ille, qui serositatem in omento existentem evacuare, aut exsiccare possit? Sat igitur fecisse videbimur, si ventriculi aut hypochondriorum dolores mitigemus, ne vehementiores fiant. Neq; id consequi poterimus, nisi Patiens Illustriss. se mandatis Clarissimorum virorum obedientem præstiterit. De cujus optima voluntate, quoniam non dubitamus, ob id ad præsidiorum materias descendemus. Atque ut de re Chirurgica prius loquamur; si sanguis aliquo modo peccabit, vel habebit rationem causæ sine qua non, evacuabitur. Quantitatem docebit vis indicantis, & robur permittentis; Locum per quem evacuandus sit, quantum conjectura consequi possumus, est vena jecoraria cubiti dextri. Modum docebit sanguinis resistentia; quo enim crassior est, eo foramen latius fieri debet. Quando vero agendum sit cognoscitur ex præsentia indicantis, & absentia prohibentis. Ut vero materia, quæ in caput attollitur, & à capite ad pectus destillat, ad commodiorem locum avertatur, probamus ut duo fiant cauteria; alterum quidem in crure dextro, alterum

Indicationes.

Serositas in omento exsiccari non potest.

Cura.

Phlebotomia.

Cauteria.

ı in brachio ſiniſtro. Et ſi forte fuiſſent itata, conſerventur. Frictiones partium remarum, ſi quando corpus exercere non teſt, adhibeantur. Plurimum namque materiam avocandam prodeſſe poſſunt. vero hæc tuto adminiſtrari queant, corpus t mundandum: Quare leniatur alvus m melle roſar. ſolut. & Manna, vel caſſia Elect. lenitivo. Deinde præparetur ma-ia cum mell. roſar. ſimpl. vel Oxymel. abs-e diluto. Ubi præparta fuerit materia, rgabitur corpus cum diluto Agarici, Fol. næ & Epithymi: Quibus licet addere Mel ſar. ſolutivum cum ſyrupo roſ. ſolut. Et ınica purgatio non ſufficit, iterum præpa-nda erit materia, cum ſyrupo de Beton. de ›mis ſimpl. & Cichor. & alternis diebus, ːl ſingulis tribus, capiat ſyrupum aliquem ırgatorium, ut eſt de pomis compoſitus, e polypod. vel Epithymo cum ſyrupo de ːichor. Ex his autem ſyrupis cum 3. vel 4. ımpſerit, iterum purgabitur corpus, cum iluto Agarici & veratri nigri vel Epithymi, rout hoc vel illud magis ſuſtinere videbitur; ːisque addatur mel roſ. ſol. & ſyrupus de ›olypodio. Vel ad pillulas Cochias cum ːlleboro confugere licebit, quæ tamen cum naſticinis corrigantur. Corpore exquiſite ›urgato, caput ſternutatoriis purgabitur. Primo quidem levioribus, veluti eſt ſuccus majoranæ radicum Betarum, deinde ad validiora erit confugiendũ, veluti eſt decoctum Cyclaminis, ſuccus hederæ, myrrhæ, cumini, qui-

Frictiones. *Lenientia.* *Præparantia.* *Evacuantia.* *Errhina.*

ni, quibus etiam addere licet duplum medullæ cucumeris asinini, quæ trita & lacte muliebri, vel caprillo macerata, & subacta, atque in collyria redacta, licet administrare, præsertim si caput repletum esse videbitur. Interim vero decoctum Salsæ & Chinæ cum borragine est exhibendum, ut obstructiones penitus auferantur, & materia excrementitia exsiccetur, & absumatur. Dosis autem non præscribitur, quia pro tolerantia patientis est instituenda. In quo decocto administrando, ea semper cautio est adhibenda, ne jecur incalescat, quod ex urina & siti facile cognoscitur Quo tempore utetur decocto, victus sit mediocris; subtrahatur enim tertia pars illius cibi,, quo alias uti consuevit. Potus sit vinum tenuis substantiæ, & in pauca quantitate, & singulis decem diebus utatur aliquo purgante. Quod si sudor illæso capite quandoque evocabitur, non erit præter rationem, idque instrumentis appositis & accommodatis. Et quo tempore sudabit, muniatur jecur unguento sandalino, vel succo Cichoreæ, cum modico aceti, penetrationis gratia; Renes vero unguento Rosar. Mes. vel refrigerante Gal. Atq; ut serositas illa, quæ murmura facit, si fieri potest elidatur, ac penitus absumatur, & partes illæ roborentur, non improbamus stillicidium illarum aquarum sulphurearum, nec luti administrationem, si forte aderit, qua in re illud est cavendum, ne oblædatur jecur, quod facile succedere poterit, si instrumentum habebunt acomo-

Decoctum salsæ & Chinæ.

Cautio in decocto chinæ & salsæ adhibenda.

Potus

Sudor.

Stillicidium aquarum thermalid.

commodatum, quod tanquam paries quidam & vallum distinguat regionem unam ab altera. Locus vero ubi administrandum est stillicidium, sit paulo infra ventriculi regionem, atque post stillicidium, aut luti administrationem, pars illa foveatur Cerato aliquo, quod vim habeat calefaciendi & exsiccandi, veluti est succum, vel ex pulveribus & liquorib. calidioribus & siccioribus, cum modico ceræ paratum. Eodem modo caput erit exsiccandum, ni forte cum capitis humiditate fuerit conjuncta caliditas; quia tunc exsiccantibus quidem; sed frigidis, aut minus calidis erit agendum. Veluti si paretur lixivium aliquod, cum fol. Rosar. Beton. cum agaric. rad. c. filicis maris, fol. salicis, & hujusmodi aliis. Quod quidem stillicidium abrasis capillis, fiet in futura coronali. Post hujus administrationem, eodem modo pars illa Cerato, quod eandem vim habeat muniatur. Tempus vero opportunum administrandi stillicidii erit jejuno ventriculo. Et quia gutta cavat lapidē, non vi, sed sæpe cadendo, ob id pluribus diebus hæc alterantia erunt usurpanda, & quam diu indicantis præsentia postulabit. Ne vero materia ita facile à capite ad pectus delabatur, noctu ad eam intercipiendam probamus, ut sub lingua detineat sacch. rosſ. antiquum cum bolo Armeno permixtū, aut confectionem illā, quā Diacodion appellant, aut Diatragacanthū. Ut vero materia quæ in pectore

Ceratum à stillicidio applicandum.

Saccharum rosatum antiquum.

exiſtit

existit educatur, medicamentum aliquod probatur, quod vim habeat incidendi, detergendi, concoquendi, & stomachi cum existat, cujusmodi erit, si paretur ex melle optime despumato, cum modico aceti, vel ex oxymelle simplici cum penidiis, vel sacharo violar. & Diatragacantho mistura, & sub lingua detineatur. Peracta purgatione ad caput & partes inferiores roborandas habeat in frequenti usu aliquod genus conservæ, ut Conserva Beton. cum sacchoro Rosar. vel Borrag. vel conservæ de Cichorio tempore æstatis. Frigidioribus diebus, nonnihil etiam Theriacæ, vel alicujus magnæ confectionis admiscere licebit. Verum omnis medicatio vana & irrita est futura, nisi recta & diligens vivendi ratio adjungatur. Quare cibaria habeant vim attenuandi, & flatus discutiendi, & sint facilis coctionis, atque inter cibum & potum par semper ratio servabitur. Carnes itaque laudabiles & ova sorbilia probantur, nec non fercula, quæ ex his parantur; quæ condiri possunt cum speciebus paratis ex Coriandro & Sacchato, pro gustus jucunditate: Acetariis potius coctis, quam crudis utatur, & potissimum ex Borrag. Cappar. & Cichor. Inter fructus laudantur amygdalæ dulces, pista ea, & in secunda mensa, vel diacydoniten cum Coriandro confectum, vel pulv. Coriandri cum modico saccharo, vel aliquod aliud, quod flatus discutiat, & os ventriculi roboret, usurpabit. Potus sit vinum maturum, non potens: sed medio-

Caput roborantia.

Victus ratio.

Cibus.

Potus.

mediocre, non nigrum, sed rubeum, & in pauca quantitate.

Somnus sit moderatus, à meridiano caveat, nisi forte noctu vigilaverit, exercitium laudatur; sed ante cibum alvo inanita, sedes quotidie procurabit, & si natura fuerit avara, jure passulato, & in quo Pruna damascena admodum dulcia, vel caricæ pingues & dulces, incoxerint, proavocetur: pro quo pessulæ & pruna, & caricæ, devorari debent, neque semel id agendum, sed pluries, donec alvus lubrica fiat. Hujus loco probatur etiam brodium caulium vel betarum, vel mercurialis, cum oleo & sacchararo sæpius administratum. His enim levioribus alvus erit mollienda, si opus esse videtur, in reliquis verò rebus non naturalibus, optime quoque se gerat. Et hæc &c. *Somnus. Exercitatio*

In hypochondriaca passione, pro quodam consiliario Marchionis,

D. ABRAHAMI SEYLLERI

CONSILIUM III.

Hypochondriaca passione te laborare ita certum est, ut nulla egeat demonstratione. Indicant hoc gravitas circa hypochondria, flatus, & eructationes nidorulentæ, acrimonia excrementorum, rugitus in latere sinistro, & vaporum magna ad cerebrum eleva- *Signa hypochondriaca*

elevatio. Quæ partim ex obstructione alvi, partim etiam Lienis, à sanguinis crassitie proficiscuntur, ut autem fiat effumatio obfusans cerebrum, necessum est, subesse calorem assantem humorem crassum in mesenterio, aut venis mesaraicis. Quod si (ut Diocles asserit, quem Galenus imitatur) esset oris ventriculi inferioris, quod intestinis continuatur, inflammatio adesset, febris continua, & ad multos annos malum hoc minime protraheretur. Hinc constat myrachialem passionẽ nihil aliud esse, quam intemperiẽ mesenterii & venarum, agentem in sanguinis crassitiem, lienem obstruentem, ex qua effumationes obscurantes cerebri actiones resultant. Essentia itaque affectionis per suas causas cognita, facile curationis via invenietur. Est ergo intemperies calida, quæ sibi siccitatem associat, emendanda, & flatus discutiendi, atque obstructio lienis aperienda, & cerebrum roborandum, ut exhalationes recipiat. Verum cum hic affectus sit circa partes concoctioni inservientes, optima victus ratio est instituenda, & medicamenta quæ nullam vim inferunt, præscribenda, præsertim cum ob alvi adstrictionem continuam alvum ducentia exhibenda sint. Series autem curationis hæc erit: Primo leniatur alvus, deinde tollatur obstructio lienis leviter aperientibus, postea extinguatur intemperies mesenterii, & venarum mesaraicarum: postremo addatur robur membris affectis. Quæ omnia

Causa.

Myrachialis passio quid.

Scopi curativi.

Diata.

Curatio.

hoc

hoc autumnali tempore subsequentibus perficientur. Prima die capiat Diacatholiconis ℥j. cum anisi pulver. ℈j. & imediate hauriat aquæ Cichorii, vel Endiviæ, vel buglosſ. aut borrag. ℥iij. vel commisceatur simul & fiat haustus. Demum 2. 3. 4. & 5. die omni mane sumat leviter aperiens: *Potio leniens.*

℞. Syrup. Capill. ven.
Byzantin. an. ℥vj. *Potio aperiens.*
Aq. buglosſ. ℥iij.

Misce, pro una, & sic pro quatuor vicibus. Sexto die sumat medietatem subscripti decocti, alteram partem die septimo mane quatuor horis ante prandium.

℞. Rad. polypod. m. j. *Evacuans.*
Herb. mercurial. m. j.
Flor. buglosſ.
Violar. an. p. ij.
Passular. ℥j.
Sebesten nu. XII.
Anisi ʒj ß.
Medull. sem. carthami,
Fol. senæ. an. ℥j.

Decoq. in s. q. aq. ad medietatis consumptionem lege artis, & coletur:

℞. Colaturæ ℥. viij.
Syrup rosac. solut. vel de tribus ℥iiij.

Misce, fiat potio pro duabus vicibus. Roboranda autem sunt membra affecta, atque flatus discutiendi. Non sunt sumenda quæ corpus siccant, neque subsequens Electuarium indies assumendum, nisi interpositis aliquot diebus, vel necessitate urgente:

℞. Anisſ

Electuariũ.

℞. Anisi unius coopertura ℥j.
Specier. diarrhod. abb. ʒj. ß.
Cortic. citri ʒj.
Margaritar. præparat.
Flor. buglosf.
Melissophyll. an. ℈. ß.
Sacchar. rosar. ℥ij. ß.
Misce,

Et cum syrupo de pomis fiat Electuariũ

Temporibus, si sit magna effumatio: applicetur aqua plantaginis cum aceto rosaceo.

Victus ratio.

Assumantur alimenta, quæ non siccant vehementer, neque exhalant, neque atram bilem gignunt, qualia sunt, quæ cum aromatis, multa pinguedine, & oleo conficiuntur, item fumo & aëre exiccata, caseus & lacticinia. Ex usu sunt, carnes omnes, exceptis ferinis, & præsertim si fuerit in cocta borrago. Prosunt poma cocta, & incocta, passulæ, cerasa, lactuca. Juscula in pauca sumantur quantitate, alias ventriculi fluctuationem pariunt. Cremor ptisanæ est utilis. Est autem animus fabulis, cantu, instrumentis musicis exhilarandus, præsertim à pastu ab omnibus curis & cogitationibus arcendus, obest & ira mirum in modum: Tribuatur quoque corpori quies repleto ventriculo: Sunt & pedes sæpius lavandi ex chamomilla, & violaria. Conficiendum & balneum aquæ dulcis singulis septimanis bis, quinque horis à prandio.

Affectus animi. *Lotio pedum.* *Balneum aquæ dulcis.*

Anno 69.

n melancholia, vertigine, & muſcis ante oculos apparentibus,

D. HIERON. CAPIVACCII

CONSILIVM IV.

Cum Nobiliſſimus patiens multo tempore aſſiduoque ſtudiis operam dediſ-
et, factum eſt, ut non ſolum ventriculus, ce-
ebrumque debilia redderentur, verum etiam
otius corporis actiones male celebrarentur.
Quorum cauſa cruditates in ventriculo ge-
itæ ſunt, quæ omnium malorum, de quibus
onqueritur, in cauſa fuerunt. Quia dum
ttrahuntur à Jecore, obſtructiones fiunt,
uæ Jecur calidius, quam par eſt, reddere
alent: unde fit, ut humor melancholicus
roducatur, à quo cum vapores eleventur, &
d cerebrum perveniant, melancholicos affe-
tus producant. Cum vero in ventriculo
ruditates illæ detinentur, ab eis ſimiliter ele-
antur vapores, qui petentes caput miſcentur
um ſpiritibus animalibus, qui in anteriori-
us cerebri ventriculis reperiuntur, vertigi-
em efficiunt, & cum portio quædam eorum
aporum ad oculos aliquando perveniat, fit
t muſcas quasdam ante eos volare ſibi vi-
eatur. Pro curatione ſcopi eſſe debent, ven-
riculum calefaciendo & exſiccando corro-
orare, cauſam obſtructionum removere,
apores ut caput petunt, revellere atque in-

Cauſa.

Scopi curativi.

tercipere, habita prius de toto providenti

Prognostica Nec desperamus hos scopos impleri po quia ad eam vehementiam intemperantiæ læ non devenere, ut beneficio medicame torum in pristinum statum fere reduci n possint. Facile etiam erit removere causa

Hæmorrhoides. obstructionum illarum. Quare quod ad Ch rurgiam semper observet, ut hæmorrho das quas innatas habet, fluere permittat, in hoc autumno, in quod tempus tota m dicatio differenda est, si clausæ erunt, per h rudines aperiantur: nec alia erit per ven

Cauteria. sanguinis missio. Parcetur præterea in crur dextro cauterium, quod valebit vapores ill

Lenientia. revellere. Et hæc quoad Chirurgiam. L niatur alvus cum Diacatholicone & speci

Præparantia bus Hieræ, & præparentur humores cum Sy rupo de Beton. & melle rosar. & expurge

Evacuantia. tur cum Rhabarbaro Agar. fol. senæ, Polypo infusis in decocto fructuum & florum. Iteru præparentur cum syrupo de fumaria compo & de cichor. simplici. cum decocto Bor ginis, Ceterach. Agrimon. Melissi. & Beton cæ, & iterum expurgentur cum Agarico, Hel leb. nigro, additis Epithymo & sena, cui, placuerit, magis bolus quam potus poterit e hiberi, ut Confectio Hamech, Electuariu lenitivum. Expurgandum deinde caput m

Masticatoria. sticatoriis confectis è cera & mastiche. his peractis deveniendum erit ad aliquod ge nerosum præsidium, cujus ratione possumu calefacere & exiccare ipsum ventriculum

Ius galli. Quare conveniet jus galli non admodu

decre-

ecrepiti, alterum cum mentha, ceterach, grimon. beton. meliſſ. fœniculo, & portione etiam laſſafras, ſtillicidium etiam parabiur ex oleo medicato, ut ex oleo de ſpica, de naſtice, cum aromatibus, & cum vino albo generoſo, quod ſecundum ventriculum adminiſtrari poterit. Utatur tota hac futura yeme conſerva ex betonica ex mentha vel x meliſſa. In quibus aliquando miſceatur ortio aliqua Theriacæ. Et hæc requirent iligentem vivendi rationem, quare caveat, b aëre frigidiore. Cibi ſint boni ſucci & acilis digeſtionis. Caveat à lacticiniis & piſcibus, fructibus moderate veſcatur, vinum aretur tempore autumni, in quo bullient, Stœchas, Betonica, Guajacium, Salvia, Roſmar. Borrago & ſimilia. Cætera vero mnia præſcriptis correſpondeant, &c. Diæta.

In ſcirrho lienis.

D. HIER. CAPIVACCII CONSILIVM V.

Scirrhus iſte lienis duas habet cauſas, altera eſt facultas alteratrix imbecillis reddita, quæ imbecillitas eſt hæreditaria, quia patienis mater & frater eodem morbo correpti fuee, altera cauſa eſt nimius hepatis fervor, qui copioſam humoris melancholici copiam gignit, qui à ſplene attractus ob expultricis imbecillitatem expelli nequit, ideoque congeus tumorem excitat. Cauſa Scirrhi lienis.

b 2 Indi-

Indicationes.

Indicationes. Splen roborandus. Prohibenda humo melancholici generatio, hepar refrigerand Humor in liene congestus, ut copiosus ev cuandus, ut crassus, attenuandus; ut viscid incidendus. Sed attenuantia non erunt i modice calida & sicca, ne humor crassus r bellis reddatur. Quo ad chirurgiam, ap rienda interna vena sinistri brachii. Conv nit etiam hæmorrhoidum apertio. Quo φαρμακείαν, locum habent interna & exter medicamenta. Leniatur ergo alvus, & qu aversatur potiones, fieri potest bolus:

Phlebotomia Hæmorrhoides.

Bolus.

♃. Elect. lenit. ℥ vj.
Confect. Hamech ℥ ij.

Misce, & cum saccharo, fiat bolus. Præp rentur humores hoc medicamento:

Decoctum præparans.

♃. Rad. filicis.
apii an. ℥ ß.
Fol. ceterach.
Eupatorii.
Borrag. an. m. ß.

Fiat decoctio s. artem, deinde ♃. dictæ d coctionis ℥ v. Syr. de duabus radicibus.
Oxymell. simpl. an. ℥ vj.
Misce, pro uno syrupo, & sic pro aliis.
Purgentur hoc modo:

Potio purgans.

♃. Agar. trochiscat. ʒj.
Confect. Hamech. ℥ ij.
Rhabarb. ℈ iiij. ß.
Spicæ g. iiij.

Mann

Mannæ electæ.
Flor. cassiæ an. ℥ ß.

Misce, & cum decocto flo. & fruct. f. brevis potio. Et quia magna est colluvies: ideo hæc purgatio repetenda addita solum portiuncula hellebori nigri. Postea ad ventriculum & lienem corroborandum, utatur conservis, & chalybe præparato. v.g. *Ventriculi & lienis roboratio.*

℞. Chalybis præpar. ℥ j. ß.
Conserv. borrag.
Cichor. an. ℥ ij.

Misce, hujus conservæ ℥ ij. capiantur horis quatuor ante prandium; superbibendo vini ibi generosi, aut vini malvatici. Confectiones magnæ, præsertim theriaca, mirifice conducunt. Inter cætera autem maxime probamus vinum chalybeatum, quod paratur, imendo vinum album cum limatura chalybis confectum. *Vinum chalybeatum.* Quoad externa, profutura speramus luta D. Bartholomæi, quæ moderate calefaciunt, & exiccant, tumoremque istum tollunt. *Lutum D. Bartholomæi.* Priusquam tamen administretur, probamus fomenta & cerata, quæ emolliunt, attenuant & discutiunt. Fomentum sic paretur;

℞. Aq. loturæ lanarum ℔. xx. *Fomentum.*
Rad. Altheæ.
Malvæ an. ℔. j.
Fol. malvæ.
Lapathi.
Violar. an. m. ij.

Bulliant secundum artem simul ad consumpt. 4. partis. In hoc decocto spongia

nova madefiat, & expressa locus affectus septies singulo mane & toties vesperi foveatur. Ceratum hoc erit:

Ceratum.

℞. Diachyl.magni.
Ammoniaci aceto dissoluti an. ℔. ß.
Misce,
℞. Ammoniaci aceto dissoluti ℥ vj.
Ceræ flavæ ℥ iiij.
Resinæ abiegnæ ℥ ij.
Ol. de capparibus q. s.

Misc.fiat ceratum. victus ratio à Medicis præsentibus præscribi potest. Illud saltem suademus, ut à dulcibus maxime caveat, nam ab his lien maxime intumescere consuevit. Cibi viscidi & crassi sunt fugiendi. Exhibeantur quæ obstructiones eximunt, attenuant & detergent. Vina sint non generosa; sed diluta. Item aqua, in qua ferrum candens frequenter fuerit extinctum. Exercitium quotidianum maxime prodest: Nam quies potius ad hujus morbi incrementum facit.

In rejectione sanguinis Melancholici per sedem, & vomitum, pro generoso quodam Domino,

D. GVILIELMI RONDELETII

CONSILIVM VI.

SAnguis ater & melancholicus, qui præclarissimo viro per superiora & inferiora fluxit,

luxit, est à splene, & per venas eas, quas splen
um ventriculo communes habet, haud dubie
luxisse videtur. Meam hanc opinionem con- *Signa & causa sanguinis à liene profluentis.*
irmat dolor tensorius partis sinistræ cum do-
ore ventriculi. Humor itaque melancholi-
cus cum ob obstructioné splenis ab eo recipi
ion possit, hinc inde, & potissimum in ramos
venæ portæ regurgitat, replentur eo & venæ,
quæ ad ventriculum & intestina feruntur: ex
a repletione secuta est venarum quodam-
nodo disruptio: quare portionem illius san-
guinis tenuioris quidem in ventriculum,
quem vomitu rejicit, crassioris vero in intesti-
na quem per inferiora dimisit, natura detru-
it. Vocatur hic affectus improprie dysente-
ia, quum nulla adsit exulceratio: Vocari pos- *Fluxus spleneticus.*
et spleneticus fluxus. Accedit is plerumque
quibus membrum aliquod præcisum & muti-
latum est, ociosis & carnivoris. Periculum est
de hydrope. Omnis enim immoderatus fluxus
hydropem excitare potest. Periculum etiam *Curatio. symptomatis.*
de suffocatione, cum vomitu rejicitur, reme-
dia instituenda vel ad symptomatis sedatio-
nem, vel ad morbi curationem In priori
quidem cavendus immoderatus sanguinis
fluxus, quia vires mirum in modum dejicit.
Impedienda etiam sanguinis in ventre coa-
gulatio, & refrigeratio, talia siquidem sym-
ptomata induceret, ac sanguis taurinus assum-
ptus, de quo Dioscorides. Symptomate hoc
cunque sedato & remisso, veniendum est ad *Curatio tumoris & obstructionis in splene.*
splenis tumorem, & obstructionem. Ape-
riendæ obstructiones medicamentis minime

 cali-

calidis, ne sua caliditate, venas aperiant, & fluxum augeant. Sedato sanguinis fluxu, sumat jus galli antiqui cum pauco sacharo & sale, deinde accipiat cremorem hordei addito saccharo. Ventre & intestinis ab eo sanguine melancholico repurgatis, utatur orizi in fumo exiccata & decocta, cui aliquid admistum sit sacchari, & grana duo vel tria piperis, cum pauca quantitate cinamomi crassioris. Utatur euchymis, abstineat à flatulentis, humidioribus alimentis & adstringentibus.

Vomitus.

Vomitus non est ullo modo provocandus: sed is sanguis, & excrementa illa melancholica per inferiora ducenda clysteribus & medicamentis purgantibus. Relinquenda venæ sectio, & ejus loco apponenda supra splenem aut medium ventrem cucurbitula.

Cucurbitulæ spleni aut medio vētri imponenda.

Tempore quo sanguis fluet, utatur syrupo acetoso cum aqua & pauco aceto. Extra paroxysmum bibat vinum album, aut claretum vulgo dictum, multa aqua fontana, nec frigidiori, nec calidiori, sed temperata dilutum. Quod si vomat adhuc, sumat juscula actu frigida, non calida, ne vomitum provocent. Dum fluit sanguis, vel per vomitum, vel per sedem, utatur sequentibus:

Potio.

℞. Camphuræ ʒ ß.
Syrupi acetosi simpl. ℥ j. ß.
Aquæ rubeæ majoris vel decoctionis ejusdem ℥ iij.

Fiat potio, detur fluente sanguine.

℞. Carabæ ʒ j.
Aquæ portulacæ ℥ iiij.

Syrupi

Syrupi acetosi simpl. ℥ ß.
Capiat ut supra.
℞. Aceti ℥ iiij.
Aquæ portulacæ ℥ iij.

Foveatur regio splenis cum spongia, frigide. *Fotus.*

℞. Farinæ hordei quart. j.

Decoquatur in aqua & aceto: applicetur supra regionem splenis, post forum fiat clyster sequens, ut sanguis deorsum trahatur.

℞. Hordei integri p. j.
Florum chamomillæ p. ß. *Clyster.*

Fiat decoctio in ℔ j. ß. in colatura dissolve mellis rosati colati ℥ j. Misce, fiat clyster, detur frequenter. Si non moveat hic, augeatur quantitas mellis ad ℥ ij. Extra paroxysmum ad effectum curandum utatur sequentibus:

℞. Rad. rubiæ majoris ℥ j. *Syrupus.*
Cichorii cum radicibus.
Herbarum capillarum.
Portulacæ.
Borraginis an. m. j.
Sem. portulacæ ʒ ij.
Agarici.
Apii.
Petroselini.
Sem. porri an. ʒ j.
Flor. Cordialium.
Thamarisci an. p. j.

Fiat decoctio in aceti & aquæ absinthii Romani an. ℔. j. in colatura dissolve sacchari q. s. f. syrupus. Aromaticetur cum ʒ iij.

 santali

santali albi & ʒ ß. cinamomi crassi : Capia quatuor matutinis, quibus finitis capiat potionem sequentem.

Potio. ℞. Polypodii quercini ℥ ij.
Sem. Cathami ℥ j.
Senæ ℥ ß.
Epithymi ʒ iij.

Fiat decoctio in jure galli antiqui bene cocti & farciti passulis, & in quarta j. colaturæ, dissolve syrupi rosat. laxat. ℥ ij.
Mannæ g. ℥ j.
Syrupi acetosi simpl. ℥ ß.

Fiat potio, detur bis in hebdomade post usum syrupi:

Opiata. ℞. Conservæ flor. thamarisci ℥ j.
Flor. cichorei ℥ ß.
Capparorum conditorum in aceto ℥ iij.

Pulveris diarrhodon. Abb. ʒ ij.

Cum syrupo acetoso, fiat opiata, de qua capiat ad quantitatem castaneæ, superbibendo aquæ absinthii ℥ iiij. Aceti vini albi ℥ ß.

Pulvis. ℞. Sem. Anisi,
Fœniculi.
Coriandri an. ℥ j.
Rutæ ʒ j.
Cimini ʒ ß.

Temperentur in aceto & siccentur, quibus adde coralli rubri, intestinorum gallinæ ustorum, & lotorum in aq. absinthii & pauco aceto an. ʒ j sacchari rosati tabulati ℥ vj. Cinnamomi crassi ʒ ß. Fiat pulvis de quo capiat cochlear

cochlear unum post pastum nihil superbibendo. Si venter & pedes inflentur, ut in hydropis principio accidere solet, tunc mutanda erunt remedia, & victus ratio.

In alvo fluida, & flatulenta, pro quadam Norico.

D. JOANNIS CRATONIS.

CONSILIUM VII.

NOn dubium est sive intemperies sit in hepate, sive in ventriculo & intestinis, quin cum tam diu durarit, ea jam habitum contraxerit. Itaque curationem difficultatem magnam habere, Medicus recte in arte institutus, dubitare non potest. Hepar ineunte ætate fuisse calidum & multos vapores transmisisse ad caput, qui corrupti fluxiones atque scabiem excitarint, nullum est dubium. Illud successu temporis factum est frigidius, minusque ad se humiditatis è chylo traxit: Itaque est alvus fluidior, quemadmodum declaratur à Galeno 2. aphor. 20. & 53. hepatis autem caliditatem ventriculi nativum calorem corrumpere notum est Medicis. Itaque non mirum si flatus & symptomata, quæ diligentissime proposita consignataque sunt, consequantur, cum chylus in intestinis corrumpitur, vel stypticorum usu excreationes retinentur. *Hepar calidū*

Indi-

Indicationes. Indicatio autem curatoria prima est robur membris addere, & corrupta in coctionibus removere. Hoc an thermæ vel usus ligni *Sarsa, & Guajacum.* Guajaci vel sarsæ pariliæ præstare possit sane apud me ingens est dubium. Cum autem præmissa optima & exactissima victus ratione, quæ si in ullo corpore, in hoc est necessaria, secundum doctrinam Avicennæ, non astrictione, sed vacuatione hic fluxus curandus sit, mea sententia nihil convenientius vel utilius fieri posset, quam si omni die, vel alternis, Rhabarbaro isto modo utetur.

Morsuli de Rhabarbari extracto.

℞. Sacchari in aqua Cinamomi dissoluti ℥ iij.
Extract. Rhabarb.
& Rhabarb. opt. ac subtil. pulverisati an. ʒj.
Rosar. ℥ iiij.
aq. Rosar. q. s. fiat confectio in morsulis pondo drachmarum duarum.

Sumet de his unum jejuno stomacho, & tribus horis ante cibum. Non solum enim vitiosos humores, & maxime biliosos, qui intempestive alvum incitant, educerent, sed ventriculum ac hepar in primis roborarent. Ut autem robur majus addatur, foris quoque quædam adhiberi possent, videlicet hoc, vel simile unguentum;

Unguentum pro abdomine.

℞. Comarum Absinthii Pontici vel Romani p. j.
Rosar. rub. p. ß.
Ligni aloes.

Santalorum an. ℥ j.
Rhabarb. ʒ ß.
Mastiches ℈ ij.
Ol. cydonior. vel amygdal. in quo flores prunellorum sylvestrium sunt macerati.
Vini ana ℥ iij.
Coquantur ad vini consumptionem & dentur in vitro.

Hoc unguento mane inungatur totus venter, & pannus duplex lineus applicetur. In hyeme potest addi parum olei, nucis moschatæ, & maxime cum Lienteria molesta est. Caput autem atque pedes contra hyberna frigora probe muniat, & ne somnus nocturnus ullo modo impediatur, caveat.

Sic quoque roborandi gratia sumere interdum conservam è floribus cichorei hoc modo præparatam, non inutile futurum arbitrarer.

♃. Conservæ flor. cichor. ℥ iij. *Electuariũ.*
Melissæ.
Rosar. an. ℥ ß.
Specier. aromat. ros. fideliter dispensatar. ʒ j. ß.
Corallor. præpar. ʒ j. Misce.

Utatur etiam orbiculis ex sacchare, mastiche, & corallis factis.

Hæc potui in ista symptomatum varietate, & occupationum mearum gravitate in præsentia consulere, quæ ut à Præpotenti Deo benigne fortunentur, precor.

In

In alvo fluida, cum variis symptomatibus,

D. HIERON. CAPIVACCII

CONSILIUM VIII.

CUm à die Septembris decimo septimo anni LXXII. facile observaverim, quod vitæ genus Nobilis adolescens N.N. piæ memoriæ, ad vigesimum sextum Junij, hoc est extremum usque vitæ suæ diem duxit, non erit mihi difficile, symptomata, quæ tam extra morbum, quam in ægritudine vivum accesserunt, paucis enarrare. Relicta igitur Germania, Brixiæ ad diem vigesimum septimum mensis prædicti, in itinere alvus ei primum fluere cœpit, idque durans per dies forte quindecim debilem valde reddidit. Quo fluxu tandem cessante, iterum convaluit, nisi quod faciei color usque cineritius, remansit. Porro circa Januarij medium alvus ei strictior reddita est, remansitque deinceps semper ita, ut, nisi suppositorium adhiberetur, rarius sedes haberet, forte tertio, vel quinto, nonnunquam etiam sexto die, laxari prunorum atque passularum uvarum coctarum usu non potuit; Nihilominus tamen comedit multum, & hilariter, nullos sentiens dolores, aut capitis gravedinem ullam, victus ipsi cum cæteris nobis communis. Ei vinum sine aqua, & extra prandium, vel cœnam nun-

nunquam bibenti, nec excessum ullum facienti, semper fuit gratissimum. Ingruente æstate ei in facie pustulæ obortæ sunt rubicundæ, atque ad diem Aprilis vigesimum nonum Febri tertiana duplici laborare cœpit. A qua Doctorum auxilio mox liberatus, nunquam satis feliciter valuit; Cœnans nihilominus ac prandens more solito, usus subinde lactis sero usque ad decimum septimum Junij, quo denuo per integros decem dies incepit vi febris putridæ, & hecticæ decumbere, ac Medicorum præscriptionib. parere, quoad vigesimo sexto prædicti mensis, statim post solis occasum vitæ diem ultimum clausit. Hujus igitur cadaver cum post horas decem vehementer intumesceret, nigerque sanguis è naribus erumperet, diversa suspicatus, ut apperiretur, omnino volui. Quocirca in aperto corpore primum pulmones, pustulis affecti, omnino putridi reperti sunt. Lien nigrior & grandior, Jecur ponderosum adeo, & plane exiccatum, stomachus cum reliquis partibus purus & integer, continens (sicuti Medici hæc omnia viderunt) adhuc aliquantulũ brodii hordeacei, quatuor horis ante mortem sumpti, apertum corpus fœtidissimum edidit odorem. Cum igitur prædictus Nobilis ad minus mensibus novem (quod ego cum cæteris quidem optime testari possum) semper maxime sobrie, imo sine minimo etiã excessu quam temperatissime vixerit, ab Excellentissimis Medicis causas scire quam avidissime desidero. Primum unde alvus adeo *Quæstio.* stricta

ſtricta permanſerit : Deinde, Unde Jecu
unde lien usque adeo affecti, atque pulmon
tam valde putridi redditi ſint, undeque mo
ipſa provenerit, cum tam in ægritudine, qua
extra, nullum commiſerit errorem , ejusq
optima habita ſit ratio, tàm Medicorum, qua
domeſticorum omnium , victum quoq
ſemper habuerit optimum. Num aer hic It
licus morbi hujus cauſa extiterit , & an diu
tius forſan in Germania vivere potuiſſet. Po
ſtremo quoque , unde cadaver poſt morti
horam decimam prius inceperit intumeſce
re, & tantam cum maximo fœtore nigri ſan
guinis copiam per nares ejecerit ? Deſup
Excellentiſſimorum Dominorum ſyncerum
liberum atque conſtantiſſimum requiren
judicium.

Reſponſio.

De affectibus, quos paſſus eſt Nobilis ju
venis de illius morte , nec non de iis , qu
poſt mortem ſint ſubſecuta, ut ex arte loqu
mur, hoc unum in primis ſtatuendum eſt, ta
quam manifeſtum , & confeſſum, juvene
hunc à primordio generationis ſuæ jecur ca
lidiſſimum habuiſſe, caput vero humidius, &
pulmones ſatis imbecilles , matrem non u
que adeo ſanam. Quo factum eſt, ut jecinor

Epar calidum.

caliditate humor melancholicus indies m
gis magisque augeretur, inde obſtructione
& propterea etiam caloris incrementum
ex quo jecinoris incendio omnia mala tan
dem ſunt ſubſecuta. Etenim Galenus 6. de de
cret. 3. & 1. de loc. aff. cap. 7. dicebat : Affecto
jecinore ſenſim animal , moraque tempori
læſio.

læsionem in alimento percipere, & colorem contrahere. Quare mirum non est, si ex generatione humoris melancholici, & propterea frigidi alimenti color ille lividus & cineritius exortus est. Sique ex multis obstructionibus jecur exarsit, & lien tumidior factus est. Etenim cum plurimum sanguinis melancholici generaretur, atque ad lienem transmitteretur, neque virtus lienis tanta esset, ut humorem illum distribuere, aut absumere posset, hunc lienis tumor subsecutus est. Et hanc esse causam putamus, cur jecur siccius, ac veluti aridum in cadaveris sectione observatum sit, & lien tumidior apparuerit, quod secundo loco quærebatur. Hinc etiam apparet causa, cur post alvi profluvium adstricta permanserit. Etenim, sicuti alvus fit humidior, quando cibus in chylum conversus, parcius distribuitur ir Epar, sic rursus siccior, & adstrictior redditur, cum omnis humor in ea contentus, ad Epar fertur: &, sicuti parcius distribuitur, vel, quia plus assumitur, quam Epar indiget, vel quia citius traiicitur, quam Epar attrahit, idque vel ob multitudinem bilis, expultricem facultatem irritantis, vel propter alvi vim retentricem debiliorem; sic omnis humor ad Epar fertur, vel, quia minus sumitur, quam Epar indiget, vel, quia epar sui caliditate citius attrahit, quam par sit, & omnem chyli humiditatem absumit, imo propter obstructiones venarum Epatis ad intestina bilis non trasmittitur, cujus causa facultas ex-

Color faciei lividus.

Tumor lienis.

Causa alvi humidioris.

Causa siccioris alvi.

tas expultrix proritatur, atque propter caliditatem & ficcitatem jecinoris, intestina quoque fiunt calidiora & ficciora, & ob id ad retinendum robustiora, ut mirum non sit si in hoc Nobilissimo adolofcente, præcedente alvi proftuvio, fubsecuta fit alvi adstrictio, non quod cibus plus justo fuerit fubtractus, fed propter jecinoris caliditatem & ficcitatem, quæ omnem fere humiditatem abfumpfit, adauctum fortaffe propter obstructiones, quarum caufa bilis quoq; transitus ad inteftina fuerit impeditus, & vis retentiva inteftinorum facta fuerit robustior, & fæces ficciores, & hæc, uti arbitramur est caufa illius, quod primo quærebatur.

Caufa putredinis pulmonum

Quod vero & humorum exuftio, cum quadam pravitate conjuncta incorpore contracta, fuerit in caufa, ut pulmones putrefcerent, ex hoc facile conjectari licet, quoniam fieri potuit, ut vapores, & pravi fucci, in caput delati, cum in optimum nutrimentum commutari non potuerint, ob humiditatem capitis computruerint, ad pulmones transmiffi, pustulas in pulmonibus excitarint, aut cum pulmones fuapte natura imbecilliores extiterint, ob pravum alimentum pustulæ iftæ fuerint excitatæ aut utroque modo perpeffi fuerint, quibus pustulis excitatis, ut par eft, febris maligna & fixa fuerit excitata, ut voluit Gal. 2. in 3. de vulg. morb. 1. Hoc autem perfuadere quoque videtur raucedo, & catarrhus infignis, qui apparuit, ut mirũ non fit fi ob pustulas illas veneficas & malignas

qua

uæ virus & materiam veneficam generaa
ant, calor nativus pulmonum fuerit extin-
tus, unde putredo illa pumonum insignis,
t tandem mors per suffocationem est subse-
uta, quod tertio, & quarto loco quærebatur.
Quod cum ita sit, cur mirari debemus, si
post mortem intumuit, cum hoc sit opus ma-
eriæ, in iis præsertim, qui per suffocationẽ
ereunt? Quoniam humores & spiritus à pro-
rio principio in materiam deleteriam revo-
ati, liberi, & soluti, quin imo ab eadem re-
ugientes quodammodo ad partes optimas
elabuntur, & sic universum corpus attol-
unt, & ora venarum aperiuntur, unde sanguis
ffluere solet, quemadmodũ in hoc præsen-
i cadavere contigit, è cujus naribus sanguis
iger & melancholicus, & ob insignem pu-
redinem valde fœtidus, effluxit. Et hoc est
uod postremo loco in dubium voeabatur.
It concludendum sit, materiam hanc, quæ
ebrem excitavit, & tandẽ mortem induxit,
eneficam quidem fuisse; sed in corpore ge-
itam, quod aliquando in corporibus male
ffectis contingere potest: Quare non aëri
talico, non pravæ victus rationi, non ineptis,
& importunis medicamentis, non alicui cau-
sæ externæ; sed pravæ illius corporis
constitutioni malum hoc est ad-
scribendum.

Cur cadaver intumuerit.

Cur sanguis niger è naribus demortui effluxerit.

In fluxu ventris immodico, cum nephritide, & ulcere vesica,

D. GULIEL. RONDELETII

CONSILIUM IX.

Bolus. ℞. Cassiæ noviter extractæ ℥.iij.
Tamarindorum ℥ij.
Pulpæ Sebesten ℥j.
Rhabarbari infusi in aqua Endiviæ,
Sem. Plantaginis an. ʒiij.
Cum syrup. ros. laxat. q. s. fiat opiata. Capiat ℥j. in forma boli, vel capiat in brodio pulli.

Decoctum. ℞. Rad. bis maluæ.
Glycyrrhiz. rasæ.
Cortic. cucurbitæ.
Rad. consolidæ.
Plantaginis an. ℥ß.
Ceterach.
Cichorii cum radicibus.
Plantaginis.
Endiviæ.
Potulacæ an. ʒj.
Capit. papaveris nu. j.
Flor. rosar. siccar. p. j.
Fiat decoctio in aq. hordei lib. j. in colatura dissolve sacchari q. s. & fiat syrupus, utatur quinque matutinis quibus finitis capiat ℥ß. Opiatæ præscriptæ.

℞. Tere-

℞. Terebinthinæ ℥ij.
Abluat cum aq. plantag. capiat in cra- *Electuarium*
tinum.

℞. Conservæ consolidæ.
rosar. an. ℥j.
Boli præparati ʒij.
Gummi Tragacanthi, & Arabici an. ʒj.
Corticis cucurbitæ ʒj. ß.

Cum syrupo de papavere, fiat opiata
ordialis, capiat ad quantitatem castaneæ,
perbibendo aquæ plantaginis & rosarum
n. q. s. bonum haustum.

℞. Hordei integri leviter torrefacti ℥j. *Clyster vesicæ iniiciendus.*
Rosarum rubearum p. j.
Lentium p. ß.
Corticum cucurbitæ.
Mali Granati an. ℥j.

Fiat decoctio in aqua plantaginis ad lib. ij.
er syringam iniiciatur, addendo albuminis
vorum fortiter agitatorum q. s. utatur fre-
quenter.

℞. Massæ Emplastri Dyachylonis communis ℥. ij.

Fiat emplastrum, applicetur in peritonæo,
geslet diu.

℞. Ol. rosati.
Myrtini an. ℥j. Misce.

Ungantur renes frigide. incipiat ab opia-
a laxativa, modo tamen non fluat alvus.
Quod si fluxerit, utatur apozemate, aut de-
cocto, quod utrumque præstabit, ventrem
adstringet, & ulceri vesicæ conducet. Sumat

singulis diebus ad quantitatem unius casta-
neæ de opiata cordiali. Iniiciat per syrin-
gam statim ubi minxerit de decocto præ-
scripto tam diu, donec sit curatus ab ulcere.
Supra tumorem imponat emplastrum, &
tam diu retineat, donec tumoris sit resoluta
Dilata. materia. Singulis mensibus capiat ℥ß. o-
piatæ laxat.& in crastinum ℈ij.terebinthinæ.
Abstineat ab usu omnium herbarum, præter-
quam à portulaca, qua in jusculis utetur,
quibus amylum admiscere poterit. Vinum
sit dilutum multa aqua: Animi & corporis
omnem motionem fugiat. Quod si alvus
immodice fluat, paret clysterem ex decoctio-
ne parata ad vesicam addendo ℥j. mellis ro-
sati. Abstineat à salsis, piperatis & crassis.
Utatur euchymis.

In constipatione alvi,

CONSILIUM X.

TRibus istis medicamentis subinde, cum
opus est, alvus molliatur:

℞. Prunor. Pannon ping. & dulc. Passu-
lar. mund. infus. in aq. Cichor. in qui-
bus bullierint Rhab. Elect. opt. ℥ij.
fortiter expressi per setaceum cribrum
an. ℥.ij. quibus adde;
Diaprunis.
Lenitivi.
Diacatholic. an.℥j.
Flor. Cassiæ ℥x.

Mann

Mannæ Calabr. rec. ℥j.ß.
Specier. diarrh. Abb. ʒj.
Pulv. Rhabarb. elect. ℥j. ß.
Cinamomi elect. ʒß.
Cum syrupo infusionis rosarum q. s. f.
Electuarium, sumatur ℥ß. ante cibum, ut
bolus, aut dissolu. in jusculo prunorum.

℞. Specier. Diarrhod. Abbat. *Morsuli.*
Diatrion santal. an. ʒß.
Diambræ. ℈ß.
Specier. diatur. cum Rhabar. ℥iij.ß.
Electuar. de suco rosar. ʒij.
Sacchar. albiss. in aq. fumar. dissol.
℥vj. ß.
Fiat confectio in morsulis magnis.
Sumantur similiter duabus horis ante
cibum, observatis observandis.

℞. Pulv. Senæ præparat. Mont. ℥ij. *Pulvis*
Specier. diaturb. cum Rhabarb. ʒß.
Diarrhod. Abbat.
Dianisi an. ℥j.ß.
Pulv. Cinamo. el. acuti saporis ʒ.j. ß.
Sacchar. albiss. ℥j. ß.
Misce, omnia exacte, & fiat pulvis.
Dosis pondere aurei Ungarci.

In dysenteria.

D. JOAN. PFEIL.

CONSILIUM XI.

Nisi faeces cruentae, viresque insigniter deiiciantur, non temere & subito fluxus comprimendus. Bibat mane bonum haustum Aquae hordei, cui Plantago, Bursa pastoris, & sacch. rosac. incoxerint. Ex eadem etiam aqua vitello ovi addito, clyster applicetur. Superbibat dein Evacuans sequens:

Potio purgans.

♃. Sem. Plantag.
Acetosae.
Portulacae.
Endiviae an. ℥ij.
Herbar. Cordialium an. p. ß.

Fiat decoctio s. a. Colaturae pro una dosi,
♃. ℥iij. In hac dissolve Diacathol. ℥iij.
Rhabarb. pul. ℥j. f. haustus.

Sequentibus quatuor diebus sumat digestivum infra scriptum.

Digestivū

♃. Syrup. ex infus. rosar. sicc. ℥ij.
de Endivia ℥j.
Aq. Plantag.
Acetos. an. ℥ij. ß.
Misc.
Quinto succedat decoctum sequens
♃. Sem. Endiviae.
Portulacae.

Plantagin

Plantagin.
Acetosæ ℥j ß.
Flor. cordial p.j.
Coq. in aqua Chalyb. s. q. ad consump. ned. colat.
℞. ℥.ij. in his distempera Micletæ ℥iij dd. Pulv. Rhabarb. Elect. ℥j. & fiat haustus. Nisi remittat dolor, ungatur venter calide.
℞. Ol. Rosati. omphacin.
Cydonior.
Myrtini an. ℥j.
Rosar. rub.
Corall. rub.
Masticis.
Nucis Moschat. an. ℥ß.
Pulverisanda pulverisentur subtilit. cum modico ceræ fiat unguentum molle:
Potiunculam etiam Rhabarbari tosti interdum masticet: Ante cibum sumat Cytonii simplicis buccellam, aut conservæ rosarum veteris cum succo Cytoniorum.
Fœcibus cruentis & intestinis vulneratis Clyster fiat è lacte, admisto succo Plantagin. & ol. rosac. bibat lac caprinum.
Necessitate urgente foveat manus & pedes Aceto, cui scoria ferri incoxerit. Fumus etiam aceto & terebinth. ferro æstuanti affusis per anum excipiatur. Commendatur similiter fumus excrementi asinini in clibano exsiccati. Mundificato corpore cataplasma convenit è pane, vino rubro, & aceto, aut unguento hoc.
℞. Trochiscor. de Carabe.

pro ventre alind

de Terra sigill. an. ℥iij.
Galliæ moschat.
Aliptæ moschat. an. ℥j.ß.
Corall. rubr.
Sem. rof. rubr.
Masticis.
Thuris an. ℥ß.

Pulverisentur omnia subtilit. infund. horis 24. in aceto fortiss. Post exsiccentur, & denuo pulverisentur, addendo ol. rosati omphacin.

Cytonior.
Mastic. an. ℥iij.

Ceræ albæ parum, & ad lentum ignem, f. unguentum molle.

In excrescentia in ano, pro Nobili quodam viro,

D. JOAN. CRATONIS
CONSILIVM XII.

Excrescentia tollenda duo modi.

Quomodocúq; appelletur hæc affectio, vel appellari debeat, non pugnandũ arbitror. Oculi vident esse quiddã præter naturam, ac cum musculi claudentis anũ actionem impediat, & in loco humido atq; excrementitio mala peiora minetur, auferendũ ac tollendum esse. Duo autẽ sunt modi: videlicet ut extrelcentiæ illæ ita exsiccentur, ne incrementum sumant, & aliquando succo suo destitutæ, decidant, vel affluxus, qui extuberantiam & luxuriam istam, quasi auget, intercipiatur. Quoad primum attinet, nihil mihi

mihi usu croci Martis rectius vel tutius videtur. Scio, suffumigia plurimum adjumenti afferre; verum illud quod præscriptum est in consilio Medici, haud dubie spiritus cordis atq; cerebri graviter offenderet. Proinde tanquam parum tutum omittendum puto. Ejus vero loco expice, thure, & cornu cervi usto suffumigium, humectato prius loco parietaria cocta apposita, usurpari posset, & deinceps cancri contusi applicari. Pulveres Antimonii crudi cum succo cancrorum Paulo fortiores sunt. Sed, ut dixi,. in croco Martis magna & tuta spes est Alterum remedium per ligaturas efficiatur, necesse est. Cum vero ligaturæ radici quasi excrescentiæ adhibeantur, superponatur hoc unguentum.

Crocus Martis.

Suffumigia.

Ligatura

℞. Butyri recentis diligenter loti ℥iij.
Lac. calaminar. præparat. ℥j
Misc.

Applicetur autem inuncto loco non linteolum, vel lana, vel simile; sed spongia terrestris, quam vulgo Boffist appellamus.

Quod si etiam spongiæ hujus loco filamenta illa Joannis de Vigo imponantur, plurimū haud dubie proderunt. De consolidatione postea perito chirurgo res non erit in difficili posita. Rectam autē victus rationē requiri, & corpus excrementis in hac curatione vacare debere, Medicis notissimum.

Filamenta Iohannis de Virga.

Itaque

eſtinum è propria ſede, quia in ſuo robore
on confirmatur ; Non confirmatur : quia
eritonæi foramen amplum ipſi præbet an-
am, ut poſſit in ſcrotum deſcendere præbet
utem anſam, vel ob ruptionem, vel rela-
ationem: ruptio locum non habet, quia
ulla ſcabrities vel inæqualitas ſentitur, &
uia nulla cauſa præceſſit : nec enim tuſſis,
urſus, clamor, equitatio, ſaltus, immodi-
à commotio in uſu Venereo præceſſit. Sed
i taceſſit negotium, quod præteritis men-
bus in egerendis fœcibus valde laboravit,
uæ poſſet alicui videri occaſio diſrupti pe-
itonæi: ſed quoniam ex eo tempore in hunc
ſque diem, non habuit deterius; ſignum
ertiſſimum eſt, malum hoc talem non ha-
uiſſe occaſionem : ſequitur ergo vaginalem
unicam relaxatam eſſe : Et cum nullus ex-
ernus error, ut curſus, ſaltatio, &c. accel-
erit, dolorque non ſentiatur, ſtatuere licet,
elaxationem hanc eſſe nativam. Statim
enim ac ex infantia exceſſit, tangens illas
artes, cognovit, eo affectu ſe laborare, in-
ua ætate nec ratione clamoris, nec aliorum
imilium laborum, credendum eſt affectum
ſſe exortum; ſed potius hoc tribuendum eſt
nnatæ humidiori complexioni, victuique
umidiori, quæ omnia iſtas partes laxare va-
ent, unde inteſtinum in ſcrotum deſcendit.

Cauſa herniæ externa

Scopi.

Teſtis emaciatus reficiendus & augendus; inteſti-

Indicationes.

inteſtinum in propriam ſedem reponendum, repoſitumque conſervandum: partes relaxatæ conſtringendæ & roborandæ, illaque humiditas ex ſiccanda. His ſcopis mitioribus medicamentis vix poſſumus ſatisfacere: ſed ſi ferro res erit agenda, ſperamus à toto patientem evaſurum, & ad generandum quoq; aptiſſimum, maxime ad mares generandum, quia dexter teſtis nulla è parte eſt culpatus. Veteres enim Medici præcipiunt, ut ſi quis mares gignere velit, in coitu ſiniſtrum teſticulum liget.

Prognoſticon.

Curatio.

Curatio.

Quoniam autem teſticulo imminuto calida præſidia ſunt adhibenda, ne ſi quæ ſunt in primis viis cruditates, eo, tanquam ad partem debiliorem deducantur, tutius erit alvum lenire, vel mell. roſat. ſolut. vel ſyrup. roſat. & manna. Lenita alvo, ut teſticulus nutrimentum ad ſe alliciat, & ſic augeatur, non erit præter rationem, ſpongia eam partem fovere, quæ ſit imbuta decocto chamæmel. maluæ; & rad. altheæ, & fovendæ erunt illæ partes ad ruborem. Non enim licet hanc rem moliri frictionibus, in partibus ſenſibilibus & debilioribus. Peracto hoc fomento, pars molli cerato erit circumlinienda; quod fieri poterit ex ol. fiſticorum amygdal. dulc. & pinear. addita cera nova: Hæc de teſtis diminutione.

Lenientia.

Fomenta.

Quoad herniam inteſtinum, à quo procrea-

reatur, erit manibus in propriam sedem reponendum, ibique erit conservandum ligaturis & medicamentis adstringentibus. Et cum ligaturæ variæ esse soleant, nimirum è ferro, ligno, corio, & plumaceolis|è tela paratis; in hac ætate reliquas omittentes, eas solùm laudamus, quæ fiunt è tela bombacea. Et hæc ligatura ita accommodetur, ut totum scrotum amplectatur, sustineatque. Solent patientes hujusmodi per 40. dies in lecto contineri: sed quoniam hoc admodum esset molestum, & periculùm esset, ne ex otio immodico cruditates in toto corpore generarentur, quæ postea (ut in pluribus observavimus) febres variosq; affectus producerent; nos idem ligaturæ beneficio assequi conabimur. Medicamenta porro adstringentia sunt interna vel externa. Interna sunt confectiones, electuaria, & potiones, quæ è pilosella, herniola, pentaphyllo pararisolem, quæ omnia possunt exhiberi, pauciore numero. Suspecta enim nobis visa sunt, quippe quæ solent insignes obstructiones procreare. Consulto igitur hæc omittentes, descendimus ad ea, quæ externis partibus applicantur. Multa sunt ad hanc rem apta: quêadmodum est, quod ceratum ad crepatos de pelle arietina nûcupatur. Exant & alia, quæ tamen omnia, cum patiens sit mollis naturæ, debent esse mitiora, ne impediant unionem. Supra hæc cerata subligaculum gestabit: & hoc modo totã hyemẽ trarnsiget. Tempore veris non esset præter rationem, illam partem stillicidio subiicere, ex aquis montis Orthonis,

Ligatura in hernia.

Decubiti longioris noxa.

Adstringentia interna caute adhibenda, cum insigniter obstruant.

Externa.

Stillicidiũ.

in

in quibus res quædam adstringentes bulli rint. Jam enim agitur sextus mensis, è qu patiens alius, eodem fere affectu laborans à nobis sanatus est. Ex his possunt etiam insessiones parari. Hæc omnia si non con

Sectio sectu ra. tulerint, consulimus, ut ad extrahendum testiculum deveniatur. Adeo enim dextr à nostris ministris hoc munus obitur, ut o

Dia ta. mnes incolumes evadant.

Quod ad victum, vitanda sunt flatulenta ut legumina, poma, & vina valde diluta Testes gallorum tota substantia nutriunt ho minum testes, qui in frequenti sint usu Motus sit moderatus. Cavendum à cursu equitatione, saltu, clamore, tussi, risu im modico, vociferatione. Audimus reperi ri apud magnum Hetturiæ Ducem, sexa genarios ruptos sanans.

In eodem casu,

D. HIER. DONZELINI.

CONSILIUM XIV.

IN sinistra scroti parte tumor manifestu est ac mollis, sub quo testis vix tactu per cipitur, ut verisimile sit, è descensu intestin in scrotum, testem esse læsum, & ita reddi

Causa di minuti te stis. tum imbecilliorem, ut justo alimento desti tuatur, unde etiam videtur imminutus. Di ruptum esse peritonæum minime putamus cum nulla præcesserit causa, quæ ho efficer

ficere potuerit, & præterea tumor fit exiguus, & fine dolore. Exigua igitur vicinio- s inteftini pars in fcrotum illabitur, cujus certum eft indicium, quod egeftiones non impediuntur. Difficilis quidem curatio, quia morbus ab infantia contractus: fed cum hactenus eum patiens celaverit, & nulla ad- hac medicamenta fint adminiftrata, bonam falutis fpem concipimus. *Prognofticon.*

Scopi.

Corpus totum ab excrementis purgandum: deinde inteftinum in fuum locum reponendum: mox, ut non amplius defcendat, curandum, exficcato & roborato peritonæo, additoque poft ceratum applicitum convenienti vinculo. Teftis per fomenta, balnea, linimenta & fuffumigia calefaciendus & roborandus. Initium curæ à purgatione eft fumendum, cui certe præfens cœli tempeftas adverfatur: nec tamen interim putamus cunctandum, ne morbus augeatur, dum commodius cœlum expectamus. Confulimus igitur, ut per integram feptimanam fumat fingulis vefpera initio cœnæ pillulas duas angelicas parvas & lenticulares, quæ fecundum noftram defcriptionem parari folent, quibus ita repetitis, idem confequemur, quod per medicamentum purgans vehementius, idque fine incommodo ætatis alioquin tenellæ. Corpore purgato, parandum erit decoctum, quo calido cum fpongia molli fovendus eft ille *Indicationes.* *Curatio.* *Pillulæ angelicæ.*

locus, scrotum scilicet, & inguen, idque m
& vesperi ante cibum: Fovendus autem lo
est, per quartam horæ partem. Decoct
tale erit:

Decoctum pro fotu.

℞. Origani.
Salviæ.
Dictamni an. m. j. ß.
Absinth.
Ros. rub.
Bursæ past. an. m. j.
Aquæ optimæ ℔. x.
Sem. anisi.
Fœniculi.
Cimini an. ℥ ij.

Misce, fiat decoctio ad consumpt. ter
partis, postea coletur, & colatura servetur
usum. Post fomentum exsiccata parte f
suffumigium, quod excipiatur in pudenc
injecto super prunas thure, aut myrrha, a
baccis juniperi. Post suffumigium madefi
locus cum aqua vitæ optima, additis aliqu
granis moschi aut zibetti. Aut illinatur h
linimento:

Suffumigium.

Linimentum.

℞. Ol. mastich.
Absinth.
Anethin. an. ℥ j.
Aloes hepaticæ.
Ladani.
Myrrhæ an. ʒ j.
Aq. vitæ ℥ ß.
Zibetti g. v.

Misce, fiat linimentum molle. Oleum etia
è terebenthina illitum solum, optimum. His
remedii

emediis per decem dies administratis, manu eriti chirurgi intestinum reponatur in locum suum, & apposito cerato loco accommodato, conveniens vinculum è molli tela bombacina adhibeatur, quo intestinum in loco proprio retineatur, nec in scrotum delabi possit. Ceratum paretur hoc modo:

℞. Picis Hispan. ℔.ß. *Ceratum.*
Ceræ novæ ℥iij.

Misce, & liquefiant simul: Liquefactis adde sequentes pulveres:

Tragacanthi.
Gummi arabic.
Bdellii an. ℥ij.
Acaciæ.
Hypocist.
Thuris.
Myrrhæ.
Aloes.
Mastich. ℥j.
Boli arm.
Carabe alb. ℈j.
Ladani.
Terebinth. an. q.s.
Pilorum leporis subtilis. incisor. q.s.

ad ceratum idoneum conficiendum. Saluberrimum interim fuerit per multos dies, mane in lecto bibere jusculum capi aut gallinæ, in quo decocta sit radix consolidæ majoris. *Radix consolidæ majoris.* In mensa bibat primum haustum è vino absinthite. Usus theriacæ erit salutaris, bis aut ter in septimana, in lecto: Dosis ℥j. Sit etiam in frequenti usu ziuzib. cond. diacydonium,

conserva rof. rub. addito bolo armena. Pl-
rimum proderit mane in jusculo calido
mere ℥ j. boli arm. orient. pulverisat. aut t
ræ sigillatæ. Cum autem nil magis aug
hunc morbum, quam flatus copiosus, exte
dens & dilatans intestina, ac peritonæum l
xans: frequens sit usus seminis anisi, qu
paulatim masticetur & deglutiatur, quia
lenter flatus discutit. De teste abscind
do dubitamus, num ejus substantia sit ita la
ut de eo tollendo sit cogitandum, quoni
à testibus virtus quædam in universum co
pus distribuitur. Quare, nisi summa urg
necessitas ad sectionem non veniendum: pr
sertim quia scopi sunt exiccatio, calefactio
roboratio. Imbecillitas enim non ablati
nem, sed confirmationem & roboration
indicat. Quando tamen scrotum erit lib
rum, & intestinum in locum suum resti
tum; de tota hac re certius quid statui po
rit.

Anisi semen flatus discutit.

Sectio dissuadetur.

Diæta.

Fructus.

Vitentur olera, lacticinia, pisces, legumi
& fructus horarii. Soli illi fructus salubr
sunt, qui integri totum annum durant, nu
juglandes, avellanæ, pinei nuclei, amygdal
caricæ, pistacia, dactyli, passulæ majores
minores. Carnes avium aquatilium pra
sunt, avium reliquarum optimæ, præserti
cortalium, ut sunt capi, gallinæ, pulli galli
cei, turdi, turtures, alaudæ, & aves nemoral
& campestres, palumbes, &c. Caro vituli,
juvenis juvenci, & caro ferina optima. Su

Carnes.

tem domestici & vervecis pinguioris, ma-
Ova, quocunque modo usurpata, optima
nt, modo recentia. Jurulenta omnia viten-
r, & in universum victus sit siccior. Vinum *Potus*
c sit dulce, aut acidum, nec album, nec dilu-
m, aut aquosum; sed rubrum, maturum, pel-
cidum, ac minime crassum. Radices escu-
ntæ omnes insalubres, ut rapa, tubera, pa-
nacæ, fungi; acres etiam radices fugiendæ,
opter flatus, ut allia, cœpæ, porrum, sobrie-
s servanda; compotationes vitandæ. Si al-
s sit adstrictior, sumantur una aut duæ è
llulis angelicis initio cœnæ. Venus omni-
fugienda. Somnus diuturnior malus.
otus omnis immoderatus malus; nec ta-
en in otio perpetuo degendum: sed ad ca-
ris naturalis excitationem, corpus quotidie
mel exercendum. Potus ne pondere supe-
t alimenta sicca. Ordo servetur in cibis, ut
ollia duris & siccis præmittantur. Inter
nam mensam & alteram, nullus aut cibus,
it potus ingeratur. Ciborum varietas in ea-
em mensa fugienda. Potus in mensa, ne ni-
ium acceleretur, sumpto prius cibo con-
enienti. Umbratilis vita damnatur. Soli igi-
ir corpus exponatur; quia roborat, vivificat,
vires suscitat. Cœna parcior prandio.
ursus, clamor, tripudia, saltationes, ludus *Exercitia nimia vitanda.*
llæ majoris & minoris, & sciomachia fu-
ienda. Si non omnia auxilia supra notata,
unc videbuntur adhibenda, aliquibus sal-
em utendum erit, donec ineunte vere justa
uratio administrari queat.

In ruptura, pro quodam Consule,

D. JOH. SIGISMUNDI

CONSILIUM XV.

ALVO suppositorio parum exonera[...] supinum inungerem decubitum, [...] quietem quam maximam aliquot dierum, in[...] testinis tamen prius suo loco restitutis. Si tu[...]mor repositionem impediret, fomentum præmitterem:

Fomentum. ℞. Sem. Lini m. ß.
Fœnugræc. m. ij.
Malvarum m. j.
Fol. altheæ m. ß.

Coq. in aq. fluviali pro fomento: Excipia[...]tur spongia: Apponerem deinde sequen[...] Emplastrum:

Emplastrũ. ℞. Glutinis piscium ℥ ij.
Colophoniæ ℥ j. ß.
Picis navalis.
Gummi Ammoniac. an. ℥ j.

Omnia frustatim incisa ponantur in ace[...] ℥ j. & ol. Mastich. ℥ j. ß. per noctem & die[...] post liquefiat in patella, & colentur per str[...]men; colatura inspissetur sequenti pulvere:

℞. Masticis.
Thuris.
Boli armeni.
Muniæ.
Sanguin. Draconis.

Trag[...]

Tragacanth.

Farin. fœnugræci an. ℥ ij.

Misce, & diutius agitentur, ut fiat Emplastrum. Inducatur supra alutam, & artificiali ligatura apprime retineatur: Renovetur quinto quovis die. Potionis etiam vulnerariæ cochlearia duo, de die bis, horis duabus ante cibum propinarem calide.

℞. Fol. Arnoglossæ.

Saniculæ an. m. j.

Rad. Tormentillæ.

Consolid. major. an. ℥ ß.

Sigilli Salomonis ℥ ij.

Sem. Anisi.

Fœniculi an. ℥ j. ß.

Herb. Pyrolæ.

Fragariæ an. m. j, ß.

Decoq. in s. q. aq. s. a. ad ℔ j.

Potio vulneraria.

Colatura dulcoretur saccharo candi, ut modice dulcescat, & fiat potio delectabilis. Lecto supinus decumbat quietus, capite, si poterit, decliviore. Vocem quam maxime comprimat. Cibis assis potius, quam humidioribus vescatur.

Vinum nigrum bibat, aut tenuem cerevisiam bene defæcatam, cui infundat parum galangæ, & baccarum lauri. Huic curæ quatuordecim diebus insistat. Sed nec in posterum motus vehementior accedat: sed quiescat, quam maxime potest. Emplastra vero & ligaturas per integrum continuet annum. Consolidabitur ita absque dubio novo ruptura.

Potio etiam vulneraria interdum pe mensem reiterari posset. Alvi beneficiu cassia acquiratur.

In eodem casu, sed sudore nimio accedent prius sublato,

D. ISAACI SCHALLERI

CONSILIVM XVI.

SINGULIS diebus decocti longi coch learia novem, decem, aut undecim assu mantur:

Decoctum longum.

℞. Fol. senæ Alexand. sine stipit. & fol-
lic. ℥ vj.
Prunorum dulcium Ungaric. exossat
nu. vij.
Herb. Scabiosæ.
Fumariæ an. m. ß.
Cichor. m. j.
Cuscutæ m. ß.
Rhapont. ʒ j. ß.
Polypodii quercin. ℥ ß.
Graminis ʒ vj.
Petroselin. ℥ ß.
Sem. Anisi.
Fœniculi an. ʒ j.
Cymini.
Genistæ an. ʒ ß.
Flor. Sambuci p. ij.
Betonicæ.
Bugloss. an. p. j.

Rad.

Rad. Levistici ℥ ij.
Liquirit. ℥ vj.
Cort. Myrobalan. citrin.
Chebulor. an. ℥ iij.
Passular. parvar. el. ℥ ß.
Agar. albiss. trochiscat. ℥ ij.
Comarum lupuli m. ß.
Scopolend.
Incisa & conquassat. decoq. in s. q. aq. ad tertias, colentur & exprimantur.
℞. Colaturæ ℔. j. ß.
Dein ℞. Rhabarb. elect. ℥ j.
Spicæ g. vij.
Cinamom. ℈ ß.
Terantur grosso modo, fiat Nodulus ex syndone rubro alligato filo, bulliant parum, dein iterum colentur sine express. addendo syrupi de Lupulo ℥ j.
de Borrag.
Mellis rosat. an. ℥ ß. Misce.
Quod si minus quam conveniat, purgat, addantur Boli sequent. ℥ ij.
℞. Elect. lenitivi ℥ ij. ß. *Bolus purgans.*
Diaphœnic. ℈ iiij.
Diasebesten. ʒ j.
Misce, f. bolus.
Quod si magis, quam vires ferant, evacuabit, abstineat per diem unum, aut plane omittat: Conserva corroborans vesperi ante somnum: Rotulæ vero post somnum mane assumantur:
℞. Conser. rosa. ℥ j. ß. *Electuarii corroborans*
Specier. rosat. novellæ ℥ ß.

Cortic. citri condit. ℥ ij.
Cum syrupo Rosat. de Rosis siccis, fiat
Conditum.

Rotula.

℞. Specier. diatrion sant. ℈ j.
Rosatæ novellæ ℈ ij.
Corall. rubr. præparat. g. v.
Folior. Auri fini num. j.
Specier. aromat. rosat. ℈ ß.
Cum saccharo albiss. in aq. rosarum, & scabiosæ solut. ℥ ij. fiant Rotulæ.

Cohibebunt sudorem, si conveniens victus ratio adjungetur, præsertim vinum adstringens, in quo chalybs ignitus extinguatur.

Nunc ad rupturam, tam novam, quam veterem, cui sequentia conferrent præmisso phlegmagogo & cholagogo supra præscripto:

Ruptura inveterata.

I. ℞. Saniculæ.
Matrisyl.
Pyrolæ.
Arnogloss.
Auricul. muris.
Caudæ equinæ an. m. ß.
Malvæ m. j.
Flor. Verbasci m. ß.
Rad. consolid. major. ℥ j. ß.
Tormentillæ ℥ ß.
Rosar. rubear. m. ß.
Aluminis crudi ℨ iij.

Conquass. grosso modo, & incisa incidenda includantur sacculis, qui incoquantur vino rubro aut stiptico, & aq. dulci, ruptura his

is calidis diligenter foveatur, dum labro
nſidet, prolabentia; deiu inteſtina ſuo loco
Emplaſtris & ligaturis coerceat. A balneo
nam aut alteram horam lecto quietus ſupi-
nusque incumbat. Nulla enim ſalutis ſpes
ine quiete: ſi balneum occupationes non
concedant, foveatur ſaltem locus præſcripta-
um herbarum decocto cum ſpongia calide.
Hæc de veteri ruptura. Novam utpote par- *Ruptura nova.*
am, non puto ligaturis & cerotis indigere;
nihilominus nihil omittendum. Probarem
acculum ex Althea.

Sacculo aut ſpongia fomentata ita ruptura
& exſiccata, inungat medulla cervina: Lo- *Locus oppoſitus rupturæ inungendus.*
um vero oppoſitum dorſum & lumbos
axungia urſina, cui pinguedo anſerina admi-
ta ſit. Verum omnia fruſtra, niſi aliquot die-
bus continuentur cum inſigni quiete: ſine
qua curationem perſequi impoſſibile. Qua-
propter & ego eandem per decem vel qua-
tuordecim dies inungo diligenter. Poſtea
cereviſiæ herbæ potionis vulnerariæ inco-
quantur. Aſſumatur de hac bonus hauſtus in
balneo, aut harum aqua deſtillata vino quo-
tidiano pro potu ad menſam commiſceatur.
Curationi huic, omnium tutiſſimæ & com-
modiſſimæ, Dominus in nomine Domini ſe
committat, ſucceſſumque in poſterum
mihi ſignificet, non deero
pro virili.

In

In bubonocele, pro quodam Gallo.

D. JOANNIS CRATONIS.

CONSILIUM XVII.

TUMOR iste in inguine ab ileo intestino, bubonocelem demonstrat. Hoc malum, etsi inter reliquas herniæ species mitissimum videatur, grave tamen est, præsertim cum ileon flatus suscipit. Itaque in victus ratione flatulenta omnia vitanda, nec arcte nimium tumor comprimendus, ne in scrotum cogatur intestinum, & relaxatio major fiat. Deinde opera danda, ut alvus sit lubrica, nec duriores fæces, cum ileon tantum chylum contineat, in eo colligantur. Tumorem muniat leni perizomate, & derasis pilis totum inungat Terebenthina, ac deinceps hunc pulverem inspergat, & ut dixi, perizomate muniat: Scopi.

℞ Sanguin. Draconis.
Masticħes.
Thuris.
Myrrhæ an. ℥j.
Sumach.
Balaustior. an. ℈ij.
Aloes.
Tormentillæ.
Mumiæ.
Colophoniæ.
Boli Armen. an. ℥j.ß.

Xylo-

Xyloaloes.
Spicæ an. ℥ ß.
Misce, fiat pulvis.

Ubi decidit iterum locum inungat, & a-ium pulverem superinspergat. Possent mul-a alia perscribi, verum cum perfectam con-olidationem vix liceat sperare, hæc, ne ma-um gravius fiat, prodesse poterunt. Foveri tiam locus priusquam Terebinthina inun-gatur, decocto absinthii ex vino poterit, & acculus parvus ex foliis absinthii apponi.

Prognosticon.

Sacculus absinthii ad herniam.

De præservatione à podagra, pro quodam Illustri Domino,

CONSILIUM XVIII.

ELapsis proximis hisce diebus Illustris Dominus in pedum dolorem pungiti-um, non quidem illum, quantum intellexi, ehementem & diuturnum, sed tamen cum alore, rubore, & venarum manifesto tumore ncidit. Et inter ambulandum, præsertim in oco inæquali, in figendis pedibus incom-nodum & dolorem sentit. Hisce occasioni-us Illustris Dominus non immerito victus, odagram cœpit timere. Et in hanc suspicio-em eo facilius venit, quod Illustris Domi-a Mater, piæ memoriæ, olim simili morbo bnoxia fuerit. Quare non de nihilo cœpit t hunc morbum timere, & qua ratione ab o præservari possit, mihi in mandatis, ut ad-otarem, dare; quod libenter pro mea erga Illu-

Dolor pungitivus cũ calore, rubore, venarum tumore unde.

Podagra metus.

Illustrem Dominum obseruantia feci. Quam obrem, quæ ad hanc rem facere, & Illust Domino necessaria esse existimaui; paucis ad notavi. Cum igitur Illustris Dominus æta tem iuvenilem, in constitutione totius corpo ris, optima sane illa & vere sanguinea præser vari cupiat, omnino Illustri Domino videt necessarium fore, vel hoc ipso medio Aprilis vel proximi mensis principio, si tum fortas se per occupationes civiles & regias mag commodum erit, ex vena interna dextri brach quam Epaticam vocamus ad quantitatem v vel vj. ℥ prima vice, ac uno interposito di tantundem mittere. Hoc bolo tamen Cassia pridie sub horam cæna præassumpto:

Præseruatio à podagra.

Vena sectio iterata.

Bolus.

℞ Flor. Cassiæ recent. tract. ℥j.ß.
Cinamom. Elect. ʒß.
Misce, fiat bolus.

Hæc cassia si quid impuri succi in ipso ventriculo, & intestinis, ac primis venis & capacibus illis ductibus erit, educet: ac ne etiam in locum emissi sanguinis, quod non raro solet fieri, crudus humor in ipsa missione sanguinis, aut paulo post succedat, præcavet. Per octo aut septem dies ante venæ sectionem minus solito edat, & cibum optimi succi & facilis concoctionis sumat. Quod si obseruauerit, optimam concoctionem sibi procurabit, omnem cruditatem fugiet, & in omni reliquo vitæ decursu Illustris Dominus sibi ipsi apprime cõsulet. Ac in his duobus magna ex parte tota senitatis tuendæ ratio consistit. A cassia deuorata, & vena secta

Illustris

lluſtris Dominus quinque ant ſex diebus aſ-
umat hunc ſyrupum, qui:

℞. Syrup. roſat. ſolut.
de ſucco Endiv.
de Lupulis.
de Granatis an. ℥ ß.
Aq. Endiv.
Acetoſ.
Lupulor. an. ℥ j.

Syrupus præparans.

Miſce, fiat hauſtus pro una vice, & ſic pro quinque ſequentibus.

Sumptis ſyrupis die ſequenti à primo ſomno Illuſtris Dominus deglutiat has pillulas, quæ:

℞. Pillul. de hermodactyl. minor.
Aggregativ. an. ℥ ß.

Pillulæ.

Miſc. & cum aq. betonic. f. pillulæ nu. xv. & ſeaurentur.

A pillulis ſumptis octo horis, vel amplius, ante prandium per horam cyathum unum iuris pulli inſipidi cum cochleari ſacchari hauriat. Coquatur pullus cum hordeo, & de eo iure bibat, poſt unam horam prandeat, & edat minus ſolito, & cibum facilis concoctionis.

Ius pulli cũ ſaccharo & hordeo à purgatione.

Die ſequenti ad corroborandum ventriculum in aurora, vel etiam per horam unam atque alteram ante prandium devorabit ſequentem bolum.

℞. Sacchar. roſat. ℥ j.
Specier. aromat. roſat.
Diarrhod. abbat. an. ℈. v.
Miſce, fiat bolus.

Electuarium.

Quod

Quod si Illustris Dominus à pillulis ab horruerit, & libentius potionem sumere vo luerit, seq. φάρμακον idem facit:

Infusum Rhabarbari.

℞. Rhabarb. Elect. ʒ j.
Agaric. præparat. ℈ ij.
Spicc g. v.

Infundantur omnia per sedecim horas i decocto florum cordialium, plantaginis, ace tosæ, & myrobalanorum omnium, cum mo dico odoriferi vini. Ut nullus contingat erro Apothecarius, sumatur ex floribus cordiali bus herbar. acetos. plantag. & omnibus my robalanis an. parum & decoq. s. a. in s. q. aq ad tertiæ partis consumptionem: De hac de coctione colata sumat q. s. ad infundend præscripta medicamenta. Mane vero fact forti expressione, & colatura, adde Diacatho lic. ʒ v.

Diaphænic.
Electuar. de succo rosarum an. ʒ j.
Rhabarb. pulverisat. ℈ ß.
Syrupi rosat. solut. ℥ j.

Misce, & dissolve in supra dicta decoctio ne q. s. & fiat potus, bibat calide in auror Levativum, & prandium sumat, ut supra. E hæc de venæ sectione, & verna purgation sufficiant. Quod si Illustrem Dominum i Autumno similis dolor, & symptoma inva serint, aut certis indiciis & conjectura, ea fu tura formidaverit, poterit tunc temporis ven sectionem iterare, ac sanguinem mittere se mel tantum ad ℥ v. vel vj. sumpta primo Cassi

Præservatio & curatio autumnalis.

ut su

ſupra, & ſequentibus diebus ſyrupos, & ırgationem eodem modo, quo ſupra ſu-et. Reliquis vero temporibus æſtate & reme Illuſtris Dominus ſequenti ratione nitatem tuebitur, ſi ex infra ſcripto phar-aco, ſive Electuario ſemel in menſe, aut bis mpleritad ℥ß. aut paulo plus, idque per u-ım horam ante prandium, ſive cibum, cu-s deſcriptio eſt.

Electuarii tempore aſtatis & hyemis à podagra praſervans.

℞. Rad. Iridis.
Stœchad.
Liquirit.
Epithymi.
Iuæ arthetic.
Paſſular. an. ℥ij.
Folior. ſenæ oriental. recent.
Agarici correcti.
Cinamomi an. ℥ß.

Aq. fontis q. ſ. ad prædicta excipienda & :coquenda, quorum decoctorum ſumatur uantitas conveniens, in quam infundantur ıe una.

Rhabar. Elect. ℥j. ß.
Spicæ ℥j.
His colo expreſſis add.
Carvi.
Caſſiæ fiſtulæ.
Mannæ Elect.
Sacchari optimi an. ℥j.

Coq. denuo ſumma diligentia ad decen-em conſiſtentiam. De hoc Electuario umat Illuſtris Dominus, ut ſupra, plus vel ninus, prout ejus ſucceſſum in humoribus

Electuarii uſus.

educendis expertus fuerit. Est enim m
dicina securitatis, & nobilissima contra ver
ginem, nervorum tremorem, imbecilli
tem visus, anhelitus difficultatem & ang
stiam, pectoris dolorem, renum & vesicæ
tium, crassum gignens lotium, & crass
sedimentum, corporis totius plenitudinem
non eam modo, quæ ad vasa sed etiam ad v
tutem dicitur. Subtrahit omnem vitiat
succum & humorem corruptum citra offe
sam, bilem quidem utramq;, pituitam, ser
samque humiditatem educit, flatus discut
nec ventrem sicciorem reddit, quo bene
cio pleræque Medicinæ aliæ carent, nerv
roborat, vertigini opitulatur, pectus leni
jecur atque lienem ab obstructionibus lib
rat, & ut summatim dicam, ejus usus est t
tissimus, & à multis incommodis & morbo
rum generibus præservat. Quare ejus u
litates, facultates, & laudes, neutiqu
ascribere piguit, ac est per me multoties h
benedicta medicina experta. Quare Ill
stris Dominus eam magnifaciat.

Porro hyeme harum pillularum usus e
& convenientissimus, quod paulatim ma
rias & humores ad pedes, defluentes educe
do per secessum divertunt, quarum hæc e
compositio.

℞. Aloes optimæ.
Rhabar. Elect. an. ℥ij.
Agarici elect. an. ℥ij.
Caryophylor.
Nucis Moschatæ.

Sa

Santalor. citrinor.
Rosar rubear. an. ℈.j
Myrobal. chebulor.
Indor. an. ʒß.

Pulverisentur omnia per se, deinde misce-
tur, postea aspergantur succo juæ, & per
ttantur exiccari, & ita iterum aspergantur,
nec fuerint septies exiccati, postea cum
upto de betonica q. s. fiat massa pillula-
n, ex ʒj, fiant pillulæ, nu. iij. aut v. de au-
itur. Sumat per mensem semel aut bis in
ressu lecti. ad pedes autem ipsos utatur
strls Dominus hoc linimento, remedio
fecto ut vetustissimo, sic & optimo & de-
tatissimo, quavis familiari & domestico.

℞. Salis communis in tenuiss. pollinem
redacti q. s. ol. rosac. q. v.

Et reducantur ad formam linimenti, hoc
libus affricetur, ut coram docui. Si quan-
voluerit pedes lavare, utatur hac lotione:

℞. Flor. chamomil.
Rosar. rubear.
Juæ arthetic.
Betonicæ.
Fol. salicis.
Nucum cupress. an. m. j.
Salis vulgaris m. ß.

Decoq. in s. q. aq. & aliquoties inter de-
uendum chalybs ignitus in hac decoctio-
xtinguatur. Potest etiam affundi mensura
vini boni rubri, vel albi. Hac lotione uta-
ante cœnam, vel ingressum lecti, vel,
od omnium optimum est, mane exonera-
primum alvo, & vesica. Et hæc sufficiant,

Linimentum vetustissimum & decantatum.

Mihi magis arridet sal D. Erasti à ligno juniperino.

Lotio pedū.

quantum ad præservationem cum medi
mentis attinet.

Victus ratio. Quod vero ad victus rationem pertin
quandoquidem eam, quæ sit salubris Illu
Domino coram explicavi, paucis hic p
stringam.

Præstabit aqua cocta cum cinamomo,
jusmodi jam multis honoratis, & Princi
bus viris in quotidiano usu est, loco po
in prandio & cœna, quā vino uti. Vel si ha
non possit, utatur vino rubello, vernnig
Vinum artificiale medicatum. Italice dicto, pellucido & tenui, vel albo
tenui. A generoso abstineat. Adhæc in vin
mia Illustris Dominus parabit ad suū usu
infrascriptum vinum. Accipiat tres metre
aquæ, in qua coquantur cistelli quatuor
viæ, & totidem betonicæ decoquantur,
nec una pars aquæ consumatur; facta fo
expressione & colatura, adde octo metre
albi vini boni & maturi, bullire permitte,
repone ad usum, idque postea bibe, ubi
fæcatum fuerit. Caveat Illustris Domi
omnem cruditatem, frigus capitis & pedu
Venerem immodicam: comessationes, stat
nes aulicas diutius extractas, celeriorem p
gressum, crebrum equitatum, animi om
immoderatos affectus, ac hanc auream s
tentiam semper præ oculis habeat: Ne q
nimis, vigilia, somnus, Venus, exercitia,
bus, potio, quies, omnia moderata sunto.
sces, fructus, legumina, caseum fugiat. O
mum quemque cibū, pullos, capos, gallin
carnes vitulinas, hœdi lactantis, perdicu
phasianoruū, aviculaū in montibus dege
tiu

m, ova recentia, & ſorbilia, fercula ex ave-
, hordeo amygdalis, & paſſulis, prunis, &c.
et, ac reliqua, quæ à me coram intellexit.
Hæc ſunt, quæ Epiſtolari forma & ſtylo
o meo more, citra ſuperſtitionem omnem,
verborum fucum, quod morbi (ut vulgo ci ſolet) herbis & non verbis curantur, Illu-
i Domino libenter & diligenter pro mea
ga illũ obſervantia adnotavi, quibus ſi, ut
ero, imo neutiquam dubito, pro ſua ſingu-
ri prudentia acquieſcet, procul dubio ſe &
nitatẽ ſuam, non ſolũ à podagra, ſed & om-
alia gravi ægritudine, facillime tu-
itur, & quã diutiſſime, præſertim in hac ſua
eliciſſima corporis conſtitutione, & ætate
ic florida, incolumis permanebit. Quod fa-
t DEUS optimus maximus, cujus gratia &
ementia ſanitas præſens conſervatur, amiſſa
cuperatur, ſermo recipit gratiam, & doctri-
perfectionem. Poſtremo, non poſſum,
on iterum atque iterum Illuſtrem Domi-
um pro mea erga illum obſervantia & roga-
& adhortari, ut memor ſit eorum, quæ
oram dixi, de cruditate omni euitanda, &
roba concoctione procuranda, & cibis bo-
i ſucci, & facilis concoctionis ſumendis,
onvenienti tempore & quantitate. Et in
mma, diligenter in omni vita obſervet, à
uibus lædi ſe juvarive ſentiat. Ita enim fiet,
t in pauciſſimis Medicorum opera indigeat.
Quod faxit Trinus & Unus, cui laus & ho-
or, Amen.

Herbis non morbis morbi curantur

Regula in diæta obſervanda.

In eodem casu,

D. ANDREÆ GALLI

CONSILIUM XIX.

ILlustris & Generose Comes, cum M. V quadam pedum cum imbecillitate, tu dolore affici quandoque soleat, suspicatur ne quando podagra afficiatur. Quare m rogatum voluit, ut cum rectam victus ratio nem, tum & medicamenta, quibus à tam m serabili morbo se tueri possit, describere Cæterum omnibus in confesso est, quod qu ab aliquo morbo se tueri nequit, nisi pri præcognoverit causam illius morbi, cu amota causa aboleatur effectus.

Causa morbi podagrici. *Causa cruditatum.* Causa autem podagrici morbi est, hum rum cruporum repletio. Eorum eni cruditas oboriri solet, aut ex immoderato tio, desidia, Venere, aut ex prava victus r tione, sive ex ciborum copia, sive sint bo aut mali succi; aut non præconsideratis i primis eorum quantitate, qualitate, ordine numero, horis, aut arte coquinaria: aut pluribus comessationibus, & in eis lon ora, & lautoribus, ingluvie, ebrietate: a ex potentioribus vinis eorumque in eade mensa diversitate. Quibus omnibus crudi incoctis, & vitiatis humoribus venæ in opplentur. Insuper concurrunt membr rum imbecillitas, morbus hæreditarius, pravorum, ac crudorum humorum cop De pravis humoribus scribit Galenus, in li de cibis boni & mali succi: *Quod autem vitiosis humoribus morbi gignantur, crudit assidua causa est sive ex boni, aut mali su*

oriat

iatur cibis. Sed illud evidens palamque est, m cruditatem longe aliis deteriorem esse, tam vitiosi succi cibaria effecerunt. Hæc item duplici modo se habent, vel cum tenuem ccum reddit, & acutos morbos, cum maleficis ioque febribus invehit, succorumque ustione unam duntaxat particulam decumbente, ysipelata, herpetes, aliaque affectiones calida iuntur: aut crassum efficit succum, ideoque ticulorum, & renum vitia, arthritides, ne-ritides, podagras, & anhelationes progignit.

Cruditas vitiosis cibis.

ribit insuper Gal. super Aphorismũ 30. se-l lib. *Si quis podagra correptus est, una cum c, quod genuum & manuum articuli intu-escunt, in quendam etiam articularis morbi idum repente incidit, ob plenitudinem ex ultis cruditatibus acervatam.*

In secundo loco facit membrorum susci-entium imbecillitas, ut admonet Gal. in 3. ethod. cum aliquando vasorum ipsorũ vi-i est, cum venæ, vel arteriæ imbecilliores nt, sic ut aliorum vasorũ supervacua recipi-it. Adhæc refert Galen. super Aphori-mum 20 sexti lib. *quod res tota ita se habeat, cesse est: pedes esse imbecilliores natura, si quis dagra affici debeat.* Imbecillitas autem par-i non est sufficiens ad generandam poda-am, ut patet ex intermedio tempore acces-onum, in quo prorsus non infestantur, quã-s naturalis imbecillitas continua sit, nisi in-uente aliquo ad pedes humore superfluo: nunquã igitur hic humor flueret, liquet, uod nunquã accederet passio: non flueret item, si corpus semper vacaret superfluita-

Imbecillitas partiũ non est causa per se podagra.

Vina potentia ante cibum nocent. tibus, si mediocri uteretur exercitio,&hom cibũ bene coqueret. Unde desidiæ,& crap læ eis nocent: nocet etiã, vina potentia mu tum bibere,præcipue cum aliquis jejunus potaverit. Hæc enim nervorum substa tiam promtissime offendunt, sicut & coitu teste Galen. prædicto loco: Nostris aute temporibus usq; adeo auctis numerosis ed liis,ut nihil eis addi posse videatur,infinitá podagricorum multitudo, cum nonnulli sin qui ne exercentur quidẽ, sed cruditatibus ebrietatibus incumbunt, & ante cibum b bunt vina potentia, ac Venere utuntur in moderate. Nonnulli vero, etsi in omnibus peccant, tamen in uno saltem, aut altero d linquunt. Atqui peccatũ magnũ cum fueri in uno eorũ, quæ diximus, sat est deliquisse.

In tertio causarum loco occurrit morb hæreditarius, quem Galen. prænotato Apho rismo describit, dicens: *Quod plerique & p tres, & avos habuerunt podagricos, in quib semen erat vitiatum, atque ideo filiis vehem tior est.* Et Auicenna dicit: *Quod ebrietat comessationes lautiores, vina potentia, & dive sa in una mensa delitiæ, Venus immoderata, maxime post cibum, statim cruditates efficiun à quibus podagra ortum habet.* Itaq; necess est, ut in tempore parvam providentiam d sideret. In Magnificentia vestra jam para

Temperamentum. sunt aliæ concausæ: Effectiva scilicet, Instr mentalis, & Patiens. Effectiva causa est tem peramentum Magnificentiæ vestræ, cum calidum & humidum. Nam humiditatis tione humores redduntur fluxibiles, calo

ratione colliquefiunt, & magis fluidi efficiuntur. Instrumentalis autem causa in Magnificentia vestra est meatuum naturalium mollities & relaxatio, quæ temperamentum Magnificentiæ vestræ calidum & humidum sequuntur, nec non vacuitas, juncturarum raritas, situs, quæ omnia etiam sequuntur temperamentum Magnificentiæ vestræ. Patiens autem est, cum Magnificentia vestra ad concipiendam podagram proclivis quodam pedum affectu corripiatur, qui affectus, si diu pedes teneat, imbecilliores eos reddit, quorum imbecillitate juncturæ humoribus replentur, ex quibus deinde podagra suboritur. Ex his considerare poterit, quam paratum habeat corpus M. V. ad concipiendam podagram, quo fit, ut si ab ea sospes fieri cupiat, caveat sibi à præscriptis causis Quoad rectam victus rationem, ut M. V. ea se præservare possit, hoc loco eam non duntaxat, sed etiã medicamina, quibus se præservare queat, describam. Intentio autem præservativa à podagra hæc requirit. Inprimis diminuendi sunt humores, ne venæ illis oppleantur. Postmodum firmandæ sunt juncturæ, ne eos suscipiant. Tandem præscribenda est victus ratio, ne in venis coacerventur cruditates. De prima intentione admonet Galenus in sexto, de tuenda sanitate: *Si longo tempore vitiosum succum augeri sinas, gravis quispiam morbus te invadet, sane possunt eam curam impendere iis diebus, quibus publicum festum aliquod celebratur, quo nimirum liberi à servili ministerio*

Partium imbecillitas

præservatio.

ſunt. Verum multi ob intemperantiam adeo nihil agunt, ut quod vitioſum corpore collectū eſt, ne dum corrigant ſed ipſum magis accumulent, dum vitioſo victu in ipſis feſtis utuntur. Quo fit, ut pleriſque diuturni morbi accidant, quibus tota vita explicare ſe nequeunt, cuius generis mala ſunt podagra, & articularis morbus, & calculus.

Hac vero noſtra tempeſtate ſæpe contingunt bacchanalia, frequentes ebrietates, longæ comeſſationes, iſta nempe, per feſta Galeni intelligimus. Nunc autem cum convivamur, tota die menſam haudquaquam relinquimus, tota die ac nocte bibimus, alteri propinamus pocula, quo uſque ebrii exiſtamus. Non admirandum ergo erit, ſi innumeri ſint Podagrici. Quare cum hæc contingant ex tali culpata victus ratione, tunc operæpretium erit, minuere tales humores ſingulo anno, tempore initiante. Scribit enim Hippocrates in Aphoriſmo 47. ſexti libri: *Quibuſcunque venæ ſectio, vel purgatio cum medicamento convenit, hos vere purgari oportet, vel veanm incidere.* Galenus in commento exponit: *Hos enim oportet, ut anticipemus, evacuare vere adueniente, vel per venæ ſectionem, ſi plenitudinis paſſionibus ſubiiciuntur, vel per purgationem, ſcilicet eorum, quæ ex corruptione proveniunt.* Ita plurimos ſanavimus amicos, qui longo tempore antea ſingulis annis morbis capiebantur. Atque podagram & morbum articularem, adhuc incipientem, & nondum nodos circa articulos facientem, ex tali evacuatione

Vena purgationes.

multis

multis jam annis fieri prohibuimus. Quam sententiam approbat Galenus in libro de curandi ratione per sanguinis missionem, ubi scribit: *Equidem complures ipse sanavi, qui tribus aut quatuor annis per intervalla pedum doloribus laborassent, exundante humore veris initio expurgato, aut sanguine diminuto.*

Cæterum, neminem id latere puto, illos deinceps in omni victus ratione debere esse moderatos. Nam intemperantes vinososque, ac Veneri, gulæque deditos, neque purgatione, neque sanguinis diminutione magnopere adiuveris. Nam per vitæ intemperantiam, crudorum humorum copiam ocyssime colligunt: Verum his, ne manum quidem admovere, tentandum est. Illis vero, qui præceptis salubribus obsequuntur, summopere profueris, si veris initio primum quidem eos evacuabis; deinde ad exercitia, victusque rationem salubrem perduxeris. Itaque initiante vere, id est, in medio mense Martii Magnificentia vestra in primis devorabit has pillulas, per horas quinque ante prandium:

Pillulæ.

℞. Pillul. de agarico Mes. ℥j.
Cum aqua betonic. fiant pillul. num. vij. deaurentur.

Post has pillulas septem diebus sequentibus, omni mane in crepusculo diei, potabit unum ex his syrupis:

Syrupus.

℞. Syrupi ros. de rosis siccis.
Oxymel. simpl.
Mellis rosat. col. an. ℥ß.
Aq. absinthii.

Beto-

Betonic.

Enulæ an.℥j.

Misce, & dentur septies, clarificentur & aromatisentur cinamomo. Postquam potaverit hos syrupos, die sequenti devorabit has pillulas per horas quinque ante prandium:

Pillula

℞. Pillul. fœtidar.

Cochiar. an. ʒß.

Cum aqua betonic. fiant pillul. nu. vij. deaurentur.

Die sequenti post pillulas per tres horas ante prandium comedat hoc Electuarium totum.

Bolus.

℞. Conser. borrag. ℈iiij.

Mithridat. elect. ʒj.

Misce, fiat bolus.

Diebus sequentibus omni mane comedat unam ex his rotulis per horam ante prandiũ:

Rotula.

℞. Sp ecier. plirisarcot.

Diambræ.

Diamosch. dulc. an: ʒß.

Sacchar. dissol. in aq. betonic. fiat confectio in rotulis.

Item: Comedat cochlear unum de seq. Electuario in fine mensæ.

Electuariũ cytoniatum

℞. Gelatin. cytonior. cum saccharo, ℔.j.

Liquefiat in vino albo, postea add.

Corall. rubeor.

Sem. coriand. præparat, an ʒij.

Zinzib. pulverisat. ʒj.

Piperis g. x.

Cina-

Cinamom. ʒj ß.

Misce, & optime incorporentur, & fiat mixtura pulverisatis pulverisandis. Diebus sequentibus post eas ultimas pillulas per tres horas ante prandium trahat per nares de isto caputpurgio calido medium cochlear pro vice: *Errhinon.*

℞. Succi acori.
Cyclaminis an. ʒ ß.
Clarificentur, postea adde:
Aq. majoran. ʒij.
Sacchar. candi ʒij.
Misce pro caputpurgio calide.

Item, postquam attraxerit per nares, eas, que purgaverit, nunc per mediam horam mesticet de sequenti masticatorio; & aquam, quæ in os veniet, exspuet. *Apophlegmatismus.*

℞. Pyrethri.
Costi.
Staphysagr. an. ʒij.
Folior. lauri.
Origani.
Rorismar. an. ʒ ß.
Rad. ireos. ℈j.
Mastich ʒvj.
Gummi arabic.
Tragacanth. an. ʒiiij.

Mastix & Tragacanthum, & gummi arabicum mollificentur cum muccagine Sebesten, & cum aliis rebus pulveres misceantur, & fiant pillulæ ad magnitudinem avellanæ, exsiccentur sub tegula calefacta. Item omni nocte cum vadit dormitum, aspergat de

deisto pulvere super comissuram coronalem, & mane cum pectine amoveat istum pulverem:

Pulvis ad suturam coronalem.

℞. Stœchad.
Origeni.
Calament.
Pulegii.
Aristoloch. rotund.
Asari.
Majoran.
Sandarac. an. ℥iij.
Betonic.
Macis.
Flor. hyperici an. ℥ij.

Pulverisentur omnia per se, deinde permisceantur. Item, in die semper odoret tales pilas manu gestandas, quoniam aperiunt oppilationes profundas cerebri, & confortant ipsum, expurgant materias ab auribus ab oculis, & à palato;

Noduli odoriferi.

℞. Herb. puleg.
Origani.
Calaminth.
Serpilli an. ℥j.
Granor. paradysi ℥ß.
Sem. rutæ.
Stœchad.
Majoran. an. ℥jß.
Macis ℥ij.
Caryophyll.
Storac. calamit. an. ℈j.
Ambræ ℈ß.
Moschi g. v.

Lig

Lig. aleos ℥ß.
Flor. rorismar.
Sem. basilicon. an. ℥ß.
Cubebar.
Sandarac. an. ℈j.
Rosar.
Cortic. citri an. ℈ij

Pulverisentur omnia per se, & ligentur in sindone. Item, omni mane & sero per duas horas ante cibum accipiat talem fumum per aurem :

Vapor auribus hauriendus

℞. Serpill.
Abrotan.
Stœchad. arab.
Majoran.
Pulegii.
Menthastri.
Origan. an. m. j.
Absinth. m. ij.
Colocynthid. ℥ß.
Flor. Chamæmel.
Melilot.
Fol. Salviæ.
Calamenth.
Asari.
Betonic. an. m. ß.
Sem. anethi.
Origani an. ℥ß.

Herbæ indantur, & bulliant omnia simul in quinque ℔. aq. & aceti ad consumptionem tertiæ partis; deinde per vas simile infundibulo deferatur fumus hujus decocti in aurem, & cum amplius non effumabit,

bit, tunc iniiciatur in ipso decocto lapis flu-
vialis ignitus. Talis enim suffitus efficacissi-
mus est aperiendo aurium obstructiones, ex-
Tinnitus aurium. siccat & removet tinnitum. Post talem suffi-
tum statim obstruat aures cum sequenti sac-
culo.

Sacculus auribus indendus.

℞, Flor. origan. ℥iiij.
Pulpæ colocynth. ℥j.

Contundantur minutim, & ponantur in
sacculo, qui calefiat super assere novo calefa-
cto. Item, omni decimoquarto die devora-
bit septem ex his pillulis, in quibus est ma-
gna facultas mundificandi caput, & omnium
sensuum instrumenta corroborandi.

Pillulæ in tinnitu aurium.

℞. Succi Eupator.
Liquirit.
Salis indi. an. ℈j.
Zinzib.
Cinamom.
Caryophyllor.
Cubebar.
Rorismarin.
Nucis moschat. an. ʒß.
Lig. aloes veri ℈j.
Aloes Epatic. elect. ℥ij.
Agaric.
Hermodactyl, an. ʒj.
Pulpæ colocynth. ʒß.

Pulverisentur & infundantur in ℥vj.
aq. majoranæ, diligenter commiscendo, &
ita fiet quinquies exsiccando, fiatque Magda-
leon, & pro omni drachma fiant pillul.
nu. viij

Ha

Hæc sunt, quæ conferre debent ad præ-
rvandum à podagra, sed magis contra tin-
itum & sibilum aurium, quibus continuo
ficitur M. V.

Cæterum ad institutam orationem rever-
or. Postquam se purgaverit in vere, M. *Vena sectio.*
. animadvertat, an initiante vere venæ sint
nguine valde expletæ. tunc epotis tribus
rupis, minuat sanguinem ex vena basilica
extri cubiti, & extrahat ℥v. sanguinis, &
oc per horas duas ante prandium, & eodem
e non dormiat.

Cum ergo M. V. voluerit se præservare à
odagra, admonitu Galeni non permittat,
coacerventur humores in corpore, ubi in
xto de tuenda sanitate sic scribit: *Si longo
mpore vitiosum succum augeri finas, gravis
uispiam morbus incidet, &c.* Et subdit: *Eo-
m aliis diuturni morbi incidunt, quibus to-
vita explicare se nequeunt, cuius generis ma-
sunt: Podagra, articularis morbus, & cal-
lus.* Itaque cum M. V. perceperit corpus
u venas exuberantibus humoribus, pravis
ccis oppletas esse, tunc deglutiat septem ex
is pillulis, superius descriptis, sumendis
nni decima quarta die per horas quinque
te prandium. Postmodum omni die fri-
t pedes mane, cum vult surgere è lecto,
ro quoque in introitu lecti, cum oleo oli-
& sale comuni optime comixtis & tritis
sententia Galenii in 11. de simplicium me-
camentorum facultate, & Aetii lib. 12. c. 21.

Vnguentum ad articulos roborandos.

℞. Ol. olivæ, vel rosar. ℥ j.
Salis communis, vel quod melius
salis ex lig. Juniperi ℥ j.
Fiat unguentum.

Ac cum his ex frictione tali insitus ca augetur, & si quid præter naturam est, dis titur, recrementaque consumuntur, & aff membra fiunt robustiora, & adversus a ctionem firmantur. Reliquum est, ut h loco doceam M. V. inculpatam victus rat nem.

Diæta.

De aere.

Non degat in aere crasso, fœtido, nebul so, pluvioso, ventoso, fumoso, clauso, eti aere humido. Purus sit ergo aer, calidus, m derata caliditate hyberno tempore, in æst non admodum frigidus. Calor stubarum hyeme non ferveat. In hyeme suffumigen cameræ & stubæ, hujusmodi trochiscis po nendis super carbonibus ignitis:

Trochisci præf. mo.

℞. Styrac. calamit,
Galliæ Moschat. an. ℥ ß.
Pulv. caryophyllor. ℥ vj.
Camphoræ ℥ j.

Fiant Trochisci cum aq. rosar. moschat. in umbra siccentur. Vitentur radii Solis Lunæ.

De motu & quiete.

Utatur matutino exercitio usque ad sud rem exclusive, sed quiescat post cibum, & tempo

empore, quo somnus corpori debetur. Caveat etiam ab exercitio, stomacho cibis repleto.

De somno & vigilia.

Dormiat septem horis in nocte, in die haud quaquam dormiat. Eat dormitum post horas duas ab assumpta cœna. Dormiat capite elevato, toto corpore bene tecto, non dormiat super ventrem, quia nocet oculis talis decubitus, neque super dorsum, cum talis decubitus facit fluere humores ad nucham & nervos; sed in primis decumbat super latere dextro, deinde super sinistro, demum iterum super dextro. Nec sæpius de latere ad latus se provolutet, quoniam ex tali agitatione impeditur cibi concoctio, rugitusque & flatus, & eructationes in ventriculo suboriuntur. Sed quando se pervoluere voluerit de latere ad latus, sit intercapedo duarum horarum.

Regula de decubitu.

Volutatio prohibetur.

De inanitione & repletione.

Corporis repletio est illa, quæ omnium ægritudinum materialium est mater, podagræ præsertim. Hæc est illa, qua plus justo caput, nervi & juncturarum cavitates, cum per viam defluxionis, tum per viam paulatinæ infarctionis, crassis, incoctis, serosisve humoribus opplentur. Itaq; nunquam cibus ingeratur, nisi adsit appetitus. Item cum appetitus adsit, non tardetur cibus. Item eo appetitu intenso existente & voraci, non tantum cibi ingeratur; quantum appetitus cupit: Item, cum in ventriculo gravitas aut fastidium, aut satietas

Regula de cibo.

quædam, aut nausea, aut abominatio p[illegible] piatur, à cibo tam diu abstinendum est. I[illegible] non ingeratur cibus, usque quo cibus p[illegible] ingestus ad intestina descenderit, quod co[illegible] muniter esse solet post horas septem & o[illegible] Item, quantitas cibi tanta sit, quantum c[illegible] innatus concoquere possit, qua videlicet v[illegible] triculus non gravetur. Deterior enim [illegible] teste Avicenna 3. primi, comestio, quæ v[illegible] triculi gravitatem facit. Potus similiter [illegible] tus sit, quo cibus in ventriculo non na[illegible]

Potus.

Item: Nullus cibus, nullus potus actu vel p[illegible] tentia frigidi in multo usu habeantur. Ite[illegible] Cibi, qui sunt facilis corruptionis, quem[illegible] modum ova recentia & fructus horarii, & [illegible] alvum remolliunt, quemadmodum o[illegible] nonnulla, ut spinachia, blitum, &c. aliis c[illegible] præmittantur. Item: Ante cibi ingestion[illegible] corporis recrementa excernantur. Quem[illegible] modum mucositas narium, screatio, loti[illegible] alvi excrementum. Item: Si post salu[illegible] alvum nausea, vel gravitate, vel fastidio v[illegible] triculus affectus fuerit, ante cibi ingestion[illegible] vomitus provocetur, fiatque sponte im[illegible] nendo digitum, vel pennam in gutture, li[illegible] guam comprimendo; vel propinetur [illegible] haustus tepidus:

Vomitorium.

℞. Syrupi acetos. simpl. ℥ ij.
Aq. fontis ℥ iij.
Sacchari ℥ j.

Misce, & tepide potus iste exhibeatur. P[illegible] stea parum deambulet. Deinde ponat di[illegible] tum in guttur comprimendo linguam, [illegible]

prov[illegible]

...ocetur vomitus. Post talem vomitum ...iescente ventriculo, cibum suscipiat.

De cerealibus.

Convenit usus hordei optime decocti. ...ntes, etsi crassum succum generant; non ...nen omnino aspernandæ sunt, abjecta pri... decoctione. In æstate conveniunt, in illis ...æsertim diebus, quibus carnes comedere ...n licet. Faba, nisi flatus excitaret, & so...niare faceret, concedi posset, quoniam non mali succi, neque obstruit. Pisa fabis ad ...mnia præstantiora sunt. Lupinus satis crassi ...ci est, & nutrit, non est mali succi: similis ...lentibus, nisi quod minus exsiccat. Chon...us, id est, alica, sive far, si exacte in ventri...lo concoquitur, & in sanguinem à jecinore ...nvertitur, optimi succi est. Omittantur ci...ra, phaseolique, cum ad juncturas humores ...ferant. In æstate conceduntur milium, ...nicum, cocta in brodio carnis. In hyeme ...nceduntur far, risum, dulcorata cum oleo ...ygdal. dulc. vel cum earum lacte & modico ...charo.

Faba non mali succi, neque obstruunt.

Pisa fabis præstantiora.

De carnibus & animalibus domesticis.

Castratorum caro approbatur, cum ani...alium suavior sit, magisque nutriens, & me...or concoctu. Hœdorum, ac vitulorum ...ro valde approbatur, cum natura sint sic-

Carnes animalium.

ciora animalia, cæterisque multo melior a
concoctionem & nutrimentum. Caro ariet
non improbatur. Vituperantur carnes, qu
sunt difficilis concoctionis, & crassi ac len
nutrimenti, quales sunt, suum, boum, agno
rum, hircorum, &c.

De volatilibus domesticis.

Pullorum, gallinarum, caporum caro in
culpabilis est, cum inter tenuem & crassu
medium succum generent. Omittantur car
nes anserum, anatum, & cæterarum aviu
aquaticarum.

Ex sylvestribus quadrupedibus.

Conveniunt capreoli, lepores juvene
apri juniores. Omittantur cervorum ca
nes, ursorum, &c.

Ex sylvestribus volatilibus.

Aves fere omnes sunt boni succi præt
eas, quæ in lacustribus, vel palustribus, vel
immundis aquis fluminibusque degunt. Pe
dicum ergo caro inter tenuem & crassum su
cum optimum generat sanguinem. Ca
phasianorum, columbarum volare incipie
tium, attagenarum, turturum, turdorum, m
rularum, coturnicum, franguillinorum, pass
rum parvorum, aviumque in montibus,
sylvis, & dumis degentium, &c.

E

Ex partibus animalium.

Mammarum caro si fuerit animalis boni
bitus, bonum succum efficit. Articulorum
ro animalium juvenum, quemadmodum
:dorum, vitulorum approbatur. Omitta-
r cordis caro, cum sit difficilis concoctionis
tardi transitus. Ventriculus gallinarum &
serum, quamvis difficilis sit concoctionis,
nen multum nutrit, ideo non reprobatur.
cur animalium bene habentium, boni suc-
est, & suillum melius, si caricis animal nu-
atur. Jecur anserinum, si anser nutria-
r cibis, cum lacte mistis, non solum sua-
ssimum est, sed etiam maxime nutrit, &
ptimi succi est. Intestina & matrix mi-
us boni succi sunt, ideo non approbantur.
esticuli animalium juvenum, quemadmo-
um hædorum, vitulorum, non reproban-
r. Testiculi gallorum sunt suavissimi, & bo-
im corpori dant nutrimentum. Suilli pe-
:s meliores sunt rostro, quemadmodum
oc auribus. Alæ volucrum juvenum, quæ
opiose nutriunt, optimæ sunt, pessimæ ma-
lentorum & senum, & anserum. Partes
nteriores posterioribus sunt meliores. Car-
:s assatæ sunt meliores elixatis partib. ex-
insecus tostis. Pro appetitu conservando in-
undantur in vino vel succus granatorum, vel
uccus arantii cum pauco sacchari, si minus
cerba fuerunt.

Iecur anserinum.

Ex his, quæ ab animantibus decidunt.

Lac caprillum. Lac caprillum inter cætera lactis gene moderate se habet, cum non admodum pingue sit, nec crassum. Non reprobatur caseus novus, dulcis, mollis, ova nuperrime nata, optima sunt suffocata, usque ad mediam consistentiam. Elixata meliora sunt assis. Butyrum ventriculum imbecillum reddit, & pituitosas gignit ægritudines.

Butyrum pituitosos producit morbos.

De piscibus.

Pisces. Pisces concedi possunt, ac illi præsertim qui in purissima aqua degunt, maxime ubi terrea non existunt littora, sed arenosa vel saxea, unde pisces saxosi sunt, velocis concoctionis, & finalis bonitatis, convenientes ad conservandam sanitatem. Itaque omnes alii omittendi sunt, cum in ventriculo longam moram trahant, & cum in corpore prava & tenacia procreent excrementa. Ideo non approbantur pisces lacunales, palustres, & similes, qui degunt in quietis vel fœtidis locis. Item: Sale conditi & infumati.

De oleribus.

Olera. Lactuca in æstate in acetariis conceditur, acetosa pariter & lupulus, & cichorium, spinachia, cucurbita, portulaca, quibus addatur mentha, fœniculum, petroselinum. Hyemali tempore calidorum olerum usus expedit, eorum præsertim, quæ à proprietate substantiæ cere-

erebrum, nucham, nervos, ventriculum cor-
oborant, quemadmodum salvia, amaracus,
osmarinus, mentha, serpillum, hyssopus. Non
pprobantur ea olera, quæ aquosum & fluxi-
em succum & tenuem sanguinem gignunt.

De radicibus olerum.

Rapæ non conveniunt, quia aquosum san-
uinem gignunt. Rapunculi, bauciæ, caricæ
dmittuntur, & radices petroselini, asparagi,
llium, porrum, cæpæ, raphani, napi, licet pri-
iarum qualitatum ratione competerent: at-
amen caput & nervos sua acrimonia lædunt,
erebrum fuliginibus replent, ideo omittan-
ur.

De fructibus olerum.

Cappares approbantur. Cucurbita in æsta-
e non est mali succi, attamen cum aliis hora-
iis fructibus omittatur. Quoniam ut re-
ert Galenus II. de aliment. facult. cap. II.
*Ii terræ fructus, quales sunt cucurbita, melo-
es, citrulli, cucumeres, & hujusmodi, gelidæ &
umidæ sunt substantiæ, ideoque nimia humi-
itate affecti, humidam progignunt alimoniam.*
Hujus generis omnia vitioso succo notata,
mnino dimittantur.

De seminibus olerum.

Conveniunt semina fœniculi, anisi, &c.

De fructibus arborum.

Castaneæ, licet non sint mali succi, quia *Arborum*
lvum supprimunt, ac difficilis concoctionis, *fructus.*

& flatuosæ sunt, dimittantur. Ficus recentes, & uvæ, cum sunt exquisite maturæ, non sunt mali succi. Ficus si in ventriculo concoquuntur, medium dant succum inter crassum & tenuem, præsertim cum sunt bene maturæ. Uva autem cum est bene matura & appensa, quod flatuosum abjicit, exacte vitio caret.

Caricæ cum nucibus comedendæ. Caricæ & boni & mali succi sunt, si comedantur, cum nucibus optimi sunt alimenti, & bene nutriunt. Cum amygdalis non ita bonum succum generant, nec ita nutriunt. Approbantur cybebæ, amygdalæ dulces cum sacchharo, avellanæ torrefactæ, & melle conditæ, pyra cocta, cytonia cocta, aspersa semine fœniculi, anisi, & saccharo condita post cibum. Cytoniorum paucus sit usus, quoniam teste Avicenna 2. Canon. non tantum lædunt juncturas, sed etiam in eis dolorem inferunt: ideo raro comedantur. Cæteri omnes evitandi sunt fructus, quorum mollis & humida quoque est consistentia, quia non tantum tenuem & humidam ex se alimoniam corpori

Cerasa. afferunt; verum etiam flatuosam cerebro ac nervis noxam procreant, quales sunt cerasa, tam acerba quam dulcia, chrysomela, persica, mora, mespila, granata, præsertim acerba, dactyli nuces, poma, melones, pruna citrina, vel rubea dimittantur, nisi urinæ crudæ gratia, vel excernendi ingererentur: Olivæ Medicis vituperantur, eoque maxime, cum fuerint maceratæ in aceto, &c.

De condimentis.

Aromatata omnia stante corporis repletione, humores ad juncturas deferunt. Inanita corporis repletione hyemali tempore aromata expediunt, qualia sunt utrumque piper, cinamomum, crocus, nux moschata, caryophyll, Zinzib. cardamomum, utrumq; galanga, amygdalæ, fistici, pineæ præparatæ cum saccharo vel melle conditæ; cum passulis & mica panis, & vino granatorum, cibi in diversos sapores condiri possunt. In æstivo tempore expedit salsa facta cum acetosa, vino granatorum, vel cum saccharo dulcorata, vel cum passulis decoctis in ea. Hyberno autem tempore approbatur usus Zinziberis conditi, pulpæ exterioris corticis citri conditi, eryngii conditi, acori conditi, ingestorum per horas tres ante prandium. Omni tempore expediunt myrobalani conditi, nuces conditæ, lupuli conditi, conservæ rosar. violar. borrag. buglossi. coriandrum præparat. cujus v. grana post cibum comedantur.

Aromata.

Condimenta ciborum in æstate.

Hyeme.

Omni tempore.

De potu.

Ubi vinum, teste Avicenna 2. primi, immoderate epotum, in ventriculo & nervis acetoatur, illis noxium est. Vina tenuia validiora humores ad juncturas deferunt. Galenus 5. Aphorismor. comment. 5. admonet, quod repletis nervis convulsio fit: solet autem facillime eos replere vinum, ut quod calidum habet

Potus.

habet temperamentum, talis siquidem natura omnia subintrat., dummodo non admodum crassam substantiam habuerit. Substantiæ igitur copia nervis affert convulsionem, Id quod dicimus de nervis, idem possumus intelligere de podagra & arthritide, qui affectus parum differunt. Dicit Aetius lib. 12. cap. 6. Podagra & arthritidis affectio ejusdem speciei inter se existunt. Differt autem podagra ab arthritide, non toto genere; sed affectis locis. In omnibus est articulorum debilitas diuturna cum fluxione. Avicenna in capite de cautela à doloribus juncturarum: *Devitent potare plurimum vinum generosum imo omne vinum.* At in cura dolorum juncturarum scribitur: *Oportet ut dimittant vinum omnino, usque quo sanentur ex ea ægritudine integre.* Patiens dolores juncturarum non bibat vinum toto tempore vitæ suæ, & si non potest ab eo abstinere, abstineat saltem uno, aut duobus annis. Rhasis 12. Continentis testatur, quod vidit plures patientes dolores juncturarum vini potum relinquere, & sanati sunt de podagra omnino, aut ad minus diminuta est passio in illis. Tamen admonet Rhasis considerandum, an ex abstinentia vini aliquid aliud nocumentum eveniat, hoc si contingat, jubeas omnino non abstinere vino. Magnificentia vestra ergo consideret quantum noceat vini potatio, & maxime cum excedit modum, quantumque eo magis noceat ebrietas, calorem innatum suffocat, epatis & cerebri temperamentum corrumpit, nervos

Vinum copiose sumptum nocet nervis.

Podagra & arthritis quid differant.

Abstinentia à vino curavit podagram.

Ebrietatis incommoda

nervos enervat, quamvis vinum moderate epotum, calorem innatum vivificat; sed ejus copia, & superflua potatio, quemadmodum nimium oleum in lucerna lumen extinguit. Nocet facultati naturali & sensibili, & ejus organis, ut latius declarat Averroes in canticis Avicennæ. Cæterum, cum Magnificentia vestra adhuc non laboret podagra, bibere poterit vinum, sed cum moderamine. Verum in mensa non bibat diversa vinorum genera, neque crassa, neque turbida, neque dulcia, neque acerba, neque potentia; sed bibat vinum rubrum, ad facultatem adstringentem declinans, quod non sit valde potens. Caveat, ne inebrietur de cerevisia. Ipsa enim, teste Dioscoride, cerebri membranis & nervis nocet, ac pravos in corpore gignit humores, conturbat mentem etiam.

Vinum rubrum adstringens.

De accidentibus animi.

Animi accidentia, quæ in humoribus repentinos motus efficiunt, ac à centro ad circumferentiam, & è converso spiritus commovent, penitus sunt evitanda, qualia sunt validus risus, gaudium repentinum, timor, verecundia, ira, furor, sollicitudo. Expedit autem mediocriter lætari, bene sperare, & suavissima frui animorum consuetudine; sed non in comessationibus & ebrietatibus. Venus moderate exercenda quandoque est; sed caveat, ne post ingestum cibum, nec ullo modo stomacho jejuno eam exerceat, sed per horas quin-

Accidentia animi

quinque post ingestum cibum tempus com-
modum est. Et hæc, quantum ad præservatio-
tionem à podagra, & curationem tinnitus au-
rium sufficiunt. Quæ omnia præpotens DEus
in salutem Magnificentiæ vestræ dirigat, cui
sit honor & gloria.

In eodem casu,

CONSILIVM XX.

Diæta. PRimo & ante omnia utatur bona victu
ratione, vitando cibaria cuncta crassæ &
viscidæ substantiæ, ut sunt carnes animalium
magnorum, pisces, præsertim carpiones, an-
guillæ, truttæ, & hujusmodi. Legumina
omnia, caseos, lacticinia, & pasticillia, & re-
liqua id genus. Potus sit semper vinum tenue
dilutum. Vitet semper vina potentia, & præ
omnibus modice bibat inter capiendum ci-
bum; inter unum autem & alterum cibum
Sitis lenienda. nunquam. Quod si aliquando infestitur siti,
habeat aquam decoctam cum passulis, & se-
mine fœniculi, aut bibat eo tempore cerevi-
siam ex hordeo. Utatur infrascriptis pilluli
semel, aut bis in mense, capiendo ex illis ʒi
duabus horis ante cœnam.

Pillula, ℞. Myrobal. citrin.
Chebulor.
Indor. ʒj. ß.

Infundantur in succis rosar. endiv. fumi ter-
ræ an. ℥iij. maneant in infusione per diem
natu

naturalem,& postea calefiant ad ignem. Deinde colentur & exprimantur. Colaturæ add.

Rhabarb. elect ℥ ß.
Vini aromatic.
Aq. absinthii parum.
Spicæ nardi an. ℈ j.

Rursus stent in infusione per horas duodecim, postea colentur & exprimantur, deinde iterum add.

♃. Agarici præparat. ʒ iij.
Salis gemmæ.
Zinzib. an. ℈ ß.
Cassiæ recent. extract.
Mannæ elect. an. ℥ j.
Aloes Epatic. ʒ ij.
Mellis rosac. ℥ ß.
Bdellii ʒ j. ß.

In suprascriptis infusionibus dissolvatur cassia, manna, bdellium; postea exsiccentur, paulatim, semper agitando cum spatula, donec veniant ad pastam pillularem, quibus deinde utatur, ut supra indicatum est. Item: Utatur bis in anno, vere & autumno, infra proposita confectione, sumendo ex ea ℥ ß. ante prandium per quatuor horas.

Confectio in podagra.

♃. Tragacanth. alb.
Succi cytoniorum an. ℥ j.
Hermodactyl.
Zinzib. elect. an. ℥ ß.
Succi rosarum puri.
Mannæ elect. an. ℥ ß.
Turbith. elect. ℥ ß.
Mucillag. sem. cytonior. ʒ iij.

Sac-

Sacchari fini ℥ viij.

Fiat confectio solida, utatur ut supra, superveniente dolore podagrico, adhibeat infra scriptum linimentum.

Linimentū in nimio dolore.

℞. Mucillag. sem. fœnugr.
Sem. altheæ.
Psyllii an. ℥ j. ß.

Additis oleis rosarum & chamomel. an. q. s. fiat linimentum. Extrahantur mucillagines cum aceto.

Ad idem:

℞. Medullæ panis infusæ in lacte q. s.
Cassiæ recent. extract. ℥ j.
Vitelli ovi nu. j.
Cum ol. rosar. omphacino & chamæmel. an. ℥ j.
Fiat emplastrum in mortario.

In principio mensis Maij quotannis mittatur sanguis ex basilica dextri brachii copiose pro judicio præsentis Medici. Quin etiam eodem tempore poterit purgare corpus convenienter, & uti parte artis præcautrice, tum vero præsente dolore pro eo, ac visum illi melius fuerit remediis uti, quæ nisi in præsentia affectus non possunt recte præscribi.

In eodem casu,

D. PET. ANDR. MATTHIOLI.

CONSILIVM XXI.

Cum non solum podagra, sed & cæteri corporis morbi, (ut inquit Galenus lib. 3. Aphoris. 19. & primo de morbis vulgaribus) ex malo victus regimine plerumq; proveniat, non possum non probare Illustris Domini consilium, quandoquidem, cum futuram vereatur podagram, Medicum consulere voluerit, qui vitæ regimen illi conscriberet, quo ab hoc infestissimo affectu se tueri & præservare possit. Qua in re prudentissime agit Illustris Dominus, quod procul dubio longe magis præstet futuris malis in tempore prævenire, quam præsentibus occurrere. Ac cum id à me fieri, scribique, pluries expetiverit, tametsi non desint hic Medici præstantissimi, quid muneris doctius, ac fortassis diligentius, quam ego, præstitissent, ego tamen, qui illi ob suæ humanitatis benignitatisque candorem plurimum debeo, id sane recusare non potui. Quapropter diligenter, & quo potui studio, præservativum hoc regimen describere decrevi, quod si ea servabit cura ac diligentia, qua ad id scribendum me excitavit, minime mihi ferendum est, quia illa non solum à podagra se tueri poterit, sed à quocunque etiam morbo,

Melius est præservare quam curare.

Diæta securissima curatio, bo; quo homines vexari possunt. Est enim Galeni sententia, ut quemadmodum e mala victus ratione omnes possunt provenire ægritudines; ita econtra prohibentur optimo vitæ regimine. Quod tantum consistit in metiendis, ordinandisq; sex rebus non naturalibus, in quibus tota vita nostra consistit. Sunt itaque res non naturales: Aer, cibus & potus, repletio & evacuatio, exercitatio & otium, somnus & vigilia, & animi accidentia. Quæ omnia corpora nostra conservant, & destruunt, pro eorum bona vel mala vivendi norma, qui sub cœlo vivunt, & habitant.

De aere.

Aer. Cum sine aere omnia, quæ spirant, animantia vivere nequeant, & à Galeno pluribus in locis dictum sit, ambientem nos aerem corpora nostra plurimum immutare, de eo inprimis verba faciam. Eligat itaque Illustris Dominus aerem salubrem qui (ut Galenus habet lib. 1. de tuenda sanitate) mundus lucidusque sit, nec stagni, aut paludis, nec cloacæ, stabuli, fimi, aut alterius tetri odoris halitu infectus, nec qui editis undique montibus, clausus est Quod conclusus aer, qui difflari non possit, facile putrescat. Quamobrem suam eligat habitationem in loco *Conditiones bona habitationis.* mundo, ubi optimus sit aer, & ubi flumen vicinum non sit, quod ibi aerem crassum ac nebulosum efficiat. Thalamus deinde, ac

cæteræ

-teræ ejus mansiones ad Orientem magis, -uam ad Austrū & Septentrionem respicere -eberet, cum auster sua humiditate capita -pleat, ex qua repletione facile defluxiones -iuntur, quæ in nervos & articulos excur-unt, & Aquilo, vel Boreas sua frigiditate, -pitis & cerebri excrementa, ac etiam suc-os exprimat, quo postea non magno nego-o fit, ut expressa inde materia pituitosa in -bjectas corporis partes labatur, & præser-m ad articulorum propagines, fiatque inde -odagra, chiragra, vel Ischiadicus affectus. -egaturque caput, ut non adeo calefiat, -uod materiæ in ipso existentes collique-ant, nec nova ibi à subjectis trahatur -embris, & quod nec tum à frigore lædi -ossit. Cerebrum enim, ubi præter id, quod -ecet, calefiat, non solum colliquata à calo- excrementa in subjectas expellit partes, -d etiam vapores ex aliis attrahit membris, novam regenerat materiam. Quapropter -mperie quadam uti oportet, quæ calorem -on excitet, & à frigore tueatur, Quæ -uidem ratio pariter habenda est, cum cæ-ris totius corporis indumentis, tam æstate, -am hyeme. Hypocausta etiam moderate -lefiant, ut neque caput aggravent, neque -dores cieant, ut sæpe ac sæpius hic Bohemia & Germania fieri solet. Quan-oquidem cum nos ambiens aer calidior -erit, quam par sit, corpus totum arefacit, -aturalem calorem extrahit, concoctivā fa-ultatē imbecillem reddit, cruditates gignit, &

Caput moderate tegendum.

Hypocausta moderate calida.

& universi corporis succos commovet. Ita vitandus etiam est Sol, cum ejus radii n mis flagrant. Quin etiam vitanda est i neratio, vel mansio sub lunaribus radiis n

Pedes à frigore muniendi.

cturno tempore. Præterea, qui podagra futuram verentur, pedes à frigore tueri d bent calceis, vel caligis suffultis leviuscu

Leporum pelles.

pellibus. Tales enim sunt leporum pelle quæ præter id, quod sua levitate nullum s incommodum adferunt, præstant etiam p batissimorum authorum testimoniis, ad r boranda universa corporis membra. Pr stabit etiam, quandoque mansiones suf mentis odoratis alterare quod etiam non so contentum ibi aerem ab omni mundenti fectione, & puriorem reddant; sed qu spiritus reficiant, & principalia memb roborent: quamobrem ad hujusmodi suf tus parandos suavissime incendi poterit per prunis ignitis, unus ex infra scriptis p stillis:

Suffumigiū.

℞. Styrac. calamit. ping. ℥j.
Benzoi elect. ℥ß.
Lig. aloes ℥ij.

Contundantur omnia crassiuscule, dein simul bull. in ℔. j. ß. aq. rosar. & deinde c chleari ferreo extrahantur res illæ odorat & formentur inde pastill. x. pro ℥j. & (centur.

Cibus & potus.

Cibus.

Panis sit ex flore triticeæ farinæ confect

ui parum ſalis admiſceatur, ſitque bene
rmentatus, & optime decoctus, ſecundum
ialeni dogma, qui primo de alimentorum
icultatibus: *Panes, inquit, ad concoctionem* *Panis bene coctus.*
pprobatiſſimi ſunt, qui plurimum fermenta-
, & probe elaborati in clibano igne moderato
rcoquuntur. Nam perfuſior ignis primo
atim occurſu adurens, exteriorem ſuperficiem
teſtæ modum adurit & indurat, crudis in-
ctiſque remanentibus interioribus partibus:
uo fit, ut panis tum ineptus, tum pravus eva-
at. Qui autem longiore ſpacio undique æqua-
iliter præaſſatur, hic & probe in ventriculo
mcoquitur, atque ad ſequentes functiones ac-
mmodatiſſimus evadit. Hæc Galenus.
lec quidem abs re tam acurate de pane con-
ciendo ſcripſit, cum ſit primum inter omnia *Panis nec nimium recens, nec nimis diu aſſervatus eſſe debet.*
umanæ vitæ alimentum. Sit etiam panis,
on ex longiori tempore confectus, ideoq;
iudatur biduanus, triduanus, quatriduanus.
Jam durus (ut Galenus ait) corpori qui-
em imbecillo præbet alimentum, ſed alvum
onſtrigit, ægreque è ventriculo labitur. *Recoctus.*
Quanquam laudatur aliquando recoctus in
is, qui ventriculum humentiorem habent,
tque deſtillationibus obnoxium. Carnes *Carnes.*
ligantur ex quadrupedibus, hœdinæ, vitu-
næ, verecinæ, cum cæteris facilius coquan-
ur. Abigantur è converſo bubulæ, agninæ,
rietinæ, ac ſuillæ cum non niſi magno labo-
e conficiantur, & craſſos lentosque pro-
reent ſuccos. Inter ſylveſtria veor, quæ *Carnes ferinæ.*
enationibus capiuntur, conferunt ex capre-

olis, & ex juvenibus lepusculis sumptæ. N
leporis senioris ac pariter cervi, non sol
concoqui nequeunt; sed atrabiliarios, pit
tosos que procreant succos. Quanquam (
Galenus lib. de attenuante victu scribi
cervorum hinnuli aspernandi non sunt, sic
nec hœdi ob ætatis mollitiem. Ex domesti
& altilibus volatilibus, nullæ erunt præst
tiores carnes, quam pullorum gallinace
rum, scilicet caponum, gallinarum, & al
rum juvenum. Nam anatum & anserum ca
nes concoctu contumaces sunt, & succ
tum pituitosos, tum melancholicos proc
ant. At juvenum columbarum valde nut
unt, si concoquantur; sed ob nimiam, qua
habent humiditatem, ab excrementis n
vacant. Ex sylvestribus autem laudan
perdices, phasiani, attagenæ, sylvestres g
linæ, turtures, turdi, merulæ, & avi
fere omniũ carnes, quæ in nemoribus, m
tibus & campestribus locis victũ quærita
sicuti vituperantur coturnices, quas qua gl
vocant, ac anseres & grues, ac cætera vo
tilia, quæ lacustribus & paludosis locis n
triuntur. Commendantur igitur laudab
liores, tum assæ, tum elixæ, cum hac tam
conditione, ut elixa semper præcedant. N
assæ cum longiori concoctione indige
non immerito sunt postponendæ. Sed h
etiam non ignorandum, scilicet assatu
idoneas esse pinguium ac humidorum a
malium carnes, magis quam sicciorum. S
tæ etiam carnes quandoque ad conciliandu
app

Carnes volatilium domesticorum.

Carnes volatilium sylvestrium.

Carnes assa.

Carnes muria asservata.

petitum concedi possunt, si tamen fuerint præstantioribus quadrupedibus, de quibus superius meminimus. Verum, quoniam ægre concoquuntur, & sitim excitant, parce iis utendum & vescendum est. Verum quoniam carnium temperamentum & vices variant, secundum partium ac membrorum differentias, ea propter de animalium particulis aliquid nobis differendum est, à capite incipiendo: quod cum diversis quoque constet partibus, cerebro, oculis, auribus, naribus, labiis ac lingua, diversum exhibet corpori alimentum. Cerebrum itaque inprimis si largius edatur, pituitosum præbet alimentum, ægre concoquitur, & stomachum relaxat, quin etiam cibi appetentiam destruit. Verum si, ut Galenus inquit, 3. de facultate alimentorum, recte in ventriculo concoquatur, alimentum corpori non infimæ notæ præstabit. Sed & illud scire operæ precium est, quod volatilium cerebrum longe præstantius est, quam quadrupedum. Oculi licet cæteris capitis membris facilius concoquantur in ventriculo, ob pinguedinem tamen sibi admixtam, ut Isaacus scribit, laborem ventriculo inferunt, & lentum præbent alimentum. Aures & nares, Isaaci, & Galeni testimoniis, parum alunt, & difficile concoquuntur, quemadmodum cætera cartilaginea, quæ tanto concoctu sunt difficiliora, quanto seniora sunt animalia, à quibus sumuntur. Labia quanquam lentum succum gignunt, tamen, ut Galenus inquit, lib. de cibis boni & mali succi, commode

partes animalium.

Cerebrum.

Oculi.

Aures & nares.

Labia.

Lingua. mode concoquuntur. Lingua temperatæ c
substantiæ, & mediocriter alit quamobre
cæteris capitis partibus præstat. Nam c
mnes aliæ partes podagricis minime comp
Ossium medulla. tunt, cum pituitosos generent succos. Ossiu
medulla, si largius sumatur; ut Galenus 3. c
aliment. facult. inquit, nauseam facit, & a
Cor. petitum destruit, & ventriculum laxa
quare parcius medullis vescendum est. Co
dis caro substantia dura, fibrosaque est, id
non sine magno negotio concoqui pote
Pulmo. Pulmo quanto jecore lieneque melior
rarior est; tanto concoctioni accommod
Ventriculus & intestina pedestrium animalium. tior est, leviuscule nutrit, & non illaudab
le præbet alimentum. Ventriculus & intes
na pedestrium animalium ægre concoqu
tur, ut Galenus inquit, & difficile in sangu
Volatilium. nem convertuntur, quo fit, ut ab iis abs
nendum sit. Verum volatilium ventriculi,
gallinarum, caponum, & anserum aliter
Iecur. habent. Nam & facile concoquuntur in ve
triculo, & bonum præbent alimentum. Jec
ex quadrupedibus sumptum, crasso suc
constat, & difficile conficitur, & tarde co
meat. At si ex lactentibus adhuc animalib
fuerit, ut hœdi, agni, vel vituli, meli
Anserinum conficitur, & recte nutrit. Porro anse
num jecur, ubi anseres ficubus & lacte n
triuntur, non solum præstantissime nutri
sed & magnam cum palato init gratiam. Pr
stant item gallinarum & caponum jecinor
Lien. quod belle nutriant. Lien cum melanchol
sanguinis fons sit & officina, pravi succi h
habe

habetur alimentum. Renes pravi admodum sunt succi, & concoctu pertinaces, quin & gustui in suaves. Sed in volatilibus aliter se habent, cũ gustui placeant, facile conficiantur, & bonum exhibeant alimentum. Testes difficile concoquuntur; at si ventriculi robur illos probe concoxerit, alibiles sunt, iisque præsertim, qui ex animalibus ficcioribus sumuntur, ut sunt hœdini ac vitulini: Gal. tamen præferuntur cæteris suilli: Sed gallorum testiculi omnium præstantissimi habentur. Ubera cum lacte tument, ut Galen. inquit, magnopere commendantur, & expetuntur: alimonia enim, quœ ex eis provenit, cum probe in ventriculo concoquũtur, cum carnis alimonia cerrat: Si vero non concoquantur, crudum & pituitosum humorem procreant, quo fit, ut ab iis hi abstinere debeant, qui ventriculi imbecillitate laborant. Pedes, & præsertim suilli, si per elixationem probe ac diutius cocti fuerunt, bonum præbent nutrimentum, deinde hœdini ac vitulini: Nam seniorum animalium non probantur. Cauda cum à calore naturali longinqua sit, & à sanguine incocto nutrita, contumax concoctu habetur, ideo ventriculo inimica. Alæ pinguium anserum concoctioni, & nutritioni idoneæ sunt, his vero magis ipsarum gallinarum. Adenosa caro, quæ circa pectus animalium congelati lactis instar habetur, nutritioni præstat, eaque præsertim, quæ ex ficcioribus accipitur, nempe hœdi ac vituli pinduis. Pinguepo autem omnium

Renes in volatilib. probantur.

Testes.

Testiculi gallorum.

Ubera.

Pedes.

Cauda.

Ala.

Caro adenosa.

Pinguedo.

 omnium

omnium in universum improbatur, quod ventriculum eneruet, improbum generet sanguinem, cibum in ventriculo suspendat, pituitam gignat, & alia incomoda quam plura procreet. *Sanguis.* Sanguis omnis concoctioni rebellis est, tantoque peior est sanguis, quanto ab animalibus defluxerit melancholicis, ut bubulus, cervinus, & leporinus. *Suillus gustui suavissimus.* Suavissimus est gustui suillus: verum in cibis podagricorum ego nullum laudaverim sanguinem. *Ova sorbilia cum saccharo.* Ova belle conveniunt recentia, gallinarum scilicet, quæ suo in cortice cocta potabilia nuncupantur, præsertim si ante saccharo albissimo aspergantur, ac etiam sine cortice elixa, quæ perdita vocant, lacti coagulato similia, & non dura, non injucundum præbent, alimentum. Sicuti nec illa, quæ jusculis ac plurimis inseruntur ferculis. Frixa enim cum ægre concoquantur, alvum sistant, nidorosas pariant eructationes, ut Gal. inquit, & facile in vapores caput petentes vertantur, ut dura etiam, omnino sunt dimittenda. *Lac.* Lac etiam in casu nostro improbandum videtur, cum omnibus capitis affectibus obsit, ac facile in ventriculo putrescat, pariterque *Caseus* caseus abigendus est, præcipueq; vetus. Nam non modo salsos procreat succos; sed crassos, lentos ac pituitosos: quæ omnia destillationis materiam augent. Hinc itaq; fit, quod jusculum ex caseo paratum, minime laudare possim. Verum si quando caseo vesci libet, is quidem ultimo loco sobrieq; sumatur, & ventriculi tantũ sigillet osculum, sitq; potius

otius recens, quam vetus. Pisces etsi podagrici non admodum conveniunt, cum frigidum & glutinosum praebeant alimentum, concedi tamen possunt, qui saxatilibus fluminibus ac sabulosis capiuntur, sicut sunt lupi, truttae, tinnuli, capitones. Hi enim valde excrementosi non sunt (ut Gal. inquit) ac velociter permeant. Verum enimuero animadvertendum est, ne in frequentiori habeantur usu, nec cum lacte vel caseo misceantur, nec infrigidati comedantur, praesertimq; cum humenti asservantur loco. Praeterea si pisces ejusmodi pingues inveniuntur, ut tinnuli, craticula assari potius debent, quã aqua & aceto, vel vino elixari. Anguillae omni piscium genere pessimae sunt, & podagricis infestissimae. E quorum genere cum etiam lampretae sint, etsi à quibusdam expetuntur, non tamen eas podagricis probaverim. Testacei autem pisces, ut ostrearum, cancrorum, & cochlearum omne genus, cum omnes concoctu contumaces existant, ego nõ ita facile podagricis concesserim frequentẽ eorum usum, quamvis nec illos omnino improbaverim, ubi quis robustũ habeat ventriculũ, & parce de iis comederit. Ex cerealibus & leguminibus quaedam sunt, quae facile concedi possunt, quaedã vero minime. Conceditur itaq; hordeũ, far, avena, halica oryza, panicum milium, praesertim si antequam coquantur, macerentur prius in aqua calida, quous-

Pisces.

Legumina.

Modus coquendi legumina.

que

que ad summum tumescant, & deinde abje-ctâ prima coctionis aqua, decoquantur in probatarum carnium jure, vel lacte amygdalarum dulcium. At legumina, quæ fere omnia inflant, crassum generant sanguinem, mihi dimittenda videntur, tametsi à

Pisa probe cocta. pisorum probe coctorum esu Illustrem Dominum non averterim; quod in bohemia in frequentissimum veniant usum, quem tamen non laudarem, si is frequentior fuerit, & abundantior. Itaque & fabas, & lentes, & cicera, phaseolos podagricis nunquam laudaverim, nisi quandoque appetitus conciliandi gratia. Ex oleribus ea eligi debent, quæ temperamento sunt proximo. Commendatur à Galeno inter cætera lactuca, quæ tamen magis æstate quam hyeme convenit. Præstabunt etiam intybus, cichoreum, borrago, quod duæ priores jecori sint idoneæ, posterior vero cor ipsum roboret. Vitet brassicam, & præsertim capitatam, betam, spinachiam: hæc enim plus serositatis, quam sanguinis gignunt & fluxibiles reddunt humores. Probantur in ciborum condimentis anethum, fœniculum, salvia, amaracus, petroselinum, melissophyllum, quæ cum calida sint, non ita conveniunt in æstate, ut in vere, hyeme, & autumno. Æstate itaque his parcius uti licebit, vel aliis

Asparagus & lupulus podagricis nocent. frigidis admixtis, nempe lactuca, portulaca, oxalide, & similibus. Asparagum autem & lupulum non admodum probamus; quod hic etsi sanguinem mundet, maxime tamen cor-

pori

poris meatus reseret, & aditus fluxioni præbeat: Ille vero relaxet, aperiat, & humores fluxibiles reddat. Improbantur ea etiam olera, quæ nimis acuta deprehenduntur, ut eruca, serpillum, satureia, nasturtium, sinapi, tum quod jecur excalefaciant, & sanguinem adurant, tum etiam quod caput petant, & eo vapores mittant. Id quod etiam faciunt cæpæ, allium, porrum, & raphanus, tam domesticus quam sylvestris, quam Germani Krehen oder Merretig vocant. Ex radicibus, quæ in cibum veniunt, cum omnes (ut Galenus inquit) ægre concoquanrur, & flatus gignant, nullæ penitus conveniunt. Rapa tamen, quandoque appetitus gratia sumpta, ubi probe fuerit elixa ex jure carnium, concedi potest, præsertim si parcius & rarius comedatur. Cæteræ tamen, ut napus, pastinaca, carotæ, siser, quod Germani Mörlin vocant, vitandæ sunt, & pariter aliæ omnes, si quæ sunt, quæ in ciborum veniant usum. Detestamur fungorum omne genus, cum admodum mali sint succi, stuporem, paralysin & apoplexiam generent. Sunt etiam inter olera, quæ suos edunt fructus, quales sunt, melopepones, cucurbita, cucumis, anguria: verum cum serosum generent sanguinem facile putrescant, & pro frigidis & humidis habeantur, probare non possumus, tametsi adeo morosus Medicus dici nolim, quin quandoque melopeponis parum concesserim, ubi optimus, odoratusq; fuerit ad manus, & in principio prandii, vel

Raphanus terrestris.

Radices esculentæ.

Fungi.

Melopepones.

Capparos porrecta. cœnæ parcius devoretur. Probantur cappar[æ] sale asservatæ, si prius aqua maceratæ, & d[ein]de elixæ cum oleo, aceto non admodu[m] acri, & uvis passis comedantur. Eas ve[ro] parvas & duriusculas, quæ in aceto asserva[tæ] afferuntur, pariter probamus, si prius dieb[us] aliquot in aceto macerentur, quo cum u[vis] passis efferbuerit, & suam remiserit acredi-
Fructus horarii. nem. Fructus etiam, qui horarii vocantur, & crudi comeduntur in æstate, ut sunt, cerasa, pruna, mora, fraga, pyra, mala persica, ficus & uvæ, cum frigida & humida sint, sauguine[m] aquosum generent, ac facile putrescant, frequentiori usui non competunt. Etsi matur[æ] ficus & uvæ (cum frigidæ & humidæ sint, sanguinem aquosum generent, ac facile putrescant, frequentiori usui non competunt) ut Gal. inquit, cæteris innocentiores habe-
Pyra & cytonia. antur, & fugacibus omnibus præclarius nutriant. Sic etiam pyra, & cytonia mala sup[er] prunas, vel in cineribus cocta, secundi[s] mensis recte conceduntur, saccharo vel anis[o] aspersa: ipsa enim non modo ventriculi osti-
Mala cocta saccharo & aqua rosarũ respersa. um roborant, & alvum cient, sed & vapore[s] in caput exhalari prohibent. Illud etiam d[e] malis, quæ in hyemem asservantur pollicetu[r] Gal., præsertim cum cocta devorantur, saccharo, & rosar. aqua respersa. Olivæ tabe a[s]-
Oliva servatæ, etsi ad cibi appetentiam faciant, cum tamen ægre concoquantur, & sua sal[s]edine humores inficiant, dimittantur. Sic[ut] etiam aurantia poma, limones tam recentes quam muria asservati, & hujusmodi alia, tu[m] frigid[a]

igida,tum acida(nisi appetitus gratia parce
mantur) minime ad rê faciunt.Punica ma-
, quæ nec admodum acida,nec dulcia repe-
iuntur, possuntMedicinæ vice quandoque
umpto cibo assumi.Ipsa enim vapores ad ca-
ut permeantes non obscure repellunt.
mygdalæ, pineæ nuces, pistaceaque, an-
elanti pectori & angusto, optime conveni-
nt, ac etiam affectis nervis. Laudant aliqui
onticas nuces,quas avellanas appellant, at-
amen cum à Gal. improbentur quod dolo-
es capitis inferant, in bilem facile vertantur,
concoctu sint difficiles , eorum quidem
ententia penitus est reprobanda: Improba-
nus & castaneas ea de causa,quod concoctu
nt contumaces, & flatus gignant. Siccas fi-
us probamus, præsertim si cum nucibus vel
mygdalis devorentur. Quin etiam & sicca
runa concedimus ex vino elixa , & sac-
haro aspersa. Acetum deinde quod plurimis
rculis commisceri solet,quamvis tum crassa
nuia facere, tum lenta incidere valeat, pe-
ori tamen, cerebro , & nervosis partibus
ðest,ideoque non competit,nisi prius passu-
injectis diu insoletur, vel leviter deco-
uatur.Butyri usus sit etiam, sicut olei me-
ocris,quoniam omnia pingua ventriculum
cant , & facile vapores ad caput evolare
ciant. Saccharum probatur, nam ubi fer-
la sunt dulcoranda, maxime præstat : id
uod etiam de melle cocto,ac despumato in-
lligi potest. Aromata omnia,nempe, Piper,
nziber , Caryophylli , Cinamomum , &
a , quæ in ciborum usum expetuntur ,
ubi

Amygdalæ, pinea, pistacea, pectori & nervis prosunt.

Nuces ponticæ.

Acetum.

Butyrum.

Saccharum

Aromata.

ubi corpus excrementosum invenerint, lo
ge magis obstruunt, quam prosunt: qu
excrementitios succos in caput, in nerv
& in articulos ducant: atqui ubi corpus
crementis vacet, præstabunt sane, & p
sertim hyeme, quod concoctionem ad
vent, flatus expellant, & universum rol
Incommoda frequentioris aromatum usus. rent corpus, si tamen modũ non excesseri
Nam ubi copiosius, quam par sit, devor
tur (ut passim in Bohemia fieri solet) n
solum jecur admodum excalefaciunt, & s
guinem accendunt: sed sitim etiam excita
Crocus. & caput, nervos ac articulos afficiunt. C
cus parce obsoniis admixtus, suo calore
cibis plurimum placet, cor exhilarat, pec
dilatat: copiosior vero sumptus (ut Gale
inquit, secundo de communi medicina
cundum locos) caput ferit, & intellec
perturbat, quo postea fit ut affecto cereb
pariter afficiuntur & corporis totius artic
Cinamomum. Probamus inter cætera aromata Cinar
mum, quod non admodum sua aaredine
calefaciat, & dulcedine quadam mitesc
possitque tam hyeme, quam æstate usu
Confectiones saccharata. ri. Ex fructibus, nucleis, & semini
saccharo asservatis, probamus myro
lanos chebulos, acorum, quem calan
aromaticum vocant, zinzib. citri cortic
amygdalas, nucleos pineos, pistacia, cor
drum, anisum, cinamomum. Præstabit i
his pro bellariis uti, præsertimq; corian
Potus. quod ventriculum roboret, & prohibea
vapores caput petant. Restat modo di

um de potu: qui, (ut Galenus inquit, libro e dissolutionibus continui, Haly Abbas uinto Theoricor. & Isaac in particularibus ictis) duabus de causis humano corpori neessarius existit. Prima quidem, ut corpus umectet, ac loca humidarum substantiaum repleat, quæ continuo dissolvuntur. Seunda, ut cibum transmittat, ad omnia pererat corporis membra, ac ipsum adeo per ommixtionem tenuem reddat, ut per meaus facilius penetrare valeat. Ignorandum ræterea non est, quod potus, qui cum alinentis sumitur, tam in prandio, quam in cœa, recte commixtivus appelletur, ob sui psius cum cibo commixtionem: ille vero, ui completa concoctione in ventriculo, & ncompleta in jecore bibitur, delativus apellatur, eo quod per corporis particulas cium penetrare faciat. Is enim in consueis, & his, qui impinguari volunt, conducens st. Insuetis vero, & qui commixtivum seundum rectam metam hauserunt, minime. Potest igitur Illustris Dominus bibere vium rubeum, vel subrubeum mediocris viiositatis, maturum, à fœcibus purgatum, larum & odoriferum, adeo ut ventriculum oboret, & cerebrum vaporibus non infiiat. Cujus tanta quantitas hauriatur pluriius vicibus, ut pro ciborum ingestorum commixtione sit satis. Nam cum potus cibi quantitatem excedit in ventriculo, absq; duio supernatat cibus, quo fiet, ut vaporibus nficiatur cerebrum. Præter hæc post præassum-

Potus utilitas.

Potus commixtivus.

Delativus.

Vinum.

assumptum alimentum, aquam vel vinu bibere non convenit, priusquam fiat ali menti descensus, quippe quod concoctio nem intercipiat, & cibum supernatare fa ciat. Pariformiter jejuno ventriculo vinu bibendum non est, cum corpori univers præsertimque cerebro & nervis ex Galeni Avicennæ sententia, magnam admodu inferat noxam, sicuti tam post mulieru congressum, quam post balneum, vinu statim bibitum, maxime nocet. Vitet pr posse Illustris Dominus crebras convivio rum compotationes & ebrietates, quan doquidem non modo potus ex vino largiu atque immoderate hausto calorem natura lem suffocat & destruit adeo, ut tantam ali mentorum molem neque concoquat, ne que regere valeat, sed (veluti Galenus 3. d victus ratione in acut. 3. de temperamento Item in lib. de morb. & sympt. causis. Aristo teles 30. problem. Avicenna 3. primi, & Ha lyabbas 5. Theoricorum testantur) capu vaporibus replet, corpus totum per acci dens infrigidat, cum naturalem suffocet ca lorem, cerebro, spinali medullæ, nervis, ner vosisque particulis maxime nocet. Item apoplexiam, paralysin, epilepsiam, attoni tum morbum, convulsiones, tetanos, & tre morem progignit, articulorum dolores ex citat, mentem corrumpit, animam attenuat & animales facultates enervat: quæ omni non alia de causa infert, nisi quod cerebro maxime noceat. Sit itaque potus modera-

Vinum jejuno ventriculo non bibendum.

Comessationum incommoda.

is ex vino jam præſcripto, quod tamen non t, neque multorum annorum, neque muum, vel valde novum: Novum enim ſanuinem tum paucum, tum turbidum generat, tuitam auget, ægre concoquitur, & frigidos procurat morbos: ſicuti pluribus annis veteratum, cerebri membranas ſua tenuite & caliditate lædit, præſertimque liberalis hauſtum. Ad hæc vitanda ſunt vina potentia ac generoſa, & præſertim, quæ ſunt teniora, quod non modo excalefaciant, plus iam par ſit; ſed & jecur, & cerebrum, & rvos, & articulos lædant. Cavendum præ-terea eſt à vinis arte cum glacie vel nive, vel o modo admodum refrigeratis, ut mul- in locis fieri ſolet æſtatis tempore, quippe, ioniam nervis, pectori, pulmoni, cerebro, ntriculo, inteſtinis, veſicæ, renibus, jeiori, ſpleni, dentibusque maxime nocet: m, paralyſin, & frigidos procreat morbos. eoque lib. de cibis boni & mali ſucci, dibat Galenus: Qui minime exercentur nma æſtate, cum vehementi calore urgen-, fontis aquam bibant, nivisq; & vini refrirati uſum vitent: hæc enim, quamvis prous nullam juvenum corporibus ſenſibinlæſionem inferant, ſenſim tamen, occul; creſcente vitio, cum jam ætas progreſſu mporis inclinaverit, articulos, nervos, cebrum & viſcera iis morbis vexant, qui vel fficulter admodum, vel omnino tolli non ſſunt. Ac tametſi non deſint Medicæ falltatis graviſſimi authores, ut Avicenna

Muſtum.

Vina potentia.

Vina refrigerata vitanda.

Rhasis, & alii non nulli, qui podagricos à vi no omnino abstinere velint, idque ration bus comprobant: cum tamen Illustris D minus nullo podagræ affectu hactenus fu rit vexatus, non est, quod nunc censeam, d bere illum à vini potu abstinere. Cere siam autem podagricis sane laudare nequiv rim, quod à Dioscoride scriptum sit, ejus p tu non modo lædi cerebri meninges, ac tiam nervos; sed & pravos inde procrea succos. Veruntamen cum frequentissim sit in Bohemia cerevisiæ usus, qui trac temporis vertitur in naturam, cerevisiam n præferam, nec auferam.

Cerevisia podagricis noxia.

De repletione & inanitione.

Comedat bis in die, labanturque semp à prandio ad cœnam septem vel octo tem poris horæ, quibus universaliter, &, ut in pl ribus alimentorum concoctio fieri sole quorum eduliorum quantitas non sit ad magna, ut laborem ventriculo inferat. Na multa alimentorum quantitas, etsi sit optin succi, (ut Galenus inquit, in lib. de morbo causis, & de continui dissol. & Avicenna primi) & quæ plurimum alimenti præbe possit, frigidos tamen morbos excitab Maxime autem (ut Galenus inquit in lib. d cibis boni aut mali succi) ad morborum g nerationem facit cruditas humorum, quæ crapula generatur, sive boni, sive mali suc cibos sequatur, quanquam pejor sit, qu

Immodica cibi repletio

ma

nali ſucci provenit alimento. Etenim immodica repletio tam cibi, quam potus perniciofiſſima eſt. Alimentorum enim abundantia (ut Galenus inquit, libro de morborum cauſis) eo pacto naturalem noſtri corporis calorem ſuffocat, quo magna lignorum ſtrues incenſum ignem, & olei plus, quam par ſit, lampadis flammam extinguit. Quapropter eodem libro dicebat Avicenna: *Ciborum equidem menſura exiſtat, quam ventriculi robur conficere poſſit.* Ea enim recta erit menſura, quæ cum ingeſta fuerit, gravitatem non affert, in ventriculo non natat, nauſeam non commovet, neque ingenii hebetudinem facit, neque ſomnia tumultuantia repræſentat, neque ructus ſui ipſius ſaporem redolentes, poſt tempus excitat. Ideoque cibi quantitas mediocris, & ſecundum concoctricis facultatis robur eſſe debet. Illud etiam non ignorandum (ut Galenus 3. de victus ratione in morbis acutis ait) cibos multiplices, & præſertim facultate diſſimiles, magnam progignere in ventriculo turbationem, à quo ſumens Avicenna tertio primi; Nil deterius eſt, inquit, quam diverſa nutrientia ſimul adjungere, & comedendi tempus prorogare, quoniam cum poſtremum advenit nutriens, primus jam incipit digeri cibus, quod his in regionibus ſæpius in tanto Magnatum & Nobilium numero accidere in conviviis ſolet, ideoque animadvertat Illuſtris Dominus, ne ſæpius in hos incidat errores. Sciendum præterea eſt magni etiam eſſe momenti,

Menſura cibi.

Varietas ciborum fugienda.

Ordo ciborum.

non ignorare ea alimenta, quæ prima & p-
steriora, tam in prandio, quam in cœna
geri debeant. Lubrica enim, ut jusculà h
mida, & corruptibilia, ut fructus & pisc
concoctu facilia, ut juvenum pullorum ca
nes, & ova recentia, semper præcedere d
bent: sicuti styptica, crassa, & concoctu co
tumacia succedere. Nam hæc, si concoq
debent, longiori tempore in ventriculo pe
manere necesse est (ut Galenus de aliment
rum facult. 2. memoriæ prodidit.) Parite
que cavendum, ne plus potus, quam cibi in
geratur, ne inde postmodum ventriculo in
natet cibus, & vapores caput petentes affa
tim oriantur, quo nihil certe pejus in omn
cerebri destillatione, ac articulorum dolori
bus. Cœna brevior sit prandio, ne mul
vapores inde oriantur, & caput in somn
petant. Nec obstat, quod dixerit Galenu
contrarium, scilicet cœnam prandio copio
siorem esse debere, quippe quoniam à s
nis, non à catarrho & articulorum dolori
bus vexatis, hoc fieri debere ait, cum calo
naturalis in interiorib. frigiditate nocti
magis delitescat. Postremo pro posse curan
dum est, ut quotidie alvus subducatur, quo
si naturaliter fieri non possit, fiat supposit
balano ex melle parato. Inquit Galenus: *qu*
tempore Hippocratis pauci podagra labora
bant, propter vitæ moderationem. Nostris ve
temporibus usque adeo auctis eduliis, ut nihi
eis addi posse videatur, infinita est podagrico
rum multitudo, cum nonnulli sint, qui ne ex
ceant

Qui cibi primum assumendi.

Sanorum cœna.

Alvus singulis diebus respondere debet.

Quare podagricorum hoc tempore tanta multitudo.

[...]antur quidem: sed cruditatibus & ebrietati[...]us incumbant, & ante cibum vina bibant po[...]entia, & rebus Venereis utantur immoderate. [...]x quibus Galeni verbis facile conjicere poterit Illustris Dominus, nulla alia de causa [m]agis gigni podagram, quam crapula, ebrie[t]ate, & malo victus regimine. Et hæc suffi[c]iant, quoad repletionem & inanitionem, & [i]d ea, quæ tanquam regulæ universales in ali[m]entorum assumptione haberi debent.

De exercitatione & quiete.

Maximum corporis adjumentum est mo[d]erata, debitoque tempore facta exercitatio, [i]deo, ut victus omnimodam regulam & me[d]icamentorum omnium vires antecellat. Quod attestatur Galenus I. de sanitate tuen[d]a, cum inquit: *Exercitationis commodo vi[c]tu & medicamentis attenuantibus præstant. Nam medicamenta, quæ obstructos meatus, [t]um crassitudine, tum abundantia, tum excre[m]entorum lentore reserare valent, ea quidem [t]um calida, tum sicca esse oportet, ideoq; & car[n]em liquant & solida extenuant, quod etiam ab [e]xtenuatoria victus ratione fieri accidit: at ex[e]rcitationes tum solvere excrementa, tum per [s]udoris meatus ejicere possunt, nullo habitus no[s]tri corporis incommodo. Nam iis firmitas quadam membris accedit, cũ & naturalis ipse calor accenditur, & ex partium inter se attritu duri[t]ies quedã indolentiaq; comparatur.* Hæc Ga[l]enus. Sed animadvertendũ est, ne exercitium

Vtilitas exercitiorum.

Exercitationis nimiæ incommoda.

modum excedat. Nam teste Galeno 1. d sanit.tuend. Motus,qui modum non servan vituperandi sunt, sive ex rationali,vel app titoria, vel animosa animi parte cientu Nam motus, qui modum nimium excesse runt, biliosum animal reddunt,febres,phr nesin,erysipelata, & cæteros calidiores pro creant affectus. Ideoque exercitation modum excedentes,nullo pacto ad tuenda sanitatem faciunt. Verum quemadmodu immoderata exercitatio maxime nocet; it quidem etiam obest exercitatio illa, quæ in tra modum subsistit, cum teste Galeno,loc præscripto, etiam animal pituitosum redda viscerum quorumlibet obstructiones facia apoplexiam,epilepsiam, & fluxiones conci piat,& podagram,& articulorum dolores ex citet. Nam ea de causa Galeni tempore (u refert 6. Aphorismor.28.) & victus intem perantia Eunuchi podagra laborabant. Qu

Terminus exercitii.

autem tempore & termino ab exercitation sit desistendum, optime docuit Galenus se cundo & quinto,de sanitate tuenda; cum in quit: *Qui exercentur,exerceri debent,quou que corpus intumescat,color floridus apparea & prompte & aequabiliter sudorem, cum cal do vapore mixtum,exundit, Nam cum ali quod horum fuerit mutatum,statim inhibend exercitatio est.* Ac hæc proprie mediocris di citur & salubris; sicuti levis inutilis,& immo dica nocens. Quapropter dicebat iden Galenus 3. de sanitate tuenda, Qui tantu tuendæ bonæ valetudinis causa exercentur

s nec necessum, nec utile plane est, immodicos adire labores, cum non solum corpus attenuent, & lassitudines inferant: sed humores agitent, & defluxionibus aptent. At contrarium agit moderata exercitatio, ubi quis podagram fugare cupiat. Quippe, inquit Galenus 6. Aphoris. clarum est, & in podagricis manifeste apparens, quod influente aliquo ad pedes humore superfluo, passio generatur, si nunquam igitur hic humor influeret, liquet, quod neque unquam accideret passio: non fluet autem, si semper vacans superfluitatibus corpus extiterit; erit autem vacans superfluitatibus, si mediocri exercitio utatur, & homo bene cibum coxerit, unde & desidiæ, & crapulæ ejus nocent.

Somnus & vigilia.

Somnus, ut in definitionibus inquit Galenus, est quies, vacatioque ab animaliis actionibus, quam conciliat utilis materia, quæ ex ventriculo in cerebrum colligitur. Vel est remissio animæ secundum naturam à finibus ad principatum; Et prorrhet. comment. II. inquit idem Galenus: *Demonstravimus vigilantiam quidem fieri, tum propter siccitatem, tum caliditatem primæ sentientis partis, id est, cerebri, sicuti somnum ex contrariis, cum scilicet ex humidi utilis copia gravetur corpus, quomodo ex crapula profundus erit somnus.* Is autem necessarius omnibus est, ut sensus ab exercitatione quiescant, ut alimentum non *Somnus & vigilia.*

modo in ventriculo concoquatur, sed in to ta corporis mole, ut resolutæ corporis facul tates instaurentur, & ut corpus totum lab re affectum refocilletur. Probatur autem (ut Paulus & Avicenna atteſtantur) no cturnus ſcilicet, duabus vel tribus horis præſumpta cœna; & cum jam cibus in im ventriculi parte reſidet. Nam ad concoctio nem perficiendam longiori ſomno indig natura. Id enim longe melius nocte, quam die fieri poteſt. Nec tamen ob id longior tempore, quam ſeptem vel octo, ad ſummum horarum ſpacio eſt protrahendus. Cum (Galeno teſte 2. de victus ratione in acutis) ſomni prolixitas corporis & capitis grave dines efficiat, admodum humectet, ut ha lituoſa concipiat excrementa. Quo fit, e Pauli & Avicennæ ſententia, ut importunu ſomnus animales facultates imbecillitate af ficiat, innatum calorem extinguat, capu aggravet, memoriam deſtruat, nauſeam in ducat, calorem inficiat, & malum totius cor poris habitum gignat. Cavendum præte rea pro poſſe eſt à meridiano ſomno. Nam qui interdiu, ut Paulus lib. 1. fatetur, obdor miſcunt, integrum tempus ad abſolutam ali mentorum concoctionem non habent Nam interrupta ante horam ſuam coctio ne, à meridie reſurgentes, ſubinde acido ructus edunt, ac cerebrum etiam flatibu repletur, & ut Avicennæ teſtimonio com probatur, humentes procreat morbos, co lorem inficit, lienem auget, nervos imbecil le

Somnus debet eſſe nocturnus.

Importunus ſomnus.

Somni diurni incommoda.

:s reddit, segnitiem parit, & memoriam estruit. Ideoque nervorum & articulo- um doloribus vexatis admodum impro- atur. Statim præterea à cibo dormien- um non est, quippe quoniam oculis obest, aput replet, & corpus totum multis im- editmodis, sicuti statim post exercitatio- iem, post balneum, & evacuationem, etiam ion obscure nocet. Decubitus autem, ut Avicenna jubet, primo in dextrum latus, apite mediocri altitudine super pulvinari ollocata, aptari debet, ac deinde in sini- trum, quo cibus prompte ad ventriculi undum descendat, ut à jecore illic incum- iente concoctio adjuvetur. At super dor- um decumbere ab omnibus improbatur au- horibus, cum multorum testimonio, fluxio- ie tentatis sit pestilens, & comitialem mor- um, apoplexiam, paralysin, & ephialten oncitet. Ex quibus concludi potest, quod ongiori tempore protrahere somnum, ca- arrho & podagra vexatis, sit admodum in- onveniens, ideoque recte probari potest ,icterium illud: *Esurient, sitiant, vigilent, qui heumata curant.*

Non statim à cibo dormiendum.

Dormiturus latus dextrū prime, mane sinistrum.

Decubitus super dorsum incommoda.

Accidentia animi.

Sub hoc membro Doctores etiam de coi- utractare consueverunt, quo fit, ut ego eo- um prosequar institutum. Coitus igitur um superfluum quiddam semen appellatum, corpore educat, necessarius omnino existit.

Animi accidentia.

Coitus.

existit. Nam cum in assuetis non exerc tur (ut latius Galenus in 6. de locis affect. testatur) tam in viris, quam in fœmellis, mo bos valde graves excitat, scilicet melanch liam, mœstitiam, capitis gravitatem, cibor fastidium, ac etiam febres. A quo sume Halyabbas 5. Theoricarum : Si seminis, i quit, exuberantia suis aucta in vasis, co non evacuatur, aut à natura non expellitu in inguinibus fit, & aliis corporis partib non levis extensio, omnique in corpore gr vitas, sæpeque suis semen calefit in vasis, & febris. Nonnunquam autem ejus asce dunt ad cerebrum vapores, ubi & pessimo generant morbos, scilicet sensuum, & intell ctus hebetudinem, capitis gravitatem, oc lorum tenebras, temperamenti permisti nem, ciborum inappetentiam, cordis trem rem, & venenum viperino simile, quo repe tina morte quandoque nonnulli correp sunt. Quamobrem à moderato coitu Ill stris Dominus nullatenus abstineat. Qu propter in arte Medicinali dicebat Galenu *Etsi Venereorum, juxta Epicuri sententiai nullus est usus salubris : attamen revera co fert. Si tantum intervalli in eorum usu a hibetur, ut neque resolutio aliqua sentiatur, ipse homo quodammodo levior factus videatu ac melius spirare.* Tempus vero ad coitu exercendum opportunum erit, cum in e cessuum omnium mediocritate corpus fu rit constitutum, cum scilicet neque sup modum plenum, neque vacuum extite

Venenum vipereo simile è semine.

Q

ua ratione concludi potest, horam coitus
mmodissimam esse, cum jam prima ali-
entorum concoctio sit absoluta. Ideoque
rrore ducuntur, qui statim post cœnam, vel
randium tenso alimentis ventriculo, ac cra-
ula largiore repleto, cum suis uxoribus
ongrediuntur, minime animadvertentes,
uod magna corporis jactura naturalem ca-
orem ab alimentorum coctione divertant.
Verum ab immoderato Venereorum usu
naxime abstinendum est. Nam sicuti eorum
bstinentia maxime nocet, pariformiter fre-
quentia multa humani corporis naturam de-
struit. Et propterea libro de semine dice-
bat Galenus: *Omnia animalis vasa, & mem-
bra tantisper evacuari necesse est, quoad replea-
tur id, quod potentissimum est.* Atque hoc
modo accidit, ut his in occasionibus omnes
animales partes, tam seroso humore, quam
vitali spiritu priventur: siquidem hic quoque
ex arteriis una cum genitali humiditate ex-
cernitur. Nihil igitur mirandum est, si ii, qui
immoderato coitu utuntur, imbecilliores e-
vadant, cum & universum corpus utrorum-
que horum purissima parte fraudetur, & ac-
cedat etiam voluptas, quæ vel sola adeo ido-
nea est, ad vitales vires dissolvendas, ut non-
nulli jam nimia voluptate affecti interierint.
A nimio igitur coitu abstineat Illustris Do-
minus, ac neque repleto corpore, neque post
balneum, aut purgatorium medicamentum,
aut post sanguinis missionem, aut post labo-
res, aut vigilias, coitu statim utatur. Quan-
quam

Immoderatus coitus.

Voluptas.

quam minus longe sit malum ex Galeni sententia, in arte Medicinali, cum mulieribu congredi corpore repleto, quam evacuato calefacto quam infrigidato, humecto quam exsiccato. Abigat præterea à se omnem pro posse iracundiam, & quamlibet tristitiam. Quippe, quoniam sicut hæc corpus infrigidat, naturalem calorem extinguit, concoctionem corrumpit, & ossa, ut inquit Salomon, exsiccat: ita illa bilem accendit, ventriculum inficit, sanguinem perturbat, tremorem commovet, & maniam inducit: sicut etiam magna & ponderabilia negotia cerebrum & intellectum hebetant, & melancholicos humores procreant. Pro posse igitur omnia hæc mala animi machinamenta à se avertat, & omni quidem studio & prudentia gaudeat & lætetur. Postremo, sciat Illustris Dominus, quod teste Galeno rectum vivendi regimen tanti existat momenti, ut quam plures ab ejus instituto non discedentes, à diuturnis, & admodum periculosis morbis evaserint; ideoq; in hac non parva est habenda fiducia. Sed de his hactenus.

Ira.

Reliquum nunc est, ut de sanguinis missione ac purgantibus medicamentis aliquid in medium adferam. Nam cum arduum admodum ac difficilimum sit, imo etiam impossibile, ut quis adeo prudenter ac diligenter se habere possit in servando victus regimine, quin quandoque non erret, & ob id coacervet excrementitios humores, hos quidem expellere necesse est, ne tractu temporis

Quare annua vena sectio & purgatio sit necessaria.

oris ad articulos permeent, & ibi, ut solent, uciatus excitent. At si hoc in iis fieri expe- t, qui servandæ victus rationi plurimum udent, quid igitur prohibet, quin hoc longe iagis fieri debet iis, qui sæpissime ac latius elinquunt. Id enim hoc in regno quotidie venire observabimus. Nam adeo hic in- rebuit compotandi mos ac coëpulandi con- ıetudo, ut impossibile sit, illam effugere osse quemquam, ac præsertim Nobiles ac Magnates, cum quotidie fere lautissima pa- ent convivia.

Quamobrem non solum vivendi regimen d fugiendam podagram mihi scribendum iit, sed ea etiam afferenda ratio, qua cum enæ sectione, tum exsolvente medicamen- o excrementitios universi corporis suc- os expellere possit. Ubi autem excernen- orum fuerit multitudo, ut plerumque iis esse solet, qui crapula, & compotationibus replent, jubet Galeni liber, de his, quos urgare oportet, iis ineunte vere secari ve- am. Ubi vero humorum sit tantum corru- tela, solam dare potionem, dum adhuc sani egunt, ne subinde ægrotent. Verum, ubi uis & plenitudine, & humorum corrupte- laboret, non solum sanguinis missione il- us corpus inaniendum fuerit; sed etiam otione. At cum nihil addubitem, Illustrem Dominum repletione fere continuo esse af- ctum, cui facile accedere crediderim, non- ullam humorum etiam corruptelam, ni- il sane prohibet, quin putem duo hæc reme-

dia

dia illi esse necessaria. Cæterum, quo an
tempore hæc fieri debeant, non solum libr
nuper citato docet Galenus, sed & lib. 6
Aphor.46.sic inquiens: *Liquet, quod de hi
qui adhuc sani degunt: sed agri futuri sunt, n
evacuentur aere adveniente.* Quo fit, ut a
Februarii finem, vel ad Martij initium stati
evacuatio debeat suscipi, quæ ita mihi insti
tuenda videtur.

Minorativum.

℞. Elect. lenitiu.
Diacatholic. an. ℥ iiij. ß.

Misce cum saccharo, & fiant boli iiij. ve
v. & devorentur horis quinque ante cibum
At si magis hæc in potu, quam in Electuario
haurire cupiat. Dissolvantur cum aq. betoni
cæ q. s. & pauca aqua cinamomi, & fiat potio

Phlebotomia.

Sequenti die hora una vel altera ante ci
bum secanda erit vena communis, sive me
diana dextri brachii, nec prius claudenda
quam sanguinis ℥ vj. effluxerint. Post hæ
sequenti die ad concoctionem humorum
qui pellendi sunt, paretur hic syrupus.

Digestivũ.

℞. Syrupi de Endivia.
de Betonic. an. ℥ ß.
Aq. betonic. ℥ iij. ß.
Misce pro syrupo.

Sumatur quinque diebus continuis tepi
dus in aurora, post cujus sumptionem, si po
sit, dormiat ad libitum, & jejunet deinde ho
ris quatuor. Sumptis hisce syrupis, acci
piat sequenti die in aurora infra scripta
potionem calidam, post quam dormiat st
tin

..si potest, una tantum hora, & jejunet ho-
.. quinque. Potio ita paratur:

℞. Myrobalani.
Sebesten.
Prunor. Damasc. an. nu. iiij. *Evacuativum.*
Passular. ℥ j. ß.
Polypod. quercin. contracti ℥ ij.
Flor. cordial. an. p. j.
Folior. betonic. m. ß.
Senæ oriental. ℥ j.
Cinamomi.
Zinzib. an. ℈ j.
Sem. anis. ʒ ß.

Misce, & f. a. ex omnibus fiat decoctio in ..ua ad consumptionem tertiæ partis, & co-..tur.

℞. Hujus Colaturæ ℥ iij. ß.
Aq. cinamom. ℥ j.
Diacatholic. ʒ v.
Diaphœnic. ʒ ij.
Rhabarb. subtilit. pulver. ℈ iiij.
Agaric. Trochiscat. ℈ j.

Misce, fiat potio, & dulcoretur cum pau-.. saccharo.

Hoc facto, poterit tribus sequentibus die-..s horis tribus ante cibum mane tantum ad ..borandum ventriculum, & cerebrum su-..re infra scriptum Electuarium.

℞. Conser. rosar. ℥ j. *Electuarium.*
Mithrid. elect. ʒ. ß.
Spec. aromatic. rosar. Gabriel. ℈ j.

Misce, & fiant inde boli tres, & inauren-.., sumatur quotidie bolus unus ex his tri-..s, ut dictum est.

Rhasis, & alii nonnulli, qui podagricos à vi-
no omnino abstinere velint, idque rationi-
bus comprobant: cum tamen Illustris Do-
minus nullo podagræ affectu hactenus fue-
rit vexatus, non est, quod nunc censeam, de-
bere illum à vini potu abstinere. Cerevi-
siam autem podagricis sane laudare nequive-
rim, quod à Dioscoride scriptum sit, ejus po-
tu non modo lædi cerebri meninges, ac e-
tiam nervos; sed & pravos inde procrea-
succos. Veruntamen cum frequentissim-
sit in Bohemia cerevisiæ usus, qui tra-
temporis vertitur in naturam, cerevisiam n-
præferam, nec auferam.

Cerevisia podagricis noxia.

De repletione & inanitione.

Comedat bis in die, labanturque semp-
à prandio ad cœnam septem vel octo tem-
poris horæ, quibus universaliter, &, ut in pl-
ribus alimentorum concoctio fieri solet-
quorum eduliorum quantitas non sit ade-
magna, ut laborem ventriculo inferat. Na-
multa alimentorum quantitas, etsi sit optim-
succi, (ut Galenus inquit, in lib. de morbo-
causis, & de continui dissol. & Avicenna
primi) & quæ plurimum alimenti præbe-
possit, frigidos tamen morbos excitabi-
Maxime autem (ut Galenus inquit in lib. d-
cibis boni aut mali succi) ad morborum ge-
nerationem facit cruditas humorum, quæ e-
crapula generatur, sive boni, sive mali suc-
cibos sequatur, quanquam pejor sit, quæ
ma-

Immodica cibi repletio

nali ſucci provenit alimento. Etenim immodica repletio tam cibi, quam potus perniciosiſſima eſt. Alimentorum enim abundantia (ut Galenus inquit, libro de morborum cauſis) eo pacto naturalem noſtri corporis calorem ſuffocat, quo magna lignorum ſtrues incenſum ignem, & olei plus, quam par ſit, lampadis flammam extinguit. Quapropter eodem libro dicebat Avicenna: *Ciborum equidem menſura exiſtat, quam ventriculi robur conficere poſſit.* Ea enim recta erit menſura, quæ cum ingeſta fuerit, gravitatem non affert, in ventriculo non natat, nauſeam non commovet, neque ingenii hebetudinem facit, neque ſomnia tumultuantia repræſentat, neque ructus ſui ipſius ſaporem redolentes, poſt tempus excitat. Ideoque cibi quantitas mediocris, & ſecundum concoctricis facultatis robur eſſe debet. Illud etiam non ignorandum (ut Galenus 3. de victus ratione in morbis acutis ait) cibos multiplices, & præſertim facultate diſſimiles, magnam progignere in ventriculo turbationem, à quo ſumens Avicenna tertio primi; Nil deterius eſt, inquit, quam diverſa nutrientia ſimul adjungere, & comedendi tempus prorogare, quoniam cum poſtremum advenit nutriens, primus jam incipit digeri cibus, quod his in regionibus ſæpius in tanto Magnatum & Nobilium numero accidere in conviviis ſolet, ideoque animadvertat Illuſtris Dominus, ne ſæpius in hos incidat errores. Sciendum præterea eſt magni etiam eſſe momenti,

Menſura cibi.

Varietas ciborum fugienda.

Ordo ciborum.

non ignorare ea alimenta, quæ prima & posteriora, tam in prandio, quam in cœna ingeri debeant. Lubrica enim, ut jusc ula humida, & corruptibilia, ut fructus & pisces, concoctu facilia, ut juvenum pullorum carnes, & ova recentia, semper præcedere debent: sicuti styptica, crassa, & concoctu contumacia succedere. Nam hæc, si concoqui debent, longiori tempore in ventriculo permanere necesse est (ut Galenus de alimentorum facult. 2. memoriæ prodidit.) Pariterque cavendum, ne plus potus, quam cibi ingeratur, ne inde postmodum ventriculo innatet cibus, & vapores caput petentes affatim oriantur, quo nihil certe pejus in omni cerebri destillatione, a carticulorum doloribus. Cœna brevior sit prandio, ne multi vapores inde oriantur, & caput in somno petant. Nec obstat, quod dixerit Galenus contrarium, scilicet cœnam prandio copiosiorem esse debere, quippe quoniam à sanis, non à catarrho & articulorum doloribus vexatis, hoc fieri debere ait, cum calor naturalis in interiorib. frigiditate noctis magis delitescat. Postremo pro posse curandum est, ut quotidie alvus subducatur, quod si naturaliter fieri non possit, fiat supposito balano ex melle parato. Inquit Galenus: *quo tempore Hippocratis pauci podagra laborabant, propter vita moderationem. Nostris vero temporibus usque adeo auctis eduliis, ut nihil eis addi posse videatur, infinita est podagricorum multitudo, cum nonnulli sint, qui ne exerceantur*

Qui cibi primum assumendi.

Sanorum cœna.

Alvus singulis diebus respondere debet.

Quare podagricorum hoc tempore tanta multitudo.

tantur quidem: sed cruditatibus & ebrietatibus incumbant, & ante cibum vina bibant potentia, & rebus Venereis utantur immoderate. Ex quibus Galeni verbis facile conjicere poterit Illustris Dominus, nulla alia de causa magis gigni podagram, quam crapula, ebrietate, & malo victus regimine. Et hæc sufficiant, quoad repletionem & inanitionem, & ad ea, quæ tanquam regulæ universales in alimentorum assumptione haberi debent.

De exercitatione & quiete.

Maximum corporis adjumentum est moderata, debitoque tempore facta exercitatio, ideo, ut victus omnimodam regulam & medicamentorum omnium vires antecellat. Quod attestatur Galenus I. de sanitate tuenda, cum inquit: *Exercitationis commodo victu & medicamentis attenuantibus præstant. Nam medicamenta, quæ obstructos meatus, tum crassitudine, tum abundantia, tum excrementorum lentore reserare valent, ea quidem tum calida, tum sicca esse oportet, ideoq; & carnem liquant & solida extenuant, quod etiam ab extenuatoria victus ratione fieri accidit: at exercitationes tum solvere excrementa, tum per sudoris meatus ejicere possunt, nullo habitus nostri corporis incommodo. Nam iis firmitas quædam membris accedit, cũ & naturalis ipse calor accenditur, & ex partium inter se attritu duritiesquedã indolentiaq; comparatur.* Hæc Galenus. Sed animadvertendũ est, ne exercitium

Utilitas exercitiorum.

Exercitationis nimiæ incommoda. modum excedat. Nam teste Galeno 1. d sanit.tuend. Motus, qui modum non servan vituperandi sunt, sive ex rationali, vel appe titoria, vel animosa animi parte cientu Nam motus, qui modum nimium excesse runt, biliosum animal reddunt, febres, phre nesin, erysipelata, & cæteros calidiores pro creant affectus. Ideoque exercitation modum excedentes, nullo pacto ad tuenda sanitatem faciunt. Verum quemadmodu immoderata exercitatio maxime nocet; i quidem etiam obest exercitatio illa, quæ in tra modum subsistit, cum teste Galeno, loc præscripto, etiam animal pituitosum redda viscerum quorumlibet obstructiones facia apoplexiam, epilepsiam, & fluxiones conci piat, & podagram, & articulorum dolores ex citet. Nam ea de causa Galeni tempore (refert 6. Aphorismor. 28.) & victus intem perantia Eunuchi podagra laborabant. Qu

Terminus exercitii. autem tempore & termino ab exercitation sit desistendum, optime docuit Galenus se cundo & quinto, de sanitate tuenda; cum in quit: *Qui exercentur, exerceri debent, quou que corpus intumescat, color floridus apparea & prompte & æquabiliter sudorem, cum cal do vapore mixtum, exundit. Nam cum ali quod horum fuerit mutatum, statim inhibend exercitatio est.* Ac hæc proprie mediocris di citur & salubris; sicuti levis inutilis, & immo dica nocens. Quapropter dicebat ide Galenus 3. de sanitate tuenda, Qui tantu tuendæ bonæ valetudinis causa exercentu

i

s nec necessum, nec utile plane est, immo- dicos adire labores, cum non solum corpus attenuent, & lassitudines inferant: sed humores agitent, & defluxionibus aptent. At contrarium agit moderata exercitatio, ubi quis podagram fugare cupiat. Quippe, inquit Galenus 6. Aphoris. clarum est, & in podagricis manifeste apparens, quod influente aliquo ad pedes humore superfluo, passio generatur, si nunquam igitur hic humor influeret, liquet, quod neque unquam accideret passio: non fluet autem, si semper vacans superfluitatibus corpus extiterit; erit autem vacans superfluitatibus, si mediocri exercitio utatur, & homo bene cibum coxerit, unde & desidiæ, & crapulæ ejus nocent.

Somnus & vigilia.

Somnus, ut in definitionibus inquit Galenus, est quies, vacatioque ab animariis actionibus, quam conciliat utilis materia, quæ ex ventriculo in cerebrum colligitur. Vel est remissio animæ secundum naturam à finibus ad principatum; Et prorrhet. comment. 11. inquit idem Galenus: *Demonstravimus vigilantiam quidem fieri, tum propter siccitatem, tum caliditatem primæ sentientis partis, id est, cerebri, sicuti somnum ex contrariis, cum scilicet ex humidi utilis copia gravetur corpus, quomodo ex crapula profundus erit somnus.* Is autem necessarius omnibus est, ut sensus ab exercitatione quiescant, ut alimentum non

Somnus & vigilia.

h 5 modo

modo in ventriculo concoquatur, sed in to-
ta corporis mole, ut resolutæ corporis facul-
tates instaurentur, & ut corpus totum labo-
re affectum refocilletur. Probatur autem
(ut Paulus & Avicenna attestantur) no-
cturnus scilicet, duabus vel tribus horis
præsumpta cœna; & cum jam cibus in ima
ventriculi parte residet. Nam ad concoctio-
nem perficiendam longiori somno indiget
natura. Id enim longe melius nocte, quam
die fieri potest. Nec tamen ob id longiori
tempore, quam septem vel octo, ad summum
horarum spacio est protrahendus. Cum
(Galeno teste 2. de victus ratione in acutis)
somni prolixitas corporis & capitis grave-
dines efficiat, admodum humectet, ut ha-
lituosa concipiat excrementa. Quo fit, ex
Pauli & Avicennæ sententia, ut importunus
somnus animales facultates imbecillitate af-
ficiat, innatum calorem extinguat, caput
aggravet, memoriam destruat, nauseam in-
ducat, calorem inficiat, & malum totius cor-
poris habitum gignat. Cavendum præte-
rea pro posse est à meridiano somno. Nam
qui interdiu, ut Paulus lib. 1. fatetur, obdor-
miscunt, integrum tempus ad absolutam ali-
mentorum concoctionem non habent:
Nam interrupta ante horam suam coctio-
ne, à meridie resurgentes, subinde acidos
ructus edunt, ac cerebrum etiam flatibus
repletur, & ut Avicennæ testimonio com-
probatur, humentes procreat morbos, co-
lorem inficit, lienem auget, nervos imbecil-

Somnus debet esse nocturnus.

Importunus somnus.

Somni diurni incommoda.

:s reddit, segnitiem parit, & memoriam estruit. Ideoque nervorum & articulo-ım doloribus vexatis admodum impro-atur. Statim præterea à cibo dormien-um non est, quippe quoniam oculis obest, aput replet, & corpus totum multis im-edit modis, sicuti statim post exercitatio-iem, post balneum, & evacuationem, etiam ion obscure nocet. Decubitus autem, ut Avicenna jubet, primo in dextrum latus, apite mediocri altitudine super pulvinari ollocata, aptari debet, ac deinde in sini-trum, quo cibus prompte ad ventriculi undum descendat, ut à jecore illic incum-ente concoctio adjuvetur. At super dor-um decumbere ab omnibus improbatur au-horibus, cum multorum testimonio, fluxio-e tentatis sit pestilens, & comitialem mor-um, apoplexiam, paralysin, & ephialten oncitet. Ex quibus concludi potest, quod ongiori tempore protrahere somnum, ca-arrho & podagra vexatis, sit admodum in-onveniens, ideoque recte probari potest iicterium illud: *Esurient, sitiant, vigilent, qui heumata curant.*

Non statim à cibo dormiendum.

Dormiturus latus dextrū prime, mane sinistrum.

Decubitus super dorsum incommoda.

Accidentia animi.

Sub hoc membro Doctores etiam de coi-:ntractare consueverunt, quo fit, ut ego eo-:um prosequar institutum. Coitus igitur :um superfluum quiddam semen appellatum, è corpore educat, necessarius omnino existit.

Animi accidentia.

Coitus.

existit. Nam cum in assuetis non exerce-tur (ut latius Galenus in 6. de locis affect. testatur) tam in viris, quam in fœmellis, morbos valde graves excitat, scilicet melancholiam, mœstitiam, capitis gravitatem, ciborum fastidium, ac etiam febres. A quo sumens Halyabbas 5. Theoricarum: Si seminis, inquit, exuberantia suis aucta in vasis, coitu non evacuatur, aut à natura non expellitur, in inguinibus fit, & aliis corporis partibus non levis extensio, omnique in corpore gravitas, sæpeque suis semen calefit in vasis, & febris. Nonnunquam autem ejus ascendunt ad cerebrum vapores, ubi & pessimos generant morbos, scilicet sensuum, & intellectus hebetudinem, capitis gravitatem, oculorum tenebras, temperamenti permistionem, ciborum inappetentiam, cordis tremorem, & venenum viperino simile, quo repentina morte quandoque nonnulli correpti sunt. Quamobrem à moderato coitu Illustris Dominus nullatenus abstineat. Quapropter in arte Medicinali dicebat Galenus: *Etsi Venereorum, juxta Epicuri sententiam nullus est usus salubris: attamen revera confert. Si tantum intervalli in eorum usu adhibetur, ut neque resolutio aliqua sentiatur, & ipse homo quodammodo levior factus videatur ac melius spirare.* Tempus vero ad coitum exercendum opportunum erit, cum in excessuum omnium mediocritate corpus fuerit constitutum, cum scilicet neque supra modum plenum, neque vacuum extiterit.

Venenum vipereo simile è semine.

Q

qua ratione concludi potest, horam coitus incommodissimam esse, cum jam prima alimentorum concoctio sit absoluta. Ideoque errore ducuntur, qui statim post cœnam, vel prandium tenso alimentis ventriculo, ac crapula largiore repleto, cum suis uxoribus congrediuntur, minime animadvertentes, quod magna corporis jactura naturalem calorem ab alimentorum coctione divertant. Verum ab immoderato Venereorum usu maxime abstinendum est. Nam sicuti eorum abstinentia maxime nocet, pariformiter frequentia multa humani corporis naturam destruit. Et propterea libro de semine dicebat Galenus: *Omnia animalis vasa, & membra tantisper evacuari necesse est, quoad repleatur id, quod potentissimum est.* Atque hoc modo accidit, ut his in occasionibus omnes animales partes, tam seroso humore, quam vitali spiritu priventur: siquidem hic quoque ex arteriis una cum genitali humiditate externitur. Nihil igitur mirandum est, si ii, qui immoderato coitu utuntur, imbecilliores evadant, cum & universum corpus utrorumque horum purissima parte fraudetur, & accedat etiam voluptas, quæ vel sola adeo idonea est, ad vitales vires dissolvendas, ut nonnulli jam nimia voluptate affecti interierint. A nimio igitur coitu abstineat Illustris Dominus, ac neque repleto corpore, neque post balneum, aut purgatorium medicamentum, aut post sanguinis missionem, aut post labores, aut vigilias, coitu statim utatur. Quanquam

Immoderatus coitus.

Voluptas.

quam minus longe sit malum ex Galeni sententia, in arte Medicinali, cum mulieribu congredi corpore repleto, quam evacuato calefacto quam infrigidato, humecto quam exsiccato. Abigat præterea à se omnem pro posse iracundiam, & quamlibet tristitiam.

Ira.

Quippe, quoniam sicut hæc corpus infrigidat, naturalem calorem extinguit, concoctionem corrumpit, & ossa, ut inquit Salomon, exsiccat: ita illa bilem accendit, ventriculum inficit, sanguinem perturbat, tremorem commovet, & maniam inducit: sicut etiam magna & ponderabilia negotia cerebrum & intellectum hebetant, & melancholicos humores procreant. Pro posse igitur omnia hæc mala animi machinamenta à se avertat, & omni quidem studio & prudentia gaudeat & lætetur. Postremo, sciat Illustris Dominus, quod teste Galeno rectum vivendi regimen tanti existat momenti, ut quam plures ab ejus instituto non discedentes, à diuturnis, & admodum periculosis morbis evaserint; ideoq; in hac non parva est habenda fiducia. Sed de his hactenus.

Quare annua vena sectio & purgatio sit necessaria.

Reliquum nunc est, ut de sanguinis missione ac purgantibus medicamentis aliquid in medium adferam. Nam cum arduum admodum ac difficilimum sit; imo etiam impossibile, ut quis adeo prudenter ac diligenter se habere possit in servando victus regimine, quin quandoque non erret, & ob id coacervet excrementitios humores, hos quidem expellere necesse est, ne tractu temporis

oris ad articulos permeent,& ibi, ut ſolent, cruciatus excitent. At ſi hoc in iis fieri expe- it, qui ſervandæ victus rationi plurimum udent, quid igitur prohibet, quin hoc longe agis fieri debet iis, qui ſæpiſſime ac latius elinquunt. Id enim hoc in regno quotidie venire obſervabimus. Nam adeo hic in- rebuit compotandi mos ac coëpulandi con- uetudo, ut impoſſibile ſit, illam effugere oſſe quemquam, ac præſertim Nobiles ac Magnates, cum quotidie fere lautiſſima pa- ent convivia.

Quamobrem non ſolum vivendi regimen d fugiendam podagram mihi ſcribendum uit, ſed ea etiam afferenda ratio, qua cum ena ſectione, tum exſolvente medicamen- o excrementitios univerſi corporis ſuc- os expellere poſſit. Ubi autem excernen- orum fuerit multitudo, ut plerumque iis eſſe ſolet, qui crapula,& compotationibus replent, jubet Galeni liber, de his, quos urgare oportet, iis ineunte vere ſecari ve- am. Ubi vero humorum ſit tantum corru- tela, ſolam dare potionem, dum adhuc ſani egunt, ne ſubinde ægrotent. Verum, ubi uis & plenitudine, & humorum corrupte- laboret, non ſolum ſanguinis miſſione il- us corpus inaniendum fuerit; ſed etiam otione. At cum nihil addubitem, Illuſtrem Dominum repletione fere continuo eſſe af- ectum, cui facile accedere crediderim, non- ullam humorum etiam corruptelam, ni- il ſane prohibet, quin putem duo hæc reme-

dia

dia illi esse necessaria. Cæterum, quo ann tempore hæc fieri debeant, non solum libr nuper citato docet Galenus, sed & lib. 6. Aphor. 46. sic inquiens: *Liquet, quod de his qui adhuc sani degunt: sed agri futuri sunt, ni evacuentur aere adveniente.* Quo fit, ut a Februarii finem, vel ad Martij initium statin evacuatio debeat suscipi, quæ ita mihi insti tuenda videtur.

Minorati-vum.

℞. Elect. lenitiu.
Diacatholic. an. ℥ iiij. ß.

Misce cum saccharo, & fiant boli iiij. ve v. & devorentur horis quinque ante cibum At si magis hæc in potu, quam in Electuario haurire cupiat. Dissolvantur cum aq. betoni cæ q. s. & pauca aqua cinamomi, & fiat potio

Phleboto-mia.

Sequenti die hora una vel altera ante ci bum secanda erit vena communis, sive me diana dextri brachii, nec prius claudenda quam sanguinis ℥ vj. effluxerint. Post hæ sequenti die ad concoctionem humorum qui pellendi sunt, paretur hic syrupus.

Digestivū.

℞. Syrupi de Endivia.
de Betonic. an. ℥ ß.
Aq. betonic. ℥ iij. ß.
Misce pro syrupo.

Sumatur quinque diebus continuis tep dus in aurora, post cujus sumptionem, si pos sit, dormiat ad libitum, & jejunet deinde ho ris quatuor. Sumptis hisce syrupis, acci piat sequenti die in aurora infra scriptam potionem calidam, post quam dormiat st

ti

m, si potest, una tantum hora, & jejunet ho-
quinque. Potio ita paratur:

℞. Myrobalani.
Sebesten.
Prunor. Damasc. an. nu. iiij.
Passular. ℥ j. ß.
Polypod. quercin. confracti ℥ ij.
Flor. cordial, an. p. j.
Folior. betonic. m. ß.
Senæ oriental. ℥ j.
Cinamomi.
Zinzib. an. ℈ j.
Sem. anis. ℨ ß.

Evacuativum.

Misce, & s. a. ex omnibus fiat decoctio in qua ad consumptionem tertiæ partis, & co-tur.

℞. Hujus Colaturæ ℥ iij. ß.
Aq. cinamom. ℥ j.
Diacatholic. ℨ v.
Diaphœnic. ℨ ij.
Rhabarb. subtilit. pulver. ℈ iiij.
Agaric. Trochiscat. ℈ j.

Misce, fiat potio, & dulcoretur cum pau-co saccharo.

Hoc facto, poterit tribus sequentibus die-bus horis tribus ante cibum mane tantum ad roborandum ventriculum, & cerebrum su-mere infra scriptum Electuarium.

℞. Conser. rosar. ℥ j.
Mithrid. elect. ℨ. ß.
Spec, aromatic. rosar. Gabriel. ℈ j.

Electuarium.

Misce, & fiant inde boli tres, & inauren-tur, sumatur quotidie bolus unus ex his tri-bus, ut dictum est.

Hæc itaque sunt Generose Domine C-
mes, quæ pro regimine præservativo cont
podagram tibi scribenda duximus. Qu
si servabit, non vereor, quin illi maxime fi
profutura, ad laudem Dei omnipotenti
& optimi maximi, qui solus omnes sanat la
guores.

In podagra, pro quodam Magnifico Domino,

D. JOAN. CRATONIS

CONSILIVM XXII.

MAgnificus Dominus rectam victus r
tionem tutissimam & verissimam Me
dicinam, quemadmodum Hippocrates no
ster nos admonet, esse putet: Eam igitur, f
quidem se à medicamentis juvari postula
observet. Longum vero esset recensere sin
gula, quæ in victu observanda: in pauca ig
tur contraham. Simplicissimo victu conte
tus sit. A potu vini, si potest, abstineat, aut v
num minime potens, neque acetosum, qua
parcissime bibat. Pisces modice & raro atti
gat. Cancris non utatur. Olera & legumi
vitet. Sunt tamen magni Medici, qui usu
brassicæ singulariter commendant, & lab
rantibus podagra tunc cum adest dolor, so
lam brassicam edendam præscribunt. Ho
quidem certum est, quo victus parcius ali
mentum præbet, & salubriorem esse. Itaqu
podi

Vinum nec potens, nec acetosum Podagricis in pauca quantitate conceditur.

Brassica.

Regula podagricorum

dagricis cavendum à gallinarum & capo- *Gallinarũ & caponum carnes podagricis vitanda.*
m carnibus, quia multi ſunt nutrimen-
& copioſum ſanguinem generant. Ab
o paſtu ad alium ſeptem ad minimum ho-
interponat. Poſt cibum neque ſtatim bi-
,neque dormiat. Ante cibum ſe exerceat,
des tamen neque eundo, neque equitando
rceri velim. Horis tribus poſt cœnam
bitum eat. Venus moderatiſſima ſit. Bal- *Balnea.*
, niſi ſudorifera, nulla. Alvus ut quoti-
ſit aperta, operam det. Si facile vomere *Vomitus.*
ſſet, nihil conducibilius, quam ſi vel ſin-
lis menſibus, vel certe tunc, cum acceſ-
nes timendæ, vomitu ſe expurgaret: ſed
naturæ quaſi vim faciat non ſuadeo. Uti-
mum autem eſt podagricis, ut ſingulis
bus mane in lecto ſudent, & ſi non con- *Sudor.*
vere hoc, facere adſueſcant: Nam ſeroſi
nores plurimum ſunt podagricis noxii,
que per ſudorem & urinam expurgandi. *Signa adventuri paroxyſmi.*
quoties ſudores non prodeunt, & urina
ca eſt, certum eſſe podagræ adventan-
initium ſciat. Ad utramque intentionem
te dantur matutine duo cochlearia ſucci *Succus è baccis ſambuci.*
ccis ſambuci, cum ſaccharo præparati ad
dum ſyrupi. Fomenta etiam pedibus ad- *Fotus poſt paroxyſmũ.*
ventur ex decocto artemiſiæ, origani, ab-
hii, & chamomillæ in vino & aqua. Fiat
em vas, in quo fumum pedibus excipiat,
ut bene concaleſcant, tecti. Hoc fomen-
utiliter adhibetur poſt paroxyſmum
dagricum. Sed cum jam dolor eſt præſens
ue incipit malum, nequaquam fomentum

Curatio podagræ invadentis. adhibendum. Applicanda vero sunt ini quæ partem roborant, & affluxum nim prohibent. Itaque scobem cornu cer sumat, in aquam verbasci ponat, & perc tam aquam pedibus seu parti, ad quam fit fluxus, applicet. Deinde sola aqua verb utatur, vel succo, qui in vase vitreo flori verbasci repleto, & soli exposito, reperi Nam iste succus est longo potentior. stremo folia Tabaci calefacta apponi sunt, & cum dolores remittunt, fomenta hibere. Pedes neque inungi neque a suadeo. Caput autem abluere ante nam ex lixivio, in quo polytrichum fit coctum, nec postea se aëri exponere, vel facere in balneo sudorifero utilissimum Sed cum Magnificus Dominus lotiones ferat, de his plura non scribo. Usus T riacæ vel Mithridatii in hyeme valde c veniens. Abstinentia vero maxima M cina.

Succus verbasci.

Folia Tabaci.

Capitis ablutio.

Abstinentia maxima Medicina.

In eodem casu, pro eodem,

D. JOHAN. NÆVII

CONSILIUM XXIII.

MAgnifice Domine, ex literis M.T. tellexi, M.T. nunquam gravius ex loribus podagricis laborasse, quam hoc se stri, in absentia Doctoris ordinarii, quod nihil remedii applicare ausa fuerit. Et

M.

T. à me petat, in his consilium, & remedia, il omnino mallem, quam me M. T. hac in te pro declaranda voluntate gratificari se: Quamvis M. T. meo consilio non ma- pere egeat : cum Cæsareum Medicum tonem habeat, cujus consilio & opera possit. Est præterea in hoc morborum ere podagra, quæ mitigationem non- quam admittit, curationem raram aut lam, juxta illud ingeniosissimi Poëtæ:

Solvere nodosam, nescit medicina podagram.

Sunt tamen remedia, quibus insultus po- grici præveniri, averti, & mitigari possunt, e puto M. T. à Medicis adhibita esse. Est tem ex morbis rheumaticis, qui certis ibusdam periodis invadere solent, hæc nen certitudo mala admissa victus ratione erdum turbatur, ut & invasionis tempus nsuetum antevertat, aut protrahatur nnunquam. Animadvertenda igitur vi- s ratio, qua citius solet accersiri & ex- ari morbus. Exacerbatur sæpe ira, & ex- descentia animi, venere intempestiva, collecta plenitudine humorum, quæ pur- tibus clementioribus, & præsertim cly- ribus, humores non moventibus valide, pestive est submovenda, & prius tollen- , quam illa ratione temporis anni, aut mo- movetur ad fluxum. Si igitur humores sua- er subtracti, imo revulsi fuerint, minus mole-

Causa externa podagræ.

molestiæ inferre possunt , nec tam grav
morbum generare. Hoc tempore M. T. p
scriberem rationem purgandi, si de temp
invasionis paroxysmorum constaret , & c
do hæc Medicum præsentem pro sua d
ctrina administraturum , una cum ratione
Vina Moravica nervis infesta. ctus, in quo suadeo, ut à vinis Moravicis a
stineat, quæ nervis valde nociva esse exi
Thermæ Landeccenses. mo. De Thermis Landeccianis , quæ à M
dicis M. T. proponuntur nihil judicare p
sum, cum mihi sint ignotæ prorsus , & ign
etiam causa morbi , sit ne calida, an frigi
Frigidæ causæ non oberunt, si erunt temp
ratæ. Sin minus, & morbus est à calidis hum
ribus, ab iis *M*. T. omnino abstinendum p
to. Ne tamen M. T. defuisse omnino, aut n
gratificari voluisse videri possim, mitto du
rum remediorum formulas, altera qua u
sum, & adhuc utor in doloribus à calida ca
sa, signatum litera A. altera, qua in frigida,
quarum facultates M. T. experiri poteri
tiam, non nocebunt spero , si nihil juveri
Vellem tamen aptiora administrare, si mi
de certa morbi causa constaret. Aqua imp
nitur tepida loco doloroso , panno lineo, q
ubi exiccatur , iterum humectatur & i
ponitur , quemadmodum etiam agendu
cum Emplastro . quod calidum imponit
Consul quidam noster graviter cum podag
Pinguedo equina. conflictatur , pinguedinem equinam ca
dissime imponit ex parte colli equini desu
ptam ex qua juba dependet , multis rem
dium prædicavit, Usus est & medulla equ
ru

m, ex equis sanis occisis desumpta. Usus *Lixivium à stercore ciconiæ.*
& lixivio ex stercore ciconiæ, quod loco
olorosо imposuit. Et ne fluxio podagrica
gereretur, subinde averterem clysteri, aut
ilulis ante cœnam sumptis, quarum descri-
tionem subjunxi, non quod putem igno-
re Medicos: sed potius, ut ostendam vo-
ntatem M.T. meam. Gratias autem ago
A.T. pro transmissa ambra, cujus cum tres *Ambra.*
ecies ab Arabibus describantur (fuit enim
Græcis ignota) ex iis grysea censetur optima.
uto autem odorem illius resolutũ in trans-
issione, nam meliorem vidi. Est autem
axime familiaris calori nostro nativo, ex-
ibita cum ligno aloes & coralliis redacta
n pillulas. Novi summum Principem, qui
is pillulis alternis diebus pro arcenda ca-
hexia utitur. Puto autem ambram non *Cachexia.*
sse ex piscibus, ut quidam opinantur, sed ex
aphtæ genere, quod succinum orientale
emonstrat, moschum vel ambram olens, *Ambra à naphta genere.*
ujus momentũ, vel particulam M.T. trans-
nitto. Nec magnopere interea interest,
x quibus oritur, scire, modo usum cogno-
camus, quem ex Arabibus petimus, qui in
rtem nostram ambram induxerunt. Usi
int ea creberrime ob eam facultatem, quam
ræstat calori nativo. Gratias ago M. T.
uod transmiserit, & cum studiosissimus sim
mplicium medicamentorum, nulla ac M.
T. me sibi devinctiorem reddere poterit,
uam transmissione talium rerum & mate-
iarum rariorum, Christus M. T. ab hoc

pessimo dolore custodiat, & conservet, cu
M.T. commendo. Lipsiæ 12. August. Ann
1579.

*Sequuntur formulæ remediorum, quarum fi
mentio in hoc consilio,*

Aqua podagrica. ℞. Locustarum tiliæ, hoc est, propaginu
recentium tiliæ incisarum ℥ j. Infundantu
in aquis, Ungulæ Caballinæ, Endiviæ an. ℔
ß. Extrahatur mucillago s. a. in qua dissolve
Boli armen. oriental. opt. ℈ iiij. Misce, detu
in fictili. Signetur A.

Emplastrū. ℞. Pulpæ similæ durioris non acid
tritæ ℥ j.
Pulver. Folior. Chamomel.
Verbasci.
Melilot. citrin. an. ℥ ß.
Cum sem. papaver. in expressio
olei illius relictar. ℥ ij.
Radic. Hyoscyami alb. ʒ ij.
Mandragoræ ʒ j. ß.
Flor. cassiæ recent. extract. cum aq
sempervivi ʒ j.

Coq. in lacte caprino, in quo opii g. j.
dissolutum fuerit, ad spissitudinem pulti
Utatur pro emplastro, quoties exiccatu
fuerit, imponatur recens, sive die, sive noct
Signetur B.

Pillulæ. ℞. Turbith. Hermodactyl. an. ʒ ß.
Cinamom.
Galangæ.

Anisi.

Serapin. an. g. xv.

Zinzib. g. x.

Sacchar. crudi ℥ ij.

Diagrid. g. v.

Pulverisata subigantur cum succo cauliũ, [illegible] formentur pro ℈ j. pill. vij. Dentur in pi[illegible]de M. T. sumat pro vice pillulas vij. hora [illegible]te cœnam, & elapsa hora moderate cœnet, [illegible]ontenta uno ferculo. Quod si sequenti die [illegible]on ter alvum subduxerint, augeat nume[illegible]um pillularum, donec ter vel quater alvum [illegible]bducant, & revellant humores ad debiles [illegible]artes fluentes.

[illegible] præservatione, & curatione podagræ, pro quodam Nobili viro,

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIUM XXIV.

Nobilis quidam Salisburgensis Podagra subinde hoc modo jam diu laborat, [illegible]uo infra scripsi, ea de causa, ut Excellen. D. [illegible]edicus ægroto consilium dare facilius pos[illegible]. Iste igitur Nobilis alias rarissime ægrota[illegible], & habet corpus satis plenum atque robu[illegible]um. Dum in istis locis, nimirum Salisburgi, [illegible]bi omnium generum vina optima, & fortis[illegible]ma habentur, utpote Ungarica, Austriaca, [illegible]henensia, Tyrolensia, commoratur, & in [illegible]ula Reverendiss. Principis Archiepiscopi *Historia casus.*

Salisburgensis degebat : vino bono, ut s ab Aulicis, nimium usus est, & potus semp fuit major & crebrior ipso cibo. Ex ea r ante decem annos sensit podagræ initium quam podagram cum per aliquot annos no vehementem experiretur, existimavit ean plane tolli posse, si Thermis uteretur. Itaque Episcopali Medico etiam dissuadente, discessit tamen in Thermas, quas vocant Gasteinenses, in Raurica valle sitas, qua insignem præ cæteris vim calefaciendi habere dicuntur. Reversus ex Thermis, paulatim pejus habere cœpit, nec tamen sæpe à vino forti & copiosiore abstinuit, nec corpus multum exercuit. Ab eo tempore Podagra paulatim augescente superioribus proximis annis sæpius quotannis laborare cœpit, maxime vero circiter mensem Martium, aut paulo post, deinde æstivo tempore, tertio circiter mensem Novembris. Et quanquam alias præter ista tria tempora podagra laboret : tamen ita levem dolorem sentit, ut non necesse habeat decumbere, sed mense Martio, item æstivo tempore Podagra eum vehementior invadit, ita ut etiam nec pedibus, nec manibus per aliquot septimanas uti queat. Quando autem eum Podagra istis tribus temporibus invadit, tunc primo die & nocte satis magnum sentit dolorem, sed posteaquam dolor remisit vehementior, tunc ægrotus, si modo in lecto quiescit, nec se movet, dolorem admodum tolerabilem sentit, atq; eo modo in lecto se susten-

Thermæ Gasteinenses.

tat

tat, ita tamen, ut nec Podagrici tumores interim abeant & evanefcant, nec membra atque nervi relaxari videantur: atque hinc fit, (quemadmodum nuper hoc menfe) ut per quinque aut fex feptimanas, aut etiam paulo diutius, nec ftare, nec ire poffit, & à famulis ex alio lecto in alium portari debeat. Porro ægrotus podagricum dolorem non tantum in pedibus, fed interdum etiam in genibus, & manibus percipit, interdum etiam circa cubitos, axillas, coxas, femur utrumque. Interdum etiam in finiftro latere Podagra laborat, ficut hoc menfe, quo jam diu in tergo tantum decumbere cogitur, nec latera movere poteft. Quod autem ad ipfius dolorem attinet, eum ægrotus non tantum fentit, quantum alii podagrici fentire dicuntur. Etenim in ipfo etiam dolore tactum ferre poteft, etiam non fubtilem. Ægrotus delicatis cibis non eft affuetus, fed gaudet cibis craffioribus & fortioribus. Itaque hactenus carne bubula Ungarica libenter vefci folitus eft, fed non in magna quantitate. Quod vero attinet ad exercitium corporis, eo admodum raro ufus eft. Munus enim quo apud Principem fungitur, ei potius ingenium quam corpus exercere permifit. Agit autem annum circiter quinquagefimum. Etiam decem fuit liberorum pater, uxorem autem cum duceret, annos habebat circiter triginta. Quoties autem Podagra laborat, tunc quoad cætera bene valet, nec ullum ftomachi aut aliorum membrorum vitium animadvertit.

Podagra lateralis.

Quia

Quia vero sibi vehementer timet, ne Podagra tam diuturna, & in singulos annos vehementior, radices tandem agat, atque sibi lethalis existat, ideo ad Excellentiss. D. Medici consilium confugit, & etiam atque etiam rogat, ut sua Excell. sibi præscribat atque suadeat, quomodo morbus iste (qui communiter incurabilis habetur) si non tolli, saltem aliqua ex parte levari, ejusque progressus impediri possit. Hoc quoque non omittendum puto, urbem Salisburgum, ubi ægrotus habitat, esse prope montes altissimos sitam, & aërem habere haudquaquam subtilem, sed crassiorem. Ægrotus existimat morbum suum oriri ex calidis fluxionibus, atque eum morbum lenire posse sperat, vel purgationibus singulis annis certo tempore adhibendis, vel venarum sectionibus, vel adhibitis cucurbitulis, vel bona diæta in cibo & potu, aliisque rebus instituenda, vel aliis modis, de quibus Excellen. Dn. Doctor optime consulere poterit. Ægrotus alioquin difficili natura est præditus, & medicamenta atque purgationes in ipso non facile operantur, præsertim leviores. Hæc igitur est ægroti istius Nobilis & morbi ejusdem descriptio, secundum quam ut E. V. consulere, & consilium literis mandare dignetur, sæpe dictus ægrotus tam rogat vehementer, quam valetudinis amans erga E. V. cupit esse gratissimus.

D. Hie-

D. Hieronymi Capivaccii, Medicinæ Practicæ in schola Patavina Professoris Primarii, ad propositum casum responsio.

INTELLEXI Nobilem hunc virum ter singulis annis ab articulorum doloribus cruciari, quos dolores voluntariæ motionis noxa comitatur, vi cujus cogitur à sibi consuetis muniis abstinere, quia non stare nec ambulare potest, sed à familis de loco ad locum defertur. Ipsum dolores hi præsertim secundum inferiores artus molestant, qui non tamen vehementes adeo & intensi sunt, ut vitalium indicationum rationem subeant, imo nec affectas partes digitis prementibus hos exacerbari contingit. Ab his malis, quando absunt, corpus suum præservari Nobilis optat, atque ita, ut vel in hæc non amplius incurrat, vel ea saltem placide magis, & per majora intervalla affligant: sed cum Medicos rationales non deceat affectionis alicujus præservationem præscribere, nisi prius affectionis causa inventa & inspecta: Idcirco priusquam, ut ab his malis præservetur, quid sit agendum, quave ratione procedendum, scribam: necesse fore existimavi, brevissima oratione horum morborum causas exquirere. Motionis igitur voluntariæ noxa contingit à natura offensa, labefactata pariter & impedita. Labefactatur ob malam compositionem, quæ consistit in angustia, reple- *Causa læsionis facultatis motivæ.*

repletioneque cavitatum articulorum, & in aucta supra modum magnitudine ligamentorum, tumore scilicet. Impeditur autem ob intemperiem earundem partium frigidiorem & humidiorem.

Cæterum malæ compositionis & intemperiei jam dictæ causa opifex proxima est humoralis materia confluxa, quæ sui corpulentia malam structuram efficit, sed qualitate altera. Solet autem in membris materia præter naturam colligi, vel paulatim & via quadam congestionis, quando nimirum pars infirma ægre concoquit, ratione ejus offensæ concoctionis excrementa in parte multiplicantur & acervantur: vel confertim & via confluxionis, quando materia vel attrahitur, vel transmittitur. In hoc Nobili vero materiam humoralem in artus confluere judico, quia ipsum repente affectus hi arripiunt. Namq; cum horum locorum nullus calor immodicus præcesserit, nullus etiam dolor hæc graviter lancinans antegrediatur, existimo materiam humoralem in artus excurrere per viam transmissionis. Accidit autem in artubus materiæ fluxionem firmari propter imbecillitatem, quam ascititiam ex relatis conjicio, propter malam vivendi rationem in cibo & potu, & ob veneris usum. Quas causas multum posse & ad refrigerandos, humectandos, & immoderate laxandos artus, omnes norunt. Materia hujusmodi ab initio mista est ex sanguine, bile, & pituita. Dico autem ab initio, quia temporis intervallo

vallo humores calidiores in tenuitatem resolvuntur & transpirant. Pituita vero sui frigiditate, crassitie, & lentore calori resistens permanet. Atq; hinc evenit dolores esse in principio acerbiores, qui postea dissolutis diminutisque calidioribus humoribus mitescunt. A toto corpore materia hæc in artus per venas propellitur, quæ materia peccans, cum opus præter naturam sit, læsam aliquam functionem consequitur. Et hæc functio est & chylificatio & sanguificatio. Chylificatio quidem ratione pituitæ, sanguificatio ratione calidorum humorum. Offensa autem est chylificatio, non læsa facultate co-ctoria, quia ex casu mihi proposito intelligo, ventriculum Nobilis viri & robustum satis, & bene temperatum esse: sed ob errorem externum, qui oritur à causa externa, à cibis scilicet crassis, & immodico vini haustu. Sanguificatio etiam vitiatur partim læsa facultate & labefactata ob intemperiem calidiorem jecoris, & ob errorem externum, vinum scilicet merum & potens, à quo vino potuit etiam jecur accendi. Dum peccantes hi humores copiosi & noxii colliguntur in venis totius corporis, non mirum est si otio & quiete, cum nequeant consumi, sæpe aggravantes atque molestantes vim expultricem, propellantur ad artus, tanquam ad cloacas quasdam, & præcipue ad inferiores; tum quia naturæ impetu crassiores humores deorsum potius vergunt, quam sursum, tum etiam, quia hi magis à fonte caloris distant.

Gratia

Indicationes. Gratia igitur præservationis oculos ad du potissimum dirigere expedit, ad materiam scilicet peccantem; & ad partes affectas. Ratione materiæ jam genitæ, oritur indicatio evacuandi, ratione vero confluxionis revellendi. Et quia non licet materiam peccantem in quali, purgare, nisi primo alteretur & præparetur, ideo oritur etiam indicatio præparandi. Cumque non liceat materiam peccantem in quanto evacuare, nisi primo; si quæ sunt in primis viis excrementa, educantur; ideo oritur indicatio leniendi. Quoad partes affectas, artus omnes, præsertim inferni, calefaciendi, siccandi, vel leviter densandi sunt. Jecur etiam moderate refrigerandum. *Prognosticon.* Scopos hos absolvi quidem posse confido, cum in visceribus effatu dignæ distemperantiæ non sunt, (quæ quasi semper hos ita affectos comitantur) non ex toto tamen, nec ita facile, futuram hanc præservationem polliceor, propter antiquam & inveteratam articulorum imbecillitatem. *Auxilia.* Jam ergo auxiliorum materia proponantur. Ex chirurgico fonte elicio *Vena sectio.* sectionem venæ, hirudines & cauteria. Nam cum vitia articularia sint magni momenti, quis existente plenitudine hæc efficiente & fovente, aut producere potente, magnum auxilium sanguinē minuens differret? Cujus magni auxilii materia est venæ sectio. Hoc ergo vere futuro proximo absentibus malis, audacter vena basilica dextri cubiti aut communis aperiatur, & sanguis in ea educatur

...tur copia, quæ videbitur præsenti Medico ...ngrua & idonea, pro ratione & plenitu...nis indicantis, & virium permittentium. ...utumno postea antea malorum invasionem ...nguis adhuc evacuari poterit debili auxi...o, ac proinde hirudinibus hæmorrhoidibus ...hibitis, ne magna nimium fiat bis in anno ...cta vena, ratione ætatis & virium spiritus ...ialis dispendium. Cauteria etiam probo, ...on in cruribus quidem, propter maximam ...rum partium imbecillitatem, sed in bra...iis potius. Per hæc enim emissoria fiet re...ulsio, maxima humorum colluvie à natura ...tra corpus per hæc depulsa & expurgata. ...fonte Pharmaceutico gratia lenitionis ...entris elicio, vel mel rosaceum solutivum ...m Manna, si excrementa pituitosa & satis ...rassa primos obsidebunt ductus, dissolutum ...aqua stillaticia betonicæ, sin minus rosat. ...lut. dissolutum cum aqua stillaticia cicho... Gratia præparandæ materiæ peccantis ...quali, probo serapia ex betonica & ex ci...boreo, additis decoctis, vel aquis stillaticiis ...chorii, betonicæ & iuæ. Pro hac mate...a purganda sunt in usu pillulæ illæ de her...odactylis majores, cochiæ, addita masti...inarum particula, ne ventriculus labefacte...ur, & ipsius pulveris iuæ gratia vehiculi, ...t longius harum vis perveniat & ad artus ...ucatur. Non semel sed bis fiet præparatio ...um purgatione. Pro corroborandis ar...culis intrinsecus & quamprimum utatur de...octo ligni, corticis & sallæ.

Provocatio hæmorrhoidum.

Cauteria in brachiis.

Lenitiva.

Digerentia.

Evacuatio.

Corroboratio.

℞. Sallæ ℥iiij.
Ligni ℥iij.
Cortic ℥ij.

Decoq. in ℔.xij.aquæ stillaticiæ endiv sonchi & cichorii, ne jecur accendatur, consumptionem dimidii, vel in aqua com muni, additis in fine quasi decoctionis iiij. fol. cichorii & endiviæ, Pulveres jam probantur ex betonica, salsa & corti redacti ad formam pillularum, cum pau lo syrupo, ex cichoreo & tres ex his ante rupum ligni, corticis & salsæ semper assum Bis in die hoc utatur, & spacio quadragi dierum, pluriumque pro tolerantia. trinsecus auttumno futuro & hyeme prob tur therebinthina illa Cypria, elota in a betonicæ cum pulveribus iuæ & betoni Probatur illud celebre Alexandri Trallia Diacorallium, probantur magna antido Ea tamen lege his utatur, ne ratione calidi tis jecur accendant, unde vel rosarum co serva, aut cichorii corrigantur, ablui que p terit terebinthina ex aqua cichorii. Extr secus gratia crurum pedumque administre tur lotiones, paratæ ex aqua alterata cum m stiche, nucibus cupressi, betonica, iua salvia. Gratia jecoris non desunt, quæ intr secus assumantur aere calidiore, ut post usu ligni refrigerantia mitia, vel uti conserva r sarum, cichorii, serum lactis caprinum. E trinsecus etiam dum longo temporis inte vallo ligni bibet decoctum, regioni jecor poterunt admoveri Epithemata confecta succ

Pill. ex pulu. salsa.

Diacorallium Tralliani.

Lotio crurum.

cco vel cichorii, vel endiviæ addito modi- aceti. Linimenta etiam veluti est rosaum & santalinum. Diligens instituatur vindi ratio, nec cibis illis crassis utatur, sed nuibus & coctu facilibus. A vino per annũ stineat,& loco vini bibet aquam alteratam m coriandris, & tempore frigidiori addar modicum cinamomi. Vinum postea e-pt tenue & aquosum. Veneris volupolæ usum relinquat, nec nisi per rarissima terualla coeat. De aliis rebus non natulibus non loquor, cum certo sciam Clarissimos Medicos in ea regione non deesse, qui ngruam & idoneam ipsi vivendi rationem stituere & præscribere possint. Et hæc rrenti calmo dicta sunt pro salute Nolis hujus viri. Patavii, Anno 1575. *Victus ratio*

Medicus Archiepiscopi Salisburgensis ad D. Hieronymum Capivaccium de præcedenti casu.

Nobilis hic vir articulari morbo jam anis circiter duodecim vexatur, qui qudem initio dolores in pedibus solum, comite tumore rubeo circa malleolos & digis excitavit aliquo modo tolerabiles, nec diu antes. Nunc vero procedente tempore & ate, magis affligit, nec in uno loco fixus manet, sed diversas corporis partes oberndo, præter pedes etiam genua, manus & as,& scapulas occupat, qui ut plurimum, æterquam quod verno & autumnali tem-

pore accessiones suas facere consueverat, q
iam æstivo tempore invadere solet. D
raruntque accessiones fere menstruum te
pus, præter proximam quam autumno h
buit. Hæc enim per septem septimar
fere duravit. Causam ipse arbitratur lo
gioris doloris, quod consuetas corporis ev
cuationes distulerit, ac demum omiserit.
quamvis toto anni tempore accessiones n
permaneant, ac interim, quà à doloribus l
ber, sanus sibi videatur: perpetuam tam
imbecillitatem in pedibus percipit, ac gra
tatem cum tumore impediente facultate
motricem. An vero membra externa, c
primarium aliquem affectum doleant,
functione sua destituantur: an vero ab inten
perie, vel affectu aliquo membrorum co
poris internorum causa morbi dependea
facile dijudicari poterit, si hujus Nobilis v
ri principalium partium, quæ toti corpo
actiones suas mutuant, temperamentu
consideretur, ejus virium ratio habeatu
Quantum ad tria principalia corporis mem
bra attinet, videtur vitalis actio æqualis tem
peramenti esse, quæ tum expulsus magnitu
dine & robore, tum etiam animi magnitud
ne, ac adversorum tolerantia, ac constant
talis esse deprehenditur. Cerebrum hum
dum arguit defluxio & destillatio, qua subit
de laborat, Quamvis ingenii acumen
ratiocinandi vis ac memoria firma in eo v
gentes, temperatum id esse indicent: ex a
cidente tamen propter intemperantiam i

Perpetua molestia pedum.

cib

bo & potu, & præterea ætatem declinan-
m & canitiem, in humidius & frigidius
utatum videtur. Nam vino vaporoso &
otente gaudet, & si largius biberit, præsen-
m gravitatem in cerebro percipit, quam
tiam constitutione aeris frigida & humida
ersentire solet. Epatis temperamentum
i calido excedere dubium non est, quia ve-
as habet latas, plenas, conspicuas, urinam
itrinam, croceam, spumosam cum pauca
ypostasi, & in fundo farina arenosa, rutila
rubicunda residet, Ac epar præcipue
itiosum esse ex sanguine ipso dijudicatur,
uod in omni sanguinis detractione, nun-
uam syncere rubeus apparuerit, sed lividus,
bniger, & cum multa aqua citrina immi-
tus. Ventriculum quoque vitiose conco-
uere indicio est, quod non multum appe-
at, & parce comedat, nec cibis euchymis
electetur. Nam fastidit aviculas, capo-
es, aves, pisces, ova, & omnes carnes assas:
contra sapiunt, caro bubula cocta, pedes
intestina boum, lac & omnia pulmenta ex
cte parata. In potu, vino utitur potente
hetico, fastidit tenua & oligophora, cere-
isiam & frigidam rarius bibere solet, nisi
nmodica siti laboret. Dulcia vina omni-
o non curat. Et si quid ventriculum fasti-
ire faciat, ingesserit, id facilime per vomi-
um reiicit, putat se ventriculum à futuro
orbo per vomitum præservare. Ante bi-
nnium scabie laboravit per universam cu- *Scabies.*
im, quæ adeo molesta fuit, quod dies no-

ctesque dolores pruriginosi nunquam ce farent. Hoc vero solatii inde habuit, quo articularis morbus tum mitius accederet. E ex usu Thermarum nitrosarum scabies cura ta fuit, at dolores articulares intensiores re dierunt. Cumque ex his facile constet morbum hunc ex internarum partium, po tissimum Epatis vitio causam suam traxisse scire cupit Nobilis hic vir, an affectus iste si non ex toto curari: tamen aliquo modo ne acerbius in posterum affligat, præserva possit. Dubitat etiam, num si à vini potu ab stinuerit ex toto, propter longum ejus us aliqua nova corpori alteratio accidere po sit, cum audierit aliquos articulari morb laborantes, à vino abstinuisse, in deetrim relapsos ob consuetudinem mutatam. Deco ctum ligni cum sarsa pariglia abhorret, quo viderit ejus usum aliquibus hic non felicite successisse. An vero decocto ligni posthab to, alia curandi ratione affectui huic subven re possit, à Doctiss. & Clarissimo Medic certior fieri cupit.

Decoctum ligni & salsa quibusdam male cessit.

Responsio D. Hieronymi Capiuaccii Medici Patavini.

NOBILIS hic vir pro præservando co pore à doloribus articularibus multa sci optat. Atque primum rationem prognostic Nunquid omnino evelli & profligari possin vel si fieri hoc non poterit, utrum mitior & per rariora intervalla corpus ejus affligat

tes,

s, hoc fieri sit possibile. Galenus noster in lib. quem scribit de regenda valetudine: dolores articulares, ait, esse affectiones præter naturam diuturnas, rebelles, remediisque recta ratione administratis valde resistentes. Et præsertim hoc debet intelligi, quando dolores hi diu progrediuntur. Nam cum ad hos promovendos dolores articulorum imbecillitas præter naturam concurrat, rationi consentaneum est, doloribus his per longum temporis intervallum perseverantibus articulos imbecilliores reddi. Cum res ita sese habeat, & dolores, qui Nobilē virū cruciant, non sint unius mensis, nec duorum, nec sex, nec unius anni, nec duorum annorum, nec sex, sed duodecim: Concludo esse impossibile, ut hi dolores penitus removeantur: spero tamen quod materiis, auxiliorum iam propositis mitiores evadent, & quod non ita frequenter ipsum invadent. Nam si articulorum imbecillitas præsertim est in causa horum dolorum, nonne hac imminuta imbecillitate, dolores minus acerbi, & rarius infestantes efficientur? Dubitatur deinde circa exhibitionem ligni & radicum sarsæ parilliæ, cum multi perceperint usum hujus decocti nocumentum. Ego sum hujus sententiæ, quod maximam ex usu hujus utilitatē percipiet. Et ratio est, quia omnia remedia conferunt, dum adsunt ea, quæ indicant remediorum exhibitionem. Cum in articulis hujus Nobilis viri introducta sit imbecillitas propter intemperiem frigidiorem & humidiorem,

Galeni de curatione podagra prognosticon.

Prognosticon.

Rationes, cur salsa pariglia & lignum sanctum podagricis sint exhibenda.

diorem, nonne maxime conducent remedi calefacientia, ficcantia, & ad longinqua partes penetrantia? Materia autem remed calefacientis, ficcantis, & ad longinquas partes penetrantis, præſtantiſſima eſt decoctum ligni Indici, & radicis ſalſæ. Sed præterea nonne cerebrum habet frigidius & humidius: Nonne ventriculum frigidiorem Atqui horum membrorum diſtemperantii magnopere opitulabitur decoctum ligni indici, & radicum ſalſæ. Sed aliquis obiicit jecur ejus calidius, quòd non indicat remedia calefacientia & ſiccantia, ſed refrigerantia.

Objectio.

Reſponſio ad objectionem Reſpondeo: Quando adſunt contr indicantia, debemus attendere ſemper ad ea quæ magis poſſunt. At in hoc magis poteſt exceſſus frigiditatis quam caliditatis. Ergo præcipue ſunt oculi dirigendi ad frigiditatem. Nam habemus articulos frigidos, cerebrum frigidum, & ventriculum frigidum. Jecur autem duntaxat calidius eſt Ecce quod plura ſunt membra habentia frigiditatem excedentem, & unum tantum reperitur membrum calidius, prætera incipi prima ætas declinans, in qua ſolet calor diminui. Extrinſecus etiam dum aſſumet decoctũ, regioni jecoris potuerunt adhiberi epithemata refrigerantia, & unguenta refrigerantia jam alias à me propoſita. Et poſt hujus aſſumptionem, ſi jecur calidius redditum videbitur, poterit uti illis conſervis refrigerantibus, & ſero lactis caprini. Sed obiicitur: At multi non perceperunt juvamentum

Epithemata.

tum

um ex usus hujus decocti. Respondeo, Quandoque remedia non juvare, quamvis assunt horum indicantia, dum perperam administrantur, vel ob insolentiam patientium, vel ob inscitiam Medicorum. Læto itaque animo præparet se ad sacrosancti Remedii hujus assumptionem. Quærit nunquid præterita hujus remedii materia possit alio modo curari: Ego constanter affirmo, nullo alio modo curandi nos posse uti, qui tantum juvamenti sit allaturus, ut iam prædictus. Quia ex Hippoc. in magnis & extremis affectionibus magna remedia conveniunt. Dolores autem articulares duodecim annorum sunt affectiones magni momenti. Ergo expostulabunt magna remedia. Unde cum multa reperiri possint, artus frigidiores, cerebrum frigidius, & ventriculum frigidiorem corroborantia, nullum tamen erit magis idoneum in hoc individuo, quam decoctum ligni & salsæ. Quantum attinet ad vinum, non poterit à vino commodam abstinentiam per annum integrum perferre, mensis saltem spacium hujus usum relinquat: vel si fieri id non poterit, eo spacio temporis saltem vinum relinquat, in quo Medici curationem aggredientur. Nam vinum solet præcipitare materias ad locos debiles.

Cur optima medicamenta adhibita non juvent.

Abstinentia à vino.

In dolore articulari, & scabie, seu impetigine.

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIUM XXV.

Causa podagræ.

Mala hæc à tribus causis originem duxere, ab hepate nimis calido; à capite humido, & à ventriculo frigido & humido. Jecoris incendium inde facile coniicere possumus, quod vere proximo elapso, quando lue venerea admodum laborabat, sicut & jam quædam assunt reliquiæ; decoctum guaiaci per plures dies assumpsit, quod veneno quidem venereo profuit, obfuit tamen jecori, & id impense calidum & aliquo modo siccum reddidit. Hoc igitur postea majori fervore correptũ, multos humores acres, mordaces & lue affectos genuit; qui à partibus nobilioribus & robustioribus ad ignobiliores & imbecilliores, scilicet ad cutim, quæ excrementorum quasi corporis sentina est, propulsi sunt: unde pustulæ exortæ sunt per universum corpus, quæ in ulcus pruriginosum & serpens versæ & expansæ sunt Humores autem, qui suapte natura sunt frigidi & pituitosi, ascititia autem qualitate calidi & salsi, quadam bilis portione permista, ad articulos delati sunt: partim à capite transmissi, partim ab articulis, propter imbecillitatem recepti; unde dolores articulares exorti sunt,

Causa impetiginis.

Gene-

Generatio horum humorum pendet è peccatis in victu commissis, maximeque in potione.

Scopi.

Victus ratio mutanda. Hepatis fervor extinguendus. Universum corpus vacuandum. Caput exiccandum, ventriculus calefaciendus & exiccandus. Articuli roborandi & exiccandi, ne fluxionem facile recipiant, Gallica virulentia extirpanda; scabies delenda. Cura est difficilis, quia lues in præcipuo viscere contraxit habitum, & dolores articulares ob diuturnitatem sunt veluti confirmati. Non tamen impossibilis cura: cum tota dirigatur potissimum ad evacuandum humores, & extinguendum jecoris incendium. Ligni Indici decoctum non habet locum, quod plus justo calefaciat hepar; sed decoctum salsæ & chinæ quæ attenuant, moderate exiccant, citra immodicam caliditatem. Omnia enim, quæ valde calefaciunt, in hoc casu sunt vitanda. Salsæ & chinæ dosis sit ab ℥iij. ad v. aquæ ad ℔.v. fiat decoctum ad consumptionem medietatis & colatura servetur pro syrupo. Quod reliquū est, decoquantur in lib. x. aquæ ad consumptionem tertiæ partis, & pro potu communi retineatur. Decoctum parari etiam potest, cum hordeo, cichoreo, hepatica, vel etiam lactuca: sic enim magis fervor hepatis compesceretur. Hordeū præter frigiditatem, habet

Indicationes.

Prognosticon.

Curatio.

Salsa pariglia.

Hordeum.

habet etiam vim abstersoriam: sed oport esse hordeum copiosum, & optime coctum cum longam patiatur coctionem. Ma potest ad indicandum hepatis intemperie quam virulentia ad prohibendum; ideò m gis intemperies, quam virulentiæ dem operam. In maximo usu habemus pillul quasdam è china salsa, & herbis refrigera tibus jam descriptis: hæ semel diebus alte nis per horam ante prandium capiendæ runt. Quo ad sudorem: hic obesset, spectamus jecoris incendium: quia tame ope sudoris facile hujusmodi morbus fini solet, suademus utendum esse sudore; Desi stendum tamen per aliquot dies, dum hepa tis incendium aliquo modo sit extinctum. Dum decoctum administrabitur, caveat vino, & utatur aqua secundo loco prærpara ta. Victus sit tenuis; ita tamen, ut tolerar possit. Decocto utetur ad minus quinqua ginta, aut sexaginta diebus, cum adversu longam & diuturnam affectionem sit pu gnandum; eoque quamprimum utatur nam in hoc præsidio salutis spem posita habemus. Ideoque non placet, quod eju usum patiens in aliud tempus differre vul ob quædam negotia. Quod si tamen ja administrari non possit; interim serum ca prinum ad extinguendum hepatis calore sumere potest. Ideoque pluribus diebu secum domi detineat tres vel quatuor capras easque nutriat rebus refrigerantibus, ut la ctuca, edivia, cichorio, hordeo, foliis salici

Pillulæ ex china & salsa.
Sudor.
Diæta.
Serum caprinum.

rubi

obi, ut lac magis fiat frigidum. Caveat utem sumopere ne capræ salem comedant, quia contrarius sequeretur effectus. Si vero usus seri ventriculo officeret; & ipsum labi faceret in διάῤῥοιαν, ut huic obsistamus incommodo, in primo cyatho syrupum de mentha imponamus. Extrinsecus autem unctiones, ex ol. mastich. de absinth. in regione ventriculi non improbatur. Si cupimus, ut viam urinæ petat serum, in primo cyatho miscemus aut syrup. de beton. aut lac. sem. melonum. Laudamus etiam ipsum trochisc. qui multum in scabie ista possunt: & affectibus etiam articularibus prosunt. Sic parentur:

Diarrhæa ex soro caprino orta, quomodo corrigenda.

Troschisci viperini.

℞. Sassæ ℥j.

Trochiscorum viperinor. ℈j.

Misce.

Sint in frequenti usu: Quemadmodum & terebinth. ad℥j. hac hyeme usurpabitur sæpius, cum partium imbecillium roboratio optetur. Integram sanitatem pollicemur ægro, quia ætate robusta, & patiens obtemperans. Quo ad chirurgiam igitur convenit venæ sectio è basilica dextra; sanguis enim peccat secundum quantitatem, formam & motum. Quia autem sanguis impurus & alsus per universum corpus est disperfus, non sufficit venæ sectio; sed alio etiam opus est præsidio, quod hunc humorem probe possit evacuare. Proinde multæ cucurbitulæ numero xvj. plus minusve, diversis corporis partibus applicabuntur, quot videlicet sufficere

Vena sectio.

Cucurbitulæ.

ficere pro patientis quantitate videbuntur. Et hæ erunt affigendæ post purgationem.

Fonticulus. Fonticulum unum in crure gerit, qui non est submovendus, licet locum idoneum non habeat, attamen nec dolorem inducit, nec aliud symptoma affert, imo si opus esset, alterum in brachio efficiendum proponeremus. Sed prius optamus, ut remedia proponenda experiatur; quæ si non prodessent è toto, tunc in brachio novum cauterium figere oportet. Corpore per venæ sectionem optime inanito ad φαρμακείαν veniendum.

Lenientia. Leniatur alvus mell. ros. sol. aut melle & manna, aut cass. vel elect. lenit. Præparentur

Digerentia. humores, syrup. de cichor. de borrag.

Purgantia. de succo ros. cum mell. rosa. simpli. & decoctis accommodatis. Purgentur diluto rhabarb. & agar. & folior. senæ, quibus addatur mel. ros. sol. aut mana. Et quia colluvies non potest una vice exhauriri, ideo gravioribus iteranda est purgatio. Præparentur ergo demum humores syrupis tum simpl. tum compos. ut est syrup. de pomis compos. de cichor. cum Rhabarbar. de fumar. Hic autem ordo in syrupis observetur, ut tertio quovis die compositi exhibeantur, interpositis diebus simplices. Evacuentur pil. coch. vel. assaiaret, de agar. Mes. Quandoque, ut jecur attemperetur, vice syruporum forte tutius erit, toto eo tempore serum lactis caprini ad minimum ad ℔. iiij. propinare. Post corporis purgationem, contra luem pugnandum, decocto paulo ante descripto,

scripto. Externa respiciant cutim & articulos. Cutis nobis videtur nimium exiccata, ob humorum calidorum & siccorum defluxum: Proinde laxanda erit & rarefacienda, ut humor acris, qui pruritum & pustulas facit, insensibiliter possit evacuari. Laudamus igitur, ut foveantur partes corporis, procul ab articulo, cum aquis, in quibus violæ, maluæ, & lactucæ sint positæ. Post fomentum ad cutem corroborandum & siccandum, non improbantur aquæ mannæ, & aq. montis orthonis. Inunctiones olei viperini exsiccant, & si in cute remanserit qualitas mala, prohibent ne rursus possit repullulare. Inunctio hujus linimenti prodest. *Pro cute & articulis.*

℞. Olei rosati. ℥ij. *Linimentũ, pro scabie.*
Cerussæ ℥j.
Sulph. vivi ℥j.
Salis ℥j. Misce.

Et cum aqua hellebori nigri, aut succo limonum fiat limentum, vel rad. hellebori nigri decoctum paretur. Articuli roborandi & exiccandi vinaceis, oleo salito. Caput humidum, quod multam piruitam gignere videtur, expurgetur masticatoriis & errhinis. Ventriculi frigiditas & humiditas, cum non sit effatu digna, decocto supra scripto poterit auferri. Quoad diætam, cavendum à plus justo calefacientibus & exiccantibus, ut sunt cibi calidiores, aromata, salsa, acria, vina generosa,

In Arthritide.

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIVM XXVI.

PRocurandum est ut alvus quotidie f ciat officium, id aut cibis lubricantib aut levibus medicamentis fieri potest. C bi, qui id præstare poterunt sunt ferc ex beta, Spinacia, brassicave, oleo & s confecta. Caricæ quatuor aut sex, in prim mensa sumptæ. Pruna optime matura dulcia recentia quatuor, aut plura si par sint. Temporibus vero, quibus recen non ad sunt, sicca macerentur in vino d ci, ac in eo coquantur, aut in jusculo pingu ori adjecto sacchato, aut optimo melle. P terit & hoc præstare passularum usus, si s dio fuerint expositæ quatuor, aut quinq noctibus resperse Saccharo Thomasin non admodum albo, si earum sumpserit du aut tria cochlearia, & eas optime mastic verit initio prandii; sique cum iis comede offam panis confecti ex tenuiori parte furfu ris pauca adjecta farina, & mellis modic Medicamenta lenientia sunt, Cassia ex rundine excepta ad quantitatem ℥iij. cum rundine. Aut si electuarii lenitivi ℥j. sum ante prandium per horam. Non abs re f erit, etiamsi saltem semel in mense (evita do tamen calorem) capiat ex hoc medic

Cibi alvum mollientes.

Medicamen ta lenientia.

men

ento ℥ ij. vel iij. vel ad summum quatuor
ute horis quatuor ante prandium, quod
axime commendandum est in hoc genere
orbi, sicut experimento fuit sæpissime pro-
tum, quod tale est;

℞. Hermodactyl. albor. mundorum à cortice. *Electuarii solutivum in podagra.*
Diagridii an. ℥ ij.
Costi.
Cymini.
Gingiberis.
Caryophyllorum an. ʒj.

Terantur omnia, & cum syrupo facto è
le & optimo vino, fiat Electuar. Hoc
lvet alvum, & materias quæ dolores crea-
t, educet. A somno diurno abstineat, nisi *Diata.*
octes duxerit insomnes, quo casu non sta-
m à cibo erit dormiendum, sed interjecto
tem horæ spacio. Cibaria sint panis o-
imus, fermentatus, mediocriter salsus, bene
coctus in furno, non permixtus caseo, bu-
ro, aut pingui aliquo, sed sit purus ex opti-
farina. Carnes sint gallinaceæ, vitulinæ,
dinæ veruecis castrati, perdicum, Fasia-
rum & avicularum, quæ in montibus, aut *Aromata.*
moribus degunt. Aromata non omnino
erdicenda; sed sit eorum paucus usus.
amentorum usum non damno in prima
nsa, verum in parua quantitate, ut pitui-
ventriculo detergeant. Sicut etiam ad- *Carnes & pisces saliti molliter conceduntur.*
ttuntur aliqui pisces saliti ea de causa, ut
t sardæ, Haleces, & similia mollia salita,
recentia, tenera, & tremula optima sunt,

minime vero indurata, aut frixa admit-tur. Casei usus maxime damnatur. Bu-rum pro condimento parce conceditur. P-isces in minima copia conceduntur, ac rar-qui in craticula assati, aut elixi sunt, & c-mediocritate aromatum conditi. Frixi v-deteriores sunt, & adhuc magis si in butyr-Et qui concedi possunt, sunt aut marit-undis agitati, aut fluviatiles, non palustr-aut ex aquis stagnantibus; & eorum ca-mollis, friabilisque sit non viscida aut len-

Cancri. Cancri & omne genus testaceorum conch-lium, & ostrearum damnatur. Testudi-

Testudines. concedi possunt; Acetaria, quia acet-nocet nervosis partibus, non sint in fr-quenti usu, & sint cum aceto non admodu-forti permixta, aut saccharo, aut mel-aut pissulis, ut sunt cappares sale exem-Radix & folium cichorii, Endiviæ, bor-bugloss. fœniculi coma tenera, meliss-conceduntur. Radicula esculenta et-admittitur, ut ex ventriculo detergeat pit-tam. Potest aliquando Moretum, sive sal-

Diasinapi Mostarda Italorum. viridem pro condimento edere, & Dias-pi, quod nos mostardam nuncupamus. A-gdalas etiam cum jusculo, aceto, & sacch-mixtas concedimus. Fructus etiam co-duntur, ut pruna, ficus, vuæ bene mat-pistacia, pineæ, amygdalæ, avellanæ nu-Pyra & cydonia damnantur; Quia fa-dolores arthriticos; & non nisi co-& cum saccharo respersa, & melle condi-& raro in parua quantitate. Cerasor-

omne ge-

[illegible]e genus parcissime admittat, & omne ge-[illegible] fructum mollium quod comederit, præ-[illegible]atur omnibus cibis. Duri vero fructus [illegible]ponantur. Persicis optime maturis parce [illegible] vescatur. DE VINO unum dixerim, si [illegible]minatio sua per biennium vino abstinue-[illegible], à morbo hoc liberabitur omnino. Quod [illegible]nime velit facere, saltem parcissime bi-[illegible], & vinum non sit dulce, crassum, vel no-[illegible]m. Et si rubrum habere possit, magis pro-[illegible]rem quam album; & sit olygophorum, aut [illegible]qua cocta lymphatum, & si aliqua acerbita-[illegible] foret præditum, non tamen multa, maxi-[illegible] videretur opportunum. Vina illa Cretica, [illegible] similia potentia sunt vitanda. Nam ultra [illegible]c, quod nervis nocent, caput etiam re-[illegible]nt, & deinde excitantur fluxiones; Vitan-[illegible] etiam est cerevisia potens. Bis in anno [illegible]ttatur sanguis è dextro brachio ad ℥xij. vel [illegible]citer, prout visum fuerit Medico, qui tum [illegible]erit. Et hoc erit agendum in fine Aprilis, [illegible] in initio Septembris, vel citius, vel serius, [illegible]ut regio calidior vel frigidior fuit eo tem-[illegible]re. Quod si hæmorrhoïdes eo tempore flu-[illegible]rint, sanguis mittendus non erit, sed diffe-[illegible]ndũ, donec per aliquot dies non fluxerint. [illegible]uod si toto anno fluerent, & corpus non [illegible]deretur admodum gravatum ob plenitudi-[illegible]em, tum à venæ sectione omnino erit absti-[illegible]ndũ. Facta autem missione sanguinis, si eã [illegible] contingerit, etiam expurgandum est [illegible]rpus à superfluitatibus tum pituitosis, tũ

Vinum.

Phlebotomia.

Hæmorrhoides.

biliosis. Primum alvus leniatur hoc me-
dicamento, per horam ante prandium.

Bolus.

℞. Electuar. lenitiu. ℥x.
Pulver. Hermodactyl. ℈j.
Misce, & cum saccharo, fiat bolus.

Deinde coquatur materia per dies octo, aut
decem.

℞. Syrup. de betonica.
Mel. rosati,
Syrup. de stœchade an. ℥ß.
Decocti betonicæ.
Cichorii an. ℥iij.
Misce.

Quibus assumptis expurgabitur corpus
assumendo pill. seq. quinque horas ante
prandium, quibus super dormire poterit per
horam:

Pillulæ.

℞. Pill. de Hermodactyl. ʒj.
Specier. Episcnpi ʒß.

Misce & fiant pillulæ v. deauratæ. In de-
fectu Specier. Episcopi succedere possunt
pill. cochiæ præparatæ cum rad. Hellebori
nigri. Commendantur etiam thermæ sul-
phureæ & aluminosæ, aut etiam salsæ tempo-
re Maij, per dies decem. Purgato tamen
ante corpore medicamentis supra scriptis.
Hyeme ter in septimana mane surgens acci-
piat seq. medicamentum:

Therma.

Bolus.

℞ Resinæ therebinthinæ, aut abietinæ
in vino albo, bis terve lotæ ʒij.
Pulver. hieræ simpl.
Turbith albi. gr. vj.

Fiant boli, quos in placentis azymis vi-
no madi-

o madidis capiat. Item in ſeptimana ſemel tribus horis ſaltem ante prandium ſumat ex Mithridatio ʒ.ß. ſuperbibendo hauſtum vini generoſi. Non oberit etiam ſi in ingreſſo cœnæ commedat 50. nucleos pineos madefactos aq. roſar aut aqua, in qua aliquid ſit cinnamomi incoctum. Aliquando etiam comedat folia Salviæ, vel ſola, & ſine condimento, vel cum modico ſalis olei, ac vini aſperſa, & accipiat quando it cubitum. Pro ſuperfluitatibus expurgandis ſumat ſemel in menſe (modo calor non vigeat) medicamentum ſupra ſcriptum, quod conſtat ex Hermodactylis. Doloribus abſentibus, bonum erit pro juncturis roborandis, quæ dolore affici conſuevere, eas inungere oleo illo calidiuſculo eo tempore quo lectum ingredi volet. Et ſit oleum hoc pacto paratum;

Mithridatium. *Nuclei pinei.* *Folia Salviæ.* *In dolore juncturarum.*

℞. Olei Oliviæ Omphacini lib.
Salis ℥ij.

Bulliant in duplici vaſe, quod balneum Mariæ vocant, ad conſumptionem quartæ partis, & ſervetur in uſum. Caligas infra genu non liget. Nam hoc, ſi quid aliud, facit ad podragam excitandam. Pariter etiam nihil habeat, quod pedes, aut comprimat, aut aſtringat. Si quando abluere volet pedes (quod raro fiat) conſulo, ut id fiat vacuo exiſtente ventre, nempe ante cœnam, nec poſtea ambulet multum, ſed quieſcat potius. Et incoctum ſit in aqua, qua vult abluere, Roſmarinum, ſalvia, Roſæ, betonica, &

Ligatura infra genu podagram excitat.

salis modicum. Vel utatur, si possit habe-ri, aqua marina, inqua eadem sint incoqu... Si facile vomat, laudo, ut saltem semel in m... se evomat à prandio, aut à cœna, & si jejunus vomere posset facile, bonum esset, ut mane evomeret. Nam in arthritide nulla melior est evacuatio & diversio, quam ea quæ per vomitum fit. Eo tampore quo vult evomere (quia vomitus nocet oculis) ut eos etiam tueamur ab hoc incommodo, bonum erit, ut liget oculos aliqua fascia; nec statum vomitu soluat eam, sed sinat ad octavam horæ partem vel circiter. Dum dolores instant, à reliquorum usu abstineat, & rosaceo, tantum utatur. Leguminum frequens usus pedes debilitat, 6. Epidem.

Vomitus in Podagra laudatur.

Oculi à vomitu defendendi.

In Podagra,

D. GULIEL. RONDELETII

CONSILIUM XXVII.

Pillulæ.

℞. Aloes Epaticæ ℥j.
Agarici recenter trochiscati.
Rhabarbari electi an. ʒij.
Castorei ʒj.
Mastiches.
Spicæ nardi an. ℈j.
Syrup rosl.laxat. q. s. fiat massa pillularum de cujus ʒj. formentur pillul. vij.

Electuarium solutivum.

℞. Catholici ℥j.
Electuar. de citro soluti

Diacarthami an. ℥ß.
Rhabarbari electi ʒij.
Cum syr. rос. lax. q. ſ.
Fiat Opiata.

℞ Rad. Acori vulgaris. *Syrupus.*
Glycyrrhizæ recentis,
Calami aromatici,
Cyperi an. ʒvj.
Cortic. citri ſiccor. ℥ß,
Herbar. Betonicæ.
Meliſſæ,
Hyſſopi.
Chamedryos,
Chamepytios.
Primulæ veris.
Scabioſæ,
Agrimoniæ an. m. j.
Cichorii utriuſque
Acetoſæ cum rad. an. m. ij.
Jujubarum.
Sebeſten an. par. viij.
Prunorum dulc. par. ex.
Paſſularum contuſarum ℥j.
Sem. Aniſi.
Fœniculi an. ʒiij.
Flor. cordial, an. p. j.
Polypodii querc. recent. ℥iij.
Turbith. elect. ℥j
Hermodactyl. ℥ß.
Salis Gemmei ʒij.
Fiat decoctio.
Cape de colatura lib. j. ß. in qua diſſolve
syr. viol, ℥iiij. ſyrup. de ſtœchade, & mellis

Anthosatian. ℥ij. Pulv. Diarrhodon Abb
℈iiij. Gingib. ʒj. Fiat syrup. clarificatu
aromatisatus pro quatuor dosibus.

Potio purgans. ℞. Polypodii querc. recent.
Sem. Carthami contusi an. ʒj.
Glycyrrhizæ recent. ℥ij.
Sem. anisi ʒj.
Fiat decoctio in ℥iiij. Colaturæ infu
Rhabarb. elect. ʒj. ß.
Agarici recenter trochiscati ℈iiij.
Fiat expressio, cui adde syrup. ros. la
ʒj. ß. Capiat finitis syrupis.

Rotulæ. ℞ Pulver. Diatrion. santal. ℈iiij.
Rhabarb. elect. ʒij.
Conseru. rosar. ʒj.
Sacchari dissoluti in aqua absinth. q
Fiat confectio in rotulis ponderis ʒij.
℞. Theriacæ elect. & mediæ ætatis ℥j.
Conservæ rosarum ℥j. ß.
Misce.

Oleum. ℞. Ol. rosati emphacin. ℥iij.
Myrthini.
Masticini.
De lentisco an. ℥. ij.
Salis communis ʒj.
Myrrhæ electæ ʒij.
Iridis Florent. ʒj.
Misce.

Cataplasma. ℞. Medullæ Cassiæ recent. extract. ℥ij.
Fæcum olei rosar. ℥ij.
Croci ʒj.
Misce.
℞. Medullæ panis syncomisti ℥iiij.
Maceretur in lacte caprino, cui adde m
cilagi

ginis seminis psyllii extractæ cum aq. ro- ℥j.

Croci ℈iiij.

Farinæ hordei ℥ß.

Ol. de Nenuphare q. s.

Reducantur ad formam cataplasmatis.

Arthritis quamcunque partem afficiat, præcautione magis, quam curatione egere videtur, ut & alii affectus, qui paroxysmos habent, nec assidui sunt. Præoccupatur autem frequenti ac sedula corporis expurgatione, quod nisi excrementis scateat, quæ articulos transmittuntur, nunquam podagra excitabitur. Est autem excrementorum proventus maxime à ventriculo, non recte cibos conficiente. Quamobrem ejus maxima sollicitudo esse debet. Quando igitur celebrata est universalis purgatio, ventriculus minime est negligendus. Itaq; præscripsi in hyeme usum catapotiorum, quibus & humores excrementitii è corpore educentur, & viscera robur excipient. Eorum integram drachmam singulis tribus mensibus devorabit, atque eo intervallo semel in hebdomade assumet duas tresve pillulas, si alvus non sponte & libere deiiciet, vel corpore gravitatis sensus aliquis percipiet. Hora assumendarum pillularum esto crepusculum matutinum, vel hora una aut altera præcedens, si commode expergiscatur. Transacta hyeme, vel aliis sex mensibus utetur Opiata purgatrice. Cujus dosis pro singulis duobus mensibus est ℥j. neque fre-

Præcautio consistit in expurgatione corporis.

Pillulæ tempore hyemis.

Electuarium tempore verno.

quentior esse debet, aut vehementior temporis excitata medicamentis purga Præter hæc quibus assuescere suadeo mum erit vere & autumno solennem pu tionem instituere, quomodo præscripti syrupo utcunque purgatorio, & poti sequenti. Atque si videatur, pro mino vo, ut vocant, assumat pillularum, vel op tæ purgatricis præscriptarum dosin u Cæterum, ut magis, magisque & ventri lus, & cætera viscera confirmentur, oporæ precium, ut tabellis vocatis; & op quæ theriacam recipit, alternatim scilic bis singulis hebdomadis assumpta tabell vel opiata, quanta est juglandis magnitu horis quatuor ante prandium utatur. Si men displiceat frequentior usus; satis es singulis hebdomadis semel alterutrum dev rare. Est autem convenientior hyemi op ta; æstati ut tabellæ. Hæc præcautionis gra instituta (mundum evadat corpus, & nutriti ni inservientia viscera firmiora evadant, ne sit quod ad articulos transmittere cogite multo efficaciora habebuntur Si victus rat

Diæta. admodum caute accedat. Atque ea sit om no frugalis, & ut plurimum abstemia, V nerisque nescia; quæ hujus partis præcipu sunt. Quia tamen matrimonio conjunct & natura salacioribus condonandum est al quid; esto Veneris exercitium non nisi c gente natura atque, horis antelucanis à so mno libero, & cœnæ hesternæ concoctio facta. Vinum hyeme sit Lora, nisi tortinu reperi

...riatur, quod Loræ subſtitui poteſt. Æ-
...aqua potetur. Nocet plurimum à cibo
...pto lectio, cogitatio, & quivis animi,
...corporis excellentior motus; Tibiarum
... fit defatigatio, ſeu ambulatio ſeu equi-
... inſtituatur. Pedibus frigidum omne
...de inimicum, iiſdemque & cæteris parti-
... extremis imbecillitatem afferre ſolet; ac
...itidem accelerat. Victus reliqua præ-
...ta, Medico præſenti, prudenti, & do-
...ciens relinquo. Aliud aggredior, quod
... eſt curationis, quando infeſtat dolor.
...iis eſt utendum remediis, quorum alia
...lorem ipſum demulceant, alia morbum
...ant prorſus. Demulcet omnium maxime
...imentum ex Caſſia medulla, & aliis qui-
...dam præſcriptum; quod initio ſtatim im-
... debet. Ab hoc utendum, quod ex
... panis conficitur, donec abſoluta ſit
...atio, quam ubi conſecutus fuerit, dein-
...linat affectas partes oleis, cum ſale, &
...yrrha præſcriptis, ut articuli confirmen-
..., nec novæ defluxioni locum dent; atque
...modi remedium familiare admodum
...debet, bis terve, ſingulis ſeptimanis re-
...itum.

Curatio doloris.

Quod ſi aliquando diſpliceat, & malit
... emplaſtrum articulis male affectis appli-
..., id ex Diapalmate remollito oleo
...rum omphacino. Prætermiſeram fere,
...d minime eſt negligendum, ad Arthriti-
... præcautionem, maximi momenti eſſe,
...itum ſingulis menſibus excitatum bis
...bus diebus continuis vel ſponte jejuno
ventri-

Vomitus Arthriticis prodeſt.

ventriculo, vel cibis repleto pluribus, v
& pinguibus, nisi tamen corporis consti
tio, pectoris angustia, & colli longitudo
mitum dissuadeant. Ac faxit DEUS O
mus, ut his præsidiis bene munitus, aut
quam tanti mali accessiones sentiat, aut s
majora intervalla, & mitiores omnino
roysmi accidant. Spero tamen futur
ut nunquam repetat morbus, si ad ung
à nobis præscripta, & æquo animo servent

In podagra confirmata,

D. JOHAN. CRATONIS

CONSILIUM XXVIII.

Consolatio podagricorum.

CUm videam, Nobilissimo Dn. con
Medica parum frugifera esse: Con
lationem substitui medicam, quæ recte co
siderata, etsi morbum auferre non po
tolerabiliorem tamen reddet eundem, & d
mulcebit dolores implacabiles.

Patientia.

Potus conveniens media curatio.

Paucos habui podagricos, qui adeo d
potus electione solliciti fuere: ac profec
verissimum est, potum convenientem m
diam esse curationem. Quare pro potu
nice suaderem, cerevisiam præsertim diur
ticam, eam tamen, quæ & ventriculo u
accepta esset, ne coctioni officeret nause
q

ventriculus refrigeraretur, haustulum dum vini Rhenani puri subiicerem. De u vini sententiam meam antea exposui. tus medicamentosos cibis admiscere, qua vera ratione defendi possit: qui- olorentur non ignoro: nihilominus e examinata non tam facile, ut admit- rsuadebor. Rationes adducit Medi- ausibiles, quod videlicet ventriculo ar- t, potus cum ligno sassafras, quod a- ante assueverit; nihilominus plures con- firmiores adducere possem. Mistu- cerevisiæ, & vini etiam culpari posse non tet; Sed ita omnis cibi & potus com- o in vitium vocaretur. In concoctio- ssimum amplexus ventriculi nutri- m concoquentis expetitur: At fœ- er, cui recta victus ratione hic pro- r. Judicium de balneo Laconico hi displicet: sudor tamen rectius & n lecto provocatur: subitæ enim alte- s initio nonnihil periculi portendunt. menta sufficienter in consolatione a docui: ubi & Emplastrum vertici endum commendo: Lotiones enim justis de causis non facile admitto. e interdum leniter caput curarem fur- hordeaceis, rosis rubeis, & santalis ltis: idem hæc præstat frictio, derasis evioribus pilis, & tutius quam crebra erfusio. Medicorum consilium non eque vtiupero. Si ego vero ejus nstitutionis & ætatis, omnibus mel- lis aci-

Potus medicamentosus male permiscetur cibis.

Ventriculi concoctio.

Balneum Laconicum.

Lotio capitis noxia.

Melacidum

lis acidi usum præferrem, aut in insculo quot olei vitrioli bene correcti guttulas solverem. Scio illius præstantiam, qui ab eodem, ut metallico & corrod abhorent, sed temere. In corpore hu no aliam vim & effectum habet: quod q tidie in gingivis exulceratis experimur. tridam enim consummit carnem, sanam stergit & corroborat. Sed plura de his Domino D. Monavio agam.

Oleum vitrioli.

Mel acidum tale est,

Accipiatur mellis rosati, vel quod in corpore convenientius esse videtur: sy de Betonica ℥iij. His adiiciantur novem g tæ olei Vitreoli. Accipiat primum de unum cochleare, matutine jejuno vent lo, dein duo cochlearia postea tria: at sic eo uti pergat, ab uno scilicet denuo i piendo. Usus illius est tutus, ac suavis, ventriculum humidum mirifice adjuvat que pituitam è corporibus removet.

De præservatione à Podagra,

D. ABRAHAMI SEYLLERI

CONSILIUM XXIX.

POdagram subinde recurrere tam no est, ut demonstratione non egeat. causæ inquirendum. Tritum enim i

...e causa. Itaque causæ cognitæ si evi-...ntur, & iste affectus molestissimus mini-...redibit. Variant Medici in causarum po-...æ assertione, quod facit, quo minus ...os hoc malo restituant, neque affectum ...s acquisitum ex integro depellant, ...d autem etiam interdum optime causis ...tis malum recurrat, facit ægrotorum ...edientia, & mala victus ratio. Ita enim ...sa est hominum consuetudo, ut ... saluberrima nonnunquam aversentur ...lia. Approbant quidem meliora ; ...teriora sequuntur, seducti ea persuasio-... non esse immutanda, quæ à teneris ...tam consuetudine sint contracta, ...tim cum videant plurimos crapula ...tos, ut etiam neque mens, neque pes ... officium faciant, vitam protrahere, ...orbos incurrere. Sed hi neque DEO, ... hominum nomine digni sunt, & ...ando haud dubie pœnas dabunt. ...am omnibus is sit animus, qui Roga-... podagrico fuit, qui semper unico con-...s ferculo, pristinæ valetudini restitutus ..., profecto numerus podagricorum mi-... cresceret. Hinc Poetæ experientia ...i podagram Bacchi filiam merito esse ...erunt. Certum est fundamentum ...græ malam concoctionem esse in ven-...lo & epate. Non enim evenit poda-... ubi concoctio elaboratur perfecta, quę ...m ventriculus & epar non laborant, & omnia,

Causa difficilis cura.

Mala consuetudo.

Rogatiani abstinentia.

omnia, quæ assumuntur, & circa corpu unt, modum non excedunt. Ita sane nati caloris robur conservatur, cujus ad niculo omnes corporis actiones dextre p ficiuntur, & corpus minime à morbis te tur. Podagrici suam fortunam non dep rent: sed gulam & reliqua, quæ sunt imm deratiora. Ex his enim calor innatus, ep & ventriculus labefactantur, unde crudi & destillationes resultant, quæ tanquam s perflua & inutilia ad articulos detruduntu & dolores excitant, & quanto plus delinqu tur, tanto citius etiam dolores vehem tiores recurrunt: Sunt in aliquibus pede seminarii à parentibus ægris, apti ad rec menta suscipienda: Etiam ex morbo præc dente, vel consuetudine defluxionis artuu intemperies augetur, quæ tandem mater affluxum admittit. Ut autem ejusmodi m lum evitari possit, causæ omnes amovend sunt. Facilius enim est inhibere, quo m nus causæ agant radices, quam cum dolor adsunt, removere. Idcirco M. V. summ pere studebit, ne latum, ut dicitur, ungue ab ordine subscripto recedat, ita demum s ne molestissimis doloribus liberabitur. M ne cum M. V. surrexerit, ac alvus respond ria, & urinam reddiderit, os colluatur cum a qua, cui modicum aceti admistum fuerit, pituita faucibus adhærens educatur. D mum caput pectendo repurgetur, & faci ac manus aqua frigida vel vino laventur, hi ad Deum precibus fusis ad munia consue

Podagra ex initio actionis oritur.

Podagra hereditaria

Oris collutio cum po- scat.

recu

urrendũ, quibus absolutis corpus, vel deulando, vel equitando, vel vehendo, &c. rcendũ. Ita enim excremẽta vltimæ coctis expelluntur, calor innatus vegetior redir, ac mẽbra solida robur acquirunt. Quod eprehendetur præcordiorũ tensio, ructus atriculi, amaror linguæ & oculorũ caligo, teriori die somnus protrahendus. Victus moderatus, neque multa fercula simul sceri debent, quæ coctionem turbant. m carnibus M.V. vtitur, non vescatur pisus, cum valde inconveniens sit in prandio ces & carnes miscere. Sit M.V. contenta andio & cœna, reliquas comessationes, æsertim nocturnas fugiat. Prandii & cœnæ mpus sit statutum, ita ut intercurrant seem ad minimum horæ, ne cibus priori adixtus cruditates cieat. Cibi, qui sunt optimi cci & liquidi & leuiores, semper solidiores æcedant. Et quanto moderatiores & simiciores extiterint, tanto naturæ familiarios & salubriores. *Diæta.* *Piscium & carniũ mixtio noxia.*

Nunquam vtilis est nimia satietas, ideo ntum M.V. comedat, quantum consuetudo natura ferunt. Semper vtilis est frugalitas, t exemplum Rogatiani & experientia comrobant, quæ neque cibum, neq; potum ad tietatem vsque requirit, sed desiderium adue aliquod post se relinquit. Cibi enim beralius si assumuntur, naturam non solum ggravant, verum etiam opprimunt. Nec ex su est inedia & abstinentia nimia. Seruabit rgo Mag. V. victum moderatum. Conve- *Nimia satietas fugienda.*

 niunt

niunt sorbitiones, ex ipsis, auena, ptisana g.
linis, caponibus, carnibus & amygdalis,
sces omnes saxatiles, aues nemorales, le
rum capreolorum, aprorum, vitulorum, h
Cibi prohibiti. dorum, veruecum carnes. Admittitur & ca
suilla nonnunquam. Fugiat autem M. V. q
in sartagine frixa sunt, quod malum non n
diocre præbeant, & inter coquendum fœt
rem in ventriculo excitent, aliosq; cibos n
stos corrumpant. Præterea omnia opere
storeo confecta, ex farina, butyro, cas
lacte. Item raphanum, cæpas, allia porru
caules, fabas, lentes, pisa, milium, omnes
sces in limo, stagnis, lacubus capros. Fun
Haleces. deinde & aëre induratos, vel sale macerato
exceptis halecibus. Neque caro fumo indu
ta ex usu est: Aues quæ in aquis degunt,
Capones podagrici. anas, anser, gallinago aquatica, rosticillæ, ite
capones, qui & ipsi creberrime podagra l
borant, non sunt M. V. vtiles. Potus sit vinu
album, clarum, tenue, non dulce, non ac
dum, neq; nimium potens, & cereuisia opt
me despumata, clara & tenuis, nō recens, qu
difficulter per meatus vrinarios transit, ne
vetusta, nimium, quod sua acredine ventr
culum lædat. Potio plus iusto frigida, vel aq
puteana, vel glacie, vel sale nitri frigidior re
dita, summe vitanda, quod ventriculo & o
nibus partibus neruosis inimica sit. Est
euitanda summopere temulentia & ebriet
Ebrietas. quæ corporis, & animi vires deiiciunt, sen
ctutem accelerant, articularesque morb
inducunt augentque. A pastu cauendum
om

omni vehementiori corporis exercitio, agitatione, meditatione, animi graui contentione, ira mœsticia: Tempus honestis & iucundis colloquiis terendum, & absoluta concoctione ad munia consueta redeundum. Si somnus obrepat, non statim illi indulgendum est, nisi M. V. consueuerit, vel nocte præcedente vigilaverit, hac ratione potest admitti duabus horis à prandio. Inualuit apud nostrates pessima quædam bibendi consuetudo, rum selecto dare volunt, prius ventriculum otione onerant. Mit dem schlafftrunck. quod ne in causa est, quod plurimi catarrhi oriuntur, & variis malis homines affligantur. Noctu diligenter aduertendum ne caput vel orpus aëris inclementia vel radiorum lunæ ontactu lædantur. Cum surgendum est muiatur caput mitra, corpus vero pellita veste, edes etiam artus à frigore tutentur, neque mium calefiant. Calcei & caligæ artus non ringant, & nunquam mensæ assidendum, m pedes madent, aut refrigerati sunt. Not & veneris immoderatior usus, quod calom innatum reddat imbecilliorem, & coctio lla integre absoluatur, id quod pallor corris auditus, & visus obtusio, & omnium nsuum exteriorum deiectio ostendit. His obseruatis secunda valetudo sine vllo edicamentorum auxilio servari, ac morbi periodos inuadentes facile euitari posnt. Verum cum M. V. non habeat eam vitæ ertatem, ut præscripto ordini debite satisiat, ipseq; varia in hoc statu turbulento

Comessationes Germanorum catarrhorum causa.

Pedibus madidis aut refrigeratis non edendũ.

videam negotia vestra, quæ vel cibum sumer
opportunum, vel alimenta assumpta fœlici
ter conficere non semper admittunt: idcirc
à morbis præsertim à podagra immunis M
V. esse non potest, nisi per intervalla alv
subductione, & convenienti, & tempestiv
sanguinis detractione vsa fuerit. Hæc enin
materia ex quotidiano victu collectam tol

Euacuatio verna & autumnalis.

lunt, eamq; auctam, ne ad loca affecta delaba
tur, subtrahunt. Fiet hoc omne commode
M.V. vere & autumno corpus purgando, ve
nam secando, & decocto sudorifero mun
dificauerit. Ita materia in corpore collect
etiam illa, quæ articulis inbibita est, impressa
que mala qualitas extinguetur. Tempor
intermedio conferent M. V. morsuli priu
ordinati, ut & ante præscripta potiuncul
quotiescunque senserit aliquod incommo
dum.

Sunt & pillulæ alephanginæ & mastichin
ex usu. Ad ventriculi & Epatis robur conser
uandum, & caloris interni tenorem augen
dum M. V. capiat vnum & alterum de orbi
culis subscriptæ confectionis, alternis sem
per diebus:

Rotulæ epar corroborantes.

♃. Specier. diarrhod. Abb ℥ ij.
Diamargar. frig. ʒ j.
Santal. omnium.
pulverisat. an. ℈ ij. ß.
Margarit. præpar. ʒ ß.
Sacchari solidi & optimi ℔. ß.
Dissolu. in aqua endiuiæ & parum cinamom
& fiat confectio in orbiculis.

Approbatur etiam Theriacæ & Mithridat
assumpti

ſſumptio. Confert mirifice vſus rad. Arthemiſiæ ſi cibis incoquatur, inſtar radicum petroſelini. Multi enim ſolo earum vſu ab articulorum doloribus liberati ſunt. Pedes ne materiam recipiant, lauentur ſæpius mane & veſperi ex hoc lauacro. *Radix artemiſia cibis incoquenda.*

℞. Herbar. Arthemiſiæ.
Abſinthii.
Origani.
Flor. Chamomillæ an, m. ij.
Aluminis.
Salis an. m. j.
Lixivii parati ex cineribus fagi q. ſ.

Hæc ſimul calefiant ad ignem, & cum opus eſt, pedes immittantur, ut liquor ſupra talos emineat. Reſoluit, abſumitque materiam neruis articulisq; adhærentem, revocat calorem extinctum & inceſſum adiuuat reparatque. Etiam hoc lavacro vtendum, cum tumor vel rubedo in pedibus apparent, & ubi inceſſus inhibetur Hæc breuibus, ut M. V. valetudini conſulerem, literis mandare volui. Chriſtus cœleſtis & ſummus generis humani Medicus & conſeruator bene fortunet.

De Podagra,

D. ABRAHAMI SEYLLERI

CONSILIVM XXX.

Præparatio corporis ante vsum ligni.

PRiusquam decocto ligni vtaris, opus est purgatione corporis exquisita, non una vice, sed per ἐπίχειρσιν molienda, quam Doctissimis Medicis vestratibus relinquo. Quia autem humorum salsedo & adustio vsui ligni adversari videtur, sine noxa vsurpari potest si contemperetur medicamentis temperatis, inter quæ Scorzoneræ radices numero, quas salsis atque adustis humoribus moderandis semper expertus sum efficacissimas. Potest etiam vlteriori adustioni occurri, si cichoracea permisceantur decoctioni. Arthritidis ratione adiicerem chamæpityos m.j. vel ij. Ac ne epatis & renum calor in igneum extollantur, munire vellem refrigerantibus & robur conciliantibus. Vsum vero ligni continuarem ad quadraginta dies, & paulo amplius. Interim circiter vigesimum primum, aut vigesimum quartum converterem me ad articulorum dolores, si qui superessent, mitigandos, & materiæ articulorum internodiis impactæ discussionem. Hisce præsidiis non dubito malum cessaturum:

Lignum temperandum rad. Scorzoneræ.

Decoctum ligni.

℞ Ligni Guaiaci limati ℔ j.
Rad. Scorzoneræ ℥ iij.
Passular. ℥ j.
Sem. anisi ʒ iij.
Cinamom. ʒ j.ß.
Santalor. citrin. ℈ iiij.

Infundantur in lib. xviij. aq simpl. ferventissimæ in olla vitreata, postea bene clausa ponatur super cineres calidos per noctem mane coquantur ad medietatem supra ignem

clarum

arum, colatura diuidatur in partes viij. Re-
manentiis add.

Cinamomi ℨ j. ß.
Santal. citrinor. ℈ ij.
Aq. communis ℔. xx.

Coquantur ad tertias pro potu communi.

Hac deficiente

℞. Lig. Guaiaci ℥ iij. *Potio secundaria.*
Rad. Scorzoneræ ℥ ß.
Passular: ℨ iij.
Sem. anisi ℨ j.
Cinamom. ℈ ij.
Santal. citrinor. ℨ ß.

Coq. in lib. xx. aq. ad tertias, Colatura biba-
r inter edendum.

In Arthritide, pro quodam Theologo,

D. CASP. HOFFMANNI

CONSILVM XXXI.

Reverende, doctiss. ac humaniss. vir, cum pietati tuæ res sit cum morbo gravi & diuturno, qui iamdudum pedibus vincula fecit, ac brachiis etiam manibusque infestus est, paroxysmis subinde recurrentibus, ego quidem P. T. consilio meo non defuturus essem, si vel una essemus, vel plus mihi ad scribendum spacii supeteret. Sed quia P. T. hinc discedere properat, & temporis angustia cogitare me de tanto morbo non satis sinit, scribam

scribam interim consilii mei paulo antec
politi summam, stans pede in uno, ut q
gratificandi facultas, qualem cupio, non a
Dua arthritidis causa. est, voluntas tamen appareat. Morbus P. 1
Arthritis est, seu articulorum dolor, & qu
quædam eorum inflammatio: Ea oritur
fluxione, quæ duas præcipuas causas hab
nempe materiam fluxionis & membroru
imbecillitatem. Primum igitur quo ad mat
riam fluxionis attinet: magnus est in corpo
tuo superfluarum humiditatum proventus,
ablata etiam veteri materia paulo post gign
tur nova. Culpa residet in ventriculi frig
Exercitium caloris flabellum. & humidi languore, qui cibos non satis el
borare potest, præsertim destitutus flabel
exercitiorum. Itaque lente & minus integ
cibi concoquuntur, inde cruditates & hum
Epar quomodo sit causa fluxionis. ditates superfluas existere necesse. Post
epar debile, cum errata primæ concoction
corrigere non possit, sanguinem minus la
dabilem procreat, redundantem humidita
multa, quæ sanguinem dilutiorem efficit,
simul rudimenta arenularum in se contin
unde postea renum fit obstructio. Renib
vero obstructis & ex obstructione incale
centibus, humiditas serosa non secernitu
sanguine per renes, quorum hoc peculia
est officium sed quodammodo regurgitat,
sanguis vehementer ad fluxiones idone
efficitur, & facili incitamento ad pedes d
Capitis repletio. currit. Hiante etiam ventriculo & renib
obstructis & ex obstructione incalescen
bus, multa fit ad caput essumatio, & ex fur
reple

epletur caput, iisque condensatis iam præsto est fluxionis materia.

Altera causa est, imbecillitas membrorum, & quidem triplicium. Primum mandantium seu mittentium, quæ veluti scaturigines quædam sunt fluxionum, qualia sunt caput & hepar, quæ fluxionum materiam minuere & consumere non possunt; sed qualitate irritata, aut quantitate grauata, eam ad membra remotiora & imbecilliora amandant. Deinde laxitas viarum per quas fluxiones argenti viui instar decurrunt. Tandem membrorum recipientium fluxiones, debilitas, quæ aduentanti materiæ resistere non possunt; sed eam recipere coguntur. Cum igitur in capite collecta est materia, decurrit illa è supernis partibus (vel frigore expressa, vel calore dissoluta; vel copia nimia incitata) & sub cute ad articulos imbecilles delabitur, ibiq; se in cauitates articulorum insinuare studet, & sub membranis, quæ articulorum extrema ambiunt, locum quærit. Ita ad hæc loca protrusus humor implet articulum, eousq; ut membrana, ligamenta, nerui atque tendines distentantur, & ex ea distensione oriantur dolor, calor & tumor. Eadem est ratio redundantiæ humiditatum in venis, & sæpe hæ operas tradunt mutuas. Quod vero tam prompte fluxiones in articulos irruunt, causa est imbecillitas articulorum, quæ prouenit ex ligamentorum aliarumque partium laxitate & viarum amplitudine. Hic P.T. morbus est, & hæ sunt causæ, siue in pedibus, siue in brachiis

Ad membrorum imbecillitatem concurrunt caput & epar.

Viarum laxitas.

Extremorū debilitas.

Caput quomodo fluxionis causa.

Defluxus subcutaneus.

brachiis & manibus sentiatur malum. At quando fluxionum frequentia & vehementia debilitantur partes affectæ, solent interdum circa articulos durities seu tophi enasci quæ vsum extremarum partium, aut inhibent aut faciunt impeditiorem. Quæritur iam quid agendum hoc rerum statu? Dicam paucis (quia ob temporis breuitatem multis non possum.) Ad duo præcipue hic respiciendum est: nempe ad præseruationem & euacuationem.

Præseruatio. Præseruatio consistit in remotione causarum; Ostensum autem est causas harum fluxionum esse collectam materiam, & membrorum imbecillitatem. Igitur necesse est,

Euacuatio materiæ. ut primum corpus liberetur ab inutili noxiarum humiditatum sarcina, remedia humores educentia, non agitantia, utq; ea per commoda interualla vsurpentur, ne materia nimium cumuletur. In hunc vsum expediret habere medicinam aliquam familiarem quæ ad constitutionem corporis tui quadraret, qua per interualla detrahi possent humores.

A. Hoc consilio scripsi potiunculam A, quæ calida uno haustu ebibenda esset, mane hora quinta dilato interim prandio ad decimam usque. Huius usus non tantum est in vere & autumno, quibus temporibus potissimum mouentur humores; sed intermediis etiam temporibus, rarius tamen aut frequentius pro animaduersione collectionum. Quod si post vsurpatam potionem in capite adhuc restare humiditatem, animaduersum fuerit,

B. posset P. T. pillulas B, interdum vsurpare, ut reliqua

iqua illa humiditas ex capite detraheretur. mendæ vero essent mane hora quinta,& unandum quinque horis. Prodesset etiam terdum sub cœnæ tempus pillulas quasdam urpare non tam purgandi, quam diuertendi usa. Tales sunt pillulæ C, quarum medietas odie ante cœnam, altera sequenti vsurpare osset. Hactenus de ablatione materiæ. Verum non satis est ablatam esse materiam, nisi iam prouideatur, ne generetur noua. Prohibetur autem novæ materiæ generatio, astigata & idonea victus ratione & correctione debilitatis membrorum concoctioni seruientium, præterea cloacarum corporis apertione. De victu non vacat scribere, P.T. procul dubio ipsamet in felici multarum rerum vsu obseruare didicit, quæ prodesse aut nocere soleant. Debilitati autem entriculi (quandoquidem calor exercitiis on excitatus, languet) succurrendum est emedio aliquo familiari, & minime aduerso, uod ventriculum calefaciat, & hepati (quod atura sua calidius est, licet accidentaria ratione, à naturali constitutione iam declinare onspiciatur) non noceat. Tale remedium st Tragæa stomachalis crassa D, quam P.T. Crosna sibi afferri curare poterit. Sumitur nane quantum cochleari modico, aut quatuor digitis apprehendi potest. Rotulis etiam & morsulis, Zinzib. condito, calamo aromatico condito, & foris vnguentis & sacculis tomachalibus, ventriculi imbecillitas emendari potest. Et claudi præterea usu granorum mastichis

C.

Generatio nouæ materiæ quomodo prohibeatur.

Ventriculus & epar corrigenda.

D.

Os ventriculi claudentia.

mastichis & thuris, ut interdum à sumpto
bo sex, aut septem deglutiantur, aut sumpti
ne Coriandri vna saccharacea tunica o
ducti. Ego diacydonium parare soleo, cu
speciebus incisis, os ventriculi claudentib
& calefacientibus, &c. Præter hæc omn
accurata cloacarum corporis habenda
ratio, nempe, ut primum aluus teneatur ape
ta, ne à fæcibus induratis retineantur, qua
corpore educi conducibilius esset, ac ne sc
Renes contemperandi. dida fiat in caput effumatio. Deinde, ut ren
serosam aquositatem à sanguine abstrahar
quod facere non possent obstructi & incale
centes. Ideo præsente grauitate circa ren
vtile erit unguentum E, quod calidum inū
gatur regioni renum sub cingulo circa
sacrum, & imponatur linteum calidum t
plicatum.

De tertia cloaca capitis, videlicet de na
bus dicam paulo post. Quæ hactenus dic
sunt, omnia spectant ad ablationem mater
præsentis, & ad præcautionem futuræ. Alte
Corroboratio membrorum mandantium. præseruationis pars consistit in correctio
membrorum debiliū, de quibus ordine pa
cula dicam. Membris mandantibus (quæ f
xionum fontes sunt) non melius consuli p
test quam euacuatione, quæ sane fit per ve
sectionem in iis, in quibus sanguis abund
& hepate sunt calidiore. Quibus vero ca
nimium repleri solet, iis vtilior est purgat
E. qualis illa est, quæ fit per pillulas supra no
Capitis tas litera E. Reliquæ vero deriuandæ f
F. subinde per nares, per aquam F, infusam v
man

anus, & attractam. Plurimum inde humi-atis reiicitur, & fluxio hoc pacto diuerti-r, ne ad scapulas, & porro ad brachia & anus delabatur. Possent institui gargarismi l diuertendum humorem ex capite, deinde l exsiccandas reliquias herbæ cephalicæ nponi lixiuio, ad caput lauandum, atque iam inspergi puluis exsiccans suturæ coro-ali, ut parti mandanti adimeretur humor, ntequam ad loca, ad quæ non debebat, per-ueret. Viarum vero laxitas adstringi, & hoc acto fluxus inhiberi potest, fumo absinthii xcepto in linteum triplicatum & ceruici npoſito. Sed cum id fit, necesse est, ut hu-ioribus alia ostendatur via per pillulas. Tandem reliqua articulorum & neruorum nembrorumque recipientium confortatio, ieri potest per unguenta, ex lumbricis & ra-ice ebuli parata. Familiare istud est, ut acci-iantur salis torrefacti, & in mortario contu-i cochlearia duo, & affundantur olei optimi v. & bene misceantur. Hoc vnguntur & onfortantur articuli; quanquam si ad ther-nas proficiscendi daretur occasio, egregiam pem viis & membris recipientibus allaturæ ssent, resoluendo quod influxerat, & ad-trictione firmitudinem membris concilian-lo. Sed illa duo præire oporteret, materiæ ductionem è corpore, & membrorum man-lantium correctionem. Atque hæc totius ere præseruationis summa est, & ad hæc apita eam dirigi necesse est. In curatione ero ad lenitionem doloris præcipue respici-tur,

Euacuatio.

Viarum laxitas quomodo adstringenda.

Familiare linimētum.

Therma.

Dolor leniendus pro

diuersitate temporum morbi.

tur, & indiget hoc Medico præsente, q iuxta illa quatuor morbi tempora, princi pium, augmentum, statum, & declination morbi remedia applicet. Hæc reuerende vi domine & amice humanissime, in summ temporis angustia puero excipienti dicta ut constaret P. T. consilii mei ratio, & ut sat facerem P. T. desiderio. Oro autem DEUM ut is pro sua misericordia P. T. integram vali tudinem restituat, & benedicat remediis, qu usurpabuntur. Si quid etiam à me requiretu amplius, in eo hominis amici & Medici dil gentis officium in me desiderari non patiar. Datæ Freistad. 27. Martii, Anno 1579.

Sequuntur medicamentorum descri-ptiones.

Haustus purgans.

℞. Rad. polypod. quercin.
Fœniculi.
Cichorii an. ℥ ij. ß
Calami aromat.
Pœoniæ an. ℥ ß.
Herbar. primulæ veris.
Chamædr. veræ.
Iuæ arthet. an. p. j.
Sem anisi.
Fœniculi an ℥ ß.
Passular. minor. ℥ v.
Conquassata decoquuntur in s. q. aq. ad tertias. Colaturæ
℞. ℥ vj. in quibus ferventibus infunde per noctem

Folior,

Folior. Senæ elect. ℥ v.
Agarici trochiscat. ʒ ß.
Turbith ℈ ß.
Rhabarb. ℈ ij.
Cinamom. opt. ℈ j.
Spicæ Ind. g. v.
Zinzib. ℈ ß.
Flor. anthos.
Stœchad an. p. ß.
Mane calefiant saltem, colentur & exprimantur. In colatura dissolue mannæ elect. ℥ j. ʒ ij. Misce, fiat haustus, notetur A.

℞. Mass. pill. artheticarum, *Pillula.*
de hiera cum agarica,
Cochiarum an. ℈ j.
Arabicarum g. v.
Cum aq. primulæ veris q. s. fiant pillulæ xxx. signentur Pillen B.

℞. Mass. pill. Assaiareth.
Masstichinarum.
Cochiarum an. ℈ j.
Cum aq. betonicæ, fiant pillulæ xxxx. signentur Pillen ante cœnam G.

℞. Trageæ stomach. crassæ ex aromat. incisis ℥ iiij. *Puluis stomachalis.*
Detur in scatula. Notetur grob Magenpulver D.

℞. Vnguenti ros. Mes. ℥ ij *Vnguentum nephriticū.*
In frigid. Gal. ʒ ij.
Spec. cerot. sandal. ʒ j.
Sem. fœnugr. ℈ ß.
Ol. violar, & ceræ albæ lotæ parum, fiat unguen-

vnguentum zum Lenden E.

Errhinon. ℞.Aq.Sambuci.
Maioranæ.
Beton.an.℥j.
Succi betæ per residentiam depura
℥ß.
Sacchari albi ℥ j.ß.
Misce.signetur Wasser zur Nasen F.

In arthritide,pro generoso quodam Domino,

CONSILIVM XXXII.

CUm podagra, Vir generose,frequente recurrat, adeo, ut pluries & vehemen tius indies afficiantur iuncturæ;imo iam no & tophi genuum liquido appareant; diligen certe cautio & cura adhibenda est,ne firmio res radices agat, pedesq; penitus grauissim & acutissimis fluxionibus ac doloribus deb litentur. Cogitandum igitur primum de pr *Præseruatio.* seruatione,qua si malum expugnari neque mitius tamen & rarius inuadet. Deinde cura malo iam affligente & vrgente.

Causa antecedentes podagra dua. Illa consistit in remotione causarum an cedentium,quarum principales duæ sunt:

I. Copia humorum excrementitior serosorum in capite,in sanguine,cum insig acrimonia ob salsam & biliosam materiam.

II. Imbecillitas neruorum & articuloru forte ob refrigerationem,& alias causas p catarcticas, qua vltro contra naturam hu

r

em affluentem recipiunt. His duabus
occurrentibus caufis facilime errore exter-
o, frigore, ira, motionibus intempeſtiuis,
apula præſertim, vini ingluuie irritatur ma-
m: Imo pro natura fluxionum abſque his,
ere & autumno, excrementitii humores
idi, conſueta ſua per conſuetas vias &
atus repetunt hoſpitia, articulos. Hinc ar-
or, tumor, dolor tenſio & lancinatio: deni-
e ſubtilioribus diſcuſſis partibus, craſſiori-
s relictis, nodi & tophi. His ita vires articu-
um deiiciuntur, ut inpoſterum nunquam
urale poſſint acquirere robur: Imo via ita
tula & trita humores excrementitii vix
llecti, à leviſſimo errore externo commoti,
a data porta ruunt, iuncturasque ſubinde
res infarciunt, & diſtorquent. Præſeruatio
em ſequens inſtituenda: Cum complexio
à natura catarrhalis ſit, cauendum max.
e, ne illius materia augeatur: imo collecta,
uſquam fluat, ad aluum deriuanda & de-
cenda. Præſtabit hæc potio ſequens; *Evacuatio*

℞. Rad polypodii. *Potio purgans.*
Fœniculi.
Cichorei an. ℥ j.
Calam. aromatic. ℈ j.
Herbar. primulæ Veris p. j. iuæ Artheticæ,
Agrimoniæ an. p. ß.
Folior. Senæ Orient. ℥ v.
Agarici Trochiſcat.
Rhabarb. elect. an. ℈ j.
Turpethi optimi ℈ ß.
Sem. aniſi ℈ j.

Zinzib.

Cinamom.an.℈ ß.

Flor.Cichor.

Anthos an.p.ß.

Conquaſſata infundantur in brodium ris feruentis, ſtent per noctem. Mane leni ebulliant, in colatura diſſolue:

Mannæ elect.℥ v.fiat Potio.

Hac potione cum cacochymia ex qui non detrahi poſſit; ſed præſertim in cap muci latitent, qui vim huius eludant; eti particulari euacuatione per pillulas ceph cas reliquiæ ſubducantur.

Pillulæ capitales.

℞ Maſſæ pillul. Cochiarum de Hiera cu Agarico ſine quibus an.℈ j.

Aurearum g v.

Cum Aq. Beton. q.ſ.f. pillulæ num. xxx.

Sed cum quotidie omnis ſuper fluitas iuncturas feratur, eam meo conſilio comm diſſime & tutiſſime frequentiori pillularu lenientium (quas multis proficuas fuiſſe a prime gloriari vere poſſum) uſu hora u ante cibum auertemus;

Pillulæ lenientes in Podagra.

℞. Maſſæ Pillul. Aſſaiareth.

Aggregat.

de Hiera comp, an.℥ j.

Agaric.trochiſcat.

Rhabarb.elect.an.℈ i j.

Turpethi optim.℥ ß.

Cortic.Myrobalan.citrin.℈ j.ß.

Diagridii.

Stœchad.an.℈ j.

Scorſi

Seorsim & cum syrup. de stœchad q. s. fiat massa, è ℥ j. formentur pillul. x v. singulis 14. diebus assumendæ.

Talis evacuatio accurata, præsertim vere autumno, decernenda; cui & accedat venæ coronariæ, aut Medianæ sectio. Cucurbitulæ vero solum vltima Lunæ quadra dorso applicandæ, præmissis pillulis Cephalicis. Non hæc generalis capitis sufficit purificatio, nisi particularior insequatur, quæ diuersionem & euacuationem acceleret; utpote per Errhina; *Vena sectio.* *Cucurbitulæ quando conueniant*

℞. Aquæ Sambuci. *Errhinon.*
Maioran.
Beton. an. ℥ j. ß.
Sem. nigellæ subtilit. puluerisat. ℈ ß.
Bulliant parum; post adde
Succi Betæ depurati ℥ ß.
Sacchari albi ℥ ij.
Misce pro Errhino.

Nec renes aut lumbi negligendi. His enim obstructis, & feruentibus serum à sanguine non ita, ut conuenit, sequestratur, sed cruentum fluidiorem facit. Hinc fluxiones crebriores & vehementiores in articulos. Interna Diuretica hic non admittuntur: interexterna vero sequens vnguentum præcipuum est; *Renum roboratio.*

℞. Vng. rosati Mes. ℥ ij. *Vnguentum ad renes.*
Dialtheæ.
Infrig. Gal. an. ℥ j. ß.
Ceroti santalini ℈ ij.
Ceræ albæ parum, fiat vng.

Prædicta omnia saburram ab articulis di-

diuertunt, & ſubducunt. Sed quid facienda ne de nouo producatur. Duobus hoc cave mus.

I. Alteratione & corroboratione parti quarum imbecillitate & vitio humiditas generatur.

II. Diæta exquiſita, qua ſine nulla ſp præſeruationis, multo minus Curationis.

Cum igitur ventriculo frigido, plus app tente, & ingerente, quam concoquente, epa vero calido & humido labores, neceſſar euaporationes ad caput fiunt, & inde Cata rhi decidunt. Ille itaque neceſſario calefacie dus, & exſiccandus erit, quo concoctio fi perfectior, & cruditas, morborum mat prohibeatur. Præſtabunt id Puluis & Mo ſuli alternatim duabus horis ante cibu ſumpti;

Cruditatis remedia.

Puluis ſtomachalis.

℞. Trag. ſtomach. craſſiæ ℥ iiij.
Cinamom. elect. ℥ j.
Galangæ.
Calami aromat.
Zinzib. an. ʒ ß.

Morſuli.

Caryophyllor.
Nucis moſchat.
Zedoariæ an. ℈ j.
Macis.
Cubebarum.
Glycyrrhizæ an ℈ j. ß.
Amygd. dulc. ℥ ij ß.

Incidantur omnia groſſo modo. Ad Pulu. Sacchari albiſſ. diſſolut. in aqua ro rum ℥ v. ß.

adden

addendo Ol.Cinamomi gutt.iij.
Macis gutt.v.
Fiat confect.in morsulo.
Quod tempore etiam sacculus stomacha- applicari poterit, à latere vino irrorato mente calefactus.
Iecoris intemperies, quam vrinæ rubor & s monstrant, blande sequenti temperabi- confectione:
Electuariũ iecur refrigerans.
℞. Conser.rosarum ℥ j.ß.
Anthos ℥ iij.
Radic.Cichor.condit.℥ j.
Bugloss.condit.
Lactuc.Hispan.an.℥ ß.
Cinamom.incis.℈ j.ß.
Macis incis.℈ j.
Incisis conditis, & aromatibus ac reliquis stis, fiat confectio.
Hæc auxilia, licet contraria videantur, nt tamen ita comparata, & temperata, ut utrum alteri officiat; sed quodlibet suo co ventriculo & iecori prosit.
His diæta & quantitate, & qualitate mo- Victus ratio. rata, quæ caloris proportioni respondeat, edat, necesse est.
supereſt, ut neruis & articulis fluxionibus ceptis præsto simus; nempe receptorum morum discussione & exsiccatione, tan- que ne nouos facile admittant adstri- one.
Huic scopo inseruiet utiliter sequens Eu- Euporiston è sale. riston: ℞. Salis bene tosti cochl.ij.con- nd. in mortario optime, & affunde olei

comm. ℥ v. commisceantur optime, & [cut off]
ventur ad illinitionem. Benefaciet & pe[cut off]
canina, inuncta oleo costino. Interdum
pedes lauentur decocto origani, artemis[cut off]
sinthii, chamomillæ, rosar. &c. nec therm[cut off]
ommittendæ. Hæc de præservatione: Veru[cut off]
quæ cura doloris? Doloribus urgentib[cut off]
anodyna expetuntur, quæ, ut audio, tibi
promptu sunt. Non tamen omnia sine d[cut off]
crimine admittuntur. Imo cum dolores
paroxysmi varient, ac nunc articuli, nu[cut off]
musculi magis & minus afficiantur. Non [cut off]
dem certe semper conueniunt narcotica, [cut off]
præsentem Medici docti & experti requiru[cut off]
oculum & iudicium. Illud generale in pr[cut off]
cipio dolorum, linteum nimirum lacti cal[cut off]
imbutum apponere, sæpius in augmen[cut off]
etiam prodest, sicut & cataplasma comm[cut off]
ex pane albo, vitello ovi, croco & lacte. Co[cut off]
fert etiam dolori & tumori ex oleo Iunip[cut off]
chamomæl. axungiæ taxi, canis, ana æqu[cut off]
bus partibus inunctio.

Pellis canina.

Cura doloris.

Narcotica non temere adhibenda.

Cataplasmata in principio & augmento conuenientia.

In arthritide, pro generoso quodam Comite,

D. ABRAHAMI SEYLLERI,

CONSILIVM XXXIII.

EX informatione literarum transmissa[cut off]
cognouimus abūde causas inualetudi[cut off]
quas etiam singulari, cum diligentia i[cut off]

os trutinando fere examinavimus. Duo ini- *Causa dolorum arthriticorum.*
dolorum articulorum, ischiadis, poda-
æ, & reliquarum specierum, quæ loco dun-
xat, non natura differunt, concurrunt, co-
a congestorum humorum, & articulorum
becillitas, quæ vel à primo ortu, vel ex
roribus in victus ratione commissis pro
actu temporis contrahitur. Verum mem-
orum imbecillitas dolorem exacerbare
on potest, nisi humores noxii ad articulos
fluant. At non confluunt, nisi impellan-
r. Impulsioni occasionem præbet humo-
m abundantia, vel quantitate, vel qualitate,
æ ex victus ratione incongrua resultat.
t nunc peruersa viuendi ratio, præsertim
licorum, qui varietate multiplici ciborum
lectantur, unde ventriculus plus justo re-
etus, suum munus dextre non perficit, & vi-
m in eo contractum postmodum non e-
endatur. Idcirco cruditates voracitatem &
xum comitantur, quæ ansam arthritidi, &
us speciebus præbent. Duo in nostra deli-
ratione proposuimus capita, quæ brevibus
eris mandavimus. Primo, ut morbus præ-
vetur, vel quo ad fieri potest, omnibus
odis euitetur, ut tardius suam sæuitiam, &
nori cum molestia exerant. Deinde si re- *Scopi curationis.*
et, ut quam primum commodis propella-
remediis. Solet enim malum sæpius rede-
do non solum diutius durare, verum etiam
reliquos corporis articulos serpere. Ad
tem enim semel affectam ex iterata flu-
one materia copiosior decumbit, pluraque *Prognosticon.*

loca occupat. Ne ergo malum invalescat radices altius figat, non erit difficile hoc p ficere, cum morbus non sit hæreditarius, que sæpius afflixerit Ad præcavendum di gens cura requiritur in victus ratione, c fundamentum huius mali sit coctionis ventriculo & epate aliqualis labefacta Hoc autem euitatur, cum omnia, quæ as muntur, & circa corpus fiunt, modum n excedunt; sed sunt omnia moderata. Ita c loris innati robur conseruatur, cuius adm niculo omnes coctiones, atq; actiones corpore dextre perficiuntur, & corpus i mune à morbis efficitur. Immoderata om calorem innatum deiiciunt, epar & ventri lum labefactant, unde cruditates & destil tiones resultant, quæ tanquam superflua inutilia ad articulos detruduntur, atque d lores concitant. Et quanto plus delinquit tanto citius dolores etiam acerbiores rec runt. Itaque vestra Magnificentia conabit ne à præscripto ordine recedat. Mane cu cibum in cœna assumptum per somnum id neum dextre coxerit, os cum vino vel aqu cui modicum aceti rosacei admixtum colluat, ut materia laryngi, & faucibus adh rens detergatur, prius tamen caput pecten emundetur, & facies, manusque lauent hinc ad DEUM precibus fusis munia d mandata exequenda, quibus absolutis corp deambulando, vel equitando, vel vehen exercendum, ut excrementa vltimæ coct nis expellantur, membra solida à contra intemp

Præserua-tio.

Collutio oris matutina.

temperie liberentur, atque calor innatus
getior reddatur. Quod si præcordiorum
rauitas, vel tensio, oculorum caligo, ven-
triculi ructus, vel amaritudo linguæ depre-
hendûtur, die posteriori somnus sit longior.
Multa fercula non debent simul assumi, quod
non solum ventriculi coctionem turbent;
verum etiam animum & corpus effœminent.
Vitet vestra Magnificentia pisces, cum car-
nibus vescitur, sic vice versa. De die contenta
sit Magnificentia vestra cœna & prandio, ita
tamen instituantur, ut intercurrant ad minus
septem horæ, ne cibus nouus priori admi-
xtus cruditates generet. Cibi sint optimi succi
atque liquidi semper solidiores antecedant.
Nimia satietas nunquam vtilis est, tantum
M.V. comedat, quantum cõsuetudo & natura
ferunt, semper frugalitas ex usu est. Si plus
ingeritur, quam concoqui potest, cruditates
crebræ & infinitæ oboriuntur. Nunquam
comedendum, nisi appetitus invitet, & prior
cibus coctus sit. Seruabit ergo Magnificentia
vestra victum moderatum. Conueniunt
sorbitiones ex pisis, avena, ptisana, branca vr-
sina, gallinis, capis, carnibus, & amygdalis
dulcibus. Caro laudabilis est vitulina aprina,
leporina, capreolorum, hœdina, gallinarum,
caponum, perdicum, phrasianorum, colum-
barum, turdorum, merularum, auium nemo-
ralium. Assæ, quam elixæ salubriores. Ova
prosunt. Lactis usus non confert, nisi raro
& temporibus calidis. Caseus nocet. Pisces
saxatiles, & ex aquis currentibus capti, pro-
sunt

Varietas ciborum vitanda.

Carnes non piscibus cõmiscendæ.

Carnes laudabiles.

Pisces.

sunt assi magis, quam elixi, vel aromatib[us] conditi, ne frigidos & pituitosos humores generent, qui maximam huic morbo præbent occasionem. Legumina vitanda, & oriza, panicum, milium, spinachia, beta, & cucumeres conueniunt temporibus calidis. Ac ne nimis stricta sit diæta omne genus lactucæ admittitur. Cappares commendantur. Ficus, passulæ, cerasa dulcia, pepones conceduntur, si parum vini potentis superbibatur, auellanæ, amygdalæ, granata dulcia non obsunt. Reliquorum fructuum nullus usus. Alio tamen fercula condiri possunt. Raphanus quoque ante pastum prodest. Aromatum usus, ut cinamomi, maceris, gingiberis, piperis, croci admittitur. Fugiat Magnificentia vestra, quæ sartagine friguntur, quæ malum succum præbent, & inter coquendum nidorem in ventriculo excitant, qui etiam alios corrumpit cibos. Præterea omnia opere pistorio confecta, ex farina, butyro, caseo & lacte, artocreas, caules, fabas, lenticulos, pisa, milium, omnes pisces stagnantes in limo, & lacu captos, fumo & aëre induratos, vel sale maceratos, exceptis halecibus, carnes fumo exsiccatas; aues, quæ in aquis degunt, ut cygnus, grus, anser, item pedes caponum, quod & ipsi podagra laborent. Vinum sit clarum, non admodum dulce, nec acerbum, nec acidum, neque adeo potens, & cereuisia optime depurata, clara, non recens, neque vetusta nimium, ne suo acore ventriculum, & neruosas partes lædat. Potio aquæ puteanæ, vel glacie,

Legumina.

Raphanus ante pastū conceditur.

Haleces.

Vinum.

acie, vel ſale nitri frigidior reddita, ſumme
tanda, quod ventriculo & neruis maxime
imica ſit. Euitanda ſummopere tumulentia
ebrietas, quæ corporis & animi vires ener-
ant, ſenectutem immaturam accelerant, atq;
ticularios morbos concitant Vt Poëtæ ex-
rientia adducti arthritidem, & eius ſpecies
acchi filias nuncuparint. Inceſſus velox &
hemens ſummopere obeſt. Multum ſtare
oque nocet, quod materias ad iuncturas
labi facit. Ideo cavendum ab omni cor-
oris vehementioris exercitio, præſertim à
ſtu, nec meditationes animi graues, ira aut
œſtitia cibum ſequantur. Corpus enim à
aturali diſpoſitione euertunt, & morbos
onciliant. Abſoluta coctione ad conſueta
unia redeundum. Quod ſi ſomnus obre-
et, non eſt ſtatim indulgendum, niſi Magni-
centia veſtra conſueverit, vel nocte antece-
ente vigilauerit, is poteſt admitti duabus
oris poſt paſtum. A cœna vltra duabus ho- *Duabus horis à cœna dormiendum.*
s protrahere ſomnum ſumme corporis
ires hebetat, præſertim ſi lucubrationes
octurnæ accedant. Noctu diligentia ſingu-
ris adhibenda, vt euitetur, ne caput con-
ctu radiorum lunarium lædatur. Aër nebu-
lus, ventoſus, & maxime frigidus, euitan-
s. Ideo pedes, & artus bene muniantur.
lcei & caligæ artus ne ſtringant. His rite
bſeruatis ſecunda valetudo abſque medica-
entorum uſu cõſeruabitur. Sic enim morbi
r circuitus affligentes euitantur. Verum
m Magnificentia veſtra non habeat eam
vitæ

vitæ libertatem, ut præſcripto ordini ſa faciat, ob muneris demandati magnitu nem: Idcirco materia coaceruata ex inte peſtiuo victu per interualla ſubductio alui, & tempeſtiua ſanguinis detractione ab genda, & membra debilitata roboranda, materiam collectam facile recipiant. Quo commode fiet, ſi vere, antequam humor incipiant fluere, & autumno, Magnificent veſtra præſente Medico omnia dextre ſubie rit. Is enim habita ratione temporis, ann conſtitutionis, corporis & loci, omnia ordi inſtituere poterit, ut materia in corpore co lecta, & articulis imbibita, educatur, & im preſſa membris qualitas mala extinguatu atque membris læſis robur inducatur.

Præſervatio tempore veris & autumni.

Proinde, ſi omnia conſenſerint, vere & autumno vena ſecanda, atque iiſdem tem poribus, ac crebrius, ſi videbitur, corpus ex purgandum. Non abs re eſſet uſus decoc ſarſæ pariglíæ, quod peculiari vi materia peccantem educit, & interiora membra ro borat, ac intemperiem inductam extingu

Decoctum ſarſæ.

Commendatur vomitus ſingulis menſibu inſtar auxilii non poſtremi. Opportunu eſſet interpoſitis diebus vti Tryphera perſic pondere ℥ ß. cum aqua Endiviæ, hyeme Tr phera ſaracenica, cum aqua menthæ, vel ſa viæ. Principes partes robur acquirent, Magnificentia veſtra mane morſulum, Electuarii portionem capiet:

Vomitus menſtrui.

Thryphera perſica & ſarraceni-ca.

Morſuli principes

℞. Specier. aromatic. roſac.
Diamarg. frig. an. ʒ ij.

Pulv

Puluer. agallochi. ℨ j. *partes robe-rantes.*
Spodii præparat. ℨ j. ß.
Sacchar. in aqua meliss. dissolut. ℔. ß.
Ol. nucis Moschat. gutt. iiij.
..t confectio in morsulis.

X.

℞. Sacchar. rosac. ex rosis Damasc. si haberi possunt ℔. ß. *Electuariū.*
Caryophll. grosso modo incisor. atque aq. rosac. irrorat. ℨ iij.
Spodii præparat. ℨ ij.
..m syrupo de corticib. citri q. s.
Fiat Electuarium.

Ad coctiones fœlicius celebrandas pro-..rit sequens puluis à pastu:

℞. Coriandri præparat. vnius coperturæ ℨ v. *Pulvis pepticus.*
Diacydonit. sine speciebus ℨ iij.
Specier. rosatæ nouell. ℨ ij.
Cinamomi elect. ℨ j. ß
Maceris ℨ ß.
Sacchari rosacei tabul. ad pondus omni-..n, fiat Tragæa.

Conferunt etiam optime grana cubeba-..m, si sex mane nonnunquam deglutiantur. *Cubebæ.* ..m, sub noctem thuris granum sumptum. *Thus.* ..eriaca æstate, Mitridatium hyeme omni ..ense sub ingressum lecti si capiuntur, mul-..m præstant interioribus roboris. *Theriaca & mithridatium ante somnum data.* Si forte, ..od DEUS auertat, malum rediret, victus ratio

ratio tenuis instituenda, & à vino om[...]
abstinendum, donec morbus inclinaue[...]
Esset autem potus commodus aqua, in q[...]
mel & semina coriandri ebullierint, in [...]
aliquid Cinamomi grosso modo cõtusi i[...]
ciendum. Purgandum est corpus aliquoti[...]
Pillulæ de hermodactylis. vel cariocostino, vel pillulis, quibus herm[...]
dactyli admiscentur, quæ materiam & i[...]
fluentem, & iuncturas iam influxam educa[...]
Vena sectio. Quod si phlebotomia expedire videat[...]
in principio nullo modo negligenda. [...]
Anodyna in podagra. etiam doloribus prospiciendum, ne mult[...]
materiæ attrahatur, & materia influxa res[...]
Pulvis maxillarũ luciorum dolorem compescit. uenda. Maxillæ luciorum puluerisatæ, [...]
lacti caprino commixtæ ad sopiendum do[...]
rem plurimum virium habent, vel co[...]
cerui lima rasum, & in vino decoctum, [...]
Rasura cornu cerui. mentando locum mirifice confert. Sic a[...]
Aqua cypri. cypri: Item, vlmi folia in vino decocta l[...]
Item: Vlmi folia. tumenti adhibita, multum prosunt. Con[...]
& hoc ad sopiendum dolorem, si dicta [...]
contulerint:

Aqua podagrica.

℞ Aq. plantagin.
Sambuci an. ℔. ß.
Solatri
Vini destillat. an. ℥ iij.
Misce.

Tapsus barbatus. Vel applicetur aqua Tapsi barbati, in q[...]
aliquid Thuris ebullierit. Item, Mucilag[...]
fœnugræci, cum aqua & aceto extract[...]
adiecto melle, multi comprobarunt, t[...]
quam efficax auxilium. Hæc aqua quo[...]
optima censetur in declinatione, si i[...]

nni imbuti sæpe admoveantur. Item:

℞. Saluiæ.
Rutæ.
Iuæ artheticæ.
Hyssopi an. m. j. ß.
Salis an. ℥ ij.

Macerentur in octo libris vini, addendo ceti vini ℔. ij. & destillentur.

Pinguia omnibus modis euitanda, quod a humiditate membra relaxent, & idonea d recipiendos humores reddant. Ad corro-rationem articulorum lotiones pedum ngulis septimanis bis vel ter adhibitæ mul- faciunt. Sumatur lixiuium, in quo chalybs tinctus sit, adiiciantur flores chamomillæ, rbæ paralysis, absinthii, artemisiæ pedis columbini, & una atque altera ebullitione facta, addatur pa-rum salis & aluminis.

Pinguia vitanda.

Roboratio pedum.

Arthritide nodosa, Melancholia hypochondriaca, atque renum affectione, pro quodam Episcopo,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM XXXIV.

N arthritide iam nodosa facta, longe facili-s esse consilium dare, quam consulta exe-i, ipse optime scio: Ac quam pertinax sit lum Melancholiæ, quam difficiles cura-tiones

tiones in renum affectionibus, intelli[...]
Itaque si vel diutius deliberasse, vel tar[...]
respondere videor, in bonam partem inte[...]
pretari cupio. Non enim tantum variet[...]
affectionum: verum etiam curationum, co[...]
gitationes meas est remorata, dum quasi [...]
ædificium, quod ruinam minatur, Artifi[...]
concurrere, & vndique subiici reme[...]
animaduerti. Semper autem Melanchol[...]
eo difficilius sanantur, quod de spe boni [...]
cile decidunt, & varie pollicitationibus, [...]
reprehensionibus Medicorum afficiuntu[...]
& impelluntur. Vtut autem ista sese habean[...]
recti & tenacis propositi virum, rectu[...]
animi cursum tenere, nec sermunculis ab e[...]
dimoueiri oportet. Scribo igitur hæc optim[...]
animo, etiamsi me vel iudiciorum varietat[...]
vel etiam morborum grauitati satis face[...]
non posse, minime ignorem. Chiragra atqu[...]
podagra iam amplius non latent in obscur[...]
Ne autem articulorum morbus grauio[...]
emergat, cauendum. Id quod considera[...]
causis fieri necesse est. Causæ vero duæ su[...]
Podagra causæ duæ. Vna morbifici humoris natura, altera pa[...]
Causa imbecillitatis partium. tium laborantium imbecillitas: Hæc autem
vel à semine parentum est, vel intempesti[...]
usu vini & Veneris, vel ab intemperie cal[...]
da, resoluente atque laxante partes, vel frigi[...]
calorem naturalem in membris opprimente[...]
vel ab externa aliqua læsione, ut luxatione
contusione, plaga, &c.

Verum sola patris imbecillitas non faci[...]
ut necessario doloribus articulorum aliqu[...]
infestetu[...]

eftetur, nisi materia sit in corpore, quæ partes imbecilliores demandetur. Itaq; præclare dixit Auicenna: Sublata materia, nec membrum mandans, id est, à quo fluit materia, mandabit, nec recipiens suscipiet. *Regula Auicennæ.*

Danda igitur in præcautione opera in primis est, ne materia in corporibus colligatur, atque cumuletur. Est autem materia podagræ duplex, crassa atque tenuis, crassa quidem cruda, tenuis, serosa, & inflammationi (nihil enim aliud est, quam inflammatio, et non exquisita intra ipsum articulum) obnoxia. Sunt vero humores alias crassiores, alias tenuiores, plerumq; tamen coniuncti. Crassiores minus inflammantur, tenuiores magis, propterea & vehementiores dolores sunt, & interdum febris consequitur, irruente materia, cum impetu. Nam quando hæc in membro sensim colligitur, grauitas prius in eo, quam dolores percipiuntur. Porro materia ista partim à capite, partim ab hepate fluit. Scio hic varie disputare doctissimos medicos de via & modo, sed hæc persequi non est nostri instituti, cum Hippocratis sententia satisfaciat, omnia in corpore esse confluxibilia; Et consentaneum sit, naturam extrudere istum humorem, à quo maxime læditur, atque o ffenditur: cut in Vomitu videmus unum genus cibi eiici retento altero: Materiam autem non esse vniusmodi apparet, cum aliis dolores mitescant calefacientibus adhibitis, aliis refrigerantibus applicatis, ut Hippocrates, quinto *Præcautio in arthritide.* *Materia podagræ duplex.* *Vnde affluxus fiat.* *Materiæ diuersæ argumentum.*

diuertunt, & ſubducunt. Sed quid faciend[um] ne de nouo producatur. Duobus hoc caveb[i]mus.

I. Alteratione & corroboratione parti[um] quarum imbecillitate & vitio humiditas [...] generatur.

II. Diæta exquiſita, qua ſine nulla ſp[es] præſeruationis, multo minus Curationis.

Cum igitur ventriculo frigido, plus app[e]tente, & ingerente, quam concoquente, ep[ate] vero calido & humido labores, neceſſari[o] euaporationes ad caput fiunt, & inde Cata[r]rhi decidunt. Ille itaque neceſſario calefacien[-]dus, & exſiccandus erit, quo concoctio fi[at] perfectior, & cruditas, morborum mate[ria] prohibeatur. Præſtabunt id Puluis & Mo[r]ſuli alternatim duabus horis ante cib[um] ſumpti;

Cruditatis remedia.

Puluis ſtomachalis.

℞. Trag. ſtomach. craſſiæ ℥ iiij.
Cinamom. elect. ʒ j.
Galangæ.
Calami aromat.
Zinzib. an. ʒ ß.

Morſuli.

Caryophyllor.
Nucis moſchat.
Zedoariæ an. ℈ j.
Macis.
Cubebarum.
Glycyrrhizæ an ℈ j. ß.
Amygd. dulc. ℥ ij ß.

Incidantur omnia groſſo modo. Ad[d]e Pulu. Sacchari albiſſ. diſſolut. in aqua ro[sa]rum ℥ v. ß.

addend[o]

addendo Ol.Cinamomi gutt.iij.
Macis gutt.v.
Fiat confect.in morſulo.
Quod tempore etiam ſacculus ſtomacha-
applicari poterit, à latere vino irrorato
mente calefactus.
Iecoris intemperies, quam vrinæ rubor &
is monſtrant, blande ſequenti temperabi-
t confectione;

Electuariũ iecur refrigerans.

℞. Conſer.roſarum ℥ j.ß.
Anthos ℥ iij.
Radic.Cichor.condit.℥ j.
Bugloſſ.condit.
Lactuc.Hiſpan.an.℥ ß.
Cinamom.inciſ.℈ j.ß.
Macis inciſ.℈ j.
Inciſis conditis, & aromatibus ac reliquis
ſtis, fiat confectio.
Hæc auxilia, licet contraria videantur,
t tamen ita comparata, & temperata, ut
trum alteri officiat; ſed quodlibet ſuo
o ventriculo & iecori proſit.

Victus ratio.

His diæta & quantitate, & qualitate mo-
ata, quæ caloris proportioni reſpondeat,
edat, neceſſe eſt.
Supereſt, ut neruis & articulis fluxionibus
eptis præſto ſimus; nempe receptorum
morum diſcuſſione & exſiccatione, tan-
que ne nouos facile admittant adſtri-
one.

Euporiſton è ſale.

Huic ſcopo inſeruiet utiliter ſequens Eu-
iſton: ℞. Salis bene toſti cochl ij.con-
d. in mortario optime, & affunde olei

comm. ℥ v. commiſceantur optime, & fo-
Pellis canina. ventur ad illinitionem. Benefaciet & pe-
canina, inuncta oleo coſtino. Interdum
pedes lauentur decocto origani, artemiſ. a-
ſinthii, chamomillæ, roſar. &c. nec therm
ommittendæ. Hæc de præſervatione: Veru
Cura doloris. quæ cura doloris? Doloribus urgenti-
anodyna expetuntur, quæ, ut audio, tib
promptu ſunt. Non tamen omnia ſine d
crimine admittuntur. Imo cum dolores
paroxyſmi varient, ac nunc articuli, nu
Narcotica non temere adhibenda. muſculi magis & minus afficiantur. Non
dem certe ſemper conueniunt narcotica, ſ
Cataplaſmata in principio & augmento conuenientia. præſentem Medici docti & experti requir
oculum & iudicium. Illud generale in pri
cipio dolorum, linteum nimirum lacti cal
imbutum apponere, ſæpius in augmen
etiam prodeſt, ſicut & cataplaſma comm
ex pane albo, vitello ovi, croco & lacte. Co
fert etiam dolori & tumori ex oleo Iunip
chamomæl. axungiæ taxi, canis, ana æqu
bus partibus inunctio.

In arthritide, pro generoſo quodam Comite,

D. ABRAHAMI SEYLLERI,

CONSILIVM XXXIII.

EX informatione literarum tranſmiſſar
cognouimus abũde cauſas inualetudi
quas etiam ſingulari, cum diligentia in
n

trutinando fere examinavimus. Duo ini- *Causa dolorum arthriticorum.*
dolorum articulorum, ischiadis, poda-
.& reliquarum specierum, quæ loco dun-
at, non natura differunt, concurrunt, co-
congestorum humorum, & articulorum
becillitas, quæ vel à primo ortu, vel ex
ribus in victus ratione commissis pro
ctu temporis contrahitur. Verum mem-
orum imbecillitas dolorem exacerbare
potest, nisi humores noxii ad articulos
luant. At non confluunt, nisi impellan-
. Impulsioni occasionem præbet humo-
m abundantia, vel quantitate, vel qualitate,
ex victus ratione incongrua resultat,
nunc peruersa viuendi ratio, præsertim
corum, qui varietate multiplici ciborum
ectantur, unde ventriculus plus justo re-
tus, suum munus dextre non perficit, & vi-
in eo contractum postmodum non e-
datur. Idcirco cruditates voracitatem &
m comitantur, quæ ansam arthritidi, &
s speciebus præbent. Duo in nostra deli-
atione proposuimus capita, quæ brevibus
ris mandavimus. Primo, ut morbus præ-
etur, vel quo ad fieri potest, omnibus
dis euitetur, ut tardius suam sæuitiam, &
ori cum molestia exerant. Deinde si re- *Scopi curationis.*
t, ut quam primum commodis propella-
remediis. Solet enim malum sæpius rede-
o non solum diutius durare, verum etiam
eliquos corporis articulos serpere. Ad
em enim semel affectam ex iterata flu-
e materia copiosior decumbit, pluraque *Prognosticon.*

loca occupat. Ne ergo malum invalescat, radices altius figat, non erit difficile hoc p ficere, cum morbus non sit hæreditarius, n que sæpius afflixerit. Ad præcavendum d gens cura requiritur in victus ratione, c fundamentum huius mali sit coctionis ventriculo & epate aliqualis labefactat Hoc autem euitatur, cum omnia, quæ as muntur, & circa corpus fiunt, modum n excedunt; sed sunt omnia moderata. Ita c loris innati robur conseruatur, cuius adm niculo omnes coctiones, atq; actiones corpore dextre perficiuntur, & corpus im mune à morbis efficitur. Immoderata om calorem innatum deiiciunt, epar & ventric lum labefactant, unde cruditates & destil tiones resultant, quæ tanquam superflua inutilia ad articulos detruduntur, atque d lores concitant. Et quanto plus delinquit tanto citius dolores etiam acerbiores rec runt. Itaque vestra Magnificentia conabit ne à præscripto ordine recedat. Mane cu cibum in cœna assumptum per somnum ido neum dextre coxerit, os cum vino vel aqu cui modicum aceti rosacei admixtum f colluat, ut materia laryngi, & faucibus adh rens detergatur, priùs tamen caput pecten emundetur, & facies, manusque lauent hinc ad DEUM precibus fusis munia d mandata exequenda, quibus absolutis corp deambulando, vel equitando, vel vehen exercendum, ut excrementa vltimæ cocti nis expellantur, membra solida à contra intempe

Præseruatio.

Colutio oris matutina.

temperie liberentur, atque calor innatus
getior reddatur. Quod si præcordiorum
cauitas, vel tensio, oculorum caligo, ven-
triculi ructus, vel amaritudo linguæ depre-
henduntur, die posteriori somnus sit longior,
Multa fercula non debent simul assumi, quod
non solum ventriculi coctionem turbent;
verum etiam animum & corpus effœminent.
Vitet vestra Magnificentia pisces, cum car-
nibus vescitur, sic vice versa. De die contenta
sit Magnificentia vestra cœna & prandio, ita
tamen instituantur, ut intercurrant ad minus
septem horæ, ne cibus nouus priori admi-
stus cruditates generet. Cibi sint optimi succi
atque liquidi semper solidiores antecedant.
Nimia satietas nunquam vtilis est, tantum
M.V. comedat, quantum cõsuetudo & natura
ferunt, semper frugalitas ex usu est. Si plus
ingeritur, quam concoqui potest, cruditates
crebræ & infinitæ oboriuntur. Nunquam
comedendum, nisi appetitus invitet, & prior
cibus coctus sit. Seruabit ergo Magnificentia
vestra victum moderatum. Conueniunt
sorbitiones ex pisis, avena, ptisana, branca vr-
sina, gallinis, capis, carnibus, & amygdalis
dulcibus. Caro laudabilis est vitulina aprina,
leporina, capreolorum, hœdina, gallinarum,
caponum, perdicum, phrasianorum, colum-
barum, turdorum, merularum, auium nemo-
ralium, Assæ, quam elixæ salubriores. Ova
prosunt. Lactis usus non confert, nisi raro
& temporibus calidis. Caseus nocet. Pisces
saxatiles, & ex aquis currentibus capti, pro-
sunt

Varietas ciborum vitanda.

Carnes non piscibus cõmiscendæ.

Carnes laudabiles.

Pisces.

sunt assi magis, quam elixi, vel aromatibus conditi, ne frigidos & pituitosos humores generent, qui maximam huic morbo præbent occasionem. Legumina vitanda, ut oriza, panicum, milium, spinachia, beta, & cucumeres conueniunt temporibus calidis. Ac ne nimis stricta sit diæta omne genus lactucæ admittitur. Cappares commendantur. Ficus, passulæ, cerasa dulcia, pepones conceduntur, si parum vini potentis superbibatur, auellanæ, amygdalæ, granata dulcia non obsunt. Reliquorum fructuum nullus usus. Alio tamen fercula condiri possunt. Raphanus quoque ante pastum prodest. Aromatum usus, ut cinamomi, maceris, gingiberis, piperis, croci admittitur. Fugiat Magnificentia vestra, quæ sartagine friguntur, quæ malum succum præbent, & inter coquendum nidorem in ventriculo excitant, qui etiam alios corrumpit cibos. Præterea omnia opere pistorio confecta, ex farina, butyro, caseo & lacte, artocreas, caules, fabas, lenticulos, pisa, milium, omnes pisces stagnantes in limo, & lacu captos, fumo & aëre induratos, vel sale maceratos, exceptis halecibus, carnes fumo exsiccatas; aues, quæ in aquis degunt, ut cygnus, grus, anser, item pedes caponum, quod & ipsi podagra laborent. Vinum sit clarum, non admodum dulce, nec acerbum, nec acidum, neque adeo potens, & cereuisia optime depurata, clara, non recens, neque vetusta nimium, ne suo acore ventriculum, & neruosas partes lædat. Potio aquæ puteanæ, vel glacie,

Legumina.

Raphanus ante pastũ conceditur.

Haleces.

Vinum.

acie, vel ſale nitri frigidior reddita, ſumme
itanda, quod ventriculo & neruis maxime
inimica ſit. Euitanda ſummopere tumulentia
ebrietas, quæ corporis & animi vires ener-
ant, ſenectutem immaturam accelerant, atq;
rticularios morbos concitant Vt Poëtæ ex-
erientia adducti arthritidem, & eius ſpecies
acchi filias nuncuparint. Inceſſus velox &
ehemens ſummopere obeſt. Multum ſtare
uoque nocet, quod materias ad iuncturas
elabi facit. Ideo cavendum ab omni cor-
oris vehementioris exercitio, præſertim à
aſtu, nec meditationes animi graues, ira aut
œſtitia cibum ſequantur. Corpus enim à
aturali diſpoſitione euertunt, & morbos
onciliant. Abſoluta coctione ad conſueta
unia redeundum. Quod ſi ſomnus obre-
ect, non eſt ſtatim indulgendum, niſi Magni-
icentia veſtra conſueverit, vel nocte antece-
ente vigilauerit, is poteſt admitti duabus
oris poſt paſtum. A cœna vltra duabus ho- *Duabus*
as protrahere ſomnum ſumme corporis *horis à*
ires hebetat, præſertim ſi lucubrationes *cœna dor-*
octurnæ accedant. Noctu diligentia ſingu- *miendum.*
aris adhibenda, ut euitetur, ne caput con-
ctu radiorum lunarium lædatur. Aër nebu-
oſus, ventoſus, & maxime frigidus, euitan-
us. Ideo pedes, & artus bene muniantur.
alcei & caligæ artus ne ſtringant. His rite
bſeruatis ſecunda valetudo abſque medica-
entorum uſu cōſeruabitur. Sic enim morbi
er circuitus affligentes euitantur. Verum
um Magnificentia veſtra non habeat eam
vitæ

vitæ libertatem, ut præscripto ordini sa-
faciat, ob muneris demandati magnitu-
nem: Idcirco materia coaceruata ex inte-
Præservatio tempore veris & autumni. pestiuo victu per interualla subductio-
alui, & tempestiua sanguinis detractione a-
genda, & membra debilitata roboranda,
materiam collectam facile recipiant. Quo
commode fiet, si vere, antequam humore
incipiant fluere, & autumno, Magnificenti
vestra præsente Medico omnia dextre subie-
rit. Is enim habita ratione temporis, anni
constitutionis, corporis & loci, omnia ordin-
instituere poterit, ut materia in corpore co-
lecta, & articulis imbibita, educatur, & im-
pressa membris qualitas mala extinguatu-
atque membris læsis robur inducatur.

Proinde, si omnia consenserint, vere &
autumno vena secanda, atque iisdem tem-
poribus, ac crebrius, si videbitur, corpus ex-
Decoctum sarsæ. purgandum. Non abs re esset usus decoc-
sarsæ pariglię, quod peculiari vi materia-
peccantem educit, & interiora membra ro-
borat, ac intemperiem inductam extingu-
Commendatur vomitus singulis mensibu-
Vomitus menstrui. instar auxilii non postremi. Opportunu-
esset interpositis diebus vti Tryphera persic-
pondere ℥ ß. cum aqua Endiviæ, hyeme Try-
Thryphera persica & sarraceni-ca. phera saracenica, cum aqua menthæ, vel sa-
viæ. Principes partes robur acquirent,
Magnificentia vestra mane morsulum, ve
Electuarii portionem capiet:

Morsuli principes ℞. Specier. aromatic. rosac.
Diamarg. frig. an. ℥ ij.

Pulve-

Puluer.agallochi.ʒ j. *partes robo-rantes.*
Spodii præparat. ʒ j.ß.
Sacchar. in aqua meliss. dissolut. ℔.ß.
Ol. nucis Moschat. gutt. iiij.
[F]iat confectio in morsulis.

X.

℞. Sacchar. rosac. ex rosis Damasc. si haberi possunt ℔.ß. *Electuariũ.*
Caryophll. grosso modo incisor. atque aq. rosac. irrorat. ʒ iij.
Spodii præparat. ʒ ij.
[C]um syrupo de corticib. citri q.s.
Fiat Electuarium.

Ad coctiones fœlicius celebrandas pro[d]erit sequens puluis à pastu:

℞. Coriandri præparat. vnius coperturæ ʒ v. *Puluis pe-pticus.*
Diacydonit. sine speciebus ʒ iij.
Speciet. rosatæ nouell. ʒ ij.
Cinamomi elect. ʒ j.ß
Maceris ʒ ß.
Sacchari rosacei tabul. ad pondus omni[u]m, fiat Tragæa.

Conferunt etiam optime grana cubeba[ru]m, si sex mane nonnunquam deglutiantur. *Cubebæ.* [It]em, sub noctem thuris granum sumptum. *Thus.* [T]heriaca æstate, Mitridatium hyeme omni [m]ense sub ingressum lecti si capiuntur, mul[tu]m præstant interioribus roboris. *Theriaca & mithridatium ante somnum data.* Si forte, [qu]od DEUS auertat, malum rediret, victus ratio

ratio tenuis instituenda, & à vino omni abstinendum, donec morbus inclinauerit. Esset autem potus commodus aqua, in q mel & semina coriandri ebullierint, in q aliquid Cinamomi grosso modo cōtusi in ciendum. Purgandum est corpus aliquoti vel cariocoltino, vel pillulis, quibus herm dactyli admiscentur, quæ materiam & in fluentem, & iuncturas iam influxam educan

Pillulæ de hermodactylis.

Quod si phlebotomia expedire videatur in principio nullo modo negligenda. E etiam doloribus prospiciendum, ne multu materiæ attrahatur, & materia influxa res uenda. Maxillæ luciorum puluerisatæ, lacti caprino commixtæ ad sopiendum dol rem plurimum virium habent, vel corn cerui lima rasum, & in vino decoctum, fo mentando locum mirifice confert. Sic aq cypri: Item, vlmi folia in vino decocta lo tumenti adhibita, multum prosunt. Confe & hoc ad sopiendum dolorem, si dicta n contulerint:

Vena sectio.

Anodyna in podagra.

Pulvis maxillarũ luciorum dolorem compescit.

Rasura cornu cerui.

Aqua cypri.

Item:

Vlmi folia.

Aqua podagrica.

℞ Aq. plantagin.
Sambuci an. ℔. ß.
Solatri
Vini destillat. an. ℥ iij.
Misce.

Vel applicetur aqua Tapsi barbati, in q aliquid Thuris ebullierit. Item, Mucilagin fœnugræci, cum aqua & aceto extracta adiecto melle, multi comprobarunt, t quam effi ax auxilium. Hæc aqua quoq optima censetur in declinatione, si in

Tapsus barbatus.

pa

anni imbuti sæpe admoveantur. Item:

℞ Saluiæ.
Rutæ.
Iuæ arthericæ.
Hyssopi an. m. j. ß.
Salis an. ℥ ij.

Macerentur in octo libris vini, addendo aceti vini ℔. ij. & destillentur.

Pinguia omnibus modis euitanda, quod sua humiditate membra relaxent, & idonea ad recipiendos humores reddant. Ad corroborationem articulorum lotiones pedum singulis septimanis bis vel ter adhibitæ multum faciunt. Sumatur lixiuium, in quo chalybs extinctus sit, adiiciantur flores chamomillæ, herbæ paralysis, absinthii, artemisiæ pedis columbini, & una atque altera ebullitione facta, addatur parum salis & aluminis. *Pinguia vitanda.* *Roboratio pedum.*

In Arthritide nodosa, Melancholia hypochondriaca, atque renum affectione, pro quodam Episcopo,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM XXXIV.

IN arthritide iam nodosa facta, longe facilius esse consilium dare, quam consulta exequi, ipse optime scio: Ac quam pertinax sit malum Melancholiæ, quam difficiles curationes

festetur, nisi materia sit in corpore, quæ partes imbecilliores demandetur. Itaq; *Regula Auicennæ.* æclare dixit Auicenna: Sublata materia, c membrum mandans, id est, à quo fluit ateria, mandabit, nec recipiens suscipiet.

Danda igitur in præcautione opera in *Præcautio in arthritide.* imis est, ne materia in corporibus colliga- r atque cumuletur. Est autem materia po- *Materia podagræ duplex.* igræ duplex, crassa atque tenuis, crassa qui- em cruda, tenuis, serosa, & inflammationi nihil enim aliud est, quam inflammatio, cet non exquisita intra ipsum articulum) bnoxia. Sunt vero humores alias crassiores, ias tenuiores, plerumq; tamen coniuncti. rassiores minus inflammantur, tenuiores agis, propterea & vehementiores dolores int, & interdum febris consequitur, irruente ateria, cum impetu. Nam quando hæc in embro sensim colligitur, grauitas prius in), quam dolores percipiuntur. Porro ma- *Vnde affluxus fiat.* ria ista partim à capite, partim ab hepate uit, Scio hic varie disputare doctissimos ledicos de via & modo, sed hæc persequi on est nostri instituti, cum Hippocratis ntentia satisfaciat, omnia in corpore esse onfluxibilia; Et consentaneum sit, naturam xtrudere istum humorem, à quo maxime editur, atque o ffenditur: cut in Vomitu idemus unum genus cibi eiici retento al- ero: Materiam autem non esse vniusmodi *Materia diuersa argumentum.* pparet, cum aliis dolores mitescant ca- facientibus adhibitis, aliis refrigeran- bus applicatis, ut Hippocrates, quinto

Signa pituitosæ materiæ à capite descendentis. Aporiſmorum 25. oſtendit. A capite quidem fluens materia pituitoſa eſt, & grauitas capitis, colli, Scapularum, ſeu humeri dolor articulorum præcedit.

Si malum ab epate. Ab hepate autem, cum per venas extenditur, plerumque Inappetentia ægri laborant, & vrinas pauciores ſolito mittunt, venæque pedum intumeſcunt, alias magis, alias minus.

Si à capite. Cum autem materiam à capite defluere animaduertimus, nihil melius, quam per nares ſputa, & capitis purgationes collectam à capite evacuare.

Curatio ſi à liene. Cum à liene operam dare, ut per hæmorrhoides, ſudores, inediam, miſſionem ſanguinis vomitum, purgationes, prius amoveamus, quam morbum faciat.

His recte conſideratis, tota ratio præcautionis iam patet: Sed paulo accuratius omnia explicabo, ut officio meo plane me voluiſſe ſatis facere agnoſcat.

Cumulatio materiæ qaomodo vitetur. Primum, quia intelligimus conſiſtere præcautionem in eo præcipuè, ne materia fluxioni idonea in corpore cumuletur. Ideoque optimam victus rationem in primis requiri manifeſtum eſt. Non dubito autem, quin de

Diæta. victus ratione alii Medici multa monuerint, vulgares etiam libelli monere poſſint: Proinde de iis, quæ præcipue noxia cenſentur, ſtatim pauca adferam.

Cruditates. I. Cruditas vitanda, & cum nauſea adeſt, cibo abſtinendum, ac ſi fieri poteſt vomendum. Vomitu enim ad præcautionem in morbis articularibus nihil conducibilius.

Vomitus.

II. Monent

II. Monentur Medici ratione & observa-
ne, ut morbis articularibus obnoxiis in-
dicant vsum pomorum, caponum fre-
entem, anserum & carpionum. Nam poma
mores soluunt, & fluere faciunt; & capo-
m caro humorem quendam habet, quem
articulos natura extrudit; piscium vero
midiorum omnium par est noxa, sed capo-
m caro, licet nimium etiam nutrire videa-
r, tamen parcior usus nequaquam repre-
ndi potest.

Poma noxia.

Humor, qui in caponibus ad articulos natura extruditur.

III. Non minus nocent, quæ replent cor-
s cruditatibus, quam quæ vel materiam
am fundunt, vel ad articulos deducunt.
que vina potentia & acetosa quoque fugi-
da; nec prius bibendum, quam cum soli-
or cibus ingestus fuerit. Valde enim no-
im est, sumpto saltem iusculo, aut pauco,
io vinum bibere, multo vero magis, inani
ieiuno ventriculo, vel iam concoctionem
oi elaborante vino se obruere.

Vina acida podagricis noxia.

Cum autem in exactissima etiam victus
ione semper aliqua superfluitas colligatur:
edici annuas purgationes, vernas atque
tumnales præscribunt, ac Galenus affirmat
multos ita tutos reddidisse, præsertim vero
ctione venæ adhibita. De hac autem cum
fficultates quasdam in hoc corpore con-
:utas cognoverim, non ausim vrgere, præ-
tim cum scarificationes repetitæ venæ
ctionis loco esse videantur. Plurimum
nen in hoc corpore adiumenti afferre eam
sse, si prudens Medicus tempestive illa

Annua purgationes.

Venæ sectio.

Scarificationes.

utatur non dubito. Sed interea scarificatio nes octies vel sexies repetitæ, tantum præ stabunt, quantum venæ sectio.

Hæmorrhoides.

Vt autem hæmorrhoides quoq; fluerent optimum esset. Ego quidem propter alteru morbum, videlicet Melancholiam diligent de mouendo isto fluxu cogitaui: Veru cum hepar admodum sit calidum, & aliqu ex parte siccum, per medicamenta, ut sun Aloë Rosata, Extractum calami Aromatic proritare non ausim. Fomenta foris adhib ta parum faciunt. Relinquuntur igitur nob sanguisugæ, quæ haud scio, an possint faci applicari, etiam si ex Italia habere eas no difficile sit. Nam si latent tum euertere mu culum in quo insident, minime tutum ef Imponere autem fortiora medicamenta, u suppositoria ex radice Cyclaminis, item e stercore columbino, felle taurino & oleo, i quo colochynthidis pulpa decoquatur, p rum conueniens. Cæpa excauari potest, a que imponi oleum amygdal. amararum, & ita coqui sub cineribus succoque expref hæmorrhoides inungendæ. Vt autem fer aperiantur, non velim consulere.

Hæmorrhoides epate calido siccis medicamentis non irritandæ.

Ratio prouocandi hæmorrhoides.

Cæterum, quod ea medicamenta attine quæ subducendo aluum materiam paulati euacuant, multa possent perscribi, sed in is calida hepatis intemperie, & renum quoqu calidiore & sicciore affectione etiam atqu etiam cauenda sunt. Itaque licet catapoti non sine successu possimus vti; tamen in h quoque cautio adhibenda est; Minus ve

calen

lente aêre externo, (modo etiam nimium
:ensumque frigus non sit)& pedibus bene
ınitis istas pillulas capere poterit;

℞.Aloês rosatæ ʒ ß.
Rhabarb. electiss. subtilit. pulverisati &
aq. cinamomi aspersi ʒ ij.
Agarici recenter trochiscat. cum syrup. conservat. Zingib. dissoluti ʒ j.ß. *Pillulæ.*
Mastichis.
›ecier. aromat. rosat. an. ℈ ß.

Cum syrupo rosar. solu. fiat massa, de qua
:o una drachma reform. pillul. ix. eas capiat
mel in mense hora una, vel duabus ante
:andium.

Cæterum, cum aêr paulo est calidior,
Iorsulos, quorum descriptio sequitur, assu-
ıere poterit:

℞.Mannæ Calabrin. electæ ʒ ij. dissolvantur in aq. cinamomi, & adde carnis passular. *Morsuli à Rhabarbaro.*
Myrobalan. Emblicor. an. ʒ ß.
Rhabarb. electiss. & aqua cinamomi aspersi ʒ iij.
Extract. Rhabarb. ʒ j. cum saccharo q. s. fiat confectio in Morsulis.

Sumat matutinis horis unum vel duos,
rout aluum subduxerint.

Prout, ut annuas purgationes vere vide-
cet, & autumno, præscribamus, & si non
ıecessarium videatur, cum hæc præsentis sint
Aedici; tamen ut consideratis circumstantiis
abeat aliquid, quod vel sequatur, vel mutet,
ormas quas ego rectissimas esse arbitror,
addam.

addam.

Syrupi longi improbantur ob ventriculi infirmitatem. Præparatis igitur humoribus, non ut vulgo fit, syrupis istis longis, quibus primum ventriculus, ita multis diebus obruitur, ut deinceps natura citius reiiciat medicamentum quam ad actum deducatur; sed solis syrupis cum extracto aliquo, veluti in vere syrup de succo cardui, vel veronicæ, cum extract calami aromatici. In autumno de succo Betonicæ vel Melissæ, cum extracto Galangæ ita, ut matutinis horis duo cochlearia saltem assumeret per aliquot dies. Verno tempor eiusmodi medicamentum purgans exhibe rem:

Præparantia in podagra.

Potio purgans tempore veris.

♃. Passular. ʒ vj.
Galangæ ʒ ß.
Melissæ.
Flor. violar.
Borrag. an. p. j.
Agarici albissimi ℈ iiij.
Rhabarb. electiss. ʒ j. ß.
Folior. Senæ elector. ʒ iij.

Fiat horum decoctio & infusio in q. s. a puræ l. artis.

♃. Expressionis ℥ iiij.
Syrup. rosac. solutiui.
Mannæ. Calabrinæ an. ℥ j.
Misce.

Possetque repeti, si forte semel non sat expurgaret.

In autumno posset uti sequenti potion

Potio purgans tempore autumni.

♃. Passular. ʒ vj.
Capillor. Vener.

Melis

Melissæ.
Scolopendriæ.
Ceterach.
Cuscutæ an.p.j.
Epithymi.
Folior.Senæ,an.℥ ß.
Fiat horum decoctio l.a.in q.s.aquæ puræ.
℞. Colaturæ diligenter expressæ
℥iiij.
Syrup.de pomis solutiui ℥j.
Mannæ Calabrinæ.
Syrup.ros.solut.an.℥ ß.
Misce.

Atque hæc de evacuationibus.

Quibus autem modis membra principalia nt roboranda, & calor naturalis fovendus, einceps cum de altero morbi genere dicenum erit, agamus. Nunc de præcautione à oloribus podagricis, ac potius arthritidis gemus. *Membrorũ roboratio.* *Præservatio.*

Primum autem hoc explicandum, utrum ua natura articulares morbi, sive podagra t, sive chiragra, incurabiles existant: Non ſſe sua natura morbum incurabilem, ratio experientia demonstrant. Ratio manifesta ſt, quia videmus inchoante hoc malo absq; llo medicamento adhibito sedari dolores, olvi materiam, & membra ad suam integriatem redire. *Podagra non est incurabilis.*

Fluxiones etiam posse verti & intercipi: multis vero ita roboratas esse partes, ut ostea, quam tentatæ aliquoties sit fluxionius; tamen deinceps non susceperint.

Cur raro curentur. Cæterum, quod raro curentur, culpa hominum & imperitia Medicorum accedit.

1\. Nam, ut plurimum hæreditarium est malum, vel intemperantia accersitum, ad quæ cum redeant homines, non mirum, si morbus quoque revertatur.

2\. *Varietas humorum.* Deinde certum est, in isto morbo non esse materiam, quæ fluit uniusmodi, & difficulter à peritissimis etiam Medicis naturam humoris discerni. *Tophi in podagra quomodo generentur.* Cum igitur calidiores humores in ligaturis & chordis, per quas articuli moventur, dissoluuntur, & pertruduntur crassi ad membranas, quibus postea hærent, maloque inveterato partes fiunt debiliores, ut facile fluxiones suscipiant. Inde si non dolores, saltem tumores consequuntur, quemadmodum in hoc corpore superioribus mensibus vidimus.

Proinde, etsi apud me propemodum firmum & certum hoc usu venisse; fidissima tamen, quæ diligenter à me cogitata & observata sunt, monebo. *Iudicationes.* Duo autem mihi considerãda videntur: Primum, an in hoc corpore membra recipientia sint roboranda. Deinceps, quid vigentibus & cessantibus etiam doloribus (si forte tophi solui possent) tentandum.

Quod ad primum attinet, verissimum est intemperantibus, qui rectam victus rationem tenere nequeunt, denique qui nec phlebotomiam, nec vacuationem vllam admittunt, non temere corroborantia partes adhibenda; natura enim roborata, materiam ad *Roborantia, quæ* ali-

ias partes depelli atque trudi animadver-|m; Verum in iis, qui temperanter viuunt, & tempestive purgantur, recte localibus me-|icamentis uti posse, antequam morbus in-|adat, etiam doloribus vigentibus (modo empestive atque recte adhibeantur) nullum plane est dubium. Ad corroborationem qui-|lem utuntur medulla bovina, & cervina, cum ale subacta, ad formam linimenti, & ea con-|ricant articulos fluxioni obnoxios; sed lon-|ge mihi utilius & convenientius videtur, si oleo communi admisceatur axungia suis castrati. Formenta etiam exsiccantia ex lixi-|io, cum sale & alumine parari possunt. Ca-|endum vero in hoc corpore, cum materiam rassiorem in tophos coire videamus, ne eos ndissolubiles reddamus.

& quando adhibenda.

Roborantia articulos.

Auxungia suis castrati.

Cæterum, an aliquo modo possint dissol-|i, & quibus medicamentis, cum maxime urationi obstare videantur, magnam hæc lifficultatem habent. Sed dum adhuc quasi dubio est malum, anceps potius remedium, um ratione, quam nullum est adhibendum.

An thophi podagrici solui possint.

Quidam magnæ eruditionis & authorita-|is viri existimant, atque sic præscribunt, osse solui tophos, si caseus putridus, cum ure, in quo suilla perna cocta fuerit, impona-|ur. Iulius Scaliger pulverem piperis vsti ddit. Quidam coccognidium, cum myrrha aceto tritum adhibent, ut erumpant emol-|ita. Hæc experiri minime laboriosum atque lifficile, sed inter optima remedia & tutissi-|na, quæ partes etiam affectas roborant, &

Scaliger.

calorem

calorem innatum fovent, hoc ponendum & diligenter singulis annis, cum amplius fieri nequeat, usurpandum: Videlicet, ut tempore vindemiæ immergantur pedes, atque manus affectæ vinaceis, post expressionem calentibus adhuc, vel musto calido calefactis, mane per dies quindecim. Etsi enim hoc remedium non plane tophos discutit; tamen articulis maximum robur addit. Ac possum nominare virum præstantem, cui hoc medicamentum communicavi, atque ab eo præclaro munere sum donatus, qui plane incedere non poterat, & isto remedio, beneficio Dei, restitutus est. Quo autem uvæ maturiores, eo plus adiumenti vinaceorum usus affert. Alia remedia non addo, nisi forte vigentibus atque vrgentibus doloribus catulum parti affectæ, (volunt autem quidam, ut illius pilis sit concolor) vel destillatum foliorum verbasci, cum thure & myrrha modica adhibere velit: Ubi inflammatio magna est, decoctum atque destillatum foliorum salicis; item corticis illius, cum vino, cum malum iam est in declinatione. Fomentationes ex artemisia, origano, chamomælo, & absinthio, cessantibus iam doloribus præclare iuvant. Quemadmodum & superiore proxima æstate re ipsa declaratum est. Satis multa de podagra, & quidem ea, quæ vix curari omnino poterit, egimus; nunc ad aliud malum, videlicet Melancholiam, quæ haud scio, an non ipsa podagra sit molestior, accedamus. Eam autem vere ex hypochondriaca affectione esse pos-

Vinaceorũ usus.

Destillatum verbasci.

Decoctum & destillatum fol salicis.

Fomentationes.

Melancholia.

sun

m ſtatuere. Fit enim ea, cum in venis Meraicis humores, partim crudi in ventriculo :licti, partim in epate ſuperaſſati quaſi, conurrunt & efferueſcunt, obſtructione etiam ›ſis venis laborantibus, ac interdum hepate, ıterdum ſplene male affectis, vel etiam utroue membro ſicque fumi inde elevantur, quibus cerebri ſpiritus perturbantur, & |uaſi caligine corripiuntur; vnde nocturni |uaſi pauores, timores, & deſperationes ›riuntur, & vita quaſi ægrotantibus moleſta, tque acerba redditur. Hoc malum, ubi ltius radices egit, vix ita tollitur, ut non liquando recurrat. Sunt tamen, quæ mitigent, & vehementiam illius, quaſi retundant. nprimis autem remedium petendum eſt à ›ietate & ſapientia; pietas, providentia & ›romiſſionibus diuinis nititur, eas certas tatuit, & capillos capitis noſtri, omniaque itæ momenta, DEUM patrem cœleſtem n numerato habere credit. Prudentia vero noderatur affectionibus, conſiderat rerum :auſas, & ſollicitis animi cogitationibus maum non minui; verum augeri perſpicit. Cum gitur alios lædere minime ſit licitum, ne no›is ipſis manus inferamus, cauendnm. Cæteum multa ſunt remedia; ſed non æque omnia iuvantia. Primum autem opera danda, ıt cruditates & flatus vitentur; Id recta victus ·atione fit, & iis, quæ vim diſcutiendi flatus ıabent. De victus ratione ad quam rectiſſime Aſclepiades, Vetuſtiſſimus & ſapientiſſimus Medicus, curationem morborum retulit, nihil

Cauſa hypochondriaca.

Symptomata melancholica.

Pietas in morbus quod?

Prudentia in morbis.

Cruditates corrigentia & flatus discutientia. nihil amplius dicam. Quæ autem cruditates corrigunt & flatus discutiunt, ea calorem, vel foris adhibita, vel intra corpus sumpta, augent. Foris Ventriculus, imo hypochondria quoque hoc vnguento possunt inungi, atque foveri.

Vnguentum pro abdomine.

℞. Ol. amygdal. dulc. recentis, in quo folia rosarum decoquantur, vel simul recentia exprimantur ℥iiij.
Medullæ cruris vituli recent. ℥j.
Mastiches pulveris ʒj.
Olei caryophyllor. g. v.
Olei nucis moscat. ℈ j.
Misce.

Inungatur mane ventriculus, & pannus lineus vetus, super imponatur. Intra corpus sumenda varia sunt; ut manus Christi, quemadmodum vocamus, cum margaritis, & oleo cinamomi, vel anisi: Item Emulsio nostra Margaritarum. Cum vero dissolutæ Margaritæ non ubique reperiantur, & rationem dissolvendi tradere nobis difficile sit, præsertim imperitis pharmacopolis, hoc interim utatur:

Emulsio margaritarum.

℞. Margaritar. præpar. ʒ ij.
Chrysolyt. præparat. ʒj.
Commisceantur, cum Iulepo rosato, & addatur aquæ borraginis è floribus in vitreo vase destillatæ ℥ iiij.
Syrup. de succo borraginis ℥ j.
Aq. cinamomi ʒ ß.
Misc. sumat de hoc singulis diebus tria cochlearia

ochlearia, maxime cum malum molestat.
li etiam morsuli matutinis horis assumpti
urimum proderunt;

Sacchari in aqua rosacea dissoluti, & cum albumine ovi agitati ℔. j. ß. *Morsuli.*
Pistaceor. elot. & contus. ʒ vj.
Pinear. elotar. & incisar. ℥ ß.
Specier. aromat. ros fideliter dispensatar. completar. ʒ ij.
Olei Cinamomi gutt. ij.
Conseruæ rosar. ʒ iij. fiat confectio in Morsulis.

Sumat de his vnum prius eloto ore & purata lingua: quod matutinis horis omnino eri debet. Non tamen quotidie his utatur: d interdum prius indicata medicamenta quæ non parum ad podagræ & doloris realis curationem valent) sumat.

Altera autem curationis ratio est, ut obructiones tollantur. In eo ego primas triuo vel syrupo è succo centaurii maioris ıcto, vel radice ipsa in vino macerata, donec num ruborem á sanguineo radicis succo ontrahat. Syrupi sumat duo vel tria cochleaa ante cœnam: de vino quinque cochlearia ibus horis post parcam cœnam assumere cet, non obstante, quod vinum omne ieiuo quasi ventriculo sumptum, podagricis axime noxium sit. Adhibentur quoque hoc morbo multa amuleta: sed ego istis nnibus emulsionem ex margaritis & Chrylto præpono.

Obstructiones quomodo tollantur.
Syrupus è succo centaurii minoris præstantissimus in melancholia.
Amuleta.

De

Renalis dolor. De Renali dolore fateor me non satis ce[r]tum esse: Cum autem plerumque affectione[s] renum, cum podagricis coniungantur, & d[o]lor in ea parte, qua renes & vreteres sunt, pe[r]cipiatur, sane à calculo, vel certe materi[a] crassa, quæ calculum possit producere, acci[]dere arbitror.

Diuretica calculosis vitanda. A diureticis autem medicamentis, & qu[æ] calculos pellere solent, abstinendum diligen[]ter moneo: Nisi enim illud factum fuerit vere calculosus efficietur, vel gravioribu[s] doloribus, quam vel podagrici sunt, vel Me[]lancholicæ molestiæ, afficietur. Foris igitu[r] ea, quæ renes emollire, & materiam attenuar[e] possint, quemadmodum doctrina Hippocra[]tica monemur, adhibeat. Superiore æstat[e] *Emplastrū ex cancris.* cataplasmate ex parietaria & emplastro e[x] cancris usus sum; quæ deinceps quoqu[e] poterunt urgente malo adhiberi, ita tamen ut emollientia clysteria, prius iniiciantur, & viæ communes vacuentur, quale hoc est:

Clyster in calculo.

℞. Maluæ.
Parietariæ.
Veronicæ an. m. iij.

Decoquantur in aqua pura, & diligente[r] exprimantur:

℞. Colaturæ ℥ xv.
Olei amygdalar. dulc. recent. amarar[um] an. ℥ j. ß.
Sacchari ℥ j.
Misce.

Talia Clysteria, quæ non continent me[]dicamenta solutiua, nihil lædunt intestina

rene[s]

nes emolliunt,& cum oppressi excremen-
s intestinorum graviter doleant, à dolore
berant: flatibus qui in renali dolore mor-
um augent, viam aperiunt,& multis modis
ro sunt.

Cæterum cum Vinacei, de quibus ante ixi, moderato suo calore materiam collectã ttenuent, substantiam autem renum mollio-em reddant, ita, ut calculi per eam facilius ansëant, vel si sola materia, nondum com-acta, & excocta adsit, eam placide fecer-ant, renique cum adstringente facultate ro-ur renibus addãt, omnino velim ea renibus uoque atque vreteribus seu meatibus vri-ariis inter duos panniculos lineos involuta, ninque saltem diebus una hora matutina, ut ante cœnam applicari. Nam quin magno-ere profuturæ sint non dubito, cum ratione, utoritate atque experientia me edoctum ciam. Remedia autem, quæ intra corpus umuntur, propemodum infinita sunt, sed inime tuta. Ego usum radicum Eryngii el conditarum, vel in vino maceratarum, & rupum è succo Veronicæ, omnibus aliis ntefero. Etiamsi radices Rubi atque O-onidis, ubi calculi manifesti iam sunt, pluri-um quoque valere non ignorem. *Vinaceorũ facultas.* *Syrupus è radicibus eryngii.* *Syrupus è succo veronica.*

Ab aquis vero destillatis, & omnibus diu-eticis abstinendum; semel me monuisse satis.)b renum quidem caliditatem haustus aquæ agorum convenientissimus, si modo ventri-s eam ferat; sed vnguento hoc renes inun-ere longe tutius; *Destillata & diuretica non tuta.*

Unguenti

Vnguentum pro renibus. ℞. Unguenti Rosacei Mes. ℥ j. ß
Olei amygdal. dulcium ℥ ß.
amarar. ʒij.
Misce.

Adde aliud, quod renes emollit: Accipia tur succus maluarum & misceatur lento ign ad formam linimenti, eoque lumbi in ea par te, qua renes sunt, ungantur.

Hæc omnibus medicamentis, quæ sin gulari modo à Chymistis, & principibus viri offeruntur, qui sæpe tamen opinione & per versitate hominum falluntur, anteferend esse certus sum. Cum autem candide, ingenue aperte & plane liberaliter communi caverim spero eum, cui sunt communicata, ita usu rum, ne Medici indocti, qui ex aliorum la boribus atque industria sua consectantu commoda, nomen mereatur, operamque da turum, ut Cratonem hæc scripsisse non pœ niteat. DEUS æternus fons omnis boni, & qui dat salutem ægris, Medicisque faculta tem iuvandi, benigne ea, quæ & optimo & f dissimo animo perscripsi fortunet.

Pro juvene Ischiade laborante, luxatione im perfecta pedis dextri, & eiusdem stupore,

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIVM XXXV.

NOTISSIMI sunt affectus, qui N bilissimum patientem sollicitum t ne

nt, in primis vero Ischiadicus dolor, secun-
m coxam dextri lateris, ita, ut pars illa luxa-
imperfecte reperiatur, & propterea clau-
care cogatur. Sunt etiam querelæ de stupo-
quodam pedis dextri, qui per interualla
uædam ipsum invadit. Et quantum pertinet
Ischiadicum illum dolorem, quamvis ab
itio satis mitis & blandus se ostenderit, ut
se ullam medicinam exhibere minime co-
ctus fuerit; adeo tamen nunc invaluit, ut
l medicamenta accedere cogatur, ne imper-
cta luxatio in perfectam evadat.

Et quanquam referat Galenus lib. de ana-
om. administratione, Ischiadis articulum,
on posse imperfecte luxari, hæc tamen sen-
ntia, non solum nobis, qui hanc imper-
ctam luxationem esse statuimus, adversa-
ır; sed etiam ipsimet Galeno, qui in lib. de
su partium talem luxationem posse fieri
ensuit. Nos autem hos locos ita solemus
onciliare: Fieri nempe posse imperfectam
ixationem à causa interna; à causa vero ex-
rna, minime. Ut cum à causa interna
oc malum, ut jam diximus, fiat, imperfe-
ta luxatio dici possit. Quæ inde habuit ori-
inem, quia cum adolescens esset, ludens
ecidit, sicque ille pars debilitatem contra-
it, unde facilime potuit excrementa susci-
ere, quorum causa tendines sunt relaxati:
icque cum os non potuerit ex toto detine-
i, inceperit luxari. Hi autem humores
ulli alii fuerunt præterquam pituitosi, qui
enerantur in capite, quod humidius

Galeni locus de imperfecta Ischiadis ticulum luxatione explicatur.

Interna causa luxationis.

esse gravitas, quam in ipso persentit, op-
me ostendit. Et cum hi humores copiosi sa-
tis sint, sequitur, ut expultrix à gravitate i-
ritetur, ad expellendam materiam ad illa
Causa stu-poris. partes. Et hæc eadem etiam materia est i
causa stuporis illius, quandoquidem ab e
eleventur vapores, qui transmissi ad nervo
pertinentes ad genu dextrum impediunt il
lustrationem spirituum animalium. Unde
quia à vaporibus id contingit, idcirco stu-
por ille cito fit, citoque dissolvitur. Reli-
quum modo est, ut videamus quid agen-
dum sit, ut mala hæc removeamus. Curan-
dum itaque erit, ut humor emolliatur, in-
cidatur, attenuetur, atque etiam evacuetur,
parsque corroboretur, ne excrementa ill
suscipiat. Cerebrum vero erit exiccandum
Prognosticon. atque expurgandum. Quæ quanquam facta
facilia esse videantur, tamen quia morbu
inveteratus est, & in partibus internis repe-
riatur, non videntur facilia. Verum cum
juvenis sit, & hucusque nullam sit expertu
medicinam, speramus, si non in pristinum
saltem in multo meliorem statum evasurum
atque ab integra luxatione præservatum iri.
Et cum æstus ab omni medicatione nos de-
terreat, cum hoc malum tantum tempori
pertulerit, consulimus, ut tota medicatio in
autumni tempus differatur: Et interim tan-
tum diligentem victus rationem præscribe-
mus, ut fructus, cibos crassos, vinum, Vene-
rem immoderatam, cursumque & omnia
quæ non solum valent crassos succos pro-
ducere;

icere; sed etiam ea, quæ membri ro-
ır evertere possunt, ipsumque debile red-
ıre, prorsus evitet. Sed hoc tempore reli-
o in autumno erunt hæc molienda. Et
ımo initium curationis sumet à venæ se-
ione dextri cubitus, cum corpus & plenum
, & calidiora medicamenta sint exhiben-
ı. Post venam sectam brachii, pedis affe-
i vena etiam aperiantur, & cauterium pa-
bitur in brachio sinistro. Sic enim mate-
a pituitosa derivabitur & evacuabitur. Po- *Cauteria.*
remo loco, postquam scilicet expurgatum
erit ex toto corpus: si malum non cedat,
it deveniendum ad remedia caustica & ve- *Vesicantia.*
cantia, & à mitioribus incipientes ex ibe-
da, ex cantharidibus conficiatur pasta,
uæ si non proderit, ad ferrum ignitum erit
escendendum, & fiet ustio in quatuor vel
x locis. Leniatur alvus, cum mell. ros;
lut. & elect. lenit. Præparentur humores
ecocto beton. iuæ, cichor. Et expurgetur
orpus cum pillulis cochiis. Iterum præpa-
ntur humores etiam syrupis compositis,
syrupo de beton. de stœchad. & expurge-
ır rursus corpus pillulis de hermodactylis.
aput erit expurgandum, cum masticatoriis
onfectis ex mastiche & cera. Deinde, ut
sumantur humiditates, quæ in capite &
gamentis reperiuntur, erit deveniendum
l alia majora præsidia. Quare conveniet *Decoctum ligni & salsa.*
e coctum guaiaci & salsæ, & portio adda-
ır sassafras cum iua. Et tunc temporis ea vi-
us ratio præscribatur, qua uti solemus

 in lue

in lue venerea, à qua immunem esse egregium patientem, minime censemus, cum bis jam antea bubones perpessus sit. Stillicidium paretur supra suturam coronalem vel ex aquis Aponensibus, vel arte factum ut ex sulphure cum beton. stœch. & agar. Parti affectæ apponatur emplastrum ex iberide, suffumigium paretur ex lapide molari Luta etiam D. Bartholomæi admodum convenient. Item & usus vinaceorum. Hyemis vero rempore laudamus, ut singulo mane sumat pillulas ex terebintho, cum sale theriacali, & pulvere inæ. His etiam addi possunt pillulæ artheticæ. Et si magis efficax medicamentum requirit, poterit sumere medicamentnm illud ab Alexandro adeo laudatum & expertum, nempe diacorallion Multum ipsi conferet, si ad scrupulum unum per totam hyemem sumpserit per sex horas ante prandium. Et ea ratione exhibeatur quam nos docet Alexander. Et hoc medicamentum est cæteris anteferendum. Magnis etiam antidotis utatur, ut theriaca, mithridatio, & utatur ea victus ratione, quam superius proposuimus, id in memoria habens,, ut tempore autumni vinum sibi paret medicatum, in quo bullierit lignum, betonica, & similia.

Stillicidiū supra suturā coronalem.

Pillulæ ex Terebinthina cum sale Theriacali.

Diacorallium.

In dolore circa os sacrum

D. HIER. CAPIVACCII CONSILIVM XXXVI.

Conqueritur egregius patiens de dolore intenso circa os sacrum, ratione cujus sæpe sæpius fit, ut ambulare non possit

Et præterea de tumore in inguine dextro. Quorum affectuum causæ ea diligentia sunt investigandæ, ut earum essentia pateat, ac inde indicationes ex usu hauriri possint. Hic dolor procul dubio inde traxit originem, quod materia catarrhalis destillans, ad illas partes eas distendat. Ex quo solutio unitatis, unde illi acerbissimi dolores oriuntur. Generatur autem hæc materia in capite, cum læsa facultate coctrice ipsius cerebri, ob intemperiem frigidam & humidam, tum etiam frustrata ob errorem externum: Ventriculus enim debilis redditus, cum non possit optimum chylum generare, pravum demittit ad jecur, ibi non potest in bonum sanguinem mutari. Talis defertur in cerebrum, quo, cum non possit regi, facultas expultrix aggravata illam materiam detrudit ad prædictas partes subjectas. Tumor autem inde factus est, quoniam pars plus justo alimentum suscepit, unde caro concrevit. Hæc mala, cum ita se habeant, ut auferantur, oportet caput & ventriculum calefacere & exsiccare. Materiam morbificam, præsertim pituitosam, avertere, derivare, & prorsus extirpare, tumorem vero auferre. Quibus scopis satisfacere, meo quidem judicio non est impossibile. Licet autem materia illa catarrhalis sit vehemens, ratione propriæ essentiæ, ratione tamen dignitatis & facultatis corpus regentis nulla est vehementia, siquidem pars, quæ obsidetur, non est nobilis, licet non sit spernenda. Præterea

Causa doloris circa os sacrum.

Indicationes.

Prognosticon.

virtas facile tolerat. Nam est satis robusta, ratione quantitatis & qualitatis. Patiens enim noster est in virili ætate constitutus, sit optime sperandum. Qua salutis spe concepta, ad materias deveniendum, & primum

Vena sectio. chirurgicas: Inter quas laudamus, ut secetur vena communis cubiti dextri, sanguis detrahatur ad quinque vel sex uncias, si consonum præsenti Medico videbitur.

Cauteria. Præterea probantur duo cauteria, universo corpore expurgato, alterum in crure dextro, ut materia illa revellatur & evacuetur.

Lenientia alvum. Quoad pharmaciam, leniatur alvus unciis ij.ß. mellis rosarum solut. cum decocto florum & fructuum.

Præparentia humores. Deinde præparentur humores, cum juribus alteratis, cum fol. borrag. betonic. cichor.

Evacuantia. Præparatis humoribus expurgentur, cum ʒj. Rhabarbari elect. agaric. trochiscat. ʒj. in fusis in decocto florum & fructuum, addendo ℥ij. Mannæ, & tantundem mellis rosar. solut. Quod si corpus non videbitur oprime evacuatnm, iterum assumat jura illa alterata per tres dies, & iterum propinetur prædictum purgans. Probatur præterea, ut caput expurgetur nasalibus & masticatoriis, quæ possunt parari e pipere, pyrethro an. ℈j. cum ʒij. mastic. & cum cera in debita quantitate. Nasalia cum ʒj. Mannæ, & ℥j. succi betæ. Purgato corpore & capite, probatur decoctum salsæ, cum

Decoctum ligni & salsæ. modica ligni portione, per viginti quinque vel triginta dies. Paretur autem hoc modo:

℞. Salsæ pariliæ crasso modo contusæ ℥ j

Ligni ʒvj.

Aq. fontanæ ℔. ix.

Misc. & fiat infusio per viginti quatuor oras. Dein fiat decoctio ad consumptioem medietatis. In fine decoctionis adde fol. orrag. beton. cicho. an. pugill. j. ß. & fiat xpressio. Servetur pro syrupo. Deinde recie, quod residuum est, adde aquæ simplic. ℔. xiv. fiat decoctum ad consumptionem ertiæ partis. In fine ebullitionis ad depassul. ulc. libram semis, & facta expressione, seretur pro potu communi. Assumat mane anprandium, per horas qninq; unc. viij. Post randium per horas sex assumat uncias vij. Transactis dein quatuor horis, cœnet. In ssumendo autem decocto singulis decem, ut duodecim diebus assumat pillulas paras ex terebinthina cypria ad drachmas uas, cum pulvere salsæ formatas. Pro coroborando capite paretur lixivium alteraum, cum agarico, cum folio rosar. & beon. quo sæpe caput abluatur. Tumor auem, cum aliis materiis auferri non possit, austico aperiatur, & chirurgo cura tota reinquatur. Ratio vivendi dictis correspondeat. Aër ad calidum & siccum vergat. Panis it optime fermentatus. Carnes sint laudabies. Fugiat agnorum & porcorum, item omnia lacticinia ac legumina. Vinum sit mediocre, & rubrum potius, quam album. omnus moderatus, itemq; exercitium ante ibum, & alvo inanita, quæ semper mollis & usa sit, aut arte talis fiat. Et hæc, &c.

Lotio capitis.

In febri quartana,

D. CASPARIS NÆVII

CONSILIVM XXXII.

CUm domum, Vir humanissime, cog
tes redire, febri in declinatione ex
stentè, ne in itinere succumbas, regimine
consilio prudentis Medici opus est. Qua
non ratione febris modo, sed & metu sym
ptomatum eo die, quo redire solet, ad m
nimum tempore paroxysmi neque dormi
nec bibat: Si sitis & debilitas vigent, co
chleare unum syrupi assumat, aut electua
castaneæ quantitatem, aut morsuli medi
tatem.

Syrupus sitim sedans.

♃. Rob. de Ribes ℥iiij.
Cerasorum.
Julepi ros. an. ℥j.
Misce.

Electuarium idem præstans.

♃. Conseru. Acetosellæ ℥iij.
Flor. arant. condit.
Cortic. citri an. ℥j.
Incidantur grosso modo flores & corti
mistis his adde:
Pulver. Xyloaloës ℈ß.
Corallor. rubr. ʒß.
Cum syrup. acetositatis citri, in q
Moschi g. v. exacte dissolut. fuerint, f.
lectuarium.

Morsuli corroborantes.

♃. Corall. alborum.
rub. an. ʒß.

Marg

Margaritar. præparatar. ℈ij.
Doronici Romani. ʒß.
Sem. citri. excort. ʒj.
Cort. citri exter. ʒß.
Offis de corde cervi ℈j.
Santali albi ʒß.
Flor. rosar. alb. odorif.
Nenuphar. an. ℈j.
Cort. citri liberati à saccharo suæ conservationis ʒj.
Sem. quatuor frigid. major. excortic. ℈j.
Folior. auri puriss. num. ij. minutim indantur pulveres, & cum ℔. ß. sacchar. ℔. dissol. in aq. borrag. fiant morsuli.

Eo die, quo febris induciæ sunt, mane assumat cochlearia xj. digestivi, dum adhuc decumbit, ut bene vinosum genus & cor refrigerari possit antequam se viæ & aëris injuriis committit.

℞. Aq. fragorum ℥iij. *Iule prefrigerans & digerens.*
Cichoreæ
Endiu.
Acetos. an. ℥iiij. ß.
Syrup. de Endivia.
Acetos. simplic.
Byzanti. an. ℥j.
Misce.

Aqua etiam virtutis subinde facies & cordis regio, ac pulsus aspergantur:

℞. Caryophyllor. ʒj. *Aqua virtutis pro facie, corde, & pulsibus.*
Cortic. arant. exsiccat.
Mali citrii exsiccat. an. ℈ij.

Ligni aloëa ℈ij.
Macis ʒj.
Cinam. interior, ℈iiij
Benzoin. ʒß.
Styrac. calamit. ℈j.

Incid. & contund. grosso modo, stent in i[nfusione] in ℥. xvij. aq. rosar. odor. & vini al[bi] ʒj. per horam in loco tepido. Post bullia[nt] ad casum ℥iiij. colentur cum expressio[ne] forti. In colatura dissolve Moschi g. j. [si]gnetur Aqua. Sequitur alia:

Aqua virtutis alia.

℞. Aq. rosar. odor. ℔. ß.
Santalor. albor.
citrinor. an. ℈ß.
Rof. rubr. ℈j.
Aeti vini albi ʒvj.
Ligni aloës ℈ß.
Cortic. citri recent abras. exterio[ris] ʒß.

Stent in infusione per mediam horam i[n] loco tepido. Post bulliant ad casum terti[æ] partis. Colentur cum expressione. Domu[m] vero reversus, mane sequens Enema duab[us] curet sibi infundi vicibus.

Enema.

℞. Maluæ.
Bismaluæ.
Parietar. veræ.
Spinachiæ an. m. j.
Betonic.
Veronic.
Scabiosæ.
Capill. Veneris.
Polypodii an. m. ß.

Sen[...]

Sem. pœoniæ.
Carvi an. ʒj. ß.
Radic. Pœoniæ.
Cappar. an. ʒiij. ß.
Scabiosæ ʒij. ß.
Endiviæ ʒj. ß.
Flor. chamom. m. ß.
Prunor. dulcium pann. major. exossator. nu. v.
Agar. trochiscat. ℈ij. ß.
ıcidant. & contund. stent tota nocte in s. aq. fluvialis tepefactæ, claræ, in loco tepi- o, mane bulliant ad casum medietatis, ut emaneant ℥xxiiij. Colentur, colaturæ.
℞. ℔.j. in qua dissolve:
Cassiæ recent. tr. ℥ß.
Elect. lenitivi.
de hiera simplic. an. ʒj. ß.
de sebest. sine diagr. ʒj.
Diaphœnic. ʒß.
Ol. chamom.
Violacei.
Anethi an. ℥j. ß.
Mellis anthosat. ℥ß.
Salis comm. triti ℈ijß.
Misce, fiat clyster.

Applicetur duabus vicibus horis tribus ınte cibum. Tertio quoque à reditu die eniens repeti potest, quod bene cessit, ali- ıuoties:

℞. Decocti flor. & fruct. cord. ℥iij. in his dissolve flor. Cassiæ extr. cum Aq. endiu. ℥ß. *Potio leniens alvum.*

Elect.

Elect. lenitivi ʒj. ß.
de Psyllio ʒj.
Rosat. Mes. ʒß.
Syrup. de endiu. ℥j
Misce.

His febrem, accedente diæta præscript
fugari posse confido.

Adiicio Epithema, quo hepar foveatu
cum febrili calore corpus æqualiter in
stuat.

Epithema ℞. Specier. diarrh. abb. ʒj.
Jecor. lupi præparat. ʒß.
Rasuræ cort. mali citrii ℈ij.
Folior. Epaticæ ℈j.
Sem. Endiviæ.
Portulacæ an. ℈ß.
Rasuræ eboris ℈j.
Spodii de ebore ℈ß.
Rosar. rubr.
albar. an. ʒß.
Nenuphar. albi ℈j.
Santali citr. ℈ij.
albi ʒß.
Sem. citri excort. ʒj.
Folior. citri odorat. ʒß.
Camphor. præparat. g. j. boni po
deris.
Atq. Hepatic.
Rosar.
Acetosæ.
Solani.
Endiviæ an. ℥iij.

Ac

Aceti vini albi ℥j. ß.

Pulverisanda pulverisentur subtilissime, & in aquis præscriptis, fiat mixtura.

Tempore decubitus & declinationis paroxysmi febrilis sex, aut septem deglutiantur, sequentium granorum:

℞. Granor. Mastic.
Sandar. rot. lotor. ex vino rubro, & exsiccator. an. ℥j.
Misce.

Pro eodem quartanario,

EIUSDEM

CONSILIUM XXXVIII.

QUartanam contumacem esse febrem, docet experientia, & unanimis Medicorum consensus. Unde vulgo Medicorum scandalum dicitur; nihilominus, si præscripta salutaria medicamenta circa festum Nicolai continuasset, procul dubio post Luciæ diem vinci potuisset. Cum vero hæc neglexerit, proximus & consuetus terminus est Gregorii festum, si quatuordecim dies ante evacuationes præmittantur. Et licet lethalis per se morbus non sit; gravissima tamen valedicens post se relinquit symptomata; hydropem & tabem non infrequenter: quibus de causis certe non contemnenda. Diligenti igitur domi forisque in itinere opus regimine. Die paroxysmi, *Symptomata hydropis.*

utut

utut levissimus sit, domi se contineat. Qui
tis vero diebus morsulos assumat hepar,
lienem aperientes & corroborantes.

Morsuli in quartana quietis tempore sumendi,

℞. Specier. arom. rol. Gabr. ʒß.
Diarrhod. abbat. ʒj.
Trochisc. de cappar, ℈ij.ß.
Sem. agni casti.
Fœniculi an. ℈j.
Ceterach.
Cuscutæ an. ℈j. g. vij.
Rad. Enulæ campan. ℈j.
Fœnicul. ʒß.
Verbasci ℈j.
Bitumin. Judaici ℈j. g. v.
Rasuræ ebor ℈ß.
Cranii ℈j.
Margaritar. Præparat. ℈ß.
Corall. rubr. ʒß.
Cinamomi elect. ʒj.
Pulver. pulverisat. subtiliss. & cum ℔ß
Sacchar. albiss. dissolut. in aq. conven
entis q. s. Fiat confectio in Morsulis.

Lien inungatur portiuncula unguen
quantitate avellanæ, super carbones liqu
facti:

Vnguentum pro liete in quartana.

℞. Ceterach.
Cuscutæ.
Scolopend. an. ℈ß.
Rad. cappar. ℈ij.
Fœniculi.
Enulæ campan. an. ℈j.
Sem. agni casti ℈ij. ß.

Fœni

Fœniculi ʒß.
Summitat. absinthii nostri ℈j.
Trochiscor. de cappar. ℈ij.
Bitum. Judaic. ℈j.
:idantur & contund. dein stent per horas
as in loco tepido affusis Ol. amygd. dulc.
Cappar.
Vini maluatici an. ℥ij.
Aq. cuscutæ ℥i.
Aceti vini albi ℈ß.
Deinde bulliant, agitando cum spatula
consumptionem aquositatis totius, qui-
is adde
Bdellii aceto resoluti ℥j. & colentur.
Colaturæ adde Ceræ, parum & fiat
Unguentum
Quod si in via metus deliquii, assumat
j. Rotulas.
℞. Manus Christi perlat. rof. ℥iij.
Balneo aquæ dulcis tepidæ istar lactis *Balneum aquæ dulcis.*
ılcti, in qua flores Chamom. decocti fu-
nt, utatur per semi horam, aut ad pulsus
que mutationem diebus quietis.
Diebus ita decem domi se contineat, &
:ntum expectet.
Die paroxysmi mane assumat jusculum,
altem fami resistat. Horas quinque ante
asionem assumat potionem sudoriferam,
gatur corpus accurate, imo & facies:
℞. Aq. lupul. ℥j.
Fœniculi. ℥ij.
Fumiterræ ʒß.

Aceti

Aceti vini albi ℥v.
Syrup. de lupul. ℥vj.
Pulver. sudoriferi transmissi ℥j.
Misce exacte.

Quod si sudor ex sententia non succed supponatur pedibus Vesica aq. calida repl ta; & dentur Aq. fœnicul. calide septem v octo cochlearia.

Tabis remedia.

Tabem avertent I. Balneo Aquæ dulc II. Inunctione spinæ sequenti unguent

Vnguentum pro spina in tabe.

℞. Ol. Violar. loti quater ex Aq. lactu ℥iiij.
Infrig. Gal. loti toties ex Aq. viol ℥j. ß.
Mucilag. sem. Cydon. ext. cum A Barbæ Iovis.
Sem. papaver. alb. ℥j. ß.
Tragac. dissolut. Aq. Maluar. ℈j.
Camphoræ præparat. g. j. ß.
Misce

Addantur semper cochlearia duo lac muliebris puellam lactantis.

III. Inunctione artuum & pecto quarto quoquo die, ex Ol. Violar. ℥iij. iiij. cum lactis mulieris puellam lactantis c chleari uno mistis ductisque.

IV. Usu frequenti sequentium mor lorum:

Morsuli in tabe.

℞. Amygd. dulc. præparat & macer. in aq. calidiss. per horam ℥iij. ß.
Pinearum.
Fisticor. purgat,
Nucis longob. præpar. ℥j.

Sem

Semin. 4. frig. major. excortic. an. ʒß.
Portulacæ ℈j.
Papaver. albi ʒj.
Jecoris gallin. cocti ℈iiij.
Caudar. cancror. coctar. ʒj.ß.
Pulpæ muscul. pectoris gallin. coct. ʒij.
Corall. albor ʒij.℈.
Margarit. præpar. ʒß.
Ligni aloës ℈j.
Semin. citri. excort. ʒj.
Carnium citri odor. condit. & liberat.
Sach. suæ conservat. ℈iiij.
Conserv. rosar. alb. ʒiij.
Macis ℈ß.
Incid. incidend. grossiori modo, & pulv. lv. Misce & cum sacchari ℥x. dis. solu. in q. Lactucæ, f. Morsuli.

V. Ejusdem efficaciæ erit Emulsio A-ygd. facta, cum Aq. hordei. Violarum t Lactucæ. Proderunt etiam Avell. ex-rt. pineæ pistaceæ per horam unam ante qu. calidæ infusæ. Passulæ mundatæ & utæ. Iuscula Caponum non pinguium n Pane & Vitellis ovorum. Item alii i euchymi noti. *Emulsiones ex amygdalis.*

Pro eodem quartanario,

D. BALTHAS. SCHEIDERI
CONSILIVM XXXIX.

T si plures plura in morbis composita habeant & commendent: parum tamen c mihi placent: cum sæpissime duobus, aut *Simplicia præferenda compositis.*

aut tribus simplicibus, multo majora effi-ciamus, quam si totum Dioscoridem ægr[o] propinaremus. Accedit, quod illi ipsi com-positores sæpe causam reddere nequeant, cu[r] hoc vel illud ingredientium addatur. Im[o] & multi è tot sint licibus confusis resulta[n]-temperamentum ignorant; quare non mod[o] ruditatem suam & stoliditatem ostendunt sed etiam sæpe, morbum longius, imo [&] alium producunt & excitant. Verum hæc e[st] perversitas & insania seculi nostri, ut potiu[s] ventrem & oculos pluribus sine ration[e] confusis repleri malint, quam paucis salu-briter & ex arte curari: Sed quorsum mul-tis disputo, aut invehor? curam potius pro-positi casus aggredior. Cum quartana sati[s] contumax fuerit, cujus adhuc præsentis no-tæ non obscuræ apparent, facile certe au-tumno augeri, imo duplicari triplicarique, nec non alios periculosos secum inferre morbos posset. Quibus occurretur diligen-ti usu jusculi sequentis:

Longa & varia medicamentorum compositiones improbantur.

℞. Rad. borrag. ℥ij.
Cichor.
Cortic. capp. an. ℥j.

Decoctum in quartana.

Incid. & coq. in jusculo gallinæ juveni[s] macræ, pro duabus dosibus, diebus quieti[s] hora una ante prandium assumendo. Repe-tantur octies herbæ superius ordinatæ.

Temperabit humorem melancholicum obstructiones jecoris & lienis reserabit. Im[o] materiæ formæque febrili resistet egregie.

Licu

Lien vero dolens singulis matutinis, quibus feriæ febris inungatur sequenti unguento:

℞. Ol. Cappar. ℥j.
Amygd. dulc. rec.
Chamom. au. ℥ij.
Bdellii aceto scyll. dissol. ℥j.
Ceræ parum, f. unguentum molle.

Vnguentum pro liene.

Et si vero purgationes in diebus Canicularibus noxiæ; necessariæ tamen cum sint, decoctum foliorum senæ, ut apud nos præparari solet, non nocebit.

Decoctum senæ in canicularibus non nocet.

Continuentur hæc ad Laurentii usque diem, quo significari poterit successus; ac tum alia, si opus erit, præscribentur.

In *quartana*,

D. IOH. SIGISMUNDI

CONSILIVM XL.

SEptem ordinavi, Affinis honorande, tibi adhibenda:

I. Lenitivum.
℞. Diacatholic.
Cassiæ extract. an. ℥ß.

Lenitivum in quartana.

Dissolvantur in decocto prunor. & passular. ebibantur calide duabus horis ante prandium.

II. Digestivum, quater diebus quietis usurpandum:

Digestivum.

 ℞. Syrup.

℞. Syrup. de fumaria.
De epithymo.
de endivia an. ℥j. ß.
Aq. Betonic.
Fumariæ.
Borrag. an. ℥iiij.
Misce.

Purgans.

III. Purgans.

℞. Diacathol. ℥v.
Electuar. Hamech. ℥ij.
Misce, fiat bolus.

Dissolvatur in aqua fumar. q. s. ebibatu die quietis.

Electuarium.

IV. Electuarium.

℞. Conser. Borragin.
Bugloss.
Violar. ℥v.

Rotulæ lætif. Almans: vel Gal. ℥j.
Cum syrup. de Bugloss. & borrag. an. q. s. f. Electuarium liquidum ante cœnam & prandium sumendum.

Experimentum contra quartanam.

V. Pulvis.

Electuario succedat tribus diebus pulvis sequens:

℞. Pulver. sem. Hypericon. ℥ij.
Ciner. calvariæ ℥j.
Misce.

Pro tribus dosibus usurpandis tribus horis ante prandium.

VI. Sumantur cum aq. Agrim. ℥iij.

VII. Inungatur lien sequenti oleo.

℞. Ol. chamomillæ.
De Cappar, an. ℥j.
Misce.

In duplici quartana,

D. JACOBI SYLVII

CONSILIUM XLI.

℞. Confer. borrag. ℥ij.
Theriacæ bonæ & veteris ℥s.
Cortic. citri condit. ℥j.
Pulver. elect. lætitiæ Galen.
Elect. de gemmis an. ℥ij. cum pauco syrup. epithymi, fiat in modum opiatæ.

Electuarium.

Capiat quotidie ad quantitatem castaneæ duabus horis ante cibum, cum ℥j. vini absinthitis.

Victus ratio in quartanis.

In die accessionis abstineat à cibo & potu horis sex ante accessionem, & potus ac cibus sit facili coctu, ut lingua vervecina, vitelli ovorum sorbilium & recentium. Si debilis est, statim post sudorem comedat, & bibat vinum tenue, album, subadstringens. Alio die, scilicet intermissionis & quietis, sit victus plenior, ex decocto & expresso capi, abstineat ab aceto, pane furfuraceo, carne bubula, suilla, cervina, leporina, brassica, caseo; Cappares cum melle horis duabus ante cœnam sunt salubres. Si possit ex intervallo, ut octavo die, melancholiam per syrup. de fumo terræ & byzantiis, & de buglossa, cum duplo aquarum lupu-

Syrupi melancholiam præparantes & vacuantes.

lupuli, & scabiosæ, & morsus diaboli præparatum vacuare. Item, infusione fol. senæ aut epithymi Cretensis, esset salubre. Æger hic tandem incipiebat inflatione tibiarum laborare, ita, ut hydropem minaretur.

In febre nocturna pituitosa, cum Ictero epat. obstructo; pro quodam Comite.

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM XLII.

SCribit Illustris Comes, se ineunte autumno laborasse duplici tertiana. Oportet igitur corpus, plurima bile abundare, cujus putredine est orta. Cum igitur sub hyemem pituitosa febris successerit, necessarium est, vel tertianas istas, admodum nothas fuisse, & calorem innatum ita debilitatum, ut immodice pituita sit aucta, vel curatione refrigerantibus in victus ratione atque medicatione erratum. Utcunque est, cum sit febris nocturna, non negligenda. Solent enim diurnæ febres, minus, quam nocturnæ pituitosæ esse. Quod autem videatur mitior, illud non solum à natura humoris habet; verum etiam calor innatus imminutus est, & minus nunc succendi potest. Itaque in primis diligentissima adhibenda victus ratio, in qua omnes causæ cruditatis vitentur, & in primis in potu à vino & aqua cruda abstinendum. Nec velim, Generosum

Diurnæ febres minusque nocturnæ pituitosæ sunt.

Comi-

Comitem bibere aquam, præsertim isto anni tempore, hoc est, in media propemodum hyeme.

Cum autem icterus huic febri sit conjunctus, nullum est dubium, maximas in epate obstruiones esse. Hæ vero recte curari non possunt, nisi pituitosus humor è primis venis tollatur. Mam nisi hoc fiat, ea quæ obstructioni prosunt, non modo nihil adjumenti afferent; sed cum periculo etiam assumentur, cum materiam crudam in angustiores venas epatis protrudant. Proinde consulerem, ut Generosus Comes interdum talibus catapotiis uteretur:

Icterus.

℞. Aloës succo endiviæ aliquoties imbuti ℥ß.
Rhabarb. electi pulverisati, & aquæ cinamomi aspersi ʒß.
Agarici albissimi incisi, & vino, in quo Zingiber decoquatur, affusi ℥j.

Pillulæ de aloe.

Pulverisentur omnia seorsim, & cum syrup. rosat. solutivo, ac parum syrup. de absinthio commisceantur, atque addito salis gemmæ & mastichis an. ℈ß formentur pro qualibet drachma pillul. num. xj.

Harum pillularum undecim, horis diluculo ante cibum bis, vel ter in septimana sumat, horis duabus ante prandium, & si alvum non commoveant, dosin augeat.

Dum hoc fit hypochondria isto unguento matutinis horis ungantur:

℞. Olei amygdal dulcium recent ℥iij.
Vini optimi ℥ij.

Vnguentum pro hypochondriis.

 Absinthi

Abſinthii pontici m. j.
Roſar. rubear.
Chamæmeli an. p. j.

Decoquantur ad vini conſumptionem, exprimantur fortiter, & ſervetur expreſſu uſui. Deinceps bibat aquam cuſcutæ pro be deſtillatam, cui prius per noctem infun datur

Agrimoniæ.
Abſinthii pontici an. p. j.

Irrorentur herbæ per horam vino, deinceps imponantur aquæ, ſtent per noctem & exprimantur fortiter. Bibat Illuſtri Comes ad ℥v.

Trochiſci plerumque antiqui.

Ubi hoc fuerit factum per ſex dies, tandem ſingulis diebus, matutine cum aqua cuſcutæ, ſimpliciter deſtillatæ, ſumat Trochiſcorum de abſinthio bene præparatorum (ſunt enim Trochiſci plerumque antiquiores, quam debebant) drachmam mediam uſque ad duos ſcrupulos. Ubi obſtructiones prorſus ceſſaverint, ex eadem aqua cuſcutæ ſumat eboris ſcobem ex juſculo. Bibat & decoctum rad. cichorii & taraxaci. Cum flatus nimium ſunt moleſti, ventri imponat ſacculum ex furfuribus tritici, ſale & floribus cotulæ fœtidæ. Quod ſi flores cotulæ non habentur, flores chamæmeli ſumantur. Hæc potui in præſentia monere, quæ ut à præpotente DEO benigne fortunentur, toto pectore precor.

Sacculus flatus diſcutiens.

febri tertiana continua, pro quodam Generoso Domino,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIUM XLIII.

AFflixit Generosum Dominum tertiana febris, quæ secundo etiam rediit, vires universi corporis debilitavit. Itaque & lassitudinem, & loco motivæ debilitatem sentit, ac pedes intumescere animadvertit. Ut autem deinceps tutus sit, primum optima servetur victus ratio. Vitet varietatem ciborum, repletionem immoderatam: Abstineat à crudis, lacticiniis, piscibus, ovis cum butyro, & cæteris rebus omnibus in sartagine coctis. Justa tempora prandii & cœnæ observet. A prandio non dormiat, nec nisi tribus horis post temperatam cœnam cubitum eat. Caveat ab exercitiis post cibum, & à potu sibi temperet. Utatur vino Neccarino, & cerevisia [illegible]ra, & probe defœcata. Fugiat aërem nocturnum, nec in loco humido cubet. Ut alvus sit mollis, interdum ante cibum passulas sumat. Quod si nihil subducerent, orbiculum unum vel alterum de Rhabarbaro sumere poterit. Mane cum lecto surgat, [illegible]ito mundetur os, & deinceps leviter totum corpus perfricetur, maxime brachia & crura; deinceps caput quoque pectine & levi

Diæta pro præcautione.

Pro sub ducenda alvo.

levi frictione purgetur. Sumat etiam de ho electuario ad magnitudinem nucis muschatæ.

Electuariũ. ℞ Conseruæ rosar. ℥ iiij.
borrag ℥ j.
Specier. aromat. rosat. ℥ j.
Caryophyllor. incisor. ℈ ij.
Misce.

Deambulet postea, aut moderate se eerceat ante cibum. Vtatur deinceps prandi à quo, ut dixi, absit varietas ciborum, & rpletio. Mollia autem, ut iuscula, cibos prcedant: deinde assis vel elixis utatur. A pradio sumat cochleare unum de isto pulve:

Pulvis pepticus. ℞. Panis albi tosti ℥ iij.
Coriandri præparat. ℥ j.
Cinamomi ℥ j.
Masticheս ℥ ß.
Misc.

Hic pulvis ascensum vaporum ad cap mitigabit, & ut catarrhus minus molestus faciet.

In hectica Marasmode.

D. IACOBI SYLVIIj

CONSILIVM XLIV.

De stillati caponis in macie totus corpo- ℞. Portulacæ.
Lactucæ novellæ.
Cichorii.
Oxali

Oxalidis,
Maluæ an. m. iiij.
Cucumerũ maturorum recentium in talcolos sectorum, & cum seminibus tritorũ nume. ij.
Peponis maturi, cum succo & seminibus triti nu. j.
Seminum quatuor frigidorum tritorum an. ℥ß.
Vuarum passarum purgatarum ℔ß.
Pistaceorum pinear. tritarum parum an. ℥j.
Conser. Rosar.
Borraginis.
Buglossæ.
Cichorii an. ℥iij.
Cortic. citri conditi ℥iij.
Aquæ decoctionis perfectæ duorum caponum, & coxæ vitulinæ altreratæ, cum prædictis herbis ℔. iij.
Cum carnibus duorum bonorum, & carnosorum caponum, & mica panum duorum parvorum fiat destillatio lento igne, qua utatur, cum vino, vel per se, cum saccharo rosat. & pulvere diamargar. frigid. & diatragacanthi, passetur per manicam.

Pra.

Præservatio à peste.

D. GVLIEL. RONDELETII

CONSILIUM XLV.

IN primis accipe semel in hebdoma[illegible] duas vel pillulas, mane cum surrexeris, [illegible] cundum ordinationem, quæ sequit[illegible] Quamvis autem pillulæ istæ non valde op[illegible] rentur, sufficiet tamen pro tempore pesti[illegible] in quonon opus est maxima purgatione:

Pillula tempore pestis Rondeletii. ♃. Rhabarb. elect. ʒj. ß.
Cortic. myrobal. citrin.
chebulor. an. ʒß.
Myrrhæ.
Croci an. ℈ß.
Cinam. ℈ij.
Aloës lotæ in aq. absinthii & Cich[illegible] riiʒß.

Cum succo rosar. fiant pillulæ sex p[illegible] drachma. Capiat pillulas duas, vel tr[illegible] mane ante prandium.

Theriaca. In crastinum, postquam accepit pillul[illegible] sumet ʒj. Theriacæ, quinque horas an[illegible] prandium. Et nunquam accipiet ha[illegible] Theriacam, quin fecerit prius parum a[illegible] stinentiæ, vel post pillulas acceptas, que[illegible] admodum dixi, & sero ante, quam accip[illegible] pillulas, vel theriacam cœnabit leviter. Al[illegible] diebus accipiet pulveris, qui sequitur, c[illegible] chlear unum, die uno de pulvere, & alt[illegible] de opiata;

de c[illegible] ♃. Co[illegible]

℞. Conserv. rosar.
Acetosæ an. ℥j.
Flor. cichorii ℥ß.
Cortic. citri sacchar. conditorum ℥ij.
Myrobal. emblic. condit. nu. ij.
Rasuræ eboris.
Cornu cervi an. ʒij.
Coralli rubri ℈ij.
Semin. bombacis.
citri an. ʒj.
Pulver. dimargar. frig. ʒij
Fragmentor. lapid. preciosorum.
Margaritarum non perforat. an. ʒß.
Cum syr. de acetositate citri. Fiat opiata, qua capiat, ut est dictum.

Opiata cordialis Rondeletii.

℞. Margaritar. non perforatar.
Rasuræ eboris an. ʒj.
Cornu cervi ʒij.
Boli armen. præparati ℈iij.
Rosar. rub. ʒj.
Zedoariæ.
Cinamomi an. ʒj. ß.
Sacchar. rosat. tabell. q. s.
Fiat pulvis, capiat postea, & eo die quo acceperit de opiata:

Pulvis cordialis.

℞. Nitri.
Caricarum.
Stercor. mulæ an. q. s.
Fiat Emplastrum.

Emplastrũ.

De

De præservatione, & curatione pestis,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM XLVI.

Antidotus solica. VErum & certum præservandæ & c[urandæ] pestis Alexipharmacum soli[us] DEI Omnipotentis manus & medela: à qu[o] exoranda (hujus enim solius est secundu[m] Regium Prophetam) salus. Certe is solu[s] quem Deus custodit tutus & liber. Cui co[nsilium] adimit jam semimortuus est.

Præservatio in tribus Quantum vero humanum consilium & prudentia admittit, tribus curatur:

I. Excrementorum subdictione, & n[e] cumulentur observatione.

II. Cordis, sedis nimirum & fontis sp[i]rituum, corroboratione.

III. Aëris infecti fuga, aut certe, ne i[n]noceat, correctione.

Corpus ab excrementis liberandum. I. Corpus autem vacuandum & gube[r]nandum consilio, & iudicio prudentis M[e]dici, qui evacuationem, Venæ sectionem [&] diætam pro corporis & cœli varia dispo[si]tione imperabit.. Universaliter pillulæ [ex] tribus commendantur, modo è bona co[n]stet myrrha, qua Ruffi descriptio caret. S[e]mel aut bis per hebdomadam deglutiri tu[to] ab iis possunt, qui non adeo insigniter sic[ci] sunt. Potus & cibus ne sit superfluus, a[ut] excrementitius. Aceto, limonibus ma[...]

Pillula Ruffi.

Victus ratio tempore pestis servanda.

Citri[...]

triis, Acetosa, cibi omnes condiantur. sculis pulvis Tormentillæ inspergatur. num Cardui Bened. loco potus domesti- sit, cui nodulus è rasura cornu cervini in- ndatur. Claudatur cœna, & prandium mper Diacytonio cujus lib. ß. recipiat ort. Citri aut Limon. ℥j ß. *Diacytonium in peste.*

II. Electuaria Cardiaca, morsuli & simi- compositiones in omnibus officinis re- riuntur: ac jure hæc variantur, pro varia is anni & corporis constitutione. Adole- ntibus enim non ita tuto fortiores dantur mpositiones, quales sunt Theriaca, Mi- idatium, Electuar. de ovo, & alia, quæ ex ritu vini fiunt. Tuto exhibetur Limonum ccus, semen citri. Item Pul. è partibus ualibus cornu cervini, sem. Citri & tor- ntillæ. Pro familia non commodiùs venitur, quam electuarium de nucibus: *Cardiaca.* *Adolescentibus quæ tuto adhibeantur.*

℞ Iugland.
Ficuum an. ℔.ß.
Rutæ ℥iij.
Aceto contund. addendo parum Croci & succini albi.

Electuarium de nucibus pro familia.

Mane dimidia Iuglandis quantitas suma- . Uratislaviæ, & albi pluribus duobus istis ctuariis potissimum profui.

I. Nomino electuarium Liberantis: *Electuarium Liberantis.*

℞ Conser. rosat. opt. ℥vj.
Nenuph, ℥iij.
Mithridatii opt.

The-

Theriac. præstant. an. ℥vj.
Pulv. tormentill.
Semin. citri an. ʒj. ß.
Margaritar. præparat. ʒiij.
Saccini albi præparat.
Hyacinth. præparat. an. ℈iiij.
Boli oriental. præparat. ʒiij.
Croci torrefact. ʒß.
Extracti Angel. ℈ß.
Succi cytoniorum ℥iiij. Misce, & fiat electuarium.

II. Electuarium salutis:

Elect. Salutis.

♃. Macis præparat. in aceto, vel succo limonum ℥j. ß.
Mithrid. optim. ʒiij. ß.
Theriacæ electiss. ʒij.
Xyloaloës ℥j.
Specier. liberantis Ferd.
Terræ sigillat.
Pulv. succini elbi præparat. ʒj. ß.
Cortic. Citri siccat, & pulverisa. ʒj.
Conser. rosar.
Borraginis.
Nympheæ an. ℥ß.

Cum syr. Acet. Citri. q. s. fiat electuarium. Plura alia expertus sum, sed hic e prolixius recitare nolo.

Aeris correctio.

III. Aër corrigitur suffumigiis. & igne Illa fiant è fol. quercuum, granis & ligno Iuniperi. Habentur etiam in officinis Trochisci pro fumo. Grana Iuniperi in aceto rosaceo contusa, pulvere succini admisto carbonibus utiliter insperguntur. Infunda

Suffumigia & odoramenta.

tu

Ruta aceto, parumque camphoræ in-
rgatur, & hoc liquore spongia odoratus
tia imbuatur, imo hoc ipso facies & ma-
s laventur. Zedoaria linguæ supponatur: *Ore tenenda.*
d ego cortices citri præfero. Angelica
eme aceto macerata ori recte imponitur
adix etiam levistici non sine commodo
sticatur. Hæc breviter de præservatio-
: Curationem Physicis vestratibus com-
tto: qui certa jam præscripserunt reme-
a, verumque eorundem docuere usum.
Illud subiicio, in gratiam vulgarium.
fectis utiliter dare: Tanaceti decoctum: *Euporiston decoctum Tanaceti.*
♃. Florum Tanaceti.
Bulliant in Aq. & Aceto, æqualibus par-
bus optime: bonum subinde haustum ebi-
t. Camphora adjecta idem efficacius
ddit. Cardiaca huc accedant oportet.

In peste, pro quodam Generoso Domino,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIUM XLVII.

Cum hoc tempore ubique fere morbi contagiosi disseminentur, poterit Ge-
rosus Dominus in suo vaporario vel locis,
quibus degit, cum his orbiculis suffitum
cere: *Suffitus,*
♃. Benzoini ℥ij.
Styracis calamit. ℥j.

Ligni aloës.
Cinamomi an. ʒß.
Caryophyllor. ʒj. ß.
Moschi electi. g. iiij.

Conservæ rosarum è floribus q. s. ad in corporandum: parentur orbiculi seu tro chisci.

Cum autem est in locis suspectis, in o gestet hos orbiculos:

Orbiculi.

℞. Cortic. citri select. ʒj.
Boli armeni oriental. ʒß.
Zedoariæ.
Ligni aloës.
Ireos an. ℈j.
Moschi.
Ambræ an. g. iij.

Cum conserva rosarum formentur orbi culi. Si pomo etiam odorifero uti vole ita poterit confici.

Pomum odoriferum.

℞. Flor. rosar.
Ligni aloës.
Santali. citrini an. ʒj.
Ireos.
Caryophyllor.
Macis an. ℈j.
Benzoini.
Ladani an. ʒj. ß.

Gummi Tragacanthi, in aqua rosarum dissol. q. s. fiat pomum, & aromatisetur i sine Moscho. In hyeme pro Moscho parum olei caryophyllorum addendum.

Intra corpus vero sumat unam de istis ro tulis. ℞. Sac

℞. Sacchari in aq. cinamomi dissoluti ℔. ß. *Rotula.*

Margaritar. præparatar.

Smaragdi præparat. an. ʒß.

Boli armeni orient. præparat. ℈ii.

Olei cinamomi gutt. v.

& fiat confectio in rotulis.

In locis periculosioribus de isto Electua- *Electuarium præservativum efficacissimum.*
ad magnitudinem castaneæ sumat.

℞. Macis præparati in aceto & succo limonum ℥j.

Ligni aloës ℈j.

Theriacæ optimæ ℥iij.

Sem. citri excort. ʒij.

Cortic. citri conditor.

Conser. borrag. an. ℥j. ß.

Syrup. de corticibus citri. q. s.

Misce.

His si recte Generosus Dominus usus fu-
t, DEO propitio & conservante tutus
t.

febre peticulari, pro quodam Generoso Domino.

D. IOH. CRATONIS
CONSILIVM XLVIII.

Ante duos menses, Generosissimus Baro sensit dolorem capitis, & gravitatẽ *Symptomata febris peticularis.*
ctoris multis diebus, tandem una nocte in
o corpore eruperunt exanthemata rubra,
nime lata, quæ in pectore evanescere
lo post cœperunt. In pedibus vero atq;
rso siccatæ, tanquam squamulæ deci-

derunt. In manibus autem quasi pap- aliquid humoris conceperunt, & ichor fluxit. Maximus autem pruritus con- cutus est, & cutis in manibus tota renova- ita, ut ungues quoque decessuros existim- rit. Cum vero erupissent exanthemata, papulæ, copiosissime quinque noctibus davit, & tandem decima quarta die post elvum expurgatus, melius se habuit. Cu vero rursus in capite & pectore ipsi male consilium nostrum requirit. Magnam fui in isto corpore plenitudinem, & cacoch- miam atque malignitatem humorum ap- ret. Itaque naturam se ista expulsione onerare voluisse, satis evidens est. Fa autem est tota massa sanguinea fervida, & quo modo putredine affecta, ut cum qu ebullire cœpit, excrementa tenuiora, t quam bullæ cutim rejecta sint. Præcesser autem hanc quasi ebullitionem multi fum vapores, qui in capite intemperiem & do rem excitarunt, in pectore autem gravi tem & ardoris sensum. Nam nullis idon medicamentis initio adiuta est, longa igi pugna. Postquam vicit, exanthemata c specta, in pectore, ubi calor & virtus p pter cordis præsentiam fortior, evanuer ubi cutis densa & calida. Et quoniam sang ni aliquid pituitæ salsæ admixtum fuit, pruritus vehementia indicat, in squam resoluta. In densissima autem parte, v licet in manibus, papulæ exortæ. V autem illud corrupit cutem, proinde cor

Ratio & causa symptomata.

decidit, & renovata. Materia partim t sanguis, cum salsuginosa pituita, par- i ichor sanguinis, id quod color & exe- tia ostenderunt: Nam copiosissimo su- re materia tenuior est à natura expurgata, niculenta autem per alvum dejecta. Itaque m petatur consilium præcautione uten- m, (de curatione enim, cum jam abierit alum non necesse est dicere) ne morbus e recurrat, paucis, ut in hac festinatione ssum, meam exponam sententiam. Or- m est malum ex plenitudine & corruptione morum, est igitur ea cavenda. Primum oderata victus ratione, deinceps tempe- iva evacuatione, iisque quæ putredinem que corruptionem humorum impediunt, e victus ratione longus futurus esset ser- o; sed ut in pauca contraham, non modo piam, sed varietatem ciborum vitet. A scibus, cancris, lacticiniis, oleribus, salitis, ixis, & in saragire coctis leguminibus, cru- s omnibus abstineat. Simplicissimo cibo tatur, & parca sit cœna. Quod in debili- te capitis à vino abstineat in cœna, recte cit, velim in prandio tamen minime vino- m bibere, si diluere volet, faciet hoc mul- s horis, antequam bibat. Ad evacuatio- em nunc non idoneum est tempus anni. erum si interdum ante cœnam ℥j. pillul. asticinar. sumpserit, capiti, pectori, & tomacho recte consulet. Ineunte autem ere, ut justa evacuatione & missione etiam anguinis utatur, moneo. Intereane cor-

Præservatio.

Diæta.

Vinum diluendum multo ante

rumpantur humores(quanquam corrum
vix poterunt, nisi immodice fuerint auct
sumat de electuario, quod mitto, mane
magnitudinem nucis castaneæ. Et sem
in septimana cochlear unum de succo,
in lecto, si poterit sudare, maneat. Fr
ctiones matutinas per universum corp
non negligat, & exercitiis moderatis an
cibum utatur: à cibo exerceri minime r
ctum est, multo minus statim dormir
Dormiat autem in loco sicco, non conc
merato, vel fœtoribus vicino. Excreme
ta alvi simul ac surrexit, reiicere conetur. E
si alvus adstrictior est, ante cibum uvis pas
vel prunis emollire studeat. Non existimo
si hæc observata fuerint, malum revers
rum. Verum si (quod Deus avertat) it
rum invaderet, clyster statim iniiciatur,
si nihil ad manus sit, malua in jure gallin
coquatur, & saccharũ addatur. Deinceps m
tatur sanguis, si modo nihil dũ erupit: sin au
eruptionis indicia, detur emulsio semin. c
tri & napi, cum unicornu, vel si id non h
betur, cum cornu cervino. Ubi sudave
probe, margaritæ præparatæ in aq. borra
& syrupo de acetositate citri exhibeantu
& æger in aere temperate calido detineatu
Hoc nunc in magna festinatione, & temp
ris angustia potui perscribere,
quæ ut M. V. prosint,
Deum pre-
cor.

Clyster.

Sanguinis missio.

Emulsio.

faciei rubore, pro quodam Magnifico Domino,

D. IOH. CRATONIS
CONSILIVM XLIX.

QUod ad ruborem istum faciei attinet, potissimum opera danda, ut hepati ...ntulatur, deinde materia illa, quæ ad fa...em defertur, divertatur: postremo, ut ...ulcerata consolidentur, & partes ne flu...onem suscipiant, roborentur. Ad hepa...s robor...tionẽ nihil convenientius, quam ...pe infusum Rhabarbari, in aqua Endiviæ, ...t Taraxaci bibere. Item flores cichorei ...nditos edere, abnere, ac omni fortiori vi...o, à piscibus in butyro coctis, ab esu car...is suillæ, anserinæ, &c. Cæterum modo ...nguinem ex vena mittere, nihil aliud esset, ...am vires imminuere, itaque, id plane non ...nsulo. Deriuare autem, imo revellere ma...riam poterit cucurbitis ad scabulas appo...tis. Ut partes exulceratæ sanentur exsic...antibus quibusdam aquis utendum: *Scopi curativi in rubore faciei.* *Epar roborantia.* *Cucurbitula.*

℞. Lythagyri ʒij.
Tuthiæ præparat.
Sulphuris an. ʒj. ß.
Sief albi ℈ij.
Aceti ℥j.

Aqua exsiccans ulcera.

...tent per noctem in vitreo vase, deinde af...ndatur

Aquar. lactucæ ℔.j.

 è flori-

è floribus nymph. an. ℔. ß.

Misce.

Prius autem quam hac aqua utatur, paru fricentur pustulæ radicibus rumicis seu lap thii, in aceto maceratis ter vel quater. Dein de ut roboretur locus, & facies tota mund tur, hac aqua abluat:

Aqua abluenda facie rubente.

℞. Nucleor. persicorum.
Sem. Melonum an. ℥ß.
Aq. fragorum ℔. ij.
Misce.

Fiat seminum & nucleorum emulsio, qu asservetur in vitro, eaque utatur mane. D usu thermarum nihil possum ad has affectio nes consulere: ut autem hæc à præpoten DEO benigne fortunentur opto.

In pustulis, rimulis, & denudatione labio rum, pro quodam Illustri viro,

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIVM L.

Causa pustularum & fissurarum labiorum.

Pustulæ, rimulæ, & decorticationes la biorum, oriuntur ab humore misto, p tuitoso scilicet, & deurente sanguine, q descendit à capite, quod præter alia cert demonstrat calidæ materiæ ad dextrum o culum descensus, quæ in ipso quidem capi partim oritur, partim vero aliunde recipitu Habitus patientis est siccior, & jecur cal

dui

us. Cujus causa jam pridem exustus generabatur sanguis, qui in cruribus ulcera curatu difficilia excitabat. Curatio moram non patitur; facile enim illa ulcera, quæ pravitate non carent, fœditatem & contumaciam adipisci possent. Labia sane ad concipiendum fluxiones prona sunt, eisq; non ægre ob consortium, & ventriculi & cerebri vitia communicari possunt. Primum corpus expurgandum est ab his, quæ jam exusta sunt, & quæ leviter deuri possunt, & erosus salsus humor à sanguine expurgandus. Deinceps afflictis partibus succurrendũ erit repellentibus levioribus, evacuantibus, detergentibus, siccantibus clementioribus. Tandem rimulæ & decorticationes auferendæ: & labra sanitati pristinæ restituenda. Interim diæta ita instituetur, ut & noxiorum generatio inhibeatur, & viscera roborentur. Primum sequentibus absolvendum:

Curatio.

Indicationes.

℞. Electuar. dicatholic. & lenitivi an. ℥ß.

Lenitivum.

Misce, cum saccharo, fiant boli, capiendi sesqui hora ante cibum. Sequenti die cephalica dextra tundenda ad ℥iiij. aut ℥v. Interposito deinde uno aut altero die, basilica sinistra secanda, & eadem quantitate detrahendus sanguis. Peractis ambabus venarum sectionibus, setapium hoc præscribatur:

℞. Syrup. de succo cichor.
de succo borrag.
Julepi violar. an. ℥ß.
Decocti folior. endiviæ.

Syrupus acredinem humorum temperans.

r 5 Capil-

Capillorum Vener.
Radic. Buglossæ.
Passular. ℥iij. Misce.

Hujus usu humoribus temperatis, & corpore parato ad purgationem, solvens lev dabitur hoc:

Potio solutiva.

℞. Syrup. rosat. solutiu.
de fumo terræ sol. an. ℥j. ß.

Cum aqua endiviæ & bugloss. an. q. s. fiat potio. Absoluta hac purgatione, si humorum contumacia perduraverit, repeti poterunt serapia: addendo beton. itemque repetetur solvens, addendo momentum Rhabarbari & Agarici: Vel purgans erit componendum, è leniente, agarico trochiscato, & confect. hamech, nec non & tantillo rhabarb. Hæc de primo scopo.

Alter scopus est retrahere humores repentes in cerebrum, & alias laborantes partes. Quamvis autem ea, quæ jam in primo scopo egimus, hoc mediocriter faciunt; tentanda tamen sunt, quæ magis idem agunt. In quorum albo sunt ulcuscula excitata in sinistro crure & dextro brachio, quibus mirifice retractio fit à supernis partibus ad infernas. Ad idem faciunt infernarum partium frictiones, superne & deorsum validiores. Sicut etiam earundem partium lotiones, è simplici aqua institutæ, quæ exerceri etiam poterunt in brachiis. Ulcusculum in occipitio summopere esset commendandum, nisi nos deterreret vocis raucedo quædam, significans lingulam, caputque tracheæ arteriæ, aut acquisitio, aut nativo tempera-

Vesicantia.

Frictiones.

Cauteria.

tramento imbecilliora esse. Cæterum si
oncursus humoris nõ potest his compesci,
ut retrahi; generosius quid præscriben-
um, nimirum decoctum salsæ parilliæ di- *Decoctum*
genter paratum, cum rad. cichoreæ, bu- *sarsæ pari-*
ioss. & fol. beton. quorum quantitatem *gliæ.*
edicis adsistentibus relinquimus, monen-
s decoctum leviusculum esse debere: Hu-
us enim usu, non tantum humores averti
oterunt ad externas partes; sed omnis
tiam suspicio luis venereæ tolletur; & com-
nendaremus ejus usum hoc tempore. Hoc
ræsidio una, cum mediocri diæta per
iginti dies utendum, si morbus superius
ræscriptis non cedat. Derinuantium à capi- *Improbatio*
e medicamentorum usum reprobamus; quia *medica-*
leductio ad consueta emunctoria, per quæ *mentorum*
erebrum mundari solet, potest obesse o- *derian-*
ulis, & aliis partibus afflictis. Ultimo loco *tium à ca-*
atisfaciendum ipsis partibus affectis, ubi *pite.*
robamus unguentum Laurentii Lazari Me-
lici & Chirurgi excellentis, quod omnes
ropositos scopos perficere potest, & sic
abet:

Vnguentum Laurentii Lazari.

℞. Lithargyri argenti.
Plumbi usti an. ℥j.
Myrrhæ.
Aloës.
Tuthiæ præpar. an. ℥j.
Pingued. vituli ℥j.
Succi Solani.
Plantagin.
Vini granat. an. ℥ß.

Bulli-

Bulliant humida omnia ad consumptionem succorum; deinde colentur, quibus addece ræ albæ q.s. ac reliqua omnia in tenuissimum pollinem redacta, atque per pannum transmissa adde, & fiat unguentum in mortario plumbeo reformatum; quo panni lintei subtilissimi imbuti, parti affectæ applicandi, & bis in die permutandi. Vivendi ratio hæc esto; Vinum sit album, non potens, non astringens, ne alvus siccior reddatur, sed substantiæ tenuis. Cibi elixi potius quam assi, medicati cum rad. bugloss. & foliis borrag. Cavendum ab omnibus acribus, item à sale conditis, nec non à generantibus crassum & pituitosum succum. Fugiendus aër caliginosus, valde frigidus & nocturnus. Prosunt corporis motus mediocres, congruo servato tempore: quos si adire non poterit, frictiones administrandæ. Labia minime exercenda, quantum fieri potest. Alvus si sponte mollis non sit, jusculis paratis è passulis & prunis Damascenis mollienda erit, vel clysmis lenientibus.

Diæt.

In scabie fœda manuum,

STANISLAI WEISKOPF

CONSILIUM LI.

QUæsitum est à me, quo morbo hic adolescens nobilis laborarit, & quibus remediis in eo curando sim usus.

qui

uintodie Novembris ex malo habitu con-
..nĉto, cum iĉtero ipsum curare cœpi. La-
..orabat enim epar ipsius magna in tempe-
..ie, cum materia, & summa abstructione;
..a ut nec lien suum officium facere potue-
..it. Itaque magnam copiam vitiosissimo-
..um humorum secum circumferebat, to-
..us denique sanguis infectus erat serosis, &
..x utraque bile generatis pessimis humori-
..us, &c. Ordinata itaque convenienti vi-
..tus ratione, hanc subsequentem potionem
..li exhibui:

Potio per alvum & urinem evacuant.

℞. Herbar. fumariæ m. ij.
Cuscutæ.
Marrubii an. m. j.
Flor. Violar.
Borragin.
Buglosf. an. m. ß.
Sem. Melon.
Endiviæ an. ℨij.
Rad. Cichor.
Polydod.
Folior. Senæ an. ℥vj.
Cortic. myrobal. citrin.
Indor. an. ℥ßj.
Agaric. elect. ℨiij.
Rhabarb. elect. ℨij.
Spicæ.
Cinamom.
Zinziberis an. ℈j.

Decoq. s. a. in s. q. q. scabiosæ, fumariæ, ter-
..iæ partis, stent per noctem, simul & colen-
..ur, colatura dulcoretur cum s. q. saccha-
..i, deinde clarificetur, cum albumine ovi,
.. aromatiscetur, cum Ligni aloës, San-

Santal. alb.

Rof. rub. an. ℈j.

Fiat potio; dentur pro vice ℥iiij. Hausi eam sexies, & in dies partim per urinam, partim per alvum ea egessit, ut statim inde icterus paulatim remittere, & epar ab obstructionibus intemperie mala liberari videretur. Septima die potionem ordinari infra scriptam.

℞. Confect. hamech ℥ß.

Rhabarb. elect. ℈ij. ß.

Syrup. violac. ℥ß.

Misce.

Fiat potio. Hæc potio ea eduxit, ut postea natura liberior reddita, omne residuum ad exteriora magna vi pepulerit. Hinc secuta est tanta scabies, tamque fœda prurigo, ut nihil supra. Ac hactenus saltem adolescens iste monitis meis acquievit. Volui deinde exteriora suo modo canonice prosequi, sudoribus videlicet, balneis, fomentationibus, &c. Sed sibi visus est, quo ad interiora optime valere, quemadmodum etiam melius habere, manefestissime à quovis conspiciebatur. Postea ex frigido aere, in quo contra omnem meam voluntatem est versatus, & Barbitonsorum inunctionibus, me inscio, adhibitis, frigidis & repercutientibus, scabies illa fœda manuum, præcipue dextræ, quæ ad miraculum usque sanie quotidie manabat, materia repercussa est, & scabies sanata; sed in malum habitum, & magnum pedum tumorem, ita ut fit, rursus incidit. Vixitque deinde in publico œnopolio, &

Pœna neglecta Methodica cura.

cibo, potuq; uberiori, intempestivoq; mno, &c. facultatem actionemq; naturam postravit. Et nisi sucurratur, ac quidem to, aqua intercus subsequetur. Atque ita alum, quod bona observatione sex rerum on naturalium, & paucis alterantibus mecamentis (quod imperiti non intelligunt; d pro nugis reputant) potuisset tolli, auum est multis modis, ut aliis, & quidem ajoribus præsidiis opus habeat. Nec diffi-o, quin auxiliant. Deo optimo maximo il-restitui possit sua sanitas; sed cepit ipsum tietas mei propter crebras admonitiones : rebus non naturalibus, ut vocantur: ita ut unde optem minori labore, & molestia eret. Itaque facile fero, ut se alio confe-: curandum. Quare rogo Medicos dos, ut candide judicent, neque ut aliqui docti faciunt, alios vituperando sibi glom vendicent.

In scabie, ab adustis humoribus,

D. IOH. CRATONIS
CONSILIVM LII.

ANte oculos nobis Hippocraticum versatur præceptum: Remedia secundum ionē instituta non esse mutanda, nec tran-ndum ad alia, etiamsi non conferant. Hæc em cura, cum non modo rationalis sit, etiam utilis manifesto appareat; merito icluditur, eam nequaquam mutandam, imo sperandum, hac ipsa spacio meno morbum, cum symptomatibus omni-

Hippocratis de remediorum continuatione præceptum.

omnibus profligari posse penitus. No
hæc è meo fingo & loquor cerebro, sed e
perientia Hippocrais antiqua. Quare, ut
continuetur, diligenter consulo. V
re autem, quo penitus expellatur, perfecti
reiteranda cura. Hoc tempore meliore
priori subiicere nequeo, nihilominus a
hiberi potest quotidie pulvis è succino pr
Succinum parat. cum aqua veronicæ sumptus hor
Therma duabus ante cœnam vel prandium. The
Austriaca. mæ Austriacæ licet scabiei conferre possin
reliquis tamen affectionibus manifeste o
sunt. Approbarem rectius Laconicum,
tamen illa non remiserit, diligentius de h
cogitabo; & Domino Monavio meam
Euporiston gnificabo sententiam. Considerem alic
in scabie. qui in jusculo ex decocto cichorii & meli
sæ continuato. Item, ut potui commun
rad. Helenii concisæ infunderentur, su
perioribus & hoc adiicere libet: Quod in cu
ratione, evacuatione, & victus ratione po
tissimum considerandum sit, num fluxus h
à maligna quadam materia & scaturigin
ortum trahat, quod prius significari mi
debuerat. Si vero ex transmissione mate
riæ, vel partium debilitate producatur; pr
scriptis commode auferetur medicinis, pr
sertim si mane jusculum mace conditum
bibatur, aut julepus è syrupo viol. cum aq
maluarum & portulacæ, parum camphor
adjecto, sequentibus trochiscis assumatu
Spodii.
Rosar. rub. an ℥ij.

Sem

Sem. portulacæ.
Succini albi.
Boli armeni an. ʒß.
Sem. Lactucæ.
Coriand.
Berber. an. ℈ß.
Camphoræ g. v.

Cum succo granatorum, f. Trochisci; issolvatur unus in præcedente syrupo.

EX LITERIS D. PETRI *Monavii.*

Summa consilii hæc est: Ut rectam victus ationem teneat, & potu illo ex salsa parilla lycyrrhiza, & passulis utatur toto hoc temore veris. Si deinde serum lactis biberet, : infuso senæ atque epithymi, cum syrupo iolarum purgaretur: recte mea sententia aletudini consuleret. Abundat enim ad stis humoribus, atque ex prava victus raone eosdem auget. Mihi non vietur rectum, ut in thermis Austriacis lact. Item in alia Epistola vacuetur corpus, nguis detrahatur, & decoctum Guaiaci ımrad. Cichor. detur.

In Elephantiasi, pro quodam Nobili viro,

D. GULIEL RONDELETII *CONSILIUM LIII.*

ALia longe ratione curari debet Elephas, quam ab antiquis factum est. uia facta distinctione, à qua materia ante-

cedente fiat, & quam diu perdurarit, sicri
Curatio Elephantiasis incipientis. incipiens, an inveteratus, instituenda erun
remedia pro diversitate humoris, qui eu
excitavit. Incipiens, in quo obscure ad
huc apparent notæ, ut in quo nulla adhu
est exulceratio, tuberculum nullum appare
Vena sectio. & præsertim circa faciem, curabitur sangu
nis missione primum, deinde usu opiatæ in
fra describendæ. Curabitur quoque fr
quenti usu balneorum tepidorum & frigido
Inveterata Elephantiasis. rum. Qui vero notas habent manifesti
res, ut in quo exulcerationes narium, & tu
bercula carnosa apparent, sanguis è narib
fluit, non est curandus amplius, ut incipien
Sanguis siquidem in hoc non è venis major
bus mittendus, ne laudatus sanguis in h
adhuc contentus (quem tamen omni studi
& cura conservare debemus) educatur. E
enim velut frenum omnium humorum, s
temperie reliquos contemperans, & ad m
diocritatem reducens. Quare cum pa
crs sit in Elephantiasi, omnibus modis r
tinendus & conservandus est, & eligen
potius medicamenta, quæ cũ delectu hum
rem noxium, & peccantẽ purgant. Non su
Antimonium vellicando purgat. ficiunt igitur illa, quæ citra delectũ purgar
ut antimonium à chymistis præparatu
Quod sua acrimonia vellicando, vel poti
ulcerando ventriculũ, humores, quos rep
tit, evacuat. Hoc si dandum, dandũ statim i
principio ante alia remedia, ut recrement
rum copiam minuat. Dosis illius erit
℈ g. iij. iiij. vel v. pro ægrotantis viribus, cu
sacch

ccharo rosato tabulato ad ℥ß. Debebit au-
m illud sumi, ventriculo cibis pleno, &
orpore (juxta Hippocratis præceptum in
sumendo Helleboro) prius agitato &
ommoto. Utetur postea syrupo sequen-
, qui antimonii erratum castigabit, & hu-
orem cum delectu purgabit, ac utendum
rit in multos dies, ut continua ac frequenti
urgatione materia antecedens educatur, &
carne & habitu corporis avertatur per par-
s interiores. In quo graviter accusandi
ostri practici, qui præmissis aliquibus leni-
r purgantibus medicamentis sudorificis, &
rupis apertivis & incidentibus materiam
l cutim mittebant; cum tamen earum par-
um sit affectus. Hoc enim est deducere
crementa ad partem affectam, & morbum
igere. Satius itaque erit materiam per
teriora derivare. Syrupus sit talis:

Antimonium dandum ventriculo repleto cibis.

Vulgaris practicorũ error in sudoriferis.

Syrupus.

℞. Rad. Borraginis,
Glycyrrhizæ an. ℥ij.
Rosar. recent.
Borraginis.
Cichorii,
Endiviæ.
Scariolæ.
Lactucæ.
Violariæ.
Lenticulæ an. m. j.
Polypodii quercini recentis ℥iiij.
Carthami ℥ij.
Senæ.

Epithymi

Epithymi an. ℥j.
Prunorum.
Sebesten.
Passularum mundatar. num. xxx.
Anisi ʒij.
Quatuor semin. frigidior. major.
Ocymi an. ℥j.
Flor. Violarum.
Buglossæ.
Borraginis.
Nenupharis an. p.ij.

Fiat decoctio in aqua hordei, vel aq borrag. & in ℔. iiij. dissolve syrupi rosat. violati laxat. an. ℔. ß. Sacchari. q. s. fiat syr pus. Aromatisetur cum ʒij. Cinamom & utatur mane & sero. Mane capiat ℥ Vesperi vero ante cœnam ℥iij. Contin per duodecim dies. Interea nutriatur ho

Diæta. alimentis, & potissimum jusculis ex pull quibus incoquantur herbæ refrigerantes humectantes, ut violæ, borrago, buglo Quod si non possit ferre tantam evacuat nem, intermittat duos dies. Post evacuat nem sex dierum, nutriatur optimis alim tis, multum nutrientibus ad virium rest rationem. Alimenta autem erunt ptis sorbitio, item ex tritico, alica, oriza cum cte & ovis. Utatur carnibus assatis & eli Piscibus aquæ dulcis elixis, non frixis. enim plurimum humectant, & humor acrimoniam extinguunt. Si vero exsicca & bilem exacuunt, convenientiores s & pituitosis. Laudantur & commendan

angu

guillæ in jure carnis, vel cum hordei de- *Anguilla.*
cto. Utatur vino multa aqua diluto: Ad
ajorem humectationem, & virium corro-
rationem utatur sequenti opiata:

℞. Conser bugloss. *Opiata in roboratione virium in hecticis*
Violar. an. ℥ij.
Flor. cichorei.
Borraginis an. ℥j.
Specier. diatragacanthi frigid. noviter
dispensatar. ʒiij.
Triasantalon.
Diarrhodon. abb. an. ʒj.

Cum syrupo de pomis, fiat opiata.
ipiat ad quantitatem nucis superbibendo
uæ borraginis ℥vj. His medicamentis,
ea victus ratione venis repletis & viribus
stauratis, ut sanguis partium externarum
acuetur, & novus minusque siccus rege-
retur, aperiantur venæ omnes externæ,
imum duæ venæ malleoli utriusque pedis,
quæ est inter primum digitum, & annula- *Phlebotomia.*
m, vel inter medium & indicem, idque
quenti die. Tertio vero die aperiantur
næ frontis, & harum qualibet vice extra-
tur sanguis ad ℥ij. tantum vel tres, si corpus
plenum. Facta sanguinis missione, ut ali-
entum ad externa membra trahatur, utque
omnia resiccata aliquantulum humecten-
r, & reficiantur, & præsertim cutis, in qua
præcipua affectio, natet in balneo aquæ *Balneum aqua tepida.*
pidæ quinque horis à prandio, ut alimen-
m in secunda coctione elaboratum ad ex-
na trahatur. Continuabit per aliquot

dies in primo & secundo balneo poterit le-
viter sudare, ad aliquam evacuationem ec-
rum excrementorum, quæ adhuc in habi-
corporis continentur. In reliquis nul-
modo sudandum, ne ad partem affectar
deducantur excrementa. Poterit ingre-
in his posterioribus balneum tepidum, quo
sensim aqua frigida, ut à puteo vel flumin
erit contemperandum & refrigerandun
Natet diu in balneo illo frigido, ut alimen-
tum ad eas partes attractum retineri, & assi-
milari possit, easque humectare, ac reficere
In aqua primi & secundi balnei ad cutis de-
tersionem poterunt sequentia decoqui:

Herba pro balnea in hecticis extenuatis.

℞. Hordei integri & leviter conquassat
℔.iij.
Folior. borraginis.
Maluarum.
Parietariæ.
Morsus gallinæ.
Lactucæ.
Endiviæ.
Cichorii an. m. j.
Flor. Nenupharis p. iij,
Violariæ p. ij.

Fiat decoctio pro primo balneo, & se-
cundo. Præceptum illud de balneo primun
tepido, deinde frigido, non solum in ha
affectione servandum; sed etiam in hectici
extenuatis, & iis, quos reficere volumus
Tepiditate balnei periuntur & relaxantu
venæ, alimentum facilius attrahitur, &
quid excrementorum in carne & cute sen-
sim educitur. Attractum autem alimentun
fri-

rigiditate balnei retinetur. Si tumores unt duri, auferantur prius, vel post balneum, quod si non possint, medicamento sequenti: *Ad tumores duros.*

℞. Sublimati ℥ß.
Vitrioli.
Cantharidum an. ij.
Aquæ fortis ʒj. *Aqua caustica.*
Aquæ plantag.
Solatri an. ℥ij.

Bulliant simul, & postea tangantur partes affectæ, donec inflentur & intumescant, procuretur casus Escharæ, dein dealbetur locus ablutione aquarum sequentium:

℞. Aq. papaver. rubr. ℔. j. Abluatur pars

℞. Succi semperuivi ℔. j.
Sulphur. vivi ʒß. Abluantur partes.

℞. Cerussæ. *Linimentum.*
Lithargyri an. ℥j.
Tuthiæ ℥iij.
Succi ceterach.
Solani.
Plantagin. an. ℥iij.
Ol. rosati ℥ij.

Fiat mixtura, qua fricentur partes ulceratæ, & etiam cicatrices inducantur, addendo pro ℥j. Unguenti sulphuris ʒj.

Vere & autumno curetur hoc modo: Per æstatem autem totam utatur sequenti opiata laxante. Utatur etiã opiata cordiali supra scripta, balneo aquæ tepidæ & frigidæ, ut dictum est, vel sedeat in flumine quotidie à prandio per aliquot horas in umbra, ne uratur à Sole, vel sedeat de nocte, tribus aut qua- *Curatio tempore æstatis & autumni.*

tuor horis à cœna, ubi coctio ventriculi & epatis fuerit perfecta. Opiata sit talis.

Opiata sive Electuarium lenitivum.

℞. Cassiæ extractæ, cum fumo decoctionis maluæ & borrag. ℥iij.
Mucilag. seminis Psyllii extractæ cum eadem decoctione. Pulpæ prunorum acidorum.
Passularum.
Tamarindorum an. ℥j.
Folior. Senæ.
Medullæ seminis carthami an. ℥ß.
Scammonii ℨiij.
Anisi.
Liquiritiæ an. ℨij.
Syrupi violacei q. s.

Elephantiacis & hecticis vitanda.

Fiat opiata, capiat in jure capi ab ℥ß. ad ℨvj. Capiat ter in mense, bene nutriatur, multum dormiat & quiescat, vitet omnem corporis exsiccationem, quæ fit aut ira, cogitatione morbi, aut curis multis], exercitation immodica, aut Venere, à qua omnino abstinendum. Videndum igitur diligenter ut corpus mundum sit à recrementis. Cavendum etiam, ne ad cutim ullo modo ferantur: Morbus enim hic est partium externarum, & cutis potissimum affectus. Retrahantur ejusmodi cutis recrementa, & per ventrem frequentissime deducantur, & expurgentur. Expellantur à partibus externis ad internas usu balneorum aquæ frigidæ. Nam cum affectus sit in cute, & carne, arcenda sunt excrementa, & eorum reficcationem retardare convenit, quia essentia est in sic

siccitate, sanguis salsus & serosus ob id [pa]rtibus assimilari non potest neq; nutrire, [q]uia finis nutritionis est assimilatio. Ob id [m]ulieres, pueri, & eunuchi raro hoc morbo [in]festantur. Sunt enim humidiores, humi[d]itas ea exsiccationi resistit. Multi, ut ait [A]ëtius, castratione se ab hoc morbo vindi[c]arunt. Hac ratione juvenem hoc anno li[b]eravimus, qui incipiebat, & ultra princi[p]ium fuerat progressus. Quare si in totum [m]orbus curari non possit, quia jam sit in ha[b]itu, laudabitur illa morbi retardatio, reme[d]iis superioribus parata. Refert Galenus, [a]liquos fuisse curatos usu viperarum in vino [su]ffocatarum. Quidam carne earum in [th]eriaca utuntur, & eam assumunt, quod à [m]e non probatur ob summam vim siccandi, [q]uam habet. Neque trochiscos etiam pro[b]o: Magis laudo carnis, aut juris usum, [n]on quod efficiat, quod Galenus significat, [n]empe digerat valenter per cutem; sed quod [v]entrem instar medicamenti laxantis ducat. [E]am ob causam mihi magis probatur, quam [s]i ad cutem excrementa deduceret. Re[g]io id non patitur. Adde, quod excre[m]enta sua natura crassa & terrena ad habi[t]um corporis medicamenti vi deducta, non [p]ossunt per eam, & tam angustas vias com[m]ode expurgari. Ea siquidem, quæ in car[n]e & cute, sive habitu recepta sunt, per [p]oros cutis evacuari debent, tanquam [p]er propriam regionem. Quod si tan[t]um à viperis expectat auxilium, oportet eas in-

Cur mulieres pueri & eunuchi raro elephantiasi infestentur.

Viperarum caro.

Ius & carnem viperæ laxare.

eas ineunte æſtate capere & autumno. His enim temporibus pingues eſſe ſolent, & obeſæ. Æſtate autem ſicciores & calidiores. Quare iſtis duobus temporibus venandæ ad theriacam & trochiſcos parandos. Sed ne interea deſtituatur hoc æſtatis tempore aliquo remedio, utatur carne erinacei terreſtris, exſiccata in furno. Hæc non Elephantiacis tantum; ſed & cachecticis, nephriticis, & convulſionibus obnoxiis, & iis, qui aqua intercute laborant, convenit, ut teſtatur Galenus cap. de Erinaceo terreſtri.

Carnes sylvestris erinacei

Poteſt in locum carnis viperarum ſubſtitui. Servetur igitur caro erinacei terreſtris, quæ ſi multa haberi poteſt, ad formam placentæ reducatur, comedat mane ante alia omnia, vel ſi velt, elixet cum ſalvia & borragine, & de ea comedat. Eodem modo parari poterit & viperarum caro, &c.

De Meliceride,

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIVM LIV.

Non omnium absceſſuum materia acris eſt.

TUmor hic pertinet ad ſecundam quantitatem, quia pendet à materia, non ſolum copia; ſed etiam qualitate peccante. Non autem in omni abſceſſu materia eſt acris, alias diu non poſſet contineri, ſed faceret ulcus. Galenus, quoniam abſceſſuum materiam acrem eſſe dicit, loquitur de inflammatione, quæ in pus degenerat. Hi autem

em abſceſſus, quia fuerunt diuturni, prorerea materia non fuit acris, alias eroſio ſubſecuta fuiſſet. Materia eſt pituitoſa, quæ degeneravit in ſubſtantiam melli ſimilem. Ergo hic tumor eſt meliceris. Prior tumor, cũ hoc ejusdem fuit naturæ: apparuit in eo materia pulticulæ ſimilis ideóque hic tumor fuit, cum Atheromate miſtus. Non autem omnis Meliceris habet folliculum. Nam libro decimo quarto Meth. datur Meliceris, cedens digerentibus: tumor autem folliculum habens certe digerentibus tolli nequit. Quæritur autem, quare materia degeneraverit in materiam ſimilem melli, & pulticulæ? Si id fieret ratione proprietatis loci aut membranæ, una tantum materiæ ſpecies fuiſſet genita. Nam in una membrana una tantum eſt proprietas, ut ſi habet proprietatem mutandi materiam in ſubſtantiam melli ſimilem, non habet aliam proprietatem. Quare fieri potuit, ut materia pituitoſa diu ibi detenta degenerarit in materiam pituita craſſiorem. Soluta enim tenui parte, portio craſſior in pultem, minus craſſa in ſubſtantiam melleam eſt converſa. Generatur materia in capite, labefactata facultate, fovetur à ventriculo. Nubecula non anteſtat cryſtallino. Ergo vereor ne materia demiſſa fuerit ad humores oculorum, unde jam ſpiritus animales non ita queant tranſmitti. Tumores pendent à materia toto genere præter naturam. Ergo è toto materia vacuanda, non per repercuſſionem, quia materia non cedit, ſed per modum digeſtionis, diſcuſſionis,

Non omnis Meliceris habet folliculum.

Dubium.

Indicationes.

ſionis, ac putrefactionis. Materia, quæ humores impuros reddidit, evacuanda. Totius etiam ratio habenda. Quoad prognosticum: impoſſibilis eſt curatio. Materia enim in tunica non poteſt è toto removeri: nec folliculus medicamentis tolli poteſt. Per digeſtionem materia non evacuatur, quia habet folliculũ: Ergo per putrefactionem & diſciſſionem aliquid præſtari poterit. Quo ad auxiliorum materias. Sanguis habet rationem cauſæ, ſine qua non fieri poteſt curatio. In hac ætate poſſet quidem quid ſanguinis demi, ſed quoniam vires non ſunt robuſtæ. Ergo ad cucurbitulas confugiendum, quæ apponendæ dorſo, vel infernis partibus. Hoc enim modo ſanguis non tantum vacuabitur, ſed & derivabitur. Quo ad medicamenta, probo hieram & reliqua mitiora, non fortiora. Decoctum fiat è ſalſa, cujus beneficio fiat materiæ præparatio in capite, & reliquo corpore, & reſolutio materiæ in tumoribus. Non improbo etiam chinam. Superioribus enim diebus quidam Nobilis laborans imbecillitate ventriculi non potuit curari, niſi ſumpta china. Pro ventriculo potius probarem in decocto euphrag. fœnicul. ſtœchad. quam lignum & præcipue corticem. Quæ validiora videntur in hoc juvenili corpore non eſſe uſurpanda. Non improbo aquas exhibitas & admotas: major tamen vis eſt in decocto. Hoc enim diutius moratur, aqua celerius tranſit. Detur decoctum per quadraginta dies

Prognoſticon.

Curatio.

Decoctum ſarſæ.

China.

Therma.

lies. Topica nil prosunt, quia folliculus adest. Vehementiora primum usurpari non debent, ne materia evadat scirrhosa, quare malua & althea miscenda. Ego sectionem suaderem corpore recte expurgato. Probarem etiam cauteria.

In ictu ex lapide in sinistra capitis parte, quem secuta sunt varia sympto-mata,

D. BALTHAS. SCHEIDERI

CONSILIUM LV.

QUandoquidem indicandum est, qua ratione dominus victus rationem & reliqua instituere debeat, quominus denuo sentiat illa incommoda, seu potius, ut nos loquimur, symptomata, quibus hactenus fuit cruciatus: Ideo initio obiter saltem aliquid dicam, eo enim sublato, symptomata aut sua sponte cessabunt, aut sine magno labore removebuntur. Quantum autem ex relatione mihi facta, intelligere potui, certum esse arbitror, quod ictus ex lapide in sinistra capitis parte acceptus, non tantum cutem περικράνιον, & κράνιον læserit, verum etiam, quod intrinsecus ex venis Menyngû sanguis sit effusus, qui putiescens, & mentis interdum alienationem, gravem dolorem, scintillationem in oculis, animi deliquium, & alia *Sanguis grumosus.*

alia quædam ſymptomata , ſatis horrend peperit.

Quanquam ne hoc quidem negare volo quod caput per ictum debilitatum, cum toti corpori haud aliter ſicut Hippocrates inquit, quam cucurbitula incumbat, etiam e ventriculo, & toto ambitu venarum atque arteriarum excrementa receperit, quibus capitis imbecillitas non ſolum non eſt ſublata ſed etiam magna ex parte aucta & confirmata.

Fœtor ſignum putredinis.

Quapropter hactenus in id potiſſimum intenti fuimus, ut totum corpus & caput expurgaretur atque corroboraretur. Deinde etiam ut putredo, cujus indicium & certiſſimum argumentum nobis fuit odor ingratus, quem plerumque ſequebatur animi deliquium, tolleretur. Quibus expeditis vehemens capitis dolor, fœtor ex naribus prorumpens, λειποθυμία, & ſcintillationes frequentiſſimæ, ſi non omnino ſublatæ certe valde ſunt mitigatæ.

Quemadmodum autem in primo acceſſu dixi, quod nihil prorſus de mutatione in melius eſſet ſperandum, niſi fœtor amoveretur, Ita etiam nunc affirmo, quod neque in poſterum Dominus mediocri valetudine fruetur, niſi magna diligentia impediverit, ne fœtor unquam revertatur. Prohibere autem fœtorẽ eſt tollere putredinem. Ea enim ſublata ſponte fœtor ceſſare ſolet. Sed qua ratione hoc fiet? Si ex ſententia Hippocratis Ariſtotelis & Galeni ſtare volumus, quod omnino facere cogimur, cum ſimus Medici dogm

Fœtor à putredine.

ogmatici, scimus quod omnia, quæ putre- unt, propter nimiam humiditatem & cali- tatem putredine afficiantur, quando nimi- m humiditatem caliditas vincere nequit. Si iq; putredinem amovere cupimus, contra- a ut adhibeantur necesse est, juxta Axioma ledicum, quod dicit: *Contraria contrariis* *randa esse.* Quapropter jussimus aquas pa- ire, quæ per nares attractæ non tantum in- ratum odorem sustulerunt, verum etiam ateriam peccantem, quæ in occipite dolo- s ingentes excitavit, ad coronalem suturā traxit, ita ut partim sit resoluta, partim per ares & palatum excreta, & subinde magis iagisq; excernetur. Si modo frequens illa- im usus fuerit. Neq; vero existimandū est, uod tantum hoc fiat: sed etiam quod inde rebrum valde corroborabitur, ut magis loneū sit futurū ad resolutionē atq; excre- onem materiæ peccantis. Vellem autem, ut ro redundante humiditate exsiccanda, & ro cerebro magis magisq; corroborando iam sequens pomū parareturi, & sæpe nari- us odoris gratia admovetur. Est autem ompositio talis:

℞. Rosarum rubearum pnlverisatar. ℥j.ß. *Pomum odoratum.*
Santalorum omnium ℥j.
Myrtyllorum ʒß.
Galliæ Moscatæ ʒß.
Ladani ℥j.
Mastiches ʒjß.

Conficiantur cum aqua Rosata Moschaq. & fiat pomum. Hoc facto curandum est, Dominus quotidie laxam alvum habeat. uotiescunq; enim fæces retentæ fuerint,

fumi

fumi ascendentes dolorem capitis exci
bunt,&scintillationes augebunt, nec nō fo
torem renovabunt, ex quibus λειποθυμία
tremor pedum, & pleraque alia sequent
Folia sena. incommoda. Nisi itaque sponte quotidie
vus lubrica fuerit, suadeo, ut Dominus f
liis senæ utatur. Nam ex eorum usu citra m
lestiam non tantū materiæ, in viis contenta
seu coīnunes, ut vulgo loquuntur; sed etia
omnis generis humores vitiosi sive Mela
cholici, sive pituitosi, sive biliosi fuerint,
ducentur. Atque ex horum omnium m
xtura caput laborasse, & adhuc nonnih
debilitatum esse satis superque symptoma
illa, quæ vidimus, testantur. Quare me
judicio nihil erit utilius, quam hoc pha
maco tanquam convenientissimo & famili
rissimo uti. Interdum tamen, ne in capi
& ventriculo multa excrementa congreger
tur, Dominus etiam sequentibus pillul
Pillula. utetur:

℞. Pillular. cochiarum ʒß.
Masstichinarum.
Aurearum an. ℈i.

Et cum aqua pœoniæ, aut cinamomi fo
mentur pillulæ num. xiij. & deaurentu
Nam hoc pharmacum non tantum ex ve
triculo; verum etiam ex capite educet, & u
trique erit valde accommodatum. Sed pos
quam dominus hoc medicamento purgat
fuerit, utile erit, ut de sequente confectior
portiunculam magnitudine nucis castanea
vesperi sub ingressum lecti deglutiat, p
com

orroboratione tam capitis, quam ventriculi. Imo etiam, si sæpe Dominus eam acceperit, non dubium est, quin optime conveniet:

℞. Conser. Borraginis ℥ij. *Electuarium caput & ventriculum roborans.*
Rosarum ℥j.
Specier. Diamarg. frigidi ʒj.
Diarrhod. abbat. ʒß.

incorporentur cum modico aquæ Majoranæ, & deaurentur.

Cæterum, cum etiam subinde ex capite aliquid in asperam arteriam defluat omnibus modis prohibendum est, ne illa materia nimium incrassetur. Incrassata enim difficultatem spirandi tantam interdum efficere solet, ut cum tussi intolerabili suffocationis periculum sit conjunctum. Frequenter itaque oxymel scilliciticum, quod in pharmacopolio ordinavimus, assumendum erit, *Oxymel scilliticum.* quia nihil, teste Galeno & experientia, quæ rationem conjunctam habet, melius crassos & viscosos humores in aspera arteria & pectore contentos incidit, & ad eductionem parat, quam hoc ipsum pharmacum. Et quia non facile corrumpitur, ideo hic potest parari & avehi, ne Dominus necessitate urgente eo destituatur. Quod ad diversiones attinet, nihil melius esse arbitror, *Diversiones.* quam ut quotidie, antequam Dominus cubitum eat, pedes laventur, aut calido linteo fricentur. Deinde, ut singulis mensibus, luna decrescente, cucurbitulæ cum scarificatione scapulis affigantur. Nam his præsi-

diis avertetur à capite magna ex parte qui
quid nocuum erit. Hæc initio dicenda fu
Diata. runt. Nunc ad victus rationem instituenda
& ad alias res non naturales explicandas, a
cedam, initio facto, sicut usitatum est, a
Aer. aere, de quo Galenus in medendi Metho
do inquit, quod ambiens aëris sit, sine qu
ne morbus tolli, nec sanitas tueri possit: U
de & causæ, sine qua non rationem obtine
Considerata autem diligenter ægritudin
natura, & capitis dispositione, aerem cens
eligendum, qui in activis qualitatib. omn
no sit temperatus, & in passivis ad siccitate
declinet. Sive enim totum corpus, præc
pue tamẽ caput, nimium calefactum aut refr
geratũ, sive nimia humiditate aspersum f
erit, necesse erit, ut semper dolores in cap
te percipiantur. Nimius enim calor attrahi
& fundit materiam in capite contentam, i
ut ex agitatione ejusdem necessario cruci
tus sequantur. Idem facit frigus; sed divers
modo. Nam poris ex frigore obstructis
necesse est cerebrum incalescere, unde s
militer agitationem & dolorem sequi ne
cesse est. Neque hæc tantum metuend
sunt; sed etiam κατάῤῥοος, qui sine dubi
ingens esset futurus. Quapropter diligent
radii solares & venti septentionales vitand
erunt, munito, sicut convenit, capite. Pede
vero sicut minime frigus ferunt; ita maxim
calidi esse debent. Humiditas ideo capiti no
cet, quia ab ea caput valde repletur. Fugian
tur itaq; loca omnia subterranea, veni occi
dentales & meridionales vehementes. Et eli-

gatur

;atur habitatio in loco superiore, quæ or-
um respiciat, in qua neque caliditas, neque
rigiditas; sed temperies, ut dixi, in activis
›ercipiatur, & ad siccitatem declinet. In
ıujusmodi habitatione commodissime Do-
ninus & sine periculo versabitur. Si vero
neridiem aut occidentem respexerit, non
:rit usque adeo commoda, nisi aer fuerit al-
:eratus. Quemadmodum autem omnis fœ-
:or spiritus animales & vires prosternit: ita
n primis aer fœtidus hoc facere potest. Qua-
'e stabula equorum, vaccarum, & multo ma-
;is porcorum, omnino declinanda sunt, &
›ræterea omnia alia loca, in quibus non est
›urus aere.

Et quia diximus, quod caput non debeat *Lixivium.*
ıimium humectari: Ideo quando lavandū
:rit, fiat lixivium ex sarmentis vitium, aut si *In capitis*
ale haberi nequit, interea accipiatur lixi- *lotione ob-*
vium commune, in quo bulliant parum be- *servanda.*
:onicæ, majoranæ, rutæ, rosarum, & drach-
næ duæ agarici, in linteolum ligati. Loto ca-
›ite statim exsiccetur, neque fricando, neq;
ıgitando, cum pannis moderate calidis. At-
que hoc faciendum est paulo ante cœnam,
:a ut lixivium tantum sit tepidum, & nequa-
quam ferveat.

De victu hæc regula tenenda est, quod ni- *Cibus.*
ıil prorsus admitti debeat, nisi sit boni succi.
Nam cum κακοχυμία potissimū ex mala vi-
ctus ratione gignatur, ideo in universum ci-
›i boni succi appetendi, & contrarii fugiendi
unt. Vocamus autem bonum cibum, qui

Cibi boni succi.

levis est, & tenuium partiũ, & bonũ suc cum gignit: qui vero contrarium efficit, malus censetur. Atque hoc in genere nunc dixisse satis sit, quia paulo post omnia clarius exponemus. Sed non sufficit uti bono cibo, nisi etiam justa mensura servetur: Ideo nunquam plus ingerendum est, quam natura exigit, juxta Aphorismum Hippocratis, qui dicit: *Vbi cibus præter naturam plus ingestus fuerit, hic morbum facit.* Nolo tamen, ut omnino tenuis victus instituatur, qui sanis corporibus periculosus esse solet, & ægris, sicut idem Hippoc. testatur, non nisi in acutis morbis, cum certis tamen conditionibus, convenit. Debet autem cibus magis ad siccum, quam ad humidum declinare, ne humiditas in corpore augeatur. In activis autem qualitatibus aliquantulum ad calidum declinet: sed tamen ex hujusmodi rebus præparetur, quæ non facile fumos mittunt sursum. Et assata sint elixis frequentiora, aut saltem utraque simul accipiantur, ita ut elixa semper præcedant, & assata sequantur.

Consuetude agri considerranda.

Nolo tamen, ut Dominus à consuetis prorsus abducatur, præcipue ubi senserit se melius habere, propterea quod, teste Hippocrate, ea quæ ex longo tempore consueta sunt, etsi deteriora minus nocere soleant insuetis. Si vero Dominus esset assuefactus ab ineunte ætate ad cibos aliquos mali succi, & iis adhuc delectaretur, sicut interdũ fieri solet, consultum foret, ut paulatim ab eo animum alienaret, & palatum melioribus

ous accommodaret. Paulatim dico, quia ut Hippocrates in sexto Epidemicor. inquit: *Repentinæ mutationes sunt vitandæ.* Et rursus in alio loco: *Omne nimium naturæ est inimicum, quod vero sensim fit tuto.* Concedo tamen, ut nonnunquam suavioribus utatur, etiamsi sint aliquantulum deteriores. Ea enim, quæ cum voluptate assumuntur, ventriculus avidius amplectitur, & facilius concoquit; quæ vero displicent, aut nauseam movent, refugit. Id quod etiam Hippocrates in Aphorismis præcipit, cum ait: *Parum deterior cibus aut potus, suavior autem, melioribus quidem, sed minus suavibus est præferendus.* Ordo in victus ratione *Ordo ciborum.* talis esto, ut quæ mollia, facilioris coctionis, & ad corruptionem idonea sunt, reliquis præmittantur. Unde liquida omnia prius ingerenda sunt, quam solida. Ne- *Tempus ciborum.* quaquam autem quolibet tempore cibus capiendus est, sed mane convenit, ut cibus sumatur post leve aliquod exercitium, de quo postea dicemus, & quando hesternus cibus descenderit. Idem etiam de cœna statuendum est; ita tamen, ut hora consueta diligenter observetur. Et appetitu alliciente, neque prandium, neque cœna negligatur. Qualis autem delectus in victu esse debeat, nunc obiter subiiciã, recensendo ea, quæ maxime in usu sunt, ut de reliquis similiter judicium fieri possit.

Panis sit ex tritici farina purissima para- *Panis laudabilis.* tus, quod fermenti & salis parum habeat, sit

recens, hoc est, pridie, aut ad summum biduo ante, & quidem bene coctus. Si vero ex impura farina, nimio fermento, aut sale conditus, nec exacte coctus fuerit, & caput & ventriculus inde supra modũ gravabitur, & affligetur.

Potus. Potus sit cerevisia, ad quam Dominus à multis annis est assuefactus, sed non nimium *Lupulus.* lupuli habeat: Lupulus enim facile ad cerebrum evaporat, & secum eo deducit fumos, qui dolores gignunt, & sæva symptomata *Vinum.* secum trahunt. Eodem modo vinum interdico, & suadeo, ne ullo utatur Dominus, nisi à dolore capitis & scintillatione penitus fuerit liberatus. Postquam autem melius habuerit, vino Crosmensi utatur, donec sine periculo Rhenanum bibere possit. Ungaricum autem toto tempore vitæ interdictum esto.

Aqua mellis. Quod si aqua mellis placuerit, non impedio, imo potius consulo, ut Dominus eam bibat, quandocunque voluerit.

Carnes laudabilis. Carnes eligantur, quæ minimum excrementorum, & mali succi gignunt, & quæ facile coctionem admittunt. Tales sunt omnium avicularum sylvestrium carnes, videlicet, turdorum, perdicum, ficedularum, & similium, quorum ingens est numerus, utatur etiam carne caponum, gallinarum, pullorum, hœdorum, leporum juvenum, &c. Ab avibus autem, quæ in aquis degunt, ut sunt, anseres, anates, omnino abstinere oportet, sicut etiam à carne bubula, vaccina, cervina, aprina, hircina, suilla, agnina, leporum veterum,

terum,&c. In primis autem fugiendæ sunt
rnes sale conditæ, aut fumo exsiccatæ, quia
nt pessimi nutrimenti, & difficilime con-
quuntur.

Pisces in cœnosis aquis, aut stagnis capti, *Pisces.*
giantur, quemadmodum etiam saliti, aut
mo exsiccati. Interdum poterunt admitti,
ui in arenosis rivulis capiuntur, sicut sunt
nduli, auratæ, similiter & percæ, &c. Ita
men, ut cum pipere & croco condiantur.
am cum omnes pisces sua natura frigidio-
es & humidiores sint, quam temperies po-
ulat, necesse est, ut istæ qualitates per aro-
ata corrigantur.

Ex ovis luteum potius, seu vitellum, quã *Ovi vitelli*
lbumen eligendum, & pulvere cinamomi
tque modico sale aspergendum censeo.
ligenda autem sunt ova recentia, candida
longa, juxta usitatos versiculos, quos ple-
unque D. Philippus præceptor meus ob-
ervandus, quando ova aperiebantur reci-
are, & studiosis in memoriam revocare so-
ebat:

Fila presbyteri jubet hoc pro lege teneri,
Quod bona sint ova, candida, longa, nova.

Sint autem tremula vel sorbilia, non du-
a, aut in sartagine frixa, neque in cineribus
octa. Lac nullo modo conceditur ex Hip- *Lac.*
ocratis sententia, qui in Aphorismis inquit:
Lac dare caput dolentibus malum. Eodem *Caseus.*
modo & caseus damnatur, sive sit recens, si-
ve vetus. Uterq; enim est pessimi nutrimenti.

Butyrum. Butyrum autem in aqua salviæ, aut tutæ di lig nter lotum, in principio mensæ sum ptum, non improbo: Nolo tamen, ut po reliquos cibos, sicut apud nos, & ubiqu in hac regione usitatum est, accipiatur, n nauseam moveat. Ex ea enim cerebrun vehementer offenditur, propter maximun illum consensum, quem cum ore ventricu li habet. *Fructus & legumina.* A fructibus, leguminibus, & ole ribus omnino abstinendum erit, quia cor ruptioni obnoxia sunt, & parum nutriunt Si tamen cerasis Dominus delectabitur, no impedio, quo minus ante alios cibos come dantur. Concedo etiam poma armenica sed parce iis utendum erit. Et quia corpu repletur vitiosis humoribus, atque cruditas augetur continua quiete, ideo impero ex- *Exercitiorum utilitas.* ercitium non quidem validum, sed ut ante prandium obambulando corpus nonnihi commoveatur. Talia autem exercitia in- stituenda sunt, quibus pedes, & inferior corporis pars exerceatur, sine multa & ma gna capitis agitatione, donec anhelitus mu- tetur, inde insiti caloris augmentum, & spi- ritus vehementior motus sequetur. Ex quorum altero felicior nutritio, ex altero vero excrementorum secretio expectand erit. Utrumque autem maxime necessa rium esse, luce meridiana clarius est. Sed cavendum est, ne exercitia instituantur, dum crudi & incocti cibi in ventre, aut vasis con tinentur. Nisi enim hoc factum fuerit, cru ditates, obstructiones, & multa alia incom

mod

ioda expectanda erunt. Ab exercitiis autem cessandum erit, si vel contractior paulo orporis moles videbitur, vel caloris gratia evanescere voluerit, vel alacritatis æqualitas & continuitas remiserit, vel denique udor erumpere inceperit. De somno & vigilia ita sentiendum est, quod somnus cibos conficit, animi ægritudines delet, & nentis insaniam corrigit. Statuendum est utem, quod somnus nocturnus sit convenientissimus, sicut Hippocrates testatur, um inquit: *Interdiu vigilare, noctu vero lormire oportet.* Nam cum nox sua humilitate & tranquillitate somnum alliciat, satisque temporis habeat, ut absolvatur ciborum xquisita concoctio, non dubium est, quin naxime sit utilis. Diurnus vero, & præipue meridianus, concoctioni non sufficit erficiendæ &, caput excrementis replet, unle gravedines & capitis dolores oriri necesse st. Debet autem nocturnus somnus nequaquam esse immodicus, ut excrementa uo tempore expellantur. Ea enim, si diutius, quam oportet, retenta fuerint, graia symptomata subsequuntur. *Somnus.* *Somnus meridianus.*

Cavendum est etiam Domino, ne supinus ormiat, quia talis somnus gravissimorum norborum, videlicet apoplexiæ, epilepsiæ, aralysis, & similium, causa esse solet. Quae autem in dextro, quod est convenientissimum, aut in sinistro latere dormiendum erit, ut certe in isto, & postea in altro vel contrario modo, prout Dominus sese à prima *Supinus decubitus noxius.*

 pueritia,

Vigilia. pueritia, aut etiam postea assuefecit. Vigiliæ immodicæ omnino vitari debent. Si enim modum excesserint, cerebrum corrumpunt, spiritus dissolvunt, sensus interiores & exteriores debilitant, cruditates efficiunt, & vires deiiciunt. Itaque & somni & vigiliarum modus sit, juxta illud Hippocratis: *Somnus atque vigilia utraque si modum excesserint, malum.*

Repletio & inanitio. Quod ad repletionem & inanitionem attinet, sciendum est, quod Galenus dicat, cum vasa cibis & potionibus fuerint supra modum repleta, periculum esse, ne disrumpantur, aut calor nativus dissolvatur. Atque hoc si fiat, necesse est, ut sequatur capitis gravitas, nervorum obstructio, & facultatis sensitivæ & motivæ diminutio. Quare in victus ratione duobus ferculis, si fieri potest, boni succi, Dominus sit contentus, neque nimium ingerat, præcipue in cœna, quæ semper parcior esse debet, quam prandium.

Cœna parcior prandio esse debet.

Varietas ciborum vitanda. Cavendum est, ne diversi & varii generis cibi simul accipiantur. Sed sit cibus maxime simplex, quia nihil magis facit ad cruditatem, ad corruptionem, putredinemque & ad depravatos in corpore humores multiplicandos, quam ciborum varietas & multitudo. Ita enim dicit Galenus: *Cibi multiplices, & præcipue facultate dissimiles, magnam in ventre gignunt turbationem.* Ut igitur pericula omnis generis vitentur, cibus sit moderatus, & quotidie alvus fluat

Si ver

vero ſupprimatur cum foliis ſenæ irrite-
r. Deinde ſingulis ſeptimanis ſemel pil-
larum alephanginarum pondus aurei Un-
rici accipiatur : Tandem quolibet men-
ſemel pilluiæ ſupra deſcriptæ matutino
mpore deglutiantur: ita tamen, ut priuſ-
iam accipiantur per triduum ante, mane
veſperi aqua mellis bibatur.

Poſtremo de animi affectibus aliquid
t dicendum, quod paucis abſolvam, & *Affectus animi.*
iic conſilio finem imponam. Debent
item omnes vehementes animi commo-
ones vitari, ne vires inde deiiciantur, aut
ravi humores in corpore cumulentur. Re-
ota igitur triſtitia & iracunda, adſit læti-
a. Ea enim ſi ſit moderata, Spiritus val-
e recreantur: Si vero immoderata, reſolu-
ntur. Hæc eſt mea ſententia, quam ad
ormam Hippocraticæ & Galenicæ doctri-
æ conſcripſi. Nec dubito, quin Domi-
us plurimum commodi ex ea percipiet, ſi
odo in omnibus conſilium meum ſecu-
is fuerit. DEUS æternus Pater Domini
oſtri Jeſu Chriſti efficiat, ut Dominus
riſtinæ ſanitati reſtituatur, & diu ſalvus at-
que incolumis ſervetur. Ura-
tislau. 8. Cal. Junii,
Anno 1556.

Ad

Adrachium à fractura tabescens, & gonorrhœam,

D. IACOBI SYLVII

CONSILIVM LVI.

Ossa conglutinata non frangenda.

Cubitus & radius (ut audio) fracta & male composita, partem non solum breviorem reddunt: sed etiam atrophian excitant. Ex quo autem conglutinati jam inveteravit, non suaserim rursus frangenda ossa, tum quia difficile nunc eodem in loco frangere, tum quia jam callus durior repositioni impedimento est futurus. Reliquum est, ut alimentum in parte læs attrahatur, frictione inter mollem & duram media: attractum exhalare prohibeatur, cute densata à modice frigidis, aut astringentibus, vel occlusa ab emplasticis, cera nimirum cum butyro recenti, liquata in linimenti formam. Sique partis brevitas incurat maneat, atrophia curetur. Sed videatur n labore immodico, continenter scribendo alimentu m attractum dissipet.

Gonorrhœa.

Gonorrhœ laxo pudendo facta, retentricis imbecillitatem in vasis spermaticis significat: hac roborata sanaberis. Roborabis autem sumpt horis duabus ante pastum Conser. rosl. ℥j. pe se, aut cum aq. ros. aut plantaginis. S vero alia intemperies quædam calida vim retentricis deiicere videatur, contra eam pu gnat

nato contrariis. Si erectio pudendi, cum
/eneris & puellarum imaginatione fuerit,
itabis apprehensionem mulierum, & o-
mnia quæ semen augent vel promovere pos-
int, quæ à doctis Medicis audire poteris.
Cubabis autem in latus sinistrum magis,
uam dextrum, & in ventrem potius, quam
oinam, & tecto corpore ad tibias magis
uam ad lumbos. Proderit etiam lamina
lumbi tenuissima foram inulenta linteo
nvoluta lumbis circumdata, aut folia sali-
um, urticæ, linteis calefactis substrata.
Quod si te plura urgent, à Medicis plura
ecipies.

*extenuatione Brachii, pro consiliario quo-
dam Palatino*

D. IOH. CRATONIS

CONSILIUM LVII.

N primis necessarium est, ut recta victus ratione utatur, & corpus expurgetur, si idem brachium curari debet. *Fomenta.*

Ad curationem primum adhibeantur for-
ntationes ex floribus verbasci, verbenæ,
chamæmeli in vino atque aqua coctis.
einde hac aqua destillata confricetur: Ac- *Destillatio*
iatur hepar vitulinum, & totum in par- *epatis vi-*
minutas conscindatur: addantur folia *tulini.*
lviæ, rorismarini, contusa, & in vase vi-
o balneoque Mariæ, ut vocant, destil-
tur.

Ista

Ista aqua, ut dixi, post fomentationem brachium confricetur, & interdum pulvere lumbricorum, cum confricatur, adhibeatur. Si post decem dierum usum nihilo melius (quod tamen non existimo) habebit, accipiatur lixivium, & cum eo misceatur oleum rosarum completum ad æquales partes, ac probe conquassentur, calefactaque in eo madefiat pannus lineus, qui brachio matutinis horis per novem dies applicetur. Ubi hoc factum fuerit ad aquam destillatam rursus redeat. Optimam victus rationem servet, & in singulis septimanis ante cœnā bis pillulas Masticinas ad Drachmam una cum melle rosato sumat.

Lixivium.

Hæc si diligenter præstantissimus vir observabit, haud dubie optatam sanitatem consequetur. Id ut eveniat DEUM preco

In macie, & magnitudine diminuta cruris ac læsa deambulatione,

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIVM LVIII.

DUæ sunt in hoc Egregio Patiente G... lo actiones læsæ, quarum altera pertinet ad cruirs dextri nutritionem, reliqua vero ad ejusdem deambulationem. Quarum actionum læsarum, non est, ut in præsenti argumenta in medium afferamus, siquidem manifestissime oculis subiiciuntur. Macies enim & magnitudo, ut ita dicam, diminuta

cru

ruris apparet. Item & læsa ambulatio, cum eque flectere, neque etiam ex toto crus illud erigere valeat, ut propterea videndum sit, qua nam causa hæc mala dependeant. Inde cum actiones lædantur, vel læsa facultate, vel ob errorem externum, certissimum st utramq; hanc actionem lædi, non ob errorem externum, sed ob morbum. Nutritio nim læditur, læsa facultate alteratrice ipsius ruris, cujus ratione factum est, ut alimenum, quemadmodum opus esset, attrahi non ossit. Redditum autem est crus intemperaum, id est frigidum, ob otium & diuturnam uietem, quoniam ob morbum in genu on se movet, quemadmodum antea facere olitus erat.

Causa læsa actionis.

Causa maciei.

Præterea hæc cruris frigida intemperies ccasionem habuit, ob præsentiam seu viciiam materiæ pituitosæ frigidæ in genu exientis. Ambulatio autem læsa est ob morum in magnitudine aucta, ob tumorē scilicet circa genu excitatum, & in ipso etiam genu, non quod materia occupaverit ossiū genu avitatem: sed quia collecta est extra caviitem circa dearticulationem ipsius genu; atione cujus tumoris & materiæ collectæ, um patiens noster crus flectere vult, partes ervosæ à materia illa tumoris comprimunur, fit solutio unitatis, unde dolor ille excitur. Hic autem tumor inde ortus est, uoniam cum crus illud ob ictum violenim fractum fuisset, pars illa secundum genu t debilis reddita, cujus debilitatis ratione ateria pituitosa suscepta est, ac in genu, ut dixi-

Causa læsa ambulationis.

Fractura ab ictu.

ut diximus, collecta. Hæc autem cruri debilitas indies semper aucta est, quoniam hic Nobilis patiens, cum deambulationi modum aliquem non servaret, factum fuit ut sæpe sæpius in terram ciderit, & partem illam percusserit, neque adhuc 15. sunt dies, ex quo iterum in terram ruere coactu fuit, ut novissima debilitatis causa huic parti addita sit.

Indicationes. Hæc mala cum ita se habeant, ut auferantur, necessarium est providere, ut crus illud renutriatur, quod ut commode fiat, opus est intemperiem illam frigidam calefaciendo corrigere & auferre. Materia autem tumoris causa, ut dura est emolliendа, ut crassa attenuanda, ut frigida calefacienda, & ut locum indecentem occupat elidenda; genu est corroborandum, item & crus, servando semper eorum virtutem & tonum, una cum virtute totius, habita de toto providentia.

Prognosticon. Quibus scopis satisfacere non est impossibile, quamvis sit ad summum difficile. Nam si consideremus vehementiam ratione propriæ essentiæ, ea est satis insignis, quoniam & intemperies cruris, & ejus figura multum recedunt à naturali statu. Est enim tertius annus, ex quo, hic tumor ortus est, & crus macie illa tentari incepit. Præterea materia tumoris, ut diximus, est frigida, crassa & dura, ut non nisi cum summa difficultate & longe temporis spacio hæc omnia vinci possint. Nec est, ut vehementiam

n ratione dignitatis contemnamus, quo-
m quæ læditur deambulatio est actio cau-
commodioris vitæ satis necessaria. Spe-
nus tamen Nobiliss. Dn. Patientem ad
stinam sanitatem reduci posse, cum vir-
ipsius robusta sit secundum quantitatem
qualitatem. Et quoniam est in Iuvenili *Vena sectio.*
ate, hinc ergo laudamus, ut quamprimum
nveniet, fit aliqua sanguinis missio, secta
na jecoraria dextri cubiti. Leniatur al- *Lenientia.*
s cum melle rosar. solut. cum Manna, in
e dissolutis, vel cum similibus. Præ- *Præparan-*
rentur humores, cum juribus alteranti- *tia.*
s Beton. Fatfar. Borrag. Endiviæ & si-
libus. Purgentur cum Rhabarb. cum
arico infusis in decocto florum & fru-
um, cum fol. senæ, addendo mell. rosar.
. & Manna. His omnibus diligenter
ractis, laudamus ut Thermas Divi Bar- *Therma & lutum Divi Bartholomæi.*
lomæi adeat, ibique utatur luto D. Bar-
olomæi, immergendo in illud universum
s, & totam coxam. In eo enim luto est
emolliendi, calefaciendi, & aliquo et-
m modo digerendi, hocque luto uti pote-
per octo vel decem dies, A luto autem
ndato universo, & crure & coxa, vino
nerosó tumor genu inungatur, vel illina-
r adipibus, vituli, anatis, gallinæ, cum
dico croco permixtis. Translactis his
to diebus, laudamus ut utatur Lutis Di- *Lutum Divæ Helenæ.*
Helenæ, quæ luta magis digerunt, & his
poterit modo & forma, ut supra diximus.
uto postea parte vino prædicto diligenter

Diachylon gummatum cum colocynthide & veratro.

mundata supra genu imponi poterit D
chylon cum gummi, cui sit permixtus
vis colocynthidis, nec non etiam utri
veratri. His peractis si ex toto non fu
forte liberatus, & æstus non urgeant,
sudorem materia ex toto discutiatur &
cuetur. Ut autem crus, quod est, ut supra
ximus, emaciatum, renutriatur, laudat
ut inungatur cum oleis, v. g. Liliorum
borum & similibus, addito vino gener
pro vehiculo. His addatur diligens viv
di ratio, quam quia nota est, consulto p
termittimus. Et hæc sunt, &c.

In tumore utriusque cruris, & colore secund totius corporis partes defœdato, ac lienis scirrho,

D. HIER. CAPIVACCII.

CONSILIUM LIX.

CONqueritur Vir strenuus ac Mag
cus, de tumore utriusque cruris, de c
lore secundum totius corporis partes de
dato, ac insuper, quod magis est, de q
dam lienis scirrhoso tumore, qui quid
non difficulter prementibus manifesta
Et quia nullus percipitur dolor quanqu
valide comprimatur, inde clarum reddit
hunc tumorem scirrhum confirmatum
penitus exquisitum existere. De colore
tem mutato pauca quædam recensenda
dentur. Nam cum ad nigredinem vergat,
cile est unicuique percipere, hoc esse sy
pto

toma in genere qualitatis mutatæ, ac à Medicis morbum arquatum, icteritiamve nigram appellari. Tumor vero in utroq; cru- *Icteritia nigra.*
e excitatus, cum & ipse oculis subiiciatur, nihil est ut de ipsius signis quicquam in præsentia dicamus. Illud tamen non reticere conabimur, huic crurum tumori, hydropem nasarcam prope esse. Cum enim digitis hu- *Hydrops anasarca.*
usmodi humorem comprimimus, evidentissima fovea in cruribus relinquitur, ut proinde manifestissimũ sit, hunc patienrem malo habitu totius corporis, seu Cachexia, ut proprie loquamur, laborare: quæ affectio, *Cachexia.*
norunt Medici, ad introducendum hydropem prævia existit dispositio, ut propterea, quemadmodum diximus, hydrops anasarca imminere videatur, unde omni cum diligentia horum affectuum causæ sunt indagandæ. Dubium non est, splenis tumo- *Causa cachexiæ & icteritiæ.*
em horum omnium malorum originem & fundamentum extitisse. Nam cum lien ob hujusmodi tumoris præsentiam melancholiam à jecore sibi transmissam suscipere non valeret, fuit in causa, ut jecur sit justo frigidius redditum, ob quam frigiditatem cum chylum in optimum sanguinem permutare non posset, factum est, ut sanguis pituitosus, & proinde frigidus sit genitus, cujus altera portio ad crura decumbens tumores illos evidentissimos excitavit: pars vero reliqua cum melancholia permixta in reliquum corpus diffusa, & cachexia & regio morbo, nigræve Icteritiæ opportunam occasionem præbuit. Lienis vero

Scirrhus lienis, ſcirrhoſus tumor ex eo ortum habuit: quoniam cum elapſis menſibus copioſa ſanguinis excretio, & per ſedem & per vomitu facta fuerit, in frigidam intemperiem ex te plo lien incidit. Cujus ratione cum melancholiam à jecore tranſmiſſam, quemadmodum opus erat, regere non potuiſſet eam ibi concreſcere neceſſarium fuit, & cu pituitoſa materia à ventriculo frigidiori delata, in tumorem ſcirrhoſum degenera Hic vero ſcirrhus deinde exquiſitus evaſi quoniam ob diutinam moram materiæ pituitoſæ & melancholicæ in ea regione partes tenuiores per reſolutionem evanu re, terreſtriores vero craſſiores & viſcidi res remanſere, ut hac ratione adhuc duri materia reddita, in ſcirrhum exquiſitum m graverit. Ventriculus autem ob prom ſcuam, quà ſemper eſt uſus patiens, viven rationem, aliquam frigiditatem acquiſi

Indicationes. Hæc mala cum ita ſe habeant ad illud om noſtrum ſtudium eſt convertendum, ut rata in victu corrigamus, depravatum illu colorem auferamus: materiam ſcirrho tumoris cauſam emolliamus, digeramus diſſipemus: Lienem, jecur, nec non eti aliquo modo ventriculum calefaciamus corroboremus: horum viſcerum virtut & tonum una cum virtute totius conſer mus, habita tamen prius de toto provid tia, quæ eo tendere debet, ut cachexiam

Prognoſticon. toto auferamus. Quibus ſcopis ſatisface omnino eſt impoſſibile. Nam ſi conſid

remu

mus vehementiam ratione dignitatis, eam
tis intensam esse reperiemus. Læditur e-
im ventriculus, nec non jecur, etiam quod
membrum principalissimum, quorum
scerum actiones à natura pro totius cor-
oris nutritione sunt ordinatæ, cum in alte-
omnium alimentorum concoctio: in al-
ro vero sanguificatio celebretur, ut hujus-
odi actiones pro vita meliori, nec non et-
m commodiori, sint valde necessariæ. His
cedit, quod splenis scirrhus est exquisitus,
proinde frigida lienis intemperies sit con-
mata. Quare ratione propriæ essentiæ
tensissima vehementia emergit. Pluri-
um ergo præstabimus, si hæc omnia mala
itiora reddemus, Egregiumque patientem
imminente Hydrope præservabimus,
que non valde difficulter futurum esse spe-
mus: Licet scirrhus ille sit exquisitus,
oniam alia mala non adhuc summum
lignitatis apicem attigere, virtusque non
o est prostrata, ut validissima etiam reme-
ferre non possit. His ergo ita constitutis *Curatio.*
præsidiorum materiam est deveniendum.
ut in primis de re Chirurgica sermonem *Vena sectio.*
beamus, in eam devenimus sententiam, ut
guis in moderata quantitate evacuetur
udinibus applicitis hæmorrhoidibus, si
habebit innatas, sin minus secta vena si-
stri cubiti. Et si sanguis niger & crassus
erit, egredi permittatur. Si autem tenuis
rubicundus fuerit, illico supprimatur.
o vero ad fonticulos, probatur ut unus

in crure ſiniſtro, niſi tumor ejus prohibea[tur]
efficiatur: quod ſi prohiberet, ab eo omnin[o]
eſſet abſtinendũ. Et ut de Chirurgia ex toto
ſermonem expediamus, ut materia tumori[s]
funditus evacuetur, ſuademus, ſi alia reme-
dia, quemadmodum opus eſſet, non contu-
lerint, ut in regione lienis ferro candenti in-
uſtio fiat. Quoad pharmaciam leniatur alvu[s]
Melle roſ. ſol. cum elect. lenit. Diaphœni-
cone, & cum ſimilibus. Præparentur dein
humores cum mell. roſato, cum ſyrupo d[e]
Beton. de Bugloſſo, cum oxymel. & ſimili-
bus, ſine dilutis. Expurgentur poſtea cum e-
lectuario lenitivo, Confect. hamech & ſyr.
de polypodio. Præparentur iterũ humores
cũ ſyrupis compoſitis, de fumar. compoſ. de
pomis cõpoſito, & id genus aliis. Expurgen-
tur iterũ, vel cũ prædictis medicamentis, v[el]
etiam cum pill. cochiis, cũ pill. de fumari[a]
mixtis. His diligenter adminiſtratis prob[a-]
tur, ut vinum chalybeatum per plures dies a[s-]
ſumat, quouſq; ſcilicet aderit præſentia indi-
cantus & nihil prohibebit. Poterit autẽ vin[um]
ſecundũ hanc formã à pharmacopola para[ri.]
Accipiat verbi gratia uncias viij. chalybis [in]
diebus canicularibus, ad hunc uſum dilige[n-]
ter parati. Deinde accipiat pulverẽ ex me[n-]
tha, ceterach, beton. iua ſtœchade, meliſſa
ſaſſafras, capparibus, & tamariſco? Addan[tur]
præterea altheæ fruſtula, & hæc omnia in [℔]
xij. vini albi generoſi infundat, & per oc[to]
dies ſub radiis ſolaribus in vaſe vitreo, ſa[e-]
ſæpius vas agitando, diligenter maceret. Pr[o-]
batur præterea, ut materia dura emolliat[ur]

Fonticulus in regione lienis.

Lenientia alvum.

Humores præparantia.

Evacuatio.

Vinum chalybeatum.

igeratur, usus luti D. Bartholomæi supra ionem lienis per plures pies administrati. *Lutum D. Bartholomæi.* interea ab aliis præsidiorū materiis ab-endū erit. Quin imo suademus, ut ante & luti administrationem singulo die, scili-dum lutis utetur, gestet supra eandē sple-regionē Am̄oniacum, cum aceto dissolu-. *Ammoniacum.* Poterit etiam gestare diachylon, cum mi, cui sit admixtus pulvis ex sassafras, ex q; veratro, stœchade, ceterach, iua, co-nthide, & similibus. Poteritq; modo u-modo altero medicamento uti. Quibus nibus diligenter peractis magnas antito-frequenti usu habere poterit, unde pro-theriaca, mithridat. & trochisci Cyph- *Victus ratio.* Probantur quin etiā trochisci de cappar. genus alia. Quod vero spectat ad diætā, respondeat propositis, sit moderata, & erate attenuet. Carnes sint laudabiles, uli, hœdi, pullorum & pullarum, avium tanarum: fugiat carnes avium aquati-. Piscium omnium generum usus im-batur. A lacticiniis omnibus abstineat. m sit moderatum & medicatum, quare i poterit, cum ligno guaiaco, stœchade, loss. iua, & herbis aliis superius relatis. autem omnia adventante autemno fieri unt, quoniam his temporibus virtus & remedia & morbos simul sustinere non posset, &c.

In relaxatione intestini, sive Enterocele

D. GVLIEL. RONDELETII

CONSILIVM LX.

Opiata.

℞. Catholici ℥ij.
Cassiæ.
Sebesten an. ℥j.
Rhabarb. elect. ʒij.
Anisi ʒj.

Cum syrupo rosato laxativo, fiat opiata, c
piat ℥j in forma boli.

Decoctio pro fomento.

℞. Rad. consolid. major.
Bistortæ.
Narcissi an. ℔. ß.
Herb. Herniariæ.
Millefolii.
Caudæ equinæ.
Polygonii an. m. ij.
Corticum mali granati.
Nucum cypressi.
Gallarum an. nu. xl.
Florum hyperici.
Centaurii minoris an. p. iij.

Fiat decoctio in aqua & aceto, & cum h
calida foveatur pars, rejectis recrementis
testinorum, mane & sero. Et cum ce
re voluerit à fomentatione, foveatur ea
decoctione, sed frigida, continuet per
dies, & in lecto quiescat, aut supra scam

r duos dies; deinde applicet emplastrum quens, quod gestet diu:

℞. Massæ emplastri de pelle arietina ℥iiij. *Emplastrū.*
Radicis bistortæ.
Blattæ byzant.
Sarcocollæ.
Aloës.
Corticis mali granati an. ℥ß.
Cochlearum diligenter contusar. cum testis, nu. x.

Malaxentur cum oleo hyperici, fiat emplastrum, applicetur supra partem, & constringatur pars arctissime subligaculo.

℞. Anisi. *Pulvis à cibo.*
Fœniculi an. ℥j.
Coriandri ℥j.
Sem. rutæ ʒij.
Coralli rubei usti, & loti in aq. rosar. ʒiij.
Cineris cornu cervi, & priapi tauri an. ʒj.

Laventur cineres simul cum corallo, quibus adde saccharicandi, & rosati an. ℥iiij. Misce, fiat pulvis, capiat post pastum, non superbibendo. Fugiat omnem corporis immodicam motionem, vociferationem, repletionem ciborum, & præcipue flatulentorum. Studendum semper, ut alvus libere possit fluere, impositis suppositoriis, vel sumendo singulis septimanis semel de opiata laxat. ℥j. in forma boli, vel in jure cicerum rubeorum, aut veteris capi. Mane

& fero in lecto foveat partem affectam decoctione præscripta, cum spongiis novis decies calide, tandem etiam frigide ter. Et fovebit per viginti dies continuos, ac emplastrum gestet diutissime.

In relaxatione peritonæi, & principio Enteroceles,

D. GULIEL RONDELETII

CONSILIUM LXI.

Decoctum pro fomentatione.

℞.Rad. Narcisci.
Bistortæ an. ℔.ß.
Consolidæ majoris.
Chelidoniæ majoris an. ℥ij.
Plantaginis.
Caudæ equinæ.
Herniariæ.
Sanguinalis herbæ.
Centinodiæ.
Polygonii an. m. j.
Cortic. mali granati.
Gallarum.
Nucum cupressi.
Myrtillorum an. g. j.
Flor. centaurii minoris.
Rosarum rubearum.
Anthos.
Stœchados an. p. j.
Fiat decoctio in qua & aceto, foveatur pars
in

rincipio calide, in fine vero frigide, ntinuet per viginti tres dies, & retineat tem subligaculo:

℞. Massæ emplastri de pelle aretina ℥iiij. *Ceratum.*
Radic. bistortæ.
Stellæ marinæ.
Blattæ byzantiæ an. ℥j.
Masticis.
Gallarum.
Cortic. mali granati an. ℥ß.

laxentur cum oleo hyperici, & cera rubra, ceratum, applicetur, & gestet per tres nses, mutando, & bracali constringen- prius tamen fiat fotus mane, & sero reje- s recrementis intestinorum. Quod si alvo constricta, provocet suppositoriis *Alvus ad-* tis, & non capiat ullo modo clysteres. *stricta.* ejectis igitur mane alvi & vesicæ excre- ntis, pars relaxata fovenda cum spongia, coctione præscripta calida primum, de- de frigida. Cavendum ab omni corporis modico motu, & ab omni vociferatione, gienda flatulenta omnia, ut pisa, fabæ, castaneæ, & similia. Laxantia alvum ut poma cocta, pruna, maluæ coctæ erunt ex usu.

MOR-

MORBI PUERORUM

*In cephalalgia ex cruditatibus, cum variis a-
liis symptomatibus, pro puero quodam
decem annorum,*

D. IOH. CRATONIS

CONSILIUM LII.

SI de dolore capitis filius meus conquera-
tur, nec calor ullus notabilis adsit, auri-
bus, rubentibus & facie pallida, cruditate
ventriculi laborat. Vomitu liberatur præser-
tim, si cibum differat, & super indormiat.

Alvum duram in pueris lenientia. Venter induratus subducitur prunis, pas-
sulis coctis, præsertim cum spinachia: pur-
gatur ℥ß. flor. cassiæ cum conserv. rosarum,
In lumbricis puerorum. quod ipsi jucundum esui est. Si vermibus
abundet, quod frequens illi malum ab esu
fructuum, aut saccharo nimio, datur illi ℈ß.
Aloës rosat. cum vj. g. Myrrhæ, formen-
tur pillulæ parvæ, & dentur cum cerevisia.
Continuentur duobus diebus. In æstate
potest propinari illi cochleare unum aut al-
terum syrup. è foliis & flor. persicorum, aut
è succo scordii.

In catarrho & tussi puerorum In catarrho & tussi, quibus cum confli-
ctatur, nihil præstantius habet interdum ra-
parum decocto, ut aliquoties docui; præ-
sertim si butyrum recens, & sacch. candi
adiici-

iiciatur. Soleæ autem inungantur pinguedine piscis lupi.

In dolore dentium pro gargarismo utatur *Dolor dentium in pueris.* ecocto ligni guaiaci, mundentur alias diligenter. In molestia ventriculi hoc electuario utatur familiariter: *Ventriculi molestia*

℞. Conser. rosarum ℥iij.
Specier. aromat. rosat. ʒj.
Caryophyllor. incisor. ℈j.
Misce.

In malignitate aëris, Semin. citri, aut limon. aliquot mane deglutiantur, Naribus *Aeris malignitas.* ero odor rutæ, aceto imbutæ attrahatur. Omnium autem primum aerem mutet.

Ad dissolvendum sanguinem grumosum *Ad dissolvendum sanguinem grumosum.* luxatione imponatur umbilico & lumbis nis communis cum melle, aut ovi albumen m stuppa cannabina, &c.

In epilepsia, & amentia pueri, agentis annum septimum,

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIVM LXII.

CAsus infelicis pueri, qui nobis sese nuperrime obtulit, deplorandus pro dubio est, quandoquidẽ cum septimum *Fatuitas post epilepsiam.* ætatis annum ageret, in epilesiam inci, & ex eo tempore in hunc usque diem uum sese ostendit. Et clarum est, fonm horum malorum pituitam esse, quæ in capite

pectat,& quod nunc agendum est. Tempo- *Lenitiva.*
re vero autumni leniatur alvus mell. rosar.
solut. quod si sumere non potest, supposito- *Praeparantia.*
riis id erit tentandum. Praeparentur humores
cum decoctionibus ex Betonica. stœchade,
atq; Pœonia, quæ in jure alterata sint. Deinde *Evacuan-*
exhibeatur lenissimũ medicamentũ purgans,
& ad hoc conveniet Agaricus. Expurgetur
caput cum nasalibus, ex aqua sacchari, vel ex
succo Betæ, in quo Manna sit dissit dissoluta.
Deinde erit deveniendũ ad aliquod genero-
sum præsidiũ, cujus ratione possumus caput
exsiccare, quare conveniet decoctũ ex china, *Decoctum*
ex sassafras & ex Guaiaco, in quo ebullierint *china, sassa*
Betonica, stœchas atque pœonia, atq; etiam *fras, &*
cichoracea, quæ modo in majori, modo in *guaiaci.*
minori copia erunt ponenda, prout Medico
præsenti conveniens esse videbitur. Electua- *Electua-*
riũ etiam erit conficiendũ ex Conseru. beton. *rium.*
cum pulvere pœoniæ atq; cranii humani, quo
poterit uti ante prandiũ. Quibus addenda
erit diligens videndi ratio. Quantũ fieri po-
test, caveat à vino, & aquam bibat, in qua a-
nisũ & fœniculũ ebullierint, præcipue in hoc
tempore æstatis. Tempore vero autumni pa- *Vinum me-*
retur vinum medicatũ, quod sit confectũ ex *dicamen-*
quatuor partibus, tribus aquæ & una vini, in *tum epile-*
quo bullierint betonica, stœchas atq; pœo- *pticum.*
nia. Utatur optimis cibis, caveat à carne suilla
& hœdina, à piscibus, fructibus, lacte, & ab o-
mnibus, quæ valent caput replere. Alvus lu-
brica servetur, cum suppositoriis ex melle,
& hæc, &c,

In

In sinistri oculi visionis obscuritate, pro Nobili quodam puero,

D. JACOBI SYLVII

CONSILIUM LXIV.

PEtitis à nobis consilium viri doctissimi super re satis ambigua & obscura, nempe, super visionis obscuritate sinistri oculi. Dexter enim oculus omnino lumine privatus est. Itaque scribitis oculum illum sinistrum, & cætera, quæ nunc prætermittimus, obtenebrari, atque circa corneam obnubilari. Cæterum hujus obtenebrationis, seu visus obscuritatis nullam manifestam causam exprimitis, γλαύκωμα aut ὑπόχυμα accusatis, non πτερύγιον, non cicatricem, non nubeculam, non μυδρίασιν, nullumve peculiarem oculi affectum, hujus hebetudinis seu obscuritatis causam facitis, sed nude pronunciatis oculum utcunque obtenebratum esse, & circa corneam obnabilatum. *Causa suffusionis.* Ideo hujus symptomatis causa nobis artificiosa conjectura disquirenda fuit, quam geminam putamus esse, suffusionem sive inceptam, seu adhuc incipientem, & nervi visorii obstructionem à crassis, lentis & viscosis humoribus, quibus laborantis cerebrum vel ab ipsis etiam incunabulis, scatet. Perpetuo enim ut accepimus, purulenta colluvies ex altera parte effluxit, non sine ma-

gn

-o oculorum incommodo. Inde enim
-ta in nervis obstructio, inde cerebri im-
-ecillitas contracta, inde multorum excre-
-entorum in ipso proventus, in spiritus vi-
-rii & pauci & turbidi, inde, ut semel di-
-um, illa visionis obscuritas & obtenebratio,
-æsertim cum nullus apparens in oculo af-
-ctus præcesserit. Namque scribit Gal. 4. de
-cis aff. cap. 1. quod si in oculo nullo appa-
-nte malo, cernendi sensus deperditus est,
-emissum à cerebro nervum visorium, hu-
-s imminutæ aut deperditæ visionis causam
-se continere. Hæc igitur ut coniicimus,
-tissimum causa illius ἀμϐλυώπίας, id est,
-us obscuritatis, quo generosus ille puer
-tum sex annos natus male divexatur, atq;
-nam non aliquando hæc ἀμϐλυωπία in
-num & absolutum visionis impedimen-
-m degeneret. Ex hac enim in id facilis
-transitus, alteri præsertim oculo sensu vi-
-nis ablato. Si igitur hujus ἀμϐλυωπίας
-usa, ut ex scriptis vestris conjecimus &
-tuimus, gemina est, non admodum diffi-
-e est, ex curandi methodo indicationes *Indicationes.*
-mere & invenire. Obstructio enim no-
-insinuat reserantia, & quæ recludunt, ad-
-benda esse. Suffusio vero, si quæ adsit,
-ncrescentis inter cerato idem & crystallo-
-m humoris discussionem desiderat. Ve-
-m enimuero cum hujusmodi affectus,
-fusio, & visorii nervi obstructio, ex eo-
-m genere sint, qui adhuc in gignendo sint,
-c dum sui ablationem nacti, gemina de-

utroque sollicitudo erit. Nempe ea, qua providet eam, quæ curat, præcedere debet. Frustra enim materiam, quæ obstructionem & suffusionem parit, removebimus, si alia loco ejus semper præsto sit; omnibus igitur modis studendum est, ut nulla deinceps talis materia, quæ obstructionem in nervo optico, & suffusionem in oculo faciat, generetur, aut si talis aliqua generabitur, statim evacuanda, & alio distrahenda, & avertenda erit. Quoniam vero ex imbecillitate cerebri & oculi laborantis talis materia, quæ utrumque affectum procreat, congregatur, roborandum quoque cerebrum erit, ne eam congreget, roborandi quoque oculi, atque nervus ipse visorius ne materiam recipiat. Itaque quatuor in universum intentiones erunt præservativæ, vel si mavis dicere quatuor auxiliorum genera, quibus futuros morbos ne increscant, aut deinceps fiant, præcavebimus, nempe victus ratio, probа vacuatio, diversio & membrorum affectorum roboratio, quæ si rite administrabuntur, curarivæ quoque intentionem forte consequentur. De his igitur sigillatim nobis dicendum est, non tam certe; ut vos in Arte medica plurimum exercitatos doceamus, quam ut vestræ petitioni morem geramus, & parentum pueri de nobis expectationi satisfaciamus.

Præservatio.

Victu

Victus ratio.

Degat in aere libero & ficco, vitet mari-
mum, turbidum & craſſum, locus in quo
erſabitur, nec lucidus nimis, nec multum
tnebricoſus ſit, obſcurior tamen, quam
icidior, donec viſus illi firmior adfuerit.
Mane ante cibum corpus exerceat modera- *Aer.*
e, ſi non aliter ſaltem ambulatione, nec len- *Labor.*
nimis nec celeri: idque ſub dio, tempo-
e ſereno, ſi oculi lumen perferre poſſunt,
n minus ſub tecto & in loco umbratili. U- *Cibus.*
itur cibis Euchymis & minime excremen-
oſis, vitet vaporoſa omnia, & quæ craſſum
ccum generant.

Vino in totum abſtineat. Vinum enim *Potus.*
put puerorum prompte replet. Bibat
quam hordei, aut Hippocratis, aquam, aut
iſanam vulgarem.

Poſt paſtum utatur ſequenti pulvere, cu-
s loco carnes cydoniorum aliquando aſ-
mat, ad prohibendos vapores ne aſcen-
ant in cerebrum:

Pulvis poſt paſtum.

℞. Aniſi.
Fœniculi.
Cinamomi an. ℥j. ß.
Coriandri præparati. ℥ij.
Sacchari roſati tabulati ℔. ß.
Eufragiæ ℥ij.
Miſce, fiat pulvis.

Pulvis poſt cibum prohibens aſcenſum vaporum.

Pulvis ante cibum. Mane vero, ubi surrexerit sumat de alio pulvere:

℞.Semin. Fœniculi.
Anisi.
Euphrasiæ an. ℥j. ß.
Cinamomi ℈ij,
Nucis moschatæ ℈j.
Masticbes ʒß.
Sacchari albiss. ℥iij. ß.

Fiat pulvis, utatur mane per se, aut cum aqua fœniculi.

Somnus à cibo vitandus. Non ineat somnum statim à pastu, ne ipsum in longum nimis tempus protrahat ne cerebrum ejus plus justo humectetur dormiat capite multum erecto. Fricentu crura cum se componit ad somnum.

De vacuatione.

Cæterum quoniam caput rite purg non potest, universo corpore non pri repurgato, vacuandus erit frequenter h generosus puellus, sed blande admodum leniter, prout fert ejus ætas. Itaque n ex medicamentis purgantibus ea deligen sunt, quæ affatim evacuant. Crebris en potius, quam magnis utendum in hoc af ctu, & in hac ætate purgationibus, atque i medicamentis semper aliquid miscendum quo cerebrum roboretur. Quod & in c *Apophlegmatismi.* pite ipso vacuando, sive per errhina, per apophlegmatismos observandum e Apophlegmatismos autem magis, qu errhin

rhina seu caput purgia in affectibus oculo-
m probamus, quod hæc valentius humo-
s, qui cerebrum occupant, quam illi, con-
tant & exagitant, eruntque deligendi mi-
res apophlegmatismi, ut grana masticheſ
vuis passis conclusa & masticata, atque a-
id genus, quæ vestræ prudentiæ, ut & mul-
lia relinquimus. Porro inter purgan-
medicamenta nobis magis arrident:

Agaricus.
Rhabarbarum.
Cassia, & ipsum etiam
Catholicon.

Si potio illi exhibeatur, poterit hac for-
propinari:

℞ Agarici electi recenter Trochisc. ℈ij. aut ʒj. *Potio purgans pro pueris.*

Rhabarbari optim. ℈ij. aut ℈ij. ß.

Macereutur separat in hydromelite, pro-
cocto & despumato, vel in aqua Betoni-
q. f. In colatura Agarici, non expressi,
saltem levissima expressione colati, in-
de Rhabarbari, Cinamomi an. ℈ß. Dis-
ve cum syrup. capillor. Veneris, & Sac-
rialbisſ. an. ℥iij. fiat potio valde parva,
gratiorem potum desideratis, percolentur
fusiones per manicam, addendo saccha-
& cinamomum. Sumatur autem pau-
major quantitas solutivorum, ut ℈ij. aut
Rhabarbari. Si posset devorare catapo-
sumat ʒß. Rhabarb. elect. ℈j. Agarici, *Pillulæ pro pueris.*
malaxentur, cum aqua Betonicæ infu-
nis ℈ß. Agarici Trochiscati, & fiant

Pillulæ. Verno tempore cum herbæ fuerint in suo vigore, conficiatur illi syrupus purgatorius, qui herbas cerebro & oculis dicatas recipiat. Item folliculos senæ, Agaricũ & Rhabarb. Quo utatur per æstatem mane, vitatis summis ardoribns; per hyemem vero & autumnum ac tempus frigidiusculum sumat potius catapotia, si possit ea devorare. Probamus etiam clysteres quibus hactenus vestro prudenti consilio usus est. Itaque ne natura uni pharmaco nimis assuescat, & assuetum contemnat, usus vacuantium alternetur. Sed nec alienum fuerit corpore rite purgato vere appetente venam humerariam, quam cephalicam vocant, aut medianam, si magis conspicua sit, in cubito sinistro, qui è directo est oculi utcunque obtenebrati, aperire, & ℥ij. aut paulo amplius sanguinis detrahere. In hoc enim genere vacuationis, magna spes reponenda est, neque vos terrere debet aut dehortari, quod totics præcipiat Galenus, sanguinem pueris non esse mittendum ante decimum quartum annum. Nos enim frequentissime puerulis sanguinem detrahimus anno 8.7. 6.5. atque etiam interdum 4. & 3. & felicissimo successu, præsertim in iis, qui vividiores sunt cujusmodi quoque est generosus ille puer, ut intelleximus ab iis, qui eum ab ipsis cunabilus nocuerunt. Atque hæc de vacuatione dicta sufficiant.

Syrupus catholicus. *Vena cephalica sectio.* *Pueris etiam trimulis feliciter sanguinem mitti-*

De aversione.

Revulsiones & derivationes omnes, q

vestro consilio factæ sunt, vehementer approbamus, monemusque, ut in iis adhuc perseveretis, consilium Hippocratis secuti, qui monet: cum omnia ratione inventa sunt facta, non tamen statim conspicua apparet utilitas aliqua, ne ad aliud præsidium, ægris etiam id à nobis importune efflagitantibus, progrediamur, dum manet quod initio visum est: quod sane præceptum omnibus, qui artem medicam exercent, alta mente reponendum est. Cæterum præter has aversiones, quas tentastis, non fuerit forsan absurdum cum aliquo vim urendi habenti, eschatam in sinistro brachio, loco congruo excitare, ut monuimus chirurgum, quem ad vos misimus, factumque ulcus tum Ciceris grano, vel alia simili re diutius apertum tenere, quod & Medici quidem per celebres faciendum esse consulunt, in consimili casu, & ex scriptis eorum doctissimis, quæ posteritati reliquerunt, patet. Atq; hoc auxilii genus in multis efficacissimum comprimus in diuturnis oculorum fluxionibus. Effluxus humorum, quem moliti estis filo serico in posteriori capitis parte, non adhuc supprimendus, sed sinendus. *Cauterium* *Setaceum.*

Manardus vir præter longam experientiam acerrimi in Medicina judicii, præter hos duos aversionis modos, facto scilicet emissario in brachio, & parte capitis posteriore, conscribit & tertium aversionis genus, faciendum in confinio anteriorum suturarum calvariæ, ustione auro vel ferro igni candenti, *Manardus.* *Inustio suturæ coronalis utilis in vitiis oculorum.*

denti, facta. Quod præsidium putat opti-
mus vir & Medicus non solum ad præserva-
tionem, sed etiam ad curationem, si quo
aliud, in visus obscuritate ex visorii nervi
obstructione inducta, conferre & maxime
idoneum atque efficax esse, (seu ut ipse in-
quit) potens ad materiam obstruentem
Capitis frictiones. dissolvendam & distrahendam. Pectendum
illi caput mane pectine, ducendo ipsum a
posteriori parte in priorem leviter, & satis
diu, siccandum etiam caput linteo mundo
& sicco magis, quam calido. Admovendi
interdum capiti, ex milio, sale & furfure
sacculi, omnibus quidem prius torrefactis:
sed non ita calidis, purgato maxime corpo-
re. Caput etiam abluendum lixivio, ex sar-
mentorum cinere facto, in quo macerata
fuerint herbæ quas capitales vocant, ut be-
tonica, rosmarinus, majorana, salvia, qui-
bus etiam aliquid rosarum rubearum sicca-
rum adiicere non abs re fuerit.

Membrorum affectorum roboratio

Quod ad quartam intentionem attinet:
pleni sunt Medicorum libri, quibus rebus
cerebrum, quibus item oculi roborandi sint,
præsertim iis, quæ intro sumuntur. His
autem miscenda sunt nonnulla, quæ visorii
nervi obstructionem reserare possunt, ma-
teriam ipsam, quæ obstructionem fecit, at-
tenuando, dissecando & discutiendo. Qu
quoniam vobis doctis viris & expertis Me-
dic

...is notissima sunt, non est quod in illis re-
...nsendis multi simus.

Oculis conferentia.

In terea, quæ oculis conferunt, mirifice ...vant myrobalani Chebuli conditi mane ...mesti, atque etiam nuclei eorum diu in ...re contenti: Conducit etiam magnopere ...ux moschata, atque etiam fœniculi semina ...ccharo incrustata Euphrasia quoque her...a crebro masticata. Prodest maxime et...m aspectus rerum viridium præcipue vero ...naragdi: Color etiam cæruleus valde fati...tum oculum recreat. Cerebrum & o...los lædunt crapula, mustum, legumina, ...assica, præcipue sallita, alium, raphanus, ...num dulce, turbidum, crassum, porrum, ...pæ, & id genus alia, magni pisces, aspe...us rerum lucidarum, & velocissime mo...um, ac multa alia à quibus laborantem ...cere poteritis.

Oculos juvantia.

Lædentia oculum.

Ad suffusionem.

Si initium suffusionis affuerit, ut coniici...us, remedia habetis paratissima ex cele...iorum Authorum libris. Ex iis, quæ ...nga experientia cognovimus. Laudamus ...ter cætera, ut juvenis aliquis puellus, aut ...vencula, suavem habentes anhelitum, in...flent leniter in oculũ ipsius laborantis ma...e jejuni, ubi abluerint os aqua pura, in qua

Suffusio.

hora una aut altera macerata fuerint, sem fœniculi, nux moschata, & cinamomum Postea vero lingua lambent oculum lab rantis: mandent autem prius sem. Fœnic & Eufragiam. Probamus maxime & fel animalium ab extra admota, præsertim a tempiscium, atque in primis Raiæ, in h ætate tenella. Ex terrestribus quadruped bus, agniculorum porcellorum, hœdoru juvenum, & aliorum consimilium.

Vel Raia.

Fotus in oculis improbatur.

Fotus non admodum probamus ad ocu lum, quoniam magna ex parte plus evocan quam discutiant, nisi corpus totum & cer brum rite perpurgata fuerint, & munda a excrementis. In suffusionibus nondu inveteratis sequentem aquam experti sum successu admodum felici.

Aqua experta in suffusione non adeo inveterata.

℞. Succi Fœniculi ℔.ß.
Gallitrici.
Chelidonii an. ℥ij.
Eufragiæ recentis m. j.
Tuthiæ præparatæ.
Ligni aloës an. ʒ. vj.

Reponentur in alembico, & destillen lentissimo igne: Abluatur oculus aqua h mane præsertim, & aliquid leniter ex ea oculum instilletur. Pleraque alia remed quæ huic affectui dicata sunt, vestræ prude tiæ, & chirurgi doctissimi ac ingeniosi, q nos de hac re disserentes audivit, doctri & experientiæ committimus. Verum m magis confidimus in assumptis, quam adm tis, tum ad tollendam obstructionem, tu

ad au

d auferendam suffusionem, finisi ea jam radices egerit. Præserea consulimus ut puer ic, qui victu pleniore hactenus usus est, & b id scatet multis excrementis, præsertim tuitosis, diebus quindecim, aut viginti Decoctum tatur decocto ligni Indici seu palmæ sanctæ, ligni. d multum diluto, & in quo circa finem decoctionis apponantur passulæ, glycyrrhiza, & men fœniculi, & tunc temporis victu uter & tenui & extenuante, quem illi præscrietis. Valete feliciter viri doctissimi in anos adhuc plurimos, & bene consulite ea uæ ad vos scribimus. Lutetiæ, Anno 1546. Mense Febr.

tussi ex catarrho, quandoque suffocativo, ex cibo suspecto assumpto, pro quodam Generoso puero,

D. JOH. CRATONIS

CONSILIUM LXV.

PUeri hujus Generosi cerebrum esse humidius, nec expurgari per eam viam, quæ convenientissima, videlicet per nares, manifestum est. Cum autem graviter interdum ussiat, & ne suffocetur periculum sit, delabi catarrhum ad pectus & pulmones indicium. Ut enim stomachus per vomitum: ita pectus per tussim, si materia catarrhi illabitur, expurgatur. Quia vero admodum Diuturni periculosum censetur, præsertim in pueris, catarrhi qui ea ipsa, quæ tussiendo quasi è pectore periculosi. educta, deglutiunt, sæpe etiam in ipso conatu,

natu, ut majori impetu catarrhus descendat, & spiritum quasi intercipiat, faciunt catarrhos ejusmodi diutius durare: Itaque omni studio temperatura illa humidior cerebri corrigenda, pectus roborandum, & causa catarrhi in universa victus ratione cavenda. At cum hoc postremum, primum sit in curatione, proinde diligens cura non solum in victu, verum aere, somno, & excrementorum remotione adhibenda. In victu in primis servetur ordo, videlicet ne uno cibo nondum satis cocto alius ingeratur. Certa igitur teneat assumendi cibi tempora, & satis esse putet, si ter in die cibum sumat. Deinde simplicissimo cibo utatur, atque ut uno vel ad summum altero ferculo contentus sit, opera detur. Ferculorum enim varietas maxime ad morborum varietatem, & difficultate facit, & cruditates auget, quæ catarrhi quasi fomes sunt. Cæterum ab iis, quæ multum vaporem ad caput transmittunt, abstinendum, vel certe raro illis utendum. Fructus fere omnes, exceptis fragis, quæ tamen alvum adstringunt, & cerasis quæ vel prompte adstringunt, vel si acidiora sunt, pectus lædunt, lacticinia, & omnia in lacte cocta, olera, ova cum butyro præparaat, cancrosque viret: Utatur autem jusculis carnium interdum & amygdalis, & prunis coctis, præsertim cum alvus est astricta, molliaque semper cibos præcedant reliquos. Olera, licet caput repleant, tamen cum durior est alvus, atriplex Romana, quæ

Victus ratio in pueris catarrhosis.

Varietatis ciborum incommoda.

Fraga.
Cerasa.

, quam ſpinachiam vocant cum paſſulis & ccharo dari poterit,& ova ſorbilia nõ dam- e,imo ad expectorandam materiam inter- prȩbeantur velim cum ſaccharo. Carni- s utatur elixis atque aſſatis vitulinis: ſuil- atq; agninas, propter nimiam humidita- m non probo, capos, gallinas, pullos, per- ices, attagenas aniculas nemorales, ac onanas laudo, & conveniunt, modo non generantur nimium. Nimium enim & arium omne naturȩ adverſum. Hordeum robe coctum & orizam poſt aſſumptas car- s poterit comedere, vel etia in prima men- juſculum ex hordeo. A potu ut abſtineat er, priuſquam ſolidum cibum aſſumat, o- ra danda. Bibat autem cereviſiam pu- m, vel aquam coctam, in quam pauca gra- coriandri prȩparati, & parum cinamomi niiciatur, & à vino uſque ad duodeci- m annum arceatur. Poſt cibum pyrum atum cum ſemine aniſi & ſaccharo pote- exhiberi, etiam aliquid de diacydonite; ſertim ex ſuccis, vel carnib. tenerioribus co. A cibo puer moderare ambulet, nec iam grandior factus graviter poſt cibum currat. Nam vehementiora exercitia ut replent. Multo autem minus, niſi ex tis tribus vel quatuor horis à prandio vel na dormiat, & ſi fieri poſſit, à meridiano mno jam plane arceatur. Non dormiat loco humido aut concamerato, non aper- feneſtris, prȩſertim noctu. Aërem hu- dum & frigidum ſemper vitet, nec un- quam

Omne nimium naturȩ adversum.

Potius.

Exercitium.

Frictiones. quam circumducatur aperto capite. Ma cum lecto surgit, primum leviter pannis mol lioribus totum corpus perfricetur, incipien do à pedibus, deinde tergum & brachi Mundetur caput pectine, & os eluat aqua pu ra, in qua radix calami aromatici sit mace rata. Deinceps sumat alternis diebus, vel orbiculum unum diaireos simplicis, quam confectionem ex omnibus pharmacopoli

Succus calami aromatici. petere putuerit, vel succum calami aroma tici hoc modo præparati: Accipiantur ra dices calami aromatici mundatæ ad quan tam partem libræ, & incidantur minutius affundatur aqua pura, calefacta ad mensuram Viennensem, & decoquantur usq; ad tertia partis consumpt. ac fortiter exprimatur Huic expressioni adde libram dimidiam sac chari, & decoquatur ad spissitudinem syrupi de quo detur mane cochleare paruum. Ca

Errhina. terum, ut materia expurgetur per nares, ve speri foris, mane intus, isto oleo nares inun gantur. Accipiatur oleum amygdalinum recens, & huic imponatur pinguedo galli narum, & folia majoranæ contusa, atque de coquantur, exprimantur, ac usui serventur vitro. Interdum etiam mane, ubi benefic um ventris habuerit, cum pulvere maj ranæ siccæ nares poterunt confricari, & intueatur Solem, quo sternutario movea tur, jubeatur. Hoc tamen rariuscule fieri ve

Pueri ad purgantia non assue faciendi. lim. Purgantia medicamenta pueris nul præscribo, sed cum nimium catarrhus irrui & in stomachum delabitur, de sequenti lectuario poterit cochleare unum exhiber

℞. Ma

℞. Mannæ electæ ℥j.
Penidior. ℥j. ß.
Ol. amygdalar. dulc. ʒvj.
Oxymel. fimplic.
Syrup. violati. an. ℥ß.
Mifce.

Electuarium lenitivum pro pueris.

nterdum etiam de isto uncia media, hora na ante cœnam detur.

℞. Cpnfervæ rof. ℥ß.
Flor. caffiæ recentiff. extractæ ℥j.
Mifce.

Lenitivum pro pueris.

Hæc mixtura est pro tribus dofibus, sed ut xi, pueros ad purgantia medicamenta non elim affuefieri, quin potius hora decubitus, interdum mane bibat decoctum raparum, oneo. Hoc autem modo præparandum t. Accipiantur rapæ recentes, mundentur à orticibus, & decoquantur in aqua, post imam coctionem abiiciatur jus primum, & a aqua affundatur, ac donec prorfus emolfcant, coquantur. Addatur deinceps fac-ari candi, & butyri recentiffimi quantum ris videtur, ut fiat dulce. Hoc decoctum equenter mane & vefperi in hyeme puero tur. Mane etiam abluantur pedes è cere-fia, & deinde pinguedine lucii pifcis cali-e confricentur. Si forte vehementius in ctus catarrhus irrueret, hic pulvis capiti ius aqua majoranæ calida humectato in-erga tur:

Decoctum raparum.

℞. Corallii rubri.
Myrtillorum.
Rofar. rubear. an. ʒß.

Pulvis catarrhos retrahens.

Masti-

Mastiches.
Succini albi an. ℈ß.
Misce, fiat pulvis

Ligentur brachia foititer, & pedes linteo calidis confricentur, sed ut spero, si præ ꝯcta recte fuerint administrata, & ordo à no bis in victu,& cæteris rebus præscriptus ob servatus, his non fore opus. Cæterum cu Generosus puer aliis quoque periculis insidiis sit expositus, præcipue commend tui Deo, ut præsidio sanctorum angeloru qui faciem patris viderint, tutus sit. D inde de collo gestet hyacinthum, ac si q esset suspicio oblati alicuius cibi vel pou noxii, exhibeatur sequens pulvis:

Pulvis Bezoarticus ad præservationem veneni.

℞. Cor. cervi tempestivi, & de cuspid bus anterioribus sumpti ℥j.
Corallii utriusque an. ℈ij.
Smaragdi præparat. ℈j.
Lapidis Bezoar. si haberi potest ℈ß.
Folior. auri nu. ix.
Misce, fiat pulvis.

Qui sumatur in emulsione semin. cit ex aqua cardui. Ex hoc quoque pulve cum sacchara in aqua cinamomi dissoluto poterunt fieri orbiculi, de quibus mane i terdum puer unum sumat. DEUM aute vitæ & sanitatis authorem oro, ut hæc, q optima fide monuimus, benigne fortune & puerum Nobilissimum ad suam gloriam conservet.

amissa appetentia, dolore capitis, vertigine à cibo, & diminutione imaginationis & memoriæ,

D. ANTHONII FRACHANZANI

CONSILIUM LXVI.

HIc juvenis, agens annum septimum ætatis, incidit in exulcerationem cru- s sinistri, pustulam scalpebat, quam secu- exulceratio totius cruris. Pustula erat gra, exulceratio duravit duos annos, & it remota appositione cinerum calidorum, sic nono anno fuit sanatus. Nunc à duo- us annis non molestatur ab his; sed cum beat debilem ventriculum, & non exul- retur, jam patitur inappetentiam, & cum dat prandium, incidit in vertiginem & lorem capitis, & non imaginari potest, c protrahere sermonem de aliqua re, sed tim obliviscitur. Præsuppono tempe- turam. Est temperaturæ frigidæ & sic- , & temperaturæ melancholicæ. Proba- tum ex ambitu totius, est tenuis, tena- s alvi, caret pilis, musculi exiles: tum à embris principalibus. Cor est frigidum, lsus tardi, rari, est timidus, jecur siccum calidum, quæ caliditas non vincit frigi- tatem cordis. Quod sicci jecoris: nam næ angustæ: quod calidi; nam laboravit bribus biliosis, & illæ pustulæ indicabant

Signat emperatura frigida & sicca.

humorem aduftum. Cerebrum tempera tum, fed quia rubet, & operationes anima lesbonæ, abundat caliditate. Eft temperatum in ficcitate, eft moderati fomni: ve triculus femper frigidus. Confuetudo ej fuit medicamenta accipere, & inordinate ge geffit, tum in ftudio, & præfertim hyeme fe dendo nudis pedibus aliquot horis in frigo re adjunxit ocium, & nunquam fe exercuit Inquirenda fymptomata & caufæ, à quibu indicationes curativæ fumentur. Tria pa titur circa ventriculum: primo, imbecillita tem, caufa hujus eft intemperies. Nam no bene nec cito concoquit. Ergo eft intempe ries frigida: fecundo, inappetentiam, qu frigiditas caufa inappetentiæ. Nam materi quæ antea fuit evacuata per crus, recurrit a ventriculum, & præcipue pituita falfa, ind appetentia nulla eft: tertio, cum non ci capit prnndium, devenit ad vertiginem capitis, eft hoc fymptoma ventriculi. Nam fit per confenfum, per evaporationem ventriculo, quia appetit ventriculus ab e pate humores aduftos, qui pervenientes a os ventriculi, evaporant ad caput, inde A vicenna: Famem tolerare eft replere capu malis humoribus. Patitur dolorem in ca pite in anteriore parte, & eft is dolor à ven triculo. Diminutæ operationes animale principum facultatum animæ. Non pote ita imaginari, loqui, caufa intemperies al qua frigida illarum partium. Quæritur, qua caufa ifta intemperies? Eft ex paucitate fpirituum. In ventriculo enim mala conco-

Caufa imbecilitatis ventriculi.

Caufa inappetentiæ.

Caufa vertiginis.

Fame repletum caput.

Caufa diminutæ imaginationis

tio, inde in epate aduritur, hinc cor frigi-
um, & paucitas spiritus vitalis, ac spiritus et-
am animalis paucus. Item ratione intempe-
iei spirituum. Nam generat sanguinem frigi-
um, ex quo spiritus frigidus. Est igitur in-
mperies ventriculi frigida cum materia:
iam humores adusti ibi sunt & pituita. Se-
undo, intemperies frigida cerebri, tum à
aucitate spirituum, tum ab intemperie eo-
um. J m indicationes curativæ ab his sus- *Indicationes curativæ.*
iuntur, quæ sunt evacuatio & alteratio. E-
acuanda materia, & alterandus ventriculus
er contrarium. Evacuabis igitur primo to-
im, & postea calefacies ventriculum. Ra-
one alterandi auge spiritus, & fac calidio-
es. Augentur illi cũ consulitur ventriculo, ut
oncoquat, & epatis caliditas remittitur. O-
is igitur est calefacere ventriculum, & epar
frigidare. Capiti nihil faciendum est, eva-
arem totum. Et si jecur calidum, tamen
on tentarem venæ sectionem, ne sequere- *Curatio.*
r paucitas spirituum. Lenirem ventrem
ssia, hiera. Nam urinam ruffam, crudam, &
nuem, ac excrementa multa heri vidimus.
oncoquerem syrupo de fumaria, melle ro-
o, decocto cichorii, & aliorum. Eva-
arem Rhabarbaro & confectione ha-
ech, & repeterem evacuationes pro neces-
ate. Postea alterarem ventriculum, in-
gerem oleo nardino, masticino, de men-
a, & cum aromatibus. Aliquando darem
charum rosatum, cum speciebus aroma-
i rosati.

Verum exterius pro alteratione mel... est aliquid applicare. Non capiat aqu... thermarum, nisi in Septembri. Cum h... utetur, inungatur epar, & roboretur u... guento sandalino, præmissis embrochis a... quarum alembicarum frigidarum, pro infri... gidatione jecoris.

In duritie hypochondrii, dextri pro filio cujus... dam Procancellarii,

D. JOH. CRATONIS

CONSILIUM LXVII.

Expulsio fortis in pueris.

QUantum ex narratione intelligo, vi... tutem expulsivam officium suum fa... cere, perspicuum est: Nam eam in pueri... fortiorem Medicis notum. Itaque ne su... cumbat opera danda, & medicamentis ido... neis adjuvanda. Quæ ea sint, peritis Me... dicis præscribere non est necessarium. Ra... me tamen pueris syrupum de succo cardui... cum aqua cardui dilutum, & si forte vide... tur calidior, cum syrup. de succo endiv... contemperatum exhibent. Item, rasura... cornu cervi anterioris, cum unicornu ral... non habetur, prodesse usu didicimus, si fe... bre caret, interdum lotiones quoque pro... sunt, & frictiones cum oleo amygdalin... Ad duritiem vero, quæ est in dextro hypo... chondrio, coquant atriplicem Romana... quam spinachiam vulgo vocamus, in aq... simpli...

Pueris convenientia.

In duritie hypochondriorum.

mplici & admixto oleo amygdal. dulc. fiat ataplasma, parti, in qua scirrhus esse eximatur, applicandum.

De reliquis, utpote humida alvo, & vitus ratione recte instituenda, Excellentes edici non videntur admonendi.

In calculo, pro quodam puero,

CONSILIUM LXVIII.

Cum in puero isto calculoso non modo meatus urinarii viscosis sint pleni mais, quod stillicidium urinæ satis innuit; ed intestina etiam similiter repleta; nihil irum, si colica quoque interdum cum spamo afficiatur. Quod si curari debet, dilientia certe & labore opus est. Excrementa subinde lenientibus detrahantur: Forora enim puerili naturæ noxia.

℞. Flor. Cassiæ optim. recent. tractæ ℥ij. ß. *Lenitivum pro pueris*
Diaphœniconis.
Cinamomi inter ℈ß.
Sacchar. albi q. s. f. Bolus.

Alternis deinde diebus insideat labro auæ dulcis nmbilicotenus. Lumbi vero & nguina fovantur sacculis, in aqua parum coctis:

℞. Anethi. *Sacculi in calculo puerorum.*
Calamenthæ.
Flor. Chamomill.
Meliloti an. m. iiij.
Sem. Lini.

 Fœnu-

Fœnugræci.
Carvi an. ʒ.vj.
Incisis incid. & contusis contund. f. saccu
duo interpassati:
Post balneum vero inungatur sequen-
ti oleo:
℞. Ol. Chamomæl.
Scorpion.
Anethi an. ℥j.
Misce.
Octavo quoque die nucis quantitatem
terebinthinæ sequentis jejunus deglutiat.
℞. Terebinth. ter cum aq. Endiviæ lota
℥j.
Pulver. cortic. Tamarisci ʒß.
Liquiritiæ rasæ ʒj. ß.
Misce.
Hora autem una ante cibum mane &
vesperi infra scripti pulveris aliquantulum
assumat.
Pulvis in sacculo pro pueris.
℞. Amygdal. amarar excort. ℥ij. ß.
Nucleor. cerasor. ℥ß.
Sem. anisi.
Fœniculi an. ʒij.
Liquirit. rasæ. ʒiij.
Cinamomi inter. ʒvj.
Sacchar. albiss. ℥vj.
Misce.
Quod si urina supprimatur, tempesti-
ve Medici opera imploretur.

calculi precautione, pro quodam puero, cui è vesica emulsus fuit calculus asper, & cornutus ingens satis,

D. IOH. TAGAULTII

CONSILIVM LXIX.

SI calculi generationem vitare voles, hæc præscripta servato: Ambulatione vel moerato quopiam labore, aut exercitio mane junus, post ventris & vesicæ dejectionem, l à prandio longe à pastu, corpus exerce-. Hoc pacto enim nulla, aut pauca admoum in corpore excrementa colligentur, uæ gignendo calculo materiam suppedint. Ciborum multam varietatem atque amoderantiam, nimiamve satietatem ac uditatem vitato: Cibi duræ substantiæ, qui ægre manducatione atteruntur, cou sunt difficiles, pigre per alvum subeunt, meatus obstruunt. In hac vero providena maximi momenti sunt ciborum medioitas, & proba concoctio. A flatulentis, ferdis, quæ renes & vesicam excalefaciunt, ut nt alia, cæpæ, piperata, ac concoctu diffilibus alimentis abstineto. Item ab iis, quæ assum, viscosum, ac tenuem succum giunt. Talis enim victus ratio jecur, ac renes bstruit, proinde & lapidem creat. Ergo illas carnes, bubulas, duras præsertim, & llas, cervinas quoque præter tenellas, ne ustato. Ab omni opera pistoria caveto, ab quis

Præservatio à calculo.

Ciborum varietas, & nimia repletio calculosis fuguenda.

Cibi calculosis interdictis.

Caseus. quis frixis, & sub calido cinere coctis, a duris. A caseo, maximo veteri, glutino so & viscoso in totum abstineto, ut quæ veat & gignat calculum. Fructibus hor riis & fugacibus parce vescitor. Castanea pisa, fabas breviter omnia inflantia abiici to, Cuniculos, lepusculos, gallinaceos p los, capos, columbas juvenes, quas pipio nes vocant, ovillas carnes, passeres, ala das perdices, attagenas, turdos, & si fors *Pisces laudabiles.* offerantur, phasianos non contemnit Ex aquatilibus, quando tibi carnibus uti no licebit, saxatiles ficciores, neglectis iis, q sunt carne solidiores, ut qui crassum succu gignunt, & difficulter concoquuntur, m gis amplexator, tales sunt perca, solea, r bellio, & id genus alii. A salitis abstinet non tamen in totum. Horum enim us ex intervallis, si moderatus fuerit, non aspernandus. Cappares, aqua tepida di genter ablutas, ex oleo prima mensa afflu to. Pane medio, qui Græcis συγκομιs *Panis quo candidior, hoc calculo accommodatior.* vel αὐτόπυρος potius, quam albissimo v scitor. Panis quo candidior est, ex pur rique farina confectus, eo creandis calc lis magis est accommodus. Desinent i tur novi Canonici, & qui vitam degu *Panis de capitulo Gallorum.* sedentariam, illum suum panem, quem v cant de capitulo, plenis buccis, ita celebr re, quibus longe salubrior esset medius cibarius, quem Parisienses vulgo voca *Potus.* *pain boureois.* Ex vinis album, seu subra te album, quod claretum vocant, & ten

del gi

eligito. Defæcatum & moderate calidum bito. Idem oligophoron esto, id est non multum aquæ sustinens, quod facile distribuitur, succos extenuat, & urinas ciet. Vinum novum, aut inveteratum nimis, dulce, crassum, & nigrum respuito. Tale enim iecur & renes obstruit, ac materiam calculo præbet.

Vino passo, quod vulgo Bastardam vocant, per hyemem, & quadragesimam interdum utitor. Hoc namque ventriculum, qui ubi frigidior est, calefacit, roborat, atque urinam movet. Estare plus, sed dilutius, hyeme minus, verum meracius bibito. Aqua purissima, defæcatissima levissimaq; in iusculis, decoctis, & vino diluendo utitor. *Bastarda.*

In somno & vigiliis modum servato, dormiturus sumito modicum conservæ rosarum, si fueris catarrhis obnoxius. Somnum pomeridianum fugito, nec statim à cœna ad lectum ito. Mane dum paras surgere de lecto, si ructus acidos, aut nidorosos senseris, quæ aperta sunt cruditatis signa, somno adhuc indulgeto, ac liberalius quiescito. Præcordia vero admotis propriis manibus insuper, calefacito fovetoque, donec concocta sint rite omnia, & infra sub sidant. Alvum mollem & laxam, per ea, quæ eduntur & bibuntur, si fieri potest, tibi servato. Si enim venter bene subierit, puriora lotia exibunt. Cibus moderatus concoctu facilis, & ex quo satietas & cruditas non contingat, esto, siquidem satietas & cruditas non *Somnus & vigilia.* *Ructus acidi & nidorosi cruditatis signa.*

solum calculum exasperant, sed etiam, quan-do non adest, generant. Omnẽ animi vehe-mentem motum, & perturbationẽ fugito. Si durus nimis & astrictus venter fuerit, clyste-ribus emollientibus illum subducito, vel se-miunciam Cassiæ hora una ante prandium, vel cœnam, clysteris loco assumito. Drach-mam unam resinæ Terbinthinæ Venetæ, pellucidæ & odoratæ, quandoque per hye-mem maxime, postridie quam clystere, vel cassia alvum subduxeris, devorato. Involua-tur in oblata vino imbuta, sumaturque horis quatuor ante pastum. Fortia ac valida medi-camenta aspernator. Vere & autumno in-fusione ℥ij. Rhabarbari corpus purgato, ipsiusque momentum quoque per interval-lum masticando assumito. Robur enim af-fert ventriculo, jecinori, & renibus, ac in-super alvum leniter movet iis saltem, qui le-niter solvuntur. Frequens etiam usus sequen-tis confectionis apprime tibi tum propter hæc, tum ob multa utilis erit:

Affectus animi. *Terebinthina.* *Rhabarbarum.*

Rotula in praeservatione calculi.

℞. Pulv. Electuarii Diarrhod. Abbat.
Trium sandalorum an. ʒj,
Rhabarbari Electi pulverisati
℥ij.
Rasuræ Eboris ʒj.
Sacchari albiss. dissoluti in aqua
Cichorii & Endiviæ an. q. s.

Fiat confectio in tabulis, pondere ʒiij. su-mat unam tabellam mane semel, aut bis in hebdomade, maxime si ventriculus non pro-be concoquat, & epar aliqua obstructione levi laboret, quod ex gravitate hypochondrii

dextri

extri deprehendes. In summa calculi generationem cavebis, si diligenter operam prio dederis, ne excrementa præsertim pituiosa, ex quibus calculus mox generari solet, corpore colligantur. Secundo ut si quæ materia calculi genita, & coacervata fuerit, ante excernatur, quam in calculum sit conversa. *Calculi generationem prohibentia.*

Verum, quoniam vix, imo nequaquam fieri potest, ut ea corpora, quæ ad senium jam accedunt, & piscibus ac ovis assidue pascuntur, vitamq; degunt monasticam, & sedentariam, excrementis hujusmodi omnino vacent, leniter & blande humores excrementitii erunt evacuandi. Commode autem vacuabuntur clysteribus, alvum molliter subducentibus, Cassia recenter extracta, Resina, Terebinthina, & Catapotiis, quæ constabunt Agarico recenter trochiscato, pulvere hieræ picræ & Rhabarbari. Aliquando etiam utendum decocto maluarum. Frequens etiam usus hydromelitis, probe cocti & despumati in hoc affectu maxime est utilis. Jecur enim & renes obstructionibus liberat, vesicā & urinæ meatus abstergit, ut cætera comoda taceam, præsertim si in principio pastus assumatur. *Calculi materiam evacuantia.*

Lac asininum recens mulctum & calidum assumptū, hæc eadem comoda præstat, & prætcrea urinæ, & puris acrimoniam demulcet, probumq; sanguinem gignit. Sumi autem debet post matutinas deambulationes, horis tribus ante pastum, cum saccharo aut melle optimo. Purgandum corpus ex intervallis pro natura ægri & temporis. Hoc *Lac asininum.*

solum

solum inter lactis genera calculosis in[...]
cuum putatur Archigeni, & Medicis om[...]
quippe quod substantia tenuissimum sit, [...]
multum seri detergentis habet. Decoct[...]
etiam radicis altheæ, cum melle optime [...]
spumato & saccharo, ex interuallis assu[...]
ptum mirifice proderit. Diluendum a[...]
quando vinum cum aqua purissima, in q[...]
maceretur radix altheæ & glycyrrhizæ, [...]
consulit D. Claudius Iacobus Medicus do[...]
ctissimus, qui & multa alia remedia long[...]
optima præscripsit, quæ faciunt ad demul[...]
cendam puris & urinæ acrimoniam, quæq[...]
vesicam & renes detergent, quibus suo tem[...]
pore, si res expostulat, uti licebit.

Decoctum radicum altheæ.

Pillulæ.

Pillulæ.

℞ Rhabarbari electi pulverisati.
Agarici troschiscat. an. ʒß.
Malaxentur cum therebinthina Veneta opti[...]
ma q. s. & fiant pillulæ, capiat semel in men[...]
se; sed prius accepto clystere communi.

In dolore nephritico, cum excoriatione, atq[...]
carnis excrescentia, in extrema glandis
parte, pro Generoso quodam
puero,

D. JOH. CRATONIS

CONSILIUM LXX.

NUllum est dubium, quin Nobilissim[...]
puer materia calculi abundet, quæ p[...]
urin[...]

næ emiſſionem in extrema parte glandis, m erodit, dolorem facit Multa enim & gna, non ſolum ab exeuntibus; verum m aliis accidentibus ſumuntur indicia. vero cum non à natura continuo ad exſionem cogatur: alias etiam magis, alias nus corrupta ſit, nihil mirum, ſi interdum lor conquieſcat & remittat. Nam nec i calculi in veſica etiam perpetuo ſunt inti: Imo cum pituitoſo humore veſtiun- , ſæpe ante vitæ exitum vix deprehenntur. Eſſe autem humorem pituitoſum, m ætas, tum albedo urinæ oſtendit. Itaq; curatione, ac potius in præcautione, inireЄta victus ratione proventus humoris uitoſi, etiam atque etiam cavendus.

Calculi in veſica ſæpe non deprehenduntur.

Cæterum cum ex Generoſo Domino auverimus, in victus ratione Nobiliſſimi eri ſummam atque exactam adhiberi dilintiam, hoc ſaltem monemus, ut repletio oque & ciborum varietas, quæ non mis ad cruditatem faciunt, quam cibi mala alitas, qualis eſt in lacticiniis, legumins, carnibus excrementitiis, aquatilibus & ſcibus vitetur. Deinde cum puer aquam bat, ne cruda detur; ſed aquæ ſemper cimomum iocoquat. Semina diuretica n poſſumus probare, cum ea humorem uitoſum in renes & veſicam deducant. namomum autem aquæ coctæ, & adhuc venti, iniiciatur. Et cum ſalſedo illa & imonia haud dubie à putredine fiat, indum aliquid ſacchari ratione abſterſionis addatur.

Victus ratio.

In calculo improbantur ſemina diuretica.

addatur. Cum vero in exactiſſima etiam victus ratione proventus pituitoſi humo maxime in pueris, vix poſſit caveri. Viſum Excellentiſſ. Dn. D. Julio, ut Nobiliſſ puero interdum detur terebinthina cypr à quo mea ratio non abhorret; ſed ego te binthinam cypriam prius probe coqui lim, & cum ſaccharo & cinamomo in pulve rem redigi; ut de eo ſumat ad drachmam nam in juſculo, hoc modo:

Pulvis è terebinthina.

℞. Terebinthinæ in aqua ſcolopendrii di ligenter coctæ ℥j.

Siccetur lege artis probe: ita ut in pulverem re digi poſſit. Huic adde ſacchari albiſſimi ℥j.ß Cinamomi electi pulveriſ. ℥j.

Miſce, fiat pulvis.

Si autem catopotia ſequentia ſemel in hebdomade ſumere poſſet, longe magis con venirent:

Pillulæ de terebinthina.

℞. Terebinthinæ coctæ ℨij.
Rhabarb. elect. pulv. ℨj.
Cinamomi elect. & pulv. ℨß.

Pulv. glycyrrhiz. q. ſ. Miſc. fiat Maſſa de qua formentur pillulæ mediocres, & dentur ix. vel xj. Quæ ſi non commovebunt alvum, numerum augere poterit. Hoc modo mate ria evacuata, ad ea, quæ eam attenuant, & ab ſtergunt deveniendum. Maxime autem pro deſt, jus cicerum, in quo folia herbæ Veroni cæ, & betonicæ decoquantur, matutine hau ſtum. Poſſunt etiam abſq; jure Cicerum iſtæ herbæ in aqua ſimplici, cum radice liquiritiæ coqui, & propinari mane & ante cœnam. Ac ſi tum Nobiliſſimus puer labro, in quod in fundere

Ius cicerum, betonica & veronica.

Balneum.

deretur decoctum raparum & batoni-
insideret, convenientissimum esset. Pro-
su temporis, si ista non evidens auxilium
rent ad fortiora, ut folia raphani, saxifra-
, herbam, quam Kunigundis vocant, quæ
Eupatoriũ Avicennæ, deveniri posset: Sed
est gradus sapientis (quemadmodum
esue noster ait) ut ad Medicinas fortes
n deveniamus; nisi ubi debiles non con-
erint. Idem si fieri posset per cataplasma-
Initio autem sola parietaria decocta, cum
pis coctis atq; contusis, ac oleo amygda-
um amararum in formam cataplasmatis
lacta, pubi seu vesicæ loco calide inter
o linteola adhibeatur: Deinde si vim ma-
rem hujus cataplasmatis necessitas postula-
, rad. saxifragiæ, rubi, ononidis, ac rapha-
in vino decoctæ addi possent, & cum oleo
rpionum commisceri, atque ut dictum
pectini adhiberi. Inungi etiam loca pe-
nis, vel linteolo in eo madefacto fomen-
i calide.

Herba Kunigundis

Eupatorium Avicennæ.

Ad fortiora non deveniendum, nisi ubi debilia non sufficiunt.

Cataplasma in calculo.

Sanguis bovis, cui acetum acerrimum sit
ectum, cum pinguedine vervecis, maxi-
e ad eandem intentionem posset. Sed ista
uæ alia fortiora remedia deinceps adhibe-
mus, si forte parum præsidii in his, quæ re-
nsui, esse animadvertemus.

Sanguis bovis.

Quod vero ad dolorem attinet, cum ma-
festa sit erosio, & carnis superfluæ genera-
, caro ista demenda est, & locus adversus
sionem tuendus. Id fiet gummi Traga-
thi & cerasorum, vel in aqua rosacea
disso-

Curatio excrescentia carnis.

diſſolutorum : vel ſolo Tragacanthi gumm in mortario plumbeo, cum albumine o commixto. Alvus ſit mollis, & corpu frigido & humido aere tutum, opera dand Itaque atriplex Romana, quam ſpinachia vocant, cum paſſulis majorib. quas Cib basappellant, cocta ſæpe in prima men puero Nobiliſſimo apponenda: Et ut i cibo ſemper molliora præcedant, obſervan dum. His autem adhibitis & obſervat minime dubitamus, quin omnia ſympto mata meliora, vel ſaltem mitiora futur ſunt.

In dolore colico, & ureterum, pro genero quodam puero,

D. JOH. CRATONIS

CONSILIVM LXXI.

Colici & ureterum dolores pueris familiares.

HIc quoque multis & pueris & ſenibus dolores colici, & ureterum, cum craſ ſiores humores per urinæ vias expurgantu poſt febres, & in ipſis febribus accidun ac plerumque in urinis materia ipſa appare quæ liquatæ pituitæ indicium eſt. Itaqu ut materia illa pituitoſa divertatur, & per in feriora educatur, atque attenuetur, cum ii quæ putredini quoque reſiſtunt, neceſſ eſt. Ad diverſionem, & vacuationem pi tuitoſi humoris nihil convenientius, enema tum uſu, præſertim, cum dolores urgen

Enemata.

Eg

go decocto radicum reos, cum calamen-
o inodoro usus sum, hoc modo:

℞. Calamenthi inodori m. j. ß.
Radic. ireos incis. ℥j.
Ligetur Radix in petia & decoquatur diligenter.

Enema ex rad ireos & calamentho.

℞. Colaturæ ℥jx.
Olei amygdal. ℥iij.
Sacchari ℥ß. Misce.

Bulliant rursus, dein applicetur. Cum bris non adest, radicem solani in jure pul- macro, vel vino diluto exhibeo, & ut prius arum myrrhæ æger deglutiat jubeo: sed oc jejuno ventriculo faciendum, & de- per dormiendum: Hoc modo & putre- o cohibetur, & pituita attenuatur, ac dolo- a, qui excitantur à flatulentia pituitæ se- intur. Cæterum foris ventrem isto un- uento inungo:

℞. Succi parietariæ.
Matricariæ.
Cæpar. coctar. an. ℥j.
Butyri recentis ℥iij.

Oleum pro abdomine.

Coquantur diligenter lento igne & dein- e soli exponantur: eo inungatur totus ven- er inferior.

Ventriculo autem imponatur hoc cera- um.

℞. Aloes optim. ℥ij.
Myrrhæ.
Mastiches an. ℥ß.
Olei nostri stomachalis, vel de absin- thio q. s. addita cera f. ceratum,

Ceratum stomachale à colica.

 & ex-

& extendatur ad formam scuti machalis.

Calor præternaturalis. Calor autem præternaturalis, si quis est, appositis sacculis ex furfurib. ma hordei, & similibus mitigandus. DEU autem oro, ut hæc omnia benigne fo tunet.

In ulcere vermiculoso, pro puero quodam Nobili,

D. CASPARIS NÆVII

CONSILIVM LXXII.

NObilis iste puer laborat ex eo ulceru genere, quod humores maligni, po longam in corporis partibus cuniculoru instar actionem, variis in locis tandem pr *Cuniculus.* rumpentes, excitare solent, & à Græcis ὑπ νομα, à Latinis vero lepusculus, seu cunic lus appellatur, propterea, quod quema modum actis subterraneis, iisq; variis cave nis, cuniculi in diversis locis tandem pro lire, ita etiam hic humor per varias pro ptans latebras, in varia tandem ulcera se exerere solet. Oritur autem à materia mela cholica adusta, mista cum phlegmate, pr pulsa vero ab epate & liene ad exteriora p viam crisis, quemadmodum in Gallic morbo serpiginosa materia ad volas manu um & plantas pedum propelli consuevit. S igitur in loco aliquoper cavum meatum pr

gres

essa figitur, concrescit in spongiformem, melancholicam carnem, quæ ibi firmata, ia intercludit exitum, reliquo sibi conjuno humori hinc quasi repulsus cuniculi in orẽ alios exitus quærit, & vermis in mom nunc illam, nunc aliam partẽ erodendo erit, atque ulcera alia super alia diversis locis cuniculosa parit, ob quem motum iam chirurgi nostri vermem furiosum, seu lpæ in morem, cutem evertentem, & erientem, seu equitantem appellant. leminit autem hujus Avicenna in cap. de tulis seu cavernis. Est autem ulcus sau admodum fraudulentum & contuax, nec nisi sui generis corrodentibus adicari, vel ut ipsi loquuntur, mortificari otest, præmissa evacuatione debita. Nec l sanatio firma & constans, nisi etiam vius debita ratio, curatione diligenter iunatur. Itaque si sanari puer Nobilis cupit, ostinebit ab omnibus cibis pituitosis & axime melancholicis acribus & salsis, acesis, fumo duratis, ac aromatibus acribus onditis, aut cœpis, aut armorantia sylvestri oćtis. Vitabit frixa omnia in butyro, cujusunque illa generis fuerint. Utetur cibis onis sanguinem optimum generantibus. ltatur cerevisia, & in fine prandii & cœnæ ino modice, propter ventriculũ, præsertim um huic sit assuetus. Nec satietate onerabit orpus, ne medicamẽta in operatione impeiantur, de quibus præsens monebit Medius. Et quia animadverto ex ulceris maxime

Spongiformis caro.

Vermis furiosus.

Prognosticon.

Diæta in ulceribus serpentibus & fistulosis observanda.

difficili ſanatione, corpus adhuc repleto vitioſis humoribus, digerantur potiuncul à me præſcripta, & inſignita litera A. cujus ſumat altera die ℥ij. vel iij. mane hora quinta, jejunet per horas tres:

Potio ſanguinem vitioſum digerens.

℞. Aq. betonic.
Lupuli.
Fumariæ an. ℥j.
Syr. de betonic.
de lupulo.
de fumaria an. ℥ij.
Miſce, detur in fictili. Signetur digeſtivum A.

Altera die ſumat ℥iij. de decoctione ordinata, & in ſignita litera B. Quod ſi per integrum diem ter, aut quater ſubduxerit vitioſos humores, propinetur eodem pondere 4. 6. 8. 10. & 12. die interjecto ſemper altero die potiuncula digerente, & præparante humorem ad expulſionem. Quod ſi alternis diebus purgationem ob virium rationem ſuſtinere non poterit, prorogetur de tertio in tertium. Quod ſi nec tres unciæ purgantis potionis ter, aut quater ſubduxerint, poterit acui potio ℈j. vel ʒß. Electuarii purgantis inſigniti litera C.

Potio longa vitioſos humores ἐπικράσει evacuans.

℞. Radic. cappar. ℥iij.
Cordic. radic. Tamariſc. ʒß.
Filicis noſtræ ʒij.
Pœoniæ ʒiij.
Polypodi ʒij.
Cichor. ʒß.
Summit. & fol. betonic,

Fuma-

Fumariæ.
Cimarum lupuli.
Capillor. Vener. an. m. ß.
Capit. lupulor.
Eupator. an. m. ß.
Sem. anisi.
Fœnicul. an. ℥ij.
Ceterach.
Scolopend. an. ij.
Myrobal. contusor. ademptis. nucleis Citrinor.
Chebulor.
Indor. an. ℥ij.
Agaric. Troch. ligati in petia ℥ij.
Folior. senæ Alexand. sine stipitibus & siliquis ℥ij.
Passular. sine acillis ℥iij.
Liquirit. rasæ & incisæ ℥ß.
Cortic. mali citrii ℥ij.
ıncidantur, contundantur, & stent in inıone cum s. q. aq. betonicæ, fumariæ, ac ulorum, simul mista in loco tepido per stem, mane bulliant in vase cooperto, & ı evaporante ad casum mediæ partis, ut aneat ℔. j. ß. colentur, in colaturam cam infunde iterum per horam:
Flor. cordial. temper. an. p. j.
Epithymi Cretici ℥ij. ß. dein:
℞. Rhabarb. elect. ℈iiij.
Siquinanthi ℈ß.
Fiat nodulus laxus ex petia alligatus filo liat, cum decocto sex, aut octo fervores, rimatur fortiter, dein abjecto nodulo, ıde;

 Suc-

Succibetonicæ.
Fumiterræ depurat.
recent. & defæcati an. ℥ij.

Bull. tribus fervoribus, coletur seme cum expressione, semel sine, dein colatura adde.

Syrup. de betonic. ℥j. ß.
de fumaria.
de lupulis an. ℥j.

Misce, detur in fictili, signetur B.

Electuarium purgans.

℞. Electuar. Diaphœnic. ʒj.
Diasenæ.
Confect. hamech. an. ℈ij.

Misce, detur in fictili. Signetur C. Et quia ætas missionem sanguinis non admittit evacuetur etiam sæpius, & lentius, ne vires labefactentur, & corpus mundificetur. Evacuato corpore adhibeantur etiam localia medicamenta, ipsis ulceribus à chirurgo aliquo perito, qui si habet convenientiora, & rationi consona medicamenta, utatur suis, sin minus, sunt quædam mihi in hoc morbi genere experta. Et primum est unguentum familiare, insignitum litera D hoc inunctum bis in die imponatur ulceri & erodet, & mortificabit ulcus vermiculosum Erosa materia spongiosa, ubi mundificatum fuerit, tum consolidantibus claudendum:

Vnguentum expertum erodens & mortificans materiam spongiosam.

℞. Axungiæ, vel pinguedinis porcinæ lotæ quater ex aqua vermicular ℥ij. ß.
Pulver. Savinæ ʒiij. ß.

Mis

Misc. & f. unguent. crassum. Detur in fictili. Signetur D. Quod si ulcus videbitur respuere hoc unguenti genus, est Emplastrum aliud magis corrosivum, & sæpius expertum a chirurgis probatis: sed cum diligentia applicandum loco affecto, propter vehementem corrosionem, ita ne attingat carnes sanas, insignitum litera E. Eo utatur, & spero cum successu, volente DEO.

℞. Farinæ triticeæ ℥j. *Emplastrũ vitiosam carnem erodens.*

Vitri Veneti optimi subtiliss. pulverisat. ℈.iiij.

Arsenici g. iiij.

Pulverisata singula subtilissime, & cum s. q. mellis optimi redigantur ad formam Emplastri. Detur in fictili. Signetur E.

Corrosa itaque mala & spongiosa carne, & labiis mundificatis, solidetur debitis medicamentis ulcus. Sed quia summa ulceris cura est exsiccatio, consultum videtur puero propinare, dum corroditur ulcus, & mundificatur, cochlearia duo mane calefacta, potionis exsiccantis interuis, quæ insignita est litera F. & duo calida vesperi eunti dormitum. Nam & interius exsiccando prohibebitur affluxus, & sequetur exsiccatio, quæ juvabit extremam consolidationem:

℞. Folior. Eupator. *Potus exsiccans.*

Artemis. an. m. ß.

Radic. Bardanæ ℥ij.

Folior. betæ rubeæ, m. ß.

Herbar. tormentill. m. j.

Radi. tormentill. m. ß.

Inci

Incidantur, contundantur, bulliant aquis tormentillæ, ac plantaginis an. ℔.j. ad causam medietatis, colaturæ adde:

Syrup. de duabus radicibus.
Fumariæ.
Lupuli an. ℥j.

Misce fiat haustus. Si mavult bibere cu[m] cerevisia cocta bibat. Signetur F.

Pro roborandis membris naturalib[us] mittentibus superfluitates, sumet ante pran[-]dium, mane per horas duas, rotulas duas in[-]signitas litera G. & duas hora secunda po[st] meridiana, & prohibebunt generatione[m] pravorum humorum:

[R]otulæ roborantes.

℞. Margaritar. præparat. ℈ij.
Corall. albor. præparat. ℈j.
Rub. præparat. ʒß.
Carabe albiss. ℈ij.
Oss. de corde cervi. ℈ß.
Lign. aloës ℈ß.
Trochisc. de capparibus ʒß.

Pulv. subtil. misce, & cum ℥v. sacchar[i] albiss. dissol. in aq. borr. f. conf. rotulis Dentur in scatula, signentur G.

Hæc mihi in ista penuria otii de tullend[o] morbo, & sanando fraudulento ulcere co[-]gitanti in mentem venere, quæ flagitanti ti[-]bi denegare nec debui, nec potui, quæ a[d] pueri nobilissimi salutem fortunet is, qu[i] sanat omnis generis languores, Medi-corum summus, Christus, cui Puerum com-mendo.

In vertigine epilepsia, melancholico delirio, tremore cordis, macie totius corporis, & nonnullis aliis symptomatibus, pro fœmina quadam Germana Styria,

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIVM LXXIII.

FOEmina quædam Styria Germana, annorum 36. satis carnosa, & floridi caloris ante matrimoniũ: quamprimũ vero nupsit, ac utero gerere cœpit, macilentior facta est; Peperit mares quinq;, & fœmellas quinq;. Ante annos autem octo, ex febre ardenti maigna abortum fecit. Ab hoc tempore multis ærumnis & adversitatibus afflicta fuit. Ex decem enim liberis duos saltem habet reliquos, ita ut in perpetuo quasi luctu fuerit: Cœpit ante abortum vertigine tentari, memoria imminui, carie & dolore dentium affici, horrore & tremore subito interdum concuti, præsertim noctu ante lecti ingressum, dum se exuebat; aliquando etiam, sed rarius universum corpus convelli, ac in terram prolabi, cum principum facultatum læsione ac stridore dentium; aliquando congelari quasi, ac instar statuæ rigescere, tam inter deambulandum, quam sedendum, aut cubandum, nihil neque audiens, neque videns, neque movens; semper de cordis *Historia symptomatum.*

per de cordis tremore, de capitis vel cerebri frigiditate conqueri. Qui omnes affectus superioribus annis mitiores fuere. Duobus autem ab hinc annis post acerbissimum luctum, ob lepidissimæ filiæ obitum, cum paucos menses ante duos elegantes filios una hora etiam sepulturæ tradidisset, omnes graviores ac magis horrendi redditi sunt. Accessit delirium plane melancholicum: Imaginatur sibi, quasi potu aquæ fœtui ultimo nocuisset, qui tamen viuus & salvus in lucem fuit editus, ac tres integros menses supervixit. Illud imaginarium facinus dies noctesque deplorat, graviora sua delicta clamitans, quam ut remitti possint, & metuit, ne sibi ipsi manus violentas afferat, quod nuper etiam ante duos menses duobus cultris tentavit. Delirium autem hoc semper matutino tempore gravius est, quam post meridiem vel vesperi. Fœtor etiam tum sentitur ex ore cadaverosus, qui absenti delirio non sentitur. A cœna antem saltem quatuor horas dormit, non ultra, vix parum comedit & bibit. Bibit autem vinum. Et quoties bibit, confestim tota facies rubore denso suffunditur, ac frequenter etiam post rigescit. Interdum in epilepsiam incidit, dum vinum meracius suffuratur. Interdum urina subruffa ac densa est, interdum alba, interdum jumentalis, semper cum sedimento albo copiose distracto. Dum delirium durat, cuticulam urina concipit desuper, quæ instar glaciei supernatat, colore quasi iridis. Superiori tempore alvus erat semper constipata, nunc

Symptomata facultatis imaginatricis læsa.

Symptomata excrementornm mutatorum.

nunc autem beneficio naturæ utitur quotidiano. Post paroxysmos epilepticos plerunque ad vomitum comovetur, ac de ventriculi dolore conqueritur. Aliquando intolerabili dolore capitis opprimi, aliquando oculorum, aliquando coxæ videtur. In fine paroxysmi dum ad se se redit, deglutire quasi aliquid conspicitur, & id etiam dum riget. Dum paroxysmi obrepunt, in admirationem quandam commovetur, quasi res aliqua nova & admiranda oculis subiiceretur. Conqueritur semper de tremore cordis continuo. Sed si locus tremoris inquiritur, magis ori ventriculi superiori digitos admovere videtur. Nec tremor cordis vel ex pulsu, vel applicatione manus potest deprehendi à Medico. Tempore hujus delirii macie pene consumpta est, ac scabie sicca per totum corpus infecta. Post paroxysmos etiam, & quando delirio hoc gravius afficitur, labra oris exsiccantur, excoriantur, finduntur. Præsentium mox obliviscitur, præteritorum autem bene recordatur.

Superiori tempore semper de sensibili cerebri frigiditate conquerebatur, proximo autem vere, dum purgata esset, & stillicidium admisisset, & esset usa Cucupha ex corroborantibus & calefacientibus, frigiditas illa desiit, ut de illa amplius nihil conqueratur. Remiserunt etiam tum insultus illi epileptici: remisit delirium: remiserunt omnia alia symptomata, reddita etiam fuit carnosior, bene

bene comedebat, dormiebat, ut id omnibus fuerit admirationi. Menstrua etiam suppressa erant Menses 18. quæ iterum sectis saphenis ad crura, rite ac decenter redire cœperunt. Sed accidit, peregre absente marito, dum oleribus frequenter in magna copia uteretur in cibis, ac in victu reliquo esset liberalior, ut subito in priora mala reciderit, quæ omnia jam gravissima sunt reddita, ac deploranda; adhuc tamen generosius medicamentum non est experta. Multis & gravissimis, ne dicam, lethalibus vitiis, vexatur Magnifica mulier, quorum quædam ad facultatem animalem, quædam ad vitalem, quædam ad naturalem pertinere videntur. Ut nulla si pars corporis præcipua, qnæ labem aliquam non fuerit perpessa.

Symptomatum indagatio.

Nam si facultatem animalem spectemus, illam quidem vertiginosis affectibus, convulsione totius corporis, affectu soporoso, epilepsia, memoria præteritorum, oblivione præsentium, melancholico deilrio, ac fere maniaco, dolore capitis, oculorum, coxæ, nec non deglutitione illa symptomatica perturbari videmus.

Læsio facultatis animalis.

Si autem vitalem facultatem intueamur, tremore cordis illam impediri est judicandum, dummodo tremor ille realis, non autem imaginarius existat, præsertim cum sensu tactus motus hic in regione cordis non percipiatur: aut si quid tale existit, ad cardiacam potius sit referendum.

Læsio facultatis vitalis.

Ultimo si facultatem naturalem spectemus, quis est ille, qui ex macie totius

Læsio facultatis naturalis.

totius corpus ex gingiuarum erosione seu carie, facultatem naturalem oblædi non videat. Quæ tamen omnia mala videntur esse partus materiæ pituitosæ, sed majori ex parte malancholicæ, quæ aliquando ita exoritur, ut periculum sit, ne atræ bilis sapere videatur naturam. Quod autem hi omnes affectus uni fere materiæ melancholicæ sint attribuendi, ex eo satis constare arbitror; quoniam cum hæc materia sit suapte natura frigida & sicca, mirum non est, si sua siccitate vigilias inducit, & frigiditate memoriam imminuit, ita tamen, ut siccitate præsentium simulacra non imprimantur, & præterita succurrant. Quæ materia, si aliquantulum exuratur, delirium melancholicum inducere solet: dum vero ab ea vapores excitantur, & cum spiritu animali confunduntur, ob eorum obscuritatem, melancholiam; ob inordinatum vero motum vertiginem inducunt. Quod si eadem materia vaporosa spinalem medullam petat, & rigorem totius corporis, & Tetanum interdum fieri est necesse. Sin cerebri ventriculorum tunicas vellicat, epilepsiam. Si os ventriculi, cardiacam passionem. Si meningas, dolorem capitis, & oculorum excitat. Quod si materia humorosa petat ventriculos cerebri, & præsertim posteriorem, affectum soporosum parit. Quod si vapores illi melancholici ad coxas deferuntur, coxendicos afferunt dolores. Rursus si materia illa vaporosa, cum pituita salsa commixta

Causa symptomatum

Melancholia symptomata.

mixta

mixta ad gingivas descendit, cariem dentium, dolorem, orisque fœtorem generat. Si ad corporis totius ambitum, maciem. Hanc vero materiam melancholicam in epate generari non est dubitandum ob illius insignem caliditatem, vi cujus etiam fit, ut ventriculus labem aliquam patiatur, cum citius justo chylus imperfectus attrahatur, & quoniam continuo vapores melancholici & eorum minera, capiti subministrantur fieri non potest ob illorum præsentiam, quin cerebrum non sit refrigeratum & exsiccatum; quemadmodum etiam symptomata proposita significare videntur. Cujus frigiditatis causa vix fieri potest, quin etiam materia aliqua pituitosa, exigua tamen generetur, quæ, quamvis suapte natura frigida sit, fieri tamen potest, ut salsedinem aliquam acquirat, & humor ille melancholicus aliqua ex parte aduratur, ut non sit mirandum, si gingiuæ erodantur, si gracilescat corpus, & scabies illa ambitum totius corporis occupet. Quibus sic propositis totius curationis ratio in hoc uno posita esse videtur, ut materia tum pituitosa, tum melancholica evacuetur, & absumatur, vel jecur refrigeretur, caput calefiat & humectetur. Ventriculus roboretur, & universus totius corporis ambitus attemperetur. Ita tamen, ut virtus totius corporis & partium conservetur. Quod ut consequamur, vix fieri posse arbitror: cum hæc mala altiores jam radiees egerint. Verum cum ex levioribus medicamentis insignem utilitatem susce-

Locus generationis melancholicæ.

Indicatio.

Prognosticon.

perit

erit, sperandum est, si eam præstabit obedientiam, quam tantorum malorum natura postulat, fore ut in meliorem statum deducatur. Quare non sine remediis est relinquenda. Et quoniam ob maximam vim frigoris medicatio gravis est, hoc tempore non est instituenda; ob id ut in proximum ver, vitam, quo minori potest fieri incommodo, traducere valeat, optimũ fore judicamus, ut singulis quindecim diebus assumat s. rupũ de polypodio, deinde utatur scrupulo uno Theriacæ non admodũ antiquæ, idq; matutino tempore: Interdũ vero nonnihil mell. ros sol. ut modo uno, modo altero medicamento utatur, atq; sibi victus rationẽ instituat, quæ vim habeat refrigerandi & humectandi qualẽ inferius breviter describemus, ita tamen, ut à vino penitus vel abstineat, vel si vino utatur, sit pauciferum, vel in exigua admodum quantitate, cum non sit dubitandum ex potione meri omnia fere mala contigisse. At proximo vere, si DEUS dabit, absoluta curatio erit instituenda. Atq; ut de reb. chirurgicis primo loquamur, quo ad sanguinis missionem, videndũ erit, numquid menses fluant, necne? Nam si fluxerint, vena communis cubiti dextri procul à mensibus erit aperienda. Sin minus, prope menses vena pedis erit secanda, dummodo nihil adsit, quod impediat, & sanguis in ea quantitate evacuabitur, quam virtus sustinebit, cujus robur ex temperatura, aëre, & his cognatis, non erit difficile cognoscere. Ad materiam

Syrupus de polypodio.

Vena sectio.

teriam vero à capite derivandum,
fonticulus in brachio ſiniſtro.
lendam vero à jecinore, probatu
crure dextro, in parte interiori, c
nihil adſit, quod impediat.
præſtant frictiones partium inferi
rum quia tuto hæc adminiſtrari no
Alvum le-nientia. niſi corpus univerſum prius ex
propterea laudamus, ut leniatur p
vel cum melle roſar. ſolut. vel cu
Præparatio materiæ. de polypodio, vel electuario lent
præparetur materia cum ſyrupo
borrag. de ſoncho, de pomis ſimp
milibus, quorum dilutum ſit proc
Evacuatio. malua, borrag. & ſoncho alteratu
materia fuerit præparata, purgabit
cum diluto Epithymi, foliorum
modico rhabarbari, necnon Ag
chiſcato, quibus addere licet ſy
polypodio, & melle roſarum ſo
quantitate, quæ præſenti medico
na videbitur. Et ſi unica purgatio
ficit, iterum propoſitis alterantib
retur materia. Sed tertio quoque
ſyrupo ſimplici permiſceatur aliq
de polypodio, vel de epithymo.
poſito jam purgante, vel conſimil
Errhina. corpus erit purgandum. Corpo
ſite purgato, caput errhinis purgab
tamen, quæ non habent vim adm
ſignem irritandi facultatem expult
luti ſunt ea, quæ vim tantum habe
liendi, veluti eſt decoctum malua

heæ, fœnugræci, in quibus etiam aliquid mannæ dissolvere licet. Extrinsecus vero nasus oleo amygdalarum dulcium, vel butyro pluries in decocto maluarum diluto erit inungendus. Interim vero probamus, ut assumat decoctum salsæ & chinæ, ut pro singulo syrupo dosis utriusque medicamenti sint drachmæ duæ, quæ quantitas augeri, minuive poterit, prout res ipsa postulabit. Decoctum autem parabitur, cum carne vel vitulina, vel caponum, vel perdicum, vel phasianorum, ut carnis capiatur uncia una pro singulo syrupo. Si virtus sustinebit, bis in die assumas syrupum, sin minus, semel tantum. Ita tamen, ut inter syrupum & cibum intercedat spacium ad minus trium horarum, & parcius sit prandium, quam cœna, si bis in die syrupum accipiet. Sin semel, prandium sit liberalius: Tum tamen non plenam, non tenuissimam; sed tenuem, vel saltem mediocrem victus rationem laudamus.

Decoctum salsæ & chinæ.

Cibus autem sit panis, non biscoctus, sed optime coctus & fermentatus, nec non amygdalæ dulces, & passulæ cum modico carnis, quæ propter maciem elixa probatur, quamvis tosta etiam aliquando convenire videatur. Loco vini utatur aqua ex recrementis illis parata, in quam gustus gratia portio aliqua passularum exprimatur. Singulis decem diebus purgans aliquod medicamentum assumat, & post primos decem dies, ante singulos syrupos deglutiat duas vel

Victus ratio in usu salsæ observanda.

vel tres pillulas, ex pulvere chinæ,
Pillulæ ex salsa, china, cranco, & terebinthina. borraginis paratas, quibus si aliqui
humani, visci quercini, terebinth
priæ adiungas, non erit improband
interdum terebinthina cum modi
riacæ non antiquæ utatur, & nu
nunc illo medicamento uti poteri
autem decoctum assumere poteri
ginta vel quadraginta, & plures di
necessitas postulabit. Postquam de
aceperit, si epilepsia non tentabitur
Embrocha ex oleisi ribus calidioribus. Summopere l
balneum aquæ dulcis, nec non stil
super suturam coronalem, ex oleo a
mastichino & amygdalarum dulci
cum vino albo non austero, in quo
luarum & radices altheæ per dien
A balneo in epilepsia abstinendum. immacerata. Quod si epilepsia ten
& à balneo, & ab omnibus, quæ vi
laxandi, esset abstinendum.

Præter hæc laudamus Conservan
ton. cum saccharo borraginato, qu
iam, si pro singula uncia addatur
semis Theriacæ non antiquæ, & C
nonnihil ex floribus maluarum, non
Aer. terrationem. His tamen omnibus
ratio victus est adhibenda. Quare
aerem, laudatur temperatus, qui ta
caliditatem potius, quam ad frig
vergat. Quare ab omni aeris in
caveat. Odores sint suaves & jucu
bus potissimum delectatur, calidi
quam frigidi: His enim spiritus

maxime oblectatur. Cibi vim habeant attenuandi, quare carnes optimæ sunt eligendæ. Fercula ex pane contrito, ex ovis confusis, ex carne contrita, & similibus parentur. Si condiantur cum aromatibus, caute admodum est agendum, ne jecur incalescat, quod ut judicamus, est fons & origo omnium malorum. Quanquam cordi quod aliquam frigiditatem contraxit, vi cujus quod est splendidum & luminosum in spiritibus vitalibus, absumitur, hincque veluti opaci redduntur, non nocere videantur. Ex quibus si animalis non instauretur, mirum non est, si pravæ fiant imaginationes. Si acetario utatur. Acetum enim nervis inimicum, non sit admodum acre, vel illius acrimonia passulis retundatur. Cappares laudantur, Radices Cichoreæ, Borrago, Buglossum, & id genus alia. Præterea legumina, fercula ex pasta, lacticinia, & quæ ex his parantur, salsa, acria, dulcia, nec non fructus omnes, præter pistacea & amygdalas dulces reprobantur. A cibo laudamus pulverem Coriandri, vel diacydonitem, cum modico Saccharo & coriandro paratum. Somnus sit consueto longior, & si haberi non potest, vesperi in cœna utatur panatella, cum multo lacte amygdalarum dulcium. Exercitium sit moderatum ante cibum, à cibo quiescat ac colloquiis familiaribus, & quibus potissimum delectari consuevit, vitam traducat. Hæc sunt, &c.

Cibi.

Somnus.

*In dolore capitis, & aliis symptomat[...]
ter naturam, pro quadam N[...]
fœmina,*

D. ALBERTINI BOTT[...]

CONSILIVM L[...]

CUm sermo futurus sit de cur[...] capitis antiqui & vehemen[...] vertigine & aurium tinnitu quando[...] juncti, in muliere temperamenti c[...] & in ætate juvenili constituta, an[...] doloris hujus essentia præmittenda[...] ex hac omnis recte curandi ratio fa[...] gi poterit. Doloris autem propo[...] ra in eo consistit, ut non solum for[...] sed etiam subjecta materia, & effec[...]

Dolor quid? inno tescat. Ut quantum sit me[...] mæ, dolor symptoma est, in acti[...] sensus tactus. Ex parte vero subj[...] teriæ est ipsum caput, cujus partes [...] continentes sunt, quædam conten[...] rito continentium se habent craniu[...] cranium: cranium cum osseum si[...] sensu tactus ac perinde etiam dolo[...] ricranium vero etsi doloris ac volup[...] ticeps esse possit, non tamen in hac [...] est locus affectus, primo quia ad c[...] sionem digitis factam dolor augere[...] etiam, quia nec tam diuturnus, ne[...] tus esset.

Dolor itaque erit in capite, sed se[...]

partes contentas atque tum oportet affici vel substantiam cerebri, vel membranas, quib. substantia cerebri contegitur. Substantia cerebri etsi motus ac sensus principium sit, utroque tamẽ destituitur, quare dolore non afficitur. Erit itaque subjectum doloris continens ipsum cerebrum, nempe membrana ejus, dura inquam, vel pia mater. Partes enim istæ, ratione, qua nervosæ, exquisito sensu præditæ sunt, ut ab objecto disproportionato & præter naturam, insigni ac acuto dolore detineantur, qualis profecto habetur in hac patiente. Omitto, quod dolor ad oculorum radices perveniens, clare nobis significet, eum fieri secundum partes internas, & caput occupare modo secundum commissuram coronalem, modo etiam secundum latera utraque ipsius capitis. Causa vero effectrix hujus doloris, cum non sit externa: sed potius interna: hic certe alia esse non potest, quam solutio unitatis, quæ tamen etiamsi immediata doloris causa habeatur, non tamen est ex usu artis, quia per se non indicat auxilium juvans: sed solum ratione alterius causæ solventis continuum, quæ alia esse non potest, quam materia acris, mordax & tenuis, ut ex dolore acuto & mordicativo ac pungitivo colligi potest, cujusmodi est ipsa bilis, quæ sive propriam speciem humoris servet, sive in flatum, ac vaporem attollatur, semper talem doloris formam producere consuevit.

Subjectum doloris capitis membrana.

Causa doloris.

Peccat autem hæc materia copia, quali-

Materia peccans copia. tate & motu. Copiam nobis sign
loris diuturnitas, cum ne dum pe
sed annos etiam plures dolor i
Qualitate. Qualitas peccans est prima & secu
ma, quia materia est calidior, sec
tenuior & acrior. Hinc fit, ut dolor
& acutus etiam sit, qualis certe p
vel à salsa pituita, vel à flaua bile
Putandum tamen est, hunc dolor
bile potius, quam ab aliis humori
specie doloris, & aliis dicendis coll
Motu. Eadem materia, quod non sol
quantitate & qualitate: sed etiam
nifestum est, quia bilis, quæ in co
neratur, & à natura patitur, regula
pitur in vesica fellea, hinc deinde
na transmittitur. Quæ si alia loca
rit, & petierit tales partes, non
stiam afferre potest. Sic contin
muliere, quæ tanto dolore capitis
quia bilis relicto proprio loco ad
congruum importune movetur, ca
dolorem ita insignem producit.

Essentia hujus doloris. Fit ergo hic dolor à materia bili
lenta & corpulenta, peccante in
quali, & motu, ac caput occupa
dum membranas ejus, non solu
dum partem superiorem, sed etian
Cæterum expendendum etiam e
neretur hæc materia, videlicet in
alibi, & si alibi, an ratione totius
determinatæ. Quoad caput, sa
in eo generari non posse, imo n
corpore; sed solum in ipso epate,

cæterorum humorum omnium est officina: ita etiam ipsius bilis erit autor. Quæ dum præter naturam calidior producitur, non nisi calidioris & siccioris epatis intemperiem comitari potest, cui si cor etiam consentiat, necessario trahitur in consensum quoque totum corpus, ut non immerito in scriptura habeatur, hanc mulierem habere epar calidius, & totum etiam corporis habitum calidiorem obtinere: inde sanguis tenuior, calidior, ac biliosior ortum habuit, inde rubedo corporis, copiosior fluxus sanguinis, præsertim in adolescentia. Per uterum vero statutis temporibus non solum menses prompte effluunt: verum etiam mordaciores, inde urina colorata, caloris sensatio, & facilis accensio apparet. Denique à causis calefacientibus læsionem, à refrigerantibus vero juvamentum illa percipit. Humor deinde iste calidior dum in caput fertur, sua acrimonia & mordacitate duras membranas cerebri mordicando & pungendo lædit, atque ita causa dictum dolorem. Fluit autem humor iste in caput, tum quia ab epate transmittitur, tum quia à capite attrahitur. Transmittit epar, quia est robustum, suscipit caput, quia imbecille. Est autem tale, quia intemperatum. Detinetur autem calidiore intemperie, ut colligitur ex colore faciei rubro, ex venarum latitudine circa frontem & oculos, & fluxu copiosiore, & frequenti sanguinis narium, ex læsione calidorum, & juvamento frigidorum. Ex hac ipsa calidiore intemperie

Epar calidius & siccius.

Menses acriores.

Pars transmittens.

Pars recipiens.

perie capitis fit, ut etiam attrahat
subjnctis partibus, imo non solu
per hunc calorem, verum etian
rem, quo assidue fere detinetur.
Sibilus aurium. iisdē vaporibus petentibus & oc
sensoriū auditus, nascitur auriū ti
sibilus, imo ex eorū permistione
Vertigo. bus animalibus ipsius cerebri, & e
nata commotione, fit tum vertig
pitis illa motio depravata & viol
ita constitutis descendo ad cu
eamque dogmaticam, ac perinde
orum inventionem & eorundem
Indicationes. ministrationem. Dolorique ca
ne, qua symptoma nihil per se in
solum ratione suæ causæ, quæ cu
ria tum vaporosa, tum corpu
parte vaporis indicatur auxiliu
ens, ex parte mineræ, cum sit bilis
cat in quanto, quali, & motu.
in quanto, indicat auxilium eva
qualitate, auxilium alterans in co
ut motu, auxilium avertens. Q
si consideretur, ut generatur, cu
tur in epate calidiore & ficciore
Prognosticon. auxilium refrigerans & humecta
scopos assequi admodum difficile
Nam propositi affectus sunt valde
ti, cum per quadriennium labore
dit quod multa remedia, & ea ge
ere adhibita: nunquam tamen e
Quia tamen dolor iste non est nat
reditarius, sed ascititius, nec est
à temperamento patientis, ætate

ideo ſalutis ſpe concepta ad materias auxiliorum deſcendo.

In primis quod ad materias chirurgiæ attinet, ante omnia vena eſt ſecanda, tam ut eſt materia auxilii vacuantis ſanguinem, indicati ab illius copia, quam nobis ſignificat venarum latitudo, rubedo faciei, & reliqua; tum etiam, ut eſt materia auxilii refrigerantis. Habemus enim non ſolum caput calidius, verum etiam jecur, imo totum corpus. *Chirurgica auxilia.*

Locus autem erit vena cubiti dextri lateris, quæ baſilica dicitur. *Vena ſectio.*

Qantitas ſit menſurata & limitata à mutatione ſanguinis, & à virtutis tolerantia. Tempus opportunum erit poſt lenitam alvum, ſive facta fuerit lenitio per clyſterem, ſive medicamento per os exhibito.

Non ſolum puto ſufficere hanc unicam ſanguinis evacuationem: ſed oportere etiam per intervalla eandem repetere, quæ dum fit, ea ratione facienda erit, ut per illam in primis ſanguis evacuetur à capite partim revellendo, partim derivando, ut ſi ſpatulis affigantur cucurbitulæ, vel etiam brachiis: Sed in ſuprema parte eorum ſecundum quam alligantur ſpatulis. Deinde applicentur hirudines, & primo poſt aures, ac urgente dolore majoris derivationis gratia, utriſque etiam naribus, & præſertim cum talis evacuatio ſanguinis per nares ſibi fuerit in adoleſcentia conſueta, copioſa, & frequens. Quibus ſi non cederet hic dolor, tandẽ ego veſi- *Cucurbitulæ.* *Hirudines.*

thoraceis. Purgari deinde poterit corpus cum rhabarb. potissimum cum syrup. rosat. solut. cum manna, & his levioribus. *Evacuantia.*

Progressu autem temporis præbere poterimus etiam pillulas aureas, cochias præparatas, de tribus cum rhabarb. & similes. Imo non essem contentus unica purgatione; sed per annum integrum vellem, ut ipsa uteretur singulis mensibus aliqua purgatione, ac præsertim in ultima quadratura Lunæ, quo tempore ipsa solet peius habere, ut si illa caperet sub initium dictæ quadraturæ ℥j. ß. pillul. de tribus cum rhabarb. per horas quinque ante cibum. *Menstrua evacuatio.*

Post totius corporis purgationem, caput quoque erit evacuandum, tum per nares, tum per os. Per nares cum succo betæ, Mercurial. salviæ, majoran. cum decocto agarici, & similium, atque ut materia facilius è naribus educatur, prius nasus ungatur intus & extra cum oleo amygdal. dulc. Per os vero uti poterit hyemis tempore mastiche, zinzib. pyrethro, ac similibus. Æstate autem in ore teneat de sequenti liquore: *Errhina.* *Masticatoria.*

℞. Coriandr. præparati ℥ij. *Apophlegmatismus*

Passularum dulc. ℥iij.

Contundantur simul: Deinde,

℞. Aceti albi ℥viij.

Misc. fiat decoctio, & facta diligenti expressione servetur pro dicta purgatione, sæpius illam iteret expuendo per integram horam. Hoc ipso tempore pro contemperando epatis calore, capitis & totius corporis, probo ut utatur sero caprino secundũ Dioscoridem, *Serum caprillum.*

ſcoridem, permixto alternis die
cum ℥j. ſyrup. roſat. ſolut. vel
mannæ electæ, modo cum ℥ii
melonum. Maxime etiam pro
uſum dicti ſeri per plures dies ca
mane ptiſanam hordeaceam.

Epithema. Exterius vero circa epar, ute
mate parato ex ſucco vel decoc
endiu. epaticæ, & aliorum ejus g
miſcendo ad majorem penetrati
cum citri, vel portionem aliquan
epithemata ungatur ejus regio o
unguento roſat. aut ſantalino.

Stillicidium ſupra futuram coronalem. tem capitis uti poterimus alioqu
in commiſſura coronali, vel lo
paratur ex aqua alterata cum ma
violar. nenuph. lactuca, & ad ali
præſtandum adderentur roſæ, 8
ribus repellendis applicare poter

Diæta. miſſuræ coronali oxyrrhodinum
non ſit plenior nec tenuior, ſe
tatem ſervet, ſitque boni ſucci
coctionis, ut caro vitulina, pull
phaſiani, turdi, merulæ, & ſim
bis ſalitis, vel cum aromatibus c
vendum erit. Potus vel ſit aqu
cum coriandro, vel cum aniſo,
culi aliqua imbecillitas prohib
potum, uti poterit vino, ſed
oligophoro, quod caput mini
& cœna ſit parcior prandio.

A ſomno meridiano, & ſtati
veat; nocturnus autem comme

r. Procuret sibi alvum lubricam, ut si fie-
i possit, semel in die deiiciat, quandoque
tendo quoque mollioribus clysteribus.

Exercitium moderatum ante cibum con-
feret, præsertim per loca plana & amœna.
Solicita denique sit, ut omnes animi hila-
ritates sibi comparet.

n comate, paralysi, & apoplexia, pro quadam Nobili fæmina,

D. GULIEL RONDELETII

CONSILIVM LXXV.

℞. Massæ pillul. cochiar. ℈ij. *Pillula.*
Castorei ℈j.
Trochiscor. Alhandali gr. iij.
Cum oxymelle scillitico. Fiant pill. viij.
uas capiat hora xj. iisque superdormiat.

℞. Rad. gra. Rusci.
Asparag. an. ℥j. ß.
Rad. liquirit.
Acetosæ.
Cichorii.
Buglossæ an. ℥j.
Iridis Venetæ.
Galangæ crassæ an. ℥ß.
Cortic. citri siccor.
Betonicæ.
Melissæ.
Hyssopi.
Majoranæ.

Cama-

Chamæpythios.
Origani.
Calamenthi.
Salviæ minutæ an. m. j.
Cichorii.
Endiviæ.
Agrimoniæ.
Capillor. Vener.
Adianti.
Polytrichi an. m. ij.
Caricar. pingu. part. x.
Passular. mundatar.
Tamarindor. elector. an. ℥j.
Radic. pœoniæ ℥ß.
Sem. ejusdem ʒiij.
Sem. fœniculi.
Sesfeleos an. ʒij.
Sem. Dauci ʒj.
Flor. cordial. p. j.
Stœchad.
Salviæ.
Sambuci.
Genistæ an. p. ß.
Agarici recent. in panno lig
Fiat decoctioin s. q. aquæ. Cape c
℔. j. & ß. In qua dissolve sacchar
q. s. Oxymelit. simpl.
Syrup. capillor. Vener. a
Pulver. diarrhod. Abbat. ʒi
Nucis moschatæ ʒj.
Zinzib. ʒß.
Fiat apozema clarificatum &
tum, de quo capiat singulis mat

℞. Castorei recent. ℥ij.
Cineris propriorum capill. ℥j.
Dissolve oxyrrhodino, deducantur ad [fo]rmam unguenti, quo ungatur capitis pars [...]s. *Unguentum.*

℞. Radic. pyrethri cocti in oxymel. q. s. masticetur parum ter vel quater quotidie longe à pastu. *Masticatorium.*

℞. Theriacæ veteris ℥ij.
Castorei ℈j.
Succi majoranæ parum.
Misce, illinatur palatum,

℞. Majoranæ.
Serpilli.
Hyssopi.
Pulegii.
Calamenthi an. m. j.
Flor. stœchad. p. ij.
Sem. nutræ ℥iij.
Fœniculi ℥j.
Fiat decoctio, cujus vaporem excipiat [na]ribus.

℞. Conser. Rosarum antiquæ ℥j. *Electuarium post cibum præstantissimum.*
Carnis cytoniorum conditor. saccharo, & lotor. aqua rosacea ℥vj.
Pulver. Diacytonii sine speciebus ℥iij.
Coralli rubri, usti, & loti aqua rosacea.
Sem. coriandri diligenter præparati an. ℥ij.
Sacchar. rosati tabulati q. s.
Fiat mixtura, de qua capiat post pastum [co]chlear unum. A vino abstineat tum pro[pte]r fumos, quos ad caput transmittat, tum [et]iam ratione febris.

In catarrho, una cum adustis, & sa-
ribus, pro quadam Gener
Domina,

D. JOH. CRATON

CONSILIVM L

NObilissima Domina abun
crudis, adustis etiam, & sal
ribus, qui partim recta victus rati
ad non corrupti, contemperandi
tim expurgandi.

Victus ratio in catarrho salso. Recta victus ratio consistit in f
rerum, quæ humores vitiosos ge
sunt pisces cocti cum butyro, om
in sartagine, omnia fumo & sale
acticinia, & quicquid est crudi, si
sive oleris. Lactuca quidem no
videtur obesse: sed cum sit fumo
bilissima Domina fluxionibus, q
te in scapulas decumbunt, & bra
que occupant, sit obnoxia, eam q
tet, maxime autem cœpas, alliun
suillam, anserinam, carpionum
rum, & piscium, qui degunt in a
sis. Bibat potum purum, & si n
defœcatus, imponat panem sè sili
giat animi graves commotiones,
curas, solicitudines anxias. Mane a
bibat decoctum Melissæ & radicu
rei. Accipiatur autem herbæ pug

& radicum mundatarum duo, ac in cyatho juris gallinacei acris decoquatur, & hora una ante cibum ebibatur.

Bis in septimana, hora una ante cœnam de sequentibus pillulis novem accipiat, & cum cerevisia deglutiat;

℞. Aloes cum succo Endi. ter imbut. ℥ß. *Pillula.*
Rhabarb. electissimi pulver. & aqua Cinamomi aspersi ʒij.
Agarici recens trochiscati in oxymelite dissoluti ʒj.
Mastiches puverlis. ʒß.

Commisceantur omnia probe & pro una drachma reformentur pillulæ, nu. jx.

Hæ pillulæ moderate alvum movebunt, & sæpius repetitæ idem præstabunt, quod vacuans medicamentum forte.

Ubi ter istas pillulas sumpserit, abstineat abusu decocti Rad. cichorei & melissæ: loco que ejus sumat

Syrup. de succo betonic. ℥j. ß.
Extract. calami aromatici.
Galangæ an. ℈ß. Misce.

Quod si ventriculus esset debilior, interdum loco cerevisiæ vinum purum & maturum bibat, & ventriculum isto unguento inungat mane, cum lecto surgit, ac linteolo complicato stomachum tegat;

℞. Olei de Absinthio ʒij. *Oleum stomachale.*
Mastichini.
Nardini an. ʒß.
Mastiches pulverisat. ʒj.
Ol. Nucis Moschat. ʒß.

Medullæ cruris vituli ʒj.
Misce, fiat unguentum.

Scarificationes & appositiones
tularum non negligat, & si quide
& Autumno sanguinem mittere co
mittat, &c,

In catarrho, ad pedes in primis, ob c
stitutionem calidam, & crudoru
rum appetitum, pro sereniss
quadam Regina,

D. JOH. CRATONI

CONSILIVM LX

ET si non dubitamus, quin ab tissimis Medicis, omnia secund nem in curatione valetudinis se Reginæ sint facta, cum res ex sent cesserit: tamen cum jussi simus co que perscribere ea, quæ ad præc & curationem, si forte morbus re nobis idonea viderentur, submiss gessimus. Itaque excellentiss. Doct in bonam partem, cum amor omn

Calida constitutio cerebri catarrhosa.

citus, accipient. Nihil autem mitun nissima Regina catarrhis sit obno cerebri constitutio sit calida, & tan curbita, ut Hippocrates ait, ad se & humores trahat. Deinde in hoc major, quam esse debebat, crudor titus. Nihil hic de aëris & tota ratio vitæque subita mutatione, quæ per care non potest, dicemus. Rectiss

à Celso nostro est præceptum: paulatim assuescendum, cum aliquid mutare volumus: sed cum facta in fecta reddie queant, ne deinceps errata magna præsidia valetudinis evertant, cavendum, cumque verissima sit Hippocratis sententia: Turissimam Medicinam esse, optatam victus rationem, quam ad Celsus ita expressit inquiens: Optimum Medicamentum esse opportune cibum datum, ut serenissima Regina in universa victus ratione sit continens admonenda: & inprimis ab iis abstineat, quæ faciunt, ut non appetenter (quemadmodum præceptum Socratis est) appetamus. Abhorret serenissima Regina à medicamentis, neque immerito: Itaque ne medicamentis sit opus, abstinentiam, & tempestiva atque moderata exercitia adhibeat, ac omnia, quæ ad catarrhum faciunt, providentia accurata avertantur. Hæc vero præscribere excellentissimis Medicis non supervacaneum modo, verum plane ineptum est. Illud non reticendum, serenissimam Reginam licet levibus catarrhis interdum fuerit obnoxia, valetudine tamen minime adversa, usam esse, semel paulo gravius catarrho laborasse cum febricula meminimus, ac tum quoque materiam decubuisse in pedes, & exulcerationem consecutam: sed minime grave fuit malum. Superiori anno cum aeris constitutio quasi popularem morbum afferret, serenissima quoque Regina exanthemata habuit. Vixit deinde liberius, & crudis ad-

Paulatim assuescendum.

Victus ratio bona tutissima medicina.

modum prolixe eſt uſa. Itaque r
rum ſi in tanta humorum copia, na
ſi ad omnes partes, & in pedes ſeſ
ravit. Cavendum igitur, ſi pedes l
mus, nec corpus multitudine h
oneretur, atq; ideo cibo detrahatu
ercitiis aliquid addatur. De meml
quæ fluxionem ſuſcipiunt alterat
corroboratione, nihil quod mone
mentem venit, præter hoc, ſuſp
multa remedia topica, quod rep
fluxionem, in principio non videar
ac anodyna in varietate humorum
num diverſitate incerta. Ferendu
& tempus naturæ dandum. Th
uſum nondum arbitramur neceſſa
ſperamus abſtinentiam (quæ ut C
ſola ſine periculo medetur) & temp
fore optimum præcautionis præſid
bet Sereniſſima Regina domeſticu
plum, ſacratiſſimam Auguſtam n
quæ jam multis annis vinum non
Plura non debemus addere: ſi fort
cuationem corporis demum poſtul
moniti noſtram ſententiam (lice
neceſſarium eſſe videatur) pro
ſubjectionis debitæ libente
exponemus.

Reprimentia in principio fluxionum minus tuta, anodyna incerta. Therma.

In phthisi, à catarrho, pro Matrona quadam Nobili,

D. IOH. SIGISMUNDI

CONSILIVM LXXVIII.

Diligenter affectum, vir Nobilissime, conjugis tuæ, matronæ honestissimæ perpendimus; quatuor vero præcipue elegimus remedia, per octo dies continuanda.

I. Electuarium jucundum, pectus blande detergens, tussim mitigans & evacuans, quod quatuor dosibus biduo ante cœnam & prandium assumatur:

℞. Mannæ elect. ℥j. *Lenitivum.*
Flor. Cassiæ recent. extract.
Sacchari penidii an. ℥ß.
Succi liquirit. liquid. ʒiij.
Cum syrup. violar. q. s. f. Electuarium.

II. Eclegma expectorans subinde, cum libet, glycyrrhizæ baculo sensim delingendum.

℞. Trochisc. Bechic. rubeor. *Eclegma.*
albor. an. ʒiij.
Syrup. Iuiubin.
Succi glycyrrh. an. ℥j.
Misce.

III. Alterans, consumpto Electuario lenitivo, tribus matutinis in lecto calide ebibendum:

Digestiuũ. ℞. Syrup. de glycyrrhiza.
Iuiubini.
Mellis rosat. colat.
pe hyssopo n. ℥j.
Aq. Tussilaginis ℥iij.
Capillor. Veneris.
Betonicæ.
Scabiosæ an. ℥ij.
Misce.

III. Catarrhus cum magno impetu & ferocia pulmones & thoracem petat, bis de die Errhino sequenti divertendus:

Errhinon. ℞. Succi radic. Betæ ℥ß.
Aq. Majoran. ʒvj.
Misce.

Appendix.

Sed quia prædictis nihil proficiebamus ordinabamus sequentia:

℞. Juiubarum nu. xv.
Sebesten nu. vij.
Passular. ℥j. ß.
Capillorum Vener.
Tussilagin. an. j.
Sem. Myrtillorum ʒij.
Radic. Liquiritiæ ℥ß.
Caricarum pingu. nu. v.
Hordei integri p. j.
Flor. Borragin.
Buglossæ.
Nenuph. an. m. ß.
Sem. Papaver. albi.
nigri.
Maluæ.

Cytonc

Cytoneorum an. ℥ij.
Portulacæ ℥j.

Coque in f. q. aq. ad remanentiam ℔. j. & ℥iiij. colatura dulcoretur cum facchar. candi & penidii, ac depuretur, & f. potio clara. Huic decoctioni poteſt addi; Radic. ſymphyti, & ſemin. aniſi, & poteſt in ea etiam diſſolvi Conſeru. roſarum. Utatur hac mane poſt ſomnum, & veſperi itura cubitum:

℞. Rotularum diapenidii abſque camph. *Rotula.*
Diamarg. frigid.
Diatrag. frig. abſque camph. an ℥j.
Miſce.
Utatur quando libet.

℞. Sandarac. ℥j. *Pulvis ſyncipiti inſpergendus.*
Sem. Papaver.
Caryophyllor. an. ℨß.
Roſarum.
Balauſt. an. ℈ij.
Macis ℈j.

Miſce, fiat pulvis, utatur pro ſutura coronali; mane iterum abſtergatur.

℞. Nigellæ Roman. macerat. in aceto, & iterum exſiccat. *Nodulus ad odorandum pro exſiccatione catarrhi.*
Aniſi torrefact. an. ℥ij.

Miſcæ, & cum ſyndone f. Nodulus, odoretur ſæpe ad exſiccandum catarrhum.

℞. Maluæ. *Fomentum pro pedibus*
Betonicæ.
Artemiſiæ.
Abſinthii.

Rutæ an. m. ij.
Chamomel. m. j.
Incisa dentur in charta pro fomentatione pedum. Horum medicamentorum usu se paulo commodius habuit: tamen pro meliori curatione jussimus, ut porro uteretur etiam subscriptis, & primo quidem hoc bolo:

Bolus. ℞. Mannæ elect.
Flor. Cassiæ recenter extract.
Diacatholicon. an. ℥iij.
Cum saccharo, fiat Bolus.

Serum lactis caprini. Deinde accedat ad usum lactis caprini, inspergendo pro uno haustu sacchari candi, quantum capere potest tribus digitis. Lac sit recens mulctum, & bibatur calidum, quantitate boni haustus, non superdormiat, & vitetur omne vehemens exercitium. Mane jejuno ventriculo utatur tribus horis ante prandium, continuet per integram hebdomadam. Verum cum appetitum dejecerit, coacta fuit desistere.

Iisdem diebus mane utitur lacte, ante cœnam per horam utatur dimidio ex subscriptis morsulis:

Morsuli restaurantes. ℞. Pulp. caponis ℥vj.
Pinearum infusar. in aqua hyssopi.
Amygdalar. præparatar. an. ℥ß.
Specier elect. resumptivi cordi ʒj. ß.
Diapendii ʒj.
Passularum minorum bene purgata ʒij.
Conservæ rosarum ʒij.

Cinam

Cinamomi ʒß.
Sacchari q. s. dissolut. in aqua rosarum odorifera, fiant morsuli.

Plane usu horum restituta est. Quod si amplius necesse fuisset aliquid agere, suasissemus, ut quater alternis videlicet diebus uteretur balneo aq. dulcis, & pro lotione capitis ad exsiccandum catarrhum sequentibus herbis & radicibus:

℞. Rosarum rubear. m. ß. *Lotio capitu.*
Major. m. j.
Balaust. m. ß.
Radic. Asari ℥iij.
Agarici albiss. ℥j. ß.

Incid. grosso modo pro lixivio. Inungat deinde totum corpus sequenti oleo:

℞. Olei rosati amygdal. dulc.
Lactis vaccini an. ℥j.
Misce.

Item, utatur rotularum Diambr. descriptionis Cordonii. Vel:

℞. Sacch. candi.
Canar. an. ℥j. ß.
Misc. & cum succo caulium f. rotulæ.

In phthisi, ex retentis menstruis,

D. IOH. SIGISMUNDI

CONSILIVM LXXIX.

CAusam morbi pectoralis uxoris tuæ nullam aliam invenio, quam ex retentis men-

tis menstruis, & venis repletis, rupturam au reserationem venarum pulmonis; unde sanguis spumosissimus (Pathognomonicon affecti pulmonis signum) rejectus, & inde procul dubio abscessus exortus. Neque credo, catarrhum capitis acriorem hujus primum fuisse principium; quamvis nunc accessisse non negem.

Esset nunc sanguis revellendus, & detrahendus venæ sectione, clysteribus, frictionibus, vinculis, lotionibus pedum, si vires dejectæ, febris hectica, putrida, tabida concederent, quæ Medicis præsentibus dijudicanda. Commendo potionem mundificantem, detergentem, expectorantem, consolidantem, de die ter assumendam:

Potio detergens & consolidans pulmones.

♃. Herb. capillor. Veneris.
Hyssopi.
Betonicæ.
Plantagin. an. m. j.
Quatuor semin. frig. major an. ℨj.
Sem. fœniculi ℨiij. ß.
Anisi ℨij.
Plantagin. ℈ij.
Herodei mundi p. j.
Rad. liquiritiæ recent. ℨiij.
Ireos flor. ℨij.
Juiubarum.
Sebesten, recent. an. nu. xiij.
Passular. sine acillis ℥ij.
Flor. rosarum.
Maluæ hortensis an. p. j.
Croci integri linteo puro illigati ℨß.

Fi

Fiat horum omnium in aq. q. ſ. lege artis per noctem infuſio & decoctio, ad ℔. j. remanentiam. Incolatura fortiter expreſſa diſſoluat. ſyrup juiubat. de liquirit.

Mellis roſati colatur. vel ejus loco:

Syrup. de hyſſopo an. ℥j. ß.

Miſce.

Fiat potio delectabilis, aromatiſetur cum cinamomo elect. q. ſ.

Calide etiam ſequenti unguento pectorali inungatur:

Linimentum pro pectore.

℞. Ol. amygdal. dulc. recent. ℥iij.

Butyri recent. non ſaliti ℥ij.

Ping. gallinæ recent. ℨj. ß.

Olei roſati ℥ß.

Lactis mulieris puellam lactantis q. ſ. tam diu in mortario probe commiſceantur, donec fere linimenti formam referant. Unguento vero infrig. Gal. mane & veſperi ſpina illinatur.

Unguentum ad ſpinam.

Rotulæ corroborantes de die ſæpius ſub lingua retentæ colliqueſcant & defluant:

Rotula.

℞. Gummi Arabici clari.

Succi liquirit. non aduſti.

Tragacanthi albiſſimi an. ℥ß.

Sem. citonior. excort.

Boli armeni an. ℈j.

Thuris albiſſ. ℈j. ß.

Cum ſyrup. de liquiritia, fiant Trochiſci bechici.

Ratione putridæ febris & acutorum humorum octavo quoq; die lenitivum è Manna, flor. Caſſiæ, Diapruni ſolut. aut Diacatholicon non improbatur.

Per

Per octiduum continuato ita decocto [illegible] unguento Eclegma sequens quantitate fa[illegible] bæ sæpius similiter sensim, per octiduum i[illegible] ore tabescat, & consumatur:

Eclegma. ℞ Conser. rosarum recent. ℥j.
Looch de pulmon. vulp. ℈j.
Rotul. manus Christi per lati ℥j.
Diapenidii ʒvj.
Boli armeni præparat. ℈j.
Diacodii ℥ß.

Cum melle rosat. colat. fiat mixtura i[illegible] forma liquida. Sternon vero linteo calid[illegible] foveatur imbuto sequenti oleo:

Oleum pro pectoris illinitione. ℞. Olei Amygdalarum dulc. recent. ʒvj
Chamomel ℥ß.
Myrtini ʒiij.
Misce, fiat oleum.

Catarrhus Errhino divertendus. Pulvere etiam suturæ coronali insperso r[illegible] trahendus & exsiccandus:

Pulvis catarrhos exsiccans. ℞. Pulver. caryophyllor.
Sandaracæ an. ℈ij.
Macis.
Spodii.
Rosarum.
Balaustior. an. ℈j.
Misce, fiat pulvis.

Nodulus etiam è nigella vera præparetu[illegible] naribus adhibendus: Imo nec sinapismus si necessitas urgeat, omittendus. Si deglu[illegible] titio difficilis & laboriosa:

Gargarismus. ℞. Herb. Prunell. cum flor. m. j. ß.
Flor. Rosarum.

Mal[illegible]

Meluæ hortensis.
Tormentillæ an, m. ß.
Misce.
Et fiat decoctio in aqua pluviali ad ℔. ß.
Adde mellis rosati colat. ℥j. ß.
Syrup. Juiubar. ℥ß.
Misce, fiat gargarismus.

Cibus sit optimi nutrimenti, confectio etiam amygdalarum dulc. & pinearum: Item morsuli restaurativi è pulpa perdicum commendantur.

A cibo ventriculus semper cydoneato, Conserva. rosarum, Coriand. præparat. aut pyro asso, saccharo candi asperso obsignetur.

In anhelitus difficultate, capitis destillatione & raucedine,

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIVM LXXX.

AFfectus, de quibus in præsentia Illustrissima fœmina conqueritur, tres potissimum esse videntur, anhelitus difficultas, capitis destillatio, & raucedo. Cum enim altiora loca ascendere & descendere incipit, statim anhelandi difficultas oboritur. Raucedo autem cum clare auribus percipiatur, aliis signis non indiget. Destillatio vero ex eo clara deprehenditur, quoniam assidue ferme materia quædam pituitosa, insipida,

crassa & lenta per sputum excernitur: Quæ cum non bonum odorem redoleat, ut ipsa refert, argumentũ est aliquam etiam contrahere putredinem, unde omni cum diligentia horum affectuum causæ sunt indagandæ, ut illis inventis indicationes ex usu hauriantur, materiæque remediorum inveniantur. Dubium non est, anhelitus difficultatem, vocis raucedinem, & materiæ illius pituitosæ excretionem esse partus destillationis. Nam ut à raucedine exordiamur, materia illa pituitosa, descendens ad instrumenta vocis Glottiden ac Epiglottiden irrigans, est in causa, ut vox rauca evadat. Decumbens vero ad pulmonis asperas arterias, ac ibi aliquam moram trahens à calore cordis & pulmonum, nec non ab illa mora & crassitiem & putredinem quandam contrahere videtur. Cujus putredinis signum est, quoniam Illustrissima patiens, dum hanc materiam excernit, insuavem quenpam odorem in ore persentit. Ad quod accedit, quod quamvis non sit exactum pus ad puris tamen conditiones & naturam proxime accedere videtur. Hæc itaque materia ob sui copiam bronchia pulmonis aliquo modo obstruens, est in causa, ut illa respirandi difficultas oboriatur. Generatur autem hæc pituitosa materia in ipso capite, læsa coctione ipsius, quæ quidem actio læditur, labefactata facultate alteratrice, tum ob intemperiem humidam; quoniam in activis qualitatibus nullus est recessus à naturali statu, quod si caput aliquo modo

Raucedo.

Causa anhelitus difficilioris.

Temperamentum cerebri calidum.

modo calidum esse videtur, illa caliditas est naturalis, & ipsiusmet capitis, nativa temperies; tum etiam ob errorem externum, ratione nempe objecti, id est, pravi alimenti, in quod agit capitis alteratrix. Quod quidem alimentum ex eo gignitur pravum, quia ut nobis relatum est, hæc Illustrissima fœmina assidue fere prava vivendi ratione utitur. Cujus ratone etiam aliquando fit, ut aliquæ cruditates in ventriculo generentur, à quibus flatus elevari, & à ventriculo erumpere, ut plurimum solent. Quæ cum ita se habeant, ad illud omne studiũ nostrum est convertendum, ut caput humidum exsiccetur; pituita, cum præter naturam moveatur, & proinde præceps ruat ad fauces & pulmones, est intercipienda, derivanda, repellenda, & cum bronchia occupet, elidenda, dissipanda, ac penitus exstirpanda. Virtus vero horum viscerum & tonus, una cum virtute totius est conservanda; habita tamen prius de toto providentia. Quibus satisfacere, non est quidem impossibile, est tamen ad summum difficile. Nam si consideramus vehementiam ratione dignitatis, eam satis insignem esse reperiemus. Caput enim quod est membrum principalissimum, læditur, læduntur instrumenta vocis, offenduntur pulmones, quorum actio causa vitæ est summe necessaria. Si autem consideremus vehementiam ratione propriæ essentiæ, eam quoque satis intensam invenimus, siquidem excernitur materia, longe recedens à naturali

Indicationes.

Prognosticon.

naturali statu; Expuit enim materiam pitu tosam, insipidam, frigidam, crassam, visc dam, & quod peius est, aliquando semipu tridam. Quam vehementiam capitis δυσ κρασία, jam jam in habitum conversa, au gere videtur. Duobus enim ab hinc anni ab hac capitis destillatione sese infestari re fert, quamvis unus tantum sit elapsus annus ex quo hæc materia & pravam qualitatem & crassitiem contrahere incepit. Cæterum de hoc casu omnino non est desperandum postquam virtus secundum quantitatem & qualitatem satis robusta existit. Est enim Illustrissima fœmina in juvenili ætate consti tuta, satisque bono corporis habitu prædi ta, nec ullum adhuc generosum præsidium est experta. His ergo hunc in modum constitutis, alacri animo ad præsidiorum materias deveniendum. In dubium ve

Vena sectio. vocatur, an sanguis evacuari debeat, necne. Cum menses in hac Matrona Illustri secun dum debitam quantitatem & consuetum or dinem fluant, nullo modo sanguis in ho corpore exuberare videtur, ut hac ration ab omni sanguinis missione sit abstinen dum.

Veruntamen si consideremus mensi medietatem, quod sane tempus ab ha consueta vacuatione procul abest, facilim unicuique apparebit, tunc aliquam copiam sanguinis redundare, unde & merito huju & etiam, quia tunc sanguis habet rationem causæ, sine qua non possumus tuto uti me

dic

dicamentis calorificis, quæ necessario in hoc casu sunt usurpanda, propterea suademus, ut sanguis evacuetur, secta vena communi dextri cubiti, in moderata tamen quantitate. Quantum vero ad fonticulos necessarium esset, non solum cauterium in sutura coronali excitare, sed etiam setaceum in occipitio; sed quoniam hæc speciem & pulchritudinem defœdare soleant, & propterea, cum hæc fœminis præter cætera charissima sint, ab hoc genere remediorum valde abhorrere solent, propterea suademus, ut in utroque brachio, vel saltem in uno fonticulus fiat. Nam si ullum est præsidium, cujus ratione hanc *δυσκρασίαν*, & capitis destillationem auferri posse speramus, hoc unicum existit, ut hac ratione huic Illustrissimæ fœminæ sit maxime persuadendum: Imo, si fieri potest, etiam cogenda, ut hunc unicum saltem fonticulum admittat. *Cauterium setaceum.*

Quod ad pharmaciam, leniatur alvus cum melle rosarum solut. vel cum cassia, præparentur humores cum decocto ex herbis non calefacientibus, sed potius temperatis, ut verbi gratia, cum decocto ex farfar. beton. Quin imo ascendendum est etiam ad cichoreum. Præparatis humoribus expurgentur deinde cum agarico & rhabarbaro, quibus addatur mel rosarum solut. vel etiam syrup. rosar. solut. Hac peracta purgatione, iterum præparentur humores, ac denuo expurgentur. In hac autem secunda purgatione ratione capitis probantur pillulæ co- *Curatio.*

chiæ, cum portione mastichinarum permix-tæ.

Cæterum, quia omnia æstuare incipiunt, poterit Excellentissimus Medicus aliquem diem observare aliis tepidiorem, vel ob pluviam, vel etiam ob aliam causam, & tunc prædictas pillulas exhibere, quarum caliditas, ut magis atque magis corrigatur, illis assumptis statim poterit aliquod apozema propinare, ut esset serum lactis optime depuratum, & ut caput melius & exactius mundetur, expurgari debet errhinis illis ab Excellentissimo viro propositis. Quod si capitis destillatio perseveraret, probatur Lambitivum, paratum ex Looch de pulmone vulpis, cum sirupo de liquiritia, cum syrupo de farfar. de betonic. addita etiam manna. Ut autem expurgetur materia in pulmonibus existens. Probatur sulphur cum cera ad ignem, donec rubeat præparatum, & cum ovo recenti exhibitum. Ratione vero faucium & raucedinis, hortamur, ut sub lingua & in fauces imponatur oxymel præparatum cum pulvere ex scabiosa, ex betonica, cornu cerui, & urgente necessitate, cum bolo armeno pulverisato. Non esset autem præter rationem ad intercipiendam materiam illam pituitosam, quæ assidue in pulmones præcipitatur, si in ore, quando it dormitum, Theriacam recentem, vel Diacodion detineret.

Sulphuris cum cera præparatio.

Theriaca. Diacodion.

Cæterum ante omnia, ut illa humida capitis temperatura aboleatur, probatur stillicidium per plures dies, quousque scilicet aderit præsentia indicantis, nihilque prohibebit

Stillicidium.

bit, ſupra ſuturam coronalem paratum ex aqua noſtra Latrenſi; & quia capitis temperies eſt conſervanda, temporibus calidioribus parandum erit, cum aqua Latrenſe, & aqua Tegulæ permixta, imo urgente æſtu, cum ſola aqua Tegulæ. Probatur præterea, ut ſtatim à ſtillicidio capiti exſiccato, ſupra ſuturam prædictam ceratum de betonica, vel aliud aliquod ſimile imponatur. Et quoniam non ſperamus, hanc Illuſtriſſimā fœminam hac unica medicatione tot tantisq; malis liberari poſſe ex toto, ob temporis anguſtias, tum quia ob purgationem, repurgationem, & ſtillicidium præſens hæc curatio ſatis longa eſt futura, tum etiam, quia jamjam æſtus adſunt, ut decoctū ligni & aliorum propinare non liceat: (virtus enim & æſtum, & medicamenti vires eodem tempore ſuſtinere non poſſet, imo ob utramq; cauſam nimis diſſolveretur.) Propterea adventante autumno ſuademus, ſi ab his malis liberari cupit, ut denuo purgetur, repurgetur, & decoctū chinæ, ſalſæ, & ligni per aliquot dies aſſumat. Nam tunc vires, cum æſtus non ita vigebunt, imo er temperatus exiſtat, melius horum alexipharmacorum facultates tolerare poterunt. His omnibus addenda eſt compar, & diligens vivendi ratio, quæ quoniam Excellentiſſimo viro eſt perſpecta, conſulto prætermittimus,

&c.

In raucedine à catarrho, pro quadam Nobili Matrona,

D. IOH. NÆVII

CONSILIVM LXXXI.

Eccoprotico alvus emolliatur:

Bolus. ℞. Caſſiæ noviter tract.
Electuar. lenitivi an. ℥iiij.
Diaphœnicon. ℥ß.
Miſce, & cum ſaccharo, fiat Bolus.

Concoquatur, exſiccetur, intercipiatur, & expectoretur dein materia ſequenti digeſtivo & Rotulis:

℞. Syrup. Iuiubini ℥vj.
Digeſtivum Violarum.
de Hyſſopo.
Oxymel. ſimplic. an. ℥ß.
Aq. Capillor. Veneris.
Violarum.
Scabioſæ an. ℥ij.
Sperm. ceti ℈ß.
Miſce, fiat hauſtus.

Rotula. ℞. Specier. Diarrhod. abbat.
Diacinamom.
Pliriſarc. an. ʒj. ß.
Sacchari albiſſimi in aqua fœniculi diſſoluti ℥iij. ß. fiant rotulæ.

His uſa eſt Dreſdæ: Redeunti vero domum ſubſcripta ordinata fuere:

I. Repetatur digeſtivum ordinatum quod raucedinem appi ime mitigabit:

℞. Syru

℞.Syrup. Capillor. Veneris ℥ij.
de liquirit. ℥j.
Spermatis ceti ℈j.
Aq. fœniculi ℥vj.
Misce pro duabus matutinis potionibus.

Digestivum ad raucidinem.

II. Assumat sequentes pillulas, horis quinque ante prandium:

℞.Pillul. de Agar. Mesue.
Cochiarum.
Aurearum an. ℈j.
Diagridii g. j.

Pillulæ.

Misce, & cum aq. betonicæ formentur pillulæ nu. xxj. Iusculum pisorum prandium antecedat ablutionis gratia.

III. Eclegma deinde sensim lambitione per arteriam in thoracem instilletur:

℞.Looch sani & experti ℥ij.
de Pino ℥j.
Spermatis ceti ʒß.
Cum syrup. de liquiritia q. s. fiat Electuarium liquidum.

Eclegma.

IV. Substituantur denique Trochisci sublinguales:

℞.Spec. Diatrag. frigid. ʒij.
Diapapaver. ʒj.
Cum syrup. violarum fiat massa, ex qua formentur pillulæ ad formam Bechicarum. Hæc cum DEO raucedinem penitus abigent.

Trochisci sublinguales.

In extenuatione corporis, cum tussi, & tumore pedum, ex multis praecedentibus affectibus, diuturna febre, ictero, & matricis imbecillitate, pro Illustri quadam Matrona,

D. JOH. CRATONIS

CONSILIVM LXXXII.

EX iis, quæ mihi prolixe & diligenter relata sunt, colligo Nobilissimam Dominam, quæ non longe á quadragesimo anno abest, & mediocris constitutionis corporis fuit, ad hydropem inclinatam esse. Præcesserunt autem hanc affectionem, videlicet, aquosæ materiæ ad pedes defluxionem, alii affectus, tussis diuturna, febres, icterus, etiam matricis imbecillitas cum, bis abortiuerit, nec ordinate menses fluxerint, & sinistri hypochondrii malum, de quo nondum satis explorate possum judicare.

Tussis. Quod ad tussim attinet, manifestum indicium est pulmones, atque pectus affici, sive materia in pulmonibus contenta, atque collecta in pectore, sive, delabente. Duravit autem tussis illa multis annis, unde colligo vel pertinax esse malum in pectore, vel diuturnum catarrhum. De hoc igitur initio respondendum erit, sit ne malum in ipso pectore, an vero à catarrho descendente. Cæterum quod febris atque icterus est consecutu

secutus, non est mirum, cum haud dubie cruditates & obstructiones sint ortæ, ac bilis aucta, propter frequentem usum dulcium, quæ in morbis pectoralibus à Medicis adhiberi solent. Ac audio plane pro phthisica nobilissimam Dominam habitam, cum tamen deinceps decocto quodam è cineribus Juniperi, & passulis sit restituta, corporis nutrimentum sumpserit, bis conceperit, abortiuerit tamen fere propter uteri imbecillitatem, siue tussim, aut alias causas externas, de quibus tamen necesse est inquirere, cum uterum non recte affectum esse, menses decolores, nec ordinate fluentes ostendant. De præsenti autem affectione, videlicet, extenuatione corporis, cum tussi & tumore pedum dicamus, & symptomata ista ad suas causas referamus, necesse est. Primum hæc considerare oporteret, an extenuatio illa sit à febricula aliqua hectica, vel affectione pulmonis, qua concitatur tussis: An vero, quod refrigerato hepate non generatur bonus sanguis, & ita corpus utili & necessario nutrimento destituatur. Sane cum diutius illa tussis duret, non dubito, quin aliqua adsit febris habitualis, eaque à prandio assumpto cibo intemperiem calidam prodat. Itaque de ea, ut certior fiam, necesse est: Nam si adesset, significandum quomodo spiret, an facies sumpto pro cibo rubicundior, pulsus citatior reddatur: hæc à Medico diligenter sunt attendenda, si nulla febris adsit, de catarrho, ut admoneat, necesse est. Item de sputaminibus ac

Adulcibus bilis augetur.

Extenuatio cum tussi.

Signa hectica.

remediis, quæ vel conferre visa sunt, vel obesse: Nam ne medicamenta illa, quæ ratione tussis adhibentur, hepati noceant, & frigiditatem atque obstructionem augeant, ac majus periculum hydropis adferant, etiam atque etiam cogitandum. Vidi enim, atq; ipse observavi, quosdam in longis morbis pectoralibus propter usum dulcium factos hydropicos, obstructo & refrigerato deinceps hepate: Ac valde vereor, ne in Nobilissima Domina idem evenerit. Quibus etiam medicamentis purgantibus sit Nobilissima Domina usa, ut sciam, necesse est. Si tussis illa consequatur hydropem, pessimum indicium esse monuerunt Oribasius & Hippoc. noster 34. Aphoris. 6. cum inquit: *Aqua intercute laborantibus tussis superveniens malum*: sed cum tussis præcesserit, nullam ex eo malum prognosticum potest desumi. Itaque ne deteriora consequantur, primum optima victus ratione præcavendum: deinde ut intemperies in pectore, quæ haud dubie est diuturna, corrigatur, & hepar corroboretur. Quod victus rationem attinet, hanc optimi sue oportere esse; cum nec appetat, nec nutritur bene omnes Medici intelligunt. Non possum in ista festinatione multa perscribere, aut singula recitare; tus consummatum vel ut vocant, caponis contusum: Item caro perdicum & attagenis, optima sunt. Item, amygdalata cum pineis & pistaceis item ex nucibus facta, panatella (ut appellan

Usus dulcium quam noxius.

Tussis post hydropem malum indicium.

Diæta.

Ius caponis consummatum.

lant) ex optimo jure capi cum saccharo. Vitet piscas omnes, carnes duriores, lacticinia, in sartagine frixa, multum salsa, vel aromatibus condita, item nimis pinguia & acetosa. Simplicissimo cibo utatur, & cum nec appetat, nec concoquat bene, sæpius, hoc est, ter vel quater in die comedat. Vinum suave & leve concedo. Verum si febris adesset, mallem serum lactis caprini, in quod parum cinamomi contusi in lineo panniculo imponatur, bibere: Ac plurimum prodesse inchoante hydrope serum lactis, cum urinam moveat, cognovi; ad pectus quoque non parum faceret, & catarrho: cum minus sit fumosum, quam vinum, prodesset. Mane autem ad utramque affectionem tam pectoris, quam jecoris nihil convenientius raparum decocto, quod fit hoc modo: Incidantur rapæ mundatæ ab exteriori cortice, decoquantur in aqua pura, ubi semel ebulierint, primum decoctum abiiciatur, & alia aqua affundatur, & decoquantur diligenter; tandem succus exprimatur, & addatur parum butyri recentis, a[c] bibat bonum haustum. Adderem saccharum candidum ratione pectoris; sed aliarum partium habenda quoque est ratio: poterit tamen parum sine ulla noxa adiici. Post assumptum decoctum inungatur ventriculus & hypochondria hoc unguento:

Serum lactis.

Decoctum raparum.

℞. Olei amygdalar. ducium recenter expressi ℥j. ß.
Medullæ cruris vituli ℥j.

Vnguentum ad ventriculum & hypochondria.

Per octiduum continuato ita decocto & unguento Eclegma sequens quantitate fabæ sæpius similiter sensim, per octiduum in ore tabescat, & consumatur:

Eclegma. ℞. Conser. rosarum recent. ℥j.
Looch de pulmon. vulp. ℈j.
Rotul. manus Christi per lati ℥j.
Diapenidii ʒvj.
Boli armeni præparat. ℈j.
Diacodii ℥ß.

Cum melle rosat. colat. fiat mixtura in forma liquida. Sternon vero linteo calido foveatur imbuto sequenti oleo:

Oleum pro pectoris illinitione. ℞. Olei Amygdalarum dulc. recent. ʒvj
Chamomel ℥ß.
Myrtini ʒiij.
Misce, fiat oleum.

Catarrhus Errhino divertendus. Pulvere etiam suturæ coronali insperso retrahendus & exsiccandus:

Pulvis catarrhos exsiccans. ℞. Pulver. caryophyllor.
Sandaracæ an. ℈ij.
Macis.
Spodii.
Rosarum.
Balaustior. an. ℈j.
Misce, fiat pulvis.

Nodulus etiam è nigella vera præparetur naribus adhibendus: Imo nec sinapismus si necessitas urgeat, omittendus. Si deglutitio difficilis & laboriosa:

Gargarismus. ℞. Herb. Prunell. cum flor. m. j. ß.
Flor. Rosarum.

Mal

Meluæ hortensis.
Tormentillæ an, m. ß.
Misce.
Et fiat decoctio in aqua pluviali ad ℔. ß.
Adde mellis rosati colat. ℥j. ß.
Syrup. Juiubar. ℥ß.
Misce, fiat gargarismus.

Cibus sit optimi nutrimenti, confectio etiam amygdalarum dulc. & pinearum; Item morsuli restaurativi è pulpa perdicum commendantur.

A cibo ventriculus semper cydoneato, Conserv. rosarum, Coriand. præparat. aut pyro asso, sacchara candi alperso obsignetur.

In anhelitus difficultate, capitis destillatione & raucedine,

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIVM LXXX.

AFfectus, de quibus in præsentia Illustrissima fœmina conqueritur, tres potissimum esse videntur, anhelitus difficultas, capitis destillatio, & raucedo. Cum enim altiora loca ascendere & descendere incipit, statim anhelandi difficultas oboritur. Raucedo autem cum clare auribus percipiatur, aliis signis non indiget. Destillatio vero ex eo clara deprehenditur, quoniam assidue ferme materia quædam pituitosa, insipida,

crassa & lenta per sputum excernitur: Quæ cum non bonum odorem redoleat, ut ipsa refert, argumentũ est aliquam etiam contrahere putredinem, unde omni cum diligentia horum affectuum causæ sunt indagandæ, ut illis inventis indicationes ex usu hauriantur, materiæque remediorum inveniantur. Dubium non est, anhelitus difficultatem, vocis raucedinem, & materiæ illius pituitosæ excretionem esse partus destillationis. Nam ut à raucedine exordiamur, materia illa pituitosa, descendens ad instrumenta vocis Glottiden ac Epiglottiden irrigans, est in causa, ut vox rauca evadat. Decumbens vero ad pulmonis asperas arterias, ac ibi aliquam moram trahens à calore cordis & pulmonum, nec non ab illa mora & crassitiem & putredinem quandam contrahere videtur. Cujus putredinis signum est, quoniam Illustrissima patiens, dum hanc materiam excernit, insuavem quenpam odorem in ore persentit. Ad quod accedit, quod quamvis non sit exactum pus ad puris tamen conditiones & naturam proxime accedere videtur. Hæc itaque materia ob sui copiam bronchia pulmonis aliquo modo obstruens, est in causa, ut illa respirandi difficultas oboriatur. Generatur autem hæc pituitosa materia in ipso capite, læsa coctione ipsius, quæ quidem actio læditur, labefactata facultate alteratrice, tum ob intemperiem humidam; quoniam in activis qualitatibus nullus est recessus à naturali statu, quod si caput aliquo modo

Raucedo.

Causa anhelitus difficilioris.

Temperamentum cerebri calidum.

modo calidum esse videtur, illa caliditas est naturalis, & ipsiusmet capitis, nativa temperies; tum etiam ob errorem externum, ratione nempe objecti, id est, pravi alimenti, in quod agit capitis alteratrix. Quod quidem alimentum ex eo gignitur pravum, quia ut nobis relatum est, hæc Illustrissima fœmina assidue fere prava vivendi ratione utitur. Cujus ratone etiam aliquando fit, ut aliquæ cruditates in ventriculo generentur, à quibus flatus elevari, & à ventriculo erumpere, ut plurimum solent. Quæ cum ita se habeant, ad illud omne studiũ nostrum est convertendum, ut caput humidum exsiccetur; pituita, cum præter naturam moveatur, & proinde præceps ruat ad fauces & pulmones, est intercipienda, derivanda, repellenda, & cum bronchia occupet, elidenda, dissipanda, ac penitus ex stirpanda. Virtus vero horum viscerum & tonus, una cum virtute totius est conseruanda; habita tamen prius de toto providentia. Quibus satisfacere, non est quidem impossibile, est tamen ad summum difficile. Nam si consideramus vehementiam ratione dignitatis, eam satis insignem esse reperiemus. Caput enim quod est membrum principalissimum, læditur, læduntur instrumenta vocis, offenduntur pulmones, quorum actio causa vitæ est summe necessaria. Si autem consideremus vehementiam ratione propriæ essentiæ, eam quoque satis intensam invenimus, siquidem excernitur materia, longe recedens à naturali

Indicationes.

Prognosticon.

naturali ſtatu; Expuit enim materiam pitui-tosam, inſipidam, frigidam, craſſam, viſcidam, & quod peius eſt, aliquando ſemiputridam. Quam vehementiam capitis δυσκρασία, jam jam in habitum converſa, augere videtur. Duobus enim ab hinc anni ab hac capitis deſtillatione ſeſe infeſtari refert, quamvis unus tantum ſit elapſus annus ex quo hæc materia & pravam qualitatem & craſſitiem contrahere incepit. Cæterum de hoc caſu omnino non eſt deſperandum poſtquam virtus ſecundum quantitatem & qualitatem ſatis robuſta exiſtit. Eſt enim Illuſtriſſima fœmina in juvenili ætate conſtituta, ſatisque bono corporis habitu prædita, nec ullum adhuc generoſum præſidium eſt experta. His ergo hunc in modum conſtitutis, alacri animo ad præſidiorum materias deveniendum. In dubium vero

Vena ſectio. vocatur, an ſanguis evacuari debeat, necne Cum menſes in hac Matrona Illuſtri ſecundum debitam quantitatem & conſuetum ordinem fluant, nullo modo ſanguis in ho corpore exuberare videtur, ut hac ration ab omni ſanguinis miſſione ſit abſtinendum.

Veruntamen ſi conſideremus menſi medietatem, quod ſane tempus ab ha conſueta vacuatione procul abeſt, facilim unicuique apparebit, tunc aliquam copiam ſanguinis redundare, unde & merito huju & etiam, quia tunc ſauguis habet rationem cauſæ, ſine qua non poſſumus tuto uti me dic

dicamentis calorificis, quæ necessario in hoc casu sunt usurpanda, propterea suademus, ut sanguis evacuetur, secta vena communi dextri cubiti, in moderata tamen quantitate. Quantum vero ad fonticulos necessarium esset, non solum cauterium in sutura coronali excitare, sed etiam setaceum in occipitio; sed quoniam hæc speciem & pulchritudinem defœdare soleant, & propterea, cum hæc fœminis præter cætera charissima sint, ab hoc genere remediorum valde abhorrere solent, propterea suademus, ut in utroque brachio, vel saltem in uno fonticulus fiat. Nam si ullum est præsidium, cujus ratione hanc δυσκρασίαν, & capitis destillationem auferri posse speramus, hoc unicum existit, ut hac ratione huic Illustrissimæ fœminæ sit maxime persuadendum: Imo, si fieri potest, etiam cogenda, ut hunc unicum saltem fonticulum admittat. *Cauterium setaceum.*

Quod ad pharmaciam, leniatur alvus cum melle rosarum solut. vel cum cassia, præparentur humores cum decocto ex herbis non calefacientibus, sed potius temperatis, ut verbi gratia, cum decocto ex farfar. beton. Quin imo ascendendum est etiam ad cichoreum. Præparatis humoribus expurgentur deinde cum agarico & rhabarbaro, quibus addatur mel rosarum solut. vel etiam syrup. rosar. solut. Hac peracta purgatione, iterum præparentur humores, ac denuo expurgentur. In hac autem secunda purgatione ratione capitis probantur pillulæ co- *Curatio.*

chiæ, cum portione mastichinarum permi-
tæ.

Cæterum, quia omnia æstuare incipi-
unt, poterit Excellentissimus Medicus al-
quem diem observare aliis tepidiorem, ve
ob pluviam, vel etiam ob aliam causam, &
tunc prædictas pillulas exhibere, quarum
caliditas, ut magis atque magis corrigatur
illis assumptis statim poterit aliquod apoze-
ma propinare, ut esset serum lactis optime
depuratum, & ut caput melius & exactiu
mundetur, expurgari debet errhinis illis al
Excellentissimo viro propositis. Quod si ca-
pitis destillatio perseveraret, probatur Lam-
bitivum, paratum ex Looch de pulmone vul-
pis, cum sprupo de liquiritia, cum syrupo de
farfar. de betonic. addita etiam manna. U
autem expurgetur materia in pulmonibu
existens. Probatur sulphur cum cera ad
ignem, donec rubeat præparatum, & cum o-
Sulphuris cum cera præparatio. vo recenti exhibitum. Ratione vero fauci-
um & raucedinis, hortamur, ut sub lingua
& in fauces imponatur oxymel præparatum
cum pulvere ex scabiosa, ex betonica, corni
cervi, & urgente necessitate, cum bolo arme-
no pulverisato. Non esset autem præter ra-
tionem ad intercipiendam materiam illam
pituitosam, quæ assidue in pulmones præci-
Theriaca. Diacodion. pitatur, si in ore, quando it dormitum, The-
riacam recentem, vel Diacodion detineret.

Cæterum ante omnia, ut illa humida capi-
tis temperatura aboleatur, probatur stillici-
Stillicidium. dium per plures dies, quousque scilicet ade-
rit præsentia indicantis, nihilque prohibe-
bit

bit, supra suturam coronalem paratum ex aqua nostra Latrensi: & quia capitis temperies est conservanda, temporibus calidioribus parandum erit, cum aqua Latrense, & aqua Tegulæ permixta, imo urgente æstu, cum sola aqua Tegulæ. Probatur præterea, ut statim à stillicidio capiti exsiccato, supra suturam prædictam ceratum de betonica, vel aliud aliquod simile imponatur. Et quoniam non speramus, hanc Illustrissimã fœminam hac unica medicatione tot tantisq; malis liberari posse ex toto, ob temporis angustias, tum quia ob purgationem, repurgationem, & stillicidium præsens hæc curatio satis longa est futura, tum etiam, quia jamjam æstus adsunt, ut decoctũ ligni & aliorum propinare non liceat: (virtus enim & æstum, & medicamenti vires eodem tempore sustinere non posset, imo ob utramq; causam nimis dissolveretur.) Propterea adventante autumno suademus, si ab his malis liberari cupit, ut denuo purgetur, repurgetur, & decoctũ chinæ, salsæ, & ligni per aliquot dies assumat. Nam tunc vires, cum æstus non ita vigebunt, imo per temperatus existat, melius horum alexipharmacorum facultates tolerare poterunt. His omnibus addenda est compar, & diligens vivendi ratio, quæ quoniam Excellentissimo viro est perspecta, consulto prætermittimus,

&c.

In raucedine à catarrho, pro quadam Nob[ili]
Matrona,

D. IOH. NÆVII

CONSILIVM LXXXI.

Eccoprotico alvus emolliatur:

Bolus. ℞.Cassiæ noviter tract.
Electuar. lenitivi an.℥iiij.
Diaphœnicon. ℥ß.
Misce, & cum saccharo, fiat Bolus.

Concoquatur, exsiccetur, intercipiatur, [&]
expectoretur dein materia sequenti digest[i]-
vo & Rotulis:

Digestivum ℞.Syrup. Iuiubini ℥vj.
Violarum.
de Hyssopo.
Oxymel. simplic. an.℥ß.
Aq. Capillor. Veneris.
Violarum.
Scabiosæ an. ℥ij.
Sperm. ceti ℈ß.
Misce, fiat haustus.

Rotula. ℞.Specier. Diarrhod. abbat.
Diacinamom.
Plirisarc. an.℥j.ß.
Sacchari albissimi in aqua fœniculi d[is]-
soluti ℥iij. ß. fiant rotulæ.

His usa est Dresdæ: Redeunti vero d[o]-
mum subscripta ordinata fuere:

I. Repetatur digestivum ordinatum
quod raucedinem appi ime mitigabit:

℞.Syru

℞.Syrup. Capillor. Veneris ℥ij.
de liquirit. ℥j.
Spermatis ceti ℈j.
Aq. fœniculi ℥vj.
Misce pro duabus matutinis potionibus.

Digestivum ad raucidinem.

II. Assumat sequentes pillulas, horis quinque ante prandium:

℞.Pillul. de Agar. Mesue.
Cochiarum.
Aurearum an. ℈j.
Diagridii g. j.

Pillulæ.

Misce, & cum aq. betonicæ formentur pillulæ nu. xxj. Iusculum pisorum prandium antecedat ablutionis gratia.

III. Eclegma deinde sensim lambitione per arteriam in thoracem instilletur:

℞.Looch sani & experti ℥ij.
de Pino ℥j.
Spermatis ceti ʒß.
Cum syrup. de liquiritia q. s. fiat Electuarium liquidum.

Eclegma.

IV. Substituantur denique Trochisci sublinguales:

℞.Spec. Diatrag. frigid. ʒij.
Diapapaver. ʒj.
Cum syrup. violarum fiat massa, ex qua formentur pillulæ ad formam Bechicarum. Hæc cum DEO raucedinem penitus abigent.

Trochisci sublinguales.

In extenuatione corporis, cum tussi, & tumore pedum, ex multis praecedentibus affectibus, diuturna febre, ictero, & matricis imbecillitate, pro Illustri quadam Matrona,

D. JOH. CRATONIS

CONSILIVM LXXXII.

EX iis, quæ mihi prolixe & diligenter relata sunt, colligo Nobilissimam Dominam, quæ non longe á quadragesimo anno abest, & mediocris constitutionis corporis fuit, ad hydropem inclinatam esse. Præcesserunt autem hanc affectionem, videlicet, aquosæ materiæ ad pedes defluxionem, alii affectus, tussis diuturna, febres, icterus, etiam matricis imbecillitas cum, bis abortiuerit, nec ordinate menses fluxerint, & sinistri hypochondrii malum, de quo nondum satis explorate possum judicare.

Tussis. Quod ad tussim attinet, manifestum indicium est pulmones, atque pectus affici, sive materia in pulmonibus contenta, atque collecta in pectore, sive delabente. Duravit autem tussis illa multis annis, unde colligo vel pertinax esse malum in pectore, vel diuturnum catarrhum. De hoc igitur initio respondendum erit, sit ne malum in ipso pectore, an vero à catarrho descendente. Cæterum quod febris atque icterus est consecutus

ecutus, non est mirum, cum haud dubie cruditates & obstructiones sint ortæ, ac bilis aucta, propter frequentem usum dulcium, quæ in morbis pectoralibus à Medicis adhiberi solent. Ac audio plane pro phthisica nobilissimam Dominam habitam, cum tamen deinceps decocto quodam è cineribus Juniperi, & passulis sit restituta, corporis nutrimentum sumpserit, bis conceperit, abortiuerit tamen fere propter uteri imbecillitatem, sive tussim, aut alias causas externas, de quibus tamen necesse est inquirere, cum uterum non recte affectum esse, menses decolores, nec ordinate fluentes ostendant. De præsenti autem affectione, videlicet, extenuatione corporis, cum tussi & tumore pedum dicamus, & symptomata ista ad suas causas referamus, necesse est. Primum hæc considerare oporteret, an extenuatio illa sit à febricula aliqua hectica, vel affectione pulmonis, qua continuatur tussis: An vero, quod refrigerato hepate non generatur bonus sanguis, & ita corpus utili & necessario nutrimento destituatur. Sane cum diutius illa tussis duret, non dubito, quin aliqua adsit febris habitualis, eaque à prandio assumpto cibo intemperiem calidam prodat. Itaque de ea, ut certior fiam, necesse est: Nam si adesset, significandum quomodo spiret, an facies sumpto cibo rubicundior, pulsus citatior reddatur: hæc à Medico diligenter sunt attendenda, si nulla febris adsit, de catarrho, ut admoneat, necesse est. Item de sputaminibus ac

A dulcibus bilis augetur.

Extenuatio cum tussi.

Signa hectica.

remediis, quæ vel conferre visa sunt, vel obesse: Nam ne medicamenta illa, quæ ratione tussis adhibentur, hepati noceant, & frigiditatem atque obstructionem augeant, ac majus periculum hydropis adferant, etiam atque etiam cogitandum. Vidi enim, atq; ipse observavi, quosdam in longis morbis pectoralibus propter usum dulcium factos hydropicos, obstructo & refrigerato deinceps hepate: Ac valde vereor, ne in Nobilissima Domina idem evenerit. Quibus etiam medicamentis purgantibus sit Nobilissima Domina usa, ut sciam, necesse est. Si tussis illa consequatur hydropem, pessimum indicium esse monuerunt Oribasius & Hippoc. noster 34. Aphoris. 6. cum inquit: *Aqua intercute laborantibus tussis superveniens malum*: sed cum tussis præcesserit, nullam ex eo malum prognosticum potest desumi. Itaque ne deteriora consequantur, primum optima victus ratione præcavendum: deinde ut intemperies in pectore, quæ haud dubie est diuturna, corrigatur, & hepar corroboretur. Quod ad victus rationem attinet, hanc optimi succi oportere esse; cum nec appetat, nec nutriatur bene omnes Medici intelligunt. Non possum in ista festinatione multa perscribere, aut singula recitare; Ius consummatum vel ut vocant, caponis contusum: Item caro perdicum & attagenis, optima sunt. Item, amygdalata cum pineis & pistaceis, item ex nucibus facta, panatella (ut appellan-

Usus dulcium quam noxius.

Tussis post hydropem malum indicium.

Diæta.

Ius caponis consummatum.

lant) ex optimo jure capi cum saccharo. Vitet piscas omnes, carnes duriores, lacticinia, in sartagine frixa, multum salsa, vel aromatibus condita, item nimis pinguia & acetosa. Simplicissimo cibo utatur, & cum nec appetat, nec concoquat bene, sæpius, hoc est, ter vel quater in die comedat. Vinum suave & leve concedo. Verum si febris adesset, mallem serum lactis caprini, in quod parum cinamomi contusi in lineo panniculo imponatur, bibere: Ac plurimum prodesse inchoante hydrope serum lactis, cum urinam moveat, cognovi; ad pectus quoque non parum faceret, & catarrho: cum minus sit fumosum, quam vinum, prodesset. Mane autem ad utramque affectionem tam pectoris, quam jecoris nihil convenientius raparum decocto, quod fit hoc modo: Incidantur rapæ mundatæ ab exteriori cortice, decoquantur in aqua pura, ubi semel ebulierint, primum decoctum abiiciatur, & alia aqua affundatur, & decoquantur diligenter; tandem succus exprimatur, & addatur parum butyri recentis, a bibat bonum haustum. Adderem saccharum candidum ratione pectoris; sed aliarum partium habenda quoque est ratio: poterit tamen parum sine ulla noxa adiici. Post assumptum decoctum inungatur ventriculus & hypochondria hoc unguento:

Serum lactis.

Decoctum raparum.

℞. Olei amygdalar. ducium recenter expressi ℥j. ß.
Medullæ cruris vituli ℥j.

Vnguentum ad ventriculum & hypochondria.

Olei nucis Moschatæ ʒß.
Caryophyllor. g. vj.
Mastich. pulverisat. ʒj.
Misce, & fiat linimentum.

Prius autem, quam è lecto surgat, totum corpus fricetur leviter, manibus oleo amygdal. dulcium recentissimo madefactis: & dum ita confricatur corpus, non quidem in calido admodum loco, sed tepido, interea pedes immergat vinaceis, quibus jamjam mustum sit expressum, quoque adhuc caleant: si refrigerata sint, affundatur mustum calidum, atque ita detineantur per horam unam. Valde enim vinacea ad istum modum adhibita, calorem naturalem roborant, & tumorem œdematosum tollunt. Ac nisi istorum usu sublatus fuerit, deinceps ad alia remedia perveniemus. Si forte esset debilior, & aliquid, quod corroboraret, assumendum; accipiat unum morsulum, quorum hæc est descriptio:

Vinacea.

Morsuli corroborantes.

℞. Pulpæ caponis vel perdicis ʒj. ß.
Pistaceor. elotor. an. ʒj.
Pinearum elotar. an. ʒj. ß.
Sem. melonum ʒij.
Cinamomi minutim incisi ʒj. ß.
Conseruæ rosar. ʒiij.
Sacchari in aq. cinamomi dissoluti q. s. fiat confectio in morsulis.

Possem plura remedia ad pectus & hepar ordinare; sed priusquam de iis, quæ à me quæsita sunt, certior fiam, non debeo plura addere.

addere. Hoc unum moneo, si icterus est gravis adhuc, ut ante cœnam bibat aquam cuscutæ in vitreo optime destillatam, & ei imponat absinthium ponticum, idque exprimat. Quod si absinthium ponticum non habetur, agrimoniam, vel ipsam cuscutam destillatæ aquæ incoquat. Et quomodo ista medicamenta, de quibus nunc monni, contulerint, me certiorem reddant. Si vires sunt integræ, non dubito, quin auxilium sint allatura. Cæterum si prostratæ, cum, ut Hippocrates noster inquit: *Natura si curatrix morborum*, nec medicamentis, multo minus arctissimæ voluntati Medicorum imputabitur. DEUM autem fontem omnis boni & auxilii oro, ut medicationem istam benigne fortunet.

Remedium pro ictero.

Aqua cuscuta.

In constipatione alvi,

D. CASPARIS NÆVII

CONSILIUM LXXXIII.

VArii Generosæ Dominæ affectus potissimum salva venia, ab alvo obstructa & duriore causantur. Hinc gravitas illa ventriculi, hinc vapores copiosi capitis molestiam concitant: imo cum humiditates excrementitiæ, per locum naturalem educi nequeunt, per venas Renibus transmittuntur, & ita secum dolores dorsi, & calculi addu-

Symptomata ex alvi constipatione.

Assariar. Benedictar. an. ℈j.

Malaxentur cum Oxymel. simpl. & fiant pillul. nu. xxj. Roboretur postea purgatus ventriculus Morsulis & Unguento:

Morsuli ventriculum roborantes.

℞. Zinzib. ℈ij.
Calami aromat. ℈ß.
Cardamomi ℈j.
Caryophyllor. ʒß,
Galangæ ℈j.
Spec. arom. rof. Gabr. ʒ.
Diacinamomi ℈j.
Diarrhod. abbat. ʒß.
Conser. rosar. ℈j.

Incide aromat. grosso modo, misce cum speciebus & cum s. q. sacch. dissoluti in aq. Betonic. ℥iiij. fiat confectio in Morsulis.

Vnguentum stomachale.

℞. Menthæ, Sarracen. ʒß.
Menthæ crispæ ℈j.
Basaminæ ʒj.
Caryophyllor. ℈ij.
Masticis ℈j.
Cinamomi inter. ʒß.
Calami aromatici ℈ij.
Cyperi ℈j.

Incidantur, contundantur, & infundantur in Ol. Mastich. ℥iij.
de Absinthio ℥j.
Menthæ.
Cotoneorum an. ℥ß.
Aq. Menthæ ℥jx.

Stent in soco tepido per duas horas, post bulliant omnia simul ad consumptionem aquosita-

aquositatis, ut olea remaneant, fiat horu
colatura cum expressione forti, adde ;

Coralliór. rnbror.
Ligni aloes pulveris an. ℥ß.
Misce.

Et cum Cera q. s. fiat Linimentum, quo liquefacto inungatur ventriculi regio.

In nimio mensium fluxu, pro quadam Comitissa,

C. CASPARIS NÆVII

CONSILIVM LXXXIV.

PLurimis excrementis, præsertim biliosis, Generosam Dominam scatere, multa sunt, quæ ostendunt. Illá præsertim hoc tempore, quo infœcunda pluribusque annis, purgationibus necessariis neglectis ad locum natura debiliorem uterum, illiusque vasa ad quæ alias longe ante suburra ferri, & evacuari, dū fœcunda fuit, consuevit, pelluntur, ibidemque aliquandiu rententa exacuuntur, Hinc venulæ reserantur, imo & exeduntur, ut non modo sanguis malus, sed & bonus, non modo venalis, sed & arterialis excernatur. Inde debilitas illa virium, lassitudo artuum, tabesque insecuta, ac certe *Prognosticon.* graviora imminent. Fluxus enim ita confirmatus vix in posterum supprimi poterit, ac *Indicationes.* licet possit, refrigerato tamen adeo hepate præsens tabis, cachexiæ, aut hydropis adest peri-

periculum. His ut occurratur primum omnium pituitosa excrementa, partim diæta liberiore in ventriculo & intestinis producta, partim à capite debili transmissa, nec non biliosa hepatis vitio educemda veniunt.

2. In potu & cibo fugienda ea omnia, quæ similia producere possunt.

3. singulis mensibus ea, quæ alioqui matrici affluerent, sensim per alvum abducenda.

4. Instruenda Generosa Domina medicamentjs iis, quæ symptomatibus, fluxione ita continuata imminentibus, interim subveniant, donec Medicus haberi possit.

I. *Cura universalis.*

Alterans sequens alternis sumendum diebus: quatuor horis ante prandium calide: Dosis cochlearia novem:

℞. Aq. Endiviæ. *Digestivum alterans.*
Epaticæ.
Matricariæ.
Melissæ an. ℔. ß.
Syrup. de Endivia.
Artemisia.
Betonica an. ℥ß.
Mellis rosat. col. ℥ij..

Misc. Ante cœnam vero eodem die cochlearia septem assumat seq. syrupi:

℞. Syrup. de Mentha ℥ß. *Syrupus alterans.*
de Betonic.
Mellis rosat. col. an. ℥ij. ß.
Oxymel. simplic. ℥j.

Aq. Be-

Aq. Betonicæ.
Matricariæ an. ℥j.
Misce.

Decocti vero purgantis cochlearia oc aut novem, prout purgabit, similiter hor quinque ante prandium sumenda:

Decoctum Laxativum.

℞ad. Pœoniæ ℥j.
Betonic. ℥ß.
Valerianæ ʒv.
Asari ʒiij.
Cichoreæ.
Endiviæ an. vj,
Summitat. & folior. Endiviæ veræ
Epaticæ an. m. j.
Cichoreæ.
Cicerbitæ an. m. ß.
Melissæ Turcicæ m. j.
Matricariæ.
Artemisiæ an m. ß.
Sem. Dauci.
Pastinacæ.
Anisi an. ʒj.
Quatuor sem. frigid. an. ʒj. ß.
Agarici trochiscat ligati in petia fil duplici, triti cum ℈j.
Zingiberis ʒiij. ß.
Polypod. recentis triti ʒx.
Myrob. citrinorum.
Chebulorum ejectis ossib. an. ʒi
Folior. Senæ sine stipitibus & folic. ʒi
Liquiritiæ rasæ & incisæ ℥ß.
Passular. sine acillis ʒv.
Iuiubar. nu. x.

Inc

ncidantur, contundantur, & ſtent in inſuſ. in ſ. q. Endiviæ & Artemiſiæ, ſimul miſtis in loco tepido per horas tres. Dein bulliant lento igne in vaſe non evaporante, ad caſum pene medietatis, ut remaneant ℔. ij Colentur cum expreſſione non forti. Dein in colatura iterum infunde:

Flor. Cichoreæ.
Epaticæ
Pœoniæ.
Sambuci an. m. ß.
Lilior. alb.
Cheir an. p. j.

Poſtea ℞. Soldanellæ ſplendid. ſelectæ, dein contuſæ parum & ligatæ in petia ℥ß. Fiat nodulus alligatus duplici filio.

Præterea ℞. Rhabarb. elect. ʒ. j. ß.
Squinanthi gr. iiij.
Turpethi elect. ʒß.

Terantur, f. iterum nodulus appenſus filo duplici, ſtent omnia in infuſione per horas tres. Poſt bulliant fere ad caſum ℥iiij. Et inter bulliendum exprimantur noduli bene, ut vis ipſorum tota transfundatur, dein abjectis nodulis fiat Colatura cum expreſſione forti. Colaturæ adde:

Syrup. de Endivia.
de Cichor. cum Rhabarb.
de Artemiſia an. ℥ß.
Mellis roſat. colat. ℥j. ß.
Miſce, & fiat potio longa.

Ne vero gravior odor, aut ſapor nauſeam, aut ructus moveat, ante & poſt potum cortices aurantiorum ſaccharo conditi

masticentur. Quod si nimium purgando vires deiiciantur, continuetur digestivum duobus diebus: purgans vero tertio quoque die, si minus, quam conniat, purget, addatur Bolus:

Bolus purgans.

℞. Electuar. de hiera simpl. ℥ij.
de hiera comp.
Bened. laxat. an. ℥j.
Diaphœnicon ℈iiij.
Pulver. Soldanellæ ℈j.

Misce, fiat Bolus pro quinque dosibus.

Purgatus ita corpore ventriculus & intestina fomenentur spongia sequenti imbuta, & linteo calido exsiccata, inungantur decocto unguento subscripto:

℞. Ol. de Mentha.
de Absinthio an. ℥j.
de Nuce moschata ℈j.
Specier. ceroti stomachal. ℈ij.
Misce, cum cera q. s. fiat unguentum.

Fomentum pro ventriculo.

℞. Menthæ m. j.
Menthæ Sarracen.
Abrotani.
Artemisiæ an. m. ß.
Rosarum rubear. p. ij.
Flor. Chamom. p. j.
Caryophyllor. ℥ij. ß.
Calami Aromatic. ℥ß.
Radic. Enulæ ℥iij.
Cyperi ℥j.
Folior. lauri. ℥ij. ß.

Incidantur, & contund. & stent in infusion in s. q. vini rubei styptici, & Aq. Menthæ simul mistis, in loco tepido, post bulliant in vas

iale non evaporante ultra casum tertiæ partis, ut remaneant ℔. vj. colentur cum expressione forti, & dentur in lagena.

℞. Spongiam adaptatam pro fomentatione ventriculi, lotam ter ex lixivio, ter ex aqua calida vel chalybeata.

2. Hæc tamen omnia parum proderunt, imo nocebunt, nisi accurata victus ratione adiuventur, quod diligenter ac serio repeto & inculco. Cibi fluxionis tempore conveniunt, qui sanguinem incrassare possunt. *Diæta.*

Hinc juscula omnia removenda, aut certe reliquis omnibus exosis, si hæc solum appetat, conficiantur è gallinis aut caponibus, coctis una cum ossibus, cute detracta contusis, ex aqua chalybeata nuce moschata pulverisata aspersa. Cerevisiæ semper panis tostus nucis moschat. pulvere inspersus iniiciatur, ac buccella una atque altera panis pulver. stomachali condiatur, & ita deglutiatur, reliqua quæ ad Diætam alias.

3. Singulis vero mensibus dum nulla impraegnationis suspicio, per sex aut septem, antequam fluant menses, dies, materia ab utero per alvum pillulis aut potione abducatur, duabus ante cœnam.

℞. M. pillul. de Hiera simpl. ℈j. *Pillulæ.*
ana
Diagridii g. j.
Reformentur pillulæ nu. xxj.
cum oxymel. simpl.

℞. Myrobalan. citr. confract. abject. ossibus ℥j. *Potio purgans.*

℞ habarb. torref. ℈ij.

Terantur simul, & infund. in ℥viij. aq plantag. per horam in loco tepido, dein bu liant ad consumpt. medietatis, ut remanea ℥iiij. Coletur cum forti expressione.

♃. Colat. ℥iiij.

In quibus dissolve flor. Cassiæ novit tractæ cum Aq. plantagin. ℥ß.

Electuar. Diaphœnicon.

de Psyllio an. ʒß.

Pulpæ Tamarind. ʒij. ß.

Syrup. de Beton. ℥j.

Misce, fiat potius.

Fluentes nimium menses revellantur ligat ris brachiorum sæpius reiteratis, cucurbit la deorsum tracta jecori aponatur, similit aliæ duæ lumbis. Emplastrum sequens e iam dorso de die applicetur:

Emplastrum pro dorso in nimio mensium fluxu.

♃. Semin. Plantag.

Sanguinariæ an. ℈ij.

Cupulor. glandium ʒj.

Nucis Cupressi ℈iiij.

Gallar. ʒß.

Boli armeni ʒj. ß.

Terræ sigillat. ℈ß.

Ras. cornu capræ

eboris an. ʒß.

Lapid. hæmatit. ℈j.

Acaciæ ʒj.

Sandarachæ.

Myrtillor. Italic. an. ʒj. ß.

Baulaustior. ℈ij.

Cortic. mediani castan. ʒj. ß.

Caudæ equinæ ʒj.

Pulver

Pulverisata singula subtiliter misce, & cum q. q. picis navalis & cera simul mistis incorporentur simul, & f. cerotum s. a. extendatur supra alutam magnitudine arcus carthæ ac interpassetur.

Ne noctu autem molestum sit, removeatur, & inungatur dorsum & inguen unguento sequenti:

Linimentum in nimio fluxu mensium.

℞. Unguent. Comitiss. ℥ij.
Ol. myrtini.
Rosar. Compl.
Omph. an. ℥j.
Balaustiorum ℈j.
Sumach.
Acaciæ an. ʒß.
Hypocistid. ℈ß.

Pulverisentur singula subtiliss. misceantur cum cera q. s. & fiat linimentum.

Electuario etiam hoc, aut pulvere sequenti si cum cerevisia aut vino diluto sumantur, menses supprimuntur:

Electuarium in immoderato mensium fluxu.

℞. Cons. Rosarum veteris.
Nenuph. albi an. ℥iij.
Sem. Portulacæ ʒß.
Sanguinariæ ʒj.
Trochisci de Carabe ℈ij.
Phylonii persici ℈ij.
Syrup. Myrtini ℥j.

Incidenda incide minutiss. misc. & f. Elect.

Pulvis.

℞. Semin. Anthoræ.
Plantagin. an. ʒj.
Cymini torrefact. ℈ij.
Gummi Arabici ℈j.

Sanguinariæ ʒj.
Coralliorrubr. ℈iiij.
Coriand. præparat. ʒj.ß.
Sumach. ʒß.
Berber. ℈j.
Nucis moſchat. torref. ʒj.
Trochiſc. de Carabe ℈ß.

Pulveriſentur ſingula ſubtiliſſ. & incidantur incidenda minutiſſ.

Miſc. f. pulvis.

Compreſſo fluxu hepar quotidiano morſulorum uſu roboretur, ſed inſtantibus menſibus per octo aut novem dies non aſſumantur, continuentur alias:

Morſuli epar roborantes.

℞. Specier. Aromat. roſat. Gabr. ſine moſcho ℈ij.
Diarrh: abbat. ʒj.
Jecoris lupi præparat. ℈iij.
Rhabarb. elect. ℈j.
Soldanellæ ℈ß.
Flor. Hepaticæ ℈j.
Eupator. ſicci ℈ij.
Squinanthi g. vj.
Roſarum rubr. ℈j.
Corallior. rubr. ʒß.
Ligni aloës ℈ß.
Spec. Diatrionſant. ℈ij.
Conſer. Violar. recent. ʒß.
Folior. Auri minutim inciſi nume. ii

Pulveriſanda pulveriſentur ſubtiliſſ. Miſce, cum ſpeciebus, & cum ſ. q. ſacchari diſſoluti in aq. Epaticæ q. ſ. fiat confectio in Morſulis.

H

Hæc DEO benedicente, cum diæta commoda optime conferent; modo potior sit valetudinis, quam nauseæ aut abominationis cura.

De immodico sanguinis menstrui profluvio,

D. AUGUSTINI SCHURFII

CONSILIUM LXXXV.

Nimio menstruorum fluxu, quo plurimæ excernuntur humiditates: Nobilissimam Matronam laborare refertur. Morbus hic confirmatus licet sit, & difficilis curationis, tamen experientia docet, eundem ut plurimum bono regimine radicitus tolli. Cibi igitur euchymi temperate sumantur, cerevisiam defæcatam bibat; á Venere quantum potest, dum medicinam adhibet, abstineat. Imo motum omnem vehementiorem fugiat. Medicamenta vero commendo sequentia:

℞. Melissæ. *Potio alterans & evacuans.*
Majoran.
Rorismar.
Fœniculi.
Borrag.
Buglosſ.
Rosarum an. m. ß.
Scolopend.
Epithymi.

Poly-

Polypodii an. ℥ß.
Folior. Senæ ℥j.
Agaric. cand. ʒiij.
Zinzib. albi ℥ß.
Turbith in petia ligati.
Rhabarb. in petia ligati an. ʒj.
Sem. Carthami ʒj. ß.
Spicæ ℈j.
Squinanthi ʒj. ß.

Coq. in ℔. iiij. aq. puræ ad tertiæ partis consumptionem; Colentur & exprimantur, colaturæ adde:

Acceti vini acerr. ℥iij.
Sacchari albiss. ℥v.

Misce & ad ignem, f. potio clara, despumetur, cui adhuc calenti adde:

Cinamom. inter acutiss. crassiuscule contusi ʒij.

Stent simul per horas duodecim, dein per sacculum lineum colentur.

Decocti hujus quotidie assumat cochlearia sex, quo epoto ʒj. pulveris sequenti hora una ante prandium & cœnam semper utatur:

Pulvis roborans & astringens.

℞. Specier. arom. rosʃ. Gabriel
diambræ.
de gemmis an. ʒj. ß.
Macis ʒj.
Caryphyllor. ʒß.
Zinzib. albi ʒij.
Cinamomi. inter ʒ. j ß.
Coriandri præparat. ʒj.
Nucis cupress.

Rosa

Rosar. rubr. an. ℈ ij.
Squinanthi ℈ j. ß.
Nucis moschat. torref. ʒ j. ß.
Sacchari albiss. ℥ vj.
Misce, fiat pulvis.

Jecoraria etiam aperietur, moderate misso sanguine. Tribus vero in sequentibus diebus ventosæ siccæ mammillis imponantur.

His præmissis per Metrenchytam sequentis aquæ cochlearia sex in uterum iniiciantur quinque diebus.

Clyster uterinus.

℞. Rad. Ireos crass. cont. ʒ ij. ß.
Melissæ m. iij.
Coq. in ℔. j. s. aq. puræ post colentur. Colaturæ adde mellis rosat. colat. ℥ j. Misce.

Totidem diebus sequentibus alius Clyster infundatur eadem dosi:

Clyster adstringens.

℞. Gallarum.
Balaustior.
Myrti.
Cupul. glandium.
Nucis cupress.
Squinanthi an. ℥ ß.
Coq. in lib. iij. Aq. ad medietatem colentur. Ab injectione fumum excipiat utero ex quatuor trochiscis carbonibus injectis:

Trochisci adstringentes.

℞. Mastichis.
Granor. Myrti.
Nucis cupressi.
Balaustior.
Squinanthi an. ʒ ij.
Rosarum rub. ʒ iij.

Pulverisentur subtiliss. dein cum aq. rosar f. trochisci. Ultimum restrictivum in hoc casu est Philonium persicum, datur ad ℨj. mane pro una vice in vino dissolutum, continuetur tribus diebus.

Philonium persicum.

In profluvio mensium rubro, & aliquando rubedine apparente flavitie aliquando pallore,

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIVM LXXXVI.

Affectus, de quibus Magnifica mulier conqueritur multi sunt, sed præsertim est profluvium mensium, ventriculi dolor, sitis immodica, & appetitus dejectio. Tredecim ab hinc mensibus profluvio mensium detinetur, qui menses singulis diebus fluunt, aliquando rubri tantum, aliquando rubri & pallidi, aliquando etiam, sed raro, rubri & flavi. Præterea siti non mediocri vexatur, merito cujus cogitur plus bibere, quam comedere. Adhæc accedit ventriculi dolor, unde si ventriculi regio contrectetur, dolorem & molestiam non mediocrem persentit. Cecidit etiam appetitus, ut sæpe, imo semper sine appetitu cibum capere cogatur. Quare est inquirendum, unde hæc mala habuere originem. Multis ab hinc mensibus, cum Magnifica hæc mulier mensium retentione laboraret, excellentissimos Medicos consu-

Profluvium mensium per tredecim menses.

consuluit, qui pluribus remediis, quæ calefacientia sunt, studuerunt orificia venarum, quæ clausa erant, reserare. Quod cum assecuti essent, Magnifica mulier in contrarium morbum incidit, in hoc scilicet profluvium. Cujus causa alia non est, quam ἀναςόμωσις, id est, immoderata, ut diximus, orificiorum venarum apertio, ob quam frustratur retentrix, ratione cujus sanguis rubicundus semper fluit. Permiscetur autem cum eo materia illa pallida, quæ est materia pituitosa: quia jecur ob diuturnum sanguinis fluxum, intemperiem frigidam & humidam contraxit. Cujus etiam in temperantiæ occasionem præbuit ventriculus, qui cum ob pravam vivendi rationem redditus sit frigidus, chylum probe concoquere nequit, talem demittit ad jecur, à quo cum regi non possit, in pituitam degenerat, quæ una cum sanguine illo rubro egreditur. Egreditur cum illo sanguine aliquando materia flava, quæ nihil aliud est quam bilis, quæ etiam in jecore generatur, licet jecur sit frigidum. Nam dicebat Hippocr. quod in omni ætate, & omni hora, in jecore singuli humores generentur. Sitis autem illa intensa oritur, quia materia continuo evacuatur, ratione cujus evacuationis exsiccatur ventriculus, unde sitis. Dolor autem inde fit, quia vapores à materia pituitosa elevantur, ventremq; distendunt, & sic solvendo continuum dolorem pariunt. Ut hæc mala auferantur, necessarium est uterum calefa-

Causa immoderati mensium fluxus.

Bilis etiam in frigido epate generatur.

Sitis causa.

Doloris causa.

Indicationes.

calefacere, & ſiccare, orificia venarum corroborare, & leviter adſtringere, jecur calefacere & exſiccare, ventriculum pariter calefacere & ſubſtantifice humectare. Materias deinde per contrarium alterare, divertere, derivare, & extirpare. Quos ſcopos explere eſt omnino impoſſibile. Læditur enim uterus, quæ pars etſi non ſit principalis, non eſt tamen contemnenda, cum generationi ſit deſtinata, & ratione ejus, omnes partes in conſenſum trahantur: offenditur quin etiam ventriculus, cujus actio pro nutritione totius eſt ordinata. Jecur quoque quod eſt pars principaliſſima, intemperie duplici vexatur, ut ratione dignitatis ſumma ſit vehementia. Si autem conſideremus, vehementiam penes eſſentiam, & ipſa inſignis exiſtit, quoniam morbus eſt antiquus. Tredecim enim ab hinc menſibus eſt excitatus, ſummusque factus eſt receſſus à naturali ſtatu, neque vires facile tolerant, quoniam jam eſt in principio cachexiæ conſtituta. Et licet pinguis videatur, caro tamen illa eſt caro flaccida, ut ita dicam, & ex ſanguine pituitoſo orta, ut etiam ratione facultatis corpus regentis non exigua ſit vehementia. Ratione virtutis tandem ſi perpendimus vehementiam, videbimus & illam vehementem eſſe. Nam cum generetur ſanguis pravus, & ex eo nutriantur partes, fieri non poteſt, quin virtus ſit debilis. Sed quoniam eſt juvenis, neque virtus eſt adeo proſtrata, ut fortia etiam medicamen-

Prögnoſticon.

dicamenta sustinere possit, speramus, quod si non ex toto sanabitur, saltem tamen in meliorem statum deducetur. Unde hac salutis spe animo concepta ad curationem est descendendum. Et primum, ut de chirurgica loquamur, quia sanguis motu peccat, licet non copia, suademus, ut revulsionis tantum gratia secetur vena cubiti, sanguisq; extrahatur ad unam vel duas uncias, imo missio hæc sanguinis patiri potest, ut una die secetur vena unius cubiti, & sanguis educatur ad unam vel alteram unciam, ut diximus, & inde ad quatuor vel quinque dies secetur alia vena alterius cubiti, & tantundem sanguinis evacuetur. De fonticulis in præsentia nihil dicendum. Quod autem ad lenientia, quoniam Magnifica hæc mulier habet alvum fluidam, à lenientibus ideo est abstinendum. Quod si aliquod leniens est exhibendum, detur in exigua copia. Quare probatur mel rosar. solut. in jure dissolutum. Nam roborat & astringit, datur in jure ratione siccitatis ventriculi, vel possumus exhibere ex elect. lenitivo & Manna bolum, post cujus assumptionem capiat apozema ex jure, ratione similiter siccitatis ventriculi, neque dandæ sunt species Hieræ pro leniente, etiamsi respiciant pituitam: Calefaciunt enim & siccant, quoniam recipiunt aloên. Aloës autem hoc habet, ut sui facultate ora venarum clausa aperiat, hinc potius in affectu contrario probatur. Præparentur humores cum his quæ non astringunt, sed Diuretica

Curatio.

Vena sectio.

Lenitiva in mensium fluxu qualia esse debeant.

Hiera in mensium profluvio suspecta.

Aloe.

Præparantia humores.

aretica sunt, ut verbi gratia, cum jure alte rato, cum foliis Menthæ, Agrimon. Cete rach, & similibus, quæ herbæ etiamsi mense excitare valeant, nihilominus quoniam cum jure exhibentur, qua aquositate renes de lectantur, & proinde illam trahunt, fit ut materiam ad uterum fluentem ad renes po tius devolvant. Purgentur dein humores unde si alvus copiose flueret, tunc repetenda essent pro purgante medicamento lenientia supra proposita. Si autem è contrario ex hibendum purgans paratum cum Agarico & Rhabarbaro in moderata tamen quantitate. His expeditis, pro alteratione aquæ Thermales assumptæ non improbantur, etiamsi calefaciant & siccent, quoniam sæpe sæpius detineri solent: unde cum jam principium adsit cachexiæ, si detinerentur, facile fieri posset, ut in hydropem incideret. Probatur tamen decoctum ex china, sassafras, nec non etiam cum modico ligni, alteratum cum coriandro, quod habet vim leviter astringendi. Leviter enim in hoc casu est astringendum, quoniam si strenue stringeremus, periculum esset ne materia, detenta graviora mala atq; etiam symptomata pareret. Probatur præterea eo tempore, gratia jecoris, ut calefiat & siccetur, confectio Cyphoides alterata cum pulvere Coriandri, ut succedat aliqua moderata astrictio orificiorum venarum. Ut tamen uteri intemperantia frigida & humida removeatur & corroboretur, probantur insessiones & fomenta, quæ pa rari

Aqua Thermales.

Decoctum chinæ.

Coriandrum.

rari possunt ex vino, sed austero, ut fiat aliqua astrictio. Alteratio cum herbis ad proportionem supra propositis. Pro insessionibus probarentur quidem aquæ Thermales, quæ calefaciunt & siccant, sed quia aperiunt etiam, modo vino, modo aqua est utendum, per vices scilicet. Ut vero ventriculus corroboretur, calefiat scilicet, & humectetur. Probatur stillicidium supra ventriculum ex oleis proportionatis. Victus ratio propositis correspondeat. Et hæc, &c.

In suppressione mensium, & capitis dolore, deque remediis quibusdam ad conceptum conferentibus, pro quadam Nobili fœmina,

D. GULIEL. RONDELETII

CONSILIVM LXXXVII.

Pillulæ.

℞. Pulver. benedictæ ʒij.
Castorei ʒj.
Trochiscor. Alhandal. ʒß.

Cum syr. rof. laxat. q. s. formentur pillulæ sex pro una drachma, quas capiat pro prima vice. Postea utatur sequenti syrupo: *Syrupus.*

℞. Rad. Eringii.
Cortic. citri.
Enulæ campanæ an. ℥ij.
Artemisiæ.

Beto-

Betonicæ.
Perſicariæ majoris.
Mercurialis an. m. j.
Cichorii.
Endiviæ.
Herbarum capillarium an. m. ß.
Paſſularum mundatar. nu. xx.
Aniſi.
Fœniculi an. ℥ij.
Thamarindorum elector. ℥j.
Flor. Cordialium.
Anthos ſtœchados an. p. j.

Fiat decoctio in ℔. j. ß. aquæ cum ſac charo q. ſ. f. ſyrupus, aromatizetur cum ℥ii galangæ, capiat quator matutinis, quibus fi nitis capiat ℨj. pill. præſcriptarum.

Maſticatorium.

℞. Cubebarum.
Pyrethri an. ℥ß.

Conquaſſentur & excipiantur cera vel pil lulis, maſticet ℨj. exſpuendo, per tres die continuos, poſt maſticationem, & exſpui tionem abluat os aqua calida primum, dein de frigida, poſtea utatur caput purgio.

Errhinon.

℞. Succi Anagallidis.
Sambuci an. ℨj.
Scammonii.
Euphorbii an. ℨj.

Miſce, cum mell. roſato, fiat ad forman opiatæ, digito vel penna immittatur in par tem interiorem narium, & in ore continea aquam frigidam, poſt ſternutationem ablu at nares, ut dictum eſt de ore.

℞. Rad. cucumer. agreſt. ℥ß.

Cortic

Cortic. Sambuci.
Flor. stœchad. an. ℥ß.
Bulliant in aqua & aceto, & oleo rosato, fricetur pars dolens capitis frequenter mane, supra caput imponatur pulvis sequens:
℞. Coriandri. *Pulvis.*
Rosarum.
Baccarum myrthi.
Semin. hederæ an. ℥j.
Capitum papaveris.
Spongiæ rosæ caninæ an. ℥ß.
Corticis citri.
Granorum tinctorum.
Cornu cervi.
Corall. rubr. ustorum an. ʒij.
Scammonii ʒj.
Fiat pulvis, sinapizetur caput mane in medio doloris, irrorando aceto & aqua rosata partem dolentem. Tempore quo fluxuri sunt menses, capiat pulverem seq. cum vino:
℞. Cineris vermium terrestrium ʒj. *Pulvis.*
Cornu cervi usti & loti ʒiij.
Cinamomi electi ʒij.
Sacchari candi ℥iij.
Fiat pulvis, capiat ʒj. cum aq. artemisiæ & betonicæ, & postea utatur fotu sequenti, & unguento infra scripto.
℞. Mercurialis. *Potus.*
Artemisiæ.
Nepetæ.
Pulegii.
Rutæ an. m. j.

Cortic. arantiorum & citri an ℥ij.
Flor. Chamomillæ.
Meliloti.
Sambuci.
Anthos.
Stœchados an. p. ß.

Fiat decoctio in aqua & vino, foveantu pudenda, & prohibeat, ne effumatio ad nares perveniat. Dolorem enim capitis & defluxionem augere possent.

Vnguentum.
℞. Olei liliorum ℥iij.
Lumbricor. ℥ij.
Aneth. ℥j.
Axungiæ gallinæ & anatis an. ℥ij.
Terebinthinæ.
Butyri antiqui an. ℥j.
Iridis.
Myrrhæ.
Styracis.
Spicæ nardi.
Shænanthi an. ʒij.
Baccarum lauri.
Sem. Apii.
Petroselini an. ʒj.

Fiat linimentum, quo ungantur renes & inferior pars ventris.

Pessi.
℞. Pulver. benedict. ℥j.
Castorei ʒj.

Cum melle perfecte cocto fiant pessi longitudinis octo digitorum transversorum, & crassitudinis pollicis, teneat noctu intra vulvam, ligetur in coxa, ac temperetur in lacte, priusquam imponatur. Post purgationem integram mensium concumbat, & post concu-

Conceptui inservienda.

concubitum applicet sequens emplastrum & pessum:

℞. Massæ Emplastri contra rupturam ℥iij. *Emplastrum.*
Radic. bistortæ ℥ij.

Malaxentur cum oleo nardino. Fiant emplastra duo: unum pro renibus quadratum ad magnitudinem semichartæ papyri: alterum rotundum pro anteriore parte:

℞. Acaciæ ℥j. *Pessus.*
Hypocistidis.
Ladani.
Rad. Bistortæ an. ʒiij.
Aluminis ʒij.

Fiat pessus ex lana carpinata, misceatur lanæ, medicamentum formetur ad formam digiti, ac applicetur in panno raro, & retineat post concubitum.

In retentione mensium,

D. IOH. SIGISMUNDI

CONSILIVM LXXXVIII.

INstituatur hæc cura per dies duodecim, antequam menses erumpere solent, & primo utatur mane jejuna pillulis duabus horis ante cibum, ac post harum usum neque dormiat, neque sudet.

℞. Pill. de benedicta. *Pillulæ.*
Pestilential.
Agar. trochisc. an. ℈j.

 Diagri-

Diagridii g. ij.

Cum aq. Matricariæ fiant pillulæ num. x p. j. Altero die & sequentibus bibat jeju sequentis decocti haustum bonum, & p jejunet per tres horas, hocque utatur, qu diu durat:

Digestivum.

♃. Radic. cichor. ℥ß.
Herb. Pulegii.
Artemisiæ rub. an. m. j.
Matricar.
Meliss;. an. m. ß.
Sem. quatuor major. cal. an. ʒj. ß
Radic. Liquiritiæ ʒij.

Fiat horum omnium decoct. in q. s. q. ad r manentiam ℔. j. ß.

In colatura dissolve.
Oxymel. simpl. ℥ij.
Syrup. de artemisia ℥j. ß.
Sacchari q. s. fiat potio delectabilis.

Post potum repetat usum pillularum p orum. Deinde utatur sequentibus ro lis atque oleis:

Rotula.

♃. Diacalamenthi ℥ij.
Diagalangæ ʒj.
Misce.

Rotulis tribus utatur mane horis duab ante prandium. Item tribus per duas h ras ante cœnam, quam diu durant. Ole vero mane ungat ventrem calide, & pa num duplicatum superponat. Item an cœnam per duas horas:

Oleum pro abdomine retenis ...tis.

♃. Ol. lilior. alb.
Cheirini.

An

Anethini.
Chamæm. an. ℥ij.
Misce.

Quod si hoc modo nihil efficiatur, repetat eundem processum altero mense, nisi quod post potionem exhaustam pro usu pillul. venam Saphenam dextri pedis incidat.

In mensibus albis, flatibus ventriculi, utero frigido & humido, lienis obstructione, ac ruptura umbilici,

D. IOH. NÆVII.

CONSILIUM LXXXIX.

Signa omnia in Generosa Domina collecta & collata, demonstrant ventriculum & uterum frigidum & humidum esse; Hinc flatus uberrimi, non modo in ventriculo, sed & toto corpore: hinc menstrua alba, dolores renum & lienis. Primum omnium autem requiritur diligens & accurata diætæ in omnibus rebus non naturalibus observatio, ne majus præsentibus symptomatibus concedatur incrementum. Secundo proba medicamentorum expertorum administratio.

De primo.

A mensa removenda omnia, quæ difficilis *Diæta.* sunt concoctionis: Item, quæ frigida, excrementosa & flatulenta. Carnibus ratione frigidioris ventriculi integra interdum

grana piperis aut zinzib. incoquantur, cum passulis & cubebis. Juscula sem. carvi condienda. Vino albo mero uno aut altero haustu utatur. Cerevisia, cum ut plurimum flatulenta sit, noxia. Esus capparum lieni conducit, ut & vinum ac cerevisia, quibus scolopendrium impositum fuerit. Cæteri ad præscriptam fiant regulam.

De secundo.

Venarum Saphænarum sectio. Si menstrua debito non procedant tempore, revocentur Saphænarum sectione nec non haustu bono calido matutino, tribus aut quatuor diebus sequentis Decocti:

℞. Rad. Pimpinellæ.
Diptamni albi.
Galangæ elect. incisis omnibus an. ℈ij.
Croci integri ʒj.

Coq. in ℔. iij. aquæ ad quartæ partis consumptionem. Quantum ad medicamenta, & corporis mundationem, probo reiterationem decocti prius præscripti quatuor aut quinque diebus. Dosis cochlearia decem

Potio evacuans. ℞. Rad. Polypodii quercin.
Cichorii an. ℥j.
Acori nostri.
Calami aromatic. an. ʒij.
Cortic. rad. capp. ʒiij.
Folior. fumariæ.
Betonicæ an. m. j.
Cimarum lupuli.
Folior. scolopende.

Cet

Ceterach an. m. ß.
Endiviæ m. j.
Passularum minorum elect. ℥j.
Sem. pœoniæ excort. ℥j.ß.
Anethi.
Fœniculi an. ℥ij.
Dauci ℥j.
Folior. Senæ Alexandr. sine stipitibus ℥ij.
Agarici trochiscat. ℥iij.
Epithymi cretic. ℥v.
Zinzib. albi ℥j.
Cortic. citri ℥iij.
Cortic. aurantior. ʒjß.
Prunorum Pannon. nu. x.
Flor. Borragin.
Bugloss. an. m. j.
Rorismarin.
Stœchad. Arabic. an. m. ß.
Fiat horum artificialis decoctio in s. q. aquæ, ad casum quartæ partis, stent in infusione per horas quatuor, post colentur.
Colat. ℞. ℔.j. huic adde:
℞. Rhabar. optimi ℈iiij.
Squinanthi g. iij.
Cinamomi pul. g. x.
Conquassetur Rhabarbar. cum suis correctivis, & f. nodulus laxus, qui coquatur in priori decocto ad sufficientiam. Postea iterum colentur, & bene exprimantur, ac colatura ista usui servetur, de qua:
℞. ℥iij.

Syrup. de fumaria.
Acetositat. simpl.
de duabus radicib.
Oxymel. simpl. an. ℥iij.
Misce.

Exonerata ita humorum superfluorum ſen tina, duabus horis ante cibum ſuccedant ro tulæ : post cibum vero pulvis ſtomachalis :

Rotulæ roborantes.

℞. Specier Diamarg. Avicen.
Dianisi an. ʒj. ß.
Aromat. rosat. Gabriel. sine moscho
Rosatæ novellæ Nicol. an. ʒj.
Pulver. cinamomi elect. ℈ß.
Sacchari rosati ʒß.
Sacchar. albiss. in aq. fœniculi dissolut
℥vij.
Fiat confectio in rotulis.

Pulvis stomachalis.

℞. Cinamomi inter optim. ʒiij.
Galangæ ʒj. ß.
Zinzib. ʒij.
Macis ʒj.
Caryophyllor. ʒj. ß.
Baccar. lauri ʒj. ß.
Masticis elect. ℈iiij.
Sem. anisi.
Fœniculi an. ʒij.
Coriand. præparat. ʒj. ß.
Cardamomi.
Piper. longi an. ʒß.
Carvi præparat. ʒj.
Carnium. cydon. ʒij. ß.
Sem. Melissæ ʒß.

Pulverisentur pulverisanda subtiliss. Misti

adde

adde :| Sacchari albiss ℥xxij. ℈j. ſ. Trag. cui commiſc. fol. auri puri inciſa nu. iij. Clyſter etiam carminans & calefaciens interdum non inutiliter infunderetur:

Enema carminatiuum.

℞. Maluæ.
Biſmaluæ.
Mercurialis.
Parietariæ.
Flor. Chamomill. an. m. j.
Folior. Origani.
Calamenth.
Rutæ an. m. ß.
Sem. Aniſi.
Fœniculi an. ʒij.
Carvi.
Cymini an. ʒj. ß.
Liguſtici ʒß.
Baccar. Lauri nu. xi
Gran. Iuniperi m. ß.
Radic. Altheæ ℥j.
Mei ℥ß.

Fiat horum decoctio in ſ. q. Aq. ad conſumptionem tertiæ partis, ſtent poſtea in infuſione per horas tres. Colentur denique:

℞. Colat. ℔. j.
In qua diſſolve, Hieræ picræ ſimpl.
Benedict. laxat. an. ℥iij.
Electuar. de baccis lauri ʒij. ß.
Olei liliorum alborum ℥j. ß.
Chamom. ℥j.
Rutæ ℥ß.
Viteli ovi. nu. j.
Sacchar. rub. ℥ß.

Salis triti ℥ß.

Menstrua alba. Omnibus bene dissolutis fiat Clyster. Menstrua alba reprimi poterunt, pulveris usu, vel ita sicci, in vel aq. Plantagin. & vini rubri calefacti partibus æqualibus dissoluti.

Pulvis menstrua alba sistens.

℞. Nucis moschat. ʒij.
Limat. eboris ʒj. ß.
Succini albi ℈iiij.
Radic. sigilli Salomon. ʒij.
Bistortæ ʒj. ß.
Seseleos ℈ij.
Caryophyllor. ʒij.
Carallior. alborum,
rubrorum an. ʒj.
Flor. Sclareæ.
Trifolii albi an. ʒj.

Pulverisentur subtiliss. & misceantur, adde sacchar. albiss. ℥j. ß. Misce, fiat Pulvis, dosis p. j. Semina etiam carvi carbonibus inspergantur, fumusque inguine recipiatur.

Ruptura umbilici. Rupturæ Umbilicali à flatibus factæ conferunt:

I. Fomentatio sex aut quinque diebus cum spongia bis de die continuata diligenter:

Decoctum pro fomento in ruptura umbilici

℞. Rosar. rubear. siccatar.
Folior. Plantag.
Hypericon.
Matri syl. an. m. j.
Balaustiorum ʒij.
Myrtyllor. Italic. ʒiij.
Sumach. ʒj. ß.
Psidiorum ℥ß.

Radic.

Radic. consolid. major. cum foliis minoris cum foliis an. ℥iij. ß.

Nucum cupressi nu. viij.
Aluminis rochæ ℥iij.
Myrrhæ.
Thuris an. ℥ij.

Incidantur incidenda & conquassentur, & simul omnia mista coq. pro fomento, superponatur, Emplastrum tempore fomentationis bis de die reponendum: alias saltem 14. quoquo renovandum, convenienti cingulo retineatur, & umbilico reprimatur.

℞. Empl. de pelle Arietis ℥iiij. de quibus ℞. q. s. & extendatur super telam lineam mundam quantitate convenienti. His nisi admodum inveterata sit, ruptura optime consolidabitur: sed accedat necesse est quies, quam potest fieri maxima. Velocior omnis motus cum affectibus, imo & tussis cum sternutatione reprimenda: Lienem corriget unguentum hoc calide inunctum: *Emplastrum de pelle arietis.*

Vnguentum spleneticum.

℞. Folior. Phyllyridis,
Rutæ.
Absinthii.
Sem. Anethi.
Cumini.
Carvi an. ℥j.
Cortic. Cappar. ℥j.
Olei de Cappar. ℥j.
Amygdalar. amar.

Ruta-

Rutacei an. ℥vj.
Aq. Scolopendr. ℥j.
Rutæ.
Aceti vini an. ℥ß.
Contundantur contund. crasso modo, & omnia misceantur, & coq. ad consumptionem Aq. & Aceti, colentur cum expressione & cum cera nova f. unguentum.

De intermissa conceptione.

D. HIER. CAPIVACCII

CONSILIUM XC.

EX literis Excellentis viri intelleximus Illustrissimam Dominam de intermisso conceptu conqueri: cum tertio abhinc anno filios concipere non licuerit, quemadmodum semel antea usu sibi venerat, ut propterea nostrum sit omnem adhibere diligentiam in indaganda hujus affectus causa, quo ea inventa, remedia omnia pateant, & ipsa optatum finem, si fieri poterit, consequi valeat. Verum cum oppositum per oppositum magis elucescat, non inutile fore duximus, quædam prius de naturali conceptione dicere, ut clariora reddantur, quæ conceptionem ipsam impedire apta sint. Sciendum itaque ad efficiendam conceptionem, necessarium esse, ut mas & fœmina cum delectamento conjungantur, ita ut ab utroq; fiat seminis fœcundi eiaculatio, partim quidem in

De conceptu naturali.

dem in uterum, partim vero in uteri cervicem, ea tamen ratione, ut quæ portio seminis in cervicem eiaculatur, à facultate abtractrice in uterun attrahatur, & à retentrice, ita retineatur, ut os uteri claudatur, quibus peractis, exacta mixtione utrumque semen misceatur, & beneficio proprietatis, seu facultatis conceptricis, vis illa in semine existens quodammodo obdormiens excitetur, ut valeat fœtum tum formare, tum etiam perficere, quæ eo præsertim tempore contingunt, quando in concubitu servatur temporis opportunitas, quod sane cum Hippocrate, in libro de Natura pueri est, quando menses jam cessarunt, quia eo tempore expurgatur est uterus, nec periculum est, semen ablui à sanguine menstruo. His ergo sic constitutis, non erit arduum causas intermissæ conceptionis Illustrisimæ Dominæ invenire. Cum enim triennio jam elapso filium pepererit, cum optima fruatur valetudine, bonoque corporis habitu secundum omnes corporis partes, atque etiam secundum uterum prædita sit, non est, ut ullo modo eam sterilem appellemus, sed potius, ut dicamus, aliquid utero contigisse, cujus vi facultas conceptrix impediatur. Unde non recedentes à Galen. 5. Aphoris. 62. & Hippocrate 1. de morbis muliebribus, & à viro excellentissimo, qui consilium conscripsit, dicendum arbitramur, causam hujus otii in hac Domina consistere in pinguiori habitu, & præsertim quia omentum magis

Ad conceptionem maxime facere tempus cocundi justum.

Pingues non facile concipiunt.

magis pingue redditum est, quod sui præsentia os uteri comprimens, est in causa, ut semen ingrediatur tantum cervicem, & nequaquam os uteri, & illico etiam egrediatur. Ut propterea totum vitium sit referendum in morbum in mala compositione, & ejus specie, quæ consistit in angustia, prout à compositione dependet.

Scopi curativi. Quare scopi nostri erunt, intermissam conceptionem ad pristinum statum redigere, cumque hoc præstare non sit possibile, nisi auferantur morbi, quorum ratione proprietas oriatur, ideo illi morbi sunt auferendi & depellendi: qui cum sint in mala compositione, atque hujusmodi sit morbus logicus, & nequaquã ex usu artis, quia ad ablationem causæ aufertur, propterea tota curatio ad causam erit dirigenda. Quæ cum sit nimia pinguedo, tum totius corporis, tum etiam omenti, indicat sui imminutionem, totiusque extenuationem. *Uterina remedia.* Ratione etiam virtutis uteri remedia uterina requiruntur, illa scilicet, quæ experimento inventa fuere, potius utero prodesse, quam aliis partibus. Calor etiam uteri indicat calorificum, scilicet uniens, prius tamen habita totius corporis providentia. *Prognosticon.* Arbitramur autem, quod quamvis vitium sit maximi momenti, ratione conservationis speciei, quod Illustrissima Domina possit reddi voti compos, quia pinguedinem imminuere non est ad summum difficile, dum modo obsequens esse voluerit iis, quæ à nobis proponantur. *Curatio.* Concepta ita-

pta itaque spe curationis læto animo præsidiorum materias proponamus. Et in primis quoad Chærurgiam, cum Hippocrate libro de superfœdatione, cum adsit principale indicans, probamus venæ sectionem, non tantum bis in anno secundum manus & pedes, sed ter quaterque. Sed præsertim probamus sectionem venarum superiorum, ad quam erit confugiendum, quando non aderunt prohibentia. Quare statim absolutis mensibus probamus, ut secetur vena Basilica dextri lateris, evacueturque sanguis in ea copia, quæ præsenti Medico congrua judicabitur. Leniente tamen medicamento prius exhibito. Quo ad pharmaciam, leniatur alvus Manna, vel syrupo rosato solutivo, peæparentur humores syrupo de Cichoreo, de Borrag. cum decoctionibus Endiviæ, Cichor. & radice testiculi majoris canis, & pastinacæ sylvestris. Purgetur corpus Rhabarbaro & foliis senæ, infusis in decocto florum, & fructuum, addito Mannæ portione. Corroborantia vero sint ea, quæ & intrinsecus exhibeantur, & extrinsecus admoveantur. Inter extrinseca probatur decoctum ligni, cum aliqua salsæ portiunula. Eo tamen modo exhibitum, ut eo semel tantum in die & matutino tempore utur, & transacta hora, postea sudor copiosus excitetur, non instrumentis illis ligneis, quibus alias uti solemus, sed in lecto tam decumbentibus in lecto absque ullo labore

Vena sectio.

Pharmacentia.

Decoctum ligni.

labore sudor promovetur, perque horam ad minus sudet, & ante prandium multum sese exerceat, sive fiat pedibus, sive curru, cibumque attenuantem sumat: ut præcepit Hippocrates libro de salubri diæta. Utatur carnibus assis, non elixis; paneque optime cocto, & vino tenui, & Oligophoro in mediocri copia sumpto, & saltem per quadraginta dies hoc decocto utatur. Cum Avicenna etiam probamus, ut Illustrissimus Dominus non statim emittat semen: sed eo tempore, quo Illustrissima Domina emittet, atque post usum Veneris corpore resupino & elevatis cruribus aliquo tempore maneat, atque tandem tali utatur electuario:

Electuarium conceptum juvans.

℞. Radic testiculi majoris canis.
Limaturæ Eboris.
Testiculi vulpis in umbra exsiccati.
Capri.
Matricis suillæ fœcundæ in umbra exsiccatæ.
Coaguli Lepor.
Seminum sequentium in lacte mulie bri maceratorum.
Erucæ sativæ.
Pastin sylvest.
Sileris montani. an. ʒj.
Conservæ Cichoraceæ ℥iij.
Succi ex nuce myristica ʒj.
Misce, & fiat Electuarium.

Aquæ Lucenses.

Cujus dosis sit à drachma una, usque ad unciam semis. Inter extrinseca vero balneu ex aquis Lucensibus probatur: victus rat prop

propositis correspondeat. Quæ cum nota sit Viro Excellentissimo, propterea illam silentio obvoluimus, &c.

In inflammatione Matricis, mola, & sterilitate,

D. TAGAULTII,

ET D. JACOBI SYLVII

CONSILIVM XCI.

CUm Domina uxor tua sit in ætate juventutis, quam Galenus & reliqui Medici statuunt ab anno 25. usque ad triginta quinque habitu corporis mediocri temperatura membrorum satis sanguinea: ut signis manifestis deprehendimus. Cum vero ejus uterus intemperie laboret, id quod ex inordinata fluxione, aut retentione menstruorum, tumore ventris, contractione hypochondriorum, inflatione mamillarum & debilitate motus totius corporis patet, videtur mihi (salvo tamen meliori judicio) eam affligi tribus morbis, quibus singulis est diligenter occurrendum: primus est dictus 1.
Medicis tumor, seu inflatio matricis proveniens ex humoribus corruptis & flatibus contentis in utero. Secundus est dictus Me- 2.
dicis Mola, quæ gignitur ex semine & sanguine menstruo retentis in utero, & incoctis immoderate. Tertius est sterilitas & 3.

Sicca intemperies precipua causa steri-litatis.

privatio conceptionis, originem habens ex calida & sicca intemperie matricis potius, quam frigida. Quamquam nonnulli contrarium existimarunt, propinantes & admoventes valde calida medicamenta anno superiori, quibus tantum abest, ut morbum curarint, ut etiam recidivæ, qua jam affligitur, dederint occasionem. Et quamvis Domina uxor tua secuta multorum opinionem, sibi persuadeat se gravidam esse, quibusdam signis præcedentibus, & aliis, quæ senserit anno superiori: tamen ego contrarium sentio, illam adhuc prædictis morbis affligi, quoniam dicta signa communia sunt, & molæ & naturali conceptioni: præterea motus molæ, quæ est in utero, non est similis, neque tam potens, quam is est ex fœtu vivo, quo præsertim signo discernimus fœtum à mola, addo quod præterierit septimus mensis à suspicione conceptionis, quo tempore fœtus tam robustus facile cognoscitur, & signa propria conceptionis nondum satis nobis apparverint: Verum quoniam cum prædictis morbis conjunctus est tumor & inflatio tibiarum & pedum, succedens febri quartanæ, qua laboravit ante tres aut quatuor annos, periculum esset ne in hydropem incideret. Ideo omnibus affectibus diligenter simul erit occurrendum, quoniam si confirmentur, difficilime curabuntur. Quare prædictis omnibus consideratis, ego suaderem, uxorem tuam adhuc paulo longius permanere in ea, in qua

Signa discernentia fœtum à mola.

nunc

nunc eſt, ſanitate & ſtatu, ad finem Aprilis, aut initium Maii, quo tempore finis erit ſuſpicionis conceptus, & tempus optimum remediis adhibendis ex conſilio bonorum & expertorum Medicorum. Hæc ſunt, quæ volui de morbo uxoris ad te ſcribere,

Hæc tandem concluſa ſunt & ordinata à prædictis Medicis, &c.

Quantum ex iis, quæ ad nos ſcripta ſunt deprehendere potuimus: Vehemens eſt ſuſpicio geſtationis carnis illius informis in utero, quam Molam appellamus potius quam flatuoſum tumorem, aut aquoſum. Motus enim ſentitur à laborante in utero, non tam magnus aut validus, nec ordinatus, ut in vivente fœtu percipitur. Mater quoque ſatis pigra eſt ad motum, pedes & tibiæ molliores juſto. Factu autem judicandum eſt, num venter durior multo ſit, quam in naturali conceptu. Nam crebras in ventre quaſi ex acu punctiones ſentit, quæ peculiares ſunt molæ carneæ notæ, quibus eam à vero conceptu diſtinguimus: Sed prius quam aliquid moliatur adverſus ejuſmodi vitium, hoc eſt, tumorem ventris, ſive à ſuppreſſis menſibus, ſive à flatibus, ſive ab aquoſis & ſeroſis humoribus ortum ſit, ex- *Mola nota.*

pectandum erit, quoad uſque præterierit, aut proxime inſtet finis decimi menſis, qui multis etiã doctiſſimis viris putatus eſt terminus legitimi temporis pariendi: quanquã reperiantur mulieres plurimæ, quæ duodecim ac quindecim quoque menſes utero gerunt infantes. Hoc peracto tempore modis omnibus ſtudendum erit movere menſes, aut flatus diſcutere, aut ſeroſos humores educere, aut molam quæ toto genere præter naturam eſt detrahere atque exturbare. Atquoniam, ut ſupra diximus, major eſt ſuſpicio carnis illius informis, quæ mola appellatur, quam cujusvis alterius vitii, ſatius fuerit auxilia aggredi, quæ molam ipſam deturbare atque eximere poſſint. Hæc enim ſimul & menſes movebunt, & vitioſos humores, ſi qui ſunt, in utero deliteſcentes, & flatuoſos etiam ſpiritus erumpere facient. Ergo corpus in primis evacuetur tum idoneis chlyſteribus: tum medicamentis purgantibus: tum ſanguinis miſſione ex cruribus potius quam ex cubito. Victum interim tenuem atque etiam extenuantem laboranti imperamus. Corpus ambulationibus moveatur, ac ut reſopina dormiat, genibus utrinque ſublatis, jubeatur. Ut autem mola hæc, aut ſi quippiam aliud ſit in utero, quod moleſtiam afferat, melius ac facilius elabi vel detrahi poſſit. 1. Meatus erunt dilatandi, atque ampliandi linimentis, unguentis, inſeſſibus, balneis, & quæ vim habent relaxandi & molliendi 2. Iidem

Tempus legitimi partus.

Curatio molæ.

Indicationes curativa.

quoque

quoque lubrificandi peſſis ſive collyriis injectionibus & manibus inunctis. 3. Vis expultrix uteri ſtimulanda & irritanda, ut quod eam gravat & moleſtat, expellat, ſuffitu, vaporibus, peſſis, ſternutamentis: & id genus aliis. Quæ omnia ubi opus erit, & certa fuerit laborans, prægnans ne ſit, an non, particularius declarabuntur. Vera mola fit à ſanguinis muliebris & plurima ſanguinis menſtrui in utero retentione & affluxu, quem calor immodicus cogit, & in carnis formam tranſmutat. Mola multplex: Carnea oritur ex fœmineo ſemine, ejusdemque in formatrice vi in firma, ut ſcribit Averroes. Sanguinea à ſuppreſſis menſibus: Aquoſa cum aquoſus ſanguis vitio jecinoris in uterum tranſmittitur. Flatuoſa à craſſo humore in utero contento, & in flatuoſum ſpiritum converſo.

Mola quid & unde. *Mola multiplex.* *Carnea.* *2. Sanguinea.* *3. Aquoſa.* *4. Flatuoſa.*

Carneæ molæ cauſa.

Efficiens nimina caliditas matricis, vel effuſio ſeminis muliebris abſque ſemine virili. Materialis, copia materiæ cujusdam ſuperfluæ in uterum effuſæ. Signa communia molæ & veræ imprægnationis ſunt hæc: menſtrua retinentur, venter tumet, mammæ indurantur, appetentia proſternitur, cibi adeſt faſtidium, vultus decolor apparet.

Cauſa carneæ molæ. *Signa.*

His vero notis diſcernuntur:

Motus nec ordinatus, nec periodicus

Quibus signis mola à vera impragnatione discernatur.

molæ, nec eſt calcitrativus ſicut in Embryone: movetur mola à latere in latus, vel à loco altiore ad decliviorem.

Venter durior eſt in mola, quam in naturali conceptione, pedes quoque valde molles apparent: manus vero gracileſcunt: punctiones etiam crebræ, veluti ex acu ſentiuntur in ventre, debiliorque eſt, quæ molam parit. Ea caro informis inanima eſt, vita altrice duntaxat creſcit, plantarum more: ſenſum tamen aliquem habere quidam memoriæ prodiderunt ſpongiarum more.

Molas ſenſum aliquem habere.

Prognoſticon.

Prognoſtica.

Durat hoc vitium, quod in univerſum difficilis eſt curationis, aliquando menſes x. alilquando xv. aliquando plures, quandoque annos quatuor, interdum tota vita, ut & conſeneſcat & commoriatur. Degenerat & convertitur nonnunquam in hydropem. hoc malum magna ex parte inſanabile eſt niſi initio remedia admoveantur.

Curandi ratio.

Cura.

Cum informis illius carnis ſeu molæ in utero geſtatio unum eorum ſit, quæ toto genere præter naturam ſunt, ea ex prima illa & communi indicatione ablationem nobis indicat.

Indicationes.

Jam diſquirendum eſt ex ſecunda indicatione, an id ſperari poſſit quo tendimus, id eſt,

id eſt, an ejuſmodi mola ſeu informis caro auferri poſſit. Hujus autem intentionis ſecundæ inveniendæ via deprehenditur experientia. Quædam enim ab hujuſmodi vitio liberatæ, quædam vero nulla ratione. Jam ſupereſt tertia indicatio, quæ medium invenit, quo aſſequamur id qudo molimur, tale eſt aut Natura, ut Artis opus. Itaq; ejuſmodi molæ exemptio, partim eſt naturæ opus, dum ſcilicet vis expultrix uteri, quæ hoc pondere gravata eſt, conatur id excernere, quod eam prægravet aut moleſtet. Partim vero eſt artis opus, ſi nimirum dilatentur atque amplientur meatus, per quos elabi, aut detrahi debeat, ut promptius & facilius devolui, aut eximi poſſit informis illa caro. Naturam itaque & vim ipſam expultricem ſtimulare debemus, ad id quod gravat ac moleſtat expellendum. Hoc autem fit peſſis, collyriis ſeu injectionibus, ſuffitibus, clyſteribus ac potionibus, quæ mortuum fœtum educunt.

I. Meatuum dilatatio fiet unguentis aut linimentis cataplaſmatibus, fomentis ceratis, malagmatibus, Emplaſtris, quæ vim habent relaxandi & emolliendi, ſi ſumini, oſſi ſacro, ac ipſis pudendis hæc admoveantur.

Meatus dilatantia.

Illinatur primo venter inferior & os ſacrum, atque ut practici loquuntur, retro anchas unguento dialtheæ nominato, cum quo & miſceantur adipes & medullæ, quæ facul-

tatem habeant molliendi & relaxandi, ut adeps anserinus, gallinaceus: medulla cervina, & vitulina: Olea quoque eadem vi prædita. Conficiatur linimentum ex mucilagine semin. lini, Altheæ, & fœnugræci, olei liliorum, amygdalarum dulcium & oleo chamomill. ut unguento dialtheæ nuncupato, & adipibus prædictis, addendo aliquid gummi ammoniaci & bdellii in vino dissolutorum. Admoveatur etiam Emplastrum diachylon, ante & retro. Insessus quoque apprime ad hanc rem utiles sunt, præsertim qui facultatem habent relaxandi & emolliendi. Fiunt autem in hunc modum, si nimirum in aqua dulci incoquantur radices altheæ & liliorum, folia maluæ, semin. lini & fœnugræci.

Linimentum.

Insessus.

II. Meatus lubricos efficiemus immissis pessis, collyriis, ad hanc rem idoneis: Fiunt autem pessi ex lana, quæ imbuatur unguento seu linimento supra descripto. Laudat Aërius pessos confectos ex butyro recenti, adipe porcino, medulla cervina, passulis, caricis pinguibus, semin. lini & fœnugræci.

Meatus lubricatio.

Ex decocto caricarum, passularum, mucilagine semin. lini, fœnugræci, butyro recenti, & adipibus prædictis fieri possunt collyria seu injectiones.

Injectiones.

III. His peractis stimulanda erit vis expultrix ipsius uteri, pessis, collyriis, suffitibus, potionibus, clysteribus. Collocetur

Expultricem stimulantia.

tur mulier ac si paritura esset, comprimat se & sternutet fortiter.

Pessos conficit Iohannes de Torna mira ex ℥ ij. Galbani & ʒ ij. Hellebori albi, filo appenso. Ruta cum menthastro tusa collyrii vel pessi modo ingesta. Uugula asini suffitu molas trahit, sicut & vapor per arundinem exceptus ex baccis lauri, pulegio, hyssopo, thymo, salvia, marubio, arthemisia, centaurio, scordio, polio & dictamno Glandes ex Galbano, bdellio, opopanace, frequenter impositi, os matricis plus quam credibile est, aperiunt. *Pessi helleborati Tornamira.*

I. Meatus dilatabis insessibus, fomentis, Emplastris, &c. Inter cætera efficacissimum est linimentum, quod recipit Mucilag. semin. lini, Altheæ & fœnugræci in aqua liliorum extractæ, oleum liliorum, amygdalarum dulcium, & chamæmel. unguentum altheæ nuncupatum, adipem anserinum & gallinaceum, medullam cervinam ac vitulinam. Emplastrum quoque diachylon ante & retro admotum, Insessus, vel ut nunc dicitur, semicupia ex aqua dulci, in qua coxerint folia maluæ, semin. lini & fœnugræci, altheæ radices & liliorum.

II. Lubricos meatus efficies immissis pessis seu collyriis, atque etiam injectionibus ad hanc rem idoneis, & unctis manibus. Fiant ergo pessi ex lana imbuta linimento supradicto. Laudantur etiam pessi suprascripti ab Aëtio. Fiunt etiam injectiones ex decocto caricarum, ut dictum est.

III. His

III. His peractis vim expultricem stimulabis pessis, suffitibus, clysteribus, potionibus. Pessi ex Galbano suprascripti laudantur, & pessi Iohannis de Tornamira, si filo appenso imponantur. Pessi item ex ruta & menthastro, ut dictum est: vapor etiam per arundinem exceptu, ex baccis lauri & reliquis prius dictis, quæ omnia aquæ & vino incoquenda.

Vulva dilatetur speculo matricis, vel si obstetrix manum gracilem habeat, & prælongos digitos, intingat manus in oleum liliorum compositum, & sic uteri durissimum, carnosissimumque aperiat. Si hæc nihil profecerint, veniendum ad instrumenta quibus fœtus mortuus detrahitur. Deinde adhibendæ potiones, quibus fœtus mortui deiiciuntur. Reliqua quæ scribuntur à barbaris & practicis ad colliquandam & minuendam molam, per os sumenda, cum hæc colliquari nequeat, mera nobis deliramenta videntur.

Mola non potest colliquari.

In ardore urinæ, pro quadam Comitissa.

C. CASPARIS NÆVII

CONSILIVM XCII.

Cum plurima biliosa illuvies Generosæ Dominæ circa Renes & vesicam collecta sit, quæ plurima & graviora possit concitare

itare symptomata, sequentia ordinavi, quæ illam mitigabunt & & educent. Adjuvanda tamen medicamenta recta victus ratione, ne & in posterum similiter aut crassior, aut acrior producatur sanguis.

Digestivum autem & purgans sequens alternis sumantur diebus usque ad consumptionem.

℞. Aq. Maluar. lib. ß.
Centinod.
Flor. Chamom.
Betonicæ.
Petrosel. an. ℥v.
Syrup. Violar. ℥ij.
de liquirit. ℥ij. ß.
de duabus Radicibus ℥j. Misce.
pro digestivo. Dosis 8. cochlearia pro una vice.

Digestivum.

℞. Radic. Maluæ ʒij.
Asparagi ʒv.
Endiviæ ʒß.
Asari ʒij.
Bardanæ ʒij.
Sem. & flor. Maluæ M. j.
Bismaluæ.
Betonicæ.
Petroselin.
Saxifrag.
Clinopodii veri. an. M. ß.
Semin. 4. frigid. major. an. ʒij. ß.
Pastinacæ ʒß.
Liquiritiæ rasæ & in cisæ ℥j.
Polipod. quercini & minutim incisi. ʒvj.
Iujubar.

Potio evacuans.

Iujubar. nu. vij.
Passular. sine acillis ℥ß.
Sebesten. nu. v.
Flor. Maluæ.
Borrag. an. M. ß.
Sem. alkekengi ʒß.
Folior. Senæ Alexandr.
Agarici albiss. levis ʒij. ß.
Flor. Chamomel p. j.
Cer. rubr. ʒij.

Incidantur & contund. stent in infusione cum s. q. aq. Maluarum atque Melonum, vel cucurbitæ & Bardanæ simul mistis per horas iij. in loco tepido. Post bulriant omnia in vase no evaporante ad tertias, ut remaneant ℥xxv. Colentur cum expressione forti, deinde in Colatura infunde;

Flor. Violar. M. j.
Turpethi boni & gummosi triti. ʒij.
Rhabarb. elect. ʒij.
Squinanthi. gum. v.

Pulverisata misce, & fiat inde nodulus laxus, ex petia cum filo duplici. Bulliat, & inter bulliendum semper exprimatur, donec vis Rhabarbar. transfundatur, & consumantur ℥iiij. deinde colentur cum expressione forti, Colaturæ adde:

Syrup. Violat. ℥ij.
de liquirit.
Iuiub.
de Beton. an. ℥j.
Misce.

Dosis cochlearia 9. aut. 10. aut circiter pro

prout purgabit; Quod si minus educet dissolvatur ʒj. Boli sequentis in dosi una;

℞. Flor. Cassiæ recent. extract. *Pilul.*
cum aqua Petroselin. ʒij.
Benedict. laxat. ʒj. fiat. Bolus.

Si vero vires nimia evacuatione deiiceret, per unum aut alterum diem differatur, & interim Digestivum substituatur. Ne autem odor & sapor gravior molestiam concitet ante & post usum cortices arantiorum Sacchar. conditi assumantur, quod & fiet, si ructus excitet. Educta sentina si ne dum ardor, & acredo remitterent, ʒj. pulveris sequentis medelam afferet, præsertim, si post semihoram aq. destillat. Subscripta cochlearia decem, cui syrupi cochlearia duo admista sint, duabus ante cibum horis super bibantur.

℞. Semin. 4. frig. major excort. an. ʒj. *Tragæa.*
Maluæ ʒj. ß.
Alkekengi ʒß.
Papaver. albi. ʒj. ß.
Flor. Chamom. ℈j.
Amygdalar. dulc. excort. ʒj. ß.
Liquirit. rasæ & incisæ ʒj.
Sem. Lactucæ.
Portulacæ an. ℈j.

Incidantur incidenda minutis: & pulver. pulv. subtiliss. addendo Sacch. albissimi minutiss. triti ℥j. & fiat Tragœa.

℞. Syrup. violacei. *Syrupus.*
Succ. violar. cond. facch. an. ℥ij. ß.
Misce.

℞. aq.

Aqua destillata.

℞. aq. Melonum vel cucurb. lib. ß.
Maluæ. lib.
Fl. Chamom. lib. ß. Misce.

Vnguentum in Renum dolore.

Renum urgentibus doloribus, lumbi quoque inungantur.

℞. Olei viol. loti ter. aq. Maluar. ℥iij.
Ung. populeon ℥j. Misce, &
cum cera f. linimentum.

Foveantur etiam lacte caprino. His factis Thermæ adeundæ quarum usum docebo in posterum.

In cruenta sanguinis mictione, pro quadam Nobili fœmina,

D. ABRAHAMI SEYLLERI

CONSILIVM XCIII

Generosam & Nobilem matronam cruenta mictione urinæ cũ dolore laborare intellexi, cui ut occurratur singularis adhibenda diligentia. Cum autem omnis excretio sanguinolenta periculosa sit, atque dolo vires deiiciat, ad compescendum hoc malum serosæ & acres humiditates primo educendæ, deinde quæ & exterius, & interius effluentem sanguinem inhibeant, ac dolorem sopiant, adhibenda. Evacuans commodum erit subscriptum medicamentum.

Potio evacuans.

℞. Folior. Senæ ℥ß.
Sebesten.
Iujubar. an. nu. vj.

Se

Sem. melon. cum corticibus ʒij.
Sem. fœnicul. ℈ß.
Decoq. in ſ. q. aq. lege artis.
℞. Colaturæ ʒij.ß:
Rhabarb. Elect. ℥ij.
Macerentur horis viij. poſtea rurſum colentur: ac colaturæ add.
Syrup roſat. ſolut. ℥j.
Electuar. Diaſebeſten. ʒiij.
Miſce, fiat potio.

Hanc potionem capiet generoſa Domina mane tribus horis ante paſtum, deinde diebus ſequentibus omni mane ſumet tria cochlearia de ſubſcripto ſyrupo:

Apozema conſolidans.

℞. Radic. plantag. ℥ij.
Symphyti. ℥j.
Herniariæ.
Capillor. Vener.
Centumnodiæ.
Fumariæ aa. m. j.
Aniſi ʒij.
4. ſemin. frigid. major. an. ʒj.
Sem. naſturtii torrefact. ʒj. ß.

Decoq. in ſ. q. aq. lege artis, hujus colaturæ accipiantur ℥xij. dulcorentur cum ſacchari candi ℥iiij.

Veſperi autem cum S. D. ſe vult. dare ſomno, capiat de annotatis pillulis nu. xj. & aſſumat poſtea lac chalybeatum, vel aquam plantaginis:

Pillula ante ſomnum deglutienda.

℞. Succi portulacæ incraſſat. ʒß.
Gummi arabic. q. ſ.
Miſce,
Fiant pillulæ nu. xj.

Exter-

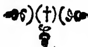
Exterius adhibeatur lumbis hoc catapla-
ſma, quod ſingulis diebus innovandum:

Cataplama.

℞. Herbar. Equiſeti. m. j. ß.
Sem. portulac. ℥ß.
Decoq. in ſ. q. aq. donec redacta fuerin
ad mollitiem, poſtea addatur:
Farin. fabarum.
Hordei.
Pulver. rad. tormentill.
Symphyti. an. ℥iij.
Olei myrtini.
Roſacei.
Chamomill. an. ℥ß.
Commiſceantur, fiat Cataplaſma.

Quod ſi his malum non ceſſerit, nequ
dolor remiſerit, bolus pixidi laminez ad no-
ctem ſub ingreſſum lecti, cum cerevíſia diſ-
ſolutus propinetur. Conſtat autem hic e
Philonii perſici ℈iiij.

Uſus etiam herbæ Equiſeti plurimu
conferret, ſi pulveriſata ferculis iniiceretu
ſunt autem cuitanda acria, acida, multu
ſalſa, & quæ ventriculo negotium faceſſun
præterea caveat allium, cœpas, naſturtium
raphanum, & ſinapi. Chriſtus cœleſtis
Medicus omnia ſecundet,
Amen. Anno 77. 20.
Octob.

In dysenteria, pro quadam honesta Matrona,

D. PHILIPPI MICHAELIS

CONSILIVM XCIV.

VAletudine adversa conjugis tuæ dilectæ vehementer certe afficior: tecumque condoleo, imo ipse eam visitarem nisi inopinatus meæ conjugis casus me retineret: nihilominus tamen satis prudenter cogitata & experta sequentia transmitto. Rhabarb. tosti ℈j. ß. eam te exhibuisse credo: Nunc si placet clyster sequens, qui tormina sedabit fœliciter, injiciatur:

Enema in dysenteria.

℞. Aq. hord. chalyb. ℥viij.
Succ. plantag. ℥j.
Olei rosacei ℥j. ß.
Sevi hircini ℥iiij.
Sacchar. rub. ℥j.
Misce, fiat clyster.

Sequenti mane tertia aut quarta hora assumat pulverem infra scriptum in haustulo vini rubri calentis.

Pulvis astringens.

℞. Troch. de spodio cum semin.
Acetosæ ℈ij.
de Carabe ℈j.
Misce, fiat pulvis.

Dein à malo punico umbilico tenus ungatur venter calide de die bis, mane & vesperi.

Inunctio ventris.

℞. Ol. Cytonior.
Myrrhini.
Masticis an. ℥ß.
Coralli rub.
Rosarum.
Masticis.
Boli armen. an. ℈j.
Pulverisentur pulver. & fiat molle unguentum.

Ab unctione impone emplastrum seq.

Emplastrum stomachale.

℞. Ol. Absint. ℥j.ß.
Myrtini.
Cytoni. an. ℥ß.
Pulver. absinthii ℈ij.
Menthæ ʒij.ß.
Spicæ.
Calamenth.
Squinanthi.
Macis.
Corall. rub. an. ℈ij.
Rosar rub. ℥ß.
Panis assi ℥iij.

Cum cera & Resina q. s. fiat Emplastrum stomachale. Ebibatur etiam digestivum sequens mane calidum, vesperi frigidum.

Digestivum.

℞. Syrup. Cyton. ℥j.ß
ex infus. rosarum ℥ß.
Myrtini ℥j.
Aq. plantag.
Acetosæ.
Buglossæ an. ℥ij.

Misce, & fiat potio pro duabus vicibus

Terti

Tertio ab usu primi clysteris die infundatur Enema subscriptum: *Clyster alius.*

℞. Aq. hordei chalyb. ℥vj.
Succi plantag. ℥ij. ß.
Olei rosat. ℥ii.
Mellis rosat. ℥ij.
Vitelli ovi, nu. ij.
Sevi hircini ℥iij.
Boli Armeni præpar. ℥j. ß.
Fiat clyst.

Continuentur ista ad sanitatis usque restitutionem.

Destillatum etiam Caponis, item jusculum, in quo vitellum ovi assum dissolutum sit propinetur. *Destillatum caponis.*

Tormina sedabuntur haustu aq. Verbasci, cui parum aq. Iuniperi admixtum: fiant sacculi etiam è verbasco Aq. incocti, ventri dolenti imponantur. Hæc tamen omnia judicio tuo submitto: Quod si imposterum morbi successum mihi significaveris, præcipue, num & sanguinem excernat, tibi non de ero. Interim autem legas librum meum de fluxibus. *Aqua verbasci.*

In imbecilitate matricis, cordis, atque ventriculi. pro Nobilissima quadam Domina,

D. JOH. CRATONIS

CONSILIUM XCV.

QUod ad Nobilissimam Dominam attinet omni ratione matrici, cordi, & ventriculo consulendum.

Matrici imponatur Emplastrum de matricaria hoc modo factum:

Emplastrum de Matricaria.

℞. Galbani ℥ß.
Bdellii.
Myrrhæ an. ℥iij.
Comarum matricariæ.
Cymini an. ℥ij.

Dissolvantur gummata in aceto, & cum oleo liliorum alborũ & cera, fiat Emplastrũ.

Emulsio Margaritarum.

Ad roborandum cor nihil in hac Nobilissima fœmina emulsione margaritarũ animadverti melius. Interdum etiam coralliis dissolutis usus sum, & ebore. Ventriculus inunctionibus & pillulis præscriptis roborabitur. Ac velim pillularum usum non intermitti.

In podraga, pro quadam Nobili fœmina,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIUM XCVI.

NUllam certe viam invenio, qua conjunx tua Podagra liberari possit.

Belga hic quidam versatur, qui se Podagræ domitorem & Medicum prædicat: nodosam tamen non aggreditur: Artis suæ periculum fecit in quibusdam Canonicis. Dolentes equidem partes mitigabantur: nihilominus in alias irruebat fluxio: Nota manifesta eum uti repellentibus aut stupefacientibus: Generosus quidam Baro similiter se ejus subjecit curæ, sed ex Podagrico Asthmaticus factus, vehementer de difficili respiratione conqueritur. *Empiricus Medicus podagræ.*

Dom. Mehlium vasculum hujus Aquæ octo Ioachimicis emisse asseverat, quæ num vera ignoro. Si uxor tua ut natura recolligeretur, recta victus ratione regeretur, saluberrima esset omnium Medicina. Huic sub mediam noctem Mithridatii optimi usum, duorum videlicet pisorum quantitate, sacch. rosaceo commisto, adjungendum esse puto, præsertim cum serosi humores maximam concitant molestiam. Nondum autem emollientia imponenda. De sero caprino in posterum cum Dn. D. Monavio confe. ram, &c.

In pedum debilitate, pro quadam Nobili Matrona,

CONSILIVM XCVII.

CUm pes tam sæpe luxatus,& refrigeratus fuerit, facile concluditur temperiem partis debilitatam esse: unde facile ibidem materia colligitur, quæ à calore nativo debili dissipari aut exsiccari nequeat: sed molestias præsentes, & dolores producat. *Indicationes.* Materiam autem ibidem copiosam esse, aut tenacius impactam juncturæ non credo. Quare de mea sententia curationis unicus scopus erit, corroboratio partis affectæ, & caloris nativi. *Roborare quid.* Partem autem læsam corroborare nihil aliud est, quam eidem nativam restituere temperiem. Quibus autem id commodius fieri possit, quam Cataptasmate exsiccante & calefaciente (*Warmband*) *Cataplasma exsiccans & calefaciens. vvarmbant vulgo.* quod sulphur & Alumen recipiat, non video. Non opus eum lavare vult, ut totum immergatur corpus: sufficiat diebus aliquot pedum solummodo immissio, evacuato tamen prius corpore.

Evacuationem non fortioribus instituerem, sed seq. contentus essem.

Infusum senæ ℞. Infusionis nostræ senæ, in qua macerata fuerit Agar. rec. ʒj ℥iij.
Syrup. rosat. solut.
Mannæ an. ℥j.
Misce.

Sipe

Si per septimanam bis posset repeti, eo melius. Ante cœnam vero sequentes pillulæ deglutiantur:

Pillulæ.

℞. Massæ Pill. Masticin. ℥j.
Formentur inde pill. nu. 9.

Thermis artificiale hoc balneum succedat quo pedes foveantur:

Thermarum succedaneum.

℞. Sulphuris ℥j.
Aluminis ℥ß.
Corticum Betulæ m. iij.

Bulliant in aqua pluviali aut fluviali.

Immergantr in hoc pedes primum per semihoram, dein ad horam usque integram, ante cibum mane & vesperi. A balneo fricetur aqua Betulæ, Refrigeratio vitetur. Pulveris usum denuo sequenti revocet mense. Duobus autem diebus ante menstrui fluxum assumat Pillul. de Aloê rosata. Si vero subsisterent menses, spe imprægnationis differatur cura, &c.

Aqua Betulæ.

Menses retente.

In febre diuturna, pro quadam Magnifica Domina,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM XCVIII

Diuturnas febres in hecticas plerumque transire, in medendi usu observarunt Medici. Generosa domina à primo ortu fuit temperamenti calidi & sicci, corporis constitutio ad maciem potius, quam ad obe-

Diuturnæ febres in hecticas transeunt.

sitatem inclinans, corpus agile, sensus vegeti. Nunc autem quadrimestris febris, & remedia per universam morbi periodum exhibita calida (etsi nomine tenus frigida: tamen gustu saporum judice calida, vel ex temperatione calorem sortita) non mirum, si calidam & siccam intemperiem auxerint. *Signa hectica.* Diligenter autem advertat Medicus, an ægrota à cibo assumpto leviter incalescat. Deinde si corpus, vel substantia arteriæ ad carpum, vicinis carnibus calidior deprehendatur, quandoquidem Hectica initio difficulter cognoscitur, & facili negotio curatur. Huic accedit, quod accessio valde obscura, ita ut vix percipi possit, quod intermittentibus familiare non est. Moneo igitur iterum, ut hecticæ accurata habeatur ratio: & *Obstructio.* obstructiones omnino non negligantur. Inficias enim non eo, materias aliquas in mesaraicis venis contineri, quæ fomentum præbeant febri jam continuatæ, eas tamen calidis medicamentis aperientibus posse extirpari, non dubito. *Oxymel.* Oxymel, in quo macerata sint Agaricus & Rhabarbarum, maximopere placet: Ad vehementiora nullo modo ascendendum puto, & omnia vacuantia, tam lenientia, quam elective purgantia improbo. *Clyster.* Sufficit necessitate postulante clysma è decocto pulli, in quo malua, violaria Althæa, lilioru̅ alboru̅ radix, Nymphæa, fol. salicis vel cucurbitæ, si adfuerint, incocta fuerint, addita ol. violar. lilior. albor. amygdalar. dulcium an. ℥j. & Sacch rubri ℥j ß

Co:

Corpus universum quotidie semel atque iterum ol. amygdal. dulc. leviter vola manus perfricetur, potiss. autem spina dorsi unguento Rosar. Mesues: Infrigid. Gal. ol. violar. de Nenuphare, aq. lactucæ ablutis. Ego consuevi isto unguento uti:

Unguentum in hecticis.

℞. Gummi arabici,
Tragacanthi an. ℥ij.

Infundantur in aq. viol. per diem & noctem & addatur ol. violarum ℥j. ß,
Butyri recent. ℥ß.
Camphoræ ℈j.

Misce, & in mortario plumbeo vel lapideo agitentur cum lacte muliebri: & fiat linimentum, quo inungatur spina dorsi, & regio lumborum. Laudatur Balneum aq. dulcis, siquidem humectandum & refrigerandum est, quod non dissuaserim die intercalari, cum invasio non metuitur, ita tamen ut duabus post prandium horis adhibeatur.

Balneum aquæ dulcis.

Quoniam autem Atrophia cibi sumptione plurimum cohibetur, porrigenda sunt alimenta in exigua copia plurimum nutrientia, cujus generis quædam à me sunt annotata:

Alimenta plurimum nutrientia.

Morsuli in hecticos.

℞. Pulpæ perdicis,
caponis an. ℥ij.
pinear,
pistaceor an. ℥j.
Sem. melon. excor. ℥ß.
Terræ sigill. ℈iiij.
Cinam. opt. pulverisat. ʒj.
Conseru. viol. ℥ß.
Sacchari albiss. lacte amygdalarum, & aq. ros. dissolut. q. s.

Fiat confect. in morsulis. Plurimum nutriunt Gelatinæ, quarum conficiendarum ratio, si ignota est, peti poterit ex libro meo de peste fol. 476. mangias brancho Hispanorum, quod coci Generosi Domini absque dubio facere norunt, & juscula capi, in quibus Borrago & lactucæ folia ebullierint. Hæc monuisse sufficit, ut marasmum vitemus, quem minari videntur colliquationes pingues superficiem lotii occupantes, cum renum pingua fere matulæ parietibus adhærere soleant. DEUS opt. max. nostris consiliis & conatibus adsit, iis præsit, eaque benigne fortunare dignetur.

Hispanica fercula.

In febre tabida, pro Magnifica quadam Domina,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIVM XCIX.

NOn libet odiose in aliorum medicationes inquirere, aut si quid in curatione præstantiss. Dominæ recte vel secus factum sit, meum judicium interponere, præsertim cùm factum infectum fieri non possit, illud potius conabor, ut optimam fœminam consilio pro mea parte adiuvem. Quia vero initio prognosticon de curatione significandum est, illud prædico, secundum Hippocratis oracula, si spasmo ex inanitione hæc Domina laborat (ut Medici existimant) eos operam perdere: sed cur nequaquam hanc affe-

Prognosticon.

affectione spasmum ex inanitione judicem, & quid de morbo sentiam paucis ostendam. Spasmus est nervorum musculorumq; convulsio, atque ad originem eorum perpetua contractio præter voluntatem. Estque hæc affectio, nunquam sine motu & gravissimo dolore, atque ea convulsio, quæ ex inanitione est, plane acutum malum est, citoq; interimit. Causæ ejus sunt ea, quæ immodice exhauriunt humidum, ut purgationes immoderatæ, sanguinis detractiones, vigiliæ, inediæ, labores immodici & vehementes, vulnera, febres ardentes. Ideoque vix ullus spasmus ab inanitione est, quem non inflammatio sequatur. Atque his de causis exhausto humido, nervi & membranæ ficciores fiunt, & contrahuntur in se cum vehementi motu. Spasmus autem à repletione contrarias habet causas, videlicet immodicas repletiones, fitque repente. Patet igitur ex natura morbi, quod neque ex inanitione, neque repletione in hoc corpore sit spasmus. Ac si esset ab inanitione, certe auxilia calida, quæ adhibita sunt, auxissent malum. Si vero à flatibus, resoluti essent. Ego vero diminutum hunc atque depravatum motum in digitis, & pedibus refero ad humores corruptos, qui in spinam dorsi ac nervorum origines transfusi sunt, ut sæpe in colicis, & magnis torminibus ventris istam retentionem menstrui sanguinis fieri videmus. Hunc auget totius corporis, omniumque solidarum partium

Spasmus ex inanitionis.

Causa spasmi exinanitione.

Spasmus à repletione.

Diminutus & depravatus motus ab humoribus corruptis.

partium intemperies calida & ſicca, quæ cum ſeſe offerat ſumpto cibo, ita ut etiam facies rubere incipiat, cumque totum corpus ſit extenuatum, ſuſpicor hic adeſſe febrem tabidam, & quidem jam aliquomodo confirmatam, & hecticam. Hæc mea opinatio ſi vera eſt, neceſſe erit, ut ad hanc propulſandam febrem Medici totis viribus ſint intenti. Niſi enim hæc tollatur, neque vires conſervari, neque reliqua ſymptomata, maxime læſio motus curari poterit, quia magis magisq; tendines ac nervi ſiccabuntur, & ſi febris hæc ſecundũ gradum acquiret, fruſtra quærentur remedia. Quia vero obſtructio alvi, & catarrhus, multum ad augendam, fovendamque eam faciunt; Primo operam dare oportet, ut leniatur alvus, deinde ut roboretur cerebrum. Ad utrumq; nihil melius atque convenientius eſt, quam ſi conſervam roſarum, ut vocant, recentem in magna quantitate ſingulis diebus acceperit, præſertim autem hora decubitus, & ne calor ventriculi læderetur, unum atque alterum caryophyllum inciſum in duas partes ſimul deglutiret. Quod ſi vero conſerva roſarum recens non emolliret alvum, utatur alternis diebus vel ſingulis ſeptimanis ter, hoc Electuario:

Febris tabida.

Conſerva roſarum recens.

Caryophylli.

Electuarium emolliens alvum.

♃. Conſervæ Roſarum,
Violar. an. ℥ß.
Flor. Caſſiæ recenter extractor. ʒiij.
Specier. aromat. roſat. Gabr. ℈j.
Miſce, fiat Electuarium.

Hoc

Hoc Electuarium suave est, & non solum alvum leniet, verum cor, etiam cerebrum, & epar roborabit. Ab aliis purgantibus medicamentis plane censeo abstinendum, & hæc Dominæ, tanquam venenum mortiferum cavendum. Si autem posset hoc ferre præstantissima fœmina, optimum esset, ut singulis septimanis ei exhiberetur clyster ex solo jusculo gallinaceo ad hunc modum: Accipiantur juris gallinacei vel gallinæ pinguis non saliti unciæ xv. adde vitellum ovi recentis unum, & sacchari duo cochlearia, & misceantur. Si dolores aliqui ventris urgent, incoquantur flores Matricariæ, iuæ, &c. Hoc medicamentum in ista curatione plurimum profuturum & tutissimum esse non dubito. Purgata alvo ad sistendum catarrhum, & roborandum cerebrum, tuto posset inspergi pulvis iste suturæ coronali: *Clyster.*

℞ Rosarum rubearum. *Pulvis. capitalis.*
Myrtillor.
Corallor. rubeo an. ℥ß.
Masticis ℈ß.
Misce, fiat pulvis.

His ita monitis ad curationem deveniamus. Primo autem intemperies illa calida & sicca, quæ ne sit hectica vereor, requirit solam alterationem, videlicet contrarium frigidum, & humidum, non solum in medicando, sed maxime in victus ratione. Tenenda est igitur diligenter victus ratio humectans & temperate refrigerans. Nam *Victus ratio in hecticis.*

ab o-

ab omnibus immodice frigidis cavendum, nec alterationes subitæ faciendæ. Omne *Refectio tabidarum lenta.* enim nimium naturæ inimicum, ut Hippocrates inquit, & corpora, quæ longo tempore extenuantur, lente reficere, non solum quantitate, verum etiam qualitate oportet 2. Aphoris. 7. Alimentorum autem & cibi catalogũ præscribere, cum præstantissima Domina utatur doctis Medicis, non debeo nec in hac festinatione & temporis angustia possum. *Diæta præcipua pars curationis.* Hoc saltem moneo, rectam victus rationem, præcipuam partem curationis esse in hoc morbo, & sine ea diligentiam Medicorum parum profuturam; quia restitutio humidi & virium conservatio, in longo morbo præcipue eam requirunt. Medicatio tota consistit in alteratione, videlicet, siccarum partium humectatione, & caloris præternaturalis diminutione. De siccitate me non errare satis certo scio, tutoque posse adhiberi humectantia. Quatenus autem sit refrigerandum, cum mihi de gradu caloris non constet in longo morbo, vix aliquid ausim affirmare, præsertim absens. Relinquo igitur judicium de his peritis præsentibus Medicis: *Humectantia tute.* Hæc vero duo tutissime poterunt fieri: 1. Primo fricetur leniter corpus totum oleo recenti amygdalarum dulc. bis in die, hora matutina, & ante cœnam, & sit frictio longa & lentissima, si oleo aderetur pinguedo Anse- 2. rina reces, multo efficacius esset medicamentum, aque ut addatur hortor. Deinde singu-

li:

iis diebus bis poterit accipere unum de his Morsulis:

℞. Sem. papaveris albi ℥ß.
Amygdal. dulcium.
Pinearum recens elotarum an. ℥iij.
Sem. 4. frigidor. major. excortic. an. ℥j.
Sem. Lactucæ ℈ij.

Morsuli resumptivi.

Infundantur in aqua Tussilaginis ℥v. horis duabus, & comminuantur, postea fiat expressio fortis:

℞. Hujus expressionis ℥iiij.
Sacchari albiss. ℔ ß.
Specier. Diatrag. frig. ʒj ß.
Fiat lege artis confectio in morsulis.

Horum usus commodus & conveniens erit omni tempore, noctu & interdiu. Hæc duo omnino debent adhiberi, & usus eorum erit rectus & tutus. Plura autem medicamenta non præscribo, præsertim cum de febri illa nihil certi cognoverim. Ac si illa, quod ego opto, abest, facile volente DEO motum restituemus, & reliqua pellemus symptomata. Motus autem depravati causam cum retulerim, partim ad principii, videlicet, spinæ dorsi læsionem & offensionem, à materia partim ad instrumentorum, videlicet, musculorum, nervorum, ac tendinum intemperiem. Propositis iis scopis intentiones curativas videbimus: Primum si materia afficiens principium nervorum etiamnum præsens est, removenda erit. Hoc autem facere neque vires neque intemperies

Indicationes curativæ in motu depravato pedum & digitorum.

peries totius corporis calida & ficca finu
Ergo opera danda eft, fi forte natura ea
poffit expellere: Non dubium vero eft
quin fpontaneis evacuationibus, quæ ant
menfem fere fuerunt, aliquo etiam oner
fpina dorfi fit levata.

Verum fi menfes provocari poffent (de quorum fluxione, vel adftrictione me effe admonitum velim) optime materia ifta derivari atque evacuari poffet. Ad menfium autem provocationem, & alvi quoque humectationem, ac folutionem plurimum prodeffet, fi maluam, parietariam & Mercurialem coquerent in aqua, & coctis herbis ac probe comminutis affunderent oleum olivarum recens, vel butyrum fine fale, atque hoc quafi cataplafma inferiori ventri & pectini fingulis diebus imponerent. His ita factis fi fluere menfes vellent, bene, fi minus, priufquam febris remitteret: non adhiberem alia remedia fortiora. Cæterum ut roboretur principium nervorum, fiat tale unguentum: Accipiantur lumbrici terreftres, & loti vino decoquantur in duplici vafe in oleo olivarum recenti, ac fortiter exprimantur, deinde accipiatur aliorum lumbricorum lotorum in vino, & exficcatorum pulvis, & addita modica cera ad lentum ignem fiat linimentum. Illo ungatur fpina dorfi hora decubitus, & poft fomnum. Quod fi hoc remedium non contulerit, admonitus alia præfcribam. Inftrumentorum autem intemperies, videlicet mufculorum, ten

Menfes provocantia.

Vnguentum pro roboratior e nervorum.

rum, tendinum & nervorum, tolletur frictione, de qua paulo ante monui, nec plura hic remedia præscribam. Lotiones ex aqua dulci etiam si febricitaret, non valde abhorrerem, si modo inunctiones post lotionem statim fierent. *Lotiones pedum.*

Sed tamen non velim valde crebras esse, ne magis resolvant. De Thermis ostendam tunc meam sententiam, cum de febre atque mensium fluxione certiora cognovero. Hanc autem medicationem, quæ ex veris Artis Medicæ principiis est deducta, rectam & salutarem fore spero, atque ut sit, DEUM precor.

In febre hectica, cum insigni ventriculi imbecillitate, pro Magnifica quadam fœmina,

D. IOH. CRATONIS

CONSILIUM CI

NOn esse prudentis Medici videtur, de absentis valetudine, rebus non bene exploratis ac cognitis, ex tempore consilium dare, cum ea sit subjecti Medicinæ excellentia ac præstantia, ut nihil temere, & absque bene deliberata ratione fieri debeat. Ac pro mea parte fateor, me malle in præsentia, quam scripto consulere, præsertim cum non edocear à Medicis. Duo autem scire præcipue volui, primum, an aliqua adesset febris; *Ægroto absenti non facile consilium dandum.*

bris: deinde, an menstruæ purgationes sint suppressæ. De altero respondetur, fluxisse menses toto morbi tempore debito, nunc autem supprimi. Et additur querela de ventriculo debilitato. Ea vero affectio, ut præstantissimæ fœminæ admodum molesta est, ita Medico morbi & curationis rationem consideranti, minime mira. Extenuato enim corpore longo morbo ventriculum debilitari necesse est. Et huic malo accessit frequens & difficilis usus medicamentorum, quæ ventriculo non solum adversa, verumetiam admodum noxia fuerunt. Nam ut intelligo, bibit syrupos ex aquis destillatis, quæ ventriculum admodum relaxant. Primo igitur, si quid meum consilium valet, à syrupis abstinendum censeo, ac cum ventriculus exhaustus sit calore naturali, & si ad istũ modum provideamus, ne vel in ipso, vel in universo corporis habitu augeatur calor præter naturalis, quem ego hecticam febrem Lutinam falso esse ominor; magno hoc fiere ægrotantis commodo. Extenuari enim alias ob causas corpus, quam præternaturali agente calore in humidum naturale, vix arbitror, & ut malum non solum in uno aliquo membro, verum corde atque totius corporis habitu esse suspicer, non omnino parvas causas habeo, ac utinam fallar. Nam hic error præstantissimæ fœminæ salutatis, & mihi minime injucundus futurus est. Scio propter solam constitutionem frigidam & siccam ventriculi, aut membrorum, quæ subservi-un

Syrupi ex aquis destillatis ventriculo noxii.

Tabis causa.

unt nutritioni, posse corpus extenuari atque tabescere. Utcunque autem sit, cum non sine periculo extenuati & macilenti calefiant: Ideo in curatione Medicum circum spectum esse oportet. Sive autem adsit febris, sive non, certe meo judicio omissis reliquis medicamentis regio ventriculi, imo totus venter tali unguento inungatur:

Vnguentum subst antifice humectans & roborans Montani.

℞. Medullæ crurum vituli.
Olei amygdal. dulc. an. ℥j.
Masticis pulverisati ʒj.ß.
Olei caryophyllor. ℈j.
Misce, fiat unguentum.

Deinde:

Cataplasma pro ventriculo.

℞. Carnis dactylor. ℥ij.
Carnis cytonior.
Passular. an. ℥ij.
Panis albi tosti ℥ß.
Coquantur simul in vino Maluatico, & adde masticis pulverisati ℈ij.
Olei amygdal. dulc. q. s.

Misce, & inter duas telas lineas extendatur & applicetur toti ventri. Fiat autem bis in die. Ventriculus roboretur iis rebus, quæ minime nauseant, etsi vellet aliquid intra corpus sumere. Accipiatur conserva rosarum & borraginis an. q. s. ac coquantur inquantitate sufficienti aquæ hordei, & decoctum colo transfusum & refrigeratum bibat. Ad provocandos menses decoquatur Mercurialis in aqua, addito communi oleo, & fiat Cataplasma pro ventre inferiori.

In febre hectica, cum catarrho, pro quadam Magnifica Domina,

D. JOH. CRATONIS

CONSILIUM CI.

QUod toties desideravi scire, an præstantissima Domina esset sine febre nunc primū intelligo, statuere Excellentissimos Doctores febrem hecticam jam secundum attigisse gradum, sed dubitare eos, utrum relicta febre curationi catarrhi sit incumbendum, an vero potissimum ad febrem respiciendum. Est autem expedita responsio: Si catarrhus hecticæ causa est, non dubium, quin catarrhi curationi primum opera danda, secundum præscripta Medica: sed sane, an hoc sit, statuere nequeo: Si autem sentio; cum hoc corpus extenuari & consumi videamus, calore præternaturali absumente humidum in partibus solidis nullum esse dubium de febre tabida. Est autem an sit hectica, vere sic dicta, an vere improprie ambigo: si hectica vere sic dicta est, non habet causam catarrhum. Verum haud dubie excitata est à magnis doloribus, quos quidem voluere (ut intelligo) remediis calidis tollere. Unde cor positum (quemadmodum in scholis loquimur in calefacto esse, cæpitque fieri ebullitio in substantia rorida. Hujus autem gradus inde est calo

Hectica duplex.

est calor corporis, qui exacuitur assumpto cibo. Ad secundum gradum hecticæ duo requiruntur: Primo, ut cor sit positum in calefacto esse. Secundo, ut consumatur substantia rorida. Hic gradus manifeste quidem cognoscitur, sed difficilime curatur, ideoque cum existiment Medici, Dominam esse in secundo gradu Hecticæ constitutam, plane contrarium omni rationi esset, velle ad derivationem catarrhi adhibere universo corpori emplastra rubrificantia. Hæc enim magis exsiccarent, & tabem augerent. Si vero (ad quam sententiam ego magis inclino) est Hectica improprie dicta, partim ex catarrho partim ex ventriculi intemperie frigida & sicca: Epatis calida & sicca, quæ intemperies catarrhum quoque produxit, profecto ad illam præcipue est respiciendum, & omni conatu epati, ventriculo & intestinis, quæ & febrem istam tabidam fovent, & catarrho materiam subministrant, subveniendum, simulque intemperies illa sicca in membris solidis, quantum fieri potest, corrigenda, & corroborandum atque alterandum caput, atque cerebrum, ne catarrhus tanto impetu fluat. Hæc, quo pacto sint præstanda, viderint Medici, qui vires intuentur, ac à virtute veniam agendi petere debent. Sciunt autem Excellentissimi Doctores, quid de Marasmo de ista febre, quæ raro est absque putredine, Galenus sentiat, neque multis monere est necesse. Corruptio, ut demonstravit post Aristotelem Averrhoes

Duo ad secundum gradum hectica requiri.

Hectica ex catarrhis impropria.

Indicationes curativa in hectica à catarrho.

Febres Marasmodes ex catarrho raro absque putredine.

Averrhoes, fit aut per putrefactionem, au combustionem: Combustio vero, ut volui Aristoteles fit διὰ τὴν μαρανσιν, aut, ut Galeno placet, dissoluta συμμετρία, cum minor flamma à majori prohibetur redire à circumferentia ad centrum, ubi est suum pabulam. In simplici Hectica fit combustio, in hac nostra tabida febre combustio & putrefactio. Hoc bum ita sit, nec sic quidem ista Emplastra rubificantia convenient. Quid igitur faciendum? Illud quod potest, quando hoc, quod debebat, non conceditur. Opera danda, quemadmodum dixi, ut subveniatur ventriculo & epati. Ad eam intentionem optime conveniet Emplastrum de dactylis, carne cytoniorum, pane infuso vino & oleo amygdalarum. Epati (si quidem ali non fert) adhiberem pulveres, santali rube cum aqua majoranæ. Cor roborarem unguento rosato Mesuæ, optime odorato Spinam atque dorsum totum ungerem Olei rosato completo, in quo decocti essent lumbrici terrestres, sed non debeo Excellentissimis Medicis plura præscribere remedia quæ quidem habitis veris & rectis indicationibus, curationis, facile est reperire. Quod menstruæ purgationes non fluunt, nihil mirũ in tam longo morbo: malum tamẽ, si quid hoc non parũ etiam ad morbum facit. Ideo decoquendam putarem Mercurialem, atq cum oleo olivarum recenti, pectini impo nendam. Hoc enim remedium non solum

Menstrua provocans.

prodesse

prodesset matrici: Verum etiam humectaret intestina, & ad emolliendā alvum faceret. Usum enematum quod non possit ferre, non miror, magis doleo, præsertim cum jam multa atque acria sint adhibita, quibus vis intestinorum debilitata fuit. Ventriculus etiam labefactatus catarrho, vel levissima medicamenta non tolerat. Si tantum solam conservam rosarum recentem sæpe & multum assumere posset, secundum omnes intentiones curativas prodesset, leniret alvum, humectaret, alteraret calorem præternaturalem, & catarrho, ac febri prodesset, si qua refrigeratio ventriculi & intestinorum metuetur, integra semina anisi possent admisceri, quæ etiam contra flatus facerent. Medicamenta purgantia, vel etiam lenitiva in tanta ventriculi debilitate, ut paulo ante dixi, vix possum consulere, neque etiam ulla alia, quæ dolorem inferunt, ut Emplastra illa exulcerantia, præsertim cum continuis doloribus in hoc corpore vires exhauriantur, nec afflicto addenda sit afflictio, quæ magis obsit quam prosit. Ratione doloris ventriculi & flatuum saccharo rosato admiscerem duo grana thuris integra, hocq; sub decubitum sumatur. Hoc remedium catarrho quoque proderit, nec exsiccatio metuenda, præsertim cum integra grana eaq; cum conserva Rosarum dentur. Ad dolores juncturarum (cum insigni exsiccatione, & calore, ut scripsit Dn. Doctor) mihi plane videtur con-

Enemata.

Conserva rosarum becticis convenientissima.

Dolori ventriculi.

Dolor juncturarum.

veniens, si fieret linimentum ex succis frigidis sedi, atque solatri, quibus adiiceretur oleum olivarum recens, piuguedo gallinarum, anserina, ac his simul coctis fieret unguentum. Formulas Dn. Doctoribus non debeo præscribere atque reliqua quoque, quæ in hac difficili curatione facienda videntur, eorum prudentiæ permitto. Ac DEUM oro, ut medicationes nostras juvet.

Post scriptum.

Diuturnitas catarrhi & materiæ ejus multitudo, est ab intemperie membrorum naturalium & cerebri. Quare nisi eam corrigamus, frustra derivationi materiæ fluxæ aut diversioni fluxuræ studebimus, licet diversionem, si qua fieri arte possit, non velim improbare.

In principio Gibbositatis, pro quadam muliere,

D. IOH. NÆVII.

CONSILIVM CII.

CLarissimus Dominus Doctor perplexus est satis & dubius, atque ita, ut pronunciare non ausim, casus uxoris Dn. Balthasaris Theodorici, quo nomine describi debeat. Itaque magno laborare ac cura opus habebit. Mihi videtur principium

Ventositas Gibbositas

est

esse gibbositatis, quod à Medicis, & maxime à Guilielmo Placentino ventositas gibbositatis appellatur, una cum materia irruente ad locum affectum ligamenta spondylorum, colli, spatularum, & ossium pectoris, mollificante, relaxante, & dolorem ita commovente. Video enim os humeri dextri aliqua exparte esse luxatum extra suum locum,& omnia ejusdem lateris membra, aliqua ex parte in tumorem elevata. Itaq; dolore lenito opus habebit chirugo experto, qui laxationes ossis præscripti, præterea & ossa spinæ dorsi nonnihil ut apparet, extra suum locum posita, reducat in ordinem. Ad quam equidem operationem ego non ero sufficiens. Volui itaque eam ad te remittere, sed forsan admonitione tua fretus, Dn. Balthasar petiit, ut ipsam retinerem apud me,promisi itaque diligentiam meam in unam & alteram hebdomadam, periculum facturus de successu. Qui si successerit, ut spero, prosequar negotium, sin minus, cum præsagio domum remittam. Hæc de statu ægritudinis mulieris illius ad te rescribere volui, ut habeas, quid de casu & curatione ejus sentiam. Vale vir doctissime cum uxore & liberis tuis suavissimis. Celerrime ex Dresda 17. Augusti, Anno Domini 1563.

Bolus.

℞. Flor. Cassiæ rscent. tract. ℥vj.
Elect. de psyllio.
Diaphœnic. an. ℨj. ß,

 Misce,

Misce, & sacch. aspergantur, & f. bolus, & detur statim.

Item:

Digestivū. ℞.Syrup. de duabus radicibus.
de stœchade simpl.
de betonica an. ℥iij.
Aq. Salviæ.
Betonicæ.
Fœniculi an. ℥j.
Misce, fiat potus, signetur Morgentranck.

Vnguentum. ℞.Olei lilior. alb.
Costini.
Chamæmel an. ℥ß.
Unguenti Martiat.
Aregon an. ℥ij.ß.
His dissolutis, fiat unguentum molle cum modica cera, si opus fuerit.

Item:

Empl. de meliloto ℥iij.
de baccis lauri ℥j.ß.

Emplastrum pro humeri dolore. Misce, malaxando cum modico oleo chamæmelino, & fiat massa, quæ extendatur supra tela linea, quantitate medii arcus papyri. Detur.

Item:

Pillulæ. ℞.Mass. pillul. de fumar.
Aggregativarum.
De hiera comp. an. ℈j.
Diagridii g. j.
Fiant pillul. nu. xxiij. cum aqua fumariæ, inurentur.

Rotulæ. ℞.Spec. aromat. rosat. Gabriel sine
mosch.

Libe

Liberantis sine bolo & aloë.
Dianisi an. ʒj.
Sacchar. albiss. in aq. fœnieule dissoluti ℥iiij.
Fiat confectio in ortulis.

Item:

℞. Granorum, masticis ʒj.

Reiteretur unguentum, & detur in duplo.

Reiteretur Emplastrum quoque ex meliloto. & de baccis lauri, & detur in duplo. Fiat Magdaleon carthæ involutum, signetur Plaster.

Idem in eodem casu,

CONSILIVM CIII.

S. Balthasari Theodoreti uxorem, in veteri luto, ut aiunt, hærentem, ad vos remitto, Clariss. ac præstantiss. Dn. Doctor. Nam ob speratum uterum, quem sese gerere à nonnullis mulieribus passa est sibi persuaderi, nihil medicamenti sumsit amplius. Et quoniam ex urina præsentem prægnationem agnoscere, fallax sit judicium, nolui dissuadere, quin ita maneat, & tempus opportunum expectet, Exhibui, ut ex chartis medicamentariis videbis, paucas medicinas: Bolum nimirum lenientem ventrem, potionem concoctricem, pillulas laxativas cum confectione quadam roborante. Humero quoque dextro unguentum eum Emplastro communi applicui, quod dolorem bona ex parte sedavit, & jam ad alia topica acce-

Vrina prægnanti um fallax.

accedene volens, iter mihi interclusum fuit, quod facile tuli. Vereor enim ne gibbus, qui in dextro latere radices egisse videtur, curari cito possit. Tametsi intellexerim, clanculum mulierem medicatricem quandam adesse, quæ omnibus suis morbis mederi posse pollicetur, quo audito, me ab hac curatione subtraxi. Malui enim aliis hominibus eam bene curandam relinquere, quam cum dispendio famæ illam diutius hic retinere. Quod tamen tibi soli, tanquam amico subindicare volui. Vale vir doctissime cum uxore & liberis tuis suavissimis. Ex Dresda, 4. Nonis Septemb. Anno 1563.

MORBI VIRGINUM

Paralysis in Moniali,

D. IOH. SIGISMUNDI

CONSILIUM CIV.

Cura duabus innititur; Diæta nimirum, & Medicamentis. 1. Omnia ea, quæ refrigerant, noxia; at contra, quæ calorem nativum recreant & conservant, corpusque exsiccant, utilia. Mane abstergantur facies & manus aqua calida, cui per noctem fol. salviæ immacerata fuerint. A cibo lotio manuum prohibetur.

Diæta. Cibi sint exsiccantes, carnibus salvia, majorana, rorismarinus, &c. incoquantur, cerebrum

cerebrum leporis cinamomo aſperſo plurimum proderit. Inter aromata proſunt cinamom. macis, nux moſchata, piper. Potetur mulſa, cereviſia, hyſſopus, ſalvia, aut lavendula imponenda: Vinum & omnia acida vitanda.

Medicamentorum hic ordo: De decocto ſequenti diebus aliquot bonum hauſtum calide mane ebibat:

℞. Herb. Hyſſopi m. ij.
Paralyſis.
Betonicæ.
Salviæ minor. an. m. j.
Stœchad. Arabic. ℥ij.
Calami aromatic. ℥iij.
Folior. Senæ Alexand. ℥ij.
Agaric. alb. & leviſſ. in oxymel. prius contuſi ℥ij.
Flor. Lavendulæ p. j.
Zinzib. ℥ß.
Carthami conquaſſat. ℥ij.

Fiat horum in aq. q. ſ. l. a. decoctio ad conſumptionem medietatis, ut remaneat ℔. j. & paulo pius; Colatura cum mellis exactiſſime deſpumati q. ſ. dulcoretur, & fiat potio tribus diebus ebibenda continuis: quod ſi videatur paulo plus educere, unico ſuſpendat die uſum. Interea Rotulis corroboretur:

Rotulæ roborantes.

℞. Spec. Diambræ ℨj. ß.
Diamoſ. dulc. ℨj.
Cinamomi elect. ℈j.
Cubebarum.

Macis

Macis an. ℈ß.

Cum saccharo albo in aq. Lavend. dissoluti q. s. fiat confectio in Rotulis.

Quinto die catapotia ingerantur:

Pillula. ℞. Pillul. Cochiarum Almansor. recens dispensat. ʒj. ß.

Agar. albissi. ac leviss. ʒj.

Mastichis ℈ß.

Spicæ nostræ g. iij.

Cum oxymel. squillit. q. s. fiant pillulæ ex ʒj. num. xviij. Involuantur in pulvere macis & cubebarum. Quod si novem non sufficiant, assumentur undecim aut quindecim. Bis aut ter assumptæ, si mediocriter alvum exoneraverint, differatur eorundem usus per octiduum.

Interea illinatur cervix & spina oleo sequenti, cui succedat postea unguentum infra subscriptum:

Oleum. ℞. Olei Chamomel. ℥j.

Costini ℥j.

Vini sublimati, in quo per noctem nux moschata maduerit ℥ß.

Misce, fiat oleum.

Vnguentum ad spinam. ℞. Olei Costini ℥j.

Spicæ odoriferæ ʒj.

Grauor. Iuniper. ʒiij.

Chamom. ℥ij.

Pulver. castor. opt. ʒiij.

Olei nucis moschat. per expressionem facti ʒj. ß.

Pulver. flor. Lavendul. ℈iiij.

Majoranæ ℈ij.

Rutæ

Rutæ siccæ ℥j. ß.

Misce, simul perfecte absque igne, & fiat unguentum.

Denique ℥j. Electuarii sequentis deglutiatur, aut paulo minus mane & ante Laconicum:

℞. Theriac. opt. ℥ij.
Mithridat ℥j.
Castor. ℈j.
Myrrhæ opt. ℈ß.
Misce, fiat Electuarium.

Theriaca cum castoreo.

Retentio mensium in virgine generosa,

D. CASPARIS NÆVII

CONSILIUM CV.

Plurima adsunt indicia, quæ manifesto affecti capitis, ventriculi, & jecoris unicam esse menstruorum, ex obstructione retentionē ostendunt. Hæc sequentibus tollenda:

℞. Aq. Beton.
Artemisiæ.
Melissæ.
Matricariæ an. ℔. ß.
Syrup. de Betonica.
de Stœchade simpl.
de Artemisia.
Mellis rof. col. an. ℥ß.
Misce.

Potio digerens.

Pro digestivo dosis cochlearia undecim

℞. Rad. Pœoniæ ℥j.

Pastinacæ

Pastinacæ sylu. ℥ß.

Potio evacuans. Valerianæ ʒij.

Cappar.

Cichor. an. ℥ß.

Betonicæ ʒiij.

Herbor. Artemisiæ.

Matricar.

Melissæ.

Batonicæ.

Scolopendr.

Endiviæ an. m. j.

Fumariæ.

Comarum lupuli an. m. ß.

Semin. Dauci.

Pastinacæ an. ʒij.

Nigellæ ʒj. ß.

Pœoniæ excort. ʒj.

Diptamni Cretici p. j.

Polypodii quercin. ʒj.

Semin. Carthami contusi, & in petia li-
gati ʒv.

Agar. troch. ʒiij.

Zinzib. ʒj.

Folior Senæ sine stipit. & festuc. ℥ij. ß.

Passular, sine acillis ℥ß.

Liquirit. rasæ & incisæ ʒiij.

Calami aromat. ʒij.

Incidantur, contundantur, & stent in infu
s. q.

Aq. Artemisiæ.

Betonicæ an. q. s. per horas xj. in lo-
co tepido.

Post bulliant in vase non evaporante ad te-
tias

tias, ut remaneant ℥xxiij. Colentur cum expressione fortu, deinde infunde per horam.

Flor. Sambuci.
Pæoniæ.
Tiliæ.
Borrag. an. p. ij.

Item, sequens nodulus,

℞. Rhabarb. elect. ℥ij.
Squinanth. ℈ß.

Ternantur, f. nodulus laxus ex petia cum filo. Bulliant cum decocto, inter bulliendum exprimantur, donec tota vis transfundatur: ubi omnia bullierint abjecta nodulo, colentur iterum, & serventur ad usum: Cui adde:

Syrup. de Beton.
de stœchad, simpl.
de artemisia.
Mellis rosat. colat. an. ℥j. ß.

Misce, fiat potio longa, dosis xj. cochlearia. Quod si minus purget, augeatur bolo;

℞. Elect. de hiera simplici.
Bened. laxat. an. ℥j.
Diaphœnic ℥ij.

Misce, pro quatuor dosibus in potu dissolvenda. Si vero nimis, detrahantur eidem cochlearia duo aut tria, quæ affuso digestivo restituantur.

Quinto ab usu horum die, Basilica sinistra secetur. Sexto, quiescat. Septimo, consuetas continuet potiones ad consumptionem usque. Pulvere & rotulis similiter alter- *Vena sectio.*

ter alternatim ante cibum videlicet bis de di-
uti debet:

℞. Sem. Dauci.
Pulvis Paſtinacæ an. ℈ij.
Ammi.
Nigellæ an. ℈j.
Artemiſiæ ſiccæ ʒj.
Pulegii ℈j.
Eupatorii ℈ij.
Caſtorei ℈ß.
Zedoariæ ʒj.
Folior. Diptam. cret. ℈j.
Calami aromat. ℈ij.
Gentianæ ℈ß.
Cinamomi inter ℈j.

Pulveriſentur pulveriſanda, & incid. minutiſſ. & fiat pulvis Doſis ʒj. ex aq. Artemiſiæ, aut vino calido.

Rotula. ℞. Eupatorii ſicci.
Epalis lupi præparat.
Abſinthii an. ʒß.
Soldanellæ ſplendid.
Spicæ Indic.
Sem. Alkekengi.
Laccæ ablutæ an. ℈ß.
Spec. aromat. roſat. Gabr. ℈iij.
Diam. arg. Avic. ʒß.
Pliri ſarcotici ſine moſcho ℈j.

Pulveriſentur pulveriſanda, & incidenda incidantur minutiſſ. & cum ſacch. diſſol. in aq. Artemiſ. q. ſ. f. Rotulæ. Doſis nu. ij.

Inſtante conſueto menſium termino, per duos aut tres dies feriandum penitus. Quod ſi hi-

ſi his non redeant per hebdomadam confe-ctionis laxativæ ℥j. purgetur; diebus vero intermediis pulvis cum rotulis repetatur, ut antea.

℞. Diaturb. cum Rhabarbar. in tabul. ℥ij.

Sed hæc non adeo ſperatum conſequetur effectum, niſi & victus ratio conſpiret. Vitanda igitur juſcula vinolenta, & lacticina omnia, & ſimilia. Obambulatio ante cibum commoda, nec minoris ponderis frictio & lotio pedum è decocto:

Meliſſæ.
Artemiſiæ.
Matricariæ an.

DEUS his benedicat auxiliis, & conſuetam reducat virgini Nobiliſſimæ ſanitatem.

ASSERTIO

IOH. CRATONIS A KRAFTEIM III. SACRAtiſſimorum Imperatorum Cæſarum Auguſtorum Medici intimi, &c.

Pro tractat præcedente de Peſte, in quo peſtilentem febrem putridam ab ea, quæ à contagione oritur, lateq; diſſeminatur, diſcernit.

Adjuncta est brevis de contagione & putredine, vera etiam curandi & præcavendi contagiosam febrem pe- stilentem ratione, commentatio & com- monefactio

NUnquam ex Teutonicis libris de Philosophia & Medicina scriptis quemquam doctorum in Germania, veram magnamque laudem tulisse, & existimationi suæ recte consuluisse, arbitror. Neque enim, ut apud Italos atque Gallos magnifit vulgaris linguæ cultura, cum Principum & Rerumpub. scriptores θαύματα quædam τῶν ῥημάτων consectentur; & de Latinis bonis Germanica non bona faciant; & cum nō sat idonea cocabula in ea ad res, quæ in naturæ cognitione versantur, explicandas reperiantur; sæpe isto modo docti scribentes Teutonice hallucinantur. Accedit, quod ii qui minime erudita doctrina instructi sunt neque ullam facultatem Latine scribendi habent, & audacia pro sapientia utuntur, eaque inscitiam suam armant; maxime se libellis Germanicis ad vulgus ostentant atque venditant, & apud imperitos approbationem quæruot: quorum judicio cum nihil sit injustius, se ad hunc modum Germanicis scriptis eos, qui liberali doctrina atque usu artis Medicæ, præditi sunt, illorum censuræ exponère, parum attentæ considerationis & prudentiæ videtur. Ego vero, cum ante annos XXXIII. in hac Republica Medicus, ut appellant

appellant, Physicus, seu Poliatrus essem; & officii mei ratio à me postularet, ut civibus meis in periculo contagionis pestilentiæ constitutis, quantum in me esset, consulerem: Germanico scripto id, quod potui, feci. Cum vero hoc tristissimo & afflictissimo meo, ac potius totius Reipubl. tempore, quo hic lecto affixus jaceo, iterum pestilentia sæviret; neque vel meus libellus extaret, vel alii hac in parte Reipub. consulerent; rogatus ab amicis, qui aliquid nugas nostras esse putant, scriptum illud ante multos annos divulgatum, quantum in temporis angustia atque valetudine adversa, animi etiam multiplici tristitia fieri potuit, correxi: & typis describendum ἑκὼν ἀέκοντι δὲ θυμῷ, cum majore rationē civium quam meæ existimationis haberem, dedi. Prima autem editio tum in alias reprehensiones incidit; tum quasi ἀσεβείας crimen illi intentatum fuit: quod providentiæ divinæ parum tribuerem. Existimarunt enim quidam me nimium Astrologiæ addictum, Pestis causam ad astra sola referre, atque statuere eorum ortus atque occasus, siderumque varios positus, ut in aëre, ita etiam in corporibus varias tempestates excitare. Et si vero non diffitear, me tum temporis plusculum, quam velim siderali scientiæ tribuisse; tamen nunquam à pietate discessi; neque divinæ providentiæ atque gubernationi, sive nobis pœnæ immittantur, sive beneficiis cumulemur, metas posuisse. Ut vero aliæ hye- *Syderum vis.*

hyemes frigidiores sunt propter siderũ constitutiones; æstates etiã aliæ aliis calidiores; ita & cœli atq; corporũ cœlestium schematismos plurimũ adjumenti ad hominũ corpora conservanda & à sanitate dimovenda afferre, & præcipue morbos per universum genus hominum vagantes efficere, existimavi. Nec nunc aliter sentio. Exemplo, ut hoc commonstrem, quæ obsecro alia causa Catarrhi epidemici, qui anno CIↃ. IↃ. XXC. non Europæ tantum, verum magnæ quoque parti Asiæ infestus fuit, & ab occidente initium sumens ad orientem usque vere, æstate & autumno, omnes regiones peragravit, omnibusque locis, etiam in quibus est purissimus & saluberrimus aer, labem intulit; quam cœlestis illius origo? Non enim à primis qualitatibus hanc populorum calamitatem, quæ omnibus partibus anni, omnibus in provinciis eadem fuit, originem duxisse; sed antipathiam quandam ad cerebrum habuisse, ac præsertim hominibus malum atque periculum cre[illegible]sse, certum est, etiamsi divinæ providentiæ hoc inprimis ascribendum sit, quod laborantibus fere omnibus, salubris paucissimis exitiosa fuerit. Nam si pestilens fuisset; nulla unquam pestis generi humano perniciosior exitisset. Sed ne de his plura, me sponte mea sideralis scientiæ infirmitatem deinceps agnovisse, & hallucinationes summorum Astrologorum, eorumque vaticinationes fallas, minime excusandas putasse, atque admirandi Philosophi sententia, qui paucas

Catarrhi epidemici.

Astrologiæ infirmitas.

paucas de causis cœlestibus πίστεως nos habere arbitratur, & peculiaribus observationibus commotum, addo etiam ut interdum puræ Religioni adversam, reliquisse, lubens hoc loco commemoro. Memini Christianissimum Imperatorum Maximilianum II. S. M. Cæs. cui intima consuetudine atque usu cotidiano toto eo tempore, quo Romanum Imperium sapientissime & moderatissime rexit, Deo sic vitæ meæ curriculum gubernante addictissimus fui, & vitam multis laboribus & periculis expositam traduxi, narrare: Se juvenem cuidam Astrologo libellos Ephemeridum (ut erat ingeniosissimus & omnium liberalium artium studiosissimus) mutasse, & quoties ille serenitatem prædicabat, pluviam: quoties calorem vel frigus, mediocrem cœli statum futurum scripsisse, deniq; rem ipsam ostendisse, proprius se ad veritatem conjecturis suis, quam Astrologum vaticinationibus ob inscitiam artis, si ita appellari meretur imperitis, accessisse. Sed commemorare illa non est hujus loci. In mea vero proxima editione libelli Germanici, cum mirificas doctorum quorundam, qui non satis in hac egestate Teutonici sermonis, sententiam sunt assequuti, opiniones audiam, quasi à veterum & recentiorum sententia discedam, cum febrem pestilentem quæ à putredine oritur, ab ea quæ contagione disseminatur, discerno; etiamsi in ista tenuissima

Astrologiæ incertitudo

Causa editionis hujus.

valetudine ad nullam rem ſim idoneus; tamen ne exiſtimationis meæ negligens videar, Latino ſcripto ab errore eos abducere, & bonis de meo libro incommodius ſentientibus (cum malorum & imperitorum, invidiæ etiam morſus, ne curandos quidem exiſtimem) rationes ſaltem probabiles reddere, atque intimum quaſi animi mei ſenſum de peſtilentibus morbis oſtendere diligenter] enitar.

Peſtis nomen commune. Eſt autem peſtis ſeu λοιμὸς nomen commune morbis; qui plurimos ſive contagione ſive abſque contagione interimunt. Itaque & Galen. 3. Epid. com. 3. λοιμὸν definit Epidemiam contagioſam & pernicioſam; & ut deinceps oſtendam, peſtilentes febres, ſive Epidemiæ ſint σποράδες, i. e. ſparſim privatimque pernicioſæ, ab iis quas vere λοιμώδεις ſtatuit, diſcernit. *Privata.* Privatæ ſeu non contagioſæ, ex communi quidem cauſa ortum, videlicet, vel ex aëre vel ex victus ratione, habent: *Contagioſa.* Contagioſæ ſola inſpiratione vel contagione peſtiferæ ſunt. Corpora autem humana duabus potiſſimum rebus conſervari Aëre videlicet & alimento; quis in ſchola Medicorum eruditus non videt? utque conſervationi vitæ ſerviant; temperamento & naturæ familiaria eſſe oportere intelligit? At ut de alimentis primum agamus, humida & ſuavia, temperamento ſimilia & convenientia nutriendis corporibus exiſtimantur. Diſſimilia ſicca & amara judicantur. Sed ad alimoniam temperamenti ſimilitudo non ſat

satis est; nisi naturæ quoque accedat. Ea cum à rei substantia sit, nulla ratione investigatur: verum sola experientia deprehenditur. Utrumque autem cum est in alimento, videlicet temperamenti & naturæ similitudo, conveniens conservationi vitæque humanæ idoneum censemus: Si unum abest, nutritioni minime aptum esse. Sic Margaritæ amicæ quidem naturæ sunt: sed cum siccæ temperamento, ad nutritionem plane non faciunt. Quæ vero prorsus dissimilia sunt, ut Aloë, atque corpus alterant, Medicamenta dicimus. Sicut ea quæ omnino naturæ contraria, corpus humanum & vitam destruunt, venena statuimus. Sæpe autem & ista, quæ alimenti vim obtinent, ita corrumpuntur; ut in venenum transeant. Itaque assumpta intra corpus humorum malignitatem tantam efficiunt, ut in illis pestilentem putredinem excitent. Hinc febres pestilentes privatas seu non contagiosas oriri res ostendit, multis quidem propter communem causam perniciosas, itaque Epedemias: nondum tamen contagiosas; nisi putredo ad eum gradum deveniat, qui νόσεραν ἀπόνκεισιν, id est, morbidam expirationem, gignat. Ea vero cum è corporibus expirat, vel in aere, vel in corporibus porosis & vestitu hæret: contagionis & publicæ pestis causa est.

Margarita natura amica, sed non nutriunt.

Alimenta corrupta febris pestilentis putrida privata causa.

Appello autem publicam, non quod ita quasi speciem, quemadmodum quidam interpretati sunt, constituam; sed ut à non con-

Publica.

contagiosis febribus has, tanquam publice omnibus hominibus cavendas, cum morbida illa exhalatio veneni instar sit, & aeri inhæreſcat perque eum diſſeminetur, ac non unis ædibus contagione ſæua atque exitioſa, ſed univerſis civitatibus & regionibus periculum creet, diſcernam. Cum enim veteres, & Galen. 3. Epid. privatas nominent, quæ multis abſque peſtilentia publice graſſante infeſtæ ſunt, neque tamen contagioſæ: non dubitávi contagioſas & ab inſpiratione ortas, públicas nominare. Scio vocabulum hoc ab aliis non uſurpari, & incommode poſſe explicari. Itaque de eo non pugno. Quod autem excellentes Medici exiſtimant, aerem ipſum in peſte putreſcere, vel à vicinis paludibus, ſpecubus, & barathris, ex quibus putridus vapor exhalat, vel ex cadaveribus inſepultis: ab aſtris etiam ita aerem affici, ut in ſua ſubſtantia putreſcat, & lethales febres mala qualitate ſua inferat: ſcio plurimos ampleɫti, neque cum iis in ullam contentionem venio. Illud volens eis largior, ex inſpiratione ejuſmodi aeris corpora non diſponi tantum ad ſuſcipiendam febrem peſtilentem, ut loquuntur, atque omnia quæ nutriendo corpori humano ſerviunt, affici; ſed peſtilentiales febres veras & propter contagionis periculum publice omnibus cavendas conſequi, cum inquinamenta è corporibꝰ humanis exhalent: in quibus laborantibus peſtilentibus non contagioſis, putredo ad iſtum gradum pervenit: ut μιάσ-

Aer peſtilentis putrida cauſa.

et μιάσματα lethalia expirent. Fateor autem inquinamenta ea, quæ ex corporibus exhalant, & seminaria pestis sunt, non modo in aere contineri & de corporibus in corpora transire, verumetiam, cum aer putridus atque impurus est, in eo augeri ac gravius virus concipere: atque ita febres pestilentes contagiosas sæviores & maligniores existere. Ut enim corpora impura & ex malo nutrimento humoribus malignis scatentia facilius hausto seminario pestis, inficiuntur, & graviora symptomata consequuntur: ita etiam quæ impurum aerem attrahunt, (cum cor aere alterari perpetuo necesse sit; & febris, quæ pesti conjuncta est, innato calori cordis sua venenata quadam vi adversetur, ut nihil adjumenti cor ab aere inspirato habeat, sed magis magisq; oppugnetur) majori periculo tunc exposita sunt.

Quærunt vero homines docti, an pestis sine febre homines corripiat & interimat? atque in ea sententia esse Galenum & alios Medicos veteres arbitrantur. Verum cum autoritates ornamenta potius sint nostrarū sive sententiarum sive opinonum; & ratio dictare videatur, Febrem, tametsi lateat, vix tamen abesse: judicandum potius esse ratione, quam autoritate puto. Sed de his prolixā disputationem hoc in loco instituere non oportet. Illud meo libello inscripsi; multos morbos pestilentes esse, ut Anginas, Pleuritides, &c. quas febres non appellamus. *An pestis sine febre.*

Absitne

Absitne autem ab illis prorsus febris, judicent eruditi, & naturam putredinis diligentius considerent, cujus quidem hoc proprium est; ut vitalem & innatum calorem cordis, vapore alias magis, alias minus pernicioso, oppugnet.

Multi autem hoc tempore in ea sunt sententia; ut in pestilenti constitutione non existiment aliis morbis homines interire, quam peste. Id, si ægrotantium corpora μιάσματα hauriant: in controversiam non vocandum. Si vero ab inquinamentis, quæ ex infectis corporibus exhalant, libera sunt; nequaquam illis hoc concedendum, etiamsi signa quædam, quæ pestilentem febrem contagiosam consequuntur, adesse reperiantur.

Morbus gallicus & pestis omnibus sese morbis implicant.

Cæterum hoc verissimum, ut fomes morbi Gallici intus latens, omnibus aliis morbis, qui corpora occupant, sese implicat & difficiliores curatu facit: sic pestis foris infesta, dum vel pestilens constitutio in aere est, vel μιάσματα aeri, in quo æger est, admiscentur, periculosiores morbos facit. Imo μιάσματα hausta, si morborum causæ jam sint in corpore, illum etiam morbum quo æger laboraturus fuerat, perniciosum reddunt.

Aeris corruptio.

De aeris corruptione Galeni nostri est sententia, τὸ περιέχον ἐμφέρεσθαί τινα λοιμοῦ σπέρματα, id est, aerem circumferre pestilentiæ semina. Verum hæc neque à magnis & doctis viris, ita ut par fuerat, considerata; n

ta; neque à Galeno explicata videntur. Multi enim existimarunt, & etiamnunc existimant, externam causam febris pestilentialis aerem in sua substantia corruptum, & inspiratum esse. Hoc vero, ut fit rebus non satis cognitis, multiplicibus involucris quasi tectum & involutum reliquerunt. Alii enim de primarum qualitatum alteratione hoc accipiunt: alii de exhalationibus ex locis putridis, ut barathris; vel iis, in quibus cadavera insepulta putridum quiddam exspirant: alii de propria substantiæ corruptione intelligendum putant. Itaque & morbum totius substantiæ consequi arbitrantur. Verissimum autem est, & à veteribus, in primis Galeno, hoc traditum; & aerem & medicamenta, secundum totam substantiam in nostra corpora agere, de morbo autem totius substantiæ pugnare, haud scio, an necesse sit: cum substantiæ læsa temperamentum permanere integrum nequeat. Itaque recte ad morbos in intemperie referri eos posse arbitror. Sed de his nunc disputandi non est locus.

Morbum toitus substantiæ recte intemp. adscribi.

De aere primum agamus. Eum, quatenus est corpus mixtum, putrescere & corrumpi, nemo, ut arbitror, negat. Mutari etiam secundum primas qualitates, cum vel anni tempora eam temperiem non habent, quam natura quasi illis assignasse videtur, sed vel magna ex parte constitutio anni austrina vel aquilonia est: aut cum una qualita vehementius intenditur, ut æstas supra

modum

modum est est calida humida, frigida, & vel sicca; vel cũ insolita in eo varietas, ita ut modo pluvia, modo serenitas, modo calor, modo frigus corpus molestent, apparet. His verò tribus modis cum afficitur: pro diversitate locorum, corpora ad morbos disponuntur; & morbi vulgares, seu Epidemii, plerunque consequuntur. Ac aerem in primis qualitatibus mutatum, febres pestilentes privatas seu non contagiosas excitare, eamque corruptionem in humoribus inducere, quæ multorum corpora lædat atque extinguat, jam ante concessimus. Pestilentem autem febrem contagiosam hanc non esse, semperque discrimen inter morbos Epidemios contagiosos & non contagiosos, etiamsi utrique multis perniciosi sint, tenendum arbitror. Ac cum etiam in sua substantia aer alteratur & corrumpitur; minime similis perpetuo corruptio consequitur. Alias enim gravius, alias levius à sua natura discedit. Unde & morbi graviores & mitiores excitantur. Porro corruptio illa aeris in sua natura, non est intensio vel remissio qualitatum; non putredo, non permistio alicujus rei vel vaporis: verum, cum sua natura, qua corporibus amicus & familiaris est, inimicus quasi naturæ humanæ atque venenum efficitur. De hac corruptione video magnos viros plurimum verborum facere: cogitationes autem eorum ita explicatas, ut intelligi perspicue queant meam quidem cognitionem, cum multa, quæ in me

Effectus aeris in qualitate mutati.

Substantia corrupti.

Aeris substantiæ corruptio quid & quotuplex.

in medium afferunt, mihi ſint tenebræ, effugit. Alii autem hanc corruptionem ex aſtris & ſuperioribus cauſis, alii ex inferioribus deducunt, & diverſas corruptionis formas ponunt, atq; inde alias corporibus hominum, alias aliorum animalium, peſtem infeſtam eſſe exiſtimant. Ego, ne quid diſſimulem, iſta omnia rectius ad inquinamenta, quæ continet aer, referenda puto. Nam cum ea ex corporibus humanis exſpirant, & aeri commiſcentur, corpora humana tantum afficiunt, cum alia animantia non lædant. Aerem vero, cum ſit miſtum quiddam, putredinem poſſe concipere, quæ eſt propria mixtorum paſſio, nullum (ut dixi) dubium. Sed cum perpetuo vagus ſit, agitetur atq; diffletur: quo pacto putredo illatam diuturna eſſe poſſit, ut peſtem multis menſibus, imo interdum annis, durantem producat; clariorem facem, qua oſtendatur, mihi accendi deſidero. Certe quo putredo in aere calido & humido erit gravior; eo facilius terminabitur, & morbi ab ea orti ceſſabunt. Exiſtimo igitur neque à primis qualitatibus; neque in propria ſubſtantia; neq; corruptione ab aſtris, vel inferioribus corporibus; ſed per admiſtionem μιασμάτων, quæ ex corporibus, quam diu ea laborant, exhalant, aerem vitium concipere, eorumque quaſi multiplicatione, aere exiſtente impuro atque conſtitutione anni auſtrali & turbida, peſtilentias oriri. μιάσματα autem

In peſte corruptio ſubſtantiæ aeris ex inquinamentis coporum

In aere putredo cur tam diuturna.

autem alias vere pestem contagiosam & exi-tiosam; alias, cum sint levia, populare morbum inducere: qui in ea corporis parte, cum qua quasi antipathiam quandam ha-bent, sese effert. Sic Catarrhus epidemius anni M. D. L. XXX. μιάσματα haud dubie habuit, quæ in aere sparsa fuerunt: non ta-men ad eum gradum malignitatis pervene-runt; ut, etiamsi cerebrum multorum affi-cerent, pestem & interitum afferrent. Ac si pestilentia fuissent; quantam stragem generi humano, cum paucissimo malum non attigerit, dedissent? Corporum vero prædispositionem quandam, ut appellant, esse oportere, ex qua alia facilius atque gravius, alia difficilius atque levius afficiantur, necesse est.

Corpus dispositum.

De hac prædispositione sive sit ex victu ratione, sive ex aere, sive ex corporum ra-ritate, certe aliquid constituere difficile est. Magnæ enim sunt corporum diversitates, singulares sympathiæ & antipathiæ; alia etiam ex causis cœlestibus aliter affecta: denique contagii natura nondum satis à doctissimis viris declarata.

De contagione.

Cum vero pestilentes morbos contagione serpere videamus, & quid vere sit contagio, quæ ejus causæ, à veteribus non explicatum; dissentientesque de his recentiorum sententiæ: in pauca, quæ mihi cogitanti in mentem venerunt, conferam.

Contagium à contactu dici, quo labes de corpore in corpus transfertur per debita

& co

& convenientem applicationem, satis ex Lucretio & aliis Latinis scriptoribus, qui nomen hoc eleganter per metaphoram à corporis affectionibus ad animum transferunt, patet. Medici vero morbos contagiosos vocant, per quos ratione contactus de corpore male affecto, in aliud similis affectus transfertur; sive hoc mediate, sive immediate fiat. Nam mediatum contagium est; cum inter duo corpora medium quiddam existet, per quod maligna & perniciosa qualitas de corpore quasi in corpus migrat: videlicet, vel aer, vel fomes, cui μίασμα seu inquinamentum inhæret, & simile malum communicatur. Immediatum vero contagium est, cum corpora simpliciter se contingunt, ut in morbo Gallico (quicquid fabulentur, qui prætextus quærunt) accidit.

Mediatum contagium.

Immediatum contagium.

Initio vero hoc tenendum, quod supra etiam monui: pestilentes morbos hoc quidem proprium habere, ut sint plurimis perperniciosi, graves & lethales. Ut autem per contagium communicentur, nisi putredo ad istam malignitatem in iis devenerit, ut morbidam expirationem transmittant in alia corpora, non necesse est. Plurimos enim interire nullis prorsus contagionis indiciis extantibus, apparet. Pestilentes igitur privatas, nisi putredo in iis orta morbidũ expiret, astantibus innoxias esse affirmamus. Irrident quidem ea, quæ de gradu putredinis dicimus; verum cum illi manifestam expe-

rientiam oppugnent, ineptum est cum illis Thessalis odiose disputare. Satis enim in oculos recte judicantium, qui in peste versati sunt, incurrit: cum hebetantur quasi μιάσματα, quæ è corporibus infectis expirant, morbi etiam vim remittere. Ac cum sola contagione pestes sæviunt: minus remediis morbum cedere, quam cum aeris vel alimentorum vitio putridæ febres pestilentes oriuntur. Cæterū cum aer vel per intemperiem, vel exhalationes sævas & putridas corruptus est, & ad hanc corruptionem μιάσματα & seminaria pestis, quæ plurimis in locis, ex ægrotantibus atque morituris corporibus exhalant, accedunt: vix ullis præstantissimis remediis quemquam juvari, nec grassantibus morbis ex contagione ortis, peritos etiam Medicos, nisi divina providentia in tuto esse, experientia constat. Hic sæpe mihi cogitare in mentem venit, veteres illos magnos viros, ex quorum libris atq; præceptis nos artem discimus, cum pestilentes morbos nullius periculi ratione habita curaverint, neq; ullam contagionis vim, cum laborantes accederent, metuerint; nihil etiam de contagione ipsi scripserint: nequaquam eos pestilentes morbos, vel similes iis, qui in nostris regionibus sæviunt, & plerunque bubonibus atque carbunculis insignit sint, præ manibus habuisse; sed illos, quamvis Epidemii essent, & multis infesti, nullum tamen seminarium pestilens expirasse. Accedit ad hoc, quod nostra quoque ætate in regio-

Pestis causa gravissima.

Febrem pestilentem publicam è contagio veteribus fuisse ignotam

In quibusdam regionibus pestis non contagiosa.

regionibus Orientalibus & Meridionalibus, pestilentias plurimis exitiosas fuisse constat: in quibus tamen neminem contagione contaminatum, nec ullos à consuetudine ægrotantium refugisse se legimus. Itaque statuo, nostras pestilentes febres bubonibus vel carbunculis insignitas, & ex solo contagio ortas, longe deteriores, graviores, atque perniciosiores esse; quam quæ vel ex pessima victus ratione, vel ex aeris corruptione, quantumvis sæva, dum in corporibus nondum ad istum gradum pervenit, ut morbidum expirent, oriuntur: easque effugere, vel his affectis mederi, nisi natura valde per abscessus expurget, difficilimum esse: imo nondum remedium verum, quod vim illam μιασμάτων plane retundat & exhauriat, repertum. μιασμάτα autem seu seminaria diversis temporibus diversa esse, nec easdem vires semper habere; sicut neque venena, quæ minime eodem modo lethalia sunt, etiamsi omnia naturæ inimia & perniciosa sint.

Pestilens febris publica privata periculosior.

Hinc autem evidens est, illud ipsum, quod contagionem consequitur, non tam ex contactu esse, quam ex qualitate μιασμάτων perniciem contactu afferentium. Eam vero qualitatem, cum nihil ultra proprium gradum agere possit, neque à primis, neque à secundis qualitatib. noxiam atque perniciosam: sed ex ipsa substantia fluere, atq; in materia illius occulta vim deleteriã residere, ejusque naturam nondum penitus, nisi qua-

tenus ex affectionibus patet, perspectam esse. Ut enim Rheubarbarum non purgat, quia calidum vel humidum est, &c. ita μιάσματα illa non à primis qualitatibꝰ ullis, quæ vel sensu vel ratione percipi possint; verũ solo experimento lethalia deprehenduntur. Ac etsi à putredine ortum habent; tamen diversum quiddam esse, neque secundis qualitatibus agere constat. Hærent enim sæpe μιάσματα & seminaria pestis per multos menses imo annos, in vestibus & aliis rebus porosis tanquam in fomite: & ex longinquis regionibus in alias cum illis transportata, tan ventilatis rebus iis exsiliunt: cum nullum plane putredinis indicium in fomite reperiatur.

Diversum quid à putredine.

Definitio contagii quorundam.

Definiunt autem quidam contagium medium aptum atque idoneum, sine quo pestilens illa qualitas communicari nequeat. Nisi enim contactus vel mediatus vel immediatus fieret, quomodo qualitas illa occulta & tota sua substantia, sicut & multa venenata medicamenta, spiritibus corporis humani inimica, tam perniciosum effectum produceret? Rationem igitur causæ sine qua non obtinere contagium videtur: ita tamen vitium à qualitate illa inimica & occulta non possit transferri, nisi agens supra passum dominetur, patiensque, ut loquuntur, ad suscipiendum sit dispositum; & justum tempori spacium ad imprimendum concedatur. De his tribus quasi conditionibus varie doct homines disputant sed; revera ita in diffic

cognit

cognitione omnia verſantur, ut ſatisfieri ingenioſis plane non poſſe videatur. Cum vero veriſſimum experiamur, quod Philoſophus ait, nos nihil vel pauca ſcire; patiamur eos, qui ſe omnia ſcire arbitrantur, de omnibus ſibi judicium ſumunt, & omnes præ ſe contemnunt, denique quos Poëta infœlices vocat, cum illis nemo placeat, multa requirere vel etiam inſcitiam noſtram in rebus ſummis atque in natura abditis, nec dum cognitis, accuſare, & nos noſtrum officium faciamus, ac in recte monſtratis acquieſcamus.

Montani definitionis explicatio.

Iohan. Baptiſta Montanus præceptor meus contagium hoc modo definit: Contagium eſt impreſſio qualitatis præter naturam, vel affectus tranſiens de uno ſubjecto in aliud per contactum immediatum, vel mediatum, propter convenieniam quidem materiæ contrarietatem vero formæ, interveniente alteratione caloris indebite excoquentis humidum, ſubjectum deſtruens. Hæc definitio etiamſi non tam de tranſitu ſeu propagatione ſeminarii putridi, quam de qualitate ſeu de putrida caliditate, vel inquinamento ipſo, quod contagione mediata vel immediata diſſeminatur, agere videatur: tamen in doctorum reprehenſionem propterea cadere non poteſt, cum facile ex vi nominis intelligatur, requiri contactum imprimentis ad impreſſum, atq; aliud contactum ipſum eſſe, aliud quod quam efficacitatem habet. Item neceſſe eſſe,

 ut alte-

ut alteratio fiat, & alterans alteratum contingat. Sed in his quidem facile docti & moderati, qui recte interpretando potius declarandas rectas sententias quam exagitandas, dum peregrinæ opiniones his affinguntur, quæ fortasse nunquam autori in mentem venerunt, censent, atque multis verbis, non ut studia discentium adjuvent, sed ut ingenia eorum perturbent, & sua ostentent, libros complent, acquiescunt. Itaque inquieta ingenia & scribaces istos missos faciamus. Ponitur vero in definitione vox *impressionis*: quia non satis est, ut contactus subito transiens fiat; sed mora etiam conveniens, qua maligna illa qualitas, defluens ex putredine certi gradus, imprimi possit, requiritur. Cæterum qualitatem illam plane præter naturam esse, ac cum labem pestiferam & corruptionem inducat, quasi è putredine sit orta, siquidem putredinem non infert, verum sæpe hominem interimit, prius quam ulla putredo consequi possit, satis apparet. A forma quidam hoc esse arbitrantur. Sed obsecro cum non sit regressus à privatione ad habitum secundum philosophos; quid medicus in morbo à forma procedente dimicabit? Sed his omissis, quæ disputationes longas minimeque necessarias Medico excitant, pergo ad alia. *Transiens de subjecto in subjectum*. Requiritur enim, quemadmodum Lucret. ait, contactus geminus duorum videlicet corporum, quorum unum jam affectum, alterum ad similem affectum

obno

obnoxium reddit. Nisi enim ἐπιτηδειότης illa in corpore adsit, impressio fiere haud potest. Unde sit aut qēuasi illa corporum ad suscipiendum propensio, difficile est (ut antea dixi) explicare. Cor quidem debile metu & mœstitia fractum facile seminarium attrahit: cum vis ipsa inquinamenti, ad fontem vitæ videlicet cor, ejusq; calorem innatum & spiritus, tanquam venenum vehatur. Certum etiam est impura corpora & multo excrementitio humido abundantia, facilius affici. Peculiare tamen quiddam esse constat; quod neq; animo satis concipi, neq; verbis explicari potest. Divinum hoc Medici appellant; quod corpus εὐέμπτωτον (quasi dicas proclve ad id quod extrinsecus incidit recipiendum) reddit, sed ita varie explicant; ut nihil certi de illorum sententia constitui possit. Astrologi suas opiniones habent, de quibus in præsentia dicere non necesse est. *Per contactum mediatum vel immediatum.* Immediate se duo corpora contingunt, cum inter illud nullum intercedit medium: Mediatus vero contactus fit, interveniente tertio; quod duo corpora, ut similiter laborent, afficit, ut ostensum est. Alterat vero medium illud vel realiter, vel formaliter: realiter in iis affectibus, in quibus exhalat impurum quiddam è corporibus, & similem putredinem excitat. Sic morbus Gallicus solo contactu, incalescentibus scilicet corporibus junctis, immediate transfunditur. In lepra & scabie maligna, cum è corporibus quidam

Dispositio corporum qualis.

Medium ut alteret.

dam exhalat, vapore etiam illo putrido lolo translato, non contactu, malum de corpore in corpus transit. Sed de his paulo ante diximus. *Propter convenientiam materiæ & contrarietatem formæ.* Contrarietas vel à materia, vel à forma, vel à præcipuo accidente est. Materia, agendi principium non habet; sed idonea est ad recipiendum. Ideo immutatur & alterationes suscipit. Formarum vero propria quasi est contrarietas. Causa igitur illa agens & propter dissimilitudinem formalem cor feriens, orta ab exitiosa putredine & vaporibus commista, eandem quam ipsa adepta est, malignam qualitatem ad vicina corpora transmittit. Nec qualitas illa in pestilentibus febribus privatis & nondum contagiosis oritur, nisi certum exitium jam sit præ foribus: nec contagium ab uno vel altero laborante febre pestilente putrida se diffundit, nisi in extremo periculo ægro constituto, & non jam tam humoribus putridis, quam plane corruptis, exspiret. In ejusmodi igitur corporibus vel ante vitæ exitum maculæ, vel post in corpore consequuntur: quarum tamen aliæ mitioris mali, aliæ vehementioris corruptionis indicia sunt. Cæterum cum pestis contagiosa à contagione morbida videlicet, expiratione originem ducit, statim symptomatice vel maculæ vel apostemata consequuntur. Sed de forma quam neque intendi neque remitti, cum sit indivisibilis, Philosophi volunt; Medicos disputare non n-

Contrarietas unde.

Qualitas perniciosa contagii quando.

Maculæ.

ce

cesse est. Illud satis cum causæ morborum sunt, ejusmodi remotionem earum curationem esse.

Hoc etiam Medico tenendum, morbos qui per consensum fiunt, vel hæreditarii sunt, non recte contagiosos appellari. Neque enim vapor à pede ascendens in cerebrum & Epilepsiam concitans, contagium, cum pes minime Epilepsia laboret, dicendum est. Sic neque hæreditarii contagiosi appellandi: cum contagium illud dicamus; quando inquinans & inquinamentum simili morbo afficiuntur. In uno vero corpore diversæ affectiones in diversis partibus generantur. Sic à putredine, quæ in aliqua parte residens alteri communicatur, dissimiles affectiones oriuntur, utpote in febribus intermittentibus, cum in parvis vasis putredo tanquam in foco residet, & ad cor vapores putridi transmittunrur: cor tamen febre, non putredine afficitur, nec contagione laborare dicitur. *Morbi per consensum aut hæreditarii male contagiosi dicuntur.*

Porro qualitatem illam contagiosam non esse spiritualem, ut quidam ex sententia Aristotelis loquuntur, cum realis fiat alteratio, & seminaria remaneant in recus, satis patet. Nulla enim qualitas permanens in passo post discessum agentis, à spirituali qualitate prodit: nec spirituales qualitates vel medium vel corpora revera alterant, nec novam mistionem inducunt & priorem mutant. Sed de his spiritualibus qualitatibus, seu intentionalibus, ut vocant, non necesse

est plu-

est plura hic agere: cum, ut dixi, omne contagium corpus realiter afficiat & alteret: neque evanescens sed permanens sit ea alteratio. Hic tamen Montanus manifeste se declarat: qualitatem corpoream non intelligi debere, quasi revera corpus sit: sed quia naturam corporis sequatur. Ideo etiam substantialis qualitas (licet contagium neque substantia, neque qualitas sit) seminarium illud pestilens, quod contagione disseminatur, cum aliud nomen non reperiatur, dicitur: quia in substantia interna istæ qualitates occultæ resident, & promanantes substantiale quiddam secum trahunt, quod aliis comunicatũ sive mediata, sive imediata contagione, non simplicem putredinẽ infert; sed, nisi subito removeatur & cor præmuniatur, exitiosum est. Fateor, me hæc non satis commode explanare; sed proferat melius, qui potest. Rem ad istum modum se habere affirmabunt omnes, qui vere pestilentes febres, hoc est ex seminario pestilente ortas, curarunt: & fatebuntur, longe putredinis vulgaris conditionem hanc putredinem, quæ seminarium haustum & attractum sive mediata contagione sive per aerem, consequitur, superare. Non enim illa putredo, quæ in pestilentia est, cum putredine aliarum febrium, quantumvis malignarum, convenit; sed longe perniciosior est, ac, etsi in materia convenientiam quandam habeat, forma tamẽ ipsa, cum statim calorem innatum ita oppugnet, ut vitam

Pestilentis seminarii.

Putredo ut non vulgaris, ita longo periculosior.

vitam adimat, diversissima & adverisissima est; ut paulo post de putredine declarabimus. Sequitur in definitione: *Caloris imperfecte humidum percoquentis.* Sedem putredinis humidam esse, & calida & sicca à putredine tuta: notum est iis, qui Philosophiæ principia sciunt. Fit autem ab imminuto calore, dominante humido, ut deinceps dicemus. Illud saltem hoc in loco iterum repetendum, quidquid adversandi studio alii commententur: Putredinem à qua seminarium pestis, quod contagione disseminatur, oritur, peculiarem gradum obtinere: neque vim illius in primis qualitatibus, sive ea sit caliditas, sive frigiditas, sive humiditas vel siccitas vel, cũ materia, vel sine materia, residere: neque per eas propagari. Febris enim ardentissima non propterea, quia sumus calor, contagione disseminatur, nisi morbida exspiratio accedat, qualis vel in Phthisi vel in simili morbo contagioso est, pestilens censetur. Medii vero dispositio una ex illis, quæ corpus præparant, præcipua causa est.

Sedes putredines.

Ut enim funiculus lucernæ probe præparatus fumo saltem ignis attactus, flammam concipit, ita & in contagione pestilenti accidere apparet. Statuimus igitur in vere pestilentibus febribus & contagiosis per solum contagium, exitiosam & lethalem vim disseminari, haustoque seminario sequi quidem putredinem, dum non statim cor

oppri-

opprimitur, verum minime simplicem; sed quam rursus inquinamenta comitentur. Semperne vero in peste adsit febris, postmodum videbimus. Ista nunc sententia hanc partem concludimus: Per contagium ortum morbum, à maligna qualitate putredinem, nisi cordis vires prius extinguantur, plærumque consequi. A putredine vero ortam febrem pestilentem, quam nos privatam appellamus, neque perpetuo contagiosam existimamus, putredinem quidem sævam perpetuo adesse: verum ad contagium prius non facere, quam ad eum gradum deveniat, ut νόσηραν ἀπόκεισιν habeat. Contagium igitur inter causas externas numeramus: cumque hæc una causa ad producendam vere pestilentialem febrem contagiosam & exitiosam satis sit; de cæteris disputare eos, qui contentionibus delectantur, æquo animo patiamur.

Privata quando fiat publica.

Nunc igitur de internis causis agemus. Sæpe autem dictum est: vere pestilentes & contagiosas febres aliam causam non habere, quam contagium à seminario, seu morbida expiratione corporum infectorum ortum: & quando μιάσματα seu seminaria illa aeri communicantur, in eo vim majorem vel remissiorem afficiendi corpora, quæ necessario aerem attrahunt, acquirunt, quomodo etiam contagione disseminntur: & quid contagium sit, antea declaratum. Itaque supervacaneum quasi videtur, de interna causa, videlicet putredine agere. Verum

Interna causa.

Morbida expiratio.

cum

cum Contagium non perpetuo importetur, sed seminariū sæpe in uno corpore ex putredine certoque ejus gradu oriatur, ut hæc rectius intelligantur, de putredine, principe causa interna febrium pestilentium, tam contagiosarum quam non contagiosarum, pauca monenda. *De putredine.*

Primum autem hoc, quod sæpe ostendi, repeto: Vere pestilentem febrem & contagiosam posse ab eo, qui pestilente non contagiosa laborat, initio originem ducere, cum videlicet putredo ad illum gradum pervenit, ut sit contagiosa, & morbidam ἀπόκρισιν exspiret. Proinde si quis ea febre moritur: non dubium est, quin corpus ante obitum morbidam ἀπόκρισιν exhalet, quæ sive mediate sive immediate aliud corpus prædispositum contingat, similem affectionem inducere possit. Sitne vere ille peste extinctus dicendus, vel non, cum nondum pestis seu pestilentia in isto loco grassetur; odiose contendere cum de potentia & actu differentia nota sit, & an unius hominis interitus pestis dici debeat, supervacaneum puto.

De putredine vero, cum multa scriptis doctorum virorum & disputationibus publicis Academiarum sint agitata, eaque in omnium manibus versentur: non debeo ea repetere; multo minus judicium meum interponere: cum nullum dubium sit, vere contagiosas febres, de quibus agimus, à contagione sola originem ducere; quæ,

etsi

etsi soboles putredinis, ab ea tamen differ-
Verum, ut eos, quibus forte ista, quæ i
disceptationem de putredine venerunt
ignota sunt, à gravioribus erroribus abd
cam; illud significatione parva ostenden
dum: Præcipuum certamen extitisse d
Aristotelica & Galenica definitione putre
dinis: quosdam utramque conciliare inte
se studuisse: alios diversissimas affirmass
Deventum a utem est ex hac controversia, u
fit, in aliam. Et quidam in pestilentibu
febribus nullam esse putredinem, imo n
in aliis quidem putridis contenderunt, idq
de Hippocratis sententia, qui humores ex
ardescere, non putrescere scripserit, se præ
clare tueri existimarunt. Ad Hippocratis sen
tentiam quod attinet, nimis absque ration
de ea cogitatum. Unde enim iste ardor ni
à calore præternaturali, quo omnia putrid
pollent? Et quis sanæ mentis ignorat: O
mnes quidem libros Hippocratis quæda
Hippocratica continere, Hippocratis au
tem non omnia esse? Ad definitiones ver
qnod attinet: moderatis ingeniis una ha
responsio satis esse potest: Aristotele
putredinem tanquam id quod corruptu
est, definire: Medicum vero de ea corr
ptione, quæ quasi in via est, agere. Aliud ve
ro esse putrescere, aliud jam putridum esse
quis non videt? Ac cum Medicis corporu
humanorum conservandorum cura incu
bat; eaque in humorum integritate tuen
versetur: de putredine non ita agunt, u
Phil

Disceptationes de putredine præcipuæ.
1.
2.
Putredo Arist. in facto.
Medica in fieri.

Philosophi, qui putredinem generationi, in qua activæ qualitates dominantur, opponunt simpliciter: sed de pugna in qua passivæ cum activis certant, & eam sedare coctione student, quæ præcipue humores tuetur, & omnia immoderata ad moderationem & temperiem reducit. Philosophi vero duas extremas mutationes mixtorum sibi propositas habent, generationem, & corruptionem, quarum illa ad ortum spectat, hæc ad interitum, ad quem naturalia omnia vergunt. Sed aliter simplicia corpora, aliter composita affici statuunt. Simplicia non putrescunt: Composita vero vel animata vel inanimata sunt. Animatum interit, qua est animal: calore naturali illius, qui perpetuo motu eget, immobili reddito. Motus vero caloris cum duplex sit, sursum, & deorsum: ille, qui sursum fertur, opprimitur à suffocantibus: Motus vero deorsum, deficiente humido cessat. Cum vero mixtum seu compositum, quatenus mixtum consideratur, corruptionem quandam fieri animadvertimus: cum passivæ qualitates activis dominantur. Ea, ut dixi putredo est, quæ fit, cum humiditas mixti non amplius regitur à calore. Itaque in putredine duo consequuntur: videlicet, ut putrida calore alieno sint calida, & qualitate naturæ minime analoga, inimica; deinde, ut omnia contra ac in coctione fit, diffluant. Hæc cum Medici, qui de mediis mutationibis agunt, neque de mutatione ad substantiæ generationem vel in-

Motus calore duplex.

vel interitum, sed temperamenti respiciunt, considerant: definitionem Putredinis, quæ est 11. Method. Galen. cum putredinem mutationem ad corruptelam totius substantiæ putrescentis, in unoquoque humido definit, amplectuntur. Ex hac autem definitione satis patet, eos de putredine incipiente, cujus certæ sunt progressiones atque gradus, non de Philosophica illa agere. Nunquam vero fit substantialis corruptio, quin & temperamenti consequatur: sed non econtra. Neque omnis corruptio humorum est à putredine, cum interdum putredinem præcedat, sicut in sanguine extra venas, licet omnium humorum sit benignissimus & familiarissimus, apparet. Plerumque tamen hoc accidere, ut res prius putrefiat, deinde corrumpatur; non imus inficias. Ac ut de seminarii pestilentis ortu dicamus: cum appareat corruptionem potius, quam putredinem haustum seminariũ consequi, & orta suis principiis (quemadmodum in scholis loquuntur) attestentur: evidens est, non tam à putredine, quam à corruptione originem ducere. Totam enim substantiam seminarium haustum destruere manifestum est. Putredo vero paulatim ad corruptionem vergit: nec ea, de qua agunt Medici, intimam rei naturam destruit subito; sed si naturæ robur adsit, coctio aliqua humorum speranda. De hac coctione legatur elegantissimus libellus Villænovani de syrupis inscriptus. Sæpe autem

Galeni definitio.

Corruptio humorum interdum putredinem præcedit.

Seminarii pestilentis origo.

De coctione humorum Villænovani.

autem fit, ut humores cruditate & aliis de causis in alienam quidem naturā quasi degenerent, non tamen putrescant, quemadmodum videmus in Epilepsia per consensum orta: in qua nullus calor præternaturalis adest atque molestat. Sic & in uteri, suffocatione nulla percipitur caliditas, sed frigiditas interdum manifesta est; & tamen sæva symptomata, non putredini, verum corruptioni ascribenda, consequuntur. Corruptio vero non est una; sicut nec putredo una censenda. Dissimilia autem habere dissimiles effectus & gradus, quis negaret? Hinc tanta morborum varietas & diversitas: cui certe alia causa, quam putredinis & corruptionis humorum varietas & diversitas assignari vix potest: est autem calidi proprium corrumpere, dum is calori innato, qui integer est autor omnis conservationis, contrarius efficitur, hunc calorem cum & Medici & Philosophi unicuiq; mixto adesse proprium & innatum, gubernantem & conservantem mixtum statuant; nihil ex eorum sententia; nisi eo affecto corrumpi posse consequitur. Afficitur autem in putredine, ut censente, à calore extraneo, cum humiditas propria, cui innatus calor insidet, è mixto evocatur; ejusque forma & per consequens ejus substantia, corrumpitur. Hæc corruptio proprie putredo dicitur. Nam quæ fit à frigore vel siccitate, improprie hoc modo appellatur. Putredinis enim propriæ conditiones sunt, ut adsit humiditas. Secundo,

Corruptio humorum sine putredine varia.

Putredinis propria conditiones.

cundo, ut adventitius calor consequatur: licet aliquando & internum calorem in corpore nostro ita affici, Medici existiment ut putredini causam præbeat. Hunc igitu mutatum & intemperatum calorem ad tem periem reducere; &, cum putredine proce dente omnia diffluant, coctione, quæ cras siora reddit ea, quæ diffluere incipiunt, intr suos terminos retinere omni ratione studen Quod autem putridum jam est, removen dum quam celerrime, cum benignum & a micum naturæ reddi nequeat: sicut quo alterari potest, evincere atque ad medic critatem deducere naturæ auxilio, quæ sol vere coquit & morborum medicatrix est minister illius Medicus, impedimenta re movendo, conatur. Hanc actionem, cc ctionem Hippocrates nominavit. Su autem hujus coctionis variæ differentiæ crassa enim extenuantur; tenuia incrassantu lenta inciduntur; denique omnia ad medic critatem temperamenti revocantur; &, humores quandam tum substantiæ tum qu litatis moderationem adipiscantur, oper datur. Sed hæ verius præparationes, qua coctiones dicuntur. Hic interdum Medi & naturæ officia concurrunt: & cum hu moribus coctis facile à facultate expultric noxia extra corpus expellantur; nunqua salubriter à Medico, nisi natura suas parte simul exsequente, hanc expulsionem fie posse certum est. Ideoqe & omnis excretio quæ fit ante illam commoderationem à natu

Coctio Hipocr. præparatio rectius humorum ad expulsionem.

r

ra, ſympto matica cenſetur. Ea re, cum infebribus peſtilentibus contagioſis ſtatim corruptio ingens in corpore ſe demonſtret, atque omne corruptum, ut diximus, & coctioni minime idoneum expellendum ſit, eruditis Medicis in harum curatione nihil prius vel potius faciendum videtur, quam ut corrupta, vel cauſam corruptioni præbentia, per vias maxime opportunas educantur, præſertim cum naturam idem moliri animadvertimus. An vero διακριτικὴ δύναμις tunc in officio ſit, judicare difficile eſt. Expultricem eſſe, cum inter initia natura ſe ſymptomatice exonerat, ſatis apparet.

Quia vero toties dictum fuit, propoſitum nobis eſſe diſcernere febres peſtilentes contagioſas à non contagioſis, atque in eo nunc toti ſumus, explicanda ſemel eſt hæc res, & quaſi ob oculos ponenda.

Diviſio febrium peſtilentium.

Galenum tertio de præcognitione ex pulſibus, hæc ſcripſiſſe de febribus peſtilentialibus putridis manifeſtum eſt: εἰδέναι μέντοι χρὴ, καὶ ἄλλως γινομένους ἄνευ λοιμῶν τοὺς αὐτοὺς τούτους πυρετοὺς, ὥσπερ καὶ γέγραπται περὶ αὐτῶν ἅπασι τοῖς ἀξιολόγοις ἰατροῖς, καὶ καλοῦσί γε λοιμώδεις αὐτούς. Scire (inquit) oportet ejuſmodi febres etiam alias abſque peſte accidiſſe: quemadmodum omnes inſigniores medici de illis prodidere, peſtilentesque vocarunt. Tertio vero Epid. has febres ex putredine ortas appellat λοιμώδεις ἰδίως πυρετοὺς καταλαμβάνοντας τοὺς ἀνθρώπους καὶ χωρὶς λοιμοῦ

id eſt, Febres peſtilentes privatas, corripientes homines abſque peſte. In harum vero cura libr. I. cap. 4. de different. febrium fuiſſe κεφάλαιον putredinem, id eſt, præcipuas indicativas curationes ad putredinem directas, affirmat. Has igitur febres peſtilentes ex putredine ortas, necdum contagioſas, cum abſq; peſte, id eſt, publico hominum interitu, intra paucas ædes (in quibus tamen multis propter victus rationem eandem vel aeris intemperiem ſine contagio, pernicioſæ ſunt) ſeſe continent; privatas appellavi. Cæterum cum Galenus lib. 2. de Hum. Natura, cap. 4. de peſtilenti aeris ſtatu, ſeu ſeminariis peſtis, ſic ſcripſerit: ἰδιότητι μᾶλλον ὅλης τῆς οὐσίας, οὐχ ἁπλῇ ποιότητι λοιμαινόμενον τοῖς σώμασιν: aliud genus peſtilentialium febrium, quod non à putredine tantum, ſed à corruptione oriatur, & in quo σπέρματα τοῦ λοιμοῦ à proprietate ſubſtantiæ potius, quam manifeſta aliqua qualitate lædant, eſſe ſtatuit. Has autem Germanico ſcripto publicas appellavi: non ut ſpeciem certam conſtituerem, ſed ſolummodo, quia publicum privato oppoſitum eſt, ut illas à privatis hac notione (rectene an ſecus factum fuerit, ambitioſe in præſentia contendere non libet) diſcernerem. De nominibus nullam quidem litem cuiquam moveo, neque nomen publicæ peſtis magnopere tuebor: modo de rebus ipſis nobis conſtet. Galenus certe ſeminaria iſta peſtis συναγωγούσης αἰτίας appellatione deſignaſſe,

Privatæ febres peſtilentes.

Publica.

gnasse, vel de putredine longe vulgaris conditionem superante, egisse videtur. Affirmat autem libro primo de differentiis febrium: se plenius dicturum de febribus pestilentibus in Curativa Methodo. Verum cum libro decimo sub finem hoc agere incipit, statim ista sententia concludit: se alio in loco de his acturum. Id vero, ubi faciat, haud scio. Dum enim in libros Hippocratis Epidem. commentatur, nullum librum Hippocratem de febribus pestilentibus scripsisse ait, & res ostendit: ægros, quos Hippocrates recenset, vel non pestilentibus morbis, vel minime contagiosis, & ex contagione ortis, laborasse. Possem hoc pluribus verbis explanare: nisi eruditi Medici per se hoc viderent; & mihi in isto scripto brevitas sequenda esset, cujus me vel valetudo mea afflictissima, quæ ad libros respicere vix, imo ne vix quidem, cum lecto affixus sim, sinit admonet. Ad institutum redeo. Pestilentes febres alias putridas & non contagiosas, alias contagiosas ex inspiratione seminarii à corrupta materia, & quæ plane naturæ inimica est, ortas, illud quoq; indicio est: quod seminaria hausta non putredinem, verum, dum in spiritus sæviunt, subitam mortem adferunt. Nihil autem subito ad istum modum putrescit, ut animarum concitat. Itaque hinc quidam suam sententiam confirmant; pestem sine sine febre esse Cæterum cum in humores vis contagii defertur; corruptio alias præcedit

Hippoc. pestem contagiosam non observait.

Seminaria hausta non putredinem, sed mortem afferunt subitam.

febrem & tunc res in majori periculo est, alius sequitur. Præcedente corruptione febris contagiosa ab ea, longe deterior putrida oritur. Quæ vero putredinem sequitur: tum primum sese prodit, cum expiratio morbida contagium excitat. Ex quo apparet malignam istam vim & exitiosam seminarii non tam inputredine, quam corruptione consistere. Indicat hoc quoque celeritas agendi. Putrida enim suum tempus habent, neque putridum à putrido contactum subito corrumpitur: cum qualitates activas & passivas alterari necesse sit. Vis igitur illa contagiosa, non per putredinem ut dixi, sed corruptione efficax, quidquid illi obviam est, corrumpit. Hinc cum in humores defertur, abscessus vel carbuncul consequuntur. Habent enim quemadmod Hippocrates de glandulis ait, principes par tes sua emunctoria: ideo labem quæ insp ratione concipitur, (sive jam μιάσματα ill per os & nares, sive per arterias, sive pe meatus corporis, quos poros appellamu attrahantur) ad ea deponunt. Cor qu dem plerunque ad axillas demittit: Cer brum pone aures parotides excitat: Part quæ thoraci subjacent affectas, nisi vel m lum admodum sit leve, vel natura non sat fortis, vel μίασμα minime vehemens, bu bones consequuntur. Magna vero μια μάτων est varietas: sicut & venena alia cor alia cerebrum, alia alias partes infestan Potentia etiam nimium μιάσματα, subito
quei

Emunctoria viscerum.

admodum venena vehementia, hominem è medio tollunt.

Denique si de his autoritate agendum est, Rhases, qui in medicina plurimum vidit, & omnium fere libros veterum evoluit, judicio etiam recto de iis, quæ legit atque collegit, usus est, duas istas species pestilentialium febrium, videlicet putridarum & contagiosarum, statuit: & oriri seminaria ex putridis, quæ non modo pestilentes contagiosas inspiratione hausta excitant, verum etiam corpora ad suscipienda ea, præ dispo-nunt atq; idonea reddunt, docuit. Possent & signis ista discerni: nisi (cum pestilentium privatarum putridarum putredo non in temporis quasi puncto oriatur) signorum & symptomatum, quibus sese produnt, diversitas summa esset, & de his tam veterum quam recentium libri. pleni Ruffus præcipua collegit, quæ studiosis medicinæ in promptu sunt. Latitudinem autem quasi pestilentis putridæ observare, & quæ mitior atque intensior, quæque intensioris causæ, considerare oportet. Sæpe enim remissa videtur pestilens putrida: cum minime sit, & præsentem mortem propemodum afferat. Porro differre putridas à contagiosis, ἡ θεραπεία ostendit. Sanguis enim in omnibus febribus putridis, maxime vero pestilentibus, ex sententia omnium doctorum Avicennæ, Aetii; Pauli, Ruffi, principio mittitur: in contagiosa febre non item. Nam tunc morbida ἀπόκεισις, seu seminarium pestilens

Rhases.

Signa diversa publicarum & privatarum febrium, ut & curæ.

inſpiratione hauſtum, foras pellendum. Id quod ſanguinis miſſio non præſtat.

De Petechiis ſeu maculis peſtiferis obiter.

Hoc in loco de Petechiis aliquid monendum: quæ alias ab initio putridæ febri non contagioſæ conjunctæ ſunt, alias ſtatim contagionem comitem habent. Sunt illæ ex Græcia in Italiam non ante multos annos delatæ, ac in primis Aulis ſummorum Regum & Principum in Germania infeſtæ fuerunt. Nunc Rebuſpublicis etiam & civitatibus ſæpe pernicioſæ. Hæ alias Cacochymiam in corporibus ſequuntur, atque tunc plerumque morbidam ἀπόκρισιν habent, & contagione diſſeminantur; alias Plethoræ comites ſunt. Differunt autem colore. Quæ à plenitudine ſanguinis oriuntur, pulicares, cum maculæ rubeæ appareant, appellantur. Hæ plerumque febrem peſtilentem ſimplicem non contagioſam ſcilicet, adjunctam habent. Aliæ Cacochymiæ ſoboles, nigræ, lividæ, puniceæ, virides conſpiciuntur; & contagii ſeminarium ſecum ferunt. ac iſtæ quoque numero, multitudine, & magnitudine diſcernuntur. In his initio ſanguinē mittere, priuſquā appareant, vel corpora purgare, modo ante quartum diem hoc fiat; nullam reprehenſionem habet; imo ut ſalutare (maxime ſi plenitudinem conſequantur) auxilium commendatur, cæterum ſi poſt quartum, aut maculis jam apparentibus, ſanguinis miſſione vel medicamentis humores agitentur, & intempeſtive moveantur; periculo res non vacat.

Macula pleth.

Cacochymia.

Sed

Sed ad ſigna febris peſtilentis nobis deveniendum.

Maculæ quicem omnes, febris peſtilentis ſunt indices; ſed non omnes febris peſtilentis contagioſæ. Nam cum in progreſſu morbi, videlicet, quarta, ſeptima, vel nona primum ſe produnt, peſtilentis putridæ notæ ſunt; cum vero initio morbi conſpiciuntur, contagioſam febrem indicant. Habet autem contagioſa febris duos præcipuos comites, (ſi modo naturæ robur tantum ſit; ut materiam expellere, & ad emunctoria deponere poſſit: neque vi deleteria contagii ſpiritus opprimantur (videlicet carbunculos & bubones, ſeu Parotides, cum caput afficitur. Μελάσματα ſeu nigræ maculæ rarius apparent in vivis, verum cum contagii vis ſubito vitam adimit, in cadaveribus plerunque ſeſe efferunt. Peſtilentis vero febris putridæ infinita propemodum ſigna & ſymptomata, cum veterum ſcriptis & recentium libellis commemorata ſint; ſupervacaneum videtur mentionem eorum facere, præſertim, cum dignotio & curatio à contagione ortarum febrium ſit in manibus. Illud vero de contagioſis monere oportet: conceptum contagium multa peſtilentibus quoque putridis familiaria conſequi, in primis vero inquietudinem corporis, quam ἀλυσμὸν Græci vocant: atque pro virium corporis & humorum diverſitate ſymptomata invaleſcere & minui.

De ſignis febris peſtilentis.

Maculæ in initio morbi contagioſam indicant.

Calor quidem deleteria vi inſpiratione

Calor.

hausta retrahitur. Itaque foris remissior apparet, sed in præcordiis plerunque incendium sentitur.

Pulsus. Pulsus, quia natura valide insurgit ad expulsionem, semper, frequens; narium extremitates, item auricularum & pedum, plerumque frigent.

Lotium. Lotium in pestilente contagiosa fallacissimum. Itaque & Medici errant cum periculo, & alios in errorem inducunt, cum è lotio divinant. In putrida enim pestilenti conspici signa putredinis non inficior. A sola vero contagione cum malum oritur, interdum laudabiles urinas apparere, natura jam morbo superata sæpe animadversum. Sed de signis non debeo esse prolixior: cum, ut dixi, infinita sint, & non tantum multorum morborum symptomata, verum etiam multi morbi exitiosi, ut phrenitides, anginæ, pleuritides, colici dolores, &c. cum pestilente febre conjungantur. De curandi igitur & præcavendi ratione agemus.

Notissimum est è corporibus vivi ἀτμὸν & ἀναθυμίασιν perpetuo fieri, Ἀτμὸν halitum interpretantur: & vaporem, quem calor in corpore agens ab humoribus ad exteriora protrudit, ἀναθυμίασιν dicunt. Is vapor cum aeri commiscetur, quem homines ex necessitate perpetuo attrahunt, multa de corpore in corpus necessario hoc modo insalubria transeunt. Sanorum quidem corporum vapor, cum nihil habeat corruptionis, neque adjuvat neque alterius corpus lædit. Verum

cum à

cum à corruptis & putridis humoribus fit ἀναθυμίασις,pro ratione corruptionis vicina corpora affici ne. esse est.Ita quę pestilentē affectum una inspiratione comunicari statuunt Medici.Est autem εἰσπνοὴ, seu inspiratio ad conservandum spiritum vitalem necessaria.Nam dum respiratione vel potius exspiratione fuligines cordis expelluntur, inspiratione aer attrahitur; cujus purior pars primum in carne pulmonum elaborata, deinde in sinistro ventriculo cordis, vapori sanguinis,qui è dextro ventriculo advenit, commista, spiritus vitales quasi nutrit. Hujus vero inspirationis organum, non tantum os est,verum nares;aspera arteria,ejus bronchia per substantiam pulmonis sparsa quæ,ut diximus, aerem primũ elaborant; & vaporẽ per ἐκπνολὴν reiiciunt. Apparet igitur cum ἐκπνοὴ seu exspiratio quasi pars sit inspirationis seu respirationis,neq; plane huic contraria, non posse omnia,quæ inspirantur, sũmo etiã diaphragmatis & musculorum thoracis conatu expelli.Cum autem μιάσματα, quod antea deduximus, inspiratione intra corpus deducantur,expulsio illa,qua discutiantur& è corpore exterminentur, violentiori motu & auxilio,quo natura adjuvetur,indiget. Affirmat quidem Medicus Gallus Paræus de seipso; cum ex commoto lecto,ægri μιάσματα pestilenti alia attraxisset: ta cerebrũ,quod affectũ fuerat, sternutatione fortiter concussũ; ut expulso per illum motum inquinamento antea hausto nihil periculi porro sit consequu tum

Sternutatio Paræo miasmata concepta excussit.

tum. At cum in pulmones & cor fertur; atque per poros & angustos meatus attrahitur, natura per διαφορητικὰ medicamenta juvanda est, & per halitum seu exspirationem, quod Græci διαφορεῖν appellant, cum ipsa hoc per διαπνοὴν præstare nequeat, adjuvanda. Est autem διαφόρησις humorum seu vaporum discussio per medicamenta, quæ διαφορητικὰ nuncupantur. Ea igitur in curanda febre pestilente à contagione ora adhibenda; & non modo per vaporem vel sudorem seminarium sive ex putredine in pestilentibus febribus putridis, sive inspiratione in contagiosis haustum, depellendum: verum etiam malignitas illius in fringanda; & cor quasi adversus præsens venenum antidotis communiendum est. Itaque cum sine mora corruptum omne è corpore sit pellendum, (corruptum enim nihil nisi ablationem sui indicat) nequaquam Medico cessandum. Quibus vero & qualibus medicamentis id efficiendum; hoc opus, hic labor est. Remedia multa ostenduntur à Medicis: verum, quæ sine periculo juvent, per pauca sunt. Itaque in hanc sententiam deueni, atque in ea maneo: verum Alexipharmacum pestis penes Deum repositum, & ab eo precibus expetendum. Interea tamen faciendum, quod possumus; & ut Celsus noster præcipit, anceps potius quam nullum remedium adhibendum, neq; fidendum, si post illius usum æger sibi melius esse

Scopi curationis.

Curatio.

Verum pestis Alexipharmacum ignotum.

esse dicat; sed alexipharmacis & iis, quæ vires cordis conservant atque augent, instandum.

Veterum remedia. Remedia varia in libello Germanico, non tam de mea, quam aliorum sententia recitavi: & plurima ubique reperiri, nemo mediocriter in communibus libellis versatus ignorat, veteres bolum, terram Lemniam seu sigillatam, ut loquimur, commendant. Avicenna, boli drachmam, cum aqua rosacea & vino præscribit. Galenus terram Lemniam, cui Dianæ effigies impressa sit, superstitiose requirit. Haud dubie habent illa singularem ac præclarum usum; maxime in putridis: verum cum sint nunc in potestate Turcica; quid de iis speremus? Cornu cervi usto sive crudo pro iis utamur. Recentiores commendant nucem vomicam, boletum cervinum: aliaque medicamenta; quæ, cum corpora iis graviter afficiantur, in primis valere existimantur. *Recentiorum.* Verum theriacam, Mithridaticam antidotum, & simplicia medicamenta, quæ venenis adversantur, rectius adhiberi experientia docuit. Repetere vero hoc in loco omnia non necesse est; cum ut dixi, in omniũ oculos, qui libros pervulgatos inspiciunt, incurrant. Hoc observandum: cum sudor in omnibus morbis, contagiosis in primis conferat, magno successu quosdam ad hunc provocandum, tum alia medicamenta sudorifera, tum salia ex herbis, radicibus, & lignis confecta adhibere. *Salia sudorifera.* Commen-

men-

mendatur autem Absinthii: licet vomitum eo moveri compertum sit. Sal item scabiosæ, veronicæ, cardui, item ex radice angelicæ efficacissimum existimatur. Sal etiam è iunipero, fraxino, singulari experientia comprobatum. Porro, ut salia conficiantur, non necesse est ad nostri temporis Chymicos confugere. Satis hoc Geber & Raymundus docuerunt; dum cineribus aquam affundendam & decoquendam, deinde refrigeratam percolandam, ac ut loquuntur, depurandam, & lento igne evaporandam, ita ut sal in fundo, remaneat, docent. Plurimum etiam esse adjumenti ex camphora atque oleo vitrioli (quæ duo medicamenta tenuissimarum partium sunt, & calidis commista caliditatem cum frigidis frigiditatem quasi augent, atque celeriter omnia, etiam purga ntia medicamenta ad actum deducunt) res ipsa ostendit. Quin salis chalcanthi (quod fit vitriolo in aqua dissoluto, atq; per residentiam, ut vocant, depurato, deinde destillatione aqueo humore detracto) drachmam exhibent, magnumq; ex eo successum sperant. Verum quid de eo affirmem, non habeo. Chalcanthi oleum, & sulphur recte præparatum, plus valere mihi persuadeo, & re ipsa comperi. Verum cum magna sit in sulphuris præparatione, atqur in illius nativa vi, varietas, de usu sulphuris hoc in loco plurima essent monenda: iis, cum brevis esse laborem, & vis morbi prudentem considerationem requirat, ac medicamenta deorum manus sint, temeritas non armanda videtur,

Salis conficiendi ratio.

Camphora & ol. vitrioli.

Sal chalcanthi.

videtur. Hoc monendũ, cum tot præparandi sulphuris, ut corporib⁹ humanis non noceat, sint modi, unum illum, qui per multiplicem infusionem in purissimam ceram fit, dum rubescat, esse rectissimum & tutissimum. De pulveribus & electuariis variis, quæ jactantur & prædicantur, judicium meum non interpono. Sunt enim multiplicia & dissimilia. Succos radicum & herbarum tam extractos, quam expressos & excoctos, ut cardui, scordii, scabiosæ, veronicæ, vel singulos, vel commixtos, pulveribus cordialibus additis ad drachmam unam vel duas sæpe exhibui & profui. Extracti succi, quos & quintas essentias appellant, suos requirunt artifices. Interdum enim una atque altera gutta satis est, cum imperiti multo majore pondere exhibeant. Acquam turpiter sese interdum dent horum imitatores, Pharmacopœi sciunt. Soluuntur vero in aquis destillatis, sed non æreis vel stanneis vasis, verum ex vitro confectis. Et ne Medici temere aquis in æreis vasis destillatis (ut vocant) utantur, alias monui. Formulas remediorum in hoc scripto præscribere non debeo: si quis eas requirit, in Germanico reperiet. De usu lapidis Bezoardici etiam, & multis medicamentis ostendi meam sententiam. Illud igitur in genere monendum: Omnia, quæ valide putredinem oppugnant, & seminariũ pestilens inspiratione haustũ exterminant, atq; venena depellunt, in curatione contagiosæ febris pestilentis recte exhiberi.

Succi & extracta.

Aq. destillata.

Proba auxiliorum.

Cæ-

Cæterum, etsi sanguinis missio μιάσματ non exhauriat; in putrida tamen febre pestilente curanda atque præcavenda plurimum adjumenti afferre, eamque minime negligendam, sed adhibendam, modo tempestive fiat, & fateor, & omnibus modis secundum præscriptum doctorum observandam hortor. In contagiosa vero, quæ per inspirationem seminarii excitatur, etiam atque etiam, cum in virium conservatione una spes salutis sit, videndum, ne quid temere & absque ratione fiat. Scio ea omnia, quæ de magnitudine morbi, de plenitudine, & consuetudine, atque autoritate dicuntur: verum prudente judicio ista sunt examinanda, & accurata consideratione utendum. Non enim præcepta Medicorum de missione sanguinis ad febrem pestilentem contagiosam, & ex inspiratione seminarii ortam, recte accomodari; omnes periti & considerati, qui præsens periculum intuentur, animadvertunt. Verum putridam ab initio, & ob magnitudinem putredinis exitiosam, sive ea maculis insignita sit, sive non, requirere detractionem sanguinis non dubitamus. Sed cum curandi febres pestilentes putridas rationem nunc tradere nostri propositi non sit, qui plura de his requirit, ex aliorum scriptis sibi petenda existimet.

Vena sectio in privatis probatur, in publicis periculosa.

Pergo ad præcavendi rationem. Ea vero curandæ tanto præstat; quanto sanitas morbo anteferenda. Hanc Gal. 1. de diff. febrium paucis verbis in duobus consistere nos

Præcavendi ratio.

In duobus.

nos docuit, cum inquit: Una ac prima est omnibus ac communis intentio, ut corpus quam maxime superfluitatibus vacet; atque optime spiret: secundo loco, ut præpotenti causæ, quoad ejus fieri potest, resistatur. Etsi vero is de febribus pestilentibus putridis præcipue agat; tamen universæ præcautioni tam putridarum seu privatarum, quam contagiosarum, quas sive recte sive non recte in libello Germanico publicas appellavi, hæc sententia prælucere debet. In contagiosis vero pestilentibus, & quæ à sola inspiratione originem ducunt, inprimis aeris, quo quasi per medium μιάσματα, de corpore in corpus devehuntur, intemperies corrigenda. Cavere enim eam, cum summa aeris attrahendi sit necessitas, viventia non possunt: veruntamen, ne cum impetu inquinamenta ad nos adpotet; diligentia adhibenda. Legimus quæ Empedocles, Acron, & alii fuerint conati. Hippocrates sylvas, pestilentibus seminariis ex Africa Athenas delatis, incendit: cum igneus vapor aerem perpurget, & μιάσματα dissipet & tollat. Ac Medici etiam nunc cum ægros adeunt, vapore ignis quem præferunt, se, ne inquinamenta è corpore affecto exspirantia attrahant, tuentur. M. Varro, cum Corcyræ pestis infesta esset, fenestras versus austrum clausit, atque ita se suamqeu familiam conservasse existimatur. Verum ædibus Varronis ex australi parte fuit periculum. Nobis fenestræ claudendæ, per

In contagiosis aeris alteratio.

quas aerem ventis agitatum, ex loco vici no infecto μιάσματα deferre posse arbitra mur. Ad aerem vero domesticum corri gendum, in primis suffitus probantur. Fiun isti ex variis rebus. His regionibus cum

Iuniper.

peculiari quasi dono divino iuniperus con cessus esse videatur, ejusq; fumus paucissimi caput offendat: uti eo conveniens est. Ma gna quidem pars præcautionis in aeris pe purgatione sita est: sed si medicamentis ido

Miasmata infringentia.

neis vis μιασμάτων infringatur atque immi nuatur, priusquam è corporibus exhalent præcipuum ex eo præsidium iis locis, in quibus est pestilentia, hominibus sperandū Franguntur autem & imminuuntur, cum ve minus multa corpora ægrotant; plurima re cte sanantur, & non aliis conjunguntur, pri usquam μιάσματα ex corporibus & vestibu plane dissipentur. Hoc fit idoneis & tuti remediis in curatione morbi adhibitis Sæpe enim evenit, ut μιασμάτων maliti importunis remediis gravius augeatur, atq inde pestis gravior fiat, ac ea increment sumat, ut nulla remissio sit speranda, nisi μι άσματα hebetentur, vel lethalis eorum vi inhibeatur. Quantum igitur sit, secundum Deum, in prudentia Medici situm, satis ap paret. Sed hæc prolixius persequi non libet. Ut vero attente considerentur ab iis, qui Rebuspubl. præsunt, & ut Medici, qui ægris atque sanis consulere debent, etiam atque etiam de istis cogitent, fidissime se admoni tos meminerint.

Victu

Victus ratio diligens, & tempestiva ex-
crementorum è corpore remotio, si obser-
varetur, minime necesse esset alia multa re-
media præscribere: sed cum negligentia sin-
gularis hac in parte appareat; verissimum
est illud Galeni: Supervacaneum esse ne-
gligentibus victus rationem, optima reme-
dia præscribere; ita ad vacuationem excre-
mentorum deveniendum. Inter vacuan-
tia vero medicamenta Aloë atq; Rheubar- *Vacuantia*
barum facile primas obtinent. Agaricus
etiam merito commendatur. Ex his igitur
possunt medicamenta familiaria, quibus
corpora purgentur, confici. Formulas ali-
quot in meo libello Germanico præscripsi;
&, quantum tribuam Aloæ rosatæ cum Myr- *Aloe rosata*
rha, ostendi. Sumitur autem alternis *cum myr-*
diebus ad summum scrupulus unus vel di- *rha.*
midius ante cœnam, & ad drachmas duas
Aloës rosatæ, myrrhæ selectæ scrupulus ad-
miscetur. Medicamenta, quæ corrobo- *Antidota.*
rant, & venenatæ qualitati μιασμάτων con-
traria sunt, eadem quæ in curatione adhiben-
tur; verum κτ̀ τὰ μικρά. Ab omnibus miri-
fice commendatur electuarium è nucibus: *Elect. è nu-*
estque reveera magni æstimandum. Singu- *cibus.*
lari enim judicio à magnis Medicis appro-
batum, vel Galeni autoritas 6. Epid. comm.
5. (cum λοιμώδους ἀέρος noxam medica-
menta, quæ καθ' ὅλην τὴν οὐσίαν juvant, corpo-
ribus adimant) ostendit. Itaq; & in libro de
bonitate & vitio succorũ inquit: Qui vene-

norum compositionem tractarunt, nonnulli horum omnium Alexeterium esse affirmant; si quis caricas una cum nucibus & ruta assumat. Traditur formula, quam Pompeium devicto Mithridate, in scriniis illius repe-risse legimus: ea nuces duas, ficus totidem, rutæ folia xx. & salis granum habet. Aëtius ad ignem miscet, & vulgo compertum est, nucem juglandem tostam, magno præsidio adversus venena, comedi. Formulas remediorum à summis principibus usurpata, in libello meo Germanico posui, neque hic repeto. Sed habent singuli fere Medici aliquod proprium medicamentum, cujus periculum fecerunt. Itaque cum Alexeteria illa quæ καθ' ὅλην τ̀ οὐσίαν auxiliantur, nobis non tam ex manifestis qualitatibus, quam experientia probentur: facile patior, quemlibet suis experimentis uti, ea lege, ut Medicus videat atque consideret ne manifestæ qualitates corpori, cui antidotus offertur, vel temperamenti ratione, vel ætatis, vel circumstantis aeris noceant. Deinde in qualitate & in quantitate eam moderationẽ adhibeat, quæ rationali Medico digna sit. Calida ut magna vi in expellendo natura adjuvant; ita sæpe vires frangunt. In pueris cõmendatur Coriandrum præparatum. In adultis verbasci succus, item tanaceti, acetosæ, enulæ. Sed non repeto ea, quæ sunt in libello Germanico. Odore etiam cum spiritus juventur: odorata inprimis ad tuitionem corporis laudantur. In istis quoque eadem cautio,

Iuglans tosta.

Experimenta qua cautela adhibenda.

Simplicia.

Odorifera & alia externa.

cautio, de qua modo monui adhibenda: & potius ruta cum aceto odoranda, quam aliquid, quod cerebrum lædat, adhibendum. Idem de iis quæ in ore gestantur, ut Zedoaria, cortice citri, radicibus quæ sunt odore suaves, & liquoribus, qui auribus instillantur, tenendum. Acida vero omnia tam sapore, quam odore convenientia esse constat. Lavanda sæpe facies aceto, in quo petasitis radix maceretur. cumque rara & laxa corpora maxime inspirationi morbidæ sint obnoxia: ea quæ densent adhibenda, & balnea in primis cavenda. Multa autem non modo, ut corpora condensent adhibentur: verum etiam ut contra vim veneni muniant. Ad hoc repertum est superioribus annis oleum scorpionum mirifice commendatum. *Oleum scorpionis.* Sed in præcavendo duo maxime, quæ corpora ad suscipiendam morbidam inspirationem præparant, & vires cordis frangunt, fugienda: Animi videlicet accidentia, ut tristitia, metus, &c. atque Venus. *Animi accid. & Venus maxime fugienda.* Hæc enim si quid aliud, spiritus exhauriunt, & virtutem cordis labefactant; imo omnes totius corporis vires minuunt, & ne μιασμάτων malignitati resistere possit, faciunt. Cordi etiam multa foris adhibentur, quæ peculiari vi adversus pestilentis seminarii impetum facere videntur: ut smaragdus, hyacinthus. *Amuleta.* Multi radices quasdam, ut phlantaginis aquaticæ, petasitis, valerianæ, & aliarum herbarum gestant. Alii alia περίαπτα & Amuleta adhibent. De his Hippocra-

tes noster scripsisse existimatur: τὰ φυσικὰ βοηθήματα ὐ λύειν τὴν ἐπιδημίαν λοιμικῦ πάθους. Gravius autem eo errare arbitror, qui per venena etiam cor juvari existimant. Marsil. Ficinus autor est: ut avellanæ cortex argento vino impleatur, & appensus cordi applicetur. Hoc ferendũ. Arsenici usus, qui à multis etiam doctis viris valde commendatur, mihi, ne quid dissimulem, suspectus est. Si quis tamen eo uti velit, rectius faciet: si tam ex crystallino quam rubeo Arsenico, mucilagine Tragacanthi adjecta, tabellam quasi formet, eamque serico regat, & ne sudore madescat atque cutem attingat, caveat: quam si in pulverem redigat; & alia cordialia medicamenta, odorata præsertim, quæ veneni labem, ceu vehiculum, ad cor & cerebrum non sine periculo deferre possent, admisceat. Theodosius arbitratur; assuetudine quadam venenatæ qualitatis cor præmuniri. Alii propria vi, nempe propter occultam similitudinem, cum veneno pestilenti, quod ad se corde interim illæso permanente attrahit, hoc facere contendunt, & autoritate Tralliani nituntur; qui scirrho lienis adhibitum prodesse affirmat. Verum quorsum ista autoritas obsecro? Mitto hæc, cum ab aliis agitata sint, atq; aliorum judicio permitto, nec meum interpono. Novi nostri Medici, pulverem Bufonis exsiccati & Margaritas, Corallos, Hyacinthos, Smaragdos addunt. Radices etiam Dictamni, Tormentillæ & Crocum admiscent. Recta ratione

Argentum vivum cortice avellanæ inclausum.

Arsenici usus suspectus.

Correctio.

Novatores.

tione

tione eos uti, mihi non apparet. Exemplis moveri, cum contraria non ignota sint, nequeo. Itaque ista in medio relinquo; atque ut bufo potius exsiccatus & in vino lotus Apostemati adhibeatur (quemadmodum in libello Germanico monui) horror.

De cura vero symptomatum hoc in loco non ago: cum in Germanico scripto quædam attigerim; & melioribus artificibus, qui manum adhibent, ista reliquerim. Hæc vero pauca de alimentorum & aeris corruptione, de contagione, de putredine, de discrimine inter pestilentes febres putridas & contagiosas, de signis, denique de curandi & præservandi ratione, qui attente considerabunt, haud dubie de meo libello æquius judicabunt, & perspicient, me nunc non primum istam distinctionem de febribus pestilentibus putridis & contagiosis (de quibus ante multos annos cum clarissimis & doctissimis viris Medicisque summis D. Iulio Alexandrino, D. Hieronymo Mercuriali, D. Donzellino, D. Petro Monavio Medico Cæsar. D. Ioachimo Camerario Electoris Saxoniæ Medico, D. Theodoro Zuingero, & aliis per epistolas egi) excogitasse, neque temere has publicas, illas privatas appellasse. Nihil dictum, quod non sit dictum prius: sed dicta alias & commodius explicamus & interpretamur. Fateor me in Teutonico libello multis vocabulis corruptis & in media Germania parum cognitis,

usum esse. In ista autem egestate sermonis, non mirum si nec mihi nec aliis sit satisfactum. Ac cum, ut civibus meis prodessem, & ignaris quasi medicinæ præcepta darem, ista scripserim; Platonis illud tenui: μὴ μεγάλα λέγε. His facilimum esse contradicere scio: nec mihi pauca in mentem veniunt; quæ opponere possem. Sed cum meliora magisque veritati consentanea non videam, vere affirmo, quamvis à multorum sententia discedam: à vero tamen, quod ante quadraginta propemodum annos sum amplexus & professus, neque à meipso, nisi melior sententia veris rationibus demonstrata fuerit, non discessurum. Legi veterum & recentiorum scripta: siquid in his vidissem melius; non obstinate in ista sententia tot annis permansissem.

Hæc autem charissime fili, ad te mitten[dum] putavi; ut si forte in reprehensionem meum libellum venire audires, jurene an injuria sermonibus variorum censorum tuus pater, qui depontanus senex, imo septuagenario propior, de multis bene mereri voluit, nec sibi suæque valetudini tot annis afflictæ pepercit, vapulet; videre atque hoc æquiori animo pati possis. Esse in hoc quoque scripto barbara quædam vocabula & à communi usu Latini sermonis remota; res etiam exiliter & tenuiter explicatas, fateor: verum cum quibus mihi res sit, videndum, & dilucide potius quam ornate ista explicanda fuerunt.

Te

Te medica cum divinis, atque sacris & sanctis legum studiis conjungere lætor: atq; ut, quod instituisti, facere pergas, paterne hortor. Aliquot septuagenarios hic pestis sustulit: &, quod Plinius scripsit, pestilentiam senes non attingere, falsum esse ostendit. Si, quod æternus Deus benigne avertat, mihi humanitus quid accideret, cum Catarrhus etiam sub cane infestissimus sit, & sæpe spiritum eripiat, aut si etiam inhumanius (ita ut in cadaverum multitudine fit) humatus dicerer: me hic, singulari Dei providentia, lecto affixum fuisse, memineris; atque cives nostros amare, & de Republica bene in posterum mereri perges. Mense Augusto anni 1585. *Septuagenari peste sublati.*

CLARISS. VIRI DOMINI D. HIER. CAPIVACCII Professoris Patavini;

De recta cauteriorum administratione.

IN cauterio administrando quatuor sunt consideranda: Tempus nempe, quo excitari debet: Quantitas discreta; Locus ubi excitandum est; postremo loco, modus quo tractari oportet. Quibus cognitis nihil aliud in administratione cauteriorum desiderare oportet, Quare ne tempus in his, *Quatuor consideranda.* *Causa inventi cauterii.*

 quæ

quæ inutilia ſunt, conteramus, dicendum eſt, cauteria non alia ratione, à viris graviſſimis fuiſſe excogitata, quam ut eſſent inſtrumenta, quibus materia peccans, quæ paulatim in corpora generatur & colligitur, per loca minus incommoda evacuaretur, ne vel ſui copia, vel prava qualitate partes corporis, vel principes, vel ad uſum vitæ neceſſarias peturbaret. Quæ quidem evacuatio tribus modis fieri poteſt; vel per revulſionem, vel per derivationem, vel per interceptionem.

Evacuatio cauterii triplex.

1. Per revulſionem quidem, ut ſi materia, quæ à jecore ad caput defertur, per cauterium in crure dextro excitatum revellendo foras educatur; vel ſi materia ſalſa, quæ in catarrho ad pectus deſtillat, per cauterium in ſutura coronali affixum, revellendo evacuetur.

2. Per derivationem vero, ut ſi materia, quæ à capite ad pectus deſtillat, per cauterium in brachio excitatum ad partem ignobilem derivetur.

3. Per interceptionem denique, ut ſi materia, quæ à capite per ſpinalem medullam ad nervos oſſis ſacri, vel alterius partis defluit, per cauterium in occipitio affixum intercipiendo evacuetur.

Cauterium igitur cum ſit materia ſeu inſtrumentum auxilii quocunque modo evacuantis materiam excrementitiam, quæ in corpore generatur, & congeritur, cujus generis quoque poteſt eſſe ſetaceum, poſſunt

Si ac

eſſe

esse vesicatoria, masticatoria, & errhina, necessario fit, ut ab eodem, à quo indicetur auxilium, indicetur etiam recta administratio materiæ ejusdem auxilii, diversa tamẽ ratione nihil prohibet ab uno plura indicari. Quare si materiam sui copia seu qualitate peccantem spectemus, indicabit auxilium evacuans, quod multiplex esse potest, prout multipliciter materia peccat. Verum nulla est materia, nullum est instrumentum, quod multiplici generi evacuantium magis & tutius accommodari possit, quam cauterium. Nam sive pecet copia, sive motu, sive quiete, ad ipsam evacuandam cauterium erit maxime opportunum.

Illud igitur quod indicatur à materia, hoc vel illo modo peccante, dicitur. Quid agendum, quod nonnulli viri in hoc gymnasio almo Patavino celeberrimi, ausi sunt asserere adeo esse manifestũ, & unicuiq; notum, ut nulla penitus indigeat consultatione, imo fœminis, & barbitonsoribus esse notum. Quin imo hoc dicerent Galen. & Hippocr. & omnes Dogmaticos tanquam ineptos, & in rebus inutilibus versantes redarguerunt, cum Gal. & cum cum eo omnes gravissimi Medici, & in arte curandi, & in arte de tuenda valetudine nihil aliud contendant, quam ut doceant inventionem auxiliorum, & rectam agendorum, vel, ut verius dicam, materiarum administrationem, nec aliud quicquam docere debebant, aut poterant, cum tota curandi & tuendæ valetudi-

Quid agendum.

valetudinis ratio his duobus tantum perficiatur & absolvatur.

Cum igitur materia vitiosa sit illud quod primo, & per se indicat auxilium hoc vel illo modo evacuans, ratio dictare videtur, ut ab his, quæ materiæ accidunt, & ipsam comitantur, sumatur materiæ administrandæ indicatio, quemadmodum & ipse Galenus testatur. Accidit autẽ materiæ, ut agat in corpus humanum, ut à medicamentis pati possit, neque agere, neque pati posset, nisi esset in corpore & existeret. Omne autem quod exstiit, alicubi existit. Hæc autẽ sunt, quæ materiæ & unicuiq; indicanti seu scopo, seu proposito contingere possunt. Præter hæc non video, quid ipsi perpetuo accidere possit. Hæc itaque totam administrationis materiæ rationem præscribunt.

Tempus. Quare si materiam vitiosam consideremus, ut hoc tempore, & in præsenti generatur, præsentia hæc indicabit, hoc tempore cauterium esse inurendum, modo nihil adsit, quod prohibeat & impediat. Verum quia repleto corpore periculum esset ne humores in toto peccantes merito doloris eo confluerent, & proinde inflammatio excitaretur, propterea ad cauteria non est accedendum, nisi corpus fuerit optime præparatum. Verum non sat erit novisse, quo tempore inurenda sint cauteria, sed quam diu aperta sint detinenda scire oportet. Hoc autem docebit præsentia humoris peccantis. Nam quandiu adest peccans, perdurabitque

Quando.

Quantum.

bitque illius generatio, tam diu cauteriũ reclusum erit servandum, & hoc de tempore.

Postquam cognoverimus. quo tempore cauterium sit inurendum, videndum erit quo loco. Hoc autem nobis significabit existentia materiæ peccantis. Nam si materia generabitur in jecore & petat caput, ideo ut fiat revulsio ad partem ignobiliorem in dextro crure cauterium excitabitur. Quod si crura peteret, non in cruribus, sed in brachio dextro erit affigendum. An vero in parte interiori cruris, an in parte exteriori ratio venarum ejus loci, in quo generatur materia, ad locum, in quo excitatur cauterium, est servanda, quemadmodum & in missione sanguinis servari debet, ut docuit Galenus in libro de natura hominis. *Locus.*

At vero si in parte sinistra generaretur, & sursum in caput raperetur, in crure sinistro, sin ad inferiora in brachio sinistro excitabitur. Quod si non moveretur, & generaretur in ventre inferiore, locus esset in cruribus, sin à medio ventre, in brachiis, modo nihil prohibeat. Quod si in capite materia generaretur, neque moveretur in occipitio & in brachiis collocari possent, in ea potissimum parte, in qua materia resideret, tunc enim erit materia remedii derivantis.

At si moveretur ad pulmones, & in occipitio, & in sutura coronali probe fieri possent: tunc enim essent instrumenta auxilii revelentis, & derivantis materiam quiescentem.

tem. Si tandem materia in capite generaretur, & ad ſpinalem medullam & os ſacrum, ad lumbos conflueret, tunc cauterium in principio ſpinalis medullæ erit admovendum. Vim enim habebit materiæ auxilii intercipientis. Et hæc de loco in genere.

In loco affecto quando cauteria excitanda.

Sed unum eſt animadvertendum, in quo plerique decipiuntur; Cauterium nunquam eſſe excitandum in loco affecto, niſi dum materiam ibi impactam evacuare volumus, præmiſſa tamen totius corporis evacuatione ſeu purgatione, poſt cujus materiæ evacuationem occludendum erit, & ſi opus fuerit alibi erit affigendum. Nam ſi per locum affectum materiam fluentem evacuare volueris, periculum eſt ne affluxu materiæ, & partis imbecilitate, inflammatio aliqua ſuboriatur, quæ tantem in gangrænam degeneret.

Locus particularis.

Quod ſi quæras locum magis particularem, illud unum eſt præcipue animadvertendum; In capite fieri poſſe in ſutura coronali, in occipitio, in palpebris, in ſuperciliis, & omnibus locis, in quibus pilorum generationem prohibere ſtatuimus, nec non in angulis interioribus oculorum, in naſo, ut polypus abſumatur, & aliis pluribus in locis, in quibus ignis adminiſtratio opportuna videbitur.

Sutura coronalis investigatio.

Verum ut ſutura coronalis obſervetur, patientem jubere oportet, ut maſticet. Nam quandoque in ſutura coronali cutis capitis moveri conſpicitur. Quod ſi cutis non move-

movebitur, neque ullum ipsius suturæ vestigium apparebit, tum radix palmæ ejusdem patientis fac ut summo naso admoveatur, & sursum extendatur. Nam ubi digitus medius attigerit, ibi suturam coronalem adesse, existimandum erit.

Non solum autem in capite, verumetiam in brachiis, thorace, & aliis partibus excitari solent, ut in ore ventriculi, in regione hepatis & splenis, infra umbilicum, in inguine, in pube, in scroto, & præsertim genus illud, quod setaceum appellatur, sed potissimum in crure, in loco tribus, aut quatuor digitis à genu distante, ubi musculi manifesto interstitio distinguuntur. Tendines enim seu chordæ prope articulos carne sunt denudatæ. Et hæc de loco dicta sunto.

An vero unum, vel plura sint affigenda cauteria, id nobis præscribet materia, quæ in uno, vel pluribus locis generatur, vel ad diversa loca movetur. Nam prout actio materiæ peccantis fuerit summa & vehemens, plura indicabit affigenda cauteria. Quod si remissa fuerit, unum cauterium sufficiet. Actionē autem vehementem vel remissam nobis significat, & materia copiosa, quæ pluribus in locis generatur, & quæ ad diversa loca movetur. Et hæc de quantitate cauteriorum. *An unum vel plura.*

Postremo loco, cum cognoverimus, quando sit agendum, ubi agendum, & quantum agendum, reliquum erit, ut cognoscamus

modum

modum agendi, qui modus agendi ſumitur à materia, prout facile, vel difficulter cedit & patitur. Quareſi materia fuerit copioſa, ut in corpore obeſo, vel plurimis excrementis redundante, tum ſi nihil aderit, quod prohibeat, foramen amplum & profundum erit efficiendum. Prohibebit autem virtus, quæ cum in ſpiritibus, humoribus, & partibus ſolidis conſiderari poſſit, hoc loco virtus, quæ ad carnoſum genus pertinet, eſt illa, quæ amplum aut profundum foramen prohibet efficiendum. Sunt enim quædam partes membranoſæ & cutaneæ, quæ profundum cauterium ſuſtinere nequeunt. In his itaque ulcuſcula, quæ excitantur, exuſtiones potius, quam fonticuli ſunt appellandi. Nam quæ proprie cauteria dici ſolent, in occipitio, in ſutura coronali, in brachiis & cruribus inuri conſueverunt.

Modus agendi.

Sed in his quoque partibus quandoque evenire ſolet, ut virtutis imbecillitate fonticuli excitari nō poſſint. Fit emim interdum, ut patiens adeo contabeſcat, & ſit emaciatus, ut ſolam carnem, oſſa, nervos, & pellem præ ſe ferte videatur. Virtus itaque illa, quæ ad ſolidas partes, ad carnoſum genus pertinet, non modo non permittit amplum foramen; verum neqeue ullum erit efficiendum cauterium. Quod ſi nihil prohibeat, & paſſio materiæ ſit ſumma, id eſt, ſi difficulter egrediatur, latum potius, quam anguſtum erit moliendum. Quod ſi paſſio materiæ non fuerit ſumma, imo facilis ſit exitus, minus amplum erit efficiendum.

At

At foramen amplum, vel angustum fieri potest, vel radice aristolochiæ seu asphodelorum summe excalefacta, aut cum sulphure incenso, aut ligno, aut metallo, aut caustico. Ignis autem materia omnibus clementior est aurum, deinde argentum, postremum locum obtinet ferrum & æs. Cæsim, punctim, imprimi possunt, adiguntur, ut diximus, longius & latius, & in circulum circumferuntur, quæ omnia, ut dixi, passio materiæ evacuandæ, vel suapte natura, vel ratione loci nobis præscribit, & ut hoc potius, quam illo modo fiat, hortatur.

Materia ignis.

Quod si caustica sunt imprimenda, locum materiæ circumscribere oportet nucali testa, vel re alia simili, quæ suis marginibus constans pateat in medio. Ne vero ignis seu caustici violentia juste latius serpat ac diffundatur, partes proximæ cerato rosaceo, vel unguento ex cerussa, vel linimento simplici, vel cerato ex palmis, vel alio genere eorũ, quæ ἀποφλεγμαίνοντα vocant, sunt muniendæ.

Causticum quomodo applicandum.

Tam diu autem causticum immorari debet, quam diu pars aut locus ipse nigrescat, id quod pro caustici vehementia, & natura partis dimetiri debemus, siquidem vehementi caustico in parte molliori citius fit impressio, quam in parte dura, quare id totum judicio artificis est permittendum.

Causticum quam diu inhærere debeat.

Crusta vero sive ἐσχάρα non est statim detrahenda, sed maturare prius oportet, ac veluti maturitate sua excidere, alioquin vis adferri solet, unde dolor, fluxio, & phle-

Crusta quomodo auferenda.

gmone, una cum febri, quandoque excitatur. Tempestive deduci potest, si instar crucis incidatur, deinde vel solo butyro, vel cum adipe suilla, sine sale admixto foliis brassicæ excepto foveatur.

Globuli ex medulla sambuci imponendi

Crusta detracta fiat pillula ex medulla sambuci, quæ cum sit mollis, blanda, & quovis modo tractari posset; si comprimatur, atque in foramine compressa collocetur, ac ita statuatur, ut loco dimoveri non possit, foliis vero brassicæ butyro illitis foveatur, chartaque lusoria una cum petia ex lino duplicata comprimatur, & fascia colligetur, hoc unum continget, ut ob pillulæ mollitiem & lenitatem nullus excitetur dolor, & ob humiditatem utriusque materiæ, ita ambuatur pillula illa, ut plurimimum ad augeatur, quæ cum ob chartæ lusoriæ compressionem resurgere nequeat, quam citissime ulcusculum cavum efficietur. Quod si loco chartæ lamina vel argenti, vel æris, vel alterius materiæ capiatur, major fiet compressio.

Ulcere quantum satis est excavato, aut ambra, aut pillula ex cera, vel ligno hederæ, vel galerius aut pileus rotundus ex argento elaboratus, pluribus in locis perforatus in foramine continuo gestandus erit, si foramen in ea latitudine conservare volueris. Quod si latius efficere volueris, nihil erit accommodatius, quam pillula ex medulla sambuci, aut melicæ, (est sorbum, frumenti species) Pillula jam imposita tunc folio hederæ, vel plantaginis, vel chatta sorbilla intra

tra petiam lineam duplicatam uti poteris, cui pulvinus, vel lamina, vel charta lusoria super ponatur, ut fiat compressio. Bis autem in die & petias, & folia immutare poteris. Neque pillula illa est in dies extrahenda. Est enim necesse ut locum sibi paret, unde non facile excidat, indies tamen circumagi debet.

Quod si caro, ut sæpe fieri solet, & præsertim in principio succreverit, & luxuriaverit, labraque promineant, tum fila (scilicet filamenta concepta) aut spongia nova minutim incisa, vel combusta erit adhibenda, aut pulvis aluminis usti, aut Ellebori nigri, aut corallorum rubeorum, aut præcipitati, aut æris usti loti, & similibus caro superabundans erit removenda. Ad validiora non est ut accedamus, nisi necessitate coacti. Et nullum auxilium magis est præsentaneum, quam carnem ipsam, & veluti semimortuam omni diligentia circumcidere. *Caro luxurians.*

At si per ejusmodi cauteria nihil educeretur, ut quandoque evenire solet, sed veluti acida videantur, tuum erit ex his materiebus, quæ vim habent attrahendi pillulam conficere, ut si fieret ex pice navali, cera & pulvere aut Ellebori nigri, aut colocynthidis cum foliis senæ. Nam pro natura humoris peccantis hoc vel illo genere pulveris uti poteris. Et loco hederæ ceratum sacrum erit adhibendum, aut ceratum ex cera & resina pina. *Attrahentia.*

Quod si ulcus callosum reddatur, & propterea nihil excernatur, tum scarificandum erit, *Callus.*

erit, deinde cucurbitulla semel aut bis admovenda. Et si patiens scarificationem non admiserit, tum loco scarificationis, imponatur pulvis savinæ, vel chalcanthi usti loti. Si non cedit, ad μῦσιν, ad præcipitatum optime præparatum est accedendum, quo tempore partes circumjacentes cerato, diachylo cũ gum̃i, vel sine gum̃i, vel cerato confecto ex cera & resina abietina emolliantur.

Pulvis savinæ.

Anodyna

Quandoque vero contingit, ut succi, qui ad fonticulos confluunt sint acres, mordaces, & veluti venefici, ac proinde partes proximas exulcerent, & non sine dolore excorient, quo loco opportunum erit partes spongia aqua dulci tepida imbuta fovere, deinde butyro, aqua maluarum optime diluto illinere, aut unguento ex cerussa camphorato ad formam cerati diducto occurvere.

Præterea easdem excoriationes exsiccabit serum lactis caprini chalybeatum, vel aqua hordei cum malua decocta, aut aqua sancti Petri, vel Aponensis, vel montis ægrorum. Et si contingat ob insignem humorum affluxum, ut fiat inflammatio, cujus causa dolor excitetur, & corpus erit purgandum, & humores reprimendi, Quare si inflammatio erit exigua ob humores jam fluxos, aut affluentes, sat erit vino austero loca illa fovere. Quod si satis insignis fuerit inflammatio, tunc vinum erit alterandum cum rosis, cum malicorio, mastiche, & modico aluminis. Sed quia non ex æ-

Si accedat inflammatio quid agendum.

quo

quo omnes humores redundant, sed magis peccat unus, quam alter, propterea non esset abs re, si pillula ex cera fieret, cui esset admista aliqua materia, quæ magis hunc, quam illum humorem attraheret, ut supra dictum est.

Verum quia nedum cito & tuto; verum etiam jucunde remedia sunt administranda, propterea ad vitandum pravum odorem, qui ex ulcusculis interdum exhalare solet, danda erit opera, ut petiæ, quibus patiens utitur sint odoratæ. Erunt autem hujusmodi, si vel cum moscho, vel gossipio moschato, vel ambra, vel spica, vel lavendula, vel alia aliqua materia odorata assidue imbutæ fuerint. Poteris etiam cauterium quandoque abluere saltem bis in hebdomada; Tempore æstatis cum vino albo odorato, vel aqua rosarum, vel oleo de spica, & aliquo consimili. Et hæc sunt, quæ de cauterii administratione occurrerunt dicenda. *Fœtor.*

Finis Consiliorum lib. VII.

-o6)(:)(9o-

EPISTOLARUM MEDICINALIUM LIB. VII.

EPIST. I.

CLARISSIMO VIRO DOMINO Ioachimo Camerario, Physico Norinbergensi, &c. Iohannes Crato à Kraftheim, &c. S. D.

Dubia quædam in febre pestilentiali.

Uas de febre pestilentiali expeto, ex quibus hæc cognoscere cupio; An existimes Galeno febrem illam, quæ comites habet bubones notam fuisse. An bubo comitetur febrem, vel econtra. Et cum focus hujus statuatur in corde, quo pacto bubones ad inguina, & parotides expellantur. Utrum hoc genus febrium aliter, quam contagione disseminetur. An morbida expiratio, ut loquitur Hippocrates, vel μιάσματα, ut est in libro de flatibus, aut seminaria putredinis, ut apud Galenum, aeris substantiam, quemadmodum voluit Altomarus corrumpant, & an vinum cui venenum commistum

ſtum ſit, rectè corruptum in ſubſtantia dicatur. Cum in contagione actio adſcribatur formæ propter convenientiam materiæ, ſitque contrarietas in ſubſtantia, id eſt, forma alia aliam expellat, auxilio qualitatum, an non rectè morbus totius ſubſtantiæ offenſa actionis, quæ conſequitur, dicatur. Cum eodem res redeat, ſi gradus putredinis dicatur venenata qualitas, & venena non primis tantum qualitatibus mutent temperiem: ſed à tota ſubſtantia adverſa ſint calori innato. Utrum febris peſtilens dicatur mitis, quia in ea magna humiditas & putredo, & an ſola deſiccatione curetur. Cum Hippoc. peſtilentes aeris conſtitutiones calidas & humidas deſcribit 2. & 3. Epid. cur ſuperior æſtas calida & ſicca in famis maxime peſtilentia fuerit. Certe Gedani in maxima ſiccitate plurimi ſunt mortui. Scio vos non curare abdita. Miror tamen quo ore nominetur venenum, & abdita cauſa negetur, cujus effectus ſunt manifeſti, videlicet, putredo inſignis longe ſuperans vulgaris conditionem, febris & oppugnatio caloris atque arcis vitæ. Etſi formæ non habent cauſas cœleſtes, quæro unde ſint? An progrediuntur è materia? Quid inquis? Non curamus formã. Medici ſumus, & artifices ſenſitivi. Audio, Hoc tamẽ teneo, deſumis rebus parũ etiã ſcire inprimis eſſe utile & ſapientiæ ſtudio conveniens. Non tueor ἄλογον τειφὴν, & exiſtimo remediis experientia inventis cum ratione ſecure nos poſſe uti, ſed expectabo tuas literas, atque ut eas mittas oro. Bene vale. Anno 64. M. Decemb.

EPIST. II.

IDEM EIDEM.

Febris catarrhalis contagiosa necessario putrida.

DE febri Catarrhali te dubitare an sit putrida miror. Contagiosam fuisse non negas. Quomodo autem seminarium contagii absque putredine finges? Pestilens non fuit, sed cum seminarium contagionis mediante aere de corporibus in corpora sit delatum, sicut pestis seminaria contrahunt. Consequens est, ut per diaphoretica pellendum atque exhauriendum, eodem modo quo in peste, fuerit. Videmus si quis coryza atque gravedine laboret, & alium, qui cerebrum prædispositum habeat, afflet, inficere, etiam halitu potum ut aliis sit noxius, corumpere. Imo quotus quisque est, qui gravedine paulo vehementius laboret & non febriculam sentiat. Patior, ut quidam synochum generatim nominet, cum unica accessione finita sit: sed in sanguine fuisse inflammationem nego, neque omnem febrem in ichoribus pestilentem statuo. Hispaniæ Rex ardente febre laboravit, XIII. uncias per phlebotomiam, & plures per scarificationem atque cucurbitas Medici detraxerunt. De fœtore nihil perscriptum, sed hoc significatum, omnibus quibus Mantuæ Carpentariæ sanguis in hac catarrhali febre est missus eos extinctos, & supra duo millia paucis diebus periisse. Non dubito, quin

Venæ sectio periculosa.

in

in quibusdam corporibus in quibus putredo massam sanguineam inuasit, sanguinis missio profuerit: sed ubi ichores infecti fuerunt, & natura per sudorem se exonerare voluit, iis minime recte, vel vacuantia data, vel sanguis missus. Cucurbitulas multis, *Marasmus.* quibus caput vehementer dolebat, consului. Fratri tuo inunctionem ventriculi, cum medulla vitulina, additis roborantibus profuturam spero. Vide ne vires ventriculi potionibus obruat. Conserva rosatum cum speciebus aromatici rosati plurimum proderit. Possunt addi semina, non arbitror verum esse Marasmum præter naturam, sed si *Prognosti-* est principium simplicis non difficilis erit *con.* curatio, recta victus ratione servata. Si compositus Marasmus cum febre, febris non latebit. Hecticam non puto. Neque illum, qui à Philippo ex morbo senium appellatur. Nam ea affectio est frigida. Vale Anno 1580.

EPIST. III.

IDEM EIDEM

IN thesibus meis teutonice de peste *αὐτοσχεδίως* scriptis, ac potius continuo sermone dictatis, me multis vocabulis minime proprie usum animadverto. Dixi *διαφόρησιν* exspirationem, parum recte, cum ne transpiratio quidem proprie appelletur. Itaque in thesi ni fallor 12. pro exspiratione

Diaphorisin scribes. Est quidem alia aliorum sententia, verum certo scio, neminem, qui in curatione pestis cum judicio versatus est mihi temere contradicturum. Quid tu inquis, Bolus armena ad diaphorisin facit? Non utor terra ista sola, adhibeo Camphoram, in qua vis diaphoretica summa est, & ambra quæ maxime corroborat. At de sententia Horatii Augenii non habemus terram Armenam veram, inquis? Fac esse non habere eam omnes notas, quas veteres illi tribuunt, neque lemnia habet. Nam aliquando purior, aliquando impurior ex scaturigine hauritur. Itaque quotannis fere aliam formam illius videmus. Et nonne aliæ quoque terræ mutantur. At ubique eandem prorsus argillam & limum effodimus? An inquit de Galeni sententia Horatius, Bolus armena singulare habet privilegium, ut pesti possit resistere. Non terra illa ungarica, &c. De Italicis, Gallicis, & Hispanicis terris, quarum mentionem facit, & adulteratis pro Bolo vendi affirmat, nescio. Hungaricum Tocaensem profuisse plurimis in peste Viennæ re comperi. Ac ter jam è Thracia armenam præparatam, id est, à sordibus liberã, & simplicem, prout effosa est, accepi, nullam animadverti dissimilitudinem. Præparatam esse paulo pinguiorem non præparata deprehendi, ac in ea, quam nostrates Pharmacopæi habent, fraudem gustu, cum raucorem pinguedinis perciperet, noster D. Wo-selius affirmavit. Utut sit in superiori Epidemico catar-

Boli armeni usus. *Camphora.* *Bolus Tocaensis.* *Terra Armena.*

catarrho nihil magis profuiſſe, quam uſum boli armeni, & cornu cervini uſti, quod ego eodem loco, quo bolum habet, certo ſcio. Ac ſi bolus ſuſpectus ſit, omnino ſuadeo, ut loco boli cornu cervi accipiatur. De viribus autem ſic ſentio. Eſſe in illis ſingularem facultatem cogendi in unum locum malignitatem impreſſam humoribus. Itaque ut camphora repurgat ſpiritus, & ſeroſum humorem; Sic bolus ut cornu etiam cervi in unum cogit malignitatem & naturã ad expulſionem adjuvat. Videmus hoc fieri in cerevifia, ea ut maxime ſit turbida & corrupta, tamen ſi iniiciatur creta, continuo fit pura, & ſaporem meliorem acquirit, atque omnis illa impuritas à creta q. ad ſe pertrahitur. Potes hujus rei periculum facere quando voles. Reſiſtere autem iſtas terras putredini ſatis vermium curatio oſtendit, & idem præſtare in vermibus cornu cervi uſtum experientia pro me loquitur. Abluuntur autem terræ iſtæ, ut admiſta arena à reliqua terra ſeparetur, non alia & nova ſubſtantia efficitur. Neque ſi color mutatur, propterea vires pereunt, indifferenter in omnibus corporibus uno medicamento utendum nemo ſanus affirmabit. Imo fateor Camphoram in illis, qui valde nauſeant, vel quibus caput infirmum eſt, non adhibendam, vires terræ Lemniæ & boli non admodum diſcrepare concedo. De vomitu in uſu terræ Lemniæ, quod affirmem non habeo.

Succidaneum Boli cornu cervinum.

Camphora.

Cerevifia creta iniecta depuratur.

Lumbrici.

Camphora quibus non danda.

Terra Lemni.

Hoc

Terra Lemni. Hoc satis constat Turcos in cibo uti, nec terræ Lemniæ, sicuti etiam lapidi Bezoar ullam vim contra pestem tribuere. Esse au- *Lapis Bezo.* tem res diversas bolum armenam, & terram sigillatam Turci atque Armeni affirmant. De mea valetudine te sollicite cogitare tibi gratiam habeo. Me jam multis annis nullo medicamento purgante usum jam antea scripsi, estque in animo plane ista ætate non *Ventriculi dolor.* adhibere. Scio agaricum cum Oxymellite in maximis ventriculi doloribus plurimum prodesse, & nuper de hoc medicamento D. Herwartum monui. Terram *Terra Strigoniensis earundem facultatum cum lapide calaminari.* istam Silesiacam Strigensem esse magam nemo dubitat. Habet autem easdem facultates, quas lapis calaminaris, qui in Epiphoris & defluxionibus ad oculos, cum pinguedine mistus singulare auxilium est. Theses in eas enodare cœpi. Tres sunt scopi in curatione. Venus à natura morbi sumitur, & cum sit maxima in eo malignitas indicatur alexipharmacum, quod vel extinguat venenatam vim illius, ne cor superet, vel in angustam redigat, ne sese efferat. Id quod bolus armena, cornu cervi, & similia, ita præstant, ut natura vere totam malignitatem ad emunctoria, vel ignobilia membra deponat. Alter à præpotenti causa, videlicet, inspiratione, quæ diaphoresin indicat. Tertius, cum natura ad emunctoria pellit, ut in eo omnibus modis juvetur. Sed si potero mittam latinas Theses, & vestrorum Italorum scripta expectabo. Scio mecum

non

non convenire. Utrum mea vel illorum sit verior sententia, indicat curatio. Non nego putredinem, sed vulgaris putredinis conditionem longe superare affirmo. Vale. Anno 1582.

EPIST. IV.

IDEM EIDEM.

Sulphurata vina ne putes salubria, atque in eo vulgi opinionem sequaris, nec tibi persuaderei sinas, usum sulphuris innocuum esse.. Certe ustum sulphur nihil ab Asenico differt. Spiritus vini est anima vini. Ac cum ego medicari vino studeo, vel vas spiritu vini aspergo, vel herbam aut aromata imbuta eo iniicio. Fateor me cum multis in errore fuisse de sulphure in peste, & phthisi exhibendo. Nolim te in eo hærere. Agarici usus valissimum ventriculum requirit. De bolo tecum sentio, in penuria Armenæ recte nos orientali uti. Galeni colore est pallido, & orientalis cum lavatur, pallescit. Lotione tamen nihil decedere illi satis appatet, cum aqua, quando subtiliores partes, quæ aquæ commiscentur, subsidet, sit pura, & nullo sapore prædita. Nec puto lotionem aliud præstare, quam ut impura & arenosa separentur à partibus tenuioribus. Alia est ratio cum aloës, vel metalla lavantur. Certe ea, quæ Constantinopoli mihi missa est, etiamsi non sit lota, instar butyri

Sulphurata vina noxia.

Sulphur ustum nihil ab Arsenico differt.

Sulphur neque in peste, neque in phthisi exhibendum.

Agaricus.

Bolus Orientalis.

tyri tamen in ore liquescit. E Cappadocia importari Constantinopolim certum est. Itaque non pugno etiamsi Rubrica Synopica appelletur, & si recte memini, Plinius hujus tres species ponit, Terra sigillata, quæ è Lemno affertur, semper est pallida, & Creta Anatolica vulgo dicitur. Galenus suum sigillum Lemnium colore rubescente describit. Itaque impostores, sæpe bolum admiscent, sicut rubricæ synopicæ pinguedinem, quam vetustas prodit. Cum istæ terræ mihi suspectæ sunt solo cornu cervi usto utor. Meas thes nondum Latinas feci, nec Teutonicas, nisi prius, quæ volo corrigam, in meo nomine apparere volo. Qua sim sententia quin publice scribas non obsto.

Terra Lemnia. *Creta Anatolica.* *Sententia Cratonis de peste.* *Nulli in peste absque febre moriuntur.*

Primo, me pestem non ponere sub febre, tanquam genere, etiamsi per paucos, ac nullos potius in peste absque febre mori putem. Seminarium inspiratione haustum καθ' ὅλω τωὺ ὐσίαν, sicut cætera venena universi corporis vires, maxime cordis perniciose afficit. Aëris vero intemperies; impuritas, sicut & cibi corrupti ad dispositionem corporum faciunt: & pestem, nisi seminaria vel ex corporibus infectis exhalent, & in inspiratione noxia sint, vel aliunde importantur, inferunt.

Pestis alia privata alia publica.

Secundo, pestem aliam privatam, aliam publicam esse statuo. Privatam vel à pravis humoribus ob victus pravitatem ortam, vel ex aëris constitutione mala, ut sunt febres pestilentes multæ, quæ non habent morbidam

bidam exſpirationem, & paucis pernicioſæ, neque contagioſæ ſunt, niſi valde prædiſpoſitis. Publica non niſi ab aere continente lethalia μιάσματα, à morbida exſpiratione corporum humanorum, in quibus putredo ad iſtum gradum devenit, ut νοσηρὰν ἀπόκρισιν contagioſam exhalent, tum provenire ſtatur. Sæpe vero in privata peſte accidere, ut ad hunc gradum putredo perveniat, ut corpora μιάσματα exhalent; ſæpe etiam aliis ex locis, ubi publica peſtis, deferri, atque uno corpore infecto, plurima deinceps infici, & ex ægrotantium, atque morientium multitudine μιάσματα exitialia, atque ſeminaria peſtis in aere augeri. νοσηρὴ enim ἀπόκρισις alias in certo loco orta exitioſa multis eſt, alias extrinſecus advenit, atq; ita non uni urbi, ſed toti regioni peſtis infeſta eſt.

Tertio, ut vero gradus ignotus eſt medicis; ita & verum remedium. Medicos autem conjectura rationali in ægris alias accedere propius ad cognitionem, & felicius in curatione procedere, cum ea, quæ putredini reſiſtunt, adhibent, in aliis vero minus, veriſimile eſt. Ratio tamen hoc dictat: Cum inſpiratione malum ſit hauſtum, ſolam Diaphoreſin indicari, & veram curationem eſſe. Ita tamẽ, ut ſeminarium inſpiratione hauſtũ ſpiritus non aliter ac venenum afficiat; ut ea, quæ ad Diaphoreſin faciunt, ſimul cor adverſus vim venenatam muniant, conjuncta habeant.

Gradus putredinis in peſte Medicis ignotus.

Quarto

Antidotum vero soli. Deo nota.

Quarto, antidotum veram pestilentis veneni in divina manu esse, neque Medicis exploratam videmus nos camphoræ, ambræ non cineritiæ, sed crysea, quæ ut sulphur ardet, effectiones; eæ tamen perpetuæ non sunt. Herbæ quædam vulgares, ut Tanacetum, quam Atharasiam appellant, atque aliæ æque prosunt. Occasiones atque eventus providentia divina moderatur. Nunquam tamen uni remedio semel exhibito Medicus securus esse debet, sed quandiu malum est præsens, cordi omnibus modis auxilium ferat.

Quinto, cum vero natura affecto; crasso humore ἀπόσκυμμα efficit, & bubo consequitur, vel ex adusto & tenui atq; acri humore ἄνθρακα vel ἐκθόματα & στίγματα exitialia apparent. Omnis in hoc Medico labor esse debet, ut naturam per loca convenientia se exonerantem adjuvet.

Boletus cervinus,

Hæc de mea sententia, mi optime Ioachime, publice scribere, meliori tamen modo, quam ego lectulo affixus possum, recte poteris, atque ut scribas oro. Si mihi Deus vitam concesserit, ipse etiam scrpturus sum, atque usum sulphuris Arsenici, Antimonii, etiam Boleti cervini, quod spiritibus cerebri adversissima sunt, improbaturus. Multa docet usu & ætas. Vale. Anno 1583.

EPIST.

EPIST V.

IDEM EIDEM.

DE Sulphure & Arsenico te in errore minime libenter relinquo; sed eximere nunc tibi eum, ut volo, non possum. Paucis sic habeto; sulphur inchoatum esse arsenicum, atque multiplici fusione dum albescit effici. Nisi enim in esset, non fieret, satis est certum, etiamsi vis venenata tanta non ei insit, quanta est in isto arsenico, quod ex auripigmenti sublimatione conficitur, & vulgo omnibus est notum tanquam venenum: Noxium esse tamen, neque peritos Medicos de vulgari sulphure in Astmate loqui arbitror, etiamsi imperiti ita intelligant. Nonne multi pulverem bombardicum hauriunt, & quia robustiora corpora ferunt, ideo innoxium censebimus? Gesnerus multa ex aliorum literis affirmavit, quæ experiundo non didicit. Suadeo ne cuilibet hac in parte credas. Metallica revera periculo non carent. Multa dicuntur de floribus sulphuris, & aliis nugis, sed meræ sunt fallaciæ. Sulphur quo magis per ignem albescit, eo propius ad arsenicum, quo vero magis rubescit ad auripigmentum accedit.

Sulphur inchoatum Arsenicum.

Sulphur in Astmate.

Pulvis bombardicus.

Gesnerus.

Metallica periculosa.

Vale. Anno 83.

EPIST. VI.

IDEM EIDEM.

AD theses meas quod attinet. Ita sæpe, ne quid ambiguitatis in illis esse videatur, cogito, ut non tam de mutanda sententia quam verbis sollicitus sim. Scio pestis appellationem alias de causa, alias de morbo, interdum etiam de symptomate, præsertim à Germanis accipi. Ego potissimum ad causam respicio, cum inter hanc & morbum analogiam esse oporteat. Dico autem causam illam morbidam exspirationem, quæ à putredine oritur non vulgari, verum ea, quæ ad istum gradum pervenit, ut contagionis seminarium exspiret. Differentiam inter publicam & privatam pestem sumpsi ex Galeno, etiamsi Galenus aliud, ac ego, privatam pestem nominet. Sed de nominibus non puto esse contendendum. Privatas pestes à causis internis: Publicas vero ab exspiratione contagiosa sola oriri, ita, ut inquinamenta aëri, ac mediante aëre, corporibus aërem attrahentibus, vel rebus suscipientibus aerem iisque ventilatis rursus μιάσματα dissipantibus communicentur, statuo. Definitionem colligere non est difficile, verum non facile satisfacimus iis, qui tria tantum morborum genera admittunt. Statuamus igitur pestem esse morborum communem, ortum ab aeris infectione continentis μιάσματα, quæ

Pestis appellatio varie usurpatur.

Privata & publica pestis.

Definitio pestis.

ta, quæ exhalent è corporibus humanis, in quibus putredo ad eum gradum devenit, & morbidam & contagiosam exspirationem habeat, viribus & vitæ humanæ totius substantiæ malignitate, hausta inspiratione, perniciosam atq; adversam. At intemperiei morbos referre quidem licet: sed cum putredo omnia dissoluat, minime contradictionem effugies. Gradus autem iste putredinis, secunda quædam qualitas est, cujus cognitio veram indicationem, hoc est nocentis & conferentis collationem, cum sit ignota, impedit. Hinc omnis in curatione difficultas. In ea vero cum solam διαφόρησιν specto, venæ sectionem respectu plenitudinis, vel etiam magnitudinis morbi, sicut vacuationem respectu cacochymiæ non excludo. Frustra tamen, & cum periculo iis intentum esse neque ad morbum, neque ad præpotentem caussam, videlicet, morbidam inspirationem Medicos tota mente respicere, existimo. Sed de his nimium. Vale Anno 38.

EPIST. VII.

THEODORO ZVINGERO, MEDICO *celeberrimo*, Ioan. *Crato Med. Cæs. S. D.*

Haud scio plus ne doloris, an voluptatis ex iis literis, in quas Hippocratica conjeceras, acceperim. Labor iste tuus sua-

vissimus est. Quæ autem de morbis vulgaribus, & tua solicitudine scribis, magno mœrore me afficiunt. Quod possum igitur DEUM oro, ut te benigne conservet. Humana sunt humana, Divina bonitas faciat, ut nos minime boni ad divina aspiremus & perveniamus. Morbus iste quem Hungaricum appellant, meo judicio, synochus putrida est. Sanguinis missio post quartam diem noxia. Vacuationes pauci ferunt. Recte illis datur seminum napi & citri emulsio. Interdum maculæ erumpunt. Nam semina illa ad cutim materiam protrudunt. Capiti & soleis etiam pedum, magno successu Raphanus tenuiter concisus applicatur. Datur & succus raphani. Tutissimum est cum materia ad caput repit, sanguinem è saphena, seu poplitis vena mittere. Bibere emulsionem seminum citri arantiorum & acetosæ. In peste bubonia, vel cum carbunculis, nihil melius usu camphoræ: Sed uni remedio non fidendum. Initio singulis prrpemodum horis, deiceps successu temporis, singulis diebus remedia mutanda. Multum valent herbarum succi cardui, veronicæ, scabiosæ, scordii, &c. Verum confido divinam benignitatem te huic divino operi conservaturam. Ego quod unum absens possum, interea salutem tuam Præpotenti DEO commendo. Hic beneficio Dei omnia sunt tuta, cum pauca reperiantur loca Germaniæ, in quibus pestilentiæ malum non eruperit, & contagione serpat. Ἀλεξίκακον unicum

Morbus Vngaricus.

Raphanus.

Pestis bubonia.

unicum atque verum Χειςὸν σωτῆρα precor, ut à vobis hoc depellat, atque te conservet. De Gesnero quoque valde solicite cogito, ejusque literas cupidissime expecto. Te oro ut scribas, quæ remedia efficacia cognoveris, & an sola desiccatione, ut volunt præceptores nostri, an vero antidoto curari existimes. Etiam cum formæ sese mutuo expellunt adminiculo primarum qualitatum hoc sit. Proinde in errore illos versari existimo, qui quovis anni tempore, & in quavis ætate & temperamento certa de antidotis promiscue tibi atque aliis pollicentur. Illi vero, qui venena venenis pelli existimant, & Antimonium vi specifica expellere venenum arbitrantur, non satis rerum naturam considerant. Bene vale. Uratislaviæ 6. Decemb. Anno 1564.

Venenum nequaquam veneno pelli.

EPIST. VIII.

IDEM EIDEM.

Literas tuas 8. Kal. Martii datas, nudius quintus accepi, atque ea, quæ de pestilentia scribis, libenter legi. Paucis autem nunc tuis respondebo. Primum, τὸ θεῖον formam ipsam morbi mecum consentiente judicio statuis, verum rationem non affers, cœlone aeri imprimatur, an ab exhalationibus corporum inferiorum in quibus putredo est oriatur. Existimo autem formas rebus à causis cœlestibus imprimi, a que iisdem foveri,

τὸ θεῖον forma pestis.

Vi cœlesti formas imprimi.

foveri, etiamsi ut agant in corpora requiratur subjecti ἐπιτηδειότης. Itaque sive sit pestilentia universalis, in qua aer plenus est μιάσμασι τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει (ut Hippocrates loquitur) adversis, quæ circumferuntur impulsu aeris de regione in regionem, sive putrida exhalatio ex terra, aquis, cadaveribus vim contagiosam atque exitiosam concipiat atque spiret; sive propter victus rationem in uno aliquo tanta corruptio & putredo oritur, ut νοσερὴ ἀπόκρισις consequatur, semper vi cœlesti formam imprimi, qua ἀναθυμίασις ista μιανθέντος aerem, qui per se naturæ & amicus & necessarius est, adversus sit, ita ut maxime formale, videlicet calorem cordis, non semper augeat atque inflammet, ita ut consequatur febris: sed interdum malignitate sua opprimat atque extinguat. Hanc autem malignitatem non solum augeri, dum vel in primis qualitatibus aer mutatur, vel cum corruptis & putridis exhalationibus completur; verum corpora etiam ad suscipiendum iisdem causis, sicut à mala victus ratione præparari. Itaque cum in recipientis subjecti dispositione præcipue effectus consistat, acrius in impuro aere malum sævit. Ac cum per se purus quoque aer videtur, tamen quando vel propter funerum atque ægrotantium multitudinem morbidis exhalationibus repletur, multis quoque exitiosus est, præsertim si attrahatur ab iis, quibus corde bile, vel humores ad putredinem suscipiendam ido-

nei ſunt. Irruit autem ſemper hoc malum cum impetu, niſi à victus ratione depravata oriatur, & febrem peſtilentem, quam privatam nominavit Galenus, in qua præcipue σύντηξις eſt exitioſa, producat. Cæterum vere peſtilens ſemper ab inſpiratione oritur, atque ſeminarium peſtilens, quod attrahitur cum aer συμπεδονώδης eſt, (ut contagionis ratio perſpicue monſtrat) ſive putredinem inferat, ſive abſque manifeſta nota putredinis hominem extinguat. Sæpe enim agentis ſumma potentia ita cito calorem innatum malignitate ſua opprimit, & tanto impetu cor arcemq; vitæ invadit, ut citius vitam adimat, quam manifeſtam putredinem inducat. In tendi tamen etiam in iſta oppreſſione calorem arbitror, neque ullum hominem abſque febre, quantumvis ea ſit exigui temporis, ut deprehendi ſuis notis vix poſſit, mori. Recte igitur hic morbus febris putrida cenſetur, etiamſi putredo longe vulgaris putredinis conditionem ſuperet, nec methodus curationis eadem, quæ in reliquis putridis, ab obſtructione ortis, ſit. Nam cum hæc putredo ſit venenata, venenum requirit ſuam antidotum: Putredo autem, cum in eo omnia ſoluta quaſi compage ſua diffluant, exſiccationem. Quantum igitur ſiccando putredini demimus, tantũ mala quoq; adimimus, etiamſi ei non exſiccatio ipſa, ſed forma medicamenti, quæ καθ' ὅλην τὴν οὐσίαν veneno contraria eſt, adverſetur. Cæterum ſæpe, quæ

Nullus homo abſque febre moritur.

quæ propter partium tenuitatem ſummam vim exſiccandi & diſſipandi habent, ut oleum vitrioli, camphora, &c. ſola exſiccatione ita auxilium ferunt, ut malum à natura ſuperari poſſit. Sicut cum impetu quodam in robuſtioribus corporibus uſu Antimonii, Præcipiati, aut ſimilibus violentis medicamentis materia & fomes ſubtrahitur. Semper enim manet firmum illud οὐδὲν τῆς αἰτίας ἄνευ τῆς τοῦ πάσχοντος ἐπιτηδειότητος ἐνεργεῖν, & τῆς ἐπιτηδειότητος cauſam eſſe, vel cordis debilitatem, ſive propter affectiones cœleſtes, ſive alias cauſas, quibus cor atque calor innatus debilitatur, vel humorum in corpore abundantiam, atque ad corruptionem promptitudinem. Ubi prima cauſa adeſt, levis etiam impreſſio exitioſa eſt, & infirmum, vel nullum à medicina auxilium, niſi ſub totale aliquid afferatur, quo cor ſummopere roboretur, & in quo vis maxima veneno contraria inſit. Verum cum humorum vitio paulo robuſtior afficitur, tunc arte & præſidio Alexipharmaci pugnare licet. Sæpe autem cauſæ conjunguntur, proinde ſicut in præcautione, ita & in curatione ad utrumque reſpiciendum eſt. Ac cum præſervationis methodus manifeſta ſit, miror in curatione lumen mentis excludi. Etſi enim verum videatur nullam certam ἔνδειξιν ex ignota forma putredinis, & occulta qualitata medicamenti elici poſſe; tamen cum plurimæ ſint putredinis notæ, cumque hoc certum ſeminarium venenata malignitate præditum

ditum ea, quæ à tota substantia venenis resistere, & manifesta putredine adversari possunt, recte atque cum ratione adhibemus. Ac si amethodicam curationem istam esse arbitramur, tota illa pars medicationis cum purgantibus medicamentis methodo caret. Semper doceri experimento, & duci ratione Medicum oportet, nullaque in ista infirmitate humana fingenda perfectio atque absolutio; sed illud potius tenendum, homines vel nihil, vel pauca scire, etiamsi hæc ipsa paucitas amplificanda & illustranda nobis sit, atque in eo posteritati pro nostra parte consulendum. Causis quidem, quibus præparantur corpora ad suscipiendum, videlicet exhalationibus ab inferioribus corporibus ortis, atque interna etiam humorum affectione, nisi vis mali summa sit, nos posse resistere, minime dubium est; sed cum bellis, caritate annonæ, alluvie aquarum, &c. & similibus malis punimur, intelligimus certe quid fieri possit atque debeat, Etiamsi opem ferre in nostra potestate non sit. Ac sæpe effectiones medicamentorum, quæ à totius substantiæ proprietate oriuntur, & nobis certa experientia exploratæ sunt, nos frustrantur, cum corporum non est ea ἐπιτηδειότης, ut vim sua medicamenta exerere possint. Semper igitur pugnandum observatis & generalibus indicationibus, & anceps etiam remedium, modo certum sit, esse alexipharmacum, & ad inhibendam putredinem idoneum, quam nullum adferendum.

dum. Symptomata etiam non negligenda, & præsertim si natura seipsam quasi exonerat, in eo omnibus modis arte juvanda. Hæc plurimis & molestis rebus occupatus nunc potui tuis literis respondere, quæ cum ita scripserim, ut describenda sint, siquidem legere te velim, oro boni consulas, & tuam sententiam plenissime mihi significes: Astrologicas nugas & vanitates non tueor. Illa autem clarissima mundi lumina, & lucida cœli corpora præcipuas mutationes efficere in aere atque corpora humana afficere certus sum.

Etsi autem scio ineptum esse quærere, quæ compositio simpliciter sit optima; tamen cum multa usus doceat, peto à te, ut quæ medicamenta civibus tuis profuisse plurimum animadvertisti, per scribas, & me amore tuo singulari ames. Bene vale. Uratislaviæ 25. April. Anno 1566.

EPIST. IX.

IDEM EIDEM.

Hydrops pulmonis. Παλμὸς opt. Imperatoris nostri non oriebatur à fuligine cordis retenta in cavitate cordis, in qua pituita concreta ad orificia fuit, sed quod vapores illi in humorem aqueum resolverentur. Inde non modo justo abundantior aqua in pericardio fuit; verum pulmo totus humori innatabat; Ac in cadavere quoque supra tres, vel quatuor libræ in cavitate

vitate pectoris repertæ. Erit igitur, ut Hippocr. noster loquitur Pulmonis hydrops causa ad quam consequebatur παλμός, accedente altera causa, videlicet aqueo humore nimium in pericardio aucto, de qua Gal. nos docet. Exspiratio autem impedita ad istum modum, ut ne sesquicyathum bibere posset. Mingebat vero ad sex libras interdum uno die, atque ita aqueum istum humorem natura evacuabat, cumque motus ille naturæ impeditus esset, Cæsar est suffocatus. Extincto Cæsare, eodem prorsus morbo Palatinus Elect. 14. die post interiit. Palpitavit illi crebro cor, & ab aquæ humore suffocari visus est. Is cum superiori Autumno in ventrem delapsus esset, hydropicum fecit. Intumuerant enim illi venter & pedes, & tunc in pectore melius se habere visus est. Rursus autem humor aqueus auctus, eum extinxit. Nam copiose in pectore repertus est, & cor simili modo pituita concreta affectum. παράδοξον illud communis amici nostri de singultu mihi non probatur. Non videt enim aliud esse, cum Medici de singultu, tanquam morbosa affectione ventriculi agunt, aliud cum de eo, qui à partibus spiritalibus, qui sæpe flentibus pueris suboritur. De hoc quidē Aristot. 33. probl. mentionem facit, & ex spiritu circa pulmones retento, & acervatim erumpente fieri asserit. Itaque nullum est dubium quin ab eo quem Medici affectionem ventriculi convulsioni simi-

Singultus partibus spiritualibus.

similem dicunt diversus sit. Quis autem unquam convulsionem veram singultum dixit, ut ille somniat? Similem faciunt, quia uterque affectus à repletione, vel inanitione, aut materia mordicante oritur. Dissimilis vero est, quia vera convulsio tantum in partibus lacertosis, nervis & tendinibus contingit. Ridiculum est de maximis rebus in arte nostra, & tanta, atque inexplicabilia disputare, & cum ad rem ventum est, nescire quid admovere debeas. Plurimos mihi iratos reddidi, cum hæc illis dixi. Noster Erastus fortiter quædam contemnit, verum vellem diceret; Cur quæ aliis animantibus mortem, hominibus veneno oppressis, aut pestilentiæ seminariis haustis auxilium adferunt, ita, ut nullam noxam, quemadmodum fit nuce vomica cum Mithridatica antidoto hausta, adferant. Possem sexcenta recitare. Neq; tam imperiti Philosophicarum & Medicarum rationum sunt, qui illa proferunt, quam quidam eos existimant. Tam ego videre in intima Hippocratis pectoris penetralia, quam ullus alius desidero. Tam multa, quæ ad summos principes tanquam arcana, & certa experientia comperta perferuntur, quam alius observavi. Hæc ad te amicissimo animo, cum nihil ad te pertineant, scribo, & me tibi quo ad vixero amicum futurum polliceor. Bene vale.

16. Febr. Anno 1577.

Singultus non est vera convulsio.

Venena quædam animalibus mortifera, hominibus in peste salutifera.

EPIST. X.

IDEM EIDEM.

SAcra ais, non sunt prophananda. At proferenda certe sunt, & ad Dei laudem decantanda. Ne quid dissimulem, Paracelsum vel ignorasse, quæ spiritus mendacii illi prodidit, aut forte in antiquis libris legit, vel maligne aliis invidisse videtur. Bonum esse κοινωνοικὸν & σάφεις ipse nosti, & oratio monstrosa mentis monstrosæ indicium, vel fallere vult, qui obscure loquitur. Utrumque vero viri mali. Sed mitto ista. Vidi quædam à Francofurtensi Pharmacopæo, cujus Laudanum tu dilaudas, præparata, neque dubito, imo reipsa compertum habeo, summæ efficacitatis esse. Sed de eo ambigo, an illam summam efficacitatem & alterationem natura ferat, & an utilis illa sit prudenti Medico atque cum pietate artem tractanti. Nam quam sæpe Paracelsistarum audacia, & jactantia infeliciter cadat, quotidie considerantibus exempla in oculos incurrunt. Jurisconsulti vetant sine lege loqui: multo magis rationalis Medicus prohibetur sine indicatione aliquid facere. Quæ obsecro est ἔμφασις τ ἀκολουθίας, cum præcipitato seu turpetho minerali in morbis gallicis, utuntur. Cupio mihi eam à te, qui in Asclepidæa medicina summus es, & cum magna

Perfidia Paracelsi.

Bonum esse communicativum.

Nepenthe. Zuingeri.

Turpethi mineralis usus importunus.

magna laude versaris, demonstrari. Quod humorem pituitosum & adustum expurgat, naturæ beneficio fit, insurgentis adversus venenatam medicamenti qualitatem, & simul etiam cum ea humores pravos reiicientis. Verum fac esse peculiari vi adversus morbum gallicum pugnare. An quæso nulla alia sunt remedia, quæ tutius hoc præstent? Fateor in Gallicis, qui semel Hermeticam medicinam experti sunt, frustra alia remedia adhiberi; Verum in recenti morbo usurpare, nimiæ temeritatis esse videtur, & certe natura duce arte, non medicamentorum robore victoriam in morbis recte atque tute consequimur, Sed cum non licet agere, ut volumus, illud, ut quimus aliquam excusationem habet. Foris adhibita in curatione ulcerum, cum rationi consentiat, in loco sublimatum & præcipitatum laudo. De Arsenico in ulceribus tonsillarum Gallicis adhibito, quæ scribis, non intelligo. Sulphur magna vi diaphoretica præditum, ac propterea in pestilentibus morbis plurimum auxiliari scio. Interdum tamen ita resolvere corpora, ut statim concidant, non semel observavi. Rationes præparandi illud ita multæ & variæ sunt, ut quæ sit verissima & rectissima divinare nequeam. Hippocratem tale sulphur ἄπυρον in morbis pectoris adhibuisse, quale nostrum est, quod vel ex Polonia, vel Hungaria affertur, non facile mihi persuadeo. Neapolitanum, quod Brassavola commendat, neque in ipsa urbe Neapoli potui

Sulphur resoluit corpore.

Potui videre, neque in agro Puteolano & ad Avernum, quæ tamen loca plena sulphuris & cineris sunt, reperi. Ac quis dicit sulphur, quod Paracelsistæ parant, esse ἄπυρον? Arsenicum, cum excoquitur candidius redditur, quam sulphur; quod ego interdum illos exhibere animadverto. Utcunque certe, & quomodocunque tractetur sulphur, discedere ab eo omnem qualitatem noxiam, nondum potui persuaderi, vel, ut uterer adduci. Certe nulla corporibus nostris, cum istis medicamentis est familiaritas, neque ulla ratio, quæ cum periculo iis in morbis profligandis utendum suadeat, cum tutiora in promptu sint. Ac ego veteres Ambra sulphurea, quam vere Chryseam appello, in morbis pectoris & aliis usos arbitror, eamq; plurimum iuvare, ac vere huic θεῖον inesse reipsa comperi. In chrysopæa sulphuris elaborationem caput artis esse facile concesserim. Scio enim in hac urbe fuisse quendam, qui in aquam illius rubeam, laminas argenti conjiciebat, & intra non multos dies aurum extrahebat. De oleo sulphuris, quod nondum à quoquam exacte factum arbitror, idem quod de Calchanti viribus statuo, & auxiliari plurimum, cum à Mercurio damnum est corporibus illatum, scio. Possem de his multa ad te scribere, & nihil facerem libentius, si valetudo permitteret. Hoc reticere non debeo, communem Amicum nostrum insignem injuriam mihi facere, cum me tanquam chymiæ hostem & oppugnatorem publice

Sulphur Paracelsistarum.

Sulphuris malignitas.

Ambra sulphurea pectoralis.

In chrysopæa caput artis sulphuris præparatio.

Oleum sulphuris vix recte præparatur.

Auxiliatur vitiis à Mercurio illatis.

Crato defensor chymiæ.

publice traducit, qui in multis Rebus publicis & Aulis, cum nominis quadam mei jactura chymica medicamenta sum tutatus. Nihil ante quadraginta annos oleorum destillatorum, nullum extractum, nullus succus hic in Pharmacopoliis est repertus. A me autem ita & Pharmacopæi & Medici, beneficio Dei, successu medicationis edocti, ut nunc ubique parent, atque iis utantur. Idem & Viennæ, & in aula Cæsarea me factitasse, & plurimum adversationis expertum verissimum est. Insaniam vero Paracelsicam, qui summos in arte Medica magistros, imo artem ipsam Medicam propter arcana sua, ut appellant, contemnit, & novam nobis efumis Medicinam fabricat, atq; discentes à bonis autoribus ad fornaces ablegat, omnemque deniq; seculi nostri excellentiam deiicere studet, ut sua medicamenta extollat, nunquam probavi. Artem enim ipsam Hippocratis, & doctrinæ Methodicæ Galeni acceptum ferre, ut eruditum Medicũ oportet; Ita Paracelsica somnia tot verborum falsitatis involucris tecta, & tam monstrosis nominibus variata fugere virum bonum decet. Modo enim illis sulphur est oleum, modo Antimonium, modo aliud, sed imposturas istas & fraudes, quibus in nominandis saltem rebus utuntur, recensere longum esset, admirari τε ταραγμένα ἀσαφῆ & ἀμφίβολα maxima amentia. Ladanum de quo scribis, ὑπνωτικὸν esse remedium, & in summis doloribus necessario sæpe adhiberi, sicut Philonium &

Insania Paracelsica deploranda.

Ladanum Zuingeri.

um & similia opiata, non ignoro. Quem morbum curet & unde indicatio in curatione sumatur, non satis perspicio. Doceri à te cupio. De tuo vero Ostructio, Thielæo, Orionio, quæ refers tenebræ mihi sunt. De vi magnetica adversus Epilesiam in nativa cinabari, quam minium quidam appellant, valde dubito. Montanum præceptorem meum inter chymistas recenseri miror, cum vix rationem aquæ rosaceæ conficiendæ illi perspectam fuisse ex eo cognoverim. Error de libris destillationum illius unde emanarit, jam antea ostendi, & me vera scripsisse, omnes discipuli Montani sciunt. Quid multis, cum ratione, non autoritate, est pugnandum. Si sal minerale, ut principium rebus omnibus inest, in eundem quoque omnia resolvi necesse erit. Sed hæc mysteria de sale, tanquam huic sectæ propria, relinquamus. Quæ de epilepsia Fersius disputavit non vidi. Utinam ante vitæ meæ exitum veram diagnosin hujus morbi, atque verum remedium aliquis ostendat. Erastus obstructionem oppugnavit. Quid sit morbi, aut quid illa maligna qualitas nondum declaravit. Sed nimius sum, & vires infirmas affligo. Aliquot jam mensibus obambulare propter infirmitatem non potui. Dolorem pedum nullum, beneficio Dei sentio. Calculus interdum vehementer excruciat. Nondum Chymistæ remedium, quod tuto frangat excogitarunt. Ventriculus meus inprimis laborat, & cor in consensum trahit. Uti-

Minii vis magnetica in epilepsia.

Montanus chymiæ gnarus.

Sal minerale.

Diagnosis epilesiæ ignota.

nam Arragosius aliquid, quo juvet, de suis arcanis subiiceret. Sed aspectus illius lucis æternæ, verum erit omnium nostrorum malorum remedium,& immortalis vitæ perfrutio. Te autem oro, dum in his terris Deus nos vult vivere, ut sæpe per literas mecum colloqui studeas, meique memoriam amanter tuis etiam literis & libris, quos cum genium habeant, victuros spero, conserves. Bene vale, Uratisl, die 19. Ianuarii, secundum novos fastos. Anno 1585.

EPIST. XI.
IDEM EIDEM.

Cautio de chymia.

DE chymicis plane tecum sentio, veruntamen iis quibus μεταχείρησις est ignota, magnam cautionem adhibendam puto, dum magna illa medicamenta ægris obtrudunt. DE SULPHURE, quæ scribis scio & fateor, cum valde exsiccet, atque omnes partes corporis penetret, in ulceribus pectoris summam efficacitatem habere, catarrhos etiam exsiccare, verum cum insigni vi diaphoretica præditum sit, interdum vires plane exhaurire, exemplis edoctus sum Possem tibi duos Medicos nominare, qui ex illius usu interierunt. Aliis etiam admodum nocuisse animadverti. Itaque nunquam exhibere, nisi robustioribus corporibus, in peste volui. Turpethum tibi probari, & te φαρμακα ista scribere atque recte & methodice exhiberi affirmare miror. Nunquam illo ullum corpus feliciter expurgatum vidi,

Sulphuris usus in ulceribus pectoris.

Ejusdem malignitas.

Turpethi usus.

vidi,nisi prius vel fumo, vel inunctione Mercuriali corruptum esset. DE LAUDANO vel NEPENTHE jam antea meam sententiam exposui. Impuris atq; crudis corporibus nocere reipsa comperi. Sed,quid agimus de Ladano, cum,an nostrum OPIUM cum veterum congruat, ignoremus? Chymica magnifacio,& pluris fortasse, quam illi, qui de chymicis plurima minime explorata scribunt. Vidi nuper libellum quendam chymicum,ex quo si philosophica tollas,pauca chymica reperies. Proponit ille nobis tres novos destillandi modos. Quis autem,qui chymica tractavit, non videa, ineptissimum esse spiritu nativo propemodum omni è cinnamomo dum aqua elicitur, exhausto velle ex insipidis fecibus oleum destillare? & quantum olei ex semilibra poterit sibi polliceri. Credo istos homines omnes alios stolidos, atque rerum imperitissimos existimare. Secundns, quo potabile aurum, quemadmodum loquuntur vulgo, conficere docet, falsus & convictus est. Ac quorsum opus quæso istis putrefactionibus in spiritu vini, auro, gemmis, aut quis unquam vidit spiritum vini aurum & gemmas penetrare. Certe quicquid spiritus vini penetrat, ex eo secum nativum spiritum rapit, & tam diu retinet, donec vi caloris separentur. Hinc apparet, quando in errore versentur, qui aquas vitæ, ut appellant & Elixir per multiplices destillationes præparant. De tertio modo nihil dicam. Verum oleum gummatum rectius appositis silicibus elici omnibus est ex-

Nepenthe.

An nostrum opium, cum veterum congruat, dubium.

Pseudo chymicus.

Error in destillatione aquæ vitæ.

ploratissimum. De familiaritate medicamentorum ad nostra corpora, quæ scribis, ingeniose cogitata sunt. Rectum tamen usum medicamentorum solam propemodum experientiam monstrare, & eas qualitates, quas gustu & olfactu percipimus, nullum est dubium. Sed de his plura nunc cogitare vel dictare non possum. Præterieram hoc quod de Epilepticorum curatione per Nepenthem scripsisti. Multa, dum hic jaceo, de morbis à flatibus & corruptis vaporibus ortis cogitavi. Ladanum vulgare, Myrrham, spermaceti, quod vocant, insignem usum habere comperi. In tuo vero Ladano ἔμφασις τῆς ἀκολουθίας nusquam apparet. Peto igitur à te, ut clariorem facem mihi accendas. Bene vale. Uratislaviæ 8. Maii secundum novos fastos, Anno 1585.

Ladani vulgaris usus.

EPIST. XII.

JOH. CRATO A KRAFTHEIM CLArissimo D. D. Petro Monavio Med. Cæs. S. D.

HAc propemodum hora, ea quæ tibi in libello meo tanquam parum explicata aut scribendo depravata notare, meque de his monere visum est, accepi. Vellem literas tuas paulo firmiorem me reperire, quem sum. Plane enim me tibi satisfacere posse confiderem. Sed cum ea sim valetudine, ut nec ad libros, nec scriptum illud quod

quod misi, respicere nunc possim, quid faciam? Satis autem certo scio, mihi nunquam in mentem venisse scribere: Contagii vocem apud Galenum in Epidemiis reperiri. Privatas febres, seu ἰδίως πυρετὺς καταλαμβάνοντας τὺς ἀνθρώπυς καὶ χωρὶς λοιμὺ, appellare pestilentes quasdam, è putredine ortas, ostendi. De contagiosis, quas ego publicas dixi, nihil scripsisse, sæpe repeto. Cæterum pestilentes à putredine ortas, sive sunt λοιμώδεις, sive plurimis perniciosæ, discernere ab iis, quæ graviter grassanter & vere pestilentes sunt, de illius sententia me colligere posse indicavi. Quod autem tu obiicis; si ex publica causa oriantur pestilentes; non recte privatas dici: ad id jam antea à me responsum est, fateri me, privatas pestilentes ex communi causa oriri, videlicet ex aere vel victus ratione; etiamsi non sint contagiosæ: de voce, privata & publica, me nolle pugnare. Hoc unum satis esse duco ostendere, eas febres, quæ contagione corpora contaminant, longe alias esse quam istas, de quibus veterum scripta nos docent, imo veteribus fortasse ignotas. Febres enim, inquibus etiam est summa putredo, nisi ad illum gradum deveniant, ut νοσερὰν ἀπόκρισιν habeant, neque nobis neque veteribus fuisse contagiosas apparet. De morbida vero exspiratione seu μιασμάτων natura, alia est disputatio.

Publica Pestil. febres Gal. ignota.

Quod vero arbitraris ex mea sententia consequi, ut pestilentem contagiosam, pestilens non contagiosa semper præcedat, erras.

erras. Nam pestilens non contagiosa, nunquam erit pestilentis contagiosæ causa: nisi (ut dixi) putredo ad eum gradum perveniat; ut νοσηρὰν ἀπόκεισιν habeat, seu ut seminarium contagii in corpore generibus, & similem affectum in alio corpore excitet. Ubi vero cõtagiosa pestilens propagatur; nihil nisi contagiosam pestilentẽ excita. Et contagium ad causas externas; putredo ad internas causas refertur refertur. Miror tibi hæc obscuriora videri, cui non modo verba mea, verum intimum etiam animi mei sensum perspectissimum putabam. Sed ætas nos ad omnia segniores facit. Itaq; in sententiis quoque nostris explicandis difficiliores sumus: & in verbis etiam parci. Sed ad rem redeo.

In privatis corruptionem humorum sanis corporibus adversam esse, scio me scripsisse: verum quod inde colligi censes, privatas pestilentes omnes contagiosas, nequaquam tibi concedo.

Contagione autem contaminatis corporibus aërem per admistionem inquinamentorum, quæ continuo exhalant, ejusmodi concipere posse vitium, ut deleterius & inimicus naturæ evadat, ingenue profiteor. Raro vero id accidere, nisi per se aër quoque mutetur, seu in substantia sua corrumpatur, quocumque nomine istam corruptionem voces, existimo. Contagiosis autem pestilentibus urbe vel regione infestis, subinde novis fomentis quasi aeris malitiam augeri, dum plurima corpora laborant atq; extin-

extinguuntur, tibi largior: & ante multos annos ſcripſi, ex hac una cauſa peſtilentis conſtitutionis incrementa dependere.

De Petechiis ſeu maculoſis febribus exigua ſignificatione hoc oſtendi: eas, in quibus initio ſtatim maculæ apparent plerunque contagioſas eſſe. Ubi vero quarto die primum erumpunt, minus contagionis periculum. Statuo vero, cum Ariſtotele & Galeno; omnes peſtilentes, ſive à ſumma putredine oriantur, ſive à contagione ſola, periculo non vacare. Ideoque converſationem, ſeu conſuetudinem, cum illis minime tutam eſſe. Nam & corpora prædiſpoſita à peſtilentibus febribus, quæ à ſola putredine ortum habent, poſſe affici, etiamſi ſimilis morbus, ut in contagioſis non conſequatur, nulli dubium eſt. Petechiæ.

In voce contagii nolui ſuperſtitioſe Grammaticos imitari: qui contagium tamquam effectum: contagionem vero tanquam cauſam exponunt. Ego, quid de rebus ipſis ſentiam, perſpicue oſtendere conatus ſum. Simne hoc aſſequutus, neſcio. Libentius vero & liberius vocabulo latino contagionis, quam contagii me uſum, fateor.

De putredine totam diſputationem ſciens & prudens non attigi. Omnia mutare in libello, dum eum ad te mitterem, quæ mutanda videbantur, cum in ſumma valetudinis infirmitate vix relegere poſſem, non potui. Veniam ut ſpero dabunt æqui lectores: qui me ea valetudine eſſe ſciunt: ut ne-

que libros ipse adire, neque manibus diu sustinere oblatos possim: & satis esse putabunt me de pestilentibus febribus à putredine ortis, atque è contagione hausto inquinamento multis exitiosis, sententiam meam ostendisse.

Ea quæ corpus ἐυέμπλωτον reddunt generatim recensere facile est: verum ad individua quasi accomodare, non mediocris ingenii & judicii perspicacitatis. Nihil dicam de providentia divina verum ἐγκαταφορίας istas, imo quod quædam corpora plane non afficiuntur, habere peculiares atque abscoditas causas non est dubium.

De formulis Medicamentorum addendis, jam antea quo sim animo exposui: nec mutor. Nihil doctis præscribere volo. Indoctus autem & audacibus illa tradere, quid est nisi inscitiam armare? Verum si tibi aliter visum fuerit, morem geram, cum paulo firmiorem, quam nunc est, valetudinem Deus concesserit. Hæc subito iis, quæ in scheda tua annotaveras, mihique inspicienda transmiseras perlectis dictavi. Ut satis faciam infinitæ judiciorum multitudini, non laboro. Te ista in bonam partem accipere, operamq; dare ne meus libellus cum meo dedecore exeat: etiam atque etiam desidero.

Bene vale. Uratisl. 6.
Septemb. Anno
1585.

EPI-

EPIST. XIII.

IDEM EIDEM.

AD nodos Medicos solvendos nunc non sum idoneus, cum & libris caream & tempore egeam. Scis ipse sanguinem extra venas in colorem nigricantem per se propter eorum substantiam magis nigricare, contra puriorem esse eum, qui ex collo vesicæ excernitur. Itaque cum in isto ægro haud dubie renes affecti sint, non mirum si ater sanguis excernatur. Pater tuos aliquot mensibus ante vitæ exitum sanguinem atrum mingebat. Sed dubitavimus, utrum è renibus, an ex vicinis locis prodiret. Vena rupta erat ex onere, & scis dicto illo Hippocratico: In corpore humano omnia esse confluxibilia, medicos multos nodos solvere. De gingivis difficillima quæstio: Sunt quidem τὰ σπερματικὰ μέρη: verum non ex toto. Nam & carneas partes, & venulas insertas habent, & vulnera τῷ ὅλων sanari videmus. De remedio quæris? Si gingivæ à defluxione è cerebro laborant, nunquam restitui caro gingiuarum poterit, nisi fluxione cessante. Nam dentis nuditas, est vel temperie ipsius dentis ita læsa, ut gingivæ quoque ratione dentis absumantur, & minime adhærescant, vel nervosis partibus læsis, vel ipsa substantia gingiuarum deperdita. Haud dubie nimis acribus epuloticis medicamen-

Sanguinis nigri mictio.

Gingiuarum exulceratio.

tis chirurgi sunt usi. Molliora igitur & suaviora his cum sarcoticis adhiberi oportet, & reliquum naturæ, quæ sola carnem generat, committere. Habes meam sententiam. De Melancholia plane disputavi cum N.N. & de Apoplexia possit ne ea esse morbus hæreditarius. De Melancholia plane ad meam sententiam accessit, & ab aliis interrogatus iisdem propemodum verbis, quibus ad eum scribens usus fueram, suam sententiam exposuit. De Apoplexia pugnat, & ad angustiam ventriculorum cerebri, qua propagetur, causam refert, minime recte. Sed de his plura scribere non vacat. Hippoc. 4. Epidem. in ipso dente Hegesistratii nodos generatos recenset. Cur igitur non in gingivis? Vale.

An Melancholia & Apoplexia possint esse morbi hæreditarii.

EPIST XIV.

IDEM EIDEM.

VV Medici, dum curativa remedia parum prosunt παρεγχειρικὰ adhibent: ita & ego, cum N.N. consilium à me expeteret, faciendum putavi. Victus rationem tenuem præscribere, ne in mentem quidē mihi venit, imo si quotidie bovina, vervecina carne vesceretur, non repugnarem. Tuam istam regulam: In victus ratione magis ad quantum, quam ad quale respiciendum, nusquam legi. Quis enim sana mente præditus, nisi puer sit, vel admodum famelicus, nimia quan-

Regulæ diætæ.

quantitate se oneret? Certe qualitatis errata etiam prudentibus obrepere solent. De potu, cum præcipue ambigat æger, me tibi satisfecisse lætor. Vides quam Iulius Scaliger, qui 20. annis lecto decubuit, in isto morbo plura viderit, quam sani videre potuerunt. De topicis, quod subscribis meæ sententiæ gratum est. In cauteriis adhibendis dum repugnas, & autoritatem Erasti adducis, non moveor. Plurima enim exempla proferre possem eorum, quibus cauteria consolidata lethalia fuerunt. Sic cerotum raso vertice adhiberetur omnino efficacius esset, Sed prodesse quoque poterit pilis superpositum. De vaporario cur illud in hoc ægro non probem, rationes afferre possem. Scio plurimis ea profuisse, & me suasisse etiam, nec ego obsto quin utatur. Sudores autem in loco convenientiores judico. Pulverem Italicum, ac potius Tritemii, qui autor est melli acido non admiscendum, jam antea monui. De margaritis & gemmis præparandis in mortario marmoreo nimis multa adfers. Inspice margaritas præparatas post unum vel alterum mensem, & videbis an non metalli color appareat. Vomitum subsecutum ex emulsione margaritarũ, non propter margaritas, sed quod aqua Cinnamomi in mortario æneo admista fuit, me commemorasse puto. Si non ratione moveris, fac periculum & aquam cinnamomi, quæ in vase æneo stetit, exhibe. Videbis quam grata si ventriculo

Cauteria consolidata lethalia.

Aqua cinnamomi infusa æneo vasi movet vomitum.

culo futura. Non quæ nobis apparent recte, perpetuo recta sunt. Vale.

EPIST. XV.

IDEM EIDEM.

De studiis recte ignota instituentis ostendi me non posse multa monere. Ita te doctiorem rediturum, si plurimum in Germania prius didiceris, & scripta Montani, Trincavellæ ac Donati Altomari legeris. Nam si pervulgata jam scias, tanquam quorundam commenta non admiraberis, & veterum scripta cum majori judicio leges. Methodus una est nobis à Gal. monstrata. Itaq; & mihi propositum fuit eam perspicua brevitate illustrare. Recte facis, quod profectionem in autumnum differs, non propter æstinos calores, qui Patavii non sunt magni: verum quod æstate nemo propemodum docet. Proposita ad disputandum à D. Erasto vidi. Galenus de rerum οὐσία disputationes refugisse videtur, & causas atque accidentia morborum quæsivit. Mouit hæc Fernelius

Fernelius. & multos commovit. Ego Fernelio non applaudo, prodesse posse discentibus ejus

Valeriola. scripta judico. Nec tueor Valeriolam, etiamsi conatum illius laudem. De iis & cogito, & inquiro accurate in arte, quæ usum in vita habent. Vellem tamen scire, cum omnis actio fiat in tempore, nec temperamentum subito possit dissolvi, cur venena & mora

morbida exspiratio in peste sæpe subito extinguant. Cur pulmo marinus solum pulmonem, cantharides solos renes,& vesicam exulcerent, illæsis aliis partibus corporis. Sed de his cogitationes meas explicabo, ubi propositiones legero. Illas de contagione legi. Et si recte memini putridum ἀπόκεισιν totam potentiam substantiæ putrefactæ continere dicit. Concedit putredinis gradus; utinam essem ociosus. Vale.

EPIST. XVI.

IDEM EIDEM.

IN omni Melancholia τὸ πρῶτον πάθητικὸν cerebrum esse statuendum. Sed cum causa antecedens est in hypochondriis, hypochondricaam affectionem dicimus. Hoc vero nomine Arabes, non mesenterium tantum, & ejus venas atque ventriculum: verum etiam epar, lienem , & uterum muliebrem complectuntur. Humor vero, qui in istis partibus continetur, & fomes morbi est : etsi frigidus & siccus sit, plerumque tamen vapores, qui ad cerebrum ascendunt, & illius spiritus alterant, atque imaginatricem turbant, corque terribilibus speciebus in consensum trahunt, non manifestis qualitatibus hoc facere imagines declarant. Hic hæremus propter imaginum diversitatem, quæ unam sibique perpetuo similem causam habere nequeunt, & hæc explicanda, si veras *Hypochondriaca affectio generalis.*

curatio-

curationes indicativas elicere volumus, nobis sunt. Tum neque Gal. neque veteres semper πύλωρον putraverunt inflammari, & ipse Diocles hoc improbare videtur. Venas autem mesaraicas plerunq; obstrui consentaneum est. Inde fervor quidam præternaturalis calorem naturalem imminuens. Hinc flatus, sapores acidi, ut Trallianus explicat. Locus iste in Hippoc. de Leucophlegmatia corruptus est. Nam sequentia cum istis non erant conjungenda, de quo Mercurialis memonuit. Mallem te artem, quam didicisti præclare, agendo, quam disputando confirmare. Vale.

EPIST. XVII.

IDEM EIDEM.

CUm nostro N.N. vereor ne actum agatis. Dictavi consolationem podagricam, quando consilia nihil juvant, & de recta victus ratione inprimis egi, pauca remedia proposui, quibus non tam curentur, quam juventur ægri. Probo usum olei vitrioli, & cur probem veras causas habeo, eas scripto expositurus sum, & ad D. Scutellarium, cum is omnia mea causa velit, atque faciat, atque de his aliquid à me cognoscere desideret, missurus. Interea ne desim nostro N.N. pauca de usu mellis acidi ad eum scribo. Compositio autem mellis acidi hæc est: Accipiatur mellis rosati, vel quod in hoc corpore

Oleum vitrioli.

corpore convenientius esse videtur, syrupi d: betonica ℥iij. His adiiciantur novem guttæ olei vitrioli. Accipiat primum de hoc unum cochleare matutine jejuno ventriculo. Deinde duo cochlearia. Postea tria, atque sic eo, ut pergat, ab uno denuo incipiendo. Usus illius est tutus ac suavis, & ventriculum humidum mirifice adjuvat, atque pituitam è corpore removet. Non libenter interpono meum judicium, cum vos curationem inchoasse intelligam. Si aqua illa quam bibit, meatus urinarios non transit, nequaquam sudoribus fidendum. Tam enim urina, quam sudores provocandi sunt, non sudor solus. Vale.

Mel acidum.

EPIST XVIII.

IDEM EIDEM.

Non ita dudum ad me scripsit Medicus quidam de Nuce vomica, & ego illi paulo ante meum disceslum Uratisl. respondi, esse spongiam, quæ adnascatur frutici. Ejus rei certa esse indicia, necare strangulando, non canes tantum; verum etiam cervos. Velim te mihi de chalcitide respondere; An sit chalcitis illud, quod vulgo Calitzestein dicitur, & in Pharmacopeliis vitriolum album nominatur? De Melancholia hypochondriaca hoc respondeo: Non in ea unum locum affici; sed epar, lienem, & mesaraicas, ventriculum etiam & cerebrum per consen-

Nux vomica.

Chalcitis quid.

Melancholia hypochondriaca.

su,

ſum, neque nno & eodem modo illa ſemper affici. Inde | illa ſymptomatum varietas. Sanguinem autem melancholicum, & feculentum in corpore eſſe oportet. Is efficitur talis cū maſſa ſanguinea, vel aduritur, vel refrigeratur, vel proprio excremento non expurgatur. Aduritur ratione caliditatis epatis, ſicut ratione frigiditatis refrigeratur. Non repurgatur propter obſtructiones , quæ à cruditate plerunque proficiſcuntur. Utcunque vero ſic ſemper relinquitur aliquid in meſaraicis craſſum, quod vel efferueſcit, hinc φλεγμονώδης διάθεσις, vel propter debilitatem caloris flatuatur. Unde & φυγώδης illa Melancholia appellatur. Ac niſi hoc fieret, vapores, qui proprie melancholiam illam, ſeu tenebras interiores in cerebro excitant, & metum atque triſtitiam invehunt, in cerebrum non ex hypochondriis aſcenderent. Hinc igitur , cum propter conſenſum hypochondriorum afficitur cerebrum, melancholia hypochondriaca dicitur, & ab ea melancholia qua cerebrum, vel ex toto veneſo genere humore, vel vapore ad cerebrum delato, vel etiam in ipſo cerebro collecto laborat, diſcernitur. Flatus autem & βορβορυγμοὶ circa hypochondriaca eſſe, atq; hypochondriaca μετεωρά , ut Hippocrates, inquit, non mirum. Cum autem materia non ſemper calida ſit, ideo neque ſemper fervor & inflammatio in venis meſaraicis , & ea ſymptomata atque melancholicæ ſpecies, quam Galen. ex ſententia Dioclis deſcripſit,

scripsit, apparent. Nam & pituita crassescens melancholica symptomata creat. Imo putrescens in pueris Quartanam efficit. Vapores autem delati per universum corpus, cum sint crassi, nec facilis illis exitus, lassitudines, & segnitiem afferunt. Sicut cum in cerebro ab illis obscurantur spiritus, mœrores, & tristitiam. Hinc in leucophlegmatia quoque præsagiendam melancholiam 6. Epidem. Hippocrat. scripsit, Quando autem non melancholici cruditatibus & flatibus laborant? Non possum nunc de his scribere plura. Sed illa satis sunt præmeditata, quando cum hoc malo mihi grave est negotium. Utinam meas cogitationes cum doctis communicare, atque de iis, quæ me cura afficiunt, scribere liceret. Sed scis quid mihi interdicat. Bene vale.

EPIST. XIX.

IDEM EIDEM.

Venit nunc mihi in mentem, quod de preciosorum lapidum contusione in ære quæsivisti, De quo breviter hoc respondeo posse bene comminui gemmas, sicut alia multa, quæ in ære corrumpuntur, in lapideis instrumentis, etiamsi hoc difficultatem aliquam habeat, & Pharmacopæis molestum sit. Sed crede mihi, molestia illa utilitate magna non vacat. Amittunt enim gemmæ, plurima etiam semina, contusione in ære, vi- *Pretiosi lapides non in ære contundendi.*

res suas, & ab eo quod perpetuo resudat ex ære, ab aere etiam adhæret, & in sordes concrescit, malignitatem contrahunt. Id quod manifeste apparet ex iis, quæ in ære diutius emanent, atque post eximuntur. Addo hoc, quod in vasis æreis destillata, cum aliis medicamentis tuto non miscentur. Curavit hic Medicus quidam emulsionem margaritarum cuidam ægro fieri. Ea in mortario æreo est facta, simul ac vero æger assumsit, vomuit. Degustavit Medicus, idem ei evenit. Possem multa exempla recitare. Utinam in observatione talium rerum diligentiores essemus, melius nobiscum, & cum ægris ageretur. Dn. N. N. de Laconico ad me scripsit. Nihil agit istis sudoribus, cum à capite materiam defluere sentiat. Velim aperta cervice, vel vesicatorio, vel ruptorio, exitum materiæ parari. Plurimis hoc remedium prodesse ad præcautionem re ipsa comperi. Ne hoc negligatur moneo. N. N. Viennam est missus. Ei de vino pucino mandata dedi. Parcissime mihi vino est utendum. Nam ventriculus multo difficilius coquit, dum vinum cibo misceo, quam cum cerevisia utor. Ac quod mirum est, quævis calida calorem quendam præternaturalem in corpore augent, & me magis debilitant, quam adjuvant, cum tamen insitum calorem diminutum esse certissimum sit. Spiritus lucidos esse; sed pertenues & paucos animadverto. Itaque cogitationes etiam diu in nullam rem interdere queo. Vale.

Emulsio in mortario æneo facta movet vomitum.

EPI-

EPIST. XX.

IDEM EIDEM.

Putredo Galenica & Aristotelica.

QUæ tu deputredine scribis, recte cogitata sunt; sed cũ res differre videamus, quo modo definitiones congruere dicemus? Mutationem ad corruptionem, seu ut rectius dicam, motũ & naturalium rerum interitum, an idem dicemus? Et quibus modus probabit Erastus; calorem innatum de quo agit Aristot. & totam substantiam, de qua Galenus, idem esse. Certe reclamat Galenus in 8. de placitis Hippoc. & Platonis, & 5. de simpl. medicam. facultatibus, cum calorem innatum sanguineam, simulque aeream substantiam una cum spiritu esse statuit. Loge aliter autem calidum innatum Aristot. 2. de ortu animalium definit. Adhæc Aristot. causam efficientem putredinis ponit calorem aeris, & aquæ, ac omnia putrescere, quæ infra Lunam sunt, præter ignem, affirmat. Formam item eam ponit, ut putrescentia primum humidiora fiant, evocato scilicet humore ad superficiem, deinde absumpto ficciore, docet in fimum & cinerem redigantur. Quid horum ex Galeni definitione poterimus. Quid quod Galen. tantum ea putrescere existimat, in quibus est humor excrementitius, laxa substantia, aut perspiratio impedita? Nihil hic addam de fœtore, nihil de Averrhoidis sententia. Suntne obsecro Præceptores tui in ea sententia, ut putredinem in occultis proprietatibus, atque adeo in tota forma & substantia, qualis

est pestilens, item ab ictu venenatorum, &c. eandem esse, cum illa, quæ in manifestis qualitatibus est, existiment? Et quomodo hoc probant? Mihi proportione quadam Galenica ad eam, quæ est ab occulta totius substantiæ proprietate accedere videtur. Aristotelis vero definitionem illam repræsentare, qua res externo circumfusi aeris calore depascente calorem naturalem, seu innatum, in fimum & cinerem rediguntur, alterationibus mediis intercedentibus. Itaq; quæ specie & causis differunt, una definitione comprehendi nequeunt. Ac unam partem definitionis Aristotelicæ Galenum amplecti, cum de sanguinis putredine agit, ostendit. De his nimis multa. Scribo autem ista ad te, ut Præceptorum tuorum sententiam cognoscam. Erras si me vel prolixissimis epistolis, vel meæ sententiæ repugnantibus offendi existimas. N. N. se Guajaco, uti significavit. Nunquam ego recte gustavi, multo minus bibere volui, & miror, homines hæc instrumenta sanitatis tanti facere.

Eraſt Phthiſicum curavit.

Erastus Phthisicum se curasse affirmat. Ut pulmonis ulcus sanari possit scire velim. Nam & ego mihi male ab isto morbo metuo. Jam multis diebus purulenta mane magno conatu, & cum tussi reiicio. Caput tamen in isto motu expurgari sentio. Bene vale.

EPIST. XXI.

DN. NICOLAO HAUNOLDO

Vratisl. Iohan. Crato S. D.

EXeunte Octobr. persolui Epistolæ tuæ, quam frater tuus, è Polonia allatam, mihi reddi

reddidit. Interea eas tuas literas, quibus 4. diem Augusti ascripseras, ex aula mihi missas accepi.

DE BOLO ARMENA, afferatur ne ex Armenia, & an ex vicinis locis in Thraciam perlata adulteretur, multi ambigunt. Si quid explorati potes cognoscere, quæso, ut perscribas. Non pauci sunt in ea sententia, terrã Caphensem, quæ non longe ab urbe Constantino longe polítana effoditur, adulterari & tingi, atque ita ad exteros pro bolo mitti. Non arbitror. Quæso de his cum aliquo Medico agas. Affirmant nonnulli terram Lemniam, seu sigillatam, ut vocant, esse bolum, qui ad nos adfertur. Hoc ut mihi persuadeã adduci nequeo. Galenus cum in Lemnum cognoscendæ hujus terræ desiderio navigasset, à sene quodam scriptum se accepisse affirmat, in quo fuerit hoc, Vomitum terram sigillatam ciere assumptam, præsertim si veneni suspicio. Turcas vero in cibis uti, à multis nobis significatum. Bolum autem Armenam, cum peculiari quasi privilegio adversus pestilentiæ contagium donatũ Galenus affirmet, tamen Turcos in peste plane & bolum Armenam, & terram sigillatam negligere, neq; etiam lapidi Bezoardico aliquid tribuere, nostri homines, qui isthic fuerunt, persuadere conantur. Iterum oro, si potes, ut de his ex Medicis aliquid explorati cognoscas, & ad me perscribas. Multas terras in Hungaria, Silesia, & aliis locis, similes bolo Armenæ reperiri certum est. Verum devehi eas in Thraciam nõ puto. Bene vale. Uratisl. 5. Decemb. 1582.

Bolus Armena.

Terra Caphensis pro bolo venditur.

Terram sigillatam vomitum ciere.

Bolus Armena ad pestem confert.

Lapis Bezoar.

EPIST. XXII.

IDEM EIDEM.

QUam mihi officium tuum literarium gratum sit, mallem reipsa, quam verbis declarare, si in magnis locorum intervallis, & valetudine mea afflicta hoc recte fieri posset. Vix enim tantum est virium, ut dictare Epistolam, qua tuis humanissimis persolvam, possim: Deum oro, ut mihi occasionem concedat, qua animum meum, ita ut erga te est affectus, ostendere queam. Valde mihi gratum est, cum in literis tuis lego Illustrissimũ tuum Dominum misisse Pharmocopæum in Lemnum, ut de terra sigillata certi aliquid referret. Miror autem nostrorum hominum oscitantiam, qui tot & tantos viros in Aulis summorum Principum ista terra honorant, & quasi beneficio sibi devincire student, neque explorati quicquam quid donent, cognoscere. Valde cuperem exiguam saltem particulam veræ terræ sigillatæ, atq; boli inspicere. Ista quæ scripserint Medici & tu ex amicorum sermonibus refers, diu multorum literis sunt consignata. Rem ipsam nos habere vere sive veterum, sive recentia judicia consideremus satis evidens est. Bene vale. Uratisl. 14. Maij. Anno 1583.

EPIST. XXIII.

IOHANNI ACHOLZIO MEDICO *Viennensi*, *Petrus Monavius* S. D.

ET libenter & merito tibi inservio, quandocunq; occasio datur, quando tu quoque multis in rebus tuam erga me singularẽ benevolentiam declarasti persæpe. Quod igitur

gitur casum abs te propositum attinet, etsi ad quod ille morbi genus referendus sit, non satis assequar, quæ tamen à me hac in parte petere videris, comunicabo non invitus.

Tabes & mors à philtro dato.

Recordor autem me aliquando tibi narrasse historiam de barone quodam Bohemo, cujus filius accepto philtro, totus contabuerit, tandemq; mortuus sit. Cadavere vero secto, inventum est in stomacho ejus quiddam durum cornu assimile, unde pater in filii memoriam cochlear fieri curavit, quo longe post tempore usus est.

Nasturtium aquaticum contra philtra præstans.

Tandem illud casu quodam in succo Nasturtii aquatici dissolutum fuit. Inde experientia comprobatum, nasturtium istud magnam vim contra philtra habere. Eodem præsidii genere alius quidam Nobilis à Seltervviz usus est, atq; ex simili morbo restitutus. De Antidoto Moibani, quæ cum Saxonica fere per omnia convenit, potes legere quæ Iacobus Aubertus Vindo refert in libro cujus titulus est, Progymnasmata in Iohannis Fernelii Medici libro de abditis rerum naturalium & medicamentorum causis.

Antidotum Moibani.

Prælertim autem caput duodecimum aspicies, ubi præter Moibani antidotum, etiã plurimum usum Cynoglossi, non vulgaris illius, sed à Dioscoride descripti, commendat. Extat autem ejusdem antidoti descriptio, etiã in Euporistis Dioscoridis ab eodẽ D. Moibano olim editis libro secundo c. 144. si placet, simul conferas, quæ de talium morborũ curatione tradit doctissimus Medicus Iohannes Langus in suis medicinalibus Epistolis, tomo

Ioannes Longus de philtriis.

tomo secundo Epistol. 34. & 35. Quemcunque autem eventum tua curatio habitura est, ut ad me scribere non graveris, oro. Ego quidem hac in parte in eadem cum opt. D. Adamo Lehnero, p. m. sum sententia, qui aliquando ad me dicebat; Omnia philtra, etsi inter se varie differant, hoc tamen commune habere, quod humorem efficiant Melancholicum. Quæ igitur medicamenta humorem illum clementer evacuant, & spiritus tristes recreant; Haud dubie in tali affectu proderunt plurimum; Elleborum certe nigrum non temere ab antiquis tantopere laudatum esse, si quis illo recte præparato utatur, res ipsa demonstrat. Et quidem hujus rei non ita pridem experientiam feci, cum ægrum quendam haberem, qui à morbo stolidus omnino & fatuus evaserat. Illi cum cæteris nihil efficerem, ad extremum decoctum Hellebori nigri, adjunctis herbis cordialibus, & aliis, quæ humorem melancholicum demulcent, propinavi satis felici cum successu. Vix enim tribus, aut quatuor vicibus inde biberat, cum discussis imaginationibus illis, quibus antea infatuabatur, ad sese redire, & integra mente frui cœpit.

Philtra Melancholicos efficere.

Elleborus niger.

Decoctum Hellebori nigri.

De aliis te, ut artificem, monere non debeo, maxime quod historiam morbi, quo æger tuus laborat, non satis cognitam habeo. Neque enim an â philtro; aut fascino aliunde exhibito, an vero à venenoso quodam humore intra corpus genito, aut à mentis perturbatione existat novi.

Tractantur à practicis, quæ ad hanc materiam spectant, multa sub titulo, de amore hereos. Ita enim inepte & barbare efferunt, quod Græc ἐρωτικὴν μανίαν, aut etiam ἔρωτα simpliciter appellant.

Vide Philosophiam.

Scripserunt & alii de amantibus curandis, aut animi affectionibus, quæ corporis morbos inducunt, tollendis, quæ fortasse tibi quam mihi notiora sunt Vale, Pragæ Boiemorum
28. Novemb Anno
1584.

F I N I S.

